

LAZARI RIVERII

CONSILIARII REGII,

ET

IN MONSPELIENSI VNIVERSITATE
Medicinæ Profeſſoris;

PRAXIS MEDICA.

LVTETIÆ PARISIORVM,
Sumptibus OLIVARII DE VARENNES,
viâ Iacobæâ, ſub Vaſe aureo

M. DC. XXXX.

Cum Priuilegio Regis.

STEPHANVS PLAQVIERE ANIANENSIS, MEDICINÆ Doctor Vniuerſitatis Monſpelienſis, LECTORI BENEVOLO.

MEdicina duobus maximè præſidiis nititur (amice Lector) præceptis ſcilicet, & exemplis. Qui periti Medici nomen ambit, eget vtriſque. Vt certis erudiatur exemplis, non debet ab eorum latere diſcedere, quos morborum cura celebres, vſus peritos, & experientia felices in hac arte fecerit, & fortunatos; quos morbi timeant, vt hoſtes; homines ament, vt ſalutis vindices; & mors oderit, vt victores. Vt verò ſalutaribus præceptis, & ad hanc artem compendioſioribus imbuantur; ſedulò diligenterque obſeruent, vt eo ex fonte petantur, quę non fallax Empiricorum corruperit experientia, nec anilia Pſeudochymicorum cõmenta

turbarint, nec rudium & infelicium Medicorum imperitia vitiarit: Sed qui nitidißimum, & limpidißimum Hippocraticæ, & Galenicæ doctrinæ laticem liberaliter effundat. Eum verò Monspelij, sicubi gentium, scaturire testatur literatorum consensus, ætatum superiorum opinio, Galliæ vox, Europæ fides, & omnium penè populorum iure concepta de Monspeliensibus Medicis existimatio. Quam firmant tot peregrinarun apum, ex remotißimis, & (si more Græco loquar) barbaris regionibus, ad hoc alueare conuolantium examina; tot, inquam, lectißimique Philiatri, qui ad eam Academiam ex omnibus propemodum Galliæ ciuitatibus, plurimisque Europæ regionibus erudiendi laureandiq; confluunt: Id nimirum compertum habentes, quod omnibus est in confesso, nullam toto terrarum orbe Academiam esse, in qua Philosophiæ, ac Medicinæ controuersiæ doctiùs crebris disputationibus examinari soleant, & clariùs dirimi. Et certè quotquot vbique terrarum Medicos audis laudari peritos, eos vt huius fontis riuulos, vt huius montis arbores, vt huius Academiæ partus, & certißimos Monspeliensium Medicorum alumnos intuere; eos aspice, vt apes Monspeliensi nectare saturas, ex hoc alueari in extero solo peregrinas; vt Athletas, in hac Apollinari palæstra diu mul-

tumque firmatos; vt duces, in his castris instructos, veluti cum hoste, pugnare cum morbis, Parcas fugare, & de ipsa morte triumphare. Ita vt non immeritò ambigas, an inclytum hoc Monspelium, sit ipse mons Pelius, Thessaliæ in tanta vetustatis caligine perperam à cæcutientibus Historicis assignatus: in quo Apollinem Medicinæ parentem ac deum, à Chirone Centauro educatum, edoctumque vetustissima monumenta testantur. An potiùs, quod vt verius auguror, statuendum sit, veteres illos poëtas, fatidico quasi numine afflatos, hanc fabellam esse commentos, vt posteros admonerent, in felici, omnibusque naturæ donis cumulata regione (cuius laudes vix æquarit, qui eam propter vbertatem soli, cœlique clementiam Tempe Thessala nominarit) futuram olim ciuitatem, quæ Monspelius diceretur: in qua Chirones, hoc est præstantissimi artis Medicæ proceres Philiatros edocerent, in eaque sæculis omnibus venerãdum Apollini & Hygeiæ extruerent domicilium. Itaque Medicina hospes est alibi: in patria, Monspelij. Vbi Apollini Medicorum deo sacra visitur Academia, in qua Professores non verborum mæandris, aut præceptionum ambagibus discipulos suos implicant: sed, quod mirere, in quotidianis disputationibus, quæ pro studiosorum promotionibus haberi consueuerunt, fu-

sè copioseque omnes Medicinæ controuersias explicant: in publicis verò prælectionibus sola artis præcepta atque fundamenta, summa breuitate atque perspicuitate perstringunt. Exemplo nobis sit hæc, quam tibi offero, Riuerij Praxis Medica, tãta breuitate, ac perspicuitate elucubrata; vt quæ cæteri propemodum scriptores magnis voluminibus explicant, simulque cum tritico paleas, & scarabeos in horreum congerunt sine cribro, & vanno; ea protinùs exquisito delectu, in compendioso hoc Opere, hodiernæ medendi per praxim methodo valdè accommodato, non solum comprehensa, sed etiam multo copiosiore præstantissimorum remediorum supellectile locupletata legantur. In eo reperies nitidam solidamque methodum, & immensam selectorum remediorum syluam, innumeris probatissimorum Autorum experimentis refertam. Quæ me acriter impulerunt, vt eleganti huic Operi manus obstetricãtes commodarem, etiã inuito parẽte: qui sæpe rogatus, vt hãc internorum Morborum Therapiam, quam ille in quotidianis suis prælectionibus tradidisset, in lucem proferret, sicque tædiosum descriptionis laborem subleuaret, quem omnes propemodum studiosi illius comparandæ auidi, subire cogebantur; nunquam se exorari passus est. Partum inquiens esse abortiuum, ad publicarum præle-

ctionum pensum festinanter editum, nec adhuc ad vnguem politum. Nihil autem debere prodire in publicum, nisi ab arte limatum, ab ingenio excultum, & ab industria elaboratum. Addens insuper rempublicam literariam premi (tanquam graui onere) librorum multitudine, grassante in dies conscribillantium gangræna; nolle se suaque doctiorum censuræ, & æmulorum inuidiæ adeò libenter exponere. Ego vero cum iuniores Medicos singulari hoc auxilio diutiùs carere, & vtilissimo medendi instrumento destitui nefas esse duxerim; hoc Opus à me accuratè descriptum Typographo tradidi, animo confisus, me ab Autore veniam, & à te laudem consecuturum, cum publicæ tantùm vtilitati, quæ apud me suprema lex semper fuit, hoc agendo litauerim. Vale.

PRAEFATIO.

DIVINVS ille Socrates, cum non ſola olim contemplatione contentus, à Theoretica Philoſophia, ad Practicam tranſiiſſet, Philoſophiam è cœlo in vrbes dictus eſt deuocaſſe, atque eo nomine ſummopere collaudatus. Nos eum hodiè imitari aggredimur, & poſtquam Theoreticas Medicinæ partes, Phyſiologiam, Pathologiam, Semeioticen, tum etiam Methodum generalem medendi, per multos annos, publicis hactenus prælectionibus excoluimus: Incipimus iam ad Practicam Medicinæ partem propiùs accedere, & Medicinam è cœlo ad ipſa (vt ita dicam) ægrorum cubilia deuocare. Quod à nobis, cum maximo ſtudioſorum fructu, factum iri confidimus. Quid enim tandem

ſedulo ac diligenti Philiatro profuerit, ſi per multos annos Theoricæ Medicinæ parti, infinitis propemodum lucubrationibus, aſſiduam operam nauauerit; ſi de Phyſiologiæ, ac Pathologiæ præceptis eleganter diſſerendi, atque diſputandi facultatem adeptus ſit; ſi etiam ad praxim veniens, & ægrotantem inuiſens, affectus ſpeciem, illiuſque cauſam, tum etiam partem affectam, ex ſignis diagnoſticis ad amuſſim excuſſerit; futurum morbi euentum è penitioribus prognoſeos Medicæ fontibus prædixerit: Ea tamen, quæ ad expellendum morbum, ægrumque ab illius moleſtia liberandum, facto opus ſit, prorſus ignorauerit? Præclara equidem ſunt, & ſcitu digniſſima, imò verò perneceſſaria, quæcumque ab Hippocrate & Galeno, cæteriſque Medicinæ proceribus, eleganter tradita ſunt, Theoricæ Medicinæ documenta. Sed ea prorsùs inutilia confiteri neceſſe eſt, niſi quatenùs ad ægrotantium commodum, & morborum curationem reuocantur. Hæc igitur morborum curatio finis præcipuus eſt, atque vltimus, ad quem reliquæ Medicinæ partes, tan-

quam ad ſcopum collineant. Quam nos ſumma breuitate exponere cupientes, ne ad multos annos opus protrahatur; ea omnia quæ ad Morborum particularium theoriam faciunt, omittere decreuimus, & remediorum quæ ad eorum curationem conferunt, quæque maximè hodie à præſtantiſſimis Medicis vſitata ſunt, ſedulæ inueſtigationi ſolummodo incumbere; vt iuniores Medici, ex hoc veluti armamentario, ſibi neceſſaria, Medicinæ feliciter exercendæ, inſtrumenta depromere valeant. Totum igitur hoc Opus in decem libros erit diuidendum. Quorum primus morborum Capitis curationes continebit. Secundus Thoracis. Tertius Cordis. Quartus Ventriculi. Quintus Inteſtinorum. Sextus Hepatis. Septimus Lienis. Octauus Renum, & Veſicæ. Nonus Vteri. Decimus Articulorum. Quibus abſolutis, Deo benè fauente, Febrium curationes aggrediemur.

INDEX LIBRORVM ET CAPITVM

PRAXEOS MEDICÆ.

LIBER PRIMVS.
Morborum Capitis curationes continens.

Caput I. *FRigidæ intemperiei cerebri curatio.* 1.
Cap. II. *Curatio soporosorum affectuum, comatis, lethargi, cari & apoplexiæ.* 14
Cap. III. *Paralyseos curatio.* 28
Cap. IV. *Conuulsionis curatio.* 33
Cap. V. *Epilepsiæ curatio.* 38
Cap. VI. *Epilepsiæ puerorum curatio.* 44
Cap. VII. *Vertiginis curatio.* 49
Cap. VIII. *Tremoris curatio.* 51
Cap. IX. *Catarrhi curatio.* *ibid.*
Cap. X. *Doloris capitis curatio.* 59
Cap. XI. *Phrenitidis curatio.* 65
Cap. XII. *Maniæ curatio.* 76

LIBER II.
Morborum Thoracis curationes continens.

Cap. I. *ASthmatis curatio.* 82
Cap. II. *Pleuritidis curatio.* 94

Cap. III. *Peripneumoniæ curatio.* 102
Cap. IV. *Empyematis curatio.* 104
Cap. V. *Sputi ſanguinis curatio.* 107
Cap. VI. *Phthiſeos curatio.* 117

LIBER III.

Affectuum Cordis curationes continens.

Cap. I. S*yncopes curatio.* 126
Cap. II. *Imbecillitatis virium curatio.* 129
Cap. III. *Cordis palpitationis curatio.* 133

LIBER IV.

Affectuum Ventriculi curationes continens.

Cap. I. I*Nappetentiæ & cibi faſtidij curatio.* 136
Cap. II. *Famis caninæ curatio.* 147
Cap. III. *Picæ & malaciæ curatio.* 149
Cap. IV. *Concoctionis læſæ curatio.* 150
Cap. V. *Sitis morboſæ curatio.* 151
Cap. VI. *Singultus morboſi curatio.* 152
Cap. VII. *Vomitus curatio.* 159
Cap. VIII. *Vomitus ſanguinis curatio.* 165
Cap. IX. *Choleræ morbi curatio.* 169
Cap. X. *Doloris ventriculi curatio.* 170
Cap. XI. *Inflammationis, abſceſſus, & vlceris ventriculi curatio.* 175

LIBER V.

Affectuum Intestinorum curationes continens.

Cap. I. *Doloris colici curatio.* 182

Cap. II. *Iliaci affectus curatio.* 187

Cap. III. *Astrictionis alui curatio.* 191

Cap. IV. *Lienteriæ & cœliacæ affectionis curatio.* 194

Cap. V. *Diarrhœæ curatio.* 197

Cap. VI. *Dysenteriæ curatio.* 202

Cap. VII. *Tenesmi curatio.* 221

Cap. VIII. *Fluxus hepatici curatio.* 225

Cap. IX. *Lumbricorum curatio.* 229

Cap. X. *Hæmorrhoïdum fluxus immodici curatio.* 241

Cap. XI. *Doloris hæmorrhoïdum curatio.* 250

LIBER VI.

Affectuum Hepatis curationes continens.

Cap. I. *Calidæ intemperiei Hepatis curatio.* 259

Cap. II. *Inflammationis, abscessus & vlceris Hepatis curatio.* 266

Cap. III. *Obstructionis Hepatis curatio.* 270

Cap. IV. *Icteri curatio.* 280

Cap. V. *Scirrhi Hepatis curatio.* 283

Cap. VI. *Hydropis curatio.* 285

LIBER VII.

Affectuum Lienis curationes continens.

Cap. I. *Inflammationis lienis curatio.* 302
Cap. II. *Doloris lienis curatio.* 303
Cap. III. *Obstructionis & tumoris, seu inflammationis lienis curatio.* 304
Cap. IV. *Scirrhi lienis curatio.* 305
Cap. V. *Melancholiæ hypochondriacæ curatio.* 308

LIBER VIII.

Renum & Vesicæ affectuum curationes continens.

Cap. I. *Doloris Nephritici & Calculi renum curatio.* 321
Cap. II. *Calculi vesicæ curatio.* 343
Cap. III. *Inflammationis renum & vesicæ curatio.* 349
Cap. IV. *Mictus sanguinis curatio.* 355
Cap. V. *Vlceris renum & vesicæ curatio.* 360
Cap. VI. *Diabetis curatio.* 368
Cap. VII. *Vrinæ incontinentiæ curatio.* 372
Cap. VIII. *Ischuriæ & stranguriæ curatio.* 376
Cap. IX. *Dysuriæ seu ardoris vrinæ curatio.* 381

LIBER IX.

Morborum Muliebrium curationes continens.

Cap. I. *Chloroseos curatio.* 388
Cap. II. *Suppressionis mensium curatio.* 393
Cap. III. *Mensium fluxus immodici curatio.* 406
Cap. IV. *Fluoris muliebris curatio.* 416
Cap. V. *Furoris vterini curatio.* 423
Cap. VI. *Hystericæ passionis curatio.* 430
Cap. VII. *Inflammationis vteri curatio.* 444
Cap. VIII. *Vlceris vteri curatio.* 449
Cap. IX. *Scirrhi vteri curatio.* 458
Cap. X. *Cancri vteri curatio.* 462
Cap. XI. *Gangrenæ & sphaceli vteri curatio.* 465
Cap. XII. *Inflationis seu hydropis vteri curatio.* 467
Cap. XIII. *Vteri procidentiæ curatio.* 472
Cap. XIV. *Clausuræ vteri curatio.* 479
Cap. XV. *Sterilitatis curatio.* 481
Cap. XVI. *De morbis acutis & chronicis prægnantium curandis.* 495
Cap. XVII. *Abortus curatio.* 502
Cap. XVIII. *Partus difficilis curatio.* 510
Cap. XIX. *Fœtus mortui eductio.* 514
Cap. XX. *Secundinæ retentæ curatio.* 516
Cap. XXI. *Fluxus lochiorum immodici curatio.* 518
Cap. XXII. *Suppressionis lochiorum curatio.* 521
Cap. XXIII. *Torminum à partu curatio.* 523

Cap. XXIV. *De morbis acutis puerperarum curandis.* 527

LIBER X.

Affectuum Articulorum curationes continens.

Cap. I. *ARthritidis curatio.* 535
Cap. II. *Doloris iſchiadici curatio.* 562

Summa Priuilegij.

LVDOVICI XIII. Galliarum & Nauarræ Regis diplomate cautum eſt, ne quis in ipſius regno aliiſve locis eius ditioni ſubiectis, intra proximos annos ſeptem, à die primæ impreſſionis inchoandos, excudat, vendat; excudendum, vendendumque quouis modo ac ratione curet, Librum qui inſcribitur *Lazari Riuerij Conſiliarij Regij, & in Monſpelienſi Vniuerſitate Medicinæ Profeſſoris; Praxis Medica,* per extraneos, aut alia quacumque via editionem procurando, præter Oliuarium de Varennes, Bibliopolam Pariſienſem, aut illos quibus ipſe concesserit. Idque cautum ſub pœnis originali diplomate contra delinquentes expreſſis. Datum Arcus-Ponti die 28. Decembris, anno 1639. Ex mandato Regis ſignatum.

DEMONCEAVX.

Abſolutum eſt opus die vltima Martij, 1640.

LAZARI RIVERII

CONSILIARII REGII,
& in Monſpelienſi Vniuerſitate
Medicinæ Profeſſoris,

PRAXIS MEDICA.

LIBER PRIMVS.

Morborum capitis curationes continens.

CAPVT PRIMVM.

Frigidæ cerebri intemperiei curatio.

QVamuis frigida cerebri intemperies morboſa & præternaturalis raró ſola inueniatur, quin alios affectus ſecum aduehat; illius tamen curatio ſeorſim & in primis exponenda eſt, vt ſit veluti baſis curationum omnium, quæ dictis affecti-

bus erunt aſcribendæ, & remedia, quæ eorum cauſæ debebuntur, ex hoc capite depromi valeant: atque ita inanis eorum repetitio; qua omnes propemodum practicæ Medicinæ ſcriptores laborare ſolent, & inde ſua volumina inutiliter augere, artemque difficiliorem, ac magis tyronibus laborioſam atque tædioſam reddere, à nobis euitetur.

Omnes autem intemperies vulgò diuiduntur in Pathologia, in ſimplices & compoſitas, materiales & immateriales. Simplices rarò inueniuntur, tum & immateriales, nec niſi à cauſis procatarcticis producuntur, & vel ſponte, vel leuiſſimis remediis euaneſcunt. Earum igitur intemperierum curationem hic tantum ſubnectemus, quæ cum materia coniunctæ ſunt, vtpote à quibus reliqui capitis affectus producuntur.

Frigida cerebri intemperies compoſita, & cum materia coniuncta vt plurimùm pituitoſa eſt: quia cerebrum eſt metropolis pituitæ, & frigiditas diu durans ſecum accerſit humiditatem. Quamuis enim interdum humori melancholico copulata ſit, tamen ille humor non in cerebro gignitur quemadmodum pituita, ſed ab hypochondriis ducit originem. Ideò affectus qui ab humore melancholico producuntur, quamuis nonnulla in cerebro, imo grauiſſima nonnunquam pariant ſymptomata, ſub hepaticis & ſplenicis potius, quam cephalicis erunt proponendi.

Vt igitur frigida intemperies pituitæ ſociata,

recta ac legitima methodo curetur: Primum pituita redundans euacuanda est, mox ipsa intemperies per contraria corrigenda.

Generalis euacuatio in omnibus fere morbis humoralibus fieri solet venæ sectione, & purgatione.

Sanguinis euacuatio ratione pituitæ consentanea non est. Si tamen in reliquo corpore sanguis abundet, hepar sit calidius, ætas florens aut consistens, eum detrahere conuenit. Sic enim vaporum ad caput effumatio impeditur, & superfluum alimentum demitur, vt natura postea quidquid crudum & pituitosum in sanguine est, faciliùs concoquat; tum purgantia medicamenta tutiùs posteà vsurpari valeant.

Imo verò nisi plethora vehementer vrgeat, melius erit venæ sectioni præmittere potionem phlegmagogam, bolum, pilulas, aut puluerem. Quorum formulæ tales esse poterunt.

℞. Sennæ mundat. ℥ ß. sem. anisi & garyophyl. ana ʒ ß. fol. menthæ, & betonicæ, ana M. ß. summitatũ thymi P. ß. Coquantur ad ℥ iiij. In colat. infunde agarici recenter trochiscati ʒ iij. cinamomi ℈ ß. In express. dissolue diaphœn. ʒ iij. syrupi rosat. ℥ j. Fiat potio, quæ detur cum regimine. Vel.

℞. Catholici duplicati & diaphœn. ana ℥ ß. cum saccharo fiat bolus. Cui potest etiam addi electar. diacarth. ad ʒ j. vel ij. detrahendo parem diaphœn. quantitatem, tum etiam catholicum pro arbitrio detrahi, & bolus ex diacarthamo & diaphœnicone componi poterit. Vel.

℞. Massæ pilular. cocciar. min. ℈ ij. Malaxentur cum aqua betonicæ, formentur pilulæ v. vel vj. deauratæ, quas capiat summo mane, præcedente leui cœna.

Pilulæ de agarico & cocciæ maiores huic etiam vsui accommodari poterunt. Vel.

℞. Sennæ mundat. turbith, hermodactyl. ana ℈. j. diagridij ℈. ß. garyophyll. n. j. Fiat puluis qui detur cum iusculo.

Post venæ sectionem, si quidem necessaria fuerit; aut ea omissa si minùs vtilis videatur: statim ad humoris præparationem, & purgationem veniendum est, quod fiet apozemate sequenti.

℞. Rad. cyperi, ireos florent. angelicæ, zedoariæ, & enulæ campanæ, ana ℥. j. fol. beton. maioran. melissæ, pulegij, origani, calamenthi, ana M. j. summitatum thymi & saluiæ, ana M. ß. sem. anisi, seseleos, & fœniculi, ana. ʒ. iij. liquiritiæ rasæ & passularum mundat. ana ℥ j. fol. sennæ mundatæ aqua vitæ irroratæ ℥ ij. sem. carthami cõtusi, & polypod. querc. recentis, ana ℥. j. agarici recenter trochiscati, turbith, hermodactyl. ana ʒ. iij. zinziberis & garyophyl. ana ʒ. j. flor. stœchados, anthos, saluiæ, & lauendulæ, ana P. j. Coquantur ad quartaria v. In colatura dissolue sacchari albi ℥. iiij. Fiat apozema clarif. & aromatis. ʒ. ij. cinam. electi pro iiij. dosibus matutinis.

In prima & vltima dosi dissolue electarij diacarthami vel diaphœnici ʒ. iij. Capiat cũ regimine.

Vel si nihil addatur vltimæ dosi, postridie il-

lius pilulæ purgantes exhiberi poterunt, quales ſupra deſcriptæ ſunt.

Poſt purgationem, vt cerebrum alteretur & roboretur, & purgantium noxa corrigatur, capiat æger bolum ſequentem.

℞. Theriacæ veter. ʒ. j. conſeruæ anthos & roſarum, ana ℈. ij. cum ſaccharo fiat bolus, quem capiat mane duabus horis ante paſtum, ſuperhauſto vini diluti momento.

Quia verò malum hoc ſæpè pertinax eſt, & generoſis etiam remediis ſemper non cedit, ad potentiora præſidia confugere neceſſe eſt. Ac primùm corpore purgato diæta ſudorifica inſtituenda eſt, quæ cerebrum, & totum corpus calefacit, & exſiccat, crudos humores concoquit, craſſos attenuat, viſcidos incidit, lentos abſtergit, & quidquid aquoſum eſt, per vrinam educit, ac per ſudores aut inſenſilem tranſpirationem diſcutit. Ad quæ omnia multum etiam facit tenuior illa victus ratio, quæ tempore diætæ adhiberi ſolet.

Illa autem diæta componi poterit, vel ex decocto guaiaci ſolius, vel addendo lignum ſaſafras, aut radicem ſalſæparillæ, aut etiam cephalica ſpecifica, prout videbitur Medico prudenti, varias corporum diſpoſitiones, variaque temperamenta ſedulò contemplanti. Quorum etiam reſpectu longiorem, aut breuiorem illius vſum imperabit, v. g. ad xv. xx. vel xxx. dierum ſpatium. Decoctum vero ſudorificum in hunc aut ſimilem modum componi poterit.

℞. Raſuræ ligni guaiaci & radic. ſalſæparillæ,

ana ℥ ij. Infundantur per 24. horas in ℔ iiij. aquæ fontis ſupra cineres calidos. Bulliant lento igne, & ſine fumo ad mediæ partis conſumptionem. Colentur per manicam Hippocratis, & colatura ſeruetur in vaſe vitreo, de qua capiat ℔ ß. calidè mane, corpus tegendo plus ſolito, vt excitentur ſudores.

℞. Radic. ſalſæ parillæ ℥ ij. Infundantur per horas xij. in ℔ xij. aquæ fontis. Bulliant ad quartæ partis conſumptionem. Colentur per manicā Hippocratis, addendo coriandri, & liquiritiæ, vel ſacchari, & cinamomi quantum ſatis ad ſaporis gratiam. Fiat bochetum, quo vtatur pro potu ordinario toto diætæ tempore. Vtendo intereà pane biſcocto & aniſato, carnibus aſſis & non elixis, amygdalis torrefactis, paſſulis, nucleis pineis, prunis cum ſaccharo coctis & ſimilibus.

In vſu decocti ſudorifici hoc perpetuo obſeruandum eſt, vt ſemel in ſeptimana purgans aliquod medicamentum propinetur, omiſſa ea die potione ſudorifica. Quandoquidem per ſudores tenuior humorum portio tantùm educitur, manente craſſiore, quæ per aluum expurganda eſt. Prætereà quia vt plurimum in vſu diætæ aluus conſtringitur, clyſter tertio aut quarto quoque die iniiciendus eſt.

Si adhuc pluribus machinis morbus iſte oppugnandus videatur, per vſum diætæ ſacculi ſequentes capiti admoueri poterunt.

℞. Sem. aniſi, fœniculi & baccarum lauri contuſ. ana ℥ iij. milii ℔ j. ſalis communis ℔ ß. Tor-

refiant omnia in ſartagine, ſenſim affundendo vini generoſi quantum ſatis. Iiſque impleantur duo ſacculi, qui applicentur ſincipiti raſo calidè viciſſim, poſt aſſumptam potionem ſudorificam.

Deterſo ſudore emplaſtrum caput roborans capiti admoueatur, in ſequentem modum compoſitum.

℞. Succini pellucidi, thuris, maſtiches, ana ʒ j. ß. galbani, opopanacis, ana ℈ j. viſci quercini ʒ ij. ſem. pœoniæ maris ʒ ß. olei nucis moſchat. q. ſ. Fiat ex omnibus maſſa emplaſtri, quæ extendatur ſuper alutam in formam oualem, & applicetur ſincipiti raſo poſt deterſum ſudorem.

Vel admoueri poteſt emplaſtrum caput roborans, quod in officinis Monſpel. Pharmacopœorum habetur, licet in diſpenſatoriis non reperiatur, cuius deſcriptio talis eſt.

℞. Storacis, benioini, ladani, ana ℥ iiij. radic. pæoniæ, ireos florent. viſci quercini, maſtiches, ana ℥ j. ſtyracis liquid. q. ſ. Fiat emplaſtri maſſa, de cuius ℥ j. fiat emplaſtrum oualis figuræ, applicandum ſuturæ coronali.

Si vero emplaſtrum magis attrahens & reſoluens habere cupias, quod epiſpaſticum vulgò nominatur, in hunc modum parari poterit.

℞. Maſſæ emplaſtri de mucilag. ℥ ij. radic. ireos florent. hermodactyl. pyrethri, ſem. ſtaphiſagriæ, cubebarum, ſtercoris columbini, & ſem. ſinapi, ana ℥ j. nucis moſchat. garyophyll. cinam. piperis longi, & nigri, ana ℈ ß. ſtyracis liquidæ q. ſ. Fiat maſſa emplaſtri, cuius portio ex-

tendatur ſuper alutam in formam oualem, & ſincipiti applicetur.

Poſt vniuerſales euacuationes, particulares etiam commodè vſurpari poterunt: quæ fiunt per errhina, ſternutatoria, & apophlegmatiſmos, quorum formulæ in hunc modum componi poterunt.

℞. Fol. maioranæ, ſaluiæ, & betonicæ, ana M. j. Terantur in mortario marmoreo, ſenſim affundendo aquæ betonicæ, & vini albi, ana ℥. ij. Exprimatur ſuccus, & fiat errhinum, quod paulo acrius efficietur, ſi radic. ireos ℥. ß. prædictis adiiciatur.

Vſus hodie inualuit folia nicotianæ ſicca & digitis contrita in nares immittere, vel puluerem eorum naribus attrahere: ſicque paratu facile errhinum habetur, quo magna humoris copia è cerebro elicitur.

Sternutatoria verò ſic parari poterunt.

℞. Fol. maioranæ, ſaluiæ & roriſmarini ſiccorum, ana ʒ. ß. radic. pyrethri, & hellebori albi, ana ℈. j. moſchi grana iij. Fiat puluis, qui pennæ tubulo inſuffletur in nares. Vel.

℞. Radic. zinziberis & ireos florent. ana ℈. j. caſtorei ℈. ß. euphorbii g̃. vj. Fiat ſternutatoriũ.

Apophlegmatiſmi componuntur in formam maſticatorii, vel gargariſmatis. Maſticatorium ita parari poterit.

℞. Rad. pyrethri ʒ. ij. ſem. ſinapi, & ſtaphiſagriæ, ana ʒ. j. Excipiantur cera alba, & formentur globuli, quorum vnus maſticetur prono capite mane, continuò ſpuendo.

In vulgari vſu habetur radix ireos Florentiæ maſticata, quæ in leuioribus affectibus poteſt ſufficere. Mitior adhuc eſt maſtiche ſola, quæ humorem attrahit ad os citra illius calefactionem, quod reliqua non præſtant.

Gargariſma vero in hunc modum erit præſcribendum.

℞. Sem. ſtaphiſagriæ ℥.ß. ſem. ſinapi ʒ. iij. rad. pyrethri ʒ.j. Coquantur in hydromelite ad ℥.iij. In quibus diſſolue oxymelit. ſcillit. ℥.ij. Fiat gargariſma.

In vſu tamen horum remediorum hoc obſeruandum eſt, eam euacuationem, quæ per palatum fit, eſſe commodiorem, quandoquidem illa à natura, cerebri expurgationi ſimpliciter deſtinata eſt. At naſus odoratus, & reſpirationis gratia factus eſt, eóque natura abutitur, quando humores in cerebro maiori copiâ redundantes per hanc viam expurgat. Præterea per palatum via ſecurior eſt, neque eâ tantopere cerebrum concutitur, quemadmodum illâ quæ fit per nares. Attamen errhina humores potentius educunt, quia non ſolum medicamenti qualitas, aut vapor, vt in apophlegmatiſmis; ſed & ipſa eius ſubſtantia cerebrum ſtimulat.

Obſeruandum etiam errhinorum vſum eſſe ſuſpectum, dum oculi ſunt affecti, vel nares vlceribus obnoxiæ, vel æger in hæmorrhagiam facile incidit, aut etiam vertiginem, quam ſternutatoria in primis excitare valent, cerebrum vehementius concutiendo.

Errhina liquida in nares ex vola manus attra-

huntur, vel ſupino corpore naribus infundun-tur;ore tamen prius aqua,vel vino repleto,ne li-quor per palatum in os influat; quanquam quod ſic influit, etiam humores efficaciter per fauces educit.

Apophlegmatiſmi cautè vſurpandi ſunt in iis, qui fluxioni ad pectus, & tabi ſunt obnoxii.

Ad particularem etiam capitis euacuationem vtiliter adhibentur veſicatoria poſteriori parti ceruicis,in formam emplaſtri, quod à Pharma-copœis Monſpelienſibus compoſitum habetur, licet in ordinariis diſpenſatoriis non habeatur. Illius autem formula talis eſt.

℞. Galbani,ammoniac. ana ℥ v. pulueris can-tharid, ℔ j.ß.ſinapi,piperis,ana ℔ ß.viridis æris, pyrethri,ana ℥ ij.ß. euphorbij ℥ j. ß.ceræ ℔ j.ß. picis,reſinæ,terebinth. ana quartaria iij.olei pa-rum.Fiat maſſa emplaſtri; cuius ℥ j. vel ij. exten-ditur ſuper alutam, & poſteriori parti ceruicis admouetur.

Exteriùs capiti admouentur pulueres, & cucu-fæ, quibus cerebrum roboratur, eiuſque calor intenditur, ac humoris reliquiæ diſcutiuntur.

℞. Pulueris ireos florent. ℔ ß.ſtoracis & ben-ioini, ana ℥ ij. Fiat puluis tenuiſſimus, capillis inſpergendus in lecti introitu, & mane pectine decutiendus.

Hic puluis eſt odore gratiſſimus, cerebrum roborat, & capillos valde exſiccat, ita vt à deli-catioribus in vſum vocari valeat. Si tamen il-lius efficaciam intendere volueris,garyoplyllos, nucē moſchatam,& cinamomum addere licebit.

℞. Flor. ſtœchados, anthos, & roſar. rubr. ana P. ß. betonicæ ſiccæ ℈ ij. ſem. coriandri, ligni rhodij, thuris, maſtiches, nucis moſchatæ, ireos florent. ana ℈. j. benioini, vernicis, macis & garyophyllor. ana ℈ j. Fiat omnium puluis, qui excipiatur raſura ſcarlatæ, vel cotone moſchato, & cum panno ſerico rubro fiat cucufa interpuncta, pileo aſſuenda, vel in formam calanticæ perpetuò geſtanda.

Sequenti etiam ſuffumigio caput non parùm exſiccari poterit.

℞. Ligni aloës, thuris, maſtiches, ſuccini pellucidi, ſantali citrini, roſar. rubr. & fol. betonicæ ſiccorum, ana ʒ j. cinamomi, macis, garyophyllor. ſtyracis calamitæ, ana ℈ j. Fiat ex omnibus puluis craſſior, qui aſpergatur ſuper prunas, & fumum hauriat manè ieiuno ſtomacho; ore, & naribus apertis, capite linteo circumuoluto, ne fumus tam facilè exhalet, eóque vtatur bis aut ter in ſeptimana.

Vel ſi à ſuffumigio dolor capitis excitetur, eo ſaltem ſuffientur ſingulis noctibus operimenta capitis. In quem vſum poteſt etiam præſcribi ſequens paratu facilius.

℞. Thuris, maſtiches, ſtyracis calamitæ, benioini, & ſandaracæ, ana ℥ ß. macis & garyophyll. ana ʒ ij. Fiat puluis craſſior pro ſuffitu.

Quia vero huiuſmodi intemperies contumaciſſima eſt, nouumque pituitæ prouentum, etiam poſt vniuerſales, & particulares euacuationes, ſolet efficere; vſualia etiam remedia præſcribenda ſunt, quibus per interualla humor edu-

catur : & cerebro melior illa diſpoſitio, quæ prædictis remediis acquiſita eſt, diutiùs conſeruetur. In hunc finem ſyrupus magiſtralis componi poterit ex materia apozematis ſupra propoſiti, triplicata purgantium doſi; quò vtetur bis aut ter in menſe ad ℥ ij. vel iij. cum decocto betonicæ & maioranæ.

Vel in locum ſyrupi, ſequentibus pilulis vſualibus aſſueſcere poterit.

℞. Aloës optimæ ℥.ß. tubith gummoſi, hermodactylor. & agarici recenter trochiſcati, ana ʒ.ij. diagridij ʒ.j. zinziberis & garyophyl. ana ℈.ß. croci & ſalis gemmei, ana gr. vij. Puluerentur omnia, & perfundantur ſucco maioranæ, ac denuò exſiccentur in vmbra. Poſteà excipiantur oxymelite ſcillitico, & fiat maſſa pilularum, de qua capiat ʒ.ß. vel ℈.ij. ſemel in ſeptimana, duabus horis ante prandium.

Poſtridie ſyrupi aut pilularum, tum etiam bis aut ter in ſeptimana capiat doſim opiatæ ſequentis.

℞. Conſer. rad. acori, aut zinziberis & corticis citri condit. ana ℥.j. conſer. flor. ſaluiæ, & roriſm. ana ʒ.vj. nucis moſchatę condit. ℥.ß. myrobal. condit. n. j. theriacæ veteris, & confectionis alchermes, ana ʒ iij. pulueris electarii diambræ, & diamoſchi dulcis, ana ʒ.j. cum ſyrupo conditura corticis citri fiat opiata, de qua capiat magnitudinem caſtaneæ, mane duabus horis ante paſtum, ſuperbibendo parum vini generoſi mediocriter diluti.

Vtiliſſimum etiam erit cauſticum inurere

posteriori parti ceruicis, vt materia, quæ in cerebro sensim colligitur, per hanc etiam viam sensim euacuetur.

Denique ad cerebrum exsiccandum atque roborandum efficacissimæ sunt aquæ thermales sulphureæ, nitrosæ, ac bituminosæ, quales sunt nostræ Bellilucanæ. Ex quibus fiunt embrocationes seu irrigationes capitis per aliquot dies, præmissis vacuationibus vniuersalibus: earumque vsu grauissimos capitis affectus discuti quotidiana docet experientia.

His omnibus adiungenda est optima victus ratio, quæ cùm apud omnes Practicos sigillatim descripta reperiatur: ideò à nobis hic,& in aliorum affectuum curationibus consulto omittetur breuitatis gratia. Si tamen hunc puluerem digestiuum, post singulos pastus vsurpandum, pro coronide subiunxerimus.

℞. Coriandri præparat. ℥.ß.sem.anisi & fœniculi, ana ʒ.ij. cinam.& nucis moschat. ana ʒ.j.ß. coralli præparat. rasuræ eboris, & margar. præpar. ana ℈.j. sacchari rosat. ad pondus omnium, fiat puluis,de quo capiat coclear vnum post singulos pastus, nihil desuper comedendo vel bibendo.

CAPVT II.

Curatio soporosorum affectuum, comatis, lethargi, cari, & apoplexiæ.

COma, lethargus, carus & apoplexia fiunt vt plurimùm à pituita in cerebro collecta, & differunt tantum per maiorem, vel minorem humoris copiam, plures aut pauciores cerebri partes magis, aut minus afficientem. Ideo iisdem remediis omnes hi affectus curari possunt, quod nos hoc in loco demonstrare aggredimur. Ea tamen cautione, vt si aliqua differentia in nonnullis remediis contingat, illa suis locis annotetur.

Differunt autem inter se quatuor isti affectus, quod in comate, seu cataphora, seu subeth Auicennæ; est quidem somnus profundus, sed à quo æger excitatur, & oculos aperit, & respondet, moxque iterum profundè dormit. In lethargo est somnus comati similis, sed cum febre, & delirio. In caro æger febre caret, oculos excitatus vix aperit & non respondet, sicut in prædictis, attamen vellicatus sentit, & integra manet respiratio. At in apoplexia neque ægri oculos aperiunt, neque respondent, neque sentiunt, & respirationem habent difficilem.

Quia verò huiusmodi affectus soporosi præcipites sunt, & periculo pleni, sedulam Medici

diligentiam postulant, & in talibus casibus remedia festinanter acceleranda sunt.

Primò igitur Medicus ad affectum aliquem soporosum vocatus, ægrum confestim à graui illo somno excitare conabitur, omnibus sensibus obiecta vehementiora offerendo. Atque adeo oculi radiis solaribus, & luci splendidæ obiiciendi.

Aures clamoribus, strepitu, & sonitu concutiendæ; & in primis æger proprio nomine magna voce sæpe appellandus est.

Naribus acria, vt ruta, castoreum, acetum, obiicienda. In os & palatum itidem acria iniicienda.

Tactus frictionibus, vellicationibus, pilorum euulsionibus, ligaturis, digitorum complicationibus, & aliis huiusmodi irritandus.

Clyster laxans præscribatur, primum ex decocto communi, vt citius paratus sit, in hunc modum.

℞. Decocti communis clysteris ℔ j. ß hieræ picræ, & diaphœnici, ana ℥ j. ol. lilior. & rutac. ana ℥ j. ß mellis anthosati ℥ ij. salis ʒ j. Fiat clyster, iniiciendus statim.

Dum hæc fiunt, serio apud se meditari debet Medicus, an venæ sectio celebranda sit; quandoquidem in hisce affectibus, quod dixit Celsus de apoplexia, sanguinis detractio, vel occidit, vel liberat. Conuenit autem venæ sectio, si sanguis causæ principalis, vel adiuuantis, vel sine qua non rationem habeat, viresque ferant.

Vires autem non actionum animalium abla-

tione æstimandæ sunt, sed quales ante morbi inuasionem fuerant. Si enim tum satis fortes fuerunt, etiam nunc permittunt, nisi planè fortis sit apoplexia. Neque vires sunt debiles per resolutionem, sed per oppressionem.

Si verò nullo modo sanguis peccet, aut vires sint verè deiectæ, aut æger admodum senex, venæ sectio intermittenda.

Statim verò & sine omni mora, siue noctu, siue interdiu, affectu quis corripiatur, venæ sectio instituatur, & quidem ante clysterem, si quam primùm iniectus non fuerit. Fricetur tamen prius corpus, & aperiatur vena in brachio.

Hoc etiam aduertendum est, vtilius ac tutius esse non vna vice mittere quantum opus est sanguinis, sed per vices, intra tamen paucarum horarum spatium. Nam per iteratam illam sanguinis missionem, & materia facilius mouetur, & vires non deiiciuntur. Inspiciatur post primam venæ sectionem ægri facies, & pulsus exploretur. Et si color faciei viuidior reddatur & respiratio facilior, ac pulsus benè habeat, optimè sperandum, & confidentius venæ sectio repetenda.

Vulnus in venæ sectione fiat amplius. Aliàs enim sanguis, qui crassior est, statim subsistit.

Quò magis abundat sanguis, eò liberalius detrahi potest. Si verò pituita magis luxuriet, parca manu mittendus est, ne calor natiuus, ad hunc affectum discutiendum tantoperè necessarius, quadam tenus infringatur.

Copiosæ & frequentis sanguinis detractionis

in

in apoplexia exemplum singulare proponitur à Zacuto Lusitano lib. 1. historiæ Medicorũ principum, hist. 33. his verbis. Nobilis quædam fæmina iuuencula, in omnium rerum obliuionem, deinde in veram apoplexiam cum menstrui effluuio incidit. Cui cum plurima, tam in superioribus, quam in inferioribus partibus essent celebrata auxilia, per ligaturas, acres clysteres, scarificatas cucurbitas dorso applicitas, neglecta indicatione, quæ à menstruo actu fluente desumitur, ob vrgens ex procrastinatione periculum, cum viribus esset valentibus, factis frictionibus crurum, & cucurbitulis femoribus appositis, octo horarum spatio, quater è cephalica copiosè sanguinem mitto, à quo præsidio loqui cœpit, & conualuit.

Quidam practici recentiores audent in apoplecticis iugulares venas aperire, sicque omnes propemodum liberari affirmant: in eáque apertione hac methodo progrediuntur. Primo collum leuiter constringunt linteo, apertione facta statim laxant, sanguis sponte fluit sine ligatura, quæ posset sanguinem ad caput attrahere; vulnus posteà occludunt emplastro glutinante sine ligatura, eoque facile sanguinem cohiberi asserunt. Quod confirmat Zacutus Lusitanus, qui tamen ligaturam adhibet, obseruat. 79. lib. 1. Praxis Medicæ admirandæ; vbi refert historiam anginæ acutissimæ, in qua peritissimorum Medicorum consilio venæ iugulares apertæ fuerunt, vnde sequutus est irreparabilis (vt ipse loquitur) sanguinis fluxus, quo æger in omnimo-

dam virium iacturam lapsus est. Vocatus Zacutus accurrit, emplastrum Galenicum superimposuit, quo ipse lib. 5. meth. cap. 4. ad arteriarum, & iugularium hæmorrhagias fœliciter vtitur, sicque collo commodè ligato, æger iam exhaustus reficitur, & à morbo liberatur. Emplastrum verò componitur ex thure, aloë, & pilis leporinis, albumine oui subactis, dupla thuris ad aloën quantitate, vt docet Gal. loco citato; aliquando vero æquali vtriusque dosi, in durioribus scilicet corporibus. Superiorem operationem Gal. comprobat, cum dicit hoc emplastrum venarum iugularium profluuium citra vinculum sistere. Hoc etiam animaduerti velim, in apoplexia sanguinem ex vena aperta tanto impetu non profluere, quemadmodum in angina; quia in illa sanguis est refrigeratus, ac veluti congelatus, vt docuit Hippocrates 2. de morbis, & ea ratione creditur venas & arterias carotides obstruere; in hac vero feruidus est ac tenuis, cum anginosi febre acutissima laborare soleant.

Purgatio instituatur paucis horis post venæ sectionem, neglecta temporum electione. Neque enim in purgando cunctabundus nimis, aut timidus esse debet Medicus, cum morbus valdè vrgeat, & breui sua percurrat tempora. Et illa purgatio forti medicamento debet fieri, tum quia humor contumax est, & obruta facultas, nec nisi vehementioribus irritatur.

Illud autem medicamentum vulgo fieri solet ex ℥. j. electarij diacarthami, dissoluta cum aqua betonicæ, addendo castorei ℈. ß. Vel.

℞. Turbith electi ℈.iiij. agarici recenter trochisc.ʒ.ij. zinzib.℈.ij. sem. fœniculi ℈ j. castorei g̃.vj. Infundantur in sufficienti quantitate aquæ betonicæ. In colat. ℥.iij. dissolue electarij diacarthami ʒ.iij.syrupi ros. ℥.j. fiat potio. Vel.

℞. Massæ pilul. coch. min. ʒ.j. castorei g̃. iij. Malaxentur cum aqua betonicæ, formentur pilulæ septem, & si æger non possit deglutire, dissoluantur in aqua saluiæ, lauendulæ, vel betonicæ. Vel.

℞. Massæ pilul. coch. maj. & de agarico, ana ʒ. ß. trochisc.alhandal,diagridii & castorei, ana g̃.iij. Fiat massa cum melle anthosato,quę dissoluatur in aqua saluiæ. Vel fiat talis potio.

℞.Fol.sennæ ℥.ß.agar.albi ʒ.j ß.turbith electi ʒ.j. zinzib. & galangæ, ana ʒ.ß. Coquantur in aqua saluiæ & rorismar.Colat.℥. ij. ß. adde electarii diacarthami ʒ.ij. castorei ℈. ß. oxymelitis simplicis ℥. ß. Fiat potio.

In lethargo purgatio ab initio mitior esse debet, propter febrem continuam coniunctam,ex agarico, cui aliquid rhab. addi potest, vel scammonii, aut pilulis de hiera cum agarico, cum bilis plerumque humorum ad caput vehiculum sit. In morbi tamen progressu,cum iam materia ad caput fluxit,& in eo hęret,purgantibus etiam prædictis vtendum est.

Trallianus scammonij ℈.j.cum castorei ℈.ij. in oxymelite exhibet, quo multos lethargicos deploratos se restituisse refert.Et Oribasius ex Ruffo Ephesio refert, nullum aliud esse lethargo correptis æquè vtile atque efficax medicamen-

tum ad purgandam pituitam, quam bilis admixta in caput detulit, quam ſcammonium cum caſtoreo exhibitum.

Sæpe verò accidit facultates eſſe ita oppreſſas, vt medicamenta in actum minimè deducantur, atque adeò etiam nihil operentur, quod mali ominis eſt, & ita affecti vt plurimum pereunt: Attamen, quia, vt inquit Celſus, quando huiuſmodi tempeſtates ingruunt, remedia etiam cum aliqua temeritate rapienda ſunt, & omnino periculum in hoc morbo aliquid periclitari permittit. Nam vt Serenus habet, Medici hæc potiora putant, quàm dulci morte perire: Et vt idem Celſus, multa in præcipiti periculo rectè fiunt, quæ alias eſſent omittenda. Ideo propoſitis remediis non proficientibus, ad ea quæ ex antimonio parātur, licet tranſcendere, præſertim ea quæ minus vehementia ſunt, qualis eſt aqua benedicta, ex croco metallorum compoſita; quæ per ſuperiora & inferiora potenter expurgans, tantam pituitæ copiam non ſolum è ventriculo, partibuſque inferioribus; ſed etiam è cerebro educit, vt hac euacuatione interdum ægri liberentur. Et bona fide teſtari poſſum, me virum nobilem ex primoribus huius ciuitatis vidiſſe, ter intra biennium ab apoplexia hoc ſolo remedio liberatum. Quamuis autem nonnulli etiam viri doctiſſimi vomitoriorum vſum in hiſce affectibus improbent; tamen experientiæ magis credendum eſt; quæ etiam nos docet quotidiana experientia pueros comate affectos ſale vitrioli vomitiuo promptius & tutius, quam

vllo alio remedio liberari.

Tinctura nicotianæ in aqua vitæ extracta, & ad ℥.ij. cum melle excepta, & in os infusa potenter educit.

Interim medicamento purgante exhibito, antequam operari incipiat, & dum etiam operatur, reuellentia omnium generum in vsum reuocanda sunt, non solùm frictiones & ligaturæ anteà propositæ; sed etiam cucurbitulæ dorso, scapulis, brachiis & femoribus affixæ, sine scarificatione si sanguinis missio sufficiens celebrata sit; & cum scarificatione, saltem earum aliquæ, si phlebotomia fuerit omissa.

In apoplexia non admoueantur cucurbitulæ posteriori thoracis parti, aut hypochondriis, ne contractis thoracis & abdominis musculis respiratio magis impediatur.

Summum & vnicum remedium habentur, præsertim in apoplexia, cucurbitulæ capiti impositæ. Quod remedij genus insignis ille Medicus Fracastorius apoplexia correptus nutibus suis indicasse fertur; sed non intellectus periit.

Vesicatorium posteriori parti ceruicis & scapulis admoueatur.

Clysteres acres iniiciantur duo vel tres in eadem die.

℞. Fol. parietar. hyssopi, calamenthi, origani, saluiæ, rutæ, & centaurei minoris, ana M. j. sem. carthami ℥.ß. sem. fœniculi & cumini, ana ʒ. iij. agarici albi in nodulo inclusi ʒ.ij. pulpæ colocynth. in eodem nodulo inclusæ ʒ.j.ß. Coquantur ad ℔.j. In colat. dissol. hieræ picræ ℥.ß. dia-

phœnici ℥ j. olei rutacei ℥ ij. Fiat clyster.

Chymici clysteribus admiscent aquæ benedictæ ℥.ij. vel iij. Et sic potenter expurgant. Si clyster debito tempore non reddatur, glande aluus proritetur.

℞. Pulu. hieræ picræ Gal. ʒ. ij. pulpæ colocynthidos, agarici albi, ana ʒ.ß. diagridij ℈.j. salis gemmei ʒ. ij. mellis ad debitam consistentiam cocti quantum satis, fiant suppositoria.

Sæpe tamen accidit, vt sphincter ani resoluatur, vndè anus planè pateat, ac clysteres sine fructu iniiciantur, cum retineri non possint, qui casus plerumque desperatus est.

Naribus admoueantur castoreum cum aceto, quæ specifica proprietate somnum excutere creduntur.

Efficax etiam remedium est, si acetum acerrimum supra laminam candentem effundatur, & vapor ab ægro naribus excipiatur. Adhuc efficacius erit, si aceto addatur semen nigellæ, rutæ, & castoreum. Ipsum etiam acetum modice calefactum & naribus adhibitum excitat potenter, si acerrimum sit, & adhuc potentius, si ei piper & castoreum admisceantur. Excitat etiam à somno suffitus sulphuris.

Pili capræ vsti, & cornu cerui & capræ vstum, & naribus admotum, potentissima sunt ad excitandum altissimè dormientem.

Succini albi fumus ad apoplecticos excitandos præstantissimus est, tum illius oleo tempora & nares sæpe illinantur.

Fiant etiam frictiones in plantis pedum cum sa-

le & aceto, manibus inunctis oleo rutaceo & de castoreo: lingua & palatum inungantur theriaca veteri, in aqua cælesti aut apoplectica dissoluta. Sed aduertendum est, ne theriaca recens adhuc sit, nam ratione opij somnum inducit. Ad eundem vsum reuocari poterit aurea Alexādrina, & confectio anacardina. Sinapi etiam potest coqui in vino forti, & eo palatum inungi. Pyrethri radices in oxymelite coctæ idem præstant. Omnibus verò hisce castoreum vtiliter admiscetur.

Vniuersali curatione peracta, & purgato corpore caput euacuandum est, tam sensibiliter, quam insensibiliter.

Sensibiliter per nares & palatum errhinis, & sternutatoriis, in curatione frigidæ intemperiei cerebri propositis: & inunctionibus palati supra descriptis. Hisce omnibus addantur ruta, castoreum, acetum.

At de sternutatoriis hoc aduertendum, si affectus perseueret, & æger difficulter excitetur, eorum vsum commodissimum esse, non tamen diutius in iis persistendum, ne caput repleant, ac humores nimis fundant ac moueant. Sed initio morbi ab intempestiuo sternutamentorū vsu abstinendum, cum magis ab iis tum materia fundatur, & partibus impingatur, vnde morbus fit contumax, vel interdum leuior affectus in apoplexiam degenerat.

Tandem & insensibiliter resoluentia applicanda, quæ in sequentem modum componi poterunt.

℞. Baccarum lauri & iuniperi, ana ℥. j.ß. ra-

dic. angelicæ, zedoariæ, imperatoriæ, ana ℥. j. fol. beton. saluiæ, rorismar. ana M. j. rutæ, satureiæ, maioranæ, flor. lauendulæ, ana M. ß. Coquantur in aceti sufficienti quantitate. Hoc decocto spongia, aut linteum imbutum, aut stupæ, capiti calidè applicentur. Mirum quantum auxilij soporosis affectibus hoc remedium afferat. Brachia quoque & manus eo abstergantur, eoque crura & pedes fricentur.

℞. Castorei ℥. ß. capill. hominis vstorum ʒ. iij. succi rutæ, aceti, & olei communis, ana ℥. ij. Coquantur ad vnguenti consistentiam, quo illinatur caput calidè post fotum. Vel.

℞. Olei costini, castorei, & de euphorbio, ana ℥. j. pulu. sinapi, euphorbij, serapini aquar. ana ʒ. j. aceti coclear j. ceræ quantum satis. Misce, fiat vnguentum.

Si prædictis remediis non cesserit affectus, vesicatorium magnum vertici, & sincipiti erit applicandum.

Nonnulli etiam, cum morbi vis maxima est, audent cauterium actuale occipiti inter primam & secundam vertebram applicare.

Alij, ex antiquorum præscripto, sartaginem candentem capiti admouent ea distantia, vt pilos, non cutim capitis possit comburere.

Commode quoque in huiusmodi affectibus aliquid aquæ cœlestis vel apoplecticæ ægro infunditur. Aquæ enim hæ ob summam penetrandi vim, præstantissimum sæpè afferunt auxilium, & multos ab imminente apoplexia, vel etiam iam præsente liberarunt, modo sanguis non val-

dè abundet, qui aquarum istarum vsu posset fundi.

Aquarum autem apoplecticarum multæ descriptiones habentur apud Langium, Weccherum, Quercetanum, Crollium & alios. Vnam tantùm, exempli gratia, ex selectioribus simplicibus à nobis compositam hic afferre lubeat.

℞. Radic. pœoniæ, visci quercini, ana ℥. ij. calami aromat. galangæ, cyperi, ana ℥. j. fol. beton. saluiæ, maioranæ, ana M. j. sem. pœoniæ, anisi, fœniculi, carui, ana ʒ. iij. flor. lauendulæ, stœchados & rorismar. ana P. j. nucis moschat. macis, garyophyll. cubebar, granor. paradisi, cardamomi, ana ℥. ß. cinamomi ℥. ij. croci ʒ. j. ß. specierum diambræ, & diamoschi, ana ʒ. ij. Contundantur & incidantur vt artis est, & reponantur in alembico vitreo, desuper affundendo spiritus vini optimè rectificati q. s. vt tribus digitis materia supereminear. Digerantur in B. M. per octo dierum spatium, postea destillentur, & aqua seruetur in vase vitreo benè clauso.

Si tandem morbus ad declinationem translatus esse videatur, somnusque ille profundus iam discussus fuerit, omissis prædictis remediis soli roborationi cerebri incumbendum est. Quod satis commodè fiet vsu quotidiano opiatæ cephalicæ, pro frigida intemperie cerebri descriptæ. Vel si potentiùs agendum est, aqua apoplectica vsurpari poterit.

In primis verò castorei vsus continuetur, si malum protrahatur, & manè per aliquot dies eius grana iij. vel iiij. cum oxymelite simplici vel scill.

exhibeantur; testaturque Trallianus, multos isto morbo victos, hoc solo remedio mortem euasisse.

Exteriùs etiam vtiliter admouentur balsama apoplectica, quorum variæ extant formulę apud Chymiatros. Nos vnicam e.g. hic tantum subiiciemus.

℞. Olei nucis moschat. per expressionem parati ℥. ß. ambræ grisea, moschi optimi & zibetæ, ana ℈.j. ol. destillati lauendulæ, succini, cinamomi, rorismar. garyophyll. ana ℈. ß. Misce, fiat balsamum, quod naribus & auribus instilletur, palatoque illinatur singulis diebus mane. Ad hanc rem etiam valde commendatur oleum nucis moschatæ destillatum, eodem modo vsurpatum.

Denique in horum affectuũ generali curatione diligenter aduertendum est, in iis qui fiunt à sanguine, minus calefacientia medicamenta esse adhibenda, & phlebotomiam largiori manu celebrandam, posteà venam frontis aperiendam: tum etiam purgantibus phlegmagogis cholagoga esse admiscenda.

Qui hisce affectibus semel affecti, ab iisque liberati sunt, in eos vt plurimum solent recidere. Quod vt præcaueatur, frigidior cerebri intemperies corrigenda est, eademque illius cura instituenda quæ supra fuit proposita. Eademque via & methodo imminens apoplexia, vel carus, vel lethargus, vel coma præcauebitur. Et si cerebrum valde refrigeratum est, post vniuersales vacuationes aqua apoplectica in vsu frequen-

ti esse poterit. Vel etiam vti poterit tabellis in sequentem modum compositis.

℞. Ambræ griseæ ℈. ß. olei destillat. anisi, cinamomi, nucis moschat. ana guttulas iij. olei garyophyll. gutt. j. sacchari in aqua flor. arantiorum dissoluti ℥. iiij. Fiant tabellæ, capiat ʒ. j. vel duas mane.

Pilulæ caput roborantes etiam vsurpari poterunt, in hunc modum compositæ.

℞. Cubeb. mastiches, nucis moschat. garyophyll. ana ʒ. j. ambræ griseæ ʒ. ß. moschi g̃. vj. Cum succo maioranæ formentur pilulæ, capiat ℈. j. hora somni bis in septimana.

Commendatur etiam, & apud multos in vsu est hic puluis.

℞. Succini albi ℥. ß. pulu. electar. diarrhod. abbatis ʒ. ij. radic. pœoniæ ʒ. j. ß. Fiat puluis, de quo capiat ʒ. j. in aqua conueniente ante nouilunium.

Vtile quoque est nucem moschatam sæpè ore detinere, & masticare.

Tum etiam odoramenta sæpe naribus admouenda sunt, & in primis balsama apoplectica.

Aromata in cibis vsurpentur: post pastus puluis digestiuus, in curatione frigidæ intemperiei cerebri descriptus.

Si à sanguinis copia affectus soporosus metuitur, illius in primis quantitas imminuenda est; dandaque sedulo opera, vt hæmorrhoïdes profluant, quo nihil vtilius esse potest.

His etiam purgationes instituendæ sunt ex senna & rhab. eaque remedia eligenda, quæ minùs calefaciunt.

Si denique ab humore melancholico metuenda sit apoplexia, fluxus hæmorrhoidum etiam vtilissimus est, purgatio iterata humoris melancholici, & medicamenta proposita ad roborandum cerebrum, præcipue verò puluis ex succino, diarrhodone & pœonia supra descriptus.

CAPVT III.

Paralysis curatio.

Licet paralysis fieri possit à variis causis, fit tamen vt plurimum à pituita.

Illius itaque curatio ab vniuersali totius corporis euacuatione inchoanda est.

Et quidem venæ sectionem quod attinet, vix ea conferre potest, cum sanguis non peccet, sed pituita, & plerumque hoc malum senibus, pituitosis, ac natura frigidis accidere soleat. Si tamen crudi sanguinis copia humorem pituitosum producere videatur, eumque fouere: venam in brachio partis sanæ aperire licet, attamen pàrca manu, ne languidus calor extinguatur.

Prætermissa igitur phlebotomia, aut parca manu, vt dictum est, celebrata; reliqua curatio inchoanda est à sublatione causæ antecedentis, quæ est frigida cerebri intemperies, cuius curatio eadem omninò instituenda est, quæ antea fuit proposita, per apozema, pilulas, diætam sudorificam, sacculos, emplastra, errhina, ster-

nutatoria, apophlegmatiſmos, veſicatoria, puluerem cephalicum, cucufam, ſuffumigium, ſyrupum magiſtralem, pilulas vſuales, opiatam roborantem, cauſticum, puluerem digeſtiuum, & aquas thermales.

Diæta ad hunc affectum parari debet ex decocto guaiaci ſolius, & corticis eiuſdem. Poſt cuius hauſtum admouendi partibus paralyticis lateres igniti, extincti in decocto cephalico, facto in vino albo cum pauco aceto, & inuoluti linteo, vt partium calor languidus excitetur. Et quarto aut quinto quoque die purgatio repetenda.

Cauſticum applicatur occipiti, vel brachio ſano, ſi alterum ſit affectum; vtrique, ſi tibiæ tantum laborent.

Poſt diætam vtatur pro potu ordinario bocheto ex guaiaco, vel hydromelite, in quo tantillum roriſmar. bullierit, à vino abſtinendo, quod in hoc affectu valdè nociuum eſt.

Si affectus ſit contumax, poſt diætæ vſum, omiſſis ſyrupo magiſtrali, & pilulis vſualibus prædictis, fortiores vſurpandæ ſunt, in hunc modum compoſitæ.

℞. Maſſæ pilul. fœtidar. maior. & cochiar. min. ana ʒ. ß. trochiſc. alhandal g̃. iiij. Capiat ſemel in ſeptimana.

Sed quia humor ante quamlibet purgationem præparatione indiget, ideò per biduum aut triduum ante ſingulas doſes pilul. capiat ℥. iij. vel iiij. aquæ ſequentis mane duabus horis ante paſtum.

℞. Rasur. ligni guaiaci ℥. iiij. corticis eiusdem ℥. j. radic. salsæparill. ℥. j. ß. rad. chinæ ℥. j. ligni sasafras ʒ. vj. ligni aloës, galang. ana ʒ. j. ß. rad. angel. pœoniæ, fœniculi, ana ʒ. iij. ß. sem. pœoniæ ʒ. ij. Infundantur per 24. horas in aquæ fontis ℔. vj. vini albi ℔. iiij. Postea adde fol. betonicæ, iuæ arthrit. saluiæ, ana M. j. flor. tiliæ, primulæ veris, stœchados & anthos, ana P. ij. lauendulæ P. j. theriacæ vet. ℥. ß. sem. & cortic. citri, ana ʒ. ij. ß. polypod. ℥. ß. cinamomi ʒ. vj. Fiat secundum artem destillatio in B. M. Pro ℔. ij. ß. liquoris destillati, adde manus Christi cum oleo cinam. paratæ ℥. iiij.

Cæteris purgantibus parum proficientibus haud erit inutile ad vomitoria chymica transcendere, si æger satis robustus sit, qualia in soporosis affectibus fuere proposita. Illa enim humores contumaces ex alto trahunt, & morborum interdum, qui vulgaribus remediis extirpari nequiuerunt, curationem absoluunt.

Diebus vacuis ab vsu aliorum remediorum, vtatur opiata cephalica, descripta in curatione frigidæ intemperiei cerebri, vel aqua apoplectica, vel tabellis pro soporosis affectibus propositis.

Post vniuersales euacuationes ad topica veniendum est, quæ & parti resolutæ applicanda, ad calorem & spiritus reuocandos; & spinali medullæ, vbi vt plurimùm mali causa hæret, ad eam exsiccandam & discutiendam.

Pars ergo affecta pannis calentibus quotidie fricetur, sed leniter: ne quod de naturali calore,

& spiritibus attractum est, iterum dissipetur.

Cucurbitulæ etiã applicentur capitibus musculorũ partis affectæ, eæque sint angustioris orificij, & cum multa flamma adhibeãtur; ne tamen diu affixæ maneant, ne quod attractum est dissipetur. Postea emplastr. ex pice & resina pini applicetur, vt quod attractum est, ibi conseruetur. Vel membrum resolutum vrticis viridibus leniter percutiatur, aut ipsi sinapismi imponantur, donec pars rubescere incipiat: ea tamen non sunt tam diu in parte relinquenda, vt vesicas excitent, sic enim spiritus, & sanguis dissiparentur; sed tam diu solùm, donec pars rubicunda digito pressa non albescat, sed rubicunda permaneat.

Postea inunctiones fiant & parti affectæ, & spinali medullæ oleis, vnguentis, & balsamis, quorum descriptiones apud Autores numerosæ habentur. Ad hanc rem peculiaris est efficaciæ balsamum Guidonis, quod apud Pharmacopœos nostros perpetuò paratum inuenitur. Hoc vel solo vtimur, vel cum aliis permixto in hunc modum.

℞. Ol. vulpini, lumbricorum & de castoreo, ana ℥. j. balsami Guidonis ℥. iij. aquæ vitæ ℥. ß. olei rorismar. destill. ʒ. j. ß. Misce, fiat linimentum, quo inungatur tota spina dorsi calidissimè, & partes resolutæ, supertegendo linteis calidiusculis.

Huiusmodi linimentis præcipuè vtendum est tempore diætæ, post detersum sudorem, & in vsu thermarum etiam post sudorem, quia tunc

temporis pori cutis & partium reserati, vnguenti penetrationem facilius admittunt.

Lintea post inunctiones applicanda suffumigentur & incalescant suffitu sequenti.

℞. Succini, mastiches, myrrhæ, ana ʒ. j. thuris ℈. ij. garyophyllor. nucis moschat. cinam. macis, ana ʒ. ß. ligni aloës ℈. ß. Puluerisata irrorentur spiritu vini, posteà exsiccentur, & iterum irrorentur quinquies & exsiccentur. Et fiat puluis, qui iniiciatur prunis pro suffumigio.

Si his malum non cedat, cerata & emplastra supra spinam dorsi erunt applicanda.

℞. Massæ empl. de beton. de melilot. & de baccis lauri, ana ℥. j. thuris ℥. ß. castorei, euphorbii, ana ʒ. j. sem. nigell. nasturtii, sinapi, radic. pyrethri, salis nitri, ana ℥. ß. Cum oleo de lateribus redigantur in formam emplastri, quod super alutam extensum applicetur.

Sudores quoque in parte prouocare vtile fuerit per euaporationes ex decocto herbarum & radicũ cephalicarum cum vino albo, ita parato, vt halitus partem affectam attingant. Si nimirùm decoctum calens in vas aliquod infundatur, in quo æger ieiunus ita sedeat contectus, ne decoctum attingat, sed vaporem tantùm excipiat. Vel in balneo sicco, quod stupham vulgò appellant, vapor ex decocto prædicto, silicibus candentibus insperso, excipiatur.

Ad sudores huiusmodi mouendos valdè commendatur decoctum rad. bardanæ, seu lappæ maioris. At nostrates mulieres ad hos affectus, & dolores artuum diuturnos vtuntur decocto ebuli,

ebuli, quo sudores copiosi eliciuntur. Vbi æger satis sudarit, in lectum componatur, exhibita theriacæ ʒ.j. cum aqua conueniente. Eiusmodi autem balneis bis aut ter in septimana vtendum est. Autumni quoque tempore, vinaceis efferuescentibus, membra per horam vnam, aut longius spatium, immergere, & postea linimento conuenienti inungere, toto vindemiarum tempore, summè vtile fuerit.

Denique thermæ sulphureæ, nitrosæ, & bituminosæ supra recensitæ maximè conueniunt, & reliquorum remediorum vires plerumque superare solent, si iis æger vtatur per aliquot dies in potu, balneo, & lotione capitis, & post sudores vngatur linimentis prædictis.

Chymici commendant multa remedia ad huius morbi curationem. Ex quibus non infimum locum obtinent elixir proprietatis, spiritus tartari, & balsamum galbani.

Toto morbi decursu partes resolutæ probè muniantur pellibus vulpinis, leporinis, agninis & similibus.

CAPVT IIII.

Conuulsionis curatio.

OMnis conuulsio fit à repletione vel inanitione, vel irritatione.

Quæ ab irritatione fit, non est vera conuulsio, sed potius conuulsiuus motus. Ab inanitio-

ne rarissime contingit.

Vt plurimùm igitur conuulsio vera fit à repletione. Et illa repletio in primis fit ab humore pituitoso.

Illius igitur curatio auspicanda est à venæ sectione, si sanguis abundet, & vires sint validæ. In qua tamen euacuatione satius est peccare in defectu, quam in excessu, cum illa causæ principali, quæ pituita est, contraria sit.

Post venæ sectionem, aut ea omissa, si conueniens non sit, purgatio instituenda est per pilulas quæ satis potenter euacuent, habita tamen virium ratione, iuxta formulas in frigida cerebri intemperie descriptas. His verò adiungenda sunt castorei g̃. iij.

Si pilulas fastidiat æger, potionis, pulueris aut alterius medicamenti forma vsurpari poterit, prout dicto capite habentur.

Post purgationem admoueantur cucurbitulæ cum scarificatione, si sanguis non fuerit detractus, alioqui siccæ: primò quidem partibus remotioribus, postea affectæ vicinis. At si crura sint conuulsa, natibus & lumbis applicentur. Si brachia, collo & scapulis. Hoc in omnibus obseruando, vt fluxio versus originem retrahatur.

Vesicatorium etiam partibus affectæ oppositis vtiliter admouebitur.

Interim post primam purgationem materia præparanda est apozemate descripto in curatione intemperiei frigidæ. Purgante quidem, si vires & reliqua consentiant: sin minus, detractis purgantibus.

Finitó apozemate iterum pilulæ exhibendæ, castoreum illis, & omnibus purgantibus adiiciendo.

Si apozema tantùm alterans vsurpetur, per illius vsum clysteres acres frequenter iniiciendi, quales in soporosis affectibus fuerunt propositi.

Fiant etiam inunctiones supra partem affectam linimento conuenienti.

℞. Vnguenti de althæa ℥. vj. ol. terebinth. & chamæmel. ana ℥. j. ol. lauendulæ ʒ. iij. ol. vulpini ℥. ß. styracis liquidæ ℥. ij. Fiat linimentum, quo inungatur pars affecta calidè frequenter, & spina dorsi. Vel.

℞. Ol. anethini & chamæm. ana ℥. j. vnguenti martiati ℥. ß. ol. petrolei & de spica, ana ʒ. j. spiritus vini ʒ. iij. Misce.

Maxime laudatur axungia anatis, in sequentem modum parata.

℞. Anserem pinguem deplumatum, & exenteratum, quem reple materia sequenti.

℞. Fol. saluiæ, maioranæ & stœchados, ana M. j. gummi ammoniaci & bdellij, ana ℥. j. calami aromat. nucis moschat. macis, garyophyll. ana ℥. ß. Contundantur in mortario & malaxentur cum ol. lumbricorum; postea includantur ventri anseris, qui benè consuatur, ne quid effluat, & in veru assetur. Pinguedo extillans excipiatur vase aceto semipleno, eaque illinantur partes affectæ.

Efficacius operabitur si vsurpetur in sequentem modum.

℞. Pinguedinis prædictæ ℥. vj. olei ceræ,

nucis moschat. & saluiæ arte chymica extractorum, ana ʒ. ij. Misce, fiat linimentum.

Post inunctionem partes conuulsæ contegantur pelle arietis adhuc calente: & cum refrixerit, si nouarum non sit copia, recalescat oleo anethino aut simili valde calente.

Vtiliter etiam parti conuulsæ adhibentur pulmones veruecini calentes, tum etiam pulli columbini, catuli, galli, gallinæ per medium sectæ.

Pars etiam affecta in bouem, aut veruecem, aut maius aliud animal recens cæsum immittitur. Et ibi tamdiu detinetur, quamdiu animal calet.

Balnea ex decocto herbarum cephalicarum etiam conueniunt, addita olei tertia parte, vel inunctis mox à balneo partibus conuulsis.

Alij hoc emplastrum commendant.

℞. Colophoniæ ℥. ij. resinæ, picis naualis, ana ℥. j. thuris, mastiches, cerusæ, ana ℥. ß. sanguinis draconis, salis communis, salis ammoniaci, terebinth. ana ʒ. ij. ceræ nouæ ℥. ij. vitrioli albi ʒ. ij. matris perlarum ℥. ij. lapidis magnetis ℥. ß. succini flaui ʒ j. ß. ol. ouor. rosar. ana ʒ. ij. Fiat secundum artem emplastrum, quod alutæ inductum imponatur.

Præstantissima vero sunt balnea sulphurea, in diuturnis præcipuè cõuulsionibus. Conueniunt etiam balnea sicca seu vaporosa ex decocto saluiæ, rorismar. stœchados, chamæp. origani & similium cum vino albo, lapidibus ignitis aut scoriis ferri ignitis infuso.

Optimum etiam est fouere occiput, & ceruicem aqua vitæ calente.

Penotus sequens linimentum mirè prædicat ad conuulsionem breui tempore dissoluendam.

℞. Ol. terebinth. ℥. ß. ol. garyophyll. gutt. vj. mucaginis bryoniæ q. s. ad consistentiam linimenti. Misce, inunge locum affectum cum radice sui nerui.

Alij oleum seu spiritum salis cum oleo terebinthinæ, ceræ, chamomillæ & similium commixtum, membra conuulsa citò restituere asserunt.

Interdum verò dolor ita intolerabilis sentitur, vt ad eum priùs cura dirigenda sit. Illi igitur conuenit sequens linimentum.

℞. Olei violacei, lilior. & chamæmeli, ana ℥. j. ß. olei amygdalarum dulcium, masticbes, & rosac. ana ℥. j. Misce, inungatur pars affecta. Si potentius agendum sit, paretur sequens balneum.

℞. Rad. altheæ, & liliorum, ana ℔. ß. fol. maluæ, violariæ, origani, saluiæ, absinthij, ana M. ij. sem. lini & fœnugr. ana ℔. j. Decoquantur pro balneo, in quo diu non immoretur æger, sed dolore sedato confestim egrediatur. sufficiet autem partes conuûlsas tantùm immergere.

Alij parant balneum ex oleo puro, & si æger sit diues, in eo decoquunt vulpem vnam aut alteram.

Dum hæc fiunt, cerebri expurgationi incumbendum est, apophlegmatismis & errhinis, suis capitibus descriptis.

Tum etiam eadem pars roboranda est opiata

cephalica, aqua apoplectica, theriacali, aut alia earumdem virium.

Rondeletius de aqua sua hirundinum hæc habet. Aqua ex hirundinibus & castoreo parata, exhibita conuulsionem à repletione subitò cessare facit. Eius descriptio est in cap. de epilepsia apud Authorem dictum.

CAPVT V.

Epilepsiæ curatio.

EPilepsia idiopathica, ex Gal. doctrina fit, à pituita crassa, ventriculos cerebri imperfectè obstruente. Illius curatio duplex instituitur, alia in paroxysmo, alia extra paroxysmum.

Ad paroxysmi curationem rarò vocantur Medici, nisi ipse interdum longius protrahatur. Quo in casu conueniunt eadem remedia, quæ pro soporosis affectibus fuerunt proposita. Præsertim verò aqua apoplectica, cinamomi, aqua vitæ & aliæ multùm spirituosæ, ad paroxysmi materiam discutiendam efficacissimæ.

Extra paroxysmum verò, ad morbi radices euellendas, sequenti viâ erit procedendum. Primò potio phlegmagoga erit propinanda, aut aliud medicamentum, ægrotantis naturæ commodum, ex iis quæ in frigidi cerebri intemperie fuerunt proposita, iniecto priùs clystere si aluus non sit libera.

Postea si plenitudinis notæ appareant, aut

æger ſit ſanguineo temperamento prædita, phlebotomia erit celebranda. Sin minùs, omittenda.

Mox cura vniuerſalis frigidæ intemperiei cerebri ſupra propoſita ſigillatim celebranda erit. Hoc obſeruando, vt decoctis apozematis, diætæ ſudorificæ, & ſyrupo magiſtral, tum etiam maſticatoriis, & pulueribus cephalicis, addantur radix & ſemen pœoniæ, & viſcus quercinus, quæ proprietate ſpecifica epilepſiam curare tota credidit antiquitas.

In diæta verò ex ſudorificis guaiacum præferatur. Cuius vſu ſe multos epilepticos curaſſe refert Iachinus. Continuetur autem per triginta vel quadraginta dies.

Singulis doſibus decocti ſudorifici aliquot guttæ ſpiritus vitrioli addantur, qui etiam ſpecificus creditur ad epilepſiam.

Notandum eſt purgantia vſualia, nimirùm pilulas, aut ſyrupum magiſtralem, in frequenti vſu habenda, nempè ſemel aut bis in ſeptimana, prout vires ægrotantis ferre poterunt; & per plures menſes purgationes eſſe continuandas: imò ad fortiora interdùm purgantia eſſe tranſeundum, iuxta præceptum Maſſariæ, qui hinc fieri dicit quod epilepſia rarò curetur, quod Medici ſemper in leuioribus hæreant.

Hac ratione Chymici purgantia mineralia vſurpare ſolent, quæ à remotiſſimis partibus humores attrahunt; at non ſine periculo, præſertim ſi à peritiſſimo artifice præparata non fuerint. Si tamen in hoc caſu fœlix euentus ex hu-

iusmodi remediis aliquando contingat, ille in primis sperandus est ex mercurio, per se vel cum auro calcinato in furno arenæ longo ignis regimine; probè cauendo, ne qua illius portio cruda adhuc & volatilis maneat, quæ summam vehementiam medicamento conciliaret. Alioqui satis blandè purganti, si cum pilulis cochiis, aut, quod melius erit, cum extracto aliquo phlegmagogo, vel panchymagogo pondere g̃. iiij. vel v. vsurpetur.

Recens autem epilepsia sale vitrioli aliquando curatur, quemadmodum refert Angelus Sala, ex hoc remedio, quarto quoque die exhibito, se epilepsiam tertia exhibitione curasse. Posterius vero curat. 77. cent. 2. gloriatur se stibio calcinato ter exhibito puellam vndecim annorum ab epilepsia hæreditaria liberasse.

Syrupus de peto Quercet. maximam vim habet ad curandam epilepsiam. Sed non nisi à prudenti Medico vsurpandus, quia vehementissimum est medicamentum. Et loco opiatæ dicto loco propositæ, sequens, magis huic affectui specifica, erit subroganda.

℞. Conseruæ flor. anthos, pœoniæ, buglossi, ana ℥. ß. corticis citri saccharo conditi ʒ. ij. pulu. visci querni, & sem. pœoniæ decrescente luna collecti, vngulæ alces, ana ʒ. ß. cranij humani non humati, ad albedinem calcinati ʒ. j. ß. coral. præp. margarit. præp. & cornu cerui præp. ana ℈. iiij. lapid. bezoard. veri ℈. j. diamoschi dulcis, diatriasant. ana ℈. ij. theriac. vet. & confect de hyacinth. ana ʒ. j. spiritus vi-

trioli gutt. xv. Cum ſyrupo conditurę corticis citri, fiat opiata, de qua capiat ad magnitudinem auellanę; ſuperbibendo aquę cinam. parum.

Sequens vero efficaciſſima eſt ad morbum radicitùs tollendum, poſt diligentem corporis purgationem.

℞. Conſeruę flor. betonicę, & roriſm. ana ℥. ij. ß. rad. eryngij conditę, & mithridatii, ana ℥. j. pulu. ligni ſaſafras ʒ. vj. caſtorei ʒ. iij. cranij humani non humati, vngulę alces, ana ʒ. ij. rad. & ſem. pœonię, ſem. nigellę, rutę ſylueſtris, & rad. pyrethri, ana ʒ. j. oxymel. q. ſ. Fiat opiata, de qua capiat ʒ. ij. vel iij.

Poſt vſum emplaſtri epiſpaſtici, veſicatorium etiam ſincipiti erit admouendum, & cauterium poſteriori parti ceruicis.

At ſetaceum multò efficacius humores extrahit à cerebro. Refertque Fabricius Hildanus, ſe iuuenem quotidie epilepſia laborantem, & cui fruſtra alia remedia adhibita fuerant; & puellam 18. annorum, ab ipſa infantia epilepticam, ſolo ſetaceo reſtituiſſe.

Si coniectura ſit, vapores ad cerebrum exhalantes à partibus inferioribus, affectum producere, vel fouere; vtiliſſimum erit cauſticum ſincipiti admouere, vitatis ſuturis: Refert enim Carolus Piſo, duos epilepticos hoc cauterio fuiſſe curatos.

Quod ſi ne hoc quidem profuerit, extremum remedium erit ſinciput terebello perfodere, vitatis ſuturis: vt hoc veluti ſpiraculo aura maligna exhalare poſſit. Hoc remedio aliquando deſpe-

ratæ epilepsiæ curatæ sunt. Et sine periculo celebrari potest, si periti Chirurgi man⁹ adhibeatur.

Vtatur æger pro potu ordinario hydromelite, vel bocheto ex guaiaco, & rad. pœoniæ.

Sacculus de collo suspensus continuò gestabitur, in sequentem modum paratus.

℞. Rad. pœoniæ, visci querc. ana ℥. j. vngulæ alces ʒ. ij. nucis mosch. garyophyll. macis, ana ʒ. ij. fol. rutæ & hyssopi, ana ʒ. j. ß. Pulverentur, & rubra sindone excipiantur. Fiat sacculus, deferat appensum collo, sæpè odorando.

Post vniuersales euacuationes, inter aliorum remediorum vsum, specificis præsertim morbus oppugnandus est, quorum infinitus ferè numerus reperitur apud Autores. Nos ex selectioribus nonnulla proponemus, præter opiatas supra descriptas, quæ ad hunc morbum expugnandum non infimum locum obtinent.

Rondeletius maximè commendat aquam hirundinum, quam etiam ab eo mutuatus est Quercetanus in Pharmacopœa. Non minoris est pretij aqua theriacalis cephalica, & syrupus antepilepticus, ab eodem Quercetano dicto loco descriptus.

Radix valerianæ sylvestris à Fabio Columna tantoperè celebratur, vt semel aut bis exhibita ab epilepsia liberare affirmet. Refertque se hanc multis amicis dono dedisse, qui deindè, diuino priùs numine fautore & glorificato, puluere huius radicis sibi restitutam sanitatem affirmarunt. Dosis autem est cocleare semis cum vino, aqua,

lacte, aut quouis liquore appropriato. Pueris verò in minori dosi cum lacte datur.

Chymici valdè commendant mixturam spiritalem, qua in epilepsia nullum medicamentum præstantius exoptari posse asserunt. Illius autem compositio talis est.

℞. Spiritus vitrioli partem vnam, spiritus tartari partes tres, aquæ theriacalis camphoratæ partes quatuor. Misceantur, & vitro benè clauso, per tres aut quatuor septimanas digerantur. Dosis est ʒ. j. in conuenienti vehiculo.

Rulandus oleũ ligni heraclei, (quod corilinum esse affirmant Chymiatri,) in frequenti vsu habebat; & nonnullas historias refert in centuriis, eorum qui huius medicamenti vsu ab eo liberati sunt. Dosis autem est trium vel quatuor guttarum, cum liquore idoneo per quinque dies.

Huic nullo modo cedit, aut fortè multo præstantius est oleum succini albi, à perito artifice extractum, quod nullum empyreuma redolet, imo verò fragrantissimum expirat odorem. Dosis à ℈. ß. ad ℈. j.

Crato cinnabarim natiuam epilepsiæ magnetem vocat, ex eáque talem puluerem parat.

℞. Cinnabaris natiuæ pellucidæ limatæ, & in tenuissimum puluerem tritæ ℥. ß. coralli rubr. & margarit. præparat. ana ℈. ij. croci orientalis ℈. j. fol. auri n. xv. Terantur omnia subtilissimè super lapidem. Dosis in ipsa accessione à granis vj. ad ℈. j. in aquis appropriatis.

At non minoris virtutis censetur à non paucis Chymiatris, cinnabaris antimonij, quæ post mer-

curij vitæ extractionem elicitur. Si enim æquali pondere iungatur cum magisteriis perlarum, corallorum, & cranij humani, ſpecificum eſſe aiunt in epilepſia etiam inueterata. Doſis à granis x. ad xv. in liquore idoneo.

CAPVT VI.

Epilepſiæ puerorum curatio.

QVia iſte morbus pueris familiaris eſt, in iiſque plerumque acutus, & valdè periculoſus eſſe conſueuit; ideò peculiaris illius curatio hic ſeorſim ſubnectenda eſt, vtpote ab adultiorum curatione valdè diuerſa.

Primò igitur ſuppoſitorio vel clyſtere aluus ſoluenda eſt.

Poſtea, & ferè eodem tempore, purgans medicamentum exhibendum ſatis validum pro ætatis robore, ita vt non dubitemus in puerulis vnius anni electarium diacarthami ad ℥. ij. exhibere, ſi fiat ex lacte corrupto.

℞. Hieræ picræ ℈. ß. vel ℈. j. pulu. de gutt. ℈. ß. Cum liquore ſpecifico vel cum melle roſato dentur.

Cucurbitulæ ſcapulis & lumbis admoueantur, & cum ſcarificatione ſi puer ſit grandior.

Veſicatorium applicetur poſteriori parti ceruicis.

Si purgatio non rectè proceſſerit, aut parùm profecerit, vomitus prouocandus eſt vitriolo al-

bo præparato, vel etiam ſale vitrioli. Quod bis, ter, & quater exhiberi poterit, ſi affectus protrahatur. Puluis epilepticus, *de gutteta* vulgò nominatus, frequenter exhibeatur cum lacte, iuſculo, & panatellis à ℈. ß. ad ℈. j.

Ille autem puluis de gutteta in vulgaribus pharmacopœis deſcriptus non habetur, ſed in Monſpelienſibus officinis vulgò componitur ex traditiua deſcriptione, quæ talis eſt.

℞. Rad. pœoniæ, ſem. eiuſdem, dictamni albi, viſci querc. ana ℥. ß. ſem. atriplicis ʒ. ij. cranij humani ʒ. iij. corall. rubr. præparati, hyacinthorum præpar. ana ʒ. j. ß. vngulæ alces præp. ℥. ß. moſchi ℈. j. fol. auri ʒ. j. Miſce, fiat puluis.

Exhibeatur etiam aquæ alicuius antepilepticæ coclear exiguum, vel earum defectu aquæ cinam. vel imperialis: vel guttulæ aliquot mixturæ ſpiritalis cum liquore idoneo.

Occipiti admoueatur emplaſtrum de ammoniaco, deraſo capillitio: fluxionem enim impedit à capite in ſpinam ruentem per partes exteriores.

Sinciput vero ſequenti puluere ſinapiſetur.

℞. Nucis moſch. ʒ. ß. granor. pœoniæ ʒ. j. ß. flor. lauendulæ P. j. ſuccini ℈. ij. Fiat puluis. Vel roborans emplaſtrum applicetur, in curatione frigidæ intemperiei cerebri deſcriptum.

Olei ſuccini guttæ ij. vel iij. cum pari quantitate ſpiritus vitrioli, in aqua betonicæ exhibitæ, puerulos à paroxyſmo epileptico ſtatim plerumque liberat. Idem oleum naribus illitum multum confert.

Spina dorsi, & membra quæ contrahuntur, inungantur sequenti linimento.

℞. Ol. rutacei, lumbricorum, ana ℥. ij. ol. de castoreo ʒ. j. aquæ vitæ parùm. Fiat linimentum.

℞. Theriacæ vet. ʒ. j. confect. alchermes, & de hyacintho, ana ℈. j. aquarum betonicæ, saluiæ, maioranæ, & cinam. ana ℥. ß. Misce, foueantur nares, tempora, & aures.

Eiusdem aquæ coclear j. per os poterit exhiberi.

Maiori tamen efficacia inunguntur nares, tempora, & vertex capitis balsamo apoplectico, ad soporosos affectus descripto.

Interim etiam os, & palatum, vrgente necessitate, eodem balsamo inungi potest.

Skenkius exotericorum experimentorum cent. 5. num. 85. ex Georgio Kufnero hæc habet. De epilepsia puerorum expertum medicamentum. Detur de moscho fino, ex mero subtili, bis vel ter in die parum, & sic perfecte curantur.

Dum hæc omnia fiunt, clysteres semel aut bis in die iniiciendi sunt, in hũc modum compositi.

℞. Rad. aristol. rotundæ, polypodij quercini, sem. carthami, ana ℥. ß. sem. pœoniæ, cumini, ana ʒ. iij. flor. chamomil. & anthos, ana P. j. Coquantur ad ℔. j. De colat. cape ℔. ß. hieræ picræ ʒ. iij. mellis anthosati ℥. j. olei rutacei & liliorum, ana ʒ. iij. Fiat clyster.

Inter specifica duo sunt maximè laudata, quæ ideò merentur ad experimentum reuocari.

Vnum est radix valerianæ syluestris suprà

à Columna commendata: quam ipſe aſſerit in puluerem redactam, & cum lacte exhibitam, multos puerulos liberaſſe.

Alterum eſt fel catelli lactentis, quod ab Vntzero hiſce verbis prædicatur. (Sume catellum paruum nigrum adhuc ſugentem, pro fœmella verò epileptica ſume catellam) eumque ſtrangula ac interfice. Ex interfecti, & per ſectionem aperti corpore extrahe totam cyſtim felleam, vix iij. vel iiij. guttas ſinceræ bilis in ſe habentem. Illum bilioſum ſuccum omnem puerulo, in paroxyſmo epileptico, cum pauxillo aquæ flor. tiliæ propina, & miraculi inſtar videbis illum ab hoc morbo è veſtigio ſanari, & curari.

Si puer epilepticus adhuc lacte nutriatur, habenda eſt cura nutricis, illiuſque lac diligenter examinandum, ne vitio aliquo laboret. Victu nihilominus attenuante vtatur, & laudabili. Vino interdicatur, bibat aquam vel hydromel, vel bochetum ſalſæparillæ.

Pueri denique nonnulli ita huic morbo obnoxij ſunt, vt ſemel curati, tamen ſoleant recidere. Imò verò in quibuſdam familiis omnes liberi hoc morbo ſolent interfici. Ideò tum iis qui nuper in lucem editi ſunt, tum qui à morbo conualuerunt, debetur prophylaxis.

Primò igitur recens natis, antequam lactari incipiant, detur pulueris de gutteta ℈. j. cum pauco lacte, eademque doſis ter repetatur intra duos dies.

Iiſdem verò poſt aliquot dies à partu, tum etiam iis qui ſemel epilepſia correpti ſunt, cauſti-

cum occipitio inurere vtilissimum est. At multò vtilius cauterium actuale, quod apud nostrates neutiquam vsurpatur, à vehementioribus remediis, aut terrorem aliquem incutientibus, abhorrentes. Rondeletius tamen huiusmodi cauterium actuale Florentiæ ita vsitatum esse affirmat, vt ipsæ mulieres illud, vt torrem ignitum, plerumque applicare soleant. Idipsum testatur Aquapendens in operationibus Chirurgicis, & modum applicandi docet cap. proprio de exustione occipitij in infantibus & puerulis.

Purgetur puer bis in mense, cum manna, syrupo rosaceo, aut de cichorio cum rhabarbaro.

Singulis interluniis capiat dosim pulueris epileptici de gutteta dicti.

Paretur cucufa cerebrum roborans, & suffumigium pro tegumentis capitis, iuxta descriptiones in curatione frigidæ intemperiei cerebri propositas. Tum etiam poterit inspergi capillis puluis ad curationem huius affectus supra descriptus.

Nonnulli denique ad præseruationem hoc remedium commendant.

℞. Spiritus vini ℔. iiij. castorei ℥. j. rad. pœoniæ ℥. iij. Macerentur, & colentur. Colaturâ totum corpus infantuli abluatur calidiusculè.

CAPVT

CAPVT VII.

Vertiginis curatio.

VErtiginis & epilepſiæ cauſæ eædem ferè ſunt, cum vertigo ſæpè in epilepſiam degeneret, & inter ſymbola facilis ſit tranſitus. Ideò iiſdem remediis vertigo curari poterit, quæ pro epilepſia fuerunt propoſita. Quia tamen vertigo facilius curatur, ideò non tanto indiget remediorum apparatu; ſed ea ſufficient, quæ nos hic ſummatim indicabimus, & ſimul quid hic morbus peculiariter deſideret, breuiter exponemus.

Fieri ſolet vertigo à flatibus, ſpiritus animales exagitantibus, & in gyrum commouentibus. At huiuſmodi flatus ab humoribus crudis, & pituitoſis plerumque excitantur: qui ſi in cerebro contineantur, faciunt vertiginem per eſſentiam; cuius præcipuè curationem aggredimur. Nam illa quæ ab aliis partibus, flatus aut vapores ad caput mittentibus, ducit originem, ab illarum partium curatione dependet.

Primò itaque ſi ſanguis in toto corpore, vel in capite abundet, phlebotomia celebranda eſt, & ſanguis per interualla educendus, clyſtere præmiſſo aliquantum acriori.

Deinde purgatio ſolennis inſtituatur apozemate propoſito in curatione frigidæ intemperiei cerebri.

Posteà ad particulares cerebri euacuationes veniendum est, per errhina, sternutatoria, & apophlegmatismos dicto loco propositos.

Cucurbitulæ tum siccæ, tum scarificatæ, frictiones partium extremarum, & apertio hæmorrhoidum celebrentur reuulsionis gratia.

Vesicatoria & cauteria ad deriuationem applicentur, tandemque adhibenda quæ cerebrum roborant, vapores & humores discutiunt, tam interna quàm externa. Vt opiata, puluis & cucufa, secundum formulas dicto loco descriptas.

Neque omittatur puluis digestiuus, quia ventriculi imbecillitas ad huius morbi generationem sæpissimè concurrit.

Ac denique vsurpanda ea remedia, quæ proprietate specifica vertiginem curare æstimantur, qualia sunt ea quæ pro epilepsia curanda fuerunt proposita, nimirùm aquæ antepilepticæ, balsamum pro inunctione narium, temporum, & verticis capitis, oleum succini, puluis ex cinnabari, & alia permulta.

Laudatur etiam à Quercetano in Pharmacopœa cap. 20. remedium ex stercore pauonis, cuius præparationem, & vtendi modum apud Autorem videre est.

Si morbus pertinaciter obsistat remediis propositis, ad diætam ex guaiaco veniendum est.

Cauterium sincipiti admotum maximè laudatur à Zacuto Lusitano lib. 1. Praxis admirandæ, obs. 38. his verbis. Vir quidam tenebricosa vertigine adeò vexabatur, vt illi cerebrum ferè

continuo in gyrum ageretur, cumque plura expertus esset auxilia, & de futura apoplexia timor esset, nullo alio præsidio (præter vacuationes vniuersales, & particulares, celebratasque in variis partibus fontanellas, setonemque nuchæ affixum) quàm cauterio bregmati imposito, potuit persanari. Quo solo plurimos, cerebri morbis exitialibus correptos, præter Medicorum votum, ad sanitatem, vlceribus diu fluidis permanentibus, perduxi.

CAPVT VIII.

Tremoris curatio.

TRemor si diu perseueret, à frigida intemperie, & humore pituitoso ducit originem, & iisdem remediis curatur, quæ ad paralysis curationem fuerunt proposita, vt ea hic frustra repetere non opus sit.

CAPVT IX.

Catarrhi curatio.

CAtarrhus omnis fit à pituita. Sed illa vel frigida est, & crassa; vel calida & tenuis, acris vel salsa. Ideò distinguitur catarrhus in calidum, & frigidum.

Tota catarrhi frigidi curatio in eo consistit,

vt materia peccans præparetur, & euacuetur, & ſi ad pectus aliamve partem influat, reuellatur, illiuſque motus inhibeatur, tandemque intemperies cerebri corrigatur.

Primò itaque ſi materia copioſa ſit, aut nimio impetu ruat, & metus ſit ne à reliquo etiam corpore affluat, præſertim ſi hepar ſit calidum (contingit enim non rarò, vt catarrhis obnoxij habeant cerebrum frigidum, & hepar calidum) ſanguis mittendus eſt, ſed parciori manu. Si verò materia ſit pauca, & lentè moueatur, ætas verò ſenilis, aut temperamentum hepatis minimè calidum, vnde nulla veniat ſuſpicio humorem aliundè cerebro ſuppeditari, venæ ſectio omittenda eſt.

Materia verò peccans primùm imminuenda eſt, potione aut pilulis, vel alio quouis medicamento purgante, ex his, quæ in frigida cerebri intemperie fuerunt propoſita.

Mox reliquiæ humoris præparandæ apozemate dicto loco deſcripto; aut ſi nimia humoris exagitatio non metuatur, apozema purgans poterit inſtitui.

Ac tandem pilulis fortioribus, aut alio cathartico integra purgatio erit abſoluenda.

Interdùm verò contingit, vt humores excrementitij, à partibus inferioribus ad cerebrum ſublati, catarrhum efficiant. Motum autem illum præternaturalem nanciſcuntur obſtructis meatibus ordinariis, per quos humores illi expurgari ſolebant. Et tunc temporis opportuniſſimè curatur catarrhus apertione viarum, tum

etiam blanda , miti , & continua purgatione, qua humores ἀνάῤῥοποι ad partes inferiores deturbantur , iisque motus contrarius ſenſim conciliatur. Huiuſmodi autem purgationes blandæ fieri poſſunt per decocta vel iuſcula, ad multos dies vſurpata. Interim tamen roborantia medicamenta non erunt omittenda.

Ad reuulſionem verò admouebuntur cucurbitulæ, & veſicatorium ſcapulis & ceruici, tum etiam cauteria occipiti, vel brachio. Zacutus Luſitanus lib. 20. Praxis admirandæ, obſeruat. 160. cauterium retro aures, tanquam præſtantiſſimum, ad omnes deſtillationes à capite manantes, remedium, plurimum commendat. Et nos in fluxionibus, oculorum præſertim, laudabiles effectus vidimus. Errhina, ſternutatoria, apophlegmatiſmi, & maſticatoria erunt vſurpanda; ea tamen adhibita cautione, vt quando catarrhus in fauces, pulmones, aut ventriculum decumbit, errhina, & ſternutatoria tantùm vſurpentur; quando verò in oculos, & nares influit, maſticatoria, & apophlegmatiſmi.

Horum omnium formulæ capite prædicto fuerunt propoſitæ. In his tamen aduertendum, quando materia tenuitatis cuiuſdam particeps eſt, ne fortiùs reſoluentia vſurpentur: his enim humoris impetus ad pectus, & pulmonem, aliaſque partes adaugeri poterit; ſed nonnulla incraſſantia, aut humoris impetum cohibentia erunt admiſcenda, vt roſæ rubræ, maſtiche, coriandrum, nux moſchata, aliaque in catarrho calido fuſiùs proponenda. In hunc ſenſum errhi-

num in ſequentem modum componi poterit.

℞. Aquæ maioranæ ℥. iiij. ſucci betonicæ ℥. j. ſem. nigellæ puluerat. ʒ. ß. nuc. moſch. ℈. j. Fiat errhinum. Pro ditioribus addi poterunt moſchi, & ambræ griſeæ, ana g. ij. Vel.

℞. Ligni guaiaci limati ℥. j. aquæ puræ ℔. j. Infundantur per noctem ſupra cineres calidos, deinde coquantur ad mediæ partis conſumpt. addendo ſub finem maioranæ, & roſarum rubr. ana P. ij.

Sic etiam maſticatorium, ſubtenui exiſtente materia, vel fiet ex maſtiche ſola, vel in hunc modum.

℞. Nucis moſch. ʒ. j. maſtiches, gummi arabici, ana ʒ. ß. Redigantur in puluerem, & cum aqua roſar. fiant trochiſci maſticatorij.

Tandem poſt conuenientes euacuationes cerebrum roborantia, & exſiccantia tam interna, quàm externa, erunt vtiliſſima, vt opiatæ, pulueres, cucufæ, ſuffitus, prout in curatione frigidæ intemperiei cerebri deſcripta fuerunt.

Notandum autem eſt, opiatæ prædictæ, aut aliis ſimilibus in catarrhi curatione conſeruam roſarum, nucem moſchatam, & thus albiſſ. vtiliter admiſceri.

Decoctum ligni lentiſcini, in modum decocti ſudorifici vſurpatum, cerebrum exſiccat, & fluxionem cohibet.

Prætereà ſequentes morſuli ad hunc vſum vtiliſſimi ſunt.

℞. Sem. coriandri præparati ℥. ß. nucis moſch. thuris, ana ʒ. iij. glycyrrhizæ, maſti-

ches, ana ʒ. ij. cubebar. ʒ. j. conſeruæ roſar. rubr. ℥. j. ſacchari albi in aqua roſar. diſſoluti ℥. x. Fiat confectio in rotulis, pond. ʒ. iij. Capiat vnam mane & veſperi.

Trochiſci ſequentes valdè commendantur à Solenandro conſ. 10. ſect. 4. quos ab antiquis, tum Græcis, tum Arabibus mutuatur.

℞. Thuris maſculi, ſucci liquiritiæ, ana ʒ. j. opij, croci, myrrhæ, ana ℈. j. Cum ſyrupo papau. forma trochiſcos, vel pilulas, vrgente catarrho exhibēdas per interualla. Doſis erit ℈. ij. vel ʒ. ß.

Tabellæ etiamnum ſequentes vſui eſſe poterunt.

℞. Puluer. electar. diambræ, & diamoſchi dulcis, ana ʒ. j. ſuccini albi ℈. j. ol. aniſi gutt. iij. ſacchari in aqua lauendulæ diſſoluti ℥. iiij. Fiant tabellæ; pond. ʒ. ij. Capiat vnam manè & ſerò.

Commodiſſimum etiam eſt caput exſiccare ſacculis ex furfure, milio, ſale, foliis ſaluiæ, betonicæ, ſtœchados, ſem. fœniculi, aniſi, & ſimilibus.

Denique ſi affectus ſit contumax, omnia conuenient remedia, quę pro frigidæ cerebri intemperiei curatione fuerunt propoſita.

Calidus catarrhus curatur remediis materiam peccantem euacuantibus, incraſſantibus, & reuellentibus, tum etiam partium mandantium, & recipientium intemperiem corrigentibus.

In hunc finem primò phlebotomia inſtituenda eſt, ſi cætera conſentiant, qua humor fluens reuellitur, eiuſque acrimonia temperatur.

Deinde humoris eiusdem portio educenda est blando cathartico, quod humores nullo modo commoueat, in hunc, aut similem modum.

℞. Rhab. electi ℈. iiij. myrobalan. citrinor. ol. amygdal. dulc. confricat. ʒ. ß. santali citrini ℈. ß. Infundantur in aqua lactucæ, & portulacæ. In expressione dissolue mannæ granat. & syrup. rosat. solut. ana ℥. j. Fiat potio.

Vel loco aquarum prædictarum potest fieri decoctio ex herbis refrigerantibus, & tamarindis, cui purgantia prædicta permisceantur.

Deinde humor alterandus, & incrassandus est iulepis conuenientibus.

℞. Fol. lactucæ, portulac. & plantag. ana M. j. sem. quatuor frig. maj. & papaueris albi, ana ʒ. ij. flor. violar. nymphçæ, & papaueris rhœados, ana P. j. Coquantur ad ℔. j. In colat. dissolue syrupi violac. & rosar. siccar. ana ℥. j. ß. Fiat julep pro tribus dosibus, bis in die sumendis.

Vel loco decocti aquæ stillatitiæ prædictarum herbarum, vel emulsiones quatuor sem. frigidorum maj. substitui poterunt.

Deinde purgatio paulo fortior vsurpanda, addendo purgantibus prædictis sennam, catholicum, diaprunum, & similia.

Ac tandem maiori humorum incrassationi, & fluxus cohibitioni incumbendum est, quod fiet syrupo sequenti.

℞. Syrupi violac. & de ros. siccis, ana ℥. j. syrupi de papauere ℥. ß. Detur ex cocleari ℥. j. hora somni.

In eundem finem vſurpari poterit opiata ſequens.

℞. Conſeruæ roſar. antiquæ ʒ. vj. pulueris electar. diatrag. frig. ʒ. ij. boli armeni loti in aqua roſar. ℈. ij. Cum ſyrupo roſar. ſiccatum, fiat opiata, capiat ad magnitudinem auellanæ hora ſomni.

Hordeatum ſequens vtiliſſimum etiam eſt.

℞. Hord. mundat. q. ſ. Maceretur per horas vj. poſtea coquatur perfectè, & traiiciatur. Deinde accipe amyg. dulc. excort. ℥. iij. ſem. cucurbitæ mundat. ℥. j. ß. ſem. melon. ℥. j. papau. albi, lactuc. ana ℥. ß. Contuſis omnibus cum aqua hord. eliciatur lac, quod cum ℔. ij. pulpæ hord. permixtum, coquatur parùm, addendo ſacchari portionem. Bibat ℥. x. aliquot matutinis ſuperdormiendo, & nonnunquam in introitu lecti. Tum etiam trochiſci ſequentes in ore frequenter erunt detinendi.

℞. Gummi tragacanthi & arabici, ana ʒ. ij. boli armen. terræ ſigillat. lotor. in aqua roſac. ana ʒ. j. ſem. papau. albi, ſucci liquiritiæ, ana ʒ. ß. ſacchari penidiat. ℥. j. Cum mucilag. ſem. cydon. extract. cum aqua roſar. fiant orbiculi parui, quos diu noctuque in ore detineat.

His nihil proficientibus neceſſitas cogit vti narcoticis. Inter quæ principatum obtinet laudanum opiatum, ad g̃. iiij. vel v. hora ſomni exhibendum. Vel ſyrupi de papau. ℥ ß. vel ℥. j. exhiberi poterit. Hæc ab initio morbi vſurpata miranda præſtant. Eandem habet vim theriaca recens ad ℈. j. vel ʒ. ß. noctu exhibita.

Benedictus Fauentinus ſequentibus pilulis vſus eſt in catarrho ſalſo, fœliciſſimo cū ſucceſſu.

℞. Succi glycyrrhizæ ʒ. ij. aloës lotæ ʒ. j. pilul. de cynogloſſo ʒ. ß. Cum ſyrup. violac. fiat maſſa pilularum, de qua capiat ℈. j. hora ſomni. Trochiſci Solenandri ſuprà deſcripti erunt etiam vtiliſſimi.

Huic vſui etiam maximè conferre poteſt diacodiū album, in curatione phrenit. deſcriptum.

Interim reuellenda eſt materia fluens per clyſteres, cucurbit. frictiones, & ligaturas extremorum, omniumque potentiſſimè per veſicatoria, poſteriori ceruicis parti admota, ac denique cauterium occipitio, vel brachio, ſi catarrhus ſit diuturnus.

Ad caput etiam roborandum, fluxionem retinendam, eiuſque reliquias abſumendas conueniunt pulueres, cucufæ, & emplaſtra.

℞. Succini albi, ſandarac. Arab. maſtiches, benjoini, nucis moſchatæ, ana ℥. j. thuris, granor. chermes, & roſar. rubrar. ana. ℥. ß. ſantalor. omnium, myrtill. & balauſt. ana ʒ. ij. Fiat puluis, qui inſpergatur capiti hora ſomni, manè pectine decutiendus.

℞. Gummi iuniperi ℈. ij. roſar. rubrar. P. ij. myrtill. ʒ. j. macis, nucis moſchat. ana ℈. j. thuris, ſem. pœoniæ, cortic. papau. ana ℈. ij. nuc. cupreſſ. ℈. ß. Puluerentur, & cum floccis panni coccinei, ac ſindone rubra, fiat cucufa interpuncta perpetuò geſtanda.

℞. Maſtiches, cortic. thuris, ana ʒ. ß. ſandaracæ, coralli rubri, roſar. rubrar. myrtill. ba-

laust. cortic. granat. ana ℥. j. ladani ℥. ij. ceræ, & olei rosacei q. s. Fiat emplastrum, applic. suturæ coronali.

Quia verò huiusmodi catarrhus à calida plerumque hepatis intemperie ducit originem, ideò remedia quæ illius intemperiem emendant erunt etiam vsurpanda.

Denique hoc in primis notatu dignissimum est, quod etiamnum supra in catarrhi frigidi curatione propositum est, quod nimirum non rarò humores excrementitij, à partibus inferioribus ad cerebrum sublati, catarrhos efficiant, & motum acquirant præternaturalem, obstructis meatibus ordinariis, per quos expurgari solebant. Et tunc temporis opportunè curatur catarrhus apertione viarum, simulque blanda, & continua purgatione per iuscula, aut alia decocta, ad multos dies instituta.

CAPVT X.

Doloris capitis curatio.

DOlor capitis tum à frigida causa, tum à calida excitatur. Ad prioris curationem materia pituitosa primùm euacuanda est conuenienti præparatione adhibita, vt superiori capite dictum est. Deindè intemperies cerebri frigida corrigenda, ac reliquiæ humoris discutiendæ sacculis, superiore etiam capite propositis, vel iis, qui in frigida cerebri intemperie descripti

ſunt. Quibus calentibus confricetur caput deraſum manè, per ſeſquihoram ſingulis diebus, dum doloris cauſa fuerit exhauſta.

Poſt frictionem capitis per ſacculos, inſpergatur puluis ſequens, cotone, aut lana ſuperpoſita.

℞. nuc. moſchat. garyophyll. piperis, pyrethri, ana ℥. ß. fol. ſaluiæ, baccarum lauri, ana ʒ. ij. ſem. ſinapi, naſturtij contuſ. ana ʒ. vj. Fiat puluis, capiti inſpergatur vt dictum eſt, & manè pectatur ante vſum ſacculorum, vt puluis pridie inſperſus excidat.

Vtilia etiam erunt errhina, ſternutatoria, & apophlegmatiſmi, quorum deſcriptiones ſuprà fuerunt propoſitæ.

Vtilis etiam erit ſyrupus magiſtralis, in hunc modum compoſitus.

℞. Raſ. ligni guaiaci, & rad. chinæ in taleolas diuiſæ, ana ℥. j. ß. Infundantur per horas xij. in ℔. iiij. aquæ fontis. Bulliant ad mediæ partis conſumptionem, addendo ſub finem fol. verbenæ M. j. flor. ſtœchados & maioran. ana P. j. In colatura diſſolue ſacchari albi ℔. ß. Coquantur in ſyrupum, & antequam ſit perfectè coctus, in eum coniice in nodulo, ſennæ mundat. ℥. iij. agarici recenter trochiſcati ℥. ij. rhab. opt. ʒ. iij. Capiat ℥. ij. vel iij. ſemel in ſeptimana.

Conferent etiam plurimùm pilulæ ſequentes, quæ in Italia olim magno in pretio habitæ ſunt tempore Euſtachij Rudij, in Academia Patauina profeſſoris Practicæ primarij, qui earũ autor prædicabatur, & pro magno ſecreto habebat, ideò-

que vni duntaxat Pharmacopœo conficiendas dederat, ne aliis innotesceret earum descriptio, quam tamen mutuatus fuerat à Wecchero, qui eam proponit ex Andernaco. Illa autem talis est.

℞. Colocynth. ʒ. vj. agarici troc. diagridij, hellebori nigri, turbith, ana ℥. ß. aloës ℥. j. specier. diarrhod. abbat. ℥. ß. Contundantur purgantia, & ponantur in vase vitreo cum spiritu vini, vt octo digitos supereemineat, & digerantur per octo dies in loco calido, posteà adiiciatur puluis diarrhod. Et infundantur adhuc per quatuor dies, mox colentur omnia, & fortiter exprimantur, ac liquor expressus destilletur in balneo, donec in fundo alembici extractum redeat ad eam crassitiem, quæ pilulis efformandis idonea sit, quarum dosis est ℈. j.

Sequentes verò pilulæ Fernelio tribuuntur, quarum se tantam vim experiendo cognouisse affirmabat, vt nullam cephalalgiam, aut hemicraniam offenderit, quam non curauerit.

℞. Aloës opt. ℥. ß. pulu. electar. de gemmis, trium santal. rosar. rubrar. ana g̃. iij. Cum syrupo absinthij, & violar. fiat massa, detur ʒ. j. bis in hebdomada hora j. vel ij. ante cœnam.

Ac denique in contumaci dolore, & inueterato omnia conuenient remedia, quæ pro curatione frigidæ intemperiei cerebri fuerunt proposita. Inter quæ non infimum locum obtinent emplastra epispastica. Quibus etiam non conferentibus, nonnulli ausi sunt capiti admouere emplastrum de Vigo cum mercurio, quod multis pituitosis humoribus per sputa euacuatis, inuete-

ratos capitis dolores interdum finiuiſſe aſſerunt.

Plurimum etiam conferunt, in dolore inueterato, decocta ſudorifica, quibus multos fuiſſe liberatos, apud celeberrimos Autores legere eſt.

Quibus non conferentibus Mercatus ad ſtibij vſum audet confugere, eumque cum elogio commendat lib. j. de intern. morb. curatione cap. 8. In dolore autem diuturno plus præſtat caput frequentius roborare, quam pertinaciter vacuationibus inſiſtere. Ideò conferent pulueres, & cucufæ, aliáque topica, in frigidæ intemperiei cerebri curatione propoſita.

Magis tamen probantur pulueres, quia virtus pilei non ita cerebro communicatur, & ex ſorditie eiuſdem dolor excitari poteſt.

Præterea fieri poterit inunctio ex ol. amygd. in quo ſerpillum, lauri folia, maſtiche, ſpica, mentha, maiorana, thymus, pulegium, nux moſchata, garyophylli, & cinamomum, aut horum nonnulla bullierint, addendo, dum fit ebullitio, vini rubri parùm.

Vel ſequens oleum arte chymica paratum componi poterit.

℞. Terebinth. ℔. j. maſtiches, nucis moſchatæ, cinamomi, ana ʒ. j. garyophyll. zedoar. galangæ, ladani, ana ℥. j. ß. ſucci ebuli, & cucumer. agreſt. ana ʒ. j. ol. chamom. & liliorum, ana ℔. ß. vini rubri ℔. j. ß. ſerpilli virid. M. j. Pulueranda pulueren tur, & coniiciantur in retortam vitream, extrahaturque oleum, quo deraſum caput illinatur.

Dum prædicta remedia fiunt, ab ipſo etiam

curationis initio ſpecifica remedia vſurpari poterunt, quale eſt hoc epithema.

℞. Pulu. zedoar. ℨ. j. aquæ betonicæ, verbenæ, ſambuci, ana ℥. j. Miſce, applicetur calidè parti dolenti cum pannis ſcarlatinis.

Inter ſpecifica doloris capitis, à quacumque cauſa oriantur, principem locum obtinet verbena, cuius aqua deſtillata, & capiti admouetur, & intus aſſumitur ad ℥. iiij. cum ſpiritus ſalis gutt. iij. Imò verò ipſa verbena viridis, de collo tantùm ſuſpenſa, duos ægros ſanauit apud Foreſtum, cum multa remedia fruſtrà vſurpata fuiſſent.

Zacutus Luſitanus lib. j. Praxis Med. mirab. obſeruat. 7. 8. 9. & 10. quatuor proponit remedia, experimentis ibidem enarratis, confirmata, nempè fonticulum in ſumma manu, hirudines temporibus affixas, apertionem venæ frontis, & iuxta canthum oculi, quorum hiſtorias dictis locis videre eſt.

Cauſa calida dolorem capitis primarium, & eſſentialé efficiens, eſt ſanguis aut bilis. Eademque vtrique conueniunt remedia, ſed magis, minuſve potentia, pro maiori vel minori cauſæ efficacia.

Primo igitur à phlebotomia incipiendum eſt, præmiſſo clyſtere. Maior tamen ſanguinis copia educenda eſt, cum dolor fit à ſanguine: minor, bile redundante.

Deindè medicamentum purgans bilem exhibendum eſt. Non ſolùm quando bilis cauſæ principalis rationem obtinet, ſed etiam quando ſanguis luxuriat, cuius portio tenuior facilè in bilem vertitur.

Si vnica euacuatione materia peccans sufficienter educta non videatur, repetenda erit purgatio per debita interualla.

Postea admoueantur capiti repellentia, & oxyrhodina, qualia in curatione phrenitidis fuerunt proposita, mitiora eligendo.

Ac consequenter animalia recenter mactata, aut eorum partes ad materiæ morbificæ reliquias dissoluendas, & dolorem demulcendum, erunt vtilissima.

Interim reuulsiones per cucurbitulas, tam siccas, quàm scarificatas, & frictiones extremorum erunt celebrandæ.

Ac toto morbi decursu si aluus non sit fluida, clysteres emollientes, refrigerantes, & leuiter purgantes alternis diebus erunt iniiciendi.

Tum etiam deriuatio rectè, & vtiliter celebratur post generales euacuationes, & reuulsiones, secta vena frontis, aut eidem admotis hirudinibus, & vesicatoriis ceruici applicitis.

Dum hæc fiunt tota humorum massa erit temperanda iulepis, emulsionibus, & iusculis, in curatione phrenitidis propositis.

Si denique dolor valdè vrgeat, ad narcotica veniendum est, tam externa, quam interna, prout in dicta curatione phrenitidis vsurpata sunt.

Apertio venarum frontis, & hirudines temporibus, ex Zacuto Lusitano suprà commendatæ, hic etiam conferre poterunt.

Paræus lib. 16. cap. 4. hemicraniam desperatam arteriotomia in temporibus celebrata curatam esse refert. Nullumque in ea periculum esse testatur,

teſtatur. Aperitur arteria vt in phlebotomia, & ſanguinis impetu, ac ſaltu proſilientis ℥. vj. detrahendæ. Mox appoſitis, vt decet, plagulis deligatio facienda, & per quatriduum detinenda.

Eandem dicit Botallus in vetuſtis capitis doloribus, quaſi miraculo conferre. Nos etiam illius vſu atrociſſimam hemicraniam curauimus, & nullum in ea arteriarum apertione periculum eſſe aduertimus.

Vulneri emplaſtrum admouendum eſt, ex thure, maſtiche, bolo armena, & pilis leporinis albumine oui ſubactis. Deindè faſcia admouenda, qualis in vulneribus capitis concinnari ſolet.

CAPVT XI.

Phrenitidis curatio.

PHrenitis fit ab inflammatione cerebri, & membranarum eius, ex ſanguine interdum puro, vt plurimùm verò client bilioſo in eas partes effuſo.

Ad illius curationem ſanguis ad caput affluens euacuandus, reuellendus, deriuandus, repellendus, intercipiendus; qui iam affluxit euacuandus, & diſcutiendus eſt. Partis intemperies corrigenda, robur illius, & totius corporis conſeruandum.

Hæc omnia præſtari poterunt ſequentibus remediis.

Ante omnia mox ab initio, & quacumque

diei hora, quia morbus est acutissimus, venæ se-ctio instituenda est, præmisso clystere, ex cepha-lica: vel si magna adsit sanguinis copia, ex basili-ca, vel mediana primùm, & post aliquot horas ex cephalica.

Si ex mensium, vel lochiorum, vel hæmor-rhoïdum suppressione malum oriatur, saphena in pede aperienda. Posteà ad cephalicam ve-niendum, vt quod in capite receptum est, vel proximè in id mouetur, educi valeat.

Vnica phlebotomia ad huius affectus curatio-nem, vt plurimùm non sufficit, sed bis, ter & am-pliùs in principio, vel augmento morbi, pro humoris copia & conditione, ægrotantis ætate, temperie, & viribus, repetenda.

Si febre continua laboranti phrenitis super-uenerit, vt non raró fit in earum febrium aug-mento, vel statu, naturam errantem, & materiæ morbificæ malignitate perturbatam, biliosos humores ad caput transmittere, licet anteà ra-tione febris sanguis detractus fuerit, repetenda est venæ sectio. Sed quia vires à febre, & præ-gressa euacuatione debilitatæ sunt, parciùs san-guis detrahendus est. Ideò tunc temporis vena cephalica aperiatur, vel si vires id non ferant, sa-phena in pede vno vel vtroque, cuius venæ in talibus morbis apertio plurimùm vtilitatis affert. Neque minoris tamen est efficaciæ hæmorrhoi-dum apertio per hirudines.

In omni autem venæ sectione, quæ præsente delirio fit, hoc obseruandum, vt foramen non amplum fiat. Sic enim vulnus citò coalescit,

quod etiam accuratè obligandum est, ne ab ægro dissoluatur. Tum ad promptiorem coalitum vtile erit linimentum ex aloë, albumine oui, & pilis leporinis paratum applicare.

Post venæ sectionem prouocetur somnus. Nam si à sanguine euacuato procedant vigiliæ, de nouo accensis humoribus æger ferocior euadit. Conciliatur verò somnus tum repellentibus remediis sincipiti admotis, tum etiam refrigerantibus, & hypnoticis, quorum seriem infra proponemus.

Cum venæ sectioni non est locus, cucurbitulæ cum scarificatione profunda applicentur; primò partibus inferioribus, posteà superioribus. Tum etiam cucurbitulæ non scarificatæ cruribus, & aliis partibus applicentur.

Frictiones in iisdem partibus, & ligaturæ tibiis celebrentur reuulsionis gratia. Vesicatoria etiam scapulis, & brachiis vtiliter admoueri poterunt.

Clysteres singulis diebus iniiciantur, ex refrigerantibus, & humectantibus parati: his enim humorum acrimonia temperatur, eorumque motus ad inferiora promouetur. Eorum autem formula talis esse poterit.

℞. Radicum althææ ℥.j. foliorum maluæ, violarum, lactucæ, parietariæ, betæ, ana M.j. florum nymphææ, & summit. anethi, ana P.j. prunorum par.vj. Coquantur in aqua Hord. In colaturæ ℔.j. dissolue cassiæ recenter extractæ, & diaprun. simpl. ana ʒ.vj. sacchari rubri ℥.j. Fiat clyster.

Huiusmodi clysteribus ne misceantur olea, quia facilè inflammantur.

Purgatio in phrenitide primaria, quæ scilicet alteri morbo non succedit, nullo modo conuenit. In ea verò quæ febri continuæ superuenit, aliquando confert. Si nimirùm magna sit cacochymia, & phrenitis incipiens: tunc enim materia est errabunda, & pro turgente habetur, atque adeò ex consilio Hipp. aphorismo 22. sectionis 1. per initia statim euacuanda est.

Purgatio autem debet institui ex decocto refrigerante, cum purgantibus benignioribus, vt senna, rhab. cassia, tamarindis, catholicone, & syrupo rosaceo.

Statim verò post venæ sectionem ad repellentia veniendum est, quæ humorum ascensum impediunt, caputque refrigerant. In hunc finem oxyrrhodina vsurpantur, quæ ex oleo rosaceo, & aceto ab antiquis componebantur. Recentiores verò aquas stillatitias, & succos herbarum adiiciunt, & magis vel minùs refrigerantia ac repellentia fiunt, prout magis vel minùs fluxio, & inflammatio vrget, cui rei diligenter attendendum est. Ideo plures eorum formulas hic describemus, vt casibus particularibus aptiores eligere possimus.

℞. ol. rosac. ℥. iij. aceti rosac. ℥ j. aquæ rosar. & plantaginis, ana ℥. ij. Admoueantur sincipiti raso, & temporibus cum pannis quadruplicatis. Vel.

℞. Aquæ rosar. ℥. iiij. olei rosac. ℥. ij. aceti rosac. ℥. ß. albumina ouorum n. ij. conquassa-

ta miſceantur. Vel.

℞. Ol. violar. roſar. nymphææ, ana ℥. ß. aquæ roſar. lactucæ, ſemperuiui, ana ℥. ij. aceti ℥. ß. Miſce. Vel.

℞. Succi lactucæ, portulacæ, ſolani, vmbilici Vener. ana ℥. ij. ol. roſac. ℥. iij. aceti roſac. ℥. j. Miſce. Vel.

℞. Ol. roſac. omphac. ℥. j. ß. vnguenti popul. recentis, (nam vetus calefacit,) ℥. j. aceti roſac. ℥. ß. albumen oui n. j. Agitentur omnia ſimul, excipiantur ſtupis cannabinis, & applicentur.

Circa huiuſmodi refrigerantia hoc obſeruandum, vt cautè, & cum iudicio vſurpentur, cum cerebrum ſuapte natura frigidum ſit, & membrum princeps, ac metus ſit, ne diuturniori horum remediorum vſu æger in contrarium affectum, ſcilicet comatoſum inducatur; præſertim ſi ſenex fuerit, aut admodum debilis. Ac licet nunc longiori, nunc breuiori tempore eorum vſus continuandus ſit, tamen circiter ad dies tres poteſt definiri.

Vt verò iſta medicamenta non facilè diffluant, ſicque oculos & faciem, aliaſque partes inquinent, corona ex panno lineo, vel lana conuoluta anteriori capitis parti imponatur, vt caput circundet, parte anteriore in media fronte; ex lateribus, ſupra aures; in parte poſteriore, verſus occiput, & in medio coronæ remedia applicentur. Iſta vero remedia, iuxta Gal. præceptum 2. de comp. med. cap. 2. hyeme actu calida, vel tepida, æſtate frigida applicanda ſunt. In ſene

tamen aut debili melius eſt nunquam actu frigida admouere.

Si inflammatio ad cutem, & partes exteriores vergere videatur, quod nonnunquam accidit, tunc temporis à repellentibus, præſertim fortioribus, abſtinendum eſt, ne materia ad cerebrum repulſa grauius malum efficiat.

Ad humoris quoque ad caput fluentis impetum intercipiendum faſciæ aqua roſar. & aceto madidæ inter initia collo circumiiciendæ.

Interim dum hæc fiunt, quæ totum corpus, & præcipuas partes refrigerant, tum interna, tum externa, in vſum reuocanda ſunt.

Interiùs vſurpari poterunt julepi, emulſiones, & electuaria.

℞. Aquar. lactucæ, portulac. roſar. & papau. rhœados, ana ℥. iij. ſyrupi violac. & granat. ana ℥. j. ß. ſalis prunellæ ʒ. iij. Fiat julep pro iij. doſibus, bis aut ter in die ſumendis. Vel.

℞. Fol. lactucæ, portulacæ, plantag. ana M. ij. flor. nymphææ, & violar. ana P. j. Coquantur in aqua hord. ad ℔. j. In colat. diſſolue ſyrupi violac. ℥. iij. ſalis prunellæ ʒ. iij. Fiat julep pro iij. doſibus.

℞. Quatuor ſeminum frigidorum maj. mundat. ʒ. vj. ſem. papau. albi ʒ. ij. aquæ hord. ℔. ß. aquar. lact. & nymphææ, ana ℥. ij. aquæ roſar. ℥. j. Fiat emulſio ſecundum artem pro duabus doſibus, addendo ſyrup. violac. ℥. ij.

℞. Conſeruæ violar. & roſar. ana ℥. j. conſeruæ flor. nymphææ, & caulium lactucæ condit. ana ℥. ß. pulu. electarij diamarg. frig. ʒ. ß.

Cum ſyrupo violaceo, fiat electuarium. Parari etiam poteſt electuarium ex ſem. papau. albi in mortario marmor. contuſo, & cum ſaccharo permixto, quod diacodium album poteſt nominari; humores calidos,& acres temperat, & ſomnum conciliat. Fit ex ſem. papau. ℥. j. contuſa cum tantillo aquæ roſar. deinde adde ſacchari ℥. ij. vel vtriuſque partes æquales.

Exterius vero admouentur epithemata refrigerantia cordi, & hepati.

℞. Aquæ roſar.℥.iiij. aquar. borrag. buglolſ. & aceroſ. ana ℥. ij. aceti vini albi ℥. ß. pulu. trium ſantal. ʒ. j. ß. ſpodij ʒ. ß. ligni aloës ℈. j. croci grana viij. camphoræ g̃. vj. Fiat epithema cordi.

℞. Aquar. lactuc. & roſar. ana ℥. iij. aquarum endiuiæ & portulac. ana ℥. ij. aceti roſac. ℥. j. ſantali albi, rubri, ſpodij, ana ℈. j. camphoræ, & ſpicæ nard. ana g̃. vj. pulu. electarij diarrhod. abbat. ʒ. j. Fiat epithema hepati.

Item hepatis & lumborum regio inungatur ſequenti linimento.

℞. Vnguenti roſac. ℥. j. ß. cerati ſantalin. ℥. j. ſucci lactuc. & olei roſac. ana ℥. ß. Fiat linimentum.

Pectus etiam oleis relaxantibus, vt violaceo inungatur.

Teſtes linteis oxycrato madidis inuoluantur, vel quod erit præſtantius, aqua roſarum cum tantillo aceti vſurpetur.

Lotiones pedum ex decocto refrigerante actu calido commendantur: nam calore humido

eas partes relaxat, & humorum motum ad inferiora promouet. Frigiditas verò illius potentialis per neruos toti corpori, & cerebro in primis communicatur, ſomnuſque conciliatur. Illius autem formula talis eſt.

℞. Fol. violar. maluæ, ſalicis, vitis, nymphææ, ana M. ij. flor. nymphææ, roſar. ana M. j. cap. papauerum n. x. Fiat decoctio ad vſum dictum.

Odoramenta etiam naribus frequenter admota cerebrum refrigerant, in ſequentem modum parata.

℞. Florum violarum, nymphęæ, ana P. j. roſar. P. ij. ſantali citrini ℈. j. Ligentur in nodulo raro, qui aqua roſar. aſperſus naribus offeratur. Vel.

℞. Santali citrini, flor. roſar. nymphææ, ana ʒ. j. camphoræ ℈. ß. Includantur in vaſe anguſti orificij cum aqua roſar. & ſupra ignem ebulliant, vaporque naribus excipiatur.

Quia verò in hoc affectu vigiliæ maximè vrgent, omni arte ſomnus conciliandus eſt, ab ipſo morbi initio. Cui vſui non parùm conferunt repellentia medicamenta antea propoſita. Præſertim ſi ante oxyrrhodini admotionem caput oleo violaceo frigido perfundatur, quod in vigiliis maximè proficuum eſt, tum etiam conuulſionibus ex hoc morbo oriundis. Idipſum tamen efficaciùs ſequentia præſtare poterunt.

℞. Capit. papau. albi cum ſem. n. vj. florum nymphææ P. ij. Contundantur omnia, & cum aqua roſar. & lactucæ q. ſ. Fiat inſtar cataplaſmatis, quod fronti applicetur duobus linteis incluſum.

Nota in medicamentis ſomnum concilianti-bus acetum non eſſe permiſcẽdum, niſi in quantitate pauciſſima, quia vigilias excitat. Vel.

℞. Flor. lactu. M. j. ß. roſar. M. ß. ſem. papau. albi ℥. ß. Coquantur in aqua ad mollitiem. Cõtuſis adde farinæ hordei, lactis muliebris, ana ℥. ß. ol. violac. q. ſ. Miſceantur pro frontali. Vel.

℞. Ol. violac. nymphææ, vnguenti popul. recent. ana ℨ. iij. opij, olej nuc. moſch. ana g̃. iij. Miſce, fiat linimentum, quo frons, & tempora inungantur.

Sedum maius contuſ. & cum lacte muliebri mixtum ſincipiti admotum mire ſedat phrenitidem, & ſomnum concilia. Sed ſtatim ac dormire cœperit æger, detrahendum, ne in coma præcipitetur æger. Ramenta cucurbitæ recentis idem præſtant, & minori periculo.

Penotus ſequens epithema miris laudibus effert, quod ſic habet.

℞. Moſchi g̃. xij. camphoræ g̃. xx. aquæ roſar. rubrar. cum tinctura ſantalorum rubror. imprægnatæ ℥. xx. Miſce. Capite deraſo madefiant lintea duplicata in hoc liquore, & tepida per omnes capitis ſuturas applicentur. Vbi reſiccata fuerint, iterum imbibe, & per 24. horas applicationem continua, & ſomno conciliato, cerebroque confirmato, ægrum mirificè conualeſcentem proſpicies, niſi ipſamet cerebri ſubſtantia fuerit corrupta.

Interiùs vero cum julepis, aut emulſionibus interdum exhiberi poterit ſyrup. de papau. ℥. j.

Vel laudani opiati g̃. iiij. aut v. exhiberi

poterunt, quod etiamnum in clysteribus vsurpatum, satis potenter, & tutiùs somnũ conciliat.

Attamen in narcoticorum vsu cautus esse debet Medicus. Exhiberi enim non debent, si vires sint valde debiles, ne spiritus & calor ab iis extinguatur.

Celebratis sufficienter prædictis materiæ fluentis euacuationibus, reuulsionibus, deriuationibus, & interceptionibus; ad materiæ fluxæ eductionem veniendum est. Ac primùm vena frontis aperienda si manifesta sit, & secari possit, fascia collum non astringendo, vt vulgò solet fieri, sic enim sanguis sursum impellitur.

Vtilissimè etiam aperientur venæ narium, & si vllo modo morbus est sanabilis, hoc præcipuè curabitur: sanguisque satis copiosè per eas emittendus, idque satis maturè, & statim post vniuersales euacuationes faciendum est. Aperiuntur autem huiusmodi venæ, nares interiùs setis, aliisque asperis frequenter pungendo, atque lancinando. Vel adhibitis post aures, naribus, fronti, podici, hirudinibus sanguis exsugendus est.

Capiti verò applicentur resoluentia simul cum repellentibus, ea proportione, vt primò parùm addatur de resoluentibus, quo verò morbus magis ad declinationem vergit, eorum quantitas augeatur, vt tandem sola resoluentia vsurpentur, ad materiæ morbificæ reliquias discutiendas. In hunc finem vsurpari poterit oleum chamæmel. vel anethinum, cum oleo rosac. permixtum.

Sed inter resoluentia primas obtinent animalia recenter mactata capiti admota, vel eorum partes, vt pulli columbini, gallinacei, catelli per spinam secti, & pulmo veruecinus: suo enim calore naturali partem roborant, humorem discutiunt, illiusque acrimoniam contemperant.

Quibus vno aut altero die tentatis, si nihil commodi consequaris, docet Mercatus summo capiti cucurbitulam affigere, vt per suturas aliquid expiret, euoceturque ad cutem: Ac si rubor compareat ac tumor, subtus cucurbitam ipsam scarificare. Quo auxilio asserit Medicum consequi posse, quod reliquis omnibus non valuerit, maximè si mox adhibeatur lauacrum aquæ dulcis, in quo aliquid ex discutientibus coctum sit. Hoc tamen monet, in ea solùm inflammatione faciendum esse, quæ per se inceperit, non autem aliis febribus superuenerit.

Hoc remedium confirmat Zacutus Lusitanus, referens se desperatam phrenitidem curasse, admota sincipiti cucurbitula cum scarificatione.

Pro potu vtatur æger decocto hordei, vel rad. acetosæ, cum syrupo granatorum, berberis, aut limonum, vel sequens infusum propinetur.

℞. Aquæ fontis ℔. ij. fol. acetosæ, & papau. rhœados, ana M. ß. flor. borrag. nymphææ, violar. ana P. ß. spiritus vitrioli ʒ. j. santali rubri limati ℈. ij. Stent in infusione per aliquot horas. Frigidè colentur per chartam emporeticam, adde sacchari albi q. s. ad saporis gratiam.

Vrina in hoc morbo vt plurimùm supprimitur, quia ægri eam reddere negligunt, vnde

partes illæ diſtenduntur, ac tandem inflammationem concipiunt, quæ vel ſola ægro interitum afferre poteſt. Itaque ægri ad vrinam reddendam ſæpius incitandi ſunt. Mox veſicæ regio fouenda aqua tepida. Dein manu comprimendo vrina propellenda, aut ea elicienda penem contrectando. Et ſi leuioribus hiſce ſymptoma non cedat, ad ſequentia veniendum erit.

℞. Fol. parietariæ M. ij. petroſel. cum rad. M. j. Fiat decoctio, & in colatura diſſolue olei ſcorpionum ℥. iij. Fiat fotus ſupra pectinem.

Huius decocti reſidentia frigatur in ſartagine, cum oleo ſcorpionum, & poſt fotum applicetur.

Si decoctum efficacius deſideretur, adde ſem. apij, petroſelini, milij ſolis, ſeſeleos, ana ʒ.ij.

Vtiliter etiam poſt fotum, ſequens vnguentum poteſt applicari.

℞. Pinguedinis cuniculi, olei ſcorpionum, ana ℥. ij. ſem. apij, petroſ. aſari, & ſeſeleos ſubtiliſſ. puluerat. ana ʒ. ß. Fiat vnguentum.

CAPVT XII.

Maniæ curatio.

MAnia fit à feruida, & ignea cerebri, & ſpirituum intemperie, ex humore atrabilario in cerebro aliiſque partibus redundante.

Ad illius curationem materia peccans eua-

cuanda, reuellenda, & repellenda est, calida intemperies corrigenda, cerebrum aliæque partes principes roborandæ. Quæ omnia ſequentibus præſidiis adimpleri poterunt.

Primò ſanguinis miſſio celebranda eſt, præmiſſo clyſtere ex vena brachij inſigniori. Poſtridie verò iteranda ex altero brachio, idemque remedium frequenter vſurpandum. Aſſerit enim Platerus innumeros hac ratione curatos fuiſſe à Chirurgis, & aliis, qui ex profeſſo hiſce morbis curandis operam dabant, qui vigeſies, imò & ſexageſies venas aperiebant. Non ſolum enim venæ brachij vtriuſque, ſed etiam malleoli, frontis, narium, hæmorrhoïdum, etiam varices ſi appareant, & ſaluatellæ. Idque per interualla interiectis clyſteribus, & medicamentis purgantibus infrà deſcribendis. Cucurbitulæ etiam ſcapulis, & dorſo cum ſcarificatione admotæ poſt multas venæ ſectiones. Tum etiam hirudines temporibus, & pone aures vtiliſſimæ ſunt.

Et frequentibus illis phlebotomiis materiæ peccantis præparationes, & purgationes interiicien-dæ ſunt; eæque diù, multumque continuandæ. Cui vſui conferent ea omnia, quæ ad bilis, & melancholiæ præparationem, & expurgationem vſurpari ſolent, quibus & ſequentia, vtpotè ſelectiora, adiicere poſſumus.

℞. Lapid. lazuli ʒ. j. ß. diagrid. ʒ. ß. turbith ʒ. j. ſennæ ℥. ß. epithymi, cremor. tartari, ana ʒ. ij. cinam. & corr. citri, ana ℈. j. croci ℈. ß. Fiat puluis, cuius doſis erit ʒ. j. vel ℈. iiij. cum iuſculo, vel liquore appropriato.

℞. Rament. helleb. nigri ℥. j. Infundantur per triduum in aquæ pluuiæ ℥. iiij. Decoquantur lento igne ad tertias, Colaturæ adde mellis optimè despumati ℥. ij. Misce, capiat coclear j. cum iusculo pingui. Vel.

℞. Extracti hellebori nigri ℈. ß. syrupi violac. ℥. j. Misce, pro vna dosi.

Antimonium in hoc morbo non solùm à Chymiatris, sed etiam Galenicis omnibus commendatur, tum quod humorem atrabilarium è toto corpore euacuat: tum quia eo ægrotantes commodè falli possunt, remedia alioqui insuauia renuentes. Dosis varia est pro variis illius præparationibus.

Balnea aquæ tepidæ frequenter, & post singulas purgationes vsurpanda sunt.

Ordo medicamentorum purgantium in hoc morbo talis est, vt primò apozema alterans, & purgans per tres aut quatuor dies exhibeatur, post venæ sectionem in vtroque brachio celebratam. Deindè purgantia mediocria ex potionibus, pulueribus, aut syrupo magistrali bis in septimana exhibeantur. Vehementia verò bis in mense, interiectis continuò venæ sectionibus, vt anteà dictum est.

Diebus verò intermediis balnea, julepi præparantes, aut iuscula alterantia, tum etiam opiatæ roborantes exhibeantur.

Præter julepos vulgares, sequens ex succis paratus erit vtilissimus.

℞. Succorum borrag. bugloss. & pomor. redol. ana ℥. iij. aquar. fumariæ & cichor. ana

℥. iiij. ſacchari albi ℥. vj. Coquantur, depurentur, & aromatiſentur ſantalo citrino. Capiat ℥. vj. manè & ſero.

Opiata etiam in ſequentem modum concinnari poterit.

℞. Conſeruæ roſar. violar. & bugloſſ. ana ℥. j. conſeruæ flor. tamariſci, & garyophylli hortenſis, caulium lactu. condit. & cortic. citri condit. ana ℥. ß. myrobal. emblic. condit. n. j. confect. alcherm. & de hyacin. ana ʒ. iij. pul. elect. diamarg. frig. & lætif. Gal. ana ʒ. j. coral. præpar. & margarit. præpar. ana ʒ. ß. Cum ſyrupo de pomis redol. fiat opiata, de qua capiat magnitudine caſtaneæ, ſuperbibendo parùm julepi, aut aquæ cuiuſdam appropriatæ.

Tabellæ etiam vſurpari poterunt, in hunc modum compoſitæ.

℞. Confect. alcher. ʒ. ij. pulu. electar. de gemmis, & diamarg. frig. ana ʒ. ß. ſacchari in ſucco pomorum diſſoluti ℥. iiij. Fiant tabellæ pond. ʒ. ij. Capiat vnam pro doſi.

Interdùm etiam tentari poterunt ſpecifica & amuleta, quorum non exiguum numerum collegit Sennertus. Nos verò vnum adiiciemus, quod in illuſtri quadam familia Monſpelienſi, pro ſecreto gentilitio, & hereditario habetur, illiuſque deſcriptio talis eſt.

℞. Fol. meliſſæ M. j. Incidantur minutim, & infundantur in ſpiritus vini ℥. iiij. Deinde adde margarit. præp. ʒ. ß. Miſce. Doſis eſt coclear. ij.

Interim dum hæc fiunt, ſomnus omni arte conciliandus eſt, & ſomnifera per interualla vſur-

panda. Quæ non alia esse debent, quam quæ in phrenitidis curatione proposita sunt, tam interna, quam externa.

Ac præter somnifera externa, admouenda quoque capiti sunt topica medicamenta, quæ æstum ac furorem vehementem temperent ac demulceant. Illa verò non solùm refrigerantia, sed multò magis humectantia sint, & in principio morbi nonnihil repellentia.

Ideò in principio morbi oleum rosac. conueniet, cum violac. anethino, & chamæmelino. Posteà verò eadem olea detracto rosac. Vbi verò magis refrigerandum est, olea ex semine cucurbitæ & papau. addenda erunt. Ac denique vt in formam linimenti reduci queant, mucilagines sem. lini, fœnugr. & butyrum addi poterunt.

Plurimùm etiam confert epithema, in sequentem modum compositum.

℞. Aquæ nymphææ ℔. j. salis prunellæ ℥. j. camphoræ ℈. j. Misce, & cum linteis complicatis admoueatur tepide sincipiti.

Vtilissimum quoque erit epithema, ex aqua rosarum, santali rubri tinctura impraegnata, cum moscho, & camphora composita, quæ superiori capite descripta est.

Chymici verò balsamo Saturni palmam tribuunt, eoque caput inungunt instar linimenti.

Maximè etiam conueniunt in summo furore animalia recenter mactata, vel eorum partes, ac præsertim pulmo veruecinus: qui vbi semel refrixerit, iterùm potest calefieri in aquâ feruente.

In

In declinatione nonnulli diſcutientia validiora adhibent. Imò verò in ipſo vigore morbi, poſt euacuationes ſufficientes, fomentum ſequens admirandæ creditur efficaciæ.

℞. Herbarum cephalicarum cum floribus q. v. Decoquantur in aqua fontana. Deindè ℞. baccarum lauri & rad. hellebori nigri veri, ana q. ſ. Contundantur craſſiuſculè, & inſuantur ſacculo oblongo interbaſtato. Sacculus parum bulliat in prædicto decocto.

Tandem per nouem dies continuos ℞. iſtius decocti ℔. ij. Eoque calefacto foueatur caput raſum per integram horam cum linteis duplicatis. Poſtea ſacculum iſtum applica ſuturæ coronali cum bona ligatura, linteis calidis inuoluendo. Patiens decumbat in lecto, & ſi fieri poteſt quieſcat. Tum mirè expurgatur per omnia capitis emunctoria, & aluus ſimul aliquantulùm fluit. Sic enim fuligines inhærentes cranio, & cerebro mirabiliter diſſoluuntur, quod vix alia remedia præſtare poterunt.

Denique cauterium ſuturæ coronali applicatum maximè probatur à Gordonio, eiuſque vtilitatem confirmat hiſtoria cuiuſdam maniaci: cui cum eſſet vulnus inflictum capiti cum cranij fractura, quandiu fuit vulnus apertum, tandiu benè habuit, vulnere ſanato reuerſa eſt mania.

Quamuis autem cerebrum in hoc affectu præcipuè laboret, tamen aliæ partes alterandæ, præcipue cor & hepar, epithematis & linimentis in phrenitidis curatione propoſitis.

LIBER II.

Morborum thoracis curationes continens.

CAPVT PRIMVM.

Asthmatis curatio.

ASTHMA solet generari ex crassa, lentáque pituita pulmonis bronchiis impacta, vnde difficilis sequitur respiratio, per paroxysmos ita sæuiens, vt æger suffocari videatur, & non nisi erecta ceruice decumbere valeat.

Illius curatio duplex instituitur, vna in paroxysmo, altera extra paroxysmum.

In paroxysmo statim vena secanda est, præmisso clystere, si sanguis mediocriter abundare videatur: nam depletis sanguine venis liberior erit respiratio. Quod si affectus sit antiquior,

pluriesque sanguis fuerit detractus; satius est à phlebotomia abstinere, quia calorem natiuum imminuendo maiorem promouet pituitæ copiam.

Post venæ sectionem, vel etiam ea omissa, si non videatur idonea, purgans phlegmagogum erit exhibendum, qualia in frigidæ cerebri intemperiei curatione descripta sunt, adiectis perpetuò quibusdam thoracicis, quantum remedij forma permittere poterit.

Vomitoria verò, licet à nonnullis improbentur in hoc affectu, tamen conuenientissima sunt, vt frequens experientia docuit, & non rarò hoc solo remedio paroxysmus solutus est.

Inter alia autem vomitoria principem locum obtinet aqua nicotianæ, exhibita ad ℥. iij. In cuius penuria vsurpari potest sal vitrioli, vel aqua benedicta. Ratio autem cur vomitoria in hoc affectu tantoperè prosint, elegantissima est. Quia dum pituita tenuior à capite defluens, in asperam arteriam, & pulmonis bronchia sese insinuat, crassior illius portio in ventriculum delabitur, illiusque parietibus ita affigitur, vt ægerrimè auelli possit. Interim verò dum calor illius debilis materiam illam exagitat, flatus crassiores producuntur, qui ventriculum inflantes diaphragma comprimunt, & difficilem respirationem efficiunt. Vnde fit vt vacuato ventriculo cesset paroxysmus, aut mirum in modum remittatur. Adde quod asthma interdum (immò frequentissimè, iuxta Sennerti sententiam,) ab humoribus crudis generatur circa

hepar, & in venis collectis, qui per arteriam venosam ad pulmones feruntur, & bronchia comprimentes asthmatis causa sunt. Hisce autem humoribus purgandis, & à pulmone reuellendis maximè conferunt vomitoria. Quamuis etiam huius causæ ratione remedia, quæ per inferiora humores expurgant, conuenientissima sint.

Vomitum etiam in hoc affectu leuiter mouet, simulque per inferiora purgat succus ireos nostratis ad ℥. ß. & vini hippocratici ℥. j. quem se fœlicissimo cum successu vsurpasse refert Platerus in obseruationibus.

Clysteres etiam acriores frequenter iniici poterunt reuulsionis gratia. Eorum tamen quantitas sit exigua, ne intestina admodum replendo diaphragma comprimant.

Tum etiam frictiones in partibus inferioribus celebrandæ, iisdemque cucurbitulæ plures affigendæ, tum etiam ceruici. Postmodum humores crassi liquandi, & attenuandi, flatus ab iisdem humoribus excitati resoluendi, atque discutiendi. In quem vsum vtiliter exhibetur aqua cinamomi ex cocleari per se, velcum syrup. violac. mixta, vt

℞. Aquæ cinamo. ℥.ij. syrup. violac. ℥.j. Misce. Loco syrup. violac. oxymel admisceri poterit, ad lentos humores potentiùs discutiendos.

Vtile etiam est ol. saluiæ, rorisma. vel anisi arte chymica extractum, ad guttulas iij. iiij. vel v. cum vino exhibitum. Vel his aspergantur tabellæ diatragac. frig. quas æger deglutiat.

Alij commendant croci ℈. j. cum vini cocleari exhibitum. Vtilis etiam eſt aqua clareta, in hunc modum compoſita.

℞. Aquæ vitæ ℥. iiij. aquæ tuſſilag. & ſcabioſ. ana ℥. iij. ſacchari ℥. ij. cinam. ʒ. vj. Traiiciantur per manicã Hippocratis. Capiat æger ℥. ij. vel iij.

Fumus nicotianæ per tubulum hauſtus paroxyſmum cohibet. Idem præſtat eadem nicotiana linguæ tantum admota; idem quoque præſtat fumus garyophyllorum per tubulum hauſtus.

Interim expectorantia vſurpanda ſunt, quæ craſſiorem materiam per anacatharſim educant.

℞. Syrup. de praſſio, de liquirit. & de tuſſilag. ana ℥. ij. oxymel. ſimpl. ℥. j. Miſce, vtatur ex cocleari, ſenſim lambendo.

℞. Terebinth. claræ ℥. j. ammoniaci ℈. ij. florum ſulphuris ℈. j. Miſce, fiant pilulæ molles, quarum vna ſingulis duabus horis deglutiatur cum ſyrup. de hyſſopo ℥. ß.

℞. Ol. amygd. dulc. recenter ſine igne expreſſi ℥. vj. ſacchari candi ℥. ij. Miſce, capiat ſenſim lambendo.

℞. Rad. enulæ camp. ſaccharo condit. ʒ. iij. ſacchari candi ℥. ß. ſyrup. de hyſſopo, & de praſſio, ana ℥. j. gummi ammoniac. aqua vitæ diſſoluti ʒ. ß. Miſce, fiat looch. Vel.

℞. Conſer. violar. & rad. enulæ camp. ana ʒ. vj. pulu. elect. diatragacanthi frig. & diaireos Salomonis, ana ʒ. j. ſyrup. violac. & capill. ven. ana q. ſ. Fiat looch.

℞. Radic. althææ ℔. j. rad. enulæ camp. ℥. iiij. cydoniorum, vel eorum loco carnis cydonior.

condit.℥.xvj.Bulliant in aqua ad exsiccationem. Contundãtur,traiiciantur per setaceũ,addendo mellis ℔. ij.Coquantur leuiter; extrahe ab igne, & adde cinam. ʒ.j. flor. sulphuris ℥. ß.liquirit. cum moscho, & aqua rosac. aromatisat. ʒ. ij.Fiat electuarium molle, de quo teneat in ore ad magnitudinem auellanæ per interualla. Vtilissimum etiam extra paroxysmum, si de eo sumatur ℥. ß. manè & serò.

Exteriùs etiam pectori admouenda vnguenta & linimenta, laxantia, & discutientia, in hunc modum composita.

℞. Ol. chamæmel. irini,& amygdal. dulc. ana ℥. ß. axungiæ gallinæ recent. ℥. j. pulu. rad. althææ, ireos florent. ana ʒ. j. farinæ sem. lini, & fœnugr. ana ʒ. ij. gummi ammoniaci, cum vino dissoluti ʒ. ij. ceræ q. s. Fiat linimentum. Vel.

℞. Mucilag. sem. cydonior. lini & fœnugr. extracti cum aqua tussilag. vel scabiosæ,ana ʒ.vj. pulu. radicis ireos, hyssopi, ana ʒ. ß. croci ℈. j. ol. lilior. & amygdal. dulc. ana ℥. ij. ceræ q. s. Fiat linimentum.

Si paroxysmus protrahatur, vesicatorium applicetur posteriori parti ceruicis.

Extra paroxysmum humoris fluxio impedienda est; tum qui iam influxit, & in pulmone continetur, incidendus, detergendus, & expectorandus est.

Ad fluxionis impetum cohibendum ea omnia conueniunt remedia, quæ in frigidi catarrhi curatione supra proposita sunt.

Attamen circa nonnulla remedia, eo loci pro-

poſita, cautiones quædam adhibendæ ſunt.

Primò, in apozematis, aut ſyrupis, aliiſque remediis, ne calida nimium, & exſiccantia præſcribantur, quæ partes tenuiores abſumendo, reliquum incraſſare poſſunt, & ita affectum contumaciorem reddere. Sed potius humectantia permiſceantur, qualia ſunt paſſulæ, ficus, liquiritia, iuiubæ.

Secundò, in prædictis remediis loco cephalicorum, thoracica ſupra enumerata vſurpentur.

Tertiò, ad deriuationem humoris in capite redundantis, proponuntur errhina, ſternutatoria, & apophlegmatiſmi. Verùm in hoc caſu non conueniunt apophlegmatiſmi, ob vicinitatem partium, per quas decurrit humor ad pulmonem. Sed errhina, & ſternutatoria vtiliter vſurpari poterunt.

Quartò, ad caput roborandum, & exſiccãdum, inter alia remedia commendantur ſuffitus: qui tamen in hoc affectu non conueniunt, ſaltem ore & naribus excepti: propterea quod difficiliorem anhelitum efficient, & aſthmatis paroxyſmum excitabunt. At vero iis operimenta capitis extra ęgri cubiculum tutò perfundi poterunt.

Ad deterſionem, & expectorationem humorum craſſorum, pulmonum bronchiis impactorum, expectorantia ſupra deſcripta vſurpari poterunt, tum etiam ſequentia.

℞. Rad. enulæ camp. & polypod. querc. ana ℥. ß. folior. origani, calament. hyſſopi, ſatureiæ, capill. ven. ſcabioſ. & tuſſilag. ana M. j. ſem. althææ, bombacis, & carthami, ana ʒ. iij. liqui-

rit. raſæ, & paſſul. mundat. ana ℨ. vj. iuiubar. ſebeſten, & ficuum pinguium, ana n. v. Fiat decoctio ad quartaria v. in hydromelite. In colat. diſſolue ſacchari albi quartaria v. Fiat ſyrup. perfecte coctus, quo vtatur ex cocleari frequenter, ſenſim lambendo.

Sequentia verò remedia pulmonibus ab infarctu liberandis ſpecifica ſunt, & efficaciſſima.

℞. Gummi ammoniaci, & bdellij in aceto ſcillitico diſſolut. ana ℥. ß. flor. ſulphuris ℨ. iij. fol. tuſſilag. & ſatureiæ ſiccor. & puluerat. diaireos ſimpl. ana ℨ. ß. Cum ſyrupo de hyſſopo, vel oxymelit. ſcillit. fiat maſſa pilul. de cuius ℨ. j. formentur pilulæ vj. Sumat num. iij. duabus horis ante cœnam, bis in hebdomada. Vel.

℞. Aloës ſoccotrinæ ℥. ß. myrrhæ, ammoniaci, ana ℨ. ß. croci ℈. ß. florum ſulphuris ℨ. ß. Cum ſyrup. de tuſſilag. fiat maſſa pilul. cuius ℨ. j. capiat duabus horis ante prandium per aliquot dies.

Aqua quæ educitur ex rad. bryoniæ excauata deſtilletur in B. M. Huius ℥. viij. miſce ſpirit. vitriol. vel ſulph. ℥. ß. Capiat ſingulis diebus coclear j. ieiuno ſtomacho.

℞. Fol. peti, hyſſopi, praſſij albi, capill. ven. ana M. ij. rad. ireos florent. & liquirit. raſ. ana ℥. ß. Coquantur ad ℔. j. ß. In colat. diſſolue ſacchari albi ℔. j. mellis albi ℔. ß. Fiat ſyrup. perfectè coctus, clarif. & aromatiſat. tantillo croci & cinam. Capiat coclear j. vel ij. horis matutinis.

Eiuſdem virtutis eſt oxymel, & ſyrupus de peto Quercetani in Pharmacopœa deſcripta.

Tinctura peti ſicci extrahitur cum aqua vitæ, melle excipitur pauca illius quantitas, & ad piſi vel fabæ magnitudinem in ore detinetur, ſenſim deglutiendo ; pituitam copioſe trahit à ventriculo, & pulmone.

Millepedes ſeu aſelli panno lineo inuoluti, in vino albo macerati; hinc facta expreſſio potui datur, quæ breui ſaburratos pulmones deplet.

Oleum ſacchari craſſos, & glutinoſos humores in pulmone contentos potenter diſſoluit, & expectorat. Sed multò potentiùs atque excellentiùs id præſtat oleum ſacchari compoſitum, cuius formula talis eſt.

℞. Rad. ireos florent. & enulæ camp. puluerat. ana ℥. ß. pulpæ dactyl. & paſſul. purgat. ana ʒ. iij. cortic. citrior. & arantior. ana ʒ. j. ß. benjoin. ʒ. ij. croci ʒ. j. Infunde bidui ſpatio in ſpiritu vini ſæpiſſimè rectificato. Mox ſeparetur liquor per inclinationem. Admiſce liquori ſacchari candi puluer. quantum in eo diſſolui poterit, & accende ſpiritum vini, ſpatula continuò agitando, donec in ſpiſſum, & olei æmulum liquorem flamma extincta abierint. Cui admiſce olei ſulphuris q. ſ. ad gratam aciditatem.

Decoctum caulium rubrorum cum pauco ſaccharo per plures dies ſumptum, aſthmaticos multum iuuat.

Spiritus ſulphuris viſcidam pituitam diſſoluit, & bronchia aperit, ſi illius guttæ iiij. aut v. ſumantur cum iuſculo, aut ſyrupo conuenienti.

Terebinthina ad hunc etiam vſum valdè commendatur ad ʒ. ij. vel iij. frequenter exhibita,

cum ol. amygdal. dulc. aut conserua viola. Vel in opiatæ formam reduci poterit, in sequentem modum.

℞. Terebinth. aqua tussilag. diligenter lotæ ℔. j. ficuum pinguium ℔. ß. penid. ℥. iiij. ol. amygdal. dulc. ℥. j. Misce, fiat opiata.

Crocus in condimentis pectori vtilis est. Tum etiam bellarium sinapis cum melle paratum egregiè expectorat.

Oxymel cum agarico vtilissimum etiam est ad pulmones expurgandos, cuius coclear. ij. mane exhiberi poterunt.

Decoctum galli veteris commendatur etiam non parum ad hunc affectum expugnandum, eiusque formula talis est.

℞. Rad. enulæ campanæ, & ireos Florentiæ, ana ℥. ß. folior. hyssopi, & prassij siccorum, ana ʒ. vj. sem. carthami ℥. j. sem. anisi, & anethi, ana ʒ. ij. liquirit. ras. & passul. mundat. ana ʒ. iij. pulmonis vulpis præparati ʒ. ij. Contundantur, iisque impleatur venter galli veteris, qui decoquatur in aquæ ℔. xv. donec caro ab ossibus separetur. Colatura post fortem expressionem ponatur in loco frigido, vt quod crassum est subsideat, pars vero clara separetur. Cuius capiat æger ℥. vj. cum oxymel. simpl. ℥. j.

Si purgans efficere volueris, addi poterunt folia sennæ ad ʒ. ij. vel iij. pro singulis dosibus. Imò & dissolui poterit alicui dosi mannæ ℥. ß. vel (si fortiùs purgandum) electarium aliquod phlegmagogum per interualla. Platerus sequentem galli præparationem reliquis anteponit.

℞. Gallum aliquot annorum iugulatum, deplumatum, & euiſceratum. Infarciatur ſequentibus, pulmonis vulpis fruſto recenti, vel præpar. & ſiccati ℥. j. paſſulat. enucleat. & ficuum, ana ℥. ij. rad. enulæ ʒ. j. herbarum hyſſopi, ſatureiæ, marrubij, thymi, calamenti, pulegij, ſiccat. ana ʒ. j. ſem. fœniculi, aniſi, ana ʒ. j. ſem. carthami contuſi, rad. polypod. ana ℥. ß. tartari albi ʒ. j. ſalis ℥. ß. vitellos ouor. n. ij. butyri recentis ℥. ß. Incidantur, & contundantur vt artis eſt, & inſuantur gallo, decoquantur donec caro ab oſſibus ſecedat, in multa aqua vaſe amplo, ne opus ſit nouam affundere. Dein eam colato, & in ℔. x adde mellis deſpumati ℔. j. ne citò corrumpatur. Capiat ſcutellam vnam mane, in qua diſſolue mannæ, & caſſiæ recentis, ana ℥. ß. continuando ad multos dies, vt menſem, & amplius. Quod eo meliùs iuuabit, ſi mox etiam terebinth. ʒ. j. cum penidiis in forma boli, aut aliter aſſumat.

Ludouicus Septalius, in animaduerſionibus practicis, hæc iura galli veteris damnat, tanquam inutilia, vel potius noxia. Rationes illius ſunt, quod experientiæ non reſpondeant, & irrito ſucceſſu à ſe, & aliis Medicis Mediolanenſibus fuerint vſurpata. Quod ex longa ebullitione nitroſæ illæ partes, quibus maximè prodeſſe iura illa creduntur, ſubſideant, atque in percolatione reiiciantur: viſcidæ autem, glutinoſæ, craſſæ, tum & perpingues ex cute, pedibus, alarum extremis, muſculoſis, & neruoſis partibus promanantes maximè remaneant. Vnde craſſior

reddatur materia morbifica, & expectorationi minus idonea. Purgantia vero, & alterantia longa ebullitione vires suas amittant.

Verùm non debet Septalij experientia, tot tantorumque celebrium Medicorum, tum antiquorum, tum recentiorũ, à quibus hoc genus remedij maximè commendatur, experientiæ præferri. Si enim quibusdam ægrotantibus à se aliisque curatis non contulerit, multa alia obstare potuerunt, nempè vel praua ægrotantium dispositio, morbique contumacia, vel cætera ad curationem spectantia non benè administrata, vel ipsum remedium malè præparatum. Quod verò dicit nitrosas partes longa ebullitione subsidere, & in percolatione reiici; ridiculum est, subsident enim tantùm partes terrestriores. Nitrosa verò substantia in liquore simul recepta nunquam separatur. Vndè fit vt iuscula quo diutius coquuntur, eò salsiora euadant. Salsedo autem illa incidit, attenuat, deobstruit; tantum abest, vt iusculum salsedine illa præditum incrassare possit materiam morbificam. Neque habent carnes, aliæque partes gallorum, substantiam ita glutinosam, vt ille fingit, qualis forte in vitulorum pedibus, aliorumque animalium reperitur, sed potius attenuantem, cum nitrosa substantia maximè refertæ sint. Ac denique purgantia, & alterantia, si iuxta Pharmaciæ præcepta, & secundum artem decoquantur, vires suas integras in decocto relinquunt. Cum quotidiana apud nos experientia constet, huiusmodi iuscula galli veteris perbel-

lè purgare. Et si experientiam nostram Septalij experientiæ opponere liceat, bona fide testari possumus, nos ex huiusmòdi decoctis mirabiles effectus in asthmaticis affectibus, & doloribus colicis diuturnis, ac contumacissimis percepisse. Hoc tamen in horum iusculorum præparatione immutare solemus, quod nimirùm pro vna tantùm dosi singulis diebus iteranda præscribimus; metuentes scilicet, ne ad plures dies asseruata corrumpantur, aut saltem deteriora fiant. Formulæ autem à nobis præscribi solitæ in asthmatis curatione exemplum tale erit.

℞. Rad. enulæ camp. & ireos florent. ana ʒ. j. ß. fol. hyssopi, & tussilaginis, ana M. j. liquirit. ras. & passul. mundat. ana ʒ. ij. ficuum pinguium n. iiij. sennæ mundat. ʒ. iij. polypod. querc. & sem. carthami contus. ana ℥. ß. sem. anisi ʒ. j. ß. Coquantur cum tertia, vel quarta parte galli veteris secundum artem, & fiat iusculum, quod capiat æger per xij. vel xv. dies.

Vino purgante infra describendo Platerus mulierem curauit dyspnœa laborantem, & ad hydropem inclinantem.

℞. Rad. iridis ℥. j. rad. enulæ, scillæ præparat. ana ℥. ß. marrubij M. j. cortic. sambuci, & ebuli, ana ℥. j. sennæ ℥. j. ß. agarici ʒ. ij. zinzib. ʒ. j. Conquassentur omnia, & adde vini ℔. iiij. Coquantur parum in duplici vase. Bibit cubitum itura haustum per dies sex, cessauitque dyspnœa, & tumor euanuit, pulchréque curata fuit.

Notandum autem est purgantia in hoc affectu esse iteranda, idque sub variis formulis, ne

vni eidemque remedio natura assuescat. Sic etiam remedia detergentia, incidentia, expectorantia, aliaque per vices immutanda sunt, propter eandem causam.

CAPVT II.

Pleuritidis curatio.

PLEVRITIS est inflammatio membranæ costas succingentis, vel musculorum intercostalium. Ideoque humor illam committens, reuellendus, deriuandus, & discutiendus est. Ac si totus discuti nequeat, concoquendus, maturandus, & expectorandus. Tum febri, quæ non rarò essentialis in pleuritide, non semper symptomatica est, propriis remediis succurrendum. Quæ omnia sequentib. auxiliis perfici poterunt.

Et quidem ab initio sanguis detrahendus est è basilica eiusdem lateris, præmisso clystere, si affectus non valdè vrgeat, alioqui post phlebotomiam ille poterit iniici.

Mitti autem debet sanguis singulis diebus, donec dolor, & febris multò mitiores euaserint. Immò verò interdum bis in die, cum peracuta pleuritis est.

Hippo. 2. de rat. victus in acutis, text. 10. insignem regulam, & in praxi vtilissimam posteritati tradidit; vt mittatur sanguis vsque ad coloris mutationem. Si nimirum prima aut secunda phlebotomia sanguis appareat crudus, pituito-

ſus, aut aquoſus, continuanda ſingulis diebus, aut bis in die vacuatio, donec ſanguis detractus appareat rubicundus, vel flaueſcens. Si verò ſin principio appareat ruber, iteranda toties phlebotomia, donec liuidus, aut niger appareat. Significatur enim ſanguinem illum poſteriorem à parte affecta, aut venis ipſi vicinis effluere, qui quidem à calore partis inflammatæ alteratus eſt, & ex crudo ruber factus, vel ex rubro niger, aut liuidus per aduſtionem.

Licet autem huius præcepti obſeruatio in praxi vt plurimum optimè ſuccedat: aliquando tamen coloris illa mutatio pertinaciter expectanda non eſt, ſed prius à ſanguinis miſſione deſiſtendum, cum videlicet, aut vires ſunt debiles, aut æger habitu raro, aut valdè reſolubili præditus, aut tempus anni calidiſſimum.

Quamuis autem ſanguinis miſſio in principio morbi præcipuè conferat, ſi tamen ea fuerit omiſſa, aut inſufficienter celebrata, etiam poſt ſeptimum, nonum, aut vndecimum, venam ſecare licet, exemplo Hippocratis, qui 3. Epidem. Anaxioni venam ſecuit octaua die, vel quod citiùs non fuerit vocatus, vel quod in pleuritide crudiſſima, quæ vndecimo die vix coqui cœpit morbus inducias tulit.

Cum verò anacathatſis libera, & liberalis fieri incipit, tunc temporis à phlebotomia abſtinendum, quia anacathatſis ſupprimitur, & æger in vitæ diſcrimen coniicitur.

Adeò autem neceſſaria eſt venæ ſectio in huius affectus principio, vt nunquam omitti de-

beat, & in ſenibus, pueris, grauidis mulieribus, puerperis, & menſtruas purgationes patientibus, quibus omnibus experientia docuit phlebotomiam, præſente hoc affectu, fuiſſe vtiliſſimam. Cautiones autem in venæ ſectione obſeruandæ in mulieribus puerperis, aut menſtruas purgationes patientibus videantur infra l. 9. cap. vltimo, in morborum acutorum puerperarum curatione.

Ab ipſo etiam morbi initio bis aut ter in die exhibendi ſunt julepi refrigerantes, humoris ardorem, & ebullitionem cohibentes, & fluxionem ſiſtentes, in hunc modum compoſiti.

℞. Aquæ papau. rhœad. ℥. iiij. ſyrupi violac. vel eiuſdem papaueris ℥. j. ſalis prunellæ ʒ. j. Fiat julep.

Poſt primam phlebotomiam inungatur latus dolens ſequenti linimento, partem poſtea tegendo lana ſuccida linteo inſuta.

℞. Ol. lilio. chamæm. & amygdal. dulc. ana ℥. j. butyri recentis, & axungiæ gallinæ, ana ℥. j. ß. Fiat linimentum.

Multi addunt ceram huiuſmodi linimentis, quæ tamen non conuenit, quia obſtruit poros; neque mucilagines, quæ emplaſticæ ſunt, quia refrigerant, & aſtringunt.

In pleuritide maligna & peſtilenti vtiliter additur huiuſmodi linimentis olei ſcorpion. Mathioli, vel theriacæ modicum.

Poſt iteratam venæ ſectionem fotus admouendus eſt, in ſequentem modum compoſitus.

℞. Radic. althææ, & lilior. ana ℥. ij. fol. mal-

uæ

uæ,violar.parietar.ana M.j.ſem.lini,& fœnugr. ana ℥.j. florum chamæm. melilot. ſambuci,violar. ana P.j. Fiat omnium decoctio, qua foueatur latus dolens,cum veſica ſuilla.

Poſt fotum admouebitur linimentum prædictum, cui in progreſſu morbi addi poterunt olea magis reſoluentia, vt anethinum, irinum, tum etiam puluis ireos, & crocus. Imò verò ipſi fomento addi poterunt herbæ diſcutientes, vt origanum, calamentum, hyſſopus, & ſemina valde diſcutientia.

Multa alia topica, pleuritidis curationi valdè proficua, ab auctoribus vſurpantur, quorum præcipua hæc ſunt.

Prius inungatur pars vnguento de althæa, poſtea cumini puluis inſpergatur. Vel poſt inunctionem braſſicæ folium ad ignem calefactum, & inunctum admoueatur.

Fauentinus miſcet vnguentum de althæa cum ol. amygdal. Poſt inunctionem aſpergit pulu. cumini, & ſuperimponit folium caulis, & miris laudibus effert.

Item cataplaſma ſequens vtiliſſimum eſt.

℞. Reſidentiam decocti pro fotu ſupra deſcripti. Contundatur in mortario marmoreo, addendo ol. amygdal. dulc. lilio. & chamæmel. ana ℥. ij. pinguedinis gallinæ ℥. j. farinæ hord. fabar. ana q. ſ. Fiat cataplaſma.

Item gallina viua per ſpinã ſecta, puluere ireos florent. conſperſa, & admota multum prodeſt.

Omentum veruecis recenter ab animali extractum, vel in aqua calida calefactum, optimum

eſt anodynum. At pulmo eiuſdem animalis idem efficacius præſtat.

Oleum ceræ arte chymica extractum, linimentis admixtum dolorem lenit, & materiam morbificam potenter diſcutit.

Panis recens è furno extractus, per medium ſectus, & in butyro recenti liquato madefactus, & admotus, materiam lateri impactam potenter reſoluit.

Poſt tres aut quatuor doſes julepi prædicti, vſurpari poterunt iulepi pectorales, in hunc modum compoſiti.

℞. Hord. integri P. j. liquirit. raſ. & paſſul. mundat. ana ℥. j. iuiubar. par. xx. ſem. quatuor frig. maj. ana ʒ. iij. flor. bugloſſi & violar. ana P. j. Coquantur ad quartaria v. In colat. diſſolue ſyrup. violac. & iuiubini, ana ℥. j. ß. Fiat julep. pro quatuor doſibus, manè & ſerò ſumendis.

Vel ſi febris valdè acuta ſit, cum vigiliis coniuncta, emulſiones vſurpari poterunt in ſequentem modum.

℞. Amygdal. dulc. excorticat. & in aqua frig. macerat. ℥. j. quatuor ſem. frig. maior. ana ℥. ß. ſem. lactuc. & papau. albi, ana ʒ. ij. Contundantur in mortario marmoreo, ſenſim affundendo decocti hord. & liquirit. ℔. j. ß. In colatura diſſolue ſyrup. violac. ℥. iij. Fiat emulſio pro iij. doſibus, manè & ſerò ſumendis.

Quidam practici vrgentibus vigiliis audent exhibere narcotica, vt ſyrup. de papau. philonium roman. & laudanum opiatum. Quæ tamen in hoc affectu pernicioſa ſunt, ſputum

enim retinent, & pectus coarctant. Vndè non rarò præceps exitium consequitur.

Quando tussis importuna est, & natura incipit per anacatharsim aliquid euacuare, teneat æger frequenter in ore saccharum rosaceum, candum, aut penidiatum, vel tabellas diatragacanthi frigidi. Tum vtatur syrup. violac. vel iuiubino ex coclcari frequenter. Vel vtatur eclegmate sequenti.

℞. Sacchari candi, & penidiat. ana ℥.j. pulu. electar. diatragacant. frigidi ʒ.ij. syrup. violac. & iuiubini, ana q. s. Fiat looch, quo vtatur frequenter cum baculo liquirit. sensim lambendo. Vel fiat eclegma ex butyri, mellis, & sacchari æqualibus portionibus. Oleum sem. lini vel amygdal. dulc. recenter sine igne extractum, cum saccharo mixtum, & exhibitum egregiè tussim lenit, & dolorem pleuriticum demulcet. Præsertim si cum iusculo, aut alio decocto affatim bibatur.

Si sputa crassiora sint, quædam incidentia, & attenuantia erunt permiscenda, vt syrup. de tussilag. de liquirit. oxymeli simplex, puluis diaireos, & alia huiusmodi.

Eclegmata autem supino corpore sumenda, quia sic melius pulmonem subeunt.

Progrediente morbo, ad corroborationem virium conditum restaurans vsurpari potest.

℞. Conseruæ viola. ℥. j. conseruæ flor. borrag. & rad. buglossi, ana ℥. ß. confect. alchermes ʒ. ij. pulu. electarij diamarg. frig. & diatragacanth. frigidi, ana ʒ. j. sacchari rosati ad pon-

dus omnium. Fiat conditum auro coopertum, quo vtatur frequenter ex cocleari.

Purgatio in pleuritide vera non conuenit, nisi omnino ad declinationem peruenerit: & tunc sequenti medicamento illa potest institui.

℞. Sennæ mundat. ℥. ß. sem. anisi ʒ. j. fol. bugloſſi, & capill. ven. ana M. ß. liquirit. raſ. & paſſul. mundat ana ʒ. iij. flor. bugloſſ. & violar. ana P. j. Coquantur ad ℥. iij. In colat. diſſolue rhab. in aqua ſcabioſæ cum ſantalo infuſi ℈. iiij. mannæ granat. & ſyrup. roſac. ana ℥. j Fiat potio.

Toto morbi decurſu vtatur æger pro potu ordinario decocto hordei, & liquiritiæ, vel decocto papau. rhœad. cum ſyrup. capill. ven. Potus vero non ſit actu frigidus, quia pectori noceret. Vinum in hoc affectu merum eſt venenum, quemadmodum acida omnia, quæ tuſſim excitant, & conſtringendo anacatharſim impediunt.

In declinatione poſt purgationem, & febrem valdè imminutam, ſi dolor perſeueret, admoueri poterit ipſi parti dolenti cucurbitula cum ſcarificatione. Imò & ſequenti die iterum applicari, ad ſanguinem denuò extrahēdum. Poſſunt etiam applicari ante declinationem, poſt iteratam phlebotomiam, bis aut ter. Et ſi dolor augeatur, vel redeat poſt aliquod tempus, iterum ſecabitur vena, & poſt iterum cucurbitula applicabitur.

In eundē finem ad reliquias materiæ morbificæ diſcutiendas, tentatis prius fomentis, & linimentis potenter diſcutientibus, vtiliter parti appli-

cabitur emplaſtrum de ſulphure, vel de baccis lauri.

Præter remedia vulgaria huic morbo valdè proficua, alia quædam vſurpari poſſunt propria, & ſpecifica : nempè raſura dentis apri , cinis priapi, tauri vel cerui , flores papaueris rubri, corallus præparatus.

Quercetanus in Pharmacopœa laudat pomum excauatum , & thuris maſculi ℥. j. repletum, & ad ignem coctum , quod æger deglutiat, ſuperbibendo aquæ card. bened. ℥. iij poſteà verò benè contectus ſudet. Hoc remedium poſt tertium morbi diem vſurpandum eſſe vult , cóque multos aſſerit fuiſſe reſtitutos.

Flores buxi adeò ſanguinem purgare feruntur , vt ſi eorum pulueris ℨ. j. cum aqua papaueris rhœad. exhibita , ſanguis poſt horam mittatur , floridus is emanet.

In pleuritide epidemica ſudorifica , aut diaphoretica medicamenta vſurpanda ſunt , qualia in febribus malignis præſcribi ſolent: quæ tamen hunc morbum, quantum fieri poteſt, peculiariter debent reſpicere.

Diarrhœa pleuritidi ſuperueniens periculoſa eſt. Ideò temperari debet ſyrupo myrtino , qui eam ſiſtit , & nihilominus expectorat : atque ita cum aliis ſyrupis permiſcendus eſt. Venter & renes aſtringentibus inungantur , vt in omni diarrhœa fieri ſolet. Clyſteres iniiciendi , ex decocto hordei excorticati, quod vt Galen. docet , refrigerat & aſtringit , additis roſis rubris , & in eo diſſoluendo ouorum vitellos.

CAPVT III.

Peripneumoniæ curatio.

PERIPNEVMONIA, seu pulmonis inflammatio, pleuritide tanto periculosior est, quanto pulmo pleura est præstantior, calidior, mollior, putredini aptior, & cordi vicinior.

Illius curatio pleuritidis curationi simillima est. Ac primum in ea vtramque paginam implet phlebotomia, quæ statim celebranda est, & frequenter iteranda, quantum vires ferre possunt, semel aut bis in die, donec morbus mitescat. Cum enim pulmo multo sanguine abundet, & à corde æstuante magnam illius copiam attrahat, minimè verendum est, ter, quater, quinquies, & sexies sanguinem detrahere.

Si tamen peripneumonia anginæ, & pleuritidi succedat, maiori cum religione sanguis mittendus est, quia vires afflictæ sunt à priori morbo.

Mitti verò debet sanguis è basilica vtraque, si totus pulmo æqualiter afficiatur; vel ab alterutra, quæ lateri affecto magis respondeat, in quo scilicet æger dolorem, aut grauitatem maiorem percipiat, & ex quo sputum potius euehi sentiat.

Mulieribus peripneumonicis quibus sanguis menstruus actu fluit, à talo primò, & mox intra sex horas à brachio sanguinem mittere oportet, nisi adeò vrgeat periculum, vt cogaris primo ac-

cessu sanguinem è brachiis fundere. Quo casu toto venæ sectionis tempore, & parum ante illud cucurbitulæ fœmoribus sunt affigendæ.

Postea quam vero non videntur vires vlteriorem venæ sectionem ferre posse, cucurbitulæ admouendæ sunt scapulis, & dorso, tum siccæ, tum maximè scarificatæ, quantum vires ferre possunt.

Clysteres etiam molles, & lenientes reuulsorij sunt; ne tamen in iis vehementiora cathartica misceantur, metu alui fluxus, qui in hoc morbo periculosus est.

Si humor crudus, & pituitosus à capite irruens morbum efficiat, vel foueat, vesicatorium posteriori ceruicis parti admotum summoperè proderit.

Interim vsurpentur julepi, & emulsiones in cura pleuritidis descriptæ. Pectus illinatur oleo violaceo, amygdal. dulc. butyro recenti, & similibus, vel sequenti linimento.

♃. Olei violac. & nymphææ, ana ℥. j. ß. butyri recentis, & mucilag. sem. psyllij, ana ℥. j. rosac. ℥. ß. trochisc. de caphura ʒ. j. Fiat linimentum. Vel.

♃. Ol. violac. ℥. iij. ol. de sem. cucurbitæ, & lactis muliebris, ana ℥. j. butyri recentis ℥. j. ß. Misce, fiat linimentum.

Anacatharsis promouetur syrupo violac. iuiubino, aliisque in cura pleuritidis propositis. Quemadmodum eclegmata, & condita ibidem descripta vsurpari poterunt, hac cautione adhibita, vt in materia tenuiori incrassantia, in cras-

ſiori attenuantia vſurpentur.

Potus ordinarius ſit decoctum hordei, & liquiritiæ, quemadmodum in pleuritide.

Purgatio in hoc affectu non conuenit, niſi declinante morbo; illiuſque materia ſeligenda, qualis in cura pleuritidis propoſita eſt.

CAPVT IIII.

Empyematis curatio.

PLeuritidi, & peripneumoniæ malè curatis ſuccedit empyema, præcipuè quando venæ ſectio ſufficienter celebrata non eſt, ita vt inflãmatio non reſoluatur, quod optandum maximè fuerat; ſed ſuppuretur, & in abſceſſum abeat. Qui tandem diſruptus, & in thoracis capacitatem effuſus, empyema nominatur; quod etiam vulneribus pectoris, aliiſque affectibus interdum ſuccedere conſueuit.

Si igitur prohiberi nequeat ſuppuratio, adiuuanda eſt cataplaſmatis conuenientibus.

℞. Rad. althææ ℥. iij. ficuum pinguium n. x. paſſul. mundat. ℥. j. florum chamæm. & melilot. ana P. j. Coquantur omnia perfectè, deinde contundantur, & per cribrum traiiciantur. Poſtea adde farinæ ſem. lini, fœnugr. & tritici, ana ℥. ij. ol. lilior. amygdal. butyri recent. & terebinth. ana ℥. j. ß. Fiat cataplaſma.

Ad concoctionem, & maturationem intus etiam adiuuandam, apozema ſequens in vſum vocari poterit.

℞. Rad. althææ, & ſymphyti maio. ana ℥. j. foliorum agrimoniæ, tuſſilag. ſcabioſæ, capill. ven. ana M. j. quatuor ſem. frig. maio. ana ℥. j. ſem. aniſi ʒ. j. liquirit. raſ. & paſſul. mundat. ana ℥. j. flor. iij. cord. & chamæm. ana P. j. Fiat decoctio ad ℔. j. ß. In colat. diſſolue ſyrup. de tuſſilag. de liquirit. & ſacchari candi, ana ℥. ij. Fiat apozema, aromatiſat. pulu. rad. ireos florent. ʒ. j. pro v. doſibus matutinis.

In eumdem finem vtatur eclegmate ſequenti.

℞. Pulpæ ficuum pinguium ℥. j. butyri recent. ℥. ij. ol. amygdal. dulc. recenter ſine igne extracti ℥. j. ſacchari candi ℥. ij. amyli ʒ. ij. Fiat looch, capiat lambendo.

Terebinthina Veneta aqua hordei lota, ad ʒ. iij. exhibita cum puluere liquiritiæ multum prodeſt ad maturandum, diſcutiendum, & detergendum.

Si denique per anacatharſim empyema ſuppurari non poſſe videatur, quemadmodum vt plurimum non fit; ad lateris apertionem veniendum eſt, quæ fit inter quartam, & quintam coſtam, ab inferioribus, & nothis incipiendo, multis cautionibus adhibitis, quæ apud Chirurgiæ ſcriptores, & præſertim apud Hieronymum Fabricium ab Aquapendente, in libro de operationibus Chirurgicis, eleganter deſcripta reperiuntur. At verò multò vtilius eſt abſceſſum, qui pleuritidi ſuccedit, aperire antequam diſrumpatur, & pus in thoracis capacitatem effluat. Quod dignoſcitur ex tumore, qui iuxta ſuppurationis locum eleuatur, aliiſque ſignis empyemati omni

communibus. Tum vero apertio molienda est, non in parte thoracis inferiori, & inter quartam, & quintam costam; quia aperto foramine longe ab abscessu pus nullum exiret; sed in medio tumore, admoto priùs caustico. Si verò nullus tumor appareat, difficillimum est apertionem tentare ante abscessus ruptionem.

Si tamen eam quis aggredi voluerit, eligere debet locum, in quo æger dolorem, & pondus percipit, & qui maiori calore pollet. Fieri autem debet apertio inter duas costas, supra partem costæ superiorem, quia inferiori adiacet vena & arteria. Quod in omni empyematis apertione obseruandum est. Dum pus, aperto thorace, per interualla educitur, vtatur æger bis in die potione vulneraria, quæ sanguinem expurget, vlcera detergat, & putredinem inhibeat.

℞. Saniculæ, bugulæ, scabiosæ, betonicæ, hyperici, card. benedict. pilosellæ, pimpinellæ, vincæ-peruincæ, agrimo. plantag. ana M.j. sem. hyperici, card. bened. ana ʒ. ß. flor. cord. ana P. j. Coquantur in hydromel. ad ℔. j. ß. cuius capiat ℥. vj. singulis vicibus.

Hoc eodem decocto poterunt fieri iniectiones in thoracis cauum.

Pro potu vtatur hydromel. vel aqua hordei saccharata, vel saccharata simplici.

CAPVT V.

Sputi sanguinis curatio.

FIt plerumque hæmoptoë, seu sputum sanguinis, per ruptionem, vel anastomosim venarum pulmonis: nam per diapedesin paucissimus sanguis effluit. Ab erosione verò fit vera phthisis, non simplex hæmoptysis.

Illius curatio perficitur reuellendo sanguinem à pulmone, malam illius qualitatem corrigendo, & venam apertam obturando, astringendo & conglutinando.

Primò igitur instituenda est venæ sectio, ex brachio illius lateris, in quo grauitas, aut punctio percipitur, in pauca quantitate, & per interualla repetita ad maiorem reuulsionem.

Post sectionem venæ brachij, in pede etiam aperienda est: sicque fiet reuulsio ad distantissima. Adhuc multò magis conducit, si affectus ex suppressione mensium traxerit originem.

Si æger sit obnoxius hæmorrhoidibus, vtiliter etiam aperientur, admotis hirudinibus.

Cucurbitulæ etiam scarificatæ admouebuntur scapulis & dorso, vel cucurbitulæ sine ferro hypochondriis & inguinibus. Frictiones & ligaturæ partium extremarum celebrentur, ac præsertim cucurbitulæ hypochondrijs, per interualla repetantur toto curationis decursu.

Interim julepus sequens ab initio, ter in die repetendus.

℞. Aquar. plantag. & papau. rhœad. ana ℥. ij. syrupi de rosis siccis ℥. j. salis prunellæ ʒ. j. Misce, fiat iulep.

Denique humores serosi, & biliosi sanguinem tenuiorem, & fluidiorem efficientes repurgandi medicamentis astringendi vi præditis, & eo nomine humores minime commouentibus, in hunc modum.

℞. Rhab. elect. ʒ. j. myrob. citrin. ʒ. ß. tamarind. ℥. ß. Infundantur in aqua plantag. Expressione facta dissolue rhab. puluerat. ʒ. ß. syrup. de rosis siccis ℥. j. Fiat potio.

Demum exhibeantur medicamenta, quæ oscula reserata occludant vi emplastica & astringente: ita tamen, ne nimia astrictione sanguinem in pectore retineant. Quin potius ea interdum permisceantur, quæ sanguinem extrauasatum, & concretum dissoluant, & expectorent.

Ex omnibus, quæ ad hanc rem maximè faciunt, sequentia præstantissima sunt.

℞. Boli armenæ, terræ sigillatæ, coralli vtriusque, & lapid. hæmat. ana ʒ. ß. sacchari rosac. ℥. ß. album. oui, cum aqua rosarum fortiter agitatum n. j. Fiat looch, quo vtatur ex cocleari frequenter.

Vel gustu gratius, & paratu facile in hunc modum componi poterit.

℞. Liquoris albuminis oui fortiter agitati ℥. ij. sacchari rosac. ℥. j. amyli ʒ. iij. Misce, fiat looch.

℞. Conseruæ rosar. & symphyti maior. ana ℥. j. boli armenæ, terræ sigillatæ, ana ʒ. j. Cum syrup. rosar. siccar. fiat opiata, teneat in ore fre-

quenter, & sensim deglutiat.

℞. Conseruæ rosar. siccar. trochisc. de carabe, & de terra sigillata, ana ʒ. ß. margarit. præp. ℈. j. sacchari rosacei ad pondus omnium. Fiat conditum, capiat coclear vnum, hora ante pastum.

℞. Succi portulacæ ℥. xij. sacchari ℥. viij. Coquantur in syrupum, quo vtatur frequenter, sensim lambendo. Hic syrupus in hæmoptysi præ cæteris excellit. In portulacæ defectu ex succo plantag. componi poterit.

Ad idem summè est efficax syrupus ex symphyto Fernelij, à Bauderonio descriptus.

℞. Millefolij flore albo, & flore luteo, ana M. ij. radic. tormentillæ recentis, & cum foliis si haberi possit, sin minus siccæ ℥. j. ß. pimpinellæ maioris M. j. conseruæ rosar. rubrar. ℔. ß. aquę fontis ℔. xvj. Ponantur in olla vitreata, quæ cum suo operculo diligenter lutetur, vt vapores non expirent. Ponatur postea in B. M. bulliente per horas xvj. Colatura seruetur in vase vitreo, de qua capiat ℥. vj. mane, meridiè, & vesperi.

℞. Trochisc. de carabe ʒ. j. aquæ plantag. & rosar. ana ℥. j. ß. syrupi myrtini, & de rosis siccis, ana ℥. ß. Misce, fiat julep.

℞. Spirit. vitrioli ℈ ß. aquæ plantag. ℥. iiij. Misce, fiat potiuncula; subito sistit sanguinem tussi, vel vomitu reiectum.

Syrupus corallorum ad coclearia ij. singulis diebus exhibitus, omni sanguinis fluxui conuenientissimus est. At tinctura eiusdem, cum succo limonum recenti extracta, potentius operatur.

Quercetanus in Pharmacopœa sequentem aquam describit ad hæmoptysin, quæ est magnarum virium.

℞. Rad. bistortæ, symphyti maior. tormentillæ, ana ℥. j. herbar. centinod. millefolij, veronicæ, pyrolæ, saniculæ, bursæ pastoris cum rad. ana M. j. summitat. rubi, lentisci, ana M. ß. gran. sumac, myrtill. sem. plantag. berberis, papaueris albi, ana ʒ. vj. florum nymphææ, cucurbitæ, cydon. rosar. rubr. ana P. ij. Contusis & commixtis omnibus, macerétur per quatriduum ad ignem balnei, in succor. depuratorum plantag. portulacæ, acetosæ, agrimoniæ, ana ℔. ij. Dein fortiter exprimantur. His adde acaciæ, hypocistid. ana ℥. ij. terræ sigillatæ, boli armen. veri, ana ℥. ß. electarij diatrag. frig. ʒ. ij. Macerentur denuo per quatriduum, dein per cineres ad siccitatem destillentur. Huius aquæ capiat æger coclearia duo vel tria, per se, aut cum syrupo conuenienti.

Oleum de carabe chymicè extractum potentissimè penetrat, astringit & siccat, si guttæ duæ in potu dentur cum aqua plantag. vt docet Cesalpinus in speculo artis Medicæ.

Mercurialis, in Consultationibus, valdè commendat semen papaueris albi, vel hyoscyami albi singulo mane, si eius capiat æger ʒ. j. plus minus, cum saccharo rosac. & syrup. de portulaca mixtum. Sic etiam diacodium album, in cura phrenitidis descriptum, vtiliter vsurpari poterit.

Amatus Lusitanus succum vrticæ mirè præ-

dicat, his verbis. Qui sanguinem ex pectore rejectarunt, & à Medicis tanquam deplorati sunt habiti, solo vrticæ succo conualuerunt. Post multa autem machinata remedia, nullum ita contulit vt sanguis cohiberetur, ac vrticæ succus, quem ad 5. vel 6. dies ebiberunt, singulis scilicet diebus quatuor vncias ieiuno stomacho. Imò & ipsam vrticam incoctam iure pulli aut veruecis sæpè comedebant.

Sanguis draconis omnem venarum apertionem internam mirè conglutinat, ad ʒ. ß. cum aqua plantag. aut alio liquore conuenienti exhibitus, vel cum aliis medicamentis permixtus.

Pilulæ sublinguales vsitatissimæ sunt, & in sequentem modum componi possunt.

℞. Mucag. gum. arab. & tragac. extract. cum aqua plantag. ʒ. ij. mumiæ, mastiches, ana ʒ. j. sacchari rosati q. s. Fiant pilulæ sublinguales, quarum vnam teneat in ore perpetuo. In iusculis etiam puluis sequens permisceri poterit.

℞. Coralli rubri, margarit. præparat. ana ʒ. ß. gummi arabici, tragacanth. ana ʒ. ij. Fiat puluis.

Vel in iusculis semina papaueris albi, & sumac, in panno lineo ligata, decoquantur.

Narcotica in hoc affectu multùm præstant, eaque in hunc modum vsurpanda sunt.

℞. Syrup. de papau. iuiub. & de rosis siccis, ana ℥. j. Capiat coclear j. hora somni. Vel.

℞. Syrup. de papau. & de portulaca, ana ʒ. iij. terræ sigillatæ ʒ. ß. aquæ portulacæ, & plantag. ana ℥. j. ß. Fiat potio, detur hora somni. Vel.

℞. Syrup. myrtini, & de papau. ana ℥. j. boli armenæ ʒ. ß. Miſce, vtatur noctu ex cocleari.

Vel etiam interdum theriaca recens quatuor menſium, vt docet Gal. 5. metho. cap. 13. philonium romanum, aut laudanum opiatum vſurpari poterunt.

Refert Platerus, ſe hæmoptoïcum curaſſe ſola exhibitione trochiſcorum alkekengi, cum opio in lacte caprino diſſoluti, per aliquot noctes. Idem mulierem ſimili affectu laborantem curauit purgatione, ex mannæ ℥. j. ß. cum iuſculo, venæ ſectione, & vſu ſequentium tabellarum, per multos dies mane, & ſero continuato.

℞. Semin. hyoſcyami albi ſubtiliſſimè pulnerati ℈. ij. coralli rubri ʒ. ß. gummi arabici ℈. j. violas recentes n. x. ſucci berberis ʒ. ij. ſacchari in aqua roſar. & plantag. diſſoluti ℥. ij. Fiant tabellæ.

Trallianus lib. 7. cap. 1. mirum in modum commendat lapidem hæmatitem, quo dicit ſe multos hæmoptoïcos curaſſe, exhibendo ad ℈. iiij. cum ſucco mali punici aut polygoni, iis qui copioſum ſanguinem ſpuebant. In quibus vero ſanguis non copioſe euacuabatur, cum aqua pura tepida. At læuigandum eſſe curiosè monet, vt ſit aëreus & vento perſimilis: tum frequenter exhibendum, vt commodius diſtribuatur; & in vino etiam infuſum exhibet ad præcautionem.

Antonius Valetius, Exercitat. ad cap. 27. lib. 1. Hollerij de morbis internis, refert, quendam hæmoptoïcum, qui alternis temporibus multum

ſanguinis

sanguinis reiecerat, neque vllis remediis sanescere potuerat, vsu sequentis pulueris, à Iulio Scaligero sibi præscripti, breui conualuisse.

℞. Spodij, rosʃ. rubr. boli armenæ, terræ sigillatæ, lapid. hæmat. ana ℥. ß. coralli rubri, carabes, margarit. non perforat. ana ʒ. ij. ß. gummi arabici, tragacanth. ana ʒ. ij. seminis portulacæ, maluæ, arnoglossæ, sem. rosar. rubr. cornu cerui vsti, amyli torrefacti, ana ʒ. iij. Fiat puluis tenuiss. Dosis ʒ. iij. cũ aqua pluuiali. Hunc puluerem Scaliger mutuatus fuerat à Serapione, qui eum tradit cap. de sputo sanguinis, tanquam remedium expertum, quem etiam valdè laudat Valetius. Ex eo etiam possunt fieri tabellæ, cum saccharo in aqua plantag. & rosar. dissoluto.

Ad hunc puluerem quadamtenus accedit, sed paratu facilius electarium Hælidei ad hæmoptysim, in Germania olim celeberrimum, & à Gesnero, Erasto, & Cratone commendatum, quod sic habet.

℞. Semin. hyoscyami & papau. albi, ana ʒ. x. terræ sigillatæ, coralli rubri, ana ʒ. v. sacchari rosat. antiquissimi q. s. Fiat electarium, cuius dosis ʒ. j. mane & sero, præmissis vniuersalibus.

Quia vero astringentium vsu sputum supprimitur, & difficultas spirandi exoritur, per interualla recurrendum est ad ea quæ pectus leniunt, & nihilominus sanguinis sputum cohibent. Qualia sunt ea quæ componuntur ex gummi arabico, tragacantho, amylo, & syrupis de rosis siccis, cydonior. myrtill. iuiubino, de

ſucco portulacæ, aut plantaginis.

Dum aſtringentia remedia in vſum reuocantur, ſi aluus non procedat, clyſtere ſubducatur, vel purgante medicamento aſtrictionem aliquam relinquente.

In toto curationis decurſu, ſi ſanguinis concreti in thorace contenti ſuſpicio ſit, diſſoluendus erit oxycrato. Quod vt Gal. docet 5. metho. in hoc caſu ita componendum erit, vt potu ſit iucundum, nec ob acetum copioſius tuſſim excitet: ita enim ſanguinem ſoluit, & leuiter aſtringit; huius capiat æger ℥. vj. tepidè bis aut ter in die; ſi tamen adhuc tuſſim moueat, ſaccharo dulcorandum erit. Eſt autem eo vtendum, cum iam aliquo modo fluere ceſſat ſanguis. Huic etiam rei conferunt carabe, & mumia, quæ cum aſtringentibus, & glutinantibus permiſcenda ſunt, vt in formulis nonnullis ſupra præſtitum eſt.

In eodem curationis decurſu, ad feruorem hepatis temperandum epithema refrigerans hypochondrio dextro admoueatur.

℞. Aquæ roſar. plantag. & cichorij, ana ℥. iiij. a eti roſac. ℥. ij. puluer. electar. triaſantal. ʒ. j. ß. c c mphoræ ℈. j. Fiat epithema applicandum tepa è regioni hepatis.

id oſt vſum epithematis inungatur eadem pars vnPuento roſac. vel cerato ſantalino, addendo acegi roſac. parum vnctionis tempore.

Ltumbi etiam & ſpina dorſi illinantur oleo roſac. & nymphææ lotis in aceto, addendo parum camphoræ, vt ſanguinis in vena caua contenti feruor temperetur. Cauendum tamen eſt ab iis

quæ vehementer astringunt, quia sanguinem à venâ caua in pulmonem propellerent.

Plurimùm etiam ad sanguinis feruorem temperandum, eiusque fluxum cohibendum conducit oxycrato frigido testes fouere; maximus enim est consensus inter spiritalia, & genitalia membra.

Balneum in hoc affectu conueniret ad viscerum calorem temperandum. Sed quia relaxare, & venas magis reserare potest, ideò illius vsus fugiendus est.

Pro potu vtatur æger syrupo myrtino, de portulaca, aut de rosis siccis, aut sacchcaro rosaceo cum aqua hordei, aut cum aqua infusionis lapid. hæmatit. vel terræ sigillatæ, aut conserua rosarum, cum ea aqua permixta, vel cum aqua infusionis coriandri præparata, & acidula reddita cum spiritu vitrioli, vel cum tinctura rosarum.

Si acris fluxio in pulmonem è capite irruens, causa sit huius symptomatis, præter supradicta, conuenient ea remedia, quæ pro catarrhi calidi curatione supra proposita sunt.

Sedato sanguinis fluxu, ad impediendam recidiuam; vitanda primùm ea omnia, quæ humores exagitare solent, vt vehemens exercitium, ingens calor, incandescentia, vociferatio, vina generosa, cibi prædicti sale, aut aromate conditi.

Conserua rosar. siccar. teneatur in ore frequenter, præsertim sub lecti ingressum.

℞. Conseruæ rosar. & rad. symphyti, ana ℥.j.

trochisc. de carabe, & de terra sigillata, ana ʒ. ß. coralli rubri, & margarit. præparat. ana ℈. j. sacchari rosacei ad pondus omnium. Fiat conditum, de quo capiat coclear j per interualla hora vna ante pastum.

Purgetur quater in anno, vel etiam sæpius si opus videatur, potione ex rhab. & myrobalanis supra descripta, cui addatur loco syrupi, mannæ granat. ℥. j.

Vtiliter etiam sumi potest per aliquod tempus à sedata hæmoptoë, rhab. torrefacti ℈ j. singulis diebus manè hora vna ante pastum. Imò verò si sanguis plurimum aqueus, & serosus sit, vt plerumque in omni hæmorrhagia solet cõtingere, idem rhab. non torrefactum, sed tantùm pulueratum dicta dosi maximè conueniet. Sic enim sanguis, expurgatis paulatim serosis illius humoribus, pristinam suam crassitiem recuperare poterit. Vel poterit idem rhab. sumi ad ʒ. j. semel in septimana.

Poterit etiam in vsum reuocari syrupus magistralis, ad sanguinem mundificandum à serosis & tenuibus ichoribus, & humoribus.

℞. Fol. buglos. vtriusque, fumariæ, lupul. cichorij, endiuiæ, agrimon. plantag. polytrichi, ana M. j. summit. asparagi, verbenæ, euphrasiæ, ana M. ß. sem. cucurbitæ, & melonum, ana ℥. ß. semin. endiuiæ, cuscutæ, ana ʒ. ij. liquirit. ras. & passul. mundat. ana ℥. j. prunor. dulcium par. vj. sennæ mundat. ℥. iiij. polypod. querni ℥. ij. agarici in panno raro ligati ʒ. vj. macis ʒ. j. flor. iij. cordial. & cicer. rubeor. ana P. j. Co-

quantur ad ℔.j.ß. In colat. dissolue succi pomor.redolent.℥.iij sacchari albi quartaria quinque. Fiat syrup. perfectè coctus, aromat. santalo citrino. Postea in syrupo infunde rhab. electi contusi,& in panno raro ligati ℥.j. Capiat ℥.j.ß. vel ℥.ij. cum iusculo bis in mense.

Cauterium affigatur tibiæ dextræ vel sinistræ, prout hepatis aut lienis affectus huic symptomati occasionem suppeditant.

Denique lactis asinini chalybeati vsus per mensem integrum, ad huius affectus præcautionem erit vtilissimus. Vel ad potentius hepar refrigerandum serum caprillum chalybeatum, illius loco, poterit substitui.

Pro potu vtatur aqua leuiter cocta cum semine coriandri præparato, vel decocto hordei & liquiritiæ.

CAPVT VI.

Phthiseos curatio.

PHTHISIS est totius corporis extenuatio,cũ febre continua, & lenta, ab vlcere pulmonis proueniens. Et quamuis plerumque incurabilis sit; tamen ægri sine auxilio non sunt relinquendi. Quia si prorsus curari nequeunt, saltem ad longius tempus eorum vita,conuenienti remediorum administratione,produci potest.

Tota illius curatio versatur in vlceris abstersione & conglutinatione, causarum illud pro-

ducentium, vel fouentium, ablatione: febris lentæ, & hecticæ oppugnatione, ac consumptionis restauratione.

Primò igitur, quia cacochymia redundans in corpore vlcus pulmonis fouere, & augere solet, blandis purgantibus auferenda est, per interualla repetitis, quandiu corpus non est valde consumptum. Eæque purgationes componantur ex rhab. manna, cassia, aut syrup. rosac. in hunc modum.

℞. Hordei integri P.ß.liquirit.rasæ, & passul. mundat.ana ʒ.iij. iuiubar. par.ij. flor.buglosſ.& violar.ana P.ß.Coquantur ad ℥.iij.In colat. dissolue rhab. in aqua scabios. cum santalo citrino infusi ℈.iiij. mannæ ℥.j.syrup.rosac. ℥.ß.Fiat potio.

Vel mannæ ℥.ij.cum iusculo pulli,aut communi exhiberi poterunt.

Vel parari potest bolus ex cassiæ ℥ j. cum puluer. liquirit. ℈.j. In principio phthiseos valentiora etiam purgantia vsurpari possunt, ad catarrhum acrem & salsum, præcipuam vlceris causam, potentiùs reuellendum, qualia in catarrho calido proposita sunt.

In eodem etiam phthiseos principio, antequã corpus sit emaciatum, conuenit venæ sectio, ad febrem temperandam, & humoris acrimoniam demulcendam.

Ab ipso etiam curationis initio catarrhus, si affectum istum foueat, sistendus, & à pectore auertendus est: alioqui frustra cæteris remediis pugnatur. Huic autem negotio conferunt ea

omnia, quæ in catarrhi calidi curatione propoſita ſunt.

Ac præter illa remedia ſetaceum ceruici admotum ſummè eſt efficax. Refertque Fabricius Hildanus, ſe nonnullos phthiſicos hoc præcipuè remedio curaſſe.

Tandem ad vlceris ipſius curationem veniendum eſt. Cui vſui maxime cõferunt, quæ abſtergunt, conſolidant & expectorant. Ad hanc rem infinita vſurpari ſolent medicamenta. Efficaciſſima vero ſunt quæ ſequuntur.

Lac omnes intentiones ad phthiſicorum curationem propoſitas adimplet. Abſtergit ſeroſa ſua parte, conglutinat caſeoſa, corpus nutrit & reficit butyroſa. Cum autem varia ſint lactis genera, omnibus præferendum eſt muliebre, vtpote naturæ noſtræ magis familiare, vtiliuſque erit ſi ex ipſo vbere ſugatur. Huius vſu ſe aliquos reſtitutos vidiſſe teſtatur Platerus: ex iiſque vnum non ſolum conualuiſſe, ſed etiam tantas vires recepiſſe, vt, ne lac ſibi in poſterum deficeret, nutricem de nouo imprægnarit.

At quia multi ab eo lacte abhorrent, vſitatius eſt aſininum. Quod quia valdè ſeroſum eſt, facile venas penetrat, & vlcus optimè detergit. Huic vero ſuccedit caprillum. Aſina nutriatur foliis plantag. rubi, vitis, polygoni, gramine, hordeo & ſecali. Lac autem recentiſſimè mulctum, & adhuc calens hauriatur. Idcircò inducta prope cubiculum aſina, in vas calefactum mulgeatur. Aſſumatur primum in parua quantitate ad ℥. iij. vel iiij. vt ventriculus illi aſſueſcat,

quantitatem illius sensim augendo vsque ad ℥. viij. xij. & ℔. j. Ne vero acescat aut coaguletur in ventriculo, vtque pulmoni magis fiat amicum, saccharum rosaceum ei permisceatur ea proportione, vt ad lactis ℥. viij. sit sacchari ℥. j. Post assumptum lac non dormiat æger, sed leui deambulatione per cubiculum se exerceat. Non prandeat, donec lac benè coctum à ventriculo secesserit, & æger fame prouocetur ad cibum. Vt denique lac commodè vsurpari possit, nõ debet adesse magna febris, aut dolor capitis, aut hypochondriorum tumor, aut biliosus alui fluxus, iuxta aphor. Hipp. 64. sect. 5.

Saccharum rosatum phthisicis vtilissimum est, tum etiam conserua rosar. Cuius vsu refert Auicenna, quandam mulierem phthisicam, & desperatam, ita curatam fuisse, vt non solum sana, sed etiam pinguis redderetur.

Eâdem testatur Mesuæus multos fuisse restitutos; præcipitque, vt conserua rosar. recens sit, non excedens vnum annum, magna quantitate, & frequenter assumatur, cum medicamentis, cibis, & potibus, tum etiam per se omni hora. Prius tamen mundificantia vsurpentur, quia materiam purulentam & excrementitiam in pulmone retinent. Quoties vero contingit restringi anhelitum, aut sputum supprimi, expectorantia vt syrup. de hyssopo, de tussilag. eclegmata, & similia vsurpentur. Si denique contingat calefactio propter desiccationem, detur syrup. violac. iuiubinus, mucilago seminis psyllij, cydoniorum & similia.

Saccharo rosac. se quosdam vidisse curatos, ...stantur Montanus, Valeriola, & Forestus, ...uo ægri in maxima quantitate vtebantur. Qui...am Pharmacopœus phthisicus nobis notus, in...entem sacchari rosacei quantitatem sibi ipsi ...ræparabat; idque perpetuo comedebat, & hoc ...olo remedio sanatus est.

Phthisicis etiam maximè confert infusum ex ...illefol. torment. pimpinell. & conserua rosar. ...n B.M. paratum, & in cap. de sputo sanguinis de...scriptum, si per xx. dies illius vsus continuetur.

Decoctum bugulæ in iusculo veruecis, phthisi ...& internis vlceribus mire prodest, parum & ...clementer ventrem laxat, contra naturam con...solidarum.

Trallianus l. 7. cap. 1. se multos phthisicos cu...rasse gloriatur vsu lapid. hæmatit. Cuius præpa...rationem & vtendi modum proposuimus in cu...ratione sputi sanguinis.

Syrupus ex succo hederæ terrestris commen...datur à Quercetano, eiusque descriptio ta...lis est.

℞. Succi hederæ terrestris ℔.ij. ß. Digera...tur vt purificetur ad ignem B. M. Huic succo ...perfecte depurato adde sacchari rosat. ℔.j. pe...nidiat. ℥.iiij. Coquantur in syrupum, quo vtatur ...æger ex cocleari.

Huic etiam syrupo idem Quercetanus flo...res sulphuris admiscet, ad consistentiam looch. ...De quo exhibet quater in die, eóque se multos ...phthisicos desperatos, & proclamatos restituis...se gloriatur.

Syrupus ex florib. hyperici, per infusionem præparatus in B. M. huic etiam affectui, quemadmodum omnibus vlceribus internis consolidandis conuenientissimus est.

Syrupus de symphyto optimus. Nam detergit, consolidat, & astringendo roborat, tum radix symphyti decocta in iusculo.

Cardanus se multos phthisicos etiã desperatos restituisse testatur sequenti regimine. Vt scilicet non vtatur æger alio alimento, quam hordeato, siue iusculo carnium confecto. Potus sit aqua saccharata. Et singulis diebus mane capiat ℥.iiij. decocti caudarum, & brachiorum cancrorum fluuiatilium facti in aqua hordei cum sacchari ʒ. ij.

Admiratione dignum est, quod testantur Arcæus, Ingrassias, Fracastorius, & Erastus, se multos phthisicos curasse vsu decocti ligni sancti, per longum tempus continuato; cum illud ratione caussæ antecedentis, humoris scilicet calidi, & acris, maximè aduersum videatur.

Refert Auenzoar, ab auo suo quendam phthisicum perfectè curatum fuisse, cibando eum pane bene fermentato cum oleo oliuarum. Tum etiam seipsum alium ægrotantem eodem morbo eadem ratione liberasse.

Puluis sequens à Valesco de Taranta valde commendatur, & Haly Abbati tribuitur: eoque præcipuè verum phthisicum se restituisse affirmat. Eodemque Forestus fratrem proprium curasse testatur.

℞. Sem. papau. albi ʒ. x. gummi arab. amyli,

tragacanth. ana ʒ. iij. ſem. portulac. ſem. maluæ, ana ʒ. v. ſem. cucurb. melon. cucumeris, citrulli, cydonior. mundat. ana ʒ. vij. ſpodij, ſucci liquirit. ana ʒ. iij. penidiat. ad pondus omnium, fiat puluis, dentur omni mane ʒ. ij. cum ſyrup. de papau. vel iuiubino. Eo etiam vtatur æger in hordeatis, amygdalatis, aliiſque cibis.

Capiuaccius & Claudinus probant oleum vitrioli ad vlcus exſiccandum, ad guttas ij. vel iij. cum aqua roſar. vel ſucco plantag. & modico ſaccharo.

Crollius etiam valdè commendat Elixir proprietatis, quod ex ſpiritu ſulphuris, cum ſpiritu vini, myrrha, aloë, & croco componitur.

Chymici medicamenta ex ſulphure, vt flores, lac, & balſamum maximè laudant, vt in eorum ſcriptis videre eſt. Illorum vſus commodiſſimus talis eſſe poteſt.

℞. Florum ſulphuris, & thuris puluerat. ana ℈. j. Includantur pomo appiano excauato. Coquatur pomum, & ſaccharo conſperſum comedatur ab ægro, manè per viij. aut x. dies.

Vel ℞. conſeruæ roſar. antiquæ, diamarg. frig. diapenid. ana ℥. j. flor. ſulphur. puluerat. ʒ. iij. Cum melle deſpumato, fiat opiata, de qua capiat magnitud. auellanæ, bis aut ter in die. Vel.

℞. Flor. ſulphur. ʒ. iij ſacchar. in aqua roſar. diſſoluti ℥. iiij. Fiant tabellæ, quas teneat in ore frequenter. Vel.

℞. Lactis ſulphur. ʒ. ß. magiſterii perlar. & corall. ana ℈. ß. emulſ. ſem. melon. cum aqua tuſſilag. vel veronicæ factæ ℥. ij. julep. roſae.

ʒ. vj. aquæ cinam. & manus Christi perlat. ana ʒ.ij. Misce, capiat coclear vnum vel ij. singulis diebus mane.

Syrup. corallorum, & gelatina cydonior. huic affectui etiam maxime conducunt.

Rodericus à Fonseca decoctum santali citrini commendat, tanquam præstantissimum remedium ad fluxionem à pulmone inhibendam, quod parat in sequentem modum.

℞. Aquæ cichorij, acetosæ, ana ℔. iiij. santali citrini minutim concisi ℥. iiij. Fiat infusio per vnam diem. Deinde fiat coctio in balneo B. M. feruenti, obturato vase per tres horas. Huius decocti capiat ℥. iij. mane, & bibat in potu per 40. dies.

Omnia denique remedia, quæ ad venam pulmonis ruptam conglutinandam in hæmoptoës curatione proposuimus, huic etiam affectui prodesse possunt.

Suffumigia etiam vtiliter vsurpari poterunt, ad vlcus pulmonis potenter exsiccandum, & illa ore naribusque frequenter attrahenda sunt. Compositio autem talis esse potest.

℞. Gummi hederæ ʒ. j. ß. thuris ʒ. j. myrrhæ ʒ. ß. succini ℈. j. benjoini, styracis, ana ʒ. ß. hypocist. ℈. ij. sem. coriandri, rosat. rubr. santali rubri, ana ℈. j. Puluerentur, & excipiantur mucilag. gummi tragacanth. vel resina laricea. Fiant trochisci, super prunas iniiciendi.

Vel simpliciùs fiant suffumigia ex thure, myrrha, mastiche, benioino, quæ semper sint in thalamo, vt siccus aër, & odoratus attrahatur.

Exteriùs verò linimentum refrigerans, & leniens pectori admouendum eſt, manè & ſerò.

℞. Gummi tragacanth. & arabici, ana ʒ. j. Infundantur in aqua roſacea per diem & noctem, adde olei violac. ℥. j. ß. butyri recentis ℥. ß. ſalis prunellæ ʒ. ij. camphoræ ℈. j. lactis muliebris q. ſ. Miſceantur in mortario, & fiat vnguentum.

Ad conſumptionem reparandam, aut ſaltem impediendam, vel retardandam, præter victum analepticum, ad quem præcipuè referuntur hordeata, amygdalata, pineata, oryzata, auenata, & inſtaurantia varij generis, quæ paſſim apud auctores inueniuntur; maximè conueniunt lac ab initio laudatum, & balneum aquæ tepidæ, vel ex decocto hordei mundati, & amygdal. contuſarum. Quod tamen præſenti catarrho non conuenit, aut quandiu febris putredinis particeps eſſe iudicatur, aut quando pulmo multis ſcatet excrementis.

Potus ſit aqua ſaccharata, decoctum hordei, & liquirit. infuſum liquirit. hydromel tenue, vel leue chinæ decoctum.

LIBER III.

Affectuum cordis curationes continens.

CAPVT PRIMVM.

Syncopes curatio.

SYNCOPE fit à variis causis, scilicet alimenti defectu, humorum tenuitate, hysterico affectu, venefica qualitate, aut veneno assumpto, immodica sanguinis profusione, vomitu, alui fluxu, sudore nimio, dolore, suffocatione spirituum, crudorum succorum copia, terrore & metu; quarum ratione diuersum curationis modum desiderat.

A quacumque tamen fiat causa, vrgente paroxysmo, sequentia conueniunt: Supinus decu-

bitus, iniectio aquæ frigidæ in faciem, sternutamenti concitatio; vini generosi, aquæ cinam. imperialis, vitæ, cœlestis, & similium in os immissio. Admotio prope nares panis è furno calentis; vociferatio & ægri agitatio, narium compressio, & digitorum contorsio; pilorum auulsio, frictiones, ligaturæ, & cucurbitulæ.

At ratione causarum diuersarum curatio varianda est in sequentem modum.

Si ex defectu alimenti ducit originem, vino generoso assumpto reparetur, & crusta panis in eodem madefacta & assumpta: tum etiam alimentis sorbilibus, & valdè nutrientibus, vt iusculis, destillatis restaurantibus & similibus.

Si ab humorum tenuitate, quâ spiritus facilè exhalant, odoramenta & cibi boni succi, incrassantesque exhibeantur; cutis pori constringantur ol. rosaceo; maneat æger in aëre frigidiori.

Si ab hysterico affectu, remedia illi appropriata adhibeantur.

Si à maligna qualitate, cardiaca, & alexipharmaca vsurpentur, qualia in febrium malignarum curatione præscribi solent.

Si à veneno hausto, venenum illud euacuantia, & tum manifestis qualitatibus, tum peculiari proprietate oppugnantia propinentur. Ideóque vomitus statim prouocetur, postmodum theriaca exhibeatur. Deindè si sentiatur ardor, vel erosio ventriculi, lac, vel butyrum accipiat, vel iuscula pinguia, aut potiones cardiacas refrigerantes.

Si ab immodica euacuatione, æger odoribus, cibo, potu, ſomno, & quiete reficiendus.

Si à nimia profuſione ſanguinis, ponatur æger ſupra lectum, capite decliui, aqua frigida facies irroretur, detur parum vini aqua frigida diluti.

Si à ſuperpurgatione, detur theriaca recens, vel in eius defectu antiqua cum opij g̃. ij. in vino diſſoluta, vel quod melius eſt laudani g̃. iij. Totus venter oleis ſequentibus inungatur.

℞. Ol. myrtin. & cydon. ana ℥. j. ß. ol. abſinthij ℥. j. aceti roſac. parùm. Miſce, fiat inunctio frequenter.

Iniiciatur clyſter ex lacte chalybeato, addendo vitellos ouorum n. iij. philonij romani ʒ. ij. Fiant frictiones brachiorum, & partium ſuperiorum.

Mica panis vino madefacta, aut etiam vinum ipſum exhibeatur.

Ac denique euacuatio quæuis, ſiue ſanguinis ſit per nares, vterum aliaſve partes; ſiue aliorũ humorum per vomitum, aut alui fluxum, remediis, propriis capitibus deſcribendis, erit cohibenda.

Quæ à ſudore nimio exoritur ſyncope, curatur remediis ſudorem coërcentibus, vt aqua frigida, vel roſacea, ſola, aut cum modico aceto, in faciem & manus affatim coniecta. Aër etiam prædictis aquis, & flabellatione refrigeretur, epithemata frigida cordi adhibeantur ex aqua roſar. acetoſæ, borrag. & pulu. diamarg. frigidi, cum tantillo vini penetrationis gratia.

Iulepi etiam refrigerantes ex ſyrupo acetoſo, violaceo, de pomis, aut de limonibus, cum aquis refrigerantibus, & ſale prunellæ frequenter exhibendi. Obſtruantur pori inunctionibus cutis ex ol. roſac. myrtino, maſtichino. A vino æger abſtineat. Nullo pacto fricetur, ſed ſæpè locum mutet, & leuiter operiatur. Lectus ſequenti puluere ſinapiſetur.

℞. Flor. nymphææ & roſar. rubr. ana ℥. iij. ladani puri ℥. ß. ſtyrac. ʒ. ij. myrtill. & granor. ſumac, ana ℥. ij. Fiat puluis.

Si ex ſuffocatione ſpirituum; ad ambitum corporis illi reuocandi ſunt, frictionibus, ligaturis, cucurbitulis, & ſimilibus remediis. At ſi à plenitudine oriatur ſuffocatio, ſanguis copiosè, ſed per interualla, detrahendus eſt.

Si à terrore & metu, ſanguinis miſſio etiam vſurpanda eſt, ne ex affluxu ſanguinis obſtructio aliqua, vel inflammatio excitetur.

CAPVT II.

Imbecillitatis virium curatio.

ETSI virium imbecillitas omnium actionum, ſcilicet animalium, vitalium, & naturalium læſiones generatim comprehendat; ſtrictè tamen & peculiariter vitales ſignificat, quæ pulſu debili, & infirmo denotantur. Illa autem virium imbecillitas in omnibus morbis grauibus, in quibus natura vel ſuccumbit, vel æger-

rimè resistit causæ morbificæ, reperiri solet.

Ideò illi, quoties manifestè apparet, quia mortis metum incutere consueuit, statim succurrendum est, etiam neglecta ad tempus causa morbifica, si ita res exigat. Ea tamen cautione adhibita, vt in calido morbo cardiaca magis temperata: in frigido calefacientia magis vsurpentur.

Primò igitur in alimentis cardiaca permiscenda sunt, vt confectio alkermes, vel de hyacintho cum iusculis, vel etiam cum vino odorifero, aut aqua cinam. si summa sit imbecillitas.

In iusculo etiam decoquatur inter duas patinas frustulum coxæ veruecinæ, detractis membranis, & pinguedine. Posteà colatum iusculum capiat æger vno haustu. Vel.

Caro caponis, detracta pelle & pinguedine, in frusta diuisa, ponatur in olla vitreata benè lutata, & maneat in B. M. bulliente per quinque horas. Tum liquoris inde manantis. capiat æger cocl. ij. vel iij. cum singulis iusculis.

Vel poterit fieri destillatum restaurans in hunc modum.

℞. Caponem vel gallinam, detracta pelle & pinguedine, ac in frusta diuide. Deindè affunde aquar. buglossi, borrag. acetosæ, rosar. & flor. arant. ana ℔. ß. pulu. aromat. rosat. triasantal. & cinam. elect. ana ℥. ß. santal. citrin. ℥. j. limones incisos num. iij. Fiat destillatio secundùm artem, quæ detur ex cocleari omni hora.

Succus carnis veruecinæ solus, ac simplex in vsu est frequentissimo. Coxa veruecina in veru assatur, & inter assandum, cum iam semicocta

est, mucronato cultro pungitur. Expressus succus parum adhuc in patina coquitur, & exhibetur per se, vel cum iusculis, aut vitellis ouorum permixtus.

Valeriosa succum ex cordibus veruecinis extractum miris effert laudibus. Et Zacutus Lusitanus propria experientia confirmat, dicitque se hoc remedio per mensem exhibito, diuitem quendam virum liberasse, qui frequenter in syncopen incidebat ex debilitate facultatis vitalis, sanguinis, & spiritus resolutione; cum multa alia remedia antea vsurpata nihil profecissent. Extrahendi huius succi hæc est ratio. Accepto veruecis corde, aut hœdi, finditur medium, & probè aqua eluitur, & vltimò aqua rosacea fouetur, in taleolas oblongas dissecatur, inque vitreato vase testaceo, cū caryophyllis aliquot imponitur, sine vllo liquore. Probéque operculato vase, pasta vel luto sapientiæ, in calentem furnum extracto pane inditur, quoad calore contabescens in succum eliquatur. Inde pòst extrahitur, & aperto vase sumitur inuentus in vase succus, & ægro propinatur.

Itali in vsu habent sorbitionem ex vitellis ouorum, vino, saccharo, & cinamomo paratam, quæ optima & valdè reficiens est.

Poterunt etiam fieri julepi cardiaci in sequentem modum.

℞. Aquar. bugloss. rosar. & flor. arantior. ana ℥. j. syrup. de pomis, & de limonib. ana ℥. ß. confection. alkerm. ʒ. j. aquæ cinam. ʒ. ij. Fiat julep.

Vel paretur mixtura sequens.

℞. Sacchari albiss. ℥. ij. Humectetur cum aqua cinam. optima, & nonnihil fluidum reddatur saccharum. Deinde adde spiritus vitrioli q. s. ad manifestam aciditatem, essentiæ cinam. gutt. iiij. essentiæ macis, nucis moschat. & anisi, ana gutt. iij. essentiæ garyophyllor. gutt. ij. Misce, vtatur per se, vel cum iusculo.

Parari etiam poterit opiata restaurans in sequentem modum.

℞. Conseruæ rosar. buglossi, borrag. & garyophylli nostratis, ana ℥. j. cortic. citri condit. & nucis moschat. condit. ana ʒ. iij. myrobal. condit. num. j. confect. alcherm. ℥. ß. spiritus rosar. & essentiæ citri, ana ʒ. ß. essentiæ cinam. gutt. vj. Cum syrup. de pomis, fiat opiata, qua vtatur frequenter.

Cordi applicentur epithemata tum liquida, tum solida, & pulli columbini per medium secti, & puluerib. cardiacis conspersi.

Ventriculo admoueantur sacculi ex aromatibus, in vino madefacti. Testes & pudenda foueantur confectione alcherm. in vino dissoluta.

Arteriæ temporum, manuum & pedum eadem confect. illinantur, addendo tantillum aquæ cinam.

Odoramenta offerantur naribus, in sequentem modum composita.

℞. Fol. melissæ, ocymi, & maioranæ, ana ʒ. ij. cortic. citri, santal. citrin. garyophyll. ana ʒ. j. croci ℈. ß. ambræ gris. g̃. vj. moschi g̃. iiij. Ligentur in nodulo, & irrorentur aqua cinam.

& roſar. ac naribus frequenter offerantur.

Vel ex prædictis oleis deſtillatis ex nuce moſch. cinam. & garyophyllis, cum tantillo ceræ fiant balſama, quibus nares illinantur.

CAPVT III.

Cordis palpitationis curatio.

PALPITATIO cordis in duobus præcipuè affectibus ſolet contingere, ſcilicet melancholia hypochondriaca, & chloroſi, ſeu pallidis virginum coloribus. Ideo illius curatio à dictorum affectuum curationibus dependet, quæ quidem ſuis locis erunt deſcribendæ.

At præter illa remedia, quæ cauſæ ſublationem reſpiciunt, vſurpanda etiam ſunt, quæ ſymptomatis ſedationi, aut lenitioni conferunt, cor reficiendo, roborandoque, nec non flatus, & vapores ex humoribus melancholicis, aut crudis, & pituitoſis eleuatos diſcutiendo. Qualia ſunt julepi cardiaci, opiatæ, epithemata, & odoramenta, in virium imbecillitatis curatione deſcripta, tum etiam ſequentia.

℞. Conſeruæ meliſſæ, anthos, flor. borrag. & garyophylli noſtratis, ana ℥. j. confect. alcherm. & theriacæ vet. ana ʒ. j. pulu. elect diambræ, & diamoſchi dulcis, ana ʒ. j. Cum ſyrup. de cortice citri, fiat opiata, qua vtatur frequenter.

℞. Aquar. bugloſſi, roſar. & flor. arantio-

rum, ana ℥. ij. ſyrup. garyophyll. noſtr. ℥. j. ß. aquæ cinamomi ℥. ß. ſpiritus roſar. ʒ. ij. confect. alcherm. ʒ. j. Miſce, dentur coclear. ij. per interualla.

Liquor ſequens ad imitationem ſucci ex cordibus, ſup. cap. deſcripti, erit vtiliſſimus.

℞. Corda porci, aut veruecis num. iij. cinam. & garyoph. ana ʒ. j. ſem. acetoſæ, & lactucæ, ana ʒ. j. ß. vini albi ℥. ij. aquar. borrag. ſcabioſ. & roſar. ana ℥. j. ß. confect. alcherm. ʒ. j. Bulliant omnia inter duo vaſa. De hoc liquore capiat cocl. ij. manè & veſperi.

℞. Roſar. rubr. & flor. roriſm. ana ʒ. ij. flor. lauendulæ ʒ. j. ſem. angelicæ, cortic. citri, garyophyll. cinamom. macis, ana ʒ. ß. croci ℈. j. moſchi, ambræ, ana g̃. vj. Cum ſindone rubra fiat ſacculus, qui irroretur vino albo, & aqua roſar. & applicetur tepidè regioni cordis.

℞. Vnguenti roſac. ℥. ß. olei cinam. & garyophyll. ana gutt. vj. moſchi, ambræ, ana g̃. iiij. Miſce, fiat linimentum, quo illinatur regio cordis.

Clyſteres purgantes, & carminantes frequenter iniecti flatuoſam materiam potenter euacuant, & diſcutiunt.

Sed venæ ſectio omnibus remediis præſtat in hoc affectu, vrgente paroxyſmo. Et Gal. teſtatur 5. de locis affectis, cap. 2. ſe nunquam inutiliter venam ſecuiſſe in palpitatione cordis.

Quidam practici admouent thoraci cucurbitulas ſine ſcarificatione, quibus magnam vim tribuunt diſcutiendis, ac digerendis flatuoſis

ſpiritibus, qui in partibus internis incluſi continentur. Alij hypochondriis admouent, quando in iis locis mali minera reſidet.

At Zacutus Luſitanus cucurbitulam ſcarificatam regioni cordis admouit cum miro ſucceſſu, vt videre eſt in hiſtoria ab eo deſcripta in Praxi Medica admiranda, obſeruat. 133 lib. 1.

Alij verò commendant rhaponticum verum ad ℈. ij. cum vino exhibitum, aut vinum in quo eadem radix macerata fuerit.

LIBER IIII.

Affectuum ventriculi curationes continens.

CAPVT PRIMVM.

Inappetentiæ & cibi faſtidij curatio.

INAPPETENTIA, quæ ἀνορεξία, ſeu ἀποσιτία Græcis dicitur, ſi proprio ventriculi vitio contingat, fieri conſueuit ab ipſius intemperie calida, vel frigida.

A calida intemperie producitur inappetentia in febribus, vbi ſitis augetur, & appetentia languet. Tum etiam ſine febre in conualeſcentibus præcipuè, quando humores bilioſi, putres, aut virulenti in ventriculo collecti, actionem illius corrumpunt.

Quæ in febribus contingit inappetentia, non

aliam curandi rationem deſiderat, ſed iis curatis euaneſcit.

Quæ verò ſine febre contingit, curanda eſt primùm humoris bilioſi expurgatione, blandè & frequenter repetita. Eaque componi poterit ex rhab. myrob. tamarind. ſyrup. roſac. vel de cichorio compoſit. cum rheo. Aut ſi æger ſit ad vomitum procliuis, blandis vomitoriis prouocandus erit.

Idem humor alterabitur julepis, aut iuſculis refrigerantibus, in quibus non omittendus eſt ſpiritus vitrioli, aut ſulphuris. Quandoquidem acida omnia, præterquam quod bilem valdè contemperant, appetitum etiam maximè excitare valent. Vnde fit, vt acetaria æſtatis tempore ad excitandam appetentiam frequenter vſurpentur.

Vel ſimul & ſemel humor ille bilioſus alterari, & expurgari poterit apozemate conuenienti, cui ratione ventriculi, addi poterunt abſinthij pontici M. ß. myrobal. citrin. ℥. ß.

Poſt purgationem ad ventriculum roborandum conuenient miua cydonior. aut cydoniatū ipſum, vel ſyrupus cydon. cum ſyrupo de abſinthio pontic. mixtus; tabellæ diamarg. frig. vel triaſantal. vel etiam diarrhod. abbat. ſi quædam obſtructionum ſuſpicio fuerit. Vel opiata ſequens.

℞. Conditura lactucæ, & cucurbitæ, ana ℥. j. conſeruæ acetoſæ, roſar. flor. cichorij & bugloſſi, ana ℥. ß. ſantal. rubri, corall. præparat. & margarit. præp. ana ʒ. ß. trochiſc. de

ſpodio, & ſem. acetoſæ, ana ℈. j. Cum ſyrupo limon. fiat opiata, cuius capiat magnitudinem caſtaneæ manè & ſero, ſuperbibendo parùm vini dilutiſſimi.

Exteriùs verò ſequenti vnguento regio ventriculi inungatur.

℞. Ol. roſat. myrtini, & cydonior. aceto roſac. lotor. ana ℥. ij. ſantal. omnium, coralli rubri, coriandri præp. roſar. rubr. ana ʒ. j. gran. kermes, & ſpodij, ana ʒ. ß. ceræ albæ q. ſ. Fiat linimentum, quo ſubtepido, & in vola manus tantùm calefacto inungatur dicta regio bis, aut ter in die, addendo etiam aceti roſac. parùm vnctionis tempore.

Vel eidem parti admoueatur placenta roſac. aceto irrorata, aut in eodem parum macerata, quæ remouenda erit priuſquam incaleſcat.

Denique in perſeuerante affectu plurimùm proderit balneum, vel ſemicupium refrigerans, & humectans, bis, aut ter repetitum. Quo maximè recreantur conualeſcentes, & in priorem ſtatum atque appetentiam ſæpè reſtituuntur.

In alimentis acetum, & acida omnia erunt vtiliſſima.

A frigida intemperie producitur inappetentia, quando humores pituitoſi, & melancholici in ventriculo collecti, functionem illius deſtruunt, vel aliunde illapſi à toto corpore, vt in illis, qui per aſſuetas vomitiones allicere ſolent aliarum partium impuritates in ventriculum; aut à cerebro, liene, vtero, aliiſque partibus. Illiuſque curatio primùm reſpicere debet

intemperiem partium mandantium, quæ corrigenda est remediis, è propriis capitibus desumendis.

Ipsi verò ventriculo medicatio adhibenda est, per euacuationem humoris morbifici, & partis corroborationem.

Vacuatio potest fieri per vomitum, & secessum.

Per vomitum quidem, si æger sit nauseabundus, & facilè vomat; medicamentis ciendo vomitui destinatis.

Si verò illi humores crassi sint, & tunicis ventriculi impacti, ægerque vomitui non sit assuetus, per aluum deturbandi sunt pilulis præcipuè, quæ hic magis conueniunt, quia diutius in ventriculo morantur, vt docet Gal. cap. 7. lib. 4. de sanitate tuenda. Qui etiam valdè commendat pilulas de hiera, quæ exhiberi possunt ad ℈. ij. vel ʒ. j. manè duabus horis ante pastum, vel recenter in hunc modum componi possunt.

℞. Aloës electæ, succo absinthij diligenter nutritæ ℥. j. agarici trochisc. ʒ. ij. rhab. puluerat. & vino albo irrorati ʒ. j. nucis mosch. & spicæ nard. ana ʒ. ß. salis tartari, mastich. & cinam. ana ℈. j. Cum syrup. de absinthio, fiat massa pilular. de cuius ʒ. j. formentur pilulæ vj. deauratæ, capiat summo mane, si velis integrè purgare. Vel sumat ʒ. ß. horis duabus ante prandium, bis aut ter in septimana. Possunt acui diagridio si validius purgare volumus.

Si metus sit calidioris jecoris, misceri poterunt quædam refrigerantia, vt rosæ rubræ, san-

tali, pulu. diamargariti. Et fiat massa cum syrup. de cichor. composito.

Validiores pilulæ non conueniunt, quia humores ab aliis partibus ad ventriculum alliciunt.

Si pilulæ deuorari non possint, hiera propinanda est cum decocto conuenienti. Vel si potio videatur ingrata, fiat infusio fol. sennæ, myrobalan rhei, & agarici, in vino absinthite, vel decocto stomachico, dissoluendo tantillum electarij de citro solutiui, si magis purgans medicamentum componere sit animus.

Si à pituita admodùm lenta, viscidaque oriatur hic affectus, ante purgationem dissoluenda est vsu mellis rosac. oxymel. syrup. de hyssopo, aliisque cum decocto incidente, & abstergente. Vel sequenti apozemate vtrumque simul præstari poterit.

℞. Rad. acori vulgaris, cyperi, & calami aromat. ana ℥. j. cortic citri sicci, & rad. salsæpar. ana ʒ. vj fol. absinthij pontic. menthæ, maioranæ, chamædr. chamæp. ana M. j. sem. citri & anisi, ana ʒ. ij. sennæ mundat. ℥. ij. carthami contusi ℥. j. agarici trochiscat. ʒ. iij. epithymi, flor. saluiæ, anthos & lauendulæ, ana P. j. Fiat decoctio ad ℔. j. ß. In qua dissolue syrup. de absinthio pontic. & conditurae cortic. citri, ana ℥. ij. Fiat apozema clarum, & aromat. pauco cinam. & pulu. electarij aromat. rosat. pro iiij. dosibus matutinis. In quarum prima & vltima dissolui possunt, ad vberiorem purgationem, electar. de citro solut. ʒ. iij. cum rhab. puluerat. ℈. j.

Terebinthinæ vsus opportunissimus est, quia

viſcera omnia commodè repurgat; maximè ſi ex ea, & rhab. pilulas confeceris.

Venæ ſectio in hoc affectu non conuenit, niſi iecur ſit calidius.

Poſt purgationem ſufficientem ad roborantia veniendum eſt, tam interna, quàm externa, quæ in ſequentem modum præſcribi poterunt.

℞. Syrup. de abſinthio pontic ℥. j. Capiat mane ieiuno ſtomacho per aliquot dies. Vel illius loco vinum abſinthites ſubſtitui poterit.

℞. Conſeruæ anthos, menthæ, cort. citri conditi, & nucis moſchatæ condit. ana ℥. ß. myrobalan. condit. num. j. confect. alcherm. ʒ. iij. tunicar. interior. ventriculor. gallinæ præparat. ʒ. ij. cinam. & puluer. aromat. roſat. ana ʒ. j. Cum ſyrup. de mentha fiat opiata, vel cum ſaccharo roſac. fiat conditum. Vtatur mane, ſuperbibendo parùm vini generoſi.

Dictis remediis vtiliter additur ſal abſinthii, vel ol. de mentha arte Chimica extractum; vel ſal abſinthii, & cortic. arantior. Vel alterutrum ad ʒ. ß. in vino, vel iuſculo diſſolutum exhibeatur.

Sequens etiam ſyrup. efficaciſſimus eſt.

℞. Syrup. cydonior. & condit. cort. citri, ana ℥. ij. aquæ cinam. ℥. j. ol. ſulphur. gutt. xij. Miſce, capiat coclear j per interualla.

Aqua clareta frequentiſſimo in vſu apud multos habetur, cuius compoſitio talis eſt.

℞. Cinam. craſſiuſculè triti ℥. ij. Macerentur in ℔. j. aquæ vitæ per ſe in vaſe vitreo. In alio vaſe vitreo per ſe, & ſeorſim macerentur ſacchari albiſſ. ℥. vj. aquæ roſar. ℔. ß. Stent hæc omnia

ſeorſim in infuſione per duos aut tres dies, agitando quolibet die pluries hęc duo vaſa. Tandem ſimul miſceantur materiæ in ipſis contentæ, & per manicam tranſmittantur. Colatura ſeruetur in vaſe vitreo bene obturato. Sumat cocl. j. aut ij. ieiuno ſtomacho.

Apud Pariſienſes maximo in pretio habetur ſyrupus de abſinthio Penæ. Cuius deſcriptio in hunc modum ſe habet.

℞. Cort. citri ſaccharo conditi & in taleolas diſſecti ℔. ß. Coquantur in æquis partibus aquæ cichorij & agrimonij vſque ad putrilaginem. Expreſſioni fortiter factæ adde ſucci cydon. & aquæ ſtillat. abſint. pont. ana ℔. ß. Quibus ſimul mixtis infunde per quatriduum ſchœnanth. ℥. iiij. in vaſe benè clauſo vitreato ſupra cineres calidos. In expreſſione fortiter facta diſſolue ſacchari albiſſ. q. ſ. Coquantur poſtea in ſyrupum perfectum, in quo calente diſſolue ambræ cineritiæ ʒ. j. Seruetur poſtea in vaſe vitreo bene clauſo.

In maxima frigiditate ventriculi aqua cinam. ſola pręſtantiſſima eſt. Sin minùs cum aliis medicamentis permiſcenda, v. g. cum ſyrupo de abſinthio, de mentha, corallor. quibus etiam ambra griſ. vtiliter addi poterit.

Non minoris eſt efficacię ſyrupus cinam. cum aqua vitæ confectus, prout deſcribitur à Quercetano in Pharmacopœa.

Aqua cinam. cum ſucco cydon. deſtillata præſtantiſſima eſt.

Ad idem præſtat ſpiritus maſtiches, in hunc modum compoſitus.

℞. Mastiches ℥. iij. galangæ ℥. j. spiritus vini ℔. ß. Digerantur ac destillentur.

Vtile est etiam elixir proprietatis à Crollio descriptum. Cuius guttæ xij. aut xv. cum vino exhibitæ, mirè stomachum roborant.

Tabellæ etiam ad eumdem vsum componi poterunt in hunc modum.

℞. Pulpæ cortic. arantior. recent. & pulu. aromat. rosat. ana ʒ. ij. sacchari albi in aqua flor. arantior. dissoluti ℥. iiij. Fiant tabellæ.

Eumdem vsum præstant tabellæ aromat. rosat. opiata Salomonis, & theriaca vetus.

In affectu inueterato plurimùm conducunt decoctum ligni guaiaci, aut sassafras, in plures dies sumptum, cum leui sudore, aut sine eo in debilioribus.

Aquæ etiam thermales sulphureæ, & nitrosæ, quales sunt nostræ Bellilucanæ, magna copia per plures dies sumptæ, crassos & mucilaginosos humores, omnemque ventriculi & intestinorum illuuiem potenter abstergunt & euacuant.

℞. Fol. agrim. centaur. minor. & absinthij vulgaris, ana M. ß. Coquantur ad ℔. ß. Dissolue sacchari ℥. j. Fiat potio præstans, & in causa frigida, & calida efficax.

Hartmannus zedoariæ vsum valdè commendat his verbis. Frequens vsus zedoariæ ventriculum malè affectum adeò roborat, vt nihil supra. Ideóque vsum eius toties comprobatum magnifacere licet, cum nuspiam non effectus consequatur petitus. Sæpius autem zedoaria est comedenda.

Costæus vini calidi vſum prædicat in ſequentem modum. In potu ordinario vinum calidum ebibitum ventriculi imbecillitatem corrigit. Non infrequens enim eſt obſeruatio eorum, qui cum ventris flatibus, doloribuſque ob malam coctionem perpetuo torquerentur, vbi calido vini potu vti cœpere, omni prorſus eiuſmodi moleſtia ſoluti, meliorem multos iam annos vitam viuunt.

Cum vino aqua potus ordinarij permiſcenda eſt, quæ prius cum ſemine coriandri parùm bullierit.

Notandum autem eſt diligenter, ſi cum frigida ventriculi intemperie, calida hepatis concurrat, vt ſæpe fit; calida medicamenta eſſe caute adhibenda, & temperatiora potius vſurpanda.

Zechius ſequentem bolum his verbis commendat, vt ſtomachus moderatè calefiat, neque exſiccetur. Nullum ex internis valentius hoc præſidium vſurpari poteſt.

℞. Terebinth. claræ ʒ.ij. maſtich. puluer. ʒ.ß. puluer. aromat. roſat. ℈.ß. Fiat bolus, duabus horis ante cibum dandus.

Puluis digeſtiuus, ad concoctionem ventriculi adiuuandam, in frequenti vſu eſſe conſueuit.

℞. Coriandri præp. ℥.ß. ſem. fœnicul. dulc. & aniſi, ana ʒ.ij. cinam. garyophyl. ana ʒ.ß. ſacchari ad pondus omnium duplum, fiat puluis, de quo capiat cocl. j. poſt ſingulos paſtus, nihil deſuper comedendo, vel bibendo.

Balſamum

Balsamum Peruuianum ad roborandum ventriculum, præstans & efficax remedium, si eius guttæ aliquot, cum vino hippocratico, vel alio, hora vna ante pastum exhibeantur.

Magis familiaria medicamenta ventriculo roborando, & calefaciendo idonea sunt, vinum hippocraticum, bochetum ex decocto anisi, & coriandri, cum saccharo, & cinam. paratum pro potu ordinario. Puluis ducis vulgò dictus, ex duabus sacchari partibus, & vna cinam. conflatus, omnibus alimentis inspersus. Sal ad condiendos cibos confectum ex puluere coriandri, anisi, piperis longi, galangæ, & nusc. moschat. mixto cum pari portione salis communis. Piperis grana aliquot integra, vel contusa, ventriculo ieiuno sumpta. Nuces iuglandes garyophyllis, & cinam. transfixæ, & saccharo conditæ. Cortex citri & arantior. pariter conditus. Semina anisi, fœniculi, coriandri, & frustula cinam. saccharo incrustata. Quæ omnia ægrotantes ad libitum vsurpare poterunt.

Essentiæ anisi, cinamomi, cortic. citri, nuc. moschat. & garyophyll. ad ventriculum roborandum efficacissimæ sunt. Earumque vsus erit, quemadmodum supra in affectibus cordis propositus est.

Ex alimentis salsa appetentiam plurimùm excitant. Imò verò & acida vsurpari poterunt in parua quantitate, cum aliis permixta, ne ventriculum refrigerent.

Exteriùs verò admoueantur fomenta, linimenta, & emplastra, in sequentem modum composita.

℞. Rad. cyperi, galangæ, ireos florent. & cort. citri ſicci, ana ℥. ij. fol. menthæ, hyſſopi, ſaluiæ, roriſmar. & maioran. ana M. j. ſem. aniſi, baccar. lauri, nucis moſchat. garyophyll. & cinam. an. ʒ. iij. flor. ſtœchad. ſchœnant. & roriſm. ana P. j. Incidenda incidantur, & contundenda contundantur vt artis eſt, & includantur duobus ſacculis interpunctis, qui macerentur in vino generoſo, & applicentur regioni ſtomachi calidè viciſſim.

℞. Ol. de abſinthio, de mentha, & nardini, ana ℥. ß. ol. nucis moſchat. ʒ. ij. ligni aloës, macis, cinam. ana ℈. j. Ceræ parùm, fiat linimentum. Quod præſtantius euadet, ſi addideris olei garyophyll. gutt. vj. moſchi, & ambræ griſeæ, ana g̃. viij.

Linimentum ex ol. nucis moſchat. & balſamo Peruuiano, vel ex oleo abſinth. maſtic. & balſamo Peruuiano.

℞. Maſſæ emplaſtri de maſtiche ℥. j. pulu. aromat. roſat. ʒ. j. ol. nucis moſchat. q. ſ. Fiat emplaſtr. ſcutiforme, applicandum regioni ſtomachi.

Crato ſequens emplaſtrum miris laudibus effert.

℞. Ladani ℥. ij. ceræ ℥. iiij. olei nucis moſchat. ʒ. iij. Fiat emplaſtri maſſa ad vſum.

Admonet Gal. 7. meth. huiuſmodi emplaſtra diutius non eſſe in parte detinenda, quia tandem calorem diſſoluunt.

Multi practici huiuſmodi remedia admouent, non ſolum parti anteriori ſupra cartilaginem xi-

phoïdem, ſed etiam poſteriori ſupra 13. vertebram, quia orificium ventriculi ſuperius ad poſteriora fertur. Attamen tanta eſt craſſities vertebrarum, & muſculorum eis ſubiectorum, vt vires medicamentorum eas partes penetrare nequeant, & ad ventriculum deferri.

℞. Rad. galangæ, & calami aromat. ana ʒ. iij. maſtiches & garyophyll. ana ʒ. ij. nuc. moſchat. n. j. cort. citri ſicci ℥. ß. ſem. aniſi ʒ. j. ß. Ex his contuſis fiat ſacculus interpunctus cum ſindone rubra, & cotone moſchato, perpetuò geſtandus ſupra regionem ſtomachi.

Ad idem valde laudantur pelles vulturis præparatæ, & ſupra regionem ventriculi geſtatæ, vel earum defectu pellis leporis, aut pannus ſcarlatinus vſurpari poterit.

CAPVT II.

Famis caninæ curatio.

FIt vt plurimum canina appetentia ab humoribus melancholicis, aut pituitoſis, ventriculi tunicis impactis, & imbibitis, eaſque aciditate ſua vellicantibus, ac diuellentibus, vnde perpetuus quaſi ſuctionis ſenſus inferri conſueuit. Hincque nimium ingeſtus cibus, aut ventriculum dolore grauat, aut vomitu reiicitur, aut per alui fluxum deturbatur.

Illius curatio perficitur humoris peccantis vacuatione, & alteratione; tum etiam partis

laborantis roboratione.

Euacuatio instituenda est per vomitum, vel secessum, remediis supra in curatione inappetentiæ à frigida causa ortæ propositis. Licet enim hi duo affectus inuicem contrarij sint, ab iisdem tamen humoribus, sed frigiditatis gradu, & secundis qualitatibus admodum diuersis, ac ventriculum diuersimodè afficientibus, produci solent.

Remedia etiam ventriculum calefacientia, & roborantia, tam interna, quam externa, ibidem proposita maximè conueniunt. Quæ non solùm conferunt frigidam intemperiem corrigendo, sed etiam exsiccando, & sitim inducendo. At vrgente siti fames imminuitur.

Præterea vinum meracum satis copiosè sumptum famem potentissimè resoluit, iuxta aph. Hipp. 21. sect. 2. Idque potentius adhuc præstat illius spiritus, aqua vitæ vulgò nuncupatus.

Famem illam peculiariter obtundũt, quæ ventriculum potenter humectant, & relaxant, humorisque aciditatem leniunt. Qualia sunt pinguia omnia, & oleaginosa, vt adipes, olea, extremitates animalium. Quemadmodum Villanouanus refert quendam hoc affectu percitum, panem calentem, amurca olei imbutum, comedisse: & mulierem bouis liquatum adipem, cum pari calentis olei quantitate, duabus vicibus bibisse; & in tantum cibi fastidium vtrumque incidisse, vt nihil per quinque dies comederint, & à priori affectu liberati sint.

Narcotica medicamenta sensum ventriculi

nimis exquisitum obtundendo, fame millam caninam possunt imminuere. Et inter alia theriaca recens magis ex vsu est. Quia præter vim narcoticam, humorum etiam malignam qualitatem, quæ à nonnullis in hoc affectu subesse creditur, virtute alexiteria corrigere valet.

Quia verò narcotica rarò, & nō nisi summa vrgente necessitate vsurpanda sunt, aliis temporibus theriaca antiqua, propter rationem dictam, tum etiam roborationis causa erit vsurpanda.

Ambra grisea ad g̃. v. vel vj. cum ouo sorbili sumpta, non solùm ventriculum roborat, sed etiam proprietate specifica huic affectui prodesse creditur.

CAPVT III.

Picæ & malaciæ curatio.

PICA seu malacia est appetitus deprauatus, quo res absurdæ expetuntur, vt calx, gypsum, carbones, sal, acetum, & alia innumera. Est autem plerumque symptoma grauidarum, & virginum chlorosi laborantium, licet interdum maribus etiam contingat.

In grauidis mulieribus pauca celebrantur remedia, ob subiecti ineptitudinem; & sponte curatur, grandiori fœtu reddito.

Curatio tamen proponetur in affectuum vteri curationibus.

Chlorosis etiam curatio ibidem delineabitur.

Quæ verò pica contingit in viris, quod rarissimum est, cum ab obstructionibus hepatis, & lienis dependeat, earum curatione suis locis proponenda eliminabitur.

Si verò speciatim ventriculus expurgandus, & roborandus sit, remediis, in superioribus curationibus propositis, facilè perficietur.

CAPVT IV.

Concoctionis læsæ curatio.

VEntriculi læsa concoctio cruditas vulgò nominatur. Et cum tripliciter lædatur, imminutè, abolitè, & deprauatè, varia sortitur nomina. Imminuta enim concoctio βραδυπεψία dicitur, abolita ἀπεψία, deprauata δυσπεψία.

Læditur autem ventriculi concoctio à qualibet intemperie, tum frigida, tum calida, cum materia coniuncta.

Quæ à frigida intemperie ducit originem, crudum & pituitosum humorem, tum etiam flatus magna copia congerit, vnde sputationes, ructus acidi, inflationes ventriculi, rugitus, & interdum colici dolores.

Hæc proxima causa esse solet inappetentiæ à frigida causa oriundæ, iisdemque remediis curanda est, ideoque non erunt repetenda.

Quæ verò à calida intemperie producitur, humores biliosos, ac corruptos producit, vnde ructus nidorosi, vomitus & alui fluxus biliosi, si-

tis, æſtuationis ſenſus, & ſimilia.

Curatio iiſdem remediis abſoluitur, quæ pro inappetentia à calida cauſa oriunda fuerunt propoſita.

CAPVT V.

Sitis morboſæ curatio.

SItis morboſa vel ſympathica eſt ex totius corporis calida & ſicca intemperie, vt in febribus eſſentialibus; aut inflammatione partis cuiuſdam, quæ ventriculo intemperiem communicat, & illius curatio inter ſymptomatum febrium curationes recenſetur; vel fit à ſicca ventriculi intemperie, ex immoderatis euacuationibus, aliiſque cauſis contracta, & hæc curationem recipit, vacuationes illas ſupprimendo, tum partes inanitas reſtaurando remediis humectantibus.

Inſtituto igitur prius victu analeptico, qualis in febre hectica, phthiſi, & máraſmo concedi ſolet, omnium præſtantiſſima erunt duo remedia à Gal. propoſita 7. meth. ſcilicet lac, & balneum. Quamuis enim Hipp. aph. 64. ſect. 5. lac ſiticuloſis interdicat: illud tamen intelligendum eſt de iis, qui ob bilioſi, putridique humoris copiam, ſiti afficiuntur, in quibus lac facillimè corrumpitur; non de iis, qui ſiti ex ſiccitate, & conſumptione laborant. Lactis vſum in curatione phthiſeos edocuimus.

Balneum verò fiat ex decocto rad. althææ, & lilior. fol. maluæ, violariæ; vel ex decocto capitis, pedum & intestinorum veruecis. Aut butyrum recens, vel oleum violaceum in aqua tepida dissoluatur pro balneo, quod tepidum esse debet, & frequenter vsurpari.

In exitu balnei inungantur renes, lumbi, dorsum, & ventriculus ol. violac. medulla cruris vituli, & similibus, quibus immisceatur lactis muliebris, aut caprilli, quantum ebibere poterit.

Vtatur interea æger syrupis, & tabellis instaurantibus, aliisque remediis, quæ in febris hecticæ curatione latiùs proponentur.

Sequens etiam opiata erit vtilissima.

℞. Conseruæ rad. eryngij & buglossi, ana ℥.ij. conser. flor. violar. & borrag. ana ℥. j. confect. alkermes ℥. ß. diapenidij sine speciebus recenter præparati ʒ. ij. Cum syrupo de pomis redol. fiat opiata, de qua capiat magnitudinem castaneæ sitis tempore, superbibendo parùm aquæ borraginis.

CAPVT VI.

Singultus morbosi curatio.

Singultus vel sympathicus est, ab hepatis inflãmatione, intestini prolapsu in scrotum, aliarumque partium affectibus, qui vt plurimum lethales sunt. Si tamen aliquando curationem recipiant, iis sublatis singultus etiam tollitur; Vel

idiopathicus, ab inanitione, repletione, aut irritatione.

Qui fit ab inanitione lethalis est. Si tamen illius curatio tentanda ſit, ea reficiens erit, & humectans, qualis in ſiti à ſiccitate producta ſupra propoſita eſt.

Qui à repletione, vel irritatione fit, varias habet cauſas, pituitam, flatus, bilem, aliumve humorem, acris, aut malignæ qualitatis participem.

Qui fit ab humore pituitoſo, tunicis ventriculi imbibito, curatur remediis humorem illum incidentibus, detergentibus & expurgantibus, ac ventriculum roborantibus, qualia in curatione inappetentiæ à frigida cauſa oriundæ fuerunt propoſita. Quibus ſequentia, velut affectui magis appropriata, adiicienda ſunt.

℞. Caſtorei ʒ. j. ſucci menthæ ℥. iiij. Miſce, capiat æger cocl. j. vel ij. vrgente ſingultu. Eodemque remedio poteſt inungi ventriculus calidè, bis aut ter in die.

Acetum ſcillit. ſumi poteſt frequenter, ad materiam tunicis ventriculi impactam incidendam & reſoluendam; vel illius loco oxymel ſcilliticum.

Garyophylli in ore frequenter detenti non parum iuuant.

Vtile eſt etiam elixir proprietatis à Crollio deſcriptum.

Seminis anethi ʒ. ij. vel iij. decoquantur leuiter in vini generoſi ℥. viij. De quibus ℥. j. capiat æger, manè & ſerò. Idem ſemen incluſum linteolo naribus frequenter obiiciatur.

In affectu contumaci pilulæ sequentes erunt efficacissimæ.

℞. Castorei & myrrhæ, ana ʒ. iij. salis gemmæ ʒ. ß. diagridij, & mastiches, ana ʒ. j. agarici recenter trochisc. ʒ. iij. aloës electæ ad pondus omnium. Excipiantur succo menthæ, & fiat pilular. massa, de cuius ʒ. j. formentur pilulæ vj. deauratæ. Capiat ij. vel iij. manè, duabus horis ante cibum, bis in septimana.

Intermediis verò diebus vtatur puluere sequenti.

℞. Sem. anethi ℥. ß. zedoariæ, ligni aloës, nuc. moschat. garyophyll. pulu. diambræ, ana ʒ. j. Capiat manè ℈. ij. cum pauco vino odorifero. Vel adde salis communis ℥. iij. Vtatur pro condimento ciborum ordinariorum.

Ventriculo admoueatur sequens cataplasma.

℞. Rad. aristoloch. longæ, ireos florent. baccar. lauri, fol. rutæ & menthæ siccor. ana ʒ. iij. castorei, & myrrhæ, ana ʒ. ij. garyophyll. & hypocistid. ana ʒ. j. Cum melle anthosato fiat cataplasma.

Tandem in affectu contumaci ad decoctum guaiaci, & thermar. sulphurearum vsum, tanquam remedia generosissima, confugiendum erit.

Qui à flatibus producitur, iisdem remediis curatur, quibus adduntur flatus discutientia. Admoueãtur etiam cucurbitulæ regioni ventriculi, quæ, instar miraculi, flatulentos infimi ventris affectus repentè mitigant, & tollunt.

Qui ab humore acri, & bilioso oritur, præ-

ter ea remedia, quæ pro inappetentia à calida intemperie genita fuerunt proposita, huic etiam affectui conuenientissima; curari debet phlebotomia, si plethora adfuerit, vomitione, aut purgatione blanda, tertio quoque die repetita, in hunc modum.

℞. Rhab. elect. pulnerat. & aqua endiuiæ donec mollescat irrorati ℥. ß. pulpæ tamarind. ʒ. ij. sem. endiuiæ, portulac. & spodij, ana ʒ. j. santali citrini, & diagridij, ana ʒ. ß. Cum syrup. de limon. fiat massa, formentur pilulæ iiij. vel v. quæ dentur manè, vt dictum est.

Aliis verò diebus sumat conseru. rosar. & borrag. pauco puluere triasantali aspersam, vel opiatam in prædicta inappetentiæ curatione descriptam.

Emulsiones frequentes ex seminibus frigidis paratæ dicti humoris acrimoniam potenter demulcent; vel in affectu minùs calido lac amygdal. dulcium.

Syrupus de pomis, cum syrupo cydonior. mixtus, ex cocl. exhibendus.

Iusculum affatim, & sæpè propinandum.

Aqua frigida, vel calida, aut ptisana copiosè bibenda.

Oleum amygdal. dulcium humorum acrimoniam retundit.

Foueatur regio stomachi cum spongia in aceto rosac. macerata.

℞. Cerati santalini, & vnguenti rosac. ana ℥. j. mastiches ℥. ß. cortic. citri, & carnis cydonior. ana ʒ. j. Cum succo semperuiui, & pauca

terebinthina, fiant emplaſtra duo, quorum vnum anteriùs, aliud poſteriùs, ſtomachi ſedi applicetur.

Inungatur regio hepatis vnguentis refrigerantibus. Quia ab ea parte humores in ſtomachum confluere ſoliti ſunt.

Si verò malignæ cuiuſdam qualitatis ſuſpicio ſit, theriaca aliaque alexipharmaca erunt præſcribenda, & regio ventriculi ol. ſcorpion. Mathioli inungenda.

A quacumque vero cauſa oriatur ſingultus, ſequentia vtiliter vſurpari poterunt.

Primo humoris peccantis euacuatio per vomitum, ſi æger facilè ferat, & reiteranda vomitio, ſi affectũ imminuat, nõ autem protinus auferat; etiam fortioribus exhibitis, ſi neceſſitas exigat, quemadmodum docet Platerus in ſua praxi. Cuius rei experimentum proponit, in obſeruationibus, his verbis.

Chirurgus æger factus mox ſingultire cœpit, adeò continuatis vicibus dies noctéſque, vt nec dormire, nec rectè loqui, aut cibum capere poſſet. Ad extremum hoc pacto debilitatus, cum nihil iuuiſſet, & iam in agone eſſet, dedimus illi non ſine metu, ipſo tamen ſummoperè rogante, vomitorium ſatis validum chymiſticum, quod Medicus ad manum habebat. Vnde immenſam bilis æruginoſæ & nigræ copiam euomuit aliquoties, ceſſauitque ſingultus, ipſeque ſenſim conualuit.

Si æger vomitum auerſetur, per inferiora expurgandus eſt.

Præparandus humor ante vacuationem, aut ipſius iterationem, incidentibus, & abſtergentibus. Poſtea ſequentia conuenient.

Cucurbitula admota dorſo in regione ventriculi, vel etiam parti anteriori eiuſdem.

Ventriculi per faſciam conſtrictio, quo minùs dilatari queat.

Extremorum ligaturæ.

Semen aniſi aſſumptum, quod peculiariter ſingultum ſedare creditur.

Clyſteres frequentes, qui humores noxios à ventriculo reuellunt.

Animalia iuniora ventriculo admota.

Acetum ſcilliticum ex cocleari vſurpatum.

Sternutatio materiam in ventriculi tunicis impactam excutit. Quemadmodum Chryſimachus Medicus apud Platonem, Ariſtophanem ſingultientem, qui ſpiritus cohibitione, & aqua frigida gargariſata curari non potuerat, ſternutamento excitato curauit.

Gal. 8. de comp. medic. ſecundum loc. proponit medicamentum Aſclepiadis. Cuius ſingula examinat ſimplicia, idque probat, quaſi omnes habeat facultates ad hanc intentionem idoneas, ſcilicet diſcutiendi & euacuandi materiam noxiam per aluum & lotium, roborandi ventriculum, & poſtremò mitigandi acrimoniam humorum. Compoſitio eſt talis, quæ recipit coſti, vel illius loco galangæ, croci, ſpicæ nardi, roſar. recent. maſtiches, ana ℈. iiij. azari, aloës, ana ℈. ij. opij ℈. j. Cum ſucco pſyllij fiant paſtilli, de quibus detur ℈. j. ſingulo mane.

Ad huius imitationem breuius parari possunt pilulæ pro vna dosi, ex aloës ʒ. j. laudani opiati gr. ij. vel iij. Si animus sit magis purgare, addi possunt diagridij gr. iij. vel iiij.

Quam insignes vires habeant in hoc affectu medicamenta ex aloë parata, testatur Duretus his verbis. Permulti cum singultiendo frangerentur, ducta aluo per quinque dies, hiera picra glutinosis & nigris humoribus eiectis, singultiendi finem fecerunt.

Platerus in obseruationibus refert, se puerum decem annorum per octiduum dies, noctesque singultientem curasse aqua nucum viridium, cum raphano prius in aceto maceratarum destillata, quam vomitionis excitandæ gratia propinare solebat. Verum etsi minimè vomuerit, tamen statim singultum desiisse: & cum sub noctem denuò haustum bibisset, ab hoc symptomate penitùs fuisse liberatum.

Forestus narrat se hominem, graui singultu laborantem, curasse vnico haustu decocti seminum anethi, carui, portulacæ, & papau. albi in cereuisia tenuiori.

Claudinus valdè commendat diaphœnicum cum philonio romano, vbi causa & symptoma valdè vrgent.

Narcotica denique sola pertinacem singultum, & aliis remediis minimè cedentem, facilè compescunt, sensum partis obtundendo nimis exquisitum.

CAPVT VII.

Vomitus curatio.

VOmitus interdum fit ventriculo illæſo, ſed aliarum partium conſenſu affecto, vt accidit in colico, & nephritico dolore, in vteri ſtrangulatu, in hepatis, lienis, cerebri, vteri inflammatione: tumque non aliis remediis indiget, quam iis quæ morbo, à quo procedit, conueniunt.

Vel fit ab humoribusślioſis, pituitoſis, aut melancholicis, qualitate, aut quantitate ſua ventriculum ſtimulantibus.

Humores autem illi vomitoriis medicamentis excludendi ſunt, quandoquidem, ex Hipp. vomitus vomitum curat.

Si verò craſſi & glutinoſi ſint, incidendi & abſtergendi, quemadmodum in curatione inappetentiæ dictum eſt.

Si vomitoria non arrideant, clyſteribus frequentibus, & catharticis blandis materia peccans detrahenda eſt, addito rhab. quod purgando aſtringit, & ventriculum roborat.

Sic in vomitu bilioſo pilulæ ſequentes præſcribi poterunt.

℞. aloës opt. aqua roſar. lotæ ℥. iij. rhab. pulu. & aqua borrag. irrorati ℥.j. maſtiches, ſantali rubri, coralli præparat. ana ℈.j. Cum ſyrupo roſar. ſolut. fiat maſſa pilular. cuius capiat ℥. ß.

vel ʒ.j. alternis diebus, donec ſedatus ſit vomitus. Vel.

℞. Rhab. pulu. ʒ. j. cortic. myrobal. citrin. ℈. j. ſpodij, & raſuræ cornu cerui, ana g. vj. Fiat puluis, qui detur bis in ſeptimana, cum pauco iuſculo.

Vel fiat bolus ex hieræ picræ, aut catholici ʒ. iij. cum ʒ. j. rhab. puluerati.

In vomitu vehementiſſimo dentur laudani grana iiij. cum cochiar. min. ℈. ij. ß. Sedabitur vomitus, & 5. poſt horas purgatio fiet per inferiora, augendo purgantiũ quantitatem, quia infringitur à laudano, quod miſcendum eſt cum diagrediatis, colocynthiatis. Si reſtitet medicamentum, clyſtere acriori euocandum.

Poſt ſufficientem purgationem vomitus cohibendus erit partem roborantibus, vt ſyrupo cydon. de granatis acidis, conſerua roſar. veteri, vel rad. ſymphyti, miua cydon. vel julepo ſequenti.

Si vehementiſſimus vomitus ſit valde bilioſus, vt in cholera morbo.

℞. Succi granat. acidor. ℥. vj. ſucci menthæ depurati ℥. ij. aquæ oxalidis ℔. j. ſacchari albi ℔. ß. Fiat julep. in cuius clarificatione leuiter bulliant in nodulo, ſantali citrini, roſar. rubrar. & ſpodij, ana ʒ. j. Capiat ℥. iiij. manè & ſerò.

℞. Terræ ſigillatæ, boli armeni, coralli rubr. margarit. præp. ſem. portulac. & acetoſæ, ana ʒ. j. raſuræ cornu cerui, fol. menthæ ſiccor. ana ℈. j. roſar. rubr. P. ß. Fiat puluis, aſpergendus iuſculis, & panatellis, aut ſumendus ex cocleari,

cum

cum pauca aqua ferrata. Ex eo etiam poterunt fieri tabellæ cum ſaccharo aqua plantag. diſſoluto; vel opiata cum ſyrupo cydon. addendo conſeruam roſar. aut rad. ſymphyti.

Maſtiches aliquot grana puriora manè ſumpta non parum valent ad vomitum compeſcendum.

Laudatur etiam decoctum fabarum aut lentium, abiecta priori aqua, & addito pauco aceto.

Succus cydon. crudus miraculosè vomitum ſiſtit, ſi eius coclear j. vel ij. exhibeantur.

Camphora naribus frequenter admota, vel illita, atque etiam ſumpta cum pauca aqua roſar. & tantillo pulu. diamoſchi, ad idem eſt efficax.

Spiritus vittioli cum aqua plantag. vel communi mixtus ad moderatam aciditatem & exhibitus, vomitum etiam potenter cohibet.

Salis abſinthij ℈. j. cum ſucci limonum cocleari mixtus, remedium eſt præſtantiſſimum, præſertim in vomitu, qui febribus malignis ſolet contingere.

Si vomitus vires valdè deiiciat, detur laudanum cum miua cydon. vel ſyrupo de roſis ſiccis: & illicò applicetur cucurbitula ventriculo, & catapl. ex fermento, pulu. abſinth. & cortic. arantior. ſubactis cum ſucco menthæ.

Exteriùs verò regioni ſtomachi admoueantur fotus ex ſpongia noua, in aquam roſaceam, & acetum roſatum immerſa, iique ſubfrigidi. Vel dicta ſpongia bulliat in aceto forti, & calidè ventriculo applicetur. Vel componatur fotus ex decocto rad. biſtortæ, fol. plantag. portul. men-

thæ, ſummitatum rubi, & ſalicis. Deindè inungatur vnguento ſequenti.

℞. Acaciæ, hypociſt. granor. ſumac & myrtill. ana ʒ. ij. maſtiches & granor. kermes, ana ʒ. j. olei myrtini ℥. ij. ceræ q. ſ. Fiat vnguentum, vel ſequens cataplaſma admoueatur.

℞. Carnis cydonior. in aqua roſar. & aceto decoctor. aut cydoniati fortiter contuſi ℥. iij. pulueris maſtiches, granor. kermes, myrtill. & ſem. plantag. ana ʒ. ij. Cum ſucco menthæ, vel cydonior. vel ſyrupo de abſinthio, fiat inſtar cataplaſmatis.

Vel cruſta panis in aceto roſac. macerata, & ſequenti puluere conſperſa.

℞. Roſar. rubr. balauſtior. ſem. coriandri præp. ana ʒ. j. ß. maſtiches, coralli rubri, ſem. acetoſæ, ſpodij, ana ʒ. ß. ſantali citrini ℈. j. Miſce, fiat puluis.

Vel emplaſtrum ſequens applicabitur.

℞. Maſſæ empl. de maſtiche ℥. j. pulu. myrtill. & rad. biſtortæ, ana ʒ. ß. cum oleo lentiſc. Fiat emplaſtrum ſcutiforme.

Si vomitus ſit vehementiſſimus, & febrem ſymptomaticam inducat, & corpus ſit plethoricum, vtile eſt nonnumquam ſanguinem detrahere ad præcautionem inflammationis, quæ in partibus internis ex concuſſione illa poteſt contingere. Id tamen cautè agendum, & parca manu metu deiectionis virium.

Præterea conueniunt cucurbitulæ dorſo & vmbilico admotæ, frictiones, & ligaturæ partium extremarum.

Fauces & collum obuolui poſſunt linteis oxycrato imbutis, vt humores repellantur. Manuum iniectio in aquam frigidam omnem vomitum compeſcit.

Ac tandem reliquis non conferentibus, ad narcotica veniendum erit, quæ omnes euacuationes citiſſimè cohibent.

In vomitu pituitoſo, ſi vomitoriis prædictis ſedari nequeat, exhibendæ ſunt pilulæ de hiera addito rhab. & agarico, aut alia cathartica huic vſui idonea.

Poſtea ad ventriculum roborantia veniendum eſt, qualia in curatione inappetentiæ propoſita ſunt, quibus addi poſſunt ſequentia.

℞. conſeruæ roſar. & rad. ſymphyti, ana ℥.j. confection. de hyacinth. ʒ.iij. pulueris electar. diambræ, & aromat. roſat. ana ʒ.ß. trochiſc. de ſpodio, terræ ſigillatæ, & granor. kermes, ana ℈.j. Cum ſyrupo cydonior. fiat opiata.

Spiritus vitrioli cum aqua abſinthij, vel ſucco menthæ mixtus vomitum potènter cohibet, & ventriculum roborat.

Vel aquæ imperialis cocl.j. aut duo poſt vomitũ exhibeantur, ſi magna ſit ventriculi frigiditas.

Exterius verò ſequentia admoueantur.

℞. Abſinthij, menthæ, meliſſæ, ana M.iij. Coquantur in ſ.q. vini & aceti, ad tertiæ partis conſumptionem. Fiat fotus pro ſtomacho.

Poſtea admoueatur emplaſtrum prædictum, vel cataplaſma ex cydoniis, ſubſtituendo puluerem nucis moſchat. & garyophyll. loco myrtill. & plantag. Vel.

℞. Absinthij, & menthæ viridis, ana ℔. j. crustæ panis assatæ, & aceto rosac. infusæ ℔. ß. pulpæ cydonior. vel cydoniati ℥. ij. mastiches ℥. ß. macis, & nucis moschat. ana ʒ. ij. Omnia pistentur fortissimè cum oleo cydonior. & fiat emplastrum.

Vel fiat cataplasma ex cydoniis in aceto fortissimo coctis & contusis, addendo parum sem. sinapi, & pulueris garyophyllorum.

Vel admoueatur crusta panis torrefacta, & in vino generoso, cum succo menthæ madefacta, & pulu. nucis moschat. garyophyll. thuris, mastiches, & granor. kermes sinapisata.

Villanouanus plurimùm commendat fermentum acre, quod aceto acerrimo, & succo menthæ maceratum applicatur ventriculo, & bis aut ter renouatur. Certissimè enim sedat, post conuenientes euacuationes, & reuulsiones.

In diuturniori vomitu, vbi magna est ventriculi laxitas, ad valdè astringentia veniendum erit, in sequentem modum composita.

℞. Rad. bistortæ, tormentillæ, cort. malorum granator. balaust. & hypocist. ana ʒ. ij. fol. menthæ, & absinthij siccor. ana M. ß. granor. sumac, & myrtill. ana ʒ. j. rosar. rubr. P. j. cinam. garyophyll. & mastiches, ana ℥. ß. gallar. viridium, & nucum cupressi, ana ʒ. ij. Fiat decoctio in aqua ferrata, & vino rubro, in qua dissolui possunt grana aliquot moschi, quia odorata maximè faciunt ad vomitus compescendos. Cuius decocti capiat æger manè ℥. ij. & ex eodem foueatur regio ventriculi.

Post fotum admoueatur emplastrum, vel cataplasma aliquod ex supra propositis.

CAPVT VIII.

Vomitus sanguinis curatio.

VOMITVS sanguinis plerumque fit ex ruptis, vel apertis venis ad ventriculi fundum desinentibus. Ruptio venarum fere deplorata est, ac subitò interficit. Apertio fit ex sanguinis feruore, & tenuitate, ob permixtionem multi seri acris & biliosi. Fertur autem talis sanguis magna copia in ventriculum ab vtero, liene, aut hepate; obstructis, & calidiori intemperie affectis. Si ab vtero procedit, minus est periculum, quia superueniente menstrua purgatione soluitur. Si à liene, maius periculum, quia sæpe recurrit, & in hydropem facile degenerat. Si à jecore, maximum est periculum, quia tanta interdum copia reiicitur, vt in ipso vomitu æger moriatur. Portio eiusdem sanguinis qui in ventriculum confluxit, ab eodem reiicitur non solum per vomitum, sed etiam per secessum, instar picis liquidæ. Vel fieri potest, vt venæ mesaraïcæ etiam aperiantur, & in intestina sanguinem profundant.

Ad huius affectus curationem opus est remediis sanguinem à ventriculo reuellentibus, eiusdem intemperiem corrigentibus, & apertionem venarum constringentibus.

Ac primùm venæ sectio statim celebranda est parca manu, & repetitis vicibus, vt maior fiat reuulsio. Idque ex basilica cubiti dextri, si à iecore; vel sinistri, si à liene malum exoriri videatur; vel ex vena malleoli, si ex mensium suppressione profluxerit.

Fiant frictiones & ligaturæ partium extremarum. Clysteres detergentes iniiciantur.

Applicentur cucurbitulæ natibus, cruribus & lumbis; imò & hypochondriis, vt sanguis retineatur.

Camphoræ ℈. ß. exhibeatur cum oxycrati, vel aquæ plantag. ℥. iij. Quod remedium Rondeletius in consilio quodam, tanquam præstantissimum, commendat.

Oxycrati cyathus exhibeatur, si sanguinis concreti suspicio fuerit: eo enim facilè dissoluitur sanguis à ventriculi venis propellitur, eædemque constringuntur.

Eodem oxycrato ventriculi regio foueatur subfrigidè.

Absente vomitu, vt venæ constringantur sequentia vsurpanda.

℞. Album. oui n. j. aquæ rosar. & aceti, ana ʒ. j. ß. Agitentur fortiter, deinde adde amyli ʒ. ij. Misce, vtatur æger ex cocleari. Vel.

℞. Corall. præpar. terræ sigillat. boli armenæ, lapidis hæmat. & trochisc. de carabe, ana ʒ. j. aquæ plantag. & syrupi myrtini, ana ℥. ij. Misce, vtatur vt supra. Vel prædicto puluere vtatur cum iusculis. Vel

℞. Succi plantag. ℥. iiij. Exhibeantur actu

frigidè, manè & ſerò. Teſtatur Gal. hoc ſucco nihil eſſe præſtantius ad quodlibet ſanguinis profluuium cohibendum.

Succus portulacæ, & polygoni cum ſaccharo ſumptus ad idem eſt efficax.

℞. Aquæ plantag. & portulac. ana ℥. j. ß. ſyrupi myrtini ℥. ß. ſyrupi de papauere ʒ. ij. vel iij. ſalis prunellæ ʒ. j. Miſce, fiat julep. frequenter iterandus. Vel ex decocto prædictar. herbar. dem julepus vtiliter componi poterit.

℞. Conſeruæ roſar. antiquæ, & rad. ſymphyti, ana ℥. j. cydoniati ℥. ß. myrobal. condit. n. j. trochiſc. de carabe, & de terra lemnia, ana ʒ. ij. corall. præpar. & croci Martis, ana ʒ. j. Cum ſyrupo de roſ. ſiccis fiat opiata, qua vtatur frequenter. Trochiſci de carabe non ſolùm aſtringunt, ſed etiam ſanguinem concretum diſſoluunt, ideò frequenter vſurpandi.

Syrupus corallor. vtiliter etiam vſurpari poterit, ſed multò vtilius eorum tinctura, cum ſucco limonum recenter parata.

Vbi magno impetu ſanguis excernitur, nec prædictis remediis illius vomitus ſedatur, vt mortis periculum immineat, ad narcotica veniendum eſt, vel aſſumpta, vel per clyſterem iniecta.

Exteriùs verò inungatur regio ventriculi ol. roſar. & myrtino, lotis in aceto; & poſt vnctionem aſpergatur puluis coralli, boli armenæ, terræ ſigillatæ; vel inungatur vnguento ſequenti.

℞. Succi plantag. & centinod. ana ℥. j. ß. aceti roſac. ℥. j. olei omphac. ℥. vj. Bulliant ad

ſuccor. conſumptionem. Deinde adde ſang. drac. maſtiches, cortic. granat. & myrtill. ana ʒ. ij. caphuræ ℈. j. ceræ rubræ q. ſ. Fiat vnguentum.

Pro potu vtatur aqua ferrata cum ſyrupo cydonior. & ſpir. vitr. Iuſcula etiam cum aqua ferrata decoquantur.

Foueantur hypochondria & lumbi ſubfrigidè decocto plantag. portulac. facto in oxycrato.

Manus demittantur in aquam frigidam: ſic enim omnis vomitus ſedatur.

Poſtea vnguentum refrigerans Gal. in aceto lotum dictis partibus illinatur.

Celebrata ſufficienter phlebotomia, ad cauſæ ſublationem, & integram morbi ſolutionem, purgatio blanda & frequens inſtituenda eſt, qua ſanguis à ſeroſis & bilioſis humoribus hunc affectum producentibus repurgatur. Cuiuſmodi purgationes à Medico prudenti celebratæ miranda præſtant, vt nos experientia didicimus. Debent autem fieri ex rhabarb. myrobalanis, tamarindis, & triphera perſica, quæ medicamenta purgando aſtringunt, & humores nullo modo exagitant, vt indè non metuenda ſit vomitus ſanguinis concitatio. Illa autem exhiberi poterunt, vel in forma boli cum ſyrupo myrtino aut de roſis ſiccis, vel potionis cum decocto cichorij, acetoſæ, portulac. & ſimilium.

Dum purgatio celebratur, quæ per tres aut quatuor dies poteſt continuari parca purgantiũ doſi, veſpertinis horis exhiberi poterit opiata prædicta, aut ſyrupus corall. aut aliud ex prædi-

ctis medicamẽtis astringẽtibus & roborantibus.

Denique ad præcautionem rhab. pulu. ʒ.j. semel in septimana per longum tempus exhiberi poterit, vel syrupus magistralis ad hæmoptyseos præcautionem descriptus. Tum reliqua ferè remedia, quæ ad illius affectus curationem & præcautionem proposita sunt, in hoc etiam casu conuenire poterunt.

CAPVT IX.

Choleræ morbi curatio.

PRæceps ac violenta exeretio humorum biliosorum, acrium, aut corruptorum per vomitum & secessum, cholera morbus nominatur.

In illius curatione primùm affectu incipiente, euacuatio aliquantulum permittenda est, dum praui, & corrupti humores exierint. Tum etiam interdum eorum exclusio molienda, vomitione concitata haustu aquæ tepidæ, cum syrupo acetoso mixtæ, aut iusculo pulli magna copia sumpto; & si non vomatur, humorum acrimoniam saltem contemperat. Vel dictorum humorum exclusio perficiatur rhab. exhibito cum syrupo de absinthio, in formam pilular. redacto, nec non clysteribus nonnullis detergendi vi præditis.

Præterea clysteres pingues & lenientes identidem iniiciendi ex lacte, ol. rosato, butyro insulso, loto cum aqua rosar. vel ex decocto pulli, carnis vitulinæ, vitellis ouor, quibus interdum, vr-

gente affectu, narcotica permiſcenda.

Internis etiam humorum acrimonia demulcenda, vt decocto portulac. & plantag. cum ſyrupo cydonior. & de roſis ſiccis, & ſale prunellæ, ſi ardor & ſitis vrgeant.

Ac denique vomitus cohibendus iis medicamentis tam internis, quam externis, quæ pro vomitu relioſo fuerunt deſcripta.

Inter quæ narcotica principem locum obtinent, ac præcipuè theriaca recens, quæ ad ʒ. j. exhibita vehementes illas euacuationes velut in momento cohibet. Idem præſtat laudanum opiatum, ad g̃. iiij. exhibitum.

Quia verò in hoc affectu vires ex maximis euacuationibus citiſſimè concidunt, earum inſtaurationi diligenter incumbendum eſt iis auxiliis, quæ in virium imbecillitatis curatione propoſita ſunt.

CAPVT X.

Doloris ventriculi curatio.

DOLOR ventriculi fit, vel à flatu illius tunicas diuellente, vnde acerbiſſimus dolor colico ſimillimus, qui ea ratione colica ventriculi nominatur; vel à bile producitur, acrimonia ſua partem vellicante; vel ab inflammatione, abſceſſu, aut vlcere.

Qui à flatu generatur, curandus eſt remediis diſcutientibus, & euacuantibus flatulentam il-

lam materiam, tum etiam pituitam, à qua flatus concitantur.

Ac primùm iniiciendus eſt clyſter emolliens & laxans, cui ſtatim ſuccedat alter carminans & diſcutiens, ex decocto fol. origani, calamenthi, pulegij, rutæ, centaurij minoris, ſem. aniſ. fœnic. dauci, cumini, & ſimilium. In quibus diſſoluatur benedicta laxatiua, ol. anethinum, rutaceum, mel anthoſatum.

Si dolor perſeueret, ex oleo rutac. aut nucum, & vini generoſi, aut hippocratici partibus æqualibus clyſter erit componendus, addendo aquæ vitæ ℥. ij.

Vel paretur clyſter ex vino albo, cum olei iuniperi, aut cinam. aut garyophyll. chymicè extracti gutt. viij. qui miraculi inſtar liberat.

Poſtea admoueatur fotus ſequens regioni ſtomachi.

℞. Rad. cyperi, galangæ, calami aromat. ana ℥. j. fol. menthæ, origani, pulegij, maioranæ, hyſſopi, ſaluiæ, ana M. j. ſem. aniſi, fœniculi, carui, dauci, & baccar. lauri, ana ℥. ß. flor. chamomill. meliloti, anthos, & lauendulæ, ana P. j. Contundantur, & incidantur, includanturque duobus ſacculis, qui bulliant in vino generoſo; dein expreſſi, ventriculo, & toti ventri alternatim admoueantur.

At in materia minùs frigida poteſt parari fotus ſequens, maxime laudatus à Foreſto, vt reliquis remediis non conferentibus, ægrum à dolore citiſſimè liberauerit.

℞. Rad. althææ ℥. ß. roſar. rubr. flor. cham.

ſummitatum abſinthij, ana M. j. Coquantur in aqua communi & chamæm. ad ℔. j. ß. in fine addendo vini Rhenenſis opt. aquæ roſac. & aceti, ana parùm, fiat fotus.

Poſt fotum fiat illitus ex ol. rutaceo, & anethino mixtis cum aqua vitæ, quibus aliquid addatur ol. ſaluiæ, aut garyophyll. chymicè extracti.

Poſt inunctionem admoueatur emplaſtrum de baccis lauri, vel eius loco cataplaſma ex melle, & ſemine cumini.

Interim dum hæc fiunt, ſi nauſea adſit, excitabitur vomitus blandiori vomitorio; aut catharticum exhibebitur pituitam euacuans.

Purgato corpore exhibeatur ol. amygdal. amar. recenter extract. & cum vino albo mixtum; aut vinum hippocr. aqua clareta, vel aqua cinam.

Iulepus ſequens ad dolorem ſedandum, flatus diſcutiendos, pituitam detergendam, & ventriculum roborandum efficaciſſimus eſt.

℞. Fol. abſinthij vulg. centaurij minor. & agrimon. ana M. ß. Coquantur ad ℥. v. In colat. diſſolu. ſacchari albi ℥. j. Capiat mane per biduum.

Amatus Luſitanus valdè commendat aquam è florib. chamæm. deſtillatam, tanquam præcipuum, leniendis ventriculi, & inteſtinorum doloribus, auxilium, cuius ℥. iij. calidè exhibeātur. Vel in aquæ illius penuria decoctum flor. chamæm. vſurpari poterit, maximè laudatū à Foreſto. Qui ſe mercatorem quendā, ingenti ſtomachi dolore affectum cum inſigni clamore, hoc

ſolo decocto ſemel exhibito curaſſe refert. Quo epoto, emiſſis ructibus in ſudorem ſolutus eſt, & incantamenti inſtar omnis dolor euanuit, vt nullis aliis præſidiis opus fuerit. Ex hoc autem decocto, cum ſemine anethi parato, aut etiam agarico, vel radice azari; diſſoluendo oxymel, ſyrupum acetoſum, aut roſatum ſolutiuum, parari poteſt vomitorium, ab initio morbi exhibendum, quod euacuando mitigare dolorem poterit.

Docet Gal. cucurbitulam ventriculo admotam illius dolores citiſſimè reſoluere inſtar incantamenti. Hæc tamen cautio adhibenda eſt, vt nihil aut parum humoris crudi in ventriculo lateat, alioqui dolorem intendit.

Vtiliter etiam admoueri poteſt eidem parti panis recenter è furno extractus, per medium ſectus, tum per ſe, tum pulueribus aromaticis conſperſus.

Tandem dolore pertinaciter adhærente, confugiendum eſt ad balneum ex decocto herbarum emollientium, & calfacientium, quod tutiſſimum, & efficaciſſimum eſt: flatus enim fundendo, & per poros apertos reſoluendo, à dolore liberat. Quod citius efficietur, ſi in ipſo balneo remedium aliquod diſcútiens ægro exhibeatur. Concurrente enim vtroque præſidio, tum interno, tum externo, opus ritè peragitur.

Quod ſi propter doloris vehementiam clyſteres vel iniici, vel retineri nequiuerint, in ipſo balneo catharticum propinandum eſt, & in eo per horam integram, aut dimidiam immoran-

dum, donec vis cathartica ventriculum & viſcera attingat.

Aliquando autem vbi ex doloris vehementia periculum imminet, ad narcotica eſt confugiendum. Quibus prudenter exhibitis admirandus non rarò ſubſequitur effectus.

Nonnulli etiam cum purgantibus narcotica permiſcent, vt ſimul & dolor ſedetur, & materia peccans educatur, quale eſt medicamentum Elidæi à Foreſto laudatum, quod ſic habet.

℞. Diaphœn. ℥. ß. philonij Romani ℈. ij. Cum aqua vel decocto chamomillæ, fiat potio.

Dolore prorſus ſublato, in iis qui ei ſunt obnoxij, ſemel aut bis in menſe purgatio iteretur, vt proxima flatuum cauſa auferatur: tum remedia roborantia vſurpentur, qualia in læſæ concoctionis curatione propoſita ſunt.

Qui verò à bile dolor excitatur, curandus eſt humoris peccantis euacuatione, vomitorio blando, aut cathartico medicamento, aut clyſteribus frequentibus, emollientibus quidem, non acribus aut calfacientibus.

Poſtmodum demulceatur humorum acrimonia julepis refrigerantibus, & incraſſantibus, emulſionibus frig. maior. lacte recenter mulcto, oleo amygd. dulcium recenti, vitellis ouor. & ſimilibus.

Interim non omittantur opiatæ, aliaque roborantia, in ſuperioribus curationibus deſcripta.

Ac tandem neceſſitate vrgente ad narcotica confugiendum eſt.

Extrinſecùs admoueatur cataplaſma ex mica panis in lacte decocta, additis vitell. ouor. & croco.

Vel admoueatur panis recenter ab igne extractus, per medium ſectus, & in aceto madefactus.

Vel foueatur eadem pars decocto flor. chamomill. violar. & nymphææ. Aut quod multò præſtantius, demergatur æger in balneum aquæ tepidæ; id enim ad huius affectus curationem præcipuam vim obtinet.

Dolore ſedato, ne fiat eius reuerſio, æger purgabitur bis in menſe, & viſcerum intemperies calida corrigetur victu refrigerante, & remediis conuenientibus.

Qui verò dolor fit ab inflammatione, abſceſſu, vel vlcere: remediis in ſequenti curatione proponendis oppugnabitur.

CAPVT XI.

Inflammationis, abſceſſus, & vlceris ventriculi curatio.

INFLAMMATIO ventriculi dolorem acerbiſſimum parit, cum febre lipyria, ſyncope, aliiſque ſymptomatis, & vt plurimum lethalis eſt. Illius curatio inchoanda eſt à venæ ſectione pluries repetita in vtroque brachio, quantum vires ferre poſſunt. Ac licet ob ſyncopen, & extre-

morum refrigerationem, vires ab initio deiectæ videantur: illa tamen virium infirmitas est ab oppressione, quæ vacuationem postulat, atque ita venæ sectionem prohibere non debet.

Præterea apertio hæmorrhoidum, si æger huic euacuationi assuetus sit, sanguinem à ventriculo vtiliter reuellere poterit. Quod etiam munus vtiliter præstabunt cucurbitulæ scapulis, dorso, & natibus admotæ, tum siccæ, tum humidæ; frictiones & ligaturæ partium extremarum, & calefactio earumdem partium, quæ frigere plerumque solent, admotis linteis calentibus, & inunctione olei irini, nardini, aliorumque calidiorum.

Purgantia in hoc affectu improbantur, quia humores conturbant & in partem affectam attrahunt.

Attamen Auic. tamarindarum decoctum, aut cassiæ ℥. ß. cum aqua endiuiæ, vel sero lactis dissolutam commendat, singulis diebus vsque ad septimum diem exhibitam. Quia molliendo, non trahendo expurgat, mitigat acrimoniam, & lenit dolorem. Satius tamen est ab omni purgatione in principio abstinere. Septimo elapso, apparentibus quibusdam concoctionis & declinationis indiciis, potest etiam institui purgatio ex rhab. ʒ. j. cum santal. rubr. ℈. j. in aqua borrag. infusa, addendo syrupi rosac. ℥. j. vel ij. vt sordes parti hærentes paulo valentius educantur.

Interim clysteres emollientes, refrigerantes, & lenientes singulis diebus erunt iniiciendi, quorum formula talis esse poterit.

℞. Iuris

℞. Iuris pulli, vel decocti maluæ, & violariæ ℔. j. cassiæ recenter extractæ ℥. j. olei rosac. & violac. ana ℥. ij. sacchari ℥. j. ß. vitell. ouor. num. ij. Fiat clyster.

Alterantia verò & roborantia per os assumenda eadem esse poterunt, quæ in curatione doloris ventriculi ab humore bilioso fuerunt proposita.

Peculiariter autem conferre possunt syrupi de nymphæa, & de succo portulacæ, potissimum in principio, quia repellentis medicamenti vicem implere possunt.

Conferunt etiam non parum emulsiones iiij. sem. frig. maj. & sem. papau. albi: dolorem enim leniunt, & calorem contemperant. Tum etiam julepi sequentes.

℞. Aquæ rosar. ℥. iij. aquæ plantag. ℥. ij. succi acetosæ, vel vini granat. ℥. j. ß. sacchari rosat. ℥. j. Bulliant parùm, & colentur. Capiat ℥. ij. bis aut ter in die.

Si dolor vehementer vrget, syrupus de papau. exhiberi potest.

Pro potu vtatur decocto hordei cum syrup. violac. & frigidum bibatur.

In progressu morbi alia medicamenta prædictis erunt permiscenda, quæ resolutionem adiuuent. In hunc finem iulepi sequentes præscribi poterunt.

℞. Syrup. nymphææ, de pomis, & de succo portulacæ, ana ℥. j syrupi de absinthio pontico ℥. ß. aquar. lactucæ, acetosæ, & fœniculi, ana ℥. iij. pulueris electar. diamarg. frig. ʒ. j. Fiat

iulep. pro iij. dosibus, bis in die sumendis.

His addere licet opiatas instaurantes, narcotica & similia. Quæ omnia varianda erunt multis modis, pro Medici iudicio & prudentia.

Terebinthina cum aqua absinthij lota, si bis, terue detur, vel resoluit, vel maturat ventriculi apostema.

Exteriùs verò fotus sequens in principio admoueatur.

℞. Rad. acetosæ ℥. ij. fol. end. cichorij, & maluæ, ana M. j. seminis lactuc. & papau. albi, ana ʒ. iij. santali albi & rubri, ana ʒ. ß. florum violar. nymphææ, ana P. j. Fiat decoctio, addendo aceti rosacei parùm, foueatur regio ventriculi tepidè.

Vel ex aquis stillatitiis end. lactuc. & nymphææ, cum tantillo aceti, & pulu. triasantali idem fotus parari poterit.

Post fotum inungatur eadem pars oleo rosac. & violac. inuicem permixtis, vel vnguento sequenti.

℞. Ol. rosac. ℥. j. ß. ol. violac. aceti rosac. succi hieracij, ana ℥. ß. Bulliant ad succor. consumptionem, deinde adde santali rubri ʒ. j. rosar. rubrar. ʒ. ß. spicæ & camphoræ, ana ℈. ß. ceræ albæ q. s. Fiat vnguentum.

Cataplasmata in principio non conueniunt, quia partem pondere suo grauant, & calorem retinendo inflammationem augent.

In declinatione si contingat, & tumor resolutione finiatur, quod maximè est exoptandum; fotus resoluens admoueri poterit, in hunc modum compositus.

℞. Rad. ireos florent. ℥. ij. fol. menthæ, maioranæ, pulegij, & absinthij pontici, ana M. j. seminis fœnugræci & anisi, ana ʒ. ij. granor. Kermes ʒ. j. florum stœchados, anthos, chamomillæ, ana P. j. Fiat decoctio, addendo sub finem parùm vini albi, qua foueatur regio ventriculi.

Post fotum inungatur eadem pars oleo absinthij, nucis mosch. nardino, & similibus, quibus addita cera & pulu. ireos florent. aut cinam. potest concinnari vnguentum. Emplastra verò, & cataplasmata, quia pondere grauant partem, hic non conueniunt.

Si verò tumor ad suppurationem tendere videatur, foueatur pars decocto flor. chamæm. & rosar. rubr. Postea cataplasma sequens admoueatur.

℞. Rad. althææ ℥. ij. fol. branch. vrsinæ, & rosar. ana M. j. Coquantur optimè & contundantur, deinde adde farinæ hordei, sem. lini, fœnugræci, & pulu. chamæm. ana ℥. ß. santali albi & rubri, ana ʒ. ij. Cum oleo rosat. & chamæm. & pauca pinguedine gallinæ, fiat cataplasma sæpe renouandum.

Rupto abscessu vlcus detergeatur hydromelite in potu exhibito. Cui addenda est interdum manna thuris, Gal. præcepto. Vel aqua hordei cum saccharo rosaceo in principio, & constitutione calidiori erit exhibenda.

Vlcere verò in vetustatem abeunte, siue ab hac causa, siue ab alia quauis, vt humoribus acribus, & erodentibus, vel assumptis causticis, & ve-

nenatis rebus, genitum fuerit, conuenient primùm iuſcula herbis refrigerantibus, & modicè aſtringentibus alterata, hordeata, amygdalata, cum ſaccharo roſac. parata, lac recens mulctum cum ſaccharo, & tantillo mellis, ac tandem chalybeatum: tum etiam aqua ferrata pro potu ordinario, aut in qua boli armenæ, vel terræ ſigillatæ fruſtula maduerint. Cui addi poterit vinum rubrum auſterum, ſi perexigua caliditas in parte apparuerit.

Deinde apozema ſequens in vſum reuocetur.

℞. Hord. integri P. j. fol. ſcabioſæ, agrimon. pimpinell. & capill. ven. ana M. ß. ſem. melon. ʒ. ij. roſar. rubr. ſiccar. P. j. Fiat decoctio ad ℔. j. in qua diſſolue ſyrup. de roſis ſiccis ℥. iij. Fiat apozema pro iiij. doſibus frequenter iterandis.

Ad interna etiam vlcera plurimùm confert decoctum rad. chinæ, vbi febris abſfuerit, per viginti aut plures dies ſumptum, leuiter ſudores prouocando, ſic enim vlcus paulatim exſiccatur. Si verò tabes & corporis conſumptio timeatur, decoquatur prædicta radix in iuſculo pulli gallinacei, vel columbini, cum herbis prædictis & hordeo mundato.

In diuturniori vlcere potus aquar. mineralium vitriolatarum, ferratarum aut aluminoſarum, quales ſunt noſtræ Meinenſes, per menſem integrum ſumptæ, non parùm conferunt.

Toto morbi decurſu ad ventriculum ab illuuie repurgandum conferunt leuiora cathartica, vt rhab. tamarindi, myrobal. ſyrup. roſac. & catholicum, ſemel in ſeptimana vſurpata.

Denique ad vlceris occluſionem ſequentia vſurpari poterunt.

℞. Boli armenæ, terræ ſigillatæ, corall. rubr. lapid. hæmat. aqua roſar. diligenter lotor. ana ʒ. j. ſang. dracon. gummi arabici, & tragacanth. ana ʒ. ß. ſem. papau. albi leuiter contuſi, & aſſi, hypociſt. thuris, & ſarcocollæ, ana ℈. j. ſacchari roſac. ℥. j. Fiat puluis, cuius capiat ʒ. j. cum aqua plantag. aut conſerua roſar. ſingulis diebus.

Vel ex eodem puluere poteſt fieri opiata cum conſerua ſymphyti, roſar. ſyrup. cydonior. aut myrtino exceptis. Vel etiam poſſunt fieri trochiſci ex eodem puluere, cum mucilagine ſem. pſyllij, aut tragacanthæ. Quibus omnibus viciſſim vti æger poterit, ne eiuſdem remedij tædio [illegible]ciatur.

[E]xteriùs verò ad vlceris occluſionem admo[ue]ri poterit regioni ventriculi fotus ex decocto [ab]ſinthij, roſar. malicorij, gallar. balauſtior. [m]yrtillor. thuris, maſtiches ac ſimilium. Ac dein[d]e pars eadem inungenda erit vnguento aſtrin[g]ente, vel emplaſtrum aſtringens eidem admo[u]endum.

LIBER V.

Affectuum intestinorum curationes continens.

CAPVT PRIMVM.

Doloris colici curatio.

COLICA passio triplex constituitur, flatulenta, pituitosa, & biliosa. Flatulentæ, & pituitosæ eadem curatio adhibenda est, quæ incipit à clystere emolliente, cui postmodum succedat carminans, & discutiens, qualis in dolore ventriculi à simili causa descriptus est. Qui reïterandus est eadem die bis, ter, quater, donec dolor dispareat. Si tamen vno aut altero clystere aluus non deponat, vt interdum contingit, acri suppositorio prouocanda est. In vno autem prædi-

ctorum clysterum vtiliter adduntur aquæ benedictæ ℥. iiij.

Si clysteres dolorem non soluant, in iis pertinaciter insistendum non est, sed satius est leni aliquo medicamento vti. Obseruatum est, cum æger quidam triginta clysteres sine fructu accepisset, alium Medicum mannæ ℥. j. ß. cum ol. amygd. dulc. ℥. ij. in iusculo gallinæ pingui exhibuisse, & ægrum à dolore liberasse. In dolore tamen qui fit à pituita crassa fortiora medicamenta exhibenda.

Postea verò fomenta, inunctiones, balnea, emplastra, aliaque remedia conuenient, quæ in dicta doloris ventriculi curatione proposita sunt. Quibus addenda sunt specifica nonnulla, huic affectui maximè proficua.

Intestina lupi vino albo abluantur, postea in furno exsiccentur in vase terreo, donec in puluerem reduci queant. Huius pulueris capiat æger ʒ. j. cum vino albo; subitò dolorem sedat.

℞. Aloës opt. ʒ. j. laudani opiati g̃. iiij. diagridij g̃. vj. Misce, formentur pilulæ vj. deauratæ, capiat æger hora commoda; dolorem post horam sedant, & postea humores noxios euacuant. His etiam pilulis substitui potest medicamentum ex diaphœnico, & philonio Romano in dolore ventriculi descriptum. Hipp. lib. de internis affectibus proponit purgationem ex peplio & meconio.

Olei amygdal. dulc. aut amarar. recentis ℥. vj. exhibitæ dolorem demulcent, & materiam intestinis adhærentem per inferiora deturbant.

Cum sequentibus etiam mixtum vtilissimum est.

℞. Ol. amygdal. dulc. vel alterius in pauperibus ℥. iiij. vini generosi ℥. j. ß. syrupi de papau. ℥. j. Misce, fiat potio.

℞. Calami aromat. ℥. j. galangæ ʒ. iij. flauedinis exterioris corticis arantior. ℥. iiij. cinam. electi ʒ. iij. sem. anisi, fœniculi, ana ʒ. iij. cumini ʒ. vj. baccar. juniperi recent. ℥. ß. baccar. lauri ʒ. iij. Puluerentur subtilissimè, & infundantur in vini maluat. opt. ℔. vj. Stent in infusione in loco calido per vj. dies. Postea distillentur in balneo Mariæ. Dosis ℥. j. præmissis euacuationibus.

Ventri admouetur vtiliter gummi caragne, & tachamacha, & prius cucurbitula magna vmbilico affigatur.

Si affectus sit diuturnior, decocto guaiaci per multos dies continuato fœliciter curari poterit, purgando per interualla, & clysteres frequenter iniiciendo. At si colicus dolor fiat à pituita vitrea, decoquatur guaiacum cum vino, quemadmodum vsurpauit Amat. Lusit. cum fœlici successu, curat. 32. cent. 1.

Sedato dolore apozema pituitam euacuans præscribendum est, quo reliquiæ omnes educantur; vel eius loco decoctum galli veteris cum incidentibus, attenuantibus, & catharticis compositum. Vel julepus efficacissimus in colica ventriculi descriptus.

Colica biliosa curatur clysteribus emollientibus, & acrimoniam humorum temperantibus.

Foueatur venter decocto emolliente, & anodyno; aut quod melius erit, paretur ſemicupium ex eodem decocto.

Conueniet etiam cataplaſma infimo ventri ex farina hordei, & ſem. lini coctis in ol. chamæmel.

Tum etiam epithema refrigerans hepatis regioni admotum, in hunc modum compoſitum.

℞. Succi endiuiæ, & cichorij, ana ℔. ß. ſucci lactucæ, aceti roſac. ana ℥. ij. Miſce, fiat epithema.

Si doloris atrocitas vrgeat, ad narcotica confugiendum erit.

Mitigato aliquantulum dolore, expreſſio rhei in aqua cichorij cum ſyrupo roſaceo exhibenda erit, & frequenter repetenda, donec tota humorum ſaburra euacuata fuerit.

Phlebotomia in hac colicæ ſpecie aliquando conuenit, cum metus eſt ne caloris vehementia ſanguis incaleſcat, febriſque generetur. Si verò febris adfuerit, ſtatim celebranda eſt.

Vrgente admodum ſiti, aqua frigida exhibenda eſt, docente Gal. lib. 12. meth. cap. 7. Eiuſque vſu teſtatur Amat. Luſit. ſe talem dolorem ſubitò, incantamenti inſtar, ſuſtuliſſe. Eadem ſe vſum fœliciter tum ſumpta, tum admota teſtatur Septalius, duabus hiſtoriis lib. 7. animaduerſionum practicarum deſcriptis.

Eſt alia colicæ bilioſæ ſpecies, quæ in paralyſim degenerat, veteribus parũ nota, quæ fit ab humore bilioſo, nõ in colon inteſtinum, quemadmodũ prædicta; ſed in abdominis mẽbranas effuſo, qui

eo transfertur à cystide fellea, vel mesenterio in crisi diuturnarum febrium, aut à vehementi iracundia, aliaque causa externa, quando propter obstructiones ad vias communes effundi non potest, sed motu præpostero ad prædictas abdominis membranas repentè excutitur. Hinc dolor exoritur crudelissimus colicum imitatus, qui tamen neque clysteribus, neque fomentis, neque aliis remediis cedit, sed ad plures menses perseuerat, vnde corpus contabescit; febris interdum, alicuius ex intermittentibus typum referens, molestat, interdum, idque sæpiùs continua & lenta, ac tandem doloribus remittentibus paralysis contrahitur, humore illo per abdominis membranas in spinam dorsi sensim irrepente. Illa autem paralysis partes superiores magis occupat. Crura vero & tibiæ plerumque dolent, in paucis resoluuntur omnino, bile, scilicet, ob leuitatem superiora petente. Imo vero interdum in ipsum cerebrum irrumpit, & conuulsiones epilepticas producit, vndè mors vt plurimùm solet succedere.

Ad huius doloris curationem, aluo variis clysteribus soluta, primisque viis cathartico apertis, demittatur æger in balneum tepidum, ex decocto emollientium paratum, bis, ter, quater, quinquies in die, vt acrimonia humoris temperetur, ac pori membranarum aperiantur. Postero die cathartico accommodato humor ille purgetur. Deinde repetatur balneum. Idque alternis diebus faciendum, si vires ægri ferre queant, donec expurgatis humoribus & sedato

dolore, æger in tuto sit.

Si verò affectus in paralysim degeneret, lenienda est spina dorsi & partes paralyticæ, balsamo resoluente, & neruos roborante, modo febris absfuerit. Si enim adsit, lana succida oleo, aut vnguento digerente imbuta, partibus paralyticis alligatur, cauendo diligenter frigus, quo humor partib⁹ impingitur illiusque difflatio impeditur.

CAPVT II.

Iliaci affectus curatio.

IN iliaca passione, quæ *miserere mei* vulgo nominatur, nihil aut parum per inferiora excernitur, sed omnia tum alimenta, tum humores, imo etiam interdum excrementa per vomitum reiiciuntur. Fit autem, vel ab obstructione intestinorum in colica contumaci, vel ab inflammatione, vel à circumuolutione eorumdem.

Quæ ab obstructione producitur, curatur remediis emollientibus & relaxantibus, internis & externis.

Ac primum iniiciantur clysteres, ex decocto althææ, maluæ, violariæ, chamomillæ, & meliloti, cum sem. lini & fœnugr. vel ex ol. communi solo ad ℔. j. in quo butyri tertia pars dissolui poterit; vel ex decocto intestinorum & omenti veruecis, cui dissoluatur butyrum, mel, & sal gemmeum. Quibus decoctis, si flatus adfuerint, vt plerumque solent, carminantia, & discutien-

tia addere conuenit.

His demum clysteribus emollita aliquantiſper materia, purgantia priùs mediocria, mox paulò vehementiora erunt admiſcenda, ac tandem ad vehementiſſima tranſeundum erit.

Interim fomenta & linimenta emollientia toti ventri erunt admouenda, diuque continuanda; omentum caſtrati in aqua feruente calefactum, ventri applicandum; & quod vtilius multo, balnea emollientia adminiſtranda, quæ erunt efficaciora ſi ex oleo ſolo componantur.

Interius verò exhiberi poterit oleum amygd. dulc. vel ſolum, vel cum vino albo permixtum. Quibus ſi dolor valdè vrgeat, ſyrup. de papau. addi poterit, vt in colici doloris curatione dictum eſt.

Ac denique ſi vehemens dolor & flatuum copia adfuerit, reliqua remedia in colici doloris curatione propoſita vſurpari poterunt. Non omiſſis purgationibus, quæ opportunè vſurpatæ mali cauſam euacuant.

Quæ fit ab inflamatione inteſtinorum, curanda eſt venæ ſectione frequenter repetita, ſi vires ferant, tum in brachio, tum in pede; cucurbitularum admotione inguinibus cũ ſcarificatione. Clyſteres etiam mollientes, & refrigerantes iniiciendi erunt, in hunc modum compoſiti.

℞. Rad. alth. ℥. ij. fol. malu. violariæ, ana M. j. ſem. cucurbit. ℥. ß. ſem. lini & pſyllij, ana ʒ. ij. flor. nymph. & roſar. ana P. j. flor. chamæm. P. ß. Fiat decoctio, in cuius ℔. j. diſſolue ol. roſac. ℥. ij. caſſiæ recenter extractæ ℥. j. Fiat

clyster. In progressu verò addendum erit ol. violac. & chamæmelinum.

Vel lac recenter mulctum cum pauco saccharo & albumine oui, vel mucilag. seminis psyllij ℥. j. ad dolorem leniendum inijci poterit.

Vel parari potest clyster ex lacte amygd. dulcium, aut cremore hordei, ex illius mundati decocto expresso, addendo butyri recentis & sacchari parum.

Inunctiones fiant ex oleo violato, amygd. dulc. & chamæm. additis mucilag. sem. lini, fœnugr. cydonior. axungiis gallinæ, anatis & butyro recenti.

Tum etiam fotus admoueantur ex decocto simplicium, pro enemate suprà descriptorum.

Nec non cataplasma ex residentia eiusdem decocti, vel ex farina hordei, fœnugr. lini, cum butyro, axungiis & oleis prædictis compositum.

Ac denique balneum aquæ dulcis tepidum huic etiam affectui erit conuenientissimum, in quo emollientia & refrigerantia bullierint.

Post venæ sectionem exhibeantur olei amygd. dulc. ℥. ij. ad dolorem leniendum; & si dolor valde vrgeat, ad narcotica veniendum erit.

Si vomitus non adsit, prouocandus est haustu aquæ tepidæ cum ol. violaceo: eo enim purgantur superiora, & humores reuelluntur ad partem affectam defluentes. In toto morbi decursu propinandi sunt iulepi & emulsiones, in ventriculi inflammatione proposita.

Potus sit aqua hordei. Et in principio morbi, abstineat æger ab omni alimento per viginti qua-

tuor horas, vt materiæ morbificæ portio absumatur; postea iusculum pulli exhibeatur. Summâ enim curâ tractandus est hic affectus, quia vt plurimum lethalis est.

Denique à circumuolutione intestinorum quandoque contingit iliacus affectus, quod rarissimum est; vel à flatibus producitur intestina contorquentibus; vel ab hernia, quæ enterocele nominatur.

Qui à flatibus exoritur, iisdem remediis curatur, quæ ad flatulentam colicam præscripta sunt. Si verò omnibus iis remediis satis diù vsurpatis aluus non aperiatur, sed omnia assumpta per vomitum excernantur, vt spes salutis in angusto posita sit, extremum remedium erit vsurpandum, quod proponit Hipp. 3. de morbis, vt, scilicet, follis fabrilis ano adaptetur, & eo flatus in ventrem immittatur. Postmodum clyster emolliens cum trochiscis alhandal iniiciatur, vt fæces educantur. Valet hoc remedium, non solùm ad ileum ex contorsione intestinorum, sed etiam ad eum qui fit ex obstructione graui, & contumaci: dilatando enim intestina obstructionem soluit. Et Amat. Lusit. curat. vlt. cent. 1. Testatur se iliacum desperatum hoc remedio curasse; tum etiam Epiphanius Ferdinandus, in historiis suis Medicis, hist. 74. refert Neapoli filium Ioannis Altimari, Medici expertissimi, qui ex colica & iliaca peribat, hoc eodem remedio ab orci faucibus fuisse reuocatum. Verùm Aurelianus hoc remedij genus improbat, ex eo quod ventus à folle immissus frigiditate

sua multum lædere potest. Attamen hoc incommodum euitare facile est, si iuxta ignem follis aëre impleatur.

Aliud præterea remedium valdè inusitatum à Paræo proponitur, quo multos ab ileo desperatos, imminente morte, liberatos esse refert, haustis scilicet, argenti viui in aqua sola libris tribus. Pondere enim suo intestinum velut vinctum expedit & euoluit, præduraśque & obstruentes fæces deorsum deturbat. Quod remedium ab aliis etiam authoribus non paucis approbatur, qui & illud innoxiè sumi posse testantur.

Quando verò iliacus affectus procedit à prolapsu intestinorum in scrotum, tota cura eò dirigenda est, vt illa in suum locum reponantur. Quod fiet blanda & prudenti manu Chirurgi, locum affectum diù antea fouendo decocto emolliente, & oleis relaxantibus, clysteribus etiam emollientibus, carminantibusque frequenter iniectis; ægrum ita collocando, vt caput sit valdè decliue, crura verò elata. Imo nonnulli, cum pedibus suspenderentur, citissimè liberati sunt.

CAPVT III.

Astrictionis alui curatio.

ALui constrictio in variis morbis solet contingere, ad breue tempus perdurans, & vel clysteribus, vel purgationibus, vel aliis remediis, ipsis morbis à quibus dependet appropria-

tis curantur. Hic verò tantùm illius constrictionis alui curationem proponimus, quæ diuturna & chronica est ab intemperie sicciori intestinorum, aliorumque viscerum dependens, quæ constipatio vulgò nominatur. Qualis frequenter reperiri solet in melancholicis, aut iis qui calidiori & sicciori hepatis intemperie laborant: cuius ratione hepar humiditatem omnem ab intestinis per venas mesaraïcas auidius exsugit, vnde generantur excrementa ficciora, & duriora, quæ in formam pilularum, stercoris caprini instar, excernuntur.

Illius curatio dictarum intemperierum sublatione perficitur, quæ cum difficilis, & longa, & laboriosa sit eaque semel adepta, iterum atque iterum dictæ intemperies recurrere soleant, interim tamen ex aluo astricta varia succrescant incommoda; necesse est illi peculiariter mederi. Quod fiet in vniuersum remediis emollientibus, simulque alui excretionem promouentibus, in sequentem modum.

℞. Rad. alth. & lilior. ana ℥. ij. fol. malu. alth. mercurial. violar. branch. vrsinæ, ana M. j. sem. lini & fœnugr. ana ℥. ß. sem. anisi ʒ. j. ß. prunor. dulc. par. iiij. flor. chamæmel. & melilot. ana P. j. Coquantur ad ℔. j. ß. In colatura dissolue olei liliorum, & sem. lini, ana ℥. ij. butyri recentis ℥. j. ß. catholic. duplic. & diaprun. simpl. ana ʒ. vj. Fiat clyster, iniiciendus quoties opus fuerit.

Interdùm verò loco huius clysteris vtatur sequenti.

℞. Decocti

℞. Decocti inteſtinorum veruecis ℔. j. ß. butyri recentis ℥. ij. caſſiæ recenter extractæ, catholici optimi, vel diaprun. ſimpl. ana ℥. ß. ſacchari rubri ℥. j. Fiat clyſter.

Parari etiam poteſt bis aut ter in menſe clyſter ex oleo communi ſolo ad ℔. j.

Adnitendum tamen eſt aliis remediis aluum mollire, quandoquidem frequentiori clyſmatum vſu natura ſegnior euadit, & tandem aſſueſcit nunquam aluum deponere, niſi clyſteribus irritata.

In hunc finem pruna dulcia, vel poma cocta cum ſaccharo per horam ante prandium erunt aſſumenda, vt docet Gal. 2. de alim. facult. cap. 31. Alioqui ſi immediatè ante prandium aſſumantur, nihil operantur. Vel iuſculum pulli aut commune, in quo fol. borrag. betæ, & poma aliquot bullierint, vel ol. amygd. dulc. recenter extracti ſine igne coclear j. cum ſyrupo capill. ven. pari quantitate, vel coclear. ij. ſyrupi ſequentis.

℞. Mucilaginis ſem. pſyllij, & cydoniorum cum aqua maluæ extract. ℔. j. ß. ſacchari albi ℔. j. Fiat ſyrupus ſecundum artem.

Semel in ſeptimana vtatur aliquo ex ſequentibus.

℞. Caſſ. recent. extract. ℥. j. cremor. tart. ʒ. j. Cum ſaccharo fiat bolus.

℞. Mannæ granat. ℥. j. vel ℥. j. ß. Capiat manè cum iuſculo.

℞. Pulpæ caſſiæ ℥. ij. pulpæ tamarind. & mannæ granat. ana ℥. j. fol. ſennæ tenuiſſ. puluerat.

℥. ß. cremor. tart. ʒ.ij. Cum ſyrupo roſato ſolutiuo fiat opiata, capiat ℥. ß. vel ℥. j.

Vel in decocto prunorum mannæ ℥. ß. vel ℥. j. diſſoluatur, capiat horâ vnâ ante prandium, quemadmodum prædicta omnia per horam ante paſtum exhibenda ſunt, ſic enim melius operantur.

Vel parari poteſt conſerua roſar. laxans ex roſis pallidis non explicatis, præciſis vnguibus; cum manna, & ſaccharo, ana partibus æqualibus, cuius doſis ℥. j.

Denique balneum, vel ſemicupium frequens ex decocto herbarum emollientium paratum, ad partes omnes naturales humectandas, & aluum emolliendam, erit vtiliſſimum.

CAPVT IV.

Lienteriæ, & cœliacæ affectionis curatio.

LIENTERIA eſt ſpecies alui fluxus, in quo cibus non immutatus, ſed prout fuerat aſſumptus per aluum excernitur; fitque vel ab humore crudo, pituitoſo, & glutinoſo, ventriculum oblinente vt alimenta retineri nequeant; vel ab humore acri & mordaci, ventriculi & inteſtinorum facultatem expultricem irritante; vel à facultate retentrice ventriculi debilitata ex graui, & lethali morbo.

Quæ fit ab humore pituitoſo, iis remediis curari poterit, quæ pro inappetentia à frigida cau-

ſa oriunda fuerunt propoſita, eligendo ea quæ maiori aſtringendi vi prædita ſunt, vt ventris fluxum poſſint compeſcere.

Incipiendum itaque erit à purgatione humoris peccantis, medicamentis compoſitis ex aloë, rhab. & myrobalanis.

Clyſteres hic parum conferunt, cum ventriculus præcipuè laboret, niſi immoderata deiectio accedens, vt in aliis alui fluxibus, eos requirat. Tumque aſtringentes & roborantes eſſe debent, iuxta formulas, quæ in ſequentibus curationibus proponentur.

Poſt ſufficientem purgationem roborandus ventriculus opiatis, pulueribus, fotibus, emplaſtris, aliiſque remediis dicto loco propoſitis, in quibus, vt dictum eſt, aſtringentia non erunt omittenda, vt maſtiche, cortex citri, ſem. coriandri, rad. biſtortæ, tormentillæ, coralli, &c.

Ac præter illa remedia conueniet opiata ſequens, ab Amato Luſitano maximè commendata, qua ſenem quendam lientericum, poſt multa alia remedia fruſtrà vſurpata, liberatum eſſe refert.

℞. Conſeruæ roſ. antiquæ ℥. vj. theriacæ opt. ʒ. vj. miuæ cydonior. quantum ſatis. Fiat opiata, de qua capiat ℥. ß. manè, nihil ſuperbibendo.

Quæ fit ab humore bilioſo curanda erit iis remediis, quæ ad vomitum bilioſum fuerunt propoſita, tum etiam iis quæ in diarrhœæ bilioſæ curatione deſcribentur.

Quæ à retentricis facultatis imbecillitate ori-

tur, in graui & lethali, aut ſaltem valdè periculoſo morbo, curanda eſt, primùm fomentis ventriculi regioni admotis, in hunc modum compoſitis.

℞. Rad. biſtortæ, tormentillæ, & corticis citri ſicci, ana ℥. ij. fol. menthæ, plantag. & abſinthij pontici, ana M. j. nucis moſchatæ, garyophyll. & cinam. ana ʒ. iij. roſar. rubrar. P. iiij. Contundantur, & incidantur vt artis eſt, iiſque impleantur duo ſacculi interpuncti, qui macerentur in æquis partibus aquæ ferratæ, & vini rubri aſtringentis, vel in vino ſolo, ſi magna febris non adfuerit, & applicentur regioni ſtomachi calidè viciſſim.

Poſteà admoueatur vnguentum, vel emplaſtrum aliquod ex iis, quæ pro vomitu bilioſo propoſita ſunt.

Totus venter etiam oleis, vel linimentis aſtringentibus inungatur.

Clyſteres iniiciantur ex iuſculo communi, in quo roſæ rubræ bullierint, diſſoluendo ſaccharum & vitellos ouorum, tum etiam interdũ confectionem de hyacintho, ſi æger ſit valde debilis.

Ac denique per os roborantia & aſtringentia, in curatione vomitus propoſita, exhiberi poterunt, tum etiam ea quæ pro alui fluxu erunt proponenda.

In cœliaca paſſione alimenta cruda, & imperfectè concocta per aluum reiiciuntur. Differt tantùm à lienteria ſecundum magis & minus, iiſdemque remediis profligatur.

Si verò omninò chyloſæ ſint deiectiones, non

à vitio ventriculi, sed ab obstructione venarum mesaraïcarum dependet hic affectus, qui satis frequens est, & infantibus præcipuè familiaris. Ideoque remediis obstructiones aperientibus curandus est, & hepar roborantibus, quia illius imbecillitas sæpè coniungitur; non autem astringentibus, nisi alia alui fluxus species subsequatur. Horum materia in hepatis affectuum curationibus fusè describitur.

CAPVT V.

Diarrhœæ curatio.

DIARRHOEA symptomatica oritur plerumque ex prauis corruptisque humoribus, serosis, pituitosis, melancholicis, & præcipuè biliosis, acrimonia sua facultatem intestinorum expultricem irritantibus.

In illius curatione humores peccantes euacuandi sunt medicamento, quod purgando astringat, ne humoribus commotis alui fluxus nimiùm irritetur, quod in similem modum concinnari poterit.

℞. Rhab. elect. ʒ. j. myrobal. citrin. ʒ. ß. santal. citrin. ℈. ß. Infundantur in aqua plantag. In expressione dissolue rhab. puluerati ʒ. ß. syrupi rosac. ℥. j. Fiat potio. Poterit addi catholicum, vel aliud medicamentum purgans pro conditione humoris expurgandi.

Vomitus etiam interdum conuenire poterit,

quia reuellit & euacuat materiam morbificam.

Si sanguinis redundantis indicia fuerint, & robur virium, phlebotomia initio celebranda est. At si febris adfuerit, sanguis detrahendus est, etiam si nulla plethora appareat.

Ante & post purgationem clysteres detergentes iniiciendi sunt, quorum descriptio talis esse poterit.

℞. Hordei integri P. ij. furfuris macri & rosar. rubrar. ana P. j. liquirit. rasæ & passul. integr. ana ℥. j. Coquantur ad ℔. j. In colatura dissolue sacchari albi ℥. j. vitellos ouor. num. ij. Fiat clyster.

Corpore sufficienter euacuato, tum medicamentis purgantibus, tum ipso alui fluxu, astringentia & roborantia vsurpanda erunt, tum per os assumenda, tum per clysterem iniicienda, tum ventri admouenda; quorum formulæ à curatione dysenteriæ erunt repetendæ.

Præterea verò sequentia vtiliter vsurpari poterunt.

℞. Aceti chalybeati partem vnam, aquæ chalybeatæ partes duas, fol. & fructuum myrti, cydonior. mespilor. sorborum, ana M. ij. nucum cupressi par. vj. Coquantur ad medias. Colatura foueatur totus venter tepidè frequenter.

℞. Ol. mastiches, cydonior. & myrtin. ana ℥. j. sang. drac. thuris, & gummi tragacanth. ana ʒ. j. ceræ quantum satis. Fiat vnguentum, illinendum post fotum. Vel

℞. Micæ panis assatæ & in aceto chalybeato infusæ, carnis cydonior. sub cineribus coctorum

vel cydoniati, ana ℥. iij. thuris, masticһes, sang. drac. ana ʒ. ij. Cum syrupo de absinthio & cydoniorum, fiat cataplasma.

℞. Mastiches ʒ. ij. Bulliant in ℔. iij. aquæ fontis pro potu ordinario. Præstat aqua ferrata quæ aluum turbat, sed in affectu calido non valet: in cuius curatione conueniet vti tincturâ rosarum, vel conserua rosar. cum aqua fontis permixta, vel aqua extinctionis auri, cum syrupo cydoniorum agitata.

Amatus Lusitanus refert quendam curatum diarrhœâ biliosâ largo frigidæ potu in æstate. Nos verò, cuidam viro sanguineo, diarrhœa biliosa æstate mediâ laboranti cum siti intensa, præscripsimus salem prunellæ in potu ordinario, tum etiam in iulepis cum aqua lactucæ & portulacæ ter in die sumendis, & intra viginti quatuor horas curatus est.

Si humor fuerit valdè acer & adustus, parciùs & mitioribus medicamentis purgandus est æger, alioqui affectus ingrauescit; sed refrigerantibus & humectantibus temperandus est, tum etiam sanguine parcâ manu detracto.

Folia plantaginis in iusculis decocta ad hunc affectum vtilissima sunt.

Ne verò diarrhœa in dysenteriam transeat, ad demulcendam humoris acrimoniam, clysteres ex lacte chalybeato vsurpandi sunt, tum etiam emulsiones ex seminibus frig. maj. & sem. papau. albi.

Ad eandem diarrhœam biliosam syrupus sequens erit conuenientissimus.

℞. Succi cydonior. ℥. vj. ſucci endiuiæ & acetoſæ, ana ℥. iij. ſem. acetoſæ, & plantag. ana ʒ. ij. coralli rubr. ʒ. j. aquæ plantag. ℥. iiij. Coquantur ad mediæ partis conſumptionem. Colentur, & fortiter exprimantur. Adde ſacchari parem colaturæ quantitatem, & fiat ſyrupus, de quo capiat ℥. ij. manè & ſerò.

In omni autem diarrhœa, præmiſſis vniuerſalibus, bolus ſequens vſurpari poterit.

℞. Conſeruæ roſar. antiquæ ℥. ß. cydonior. condit. ʒ. j. pulueris tormentillæ ℈. j. boli armeni ℈. ß. cum ſaccharo fiat bolus frequenter iterandus. Vel ſi affectus ſit diuturnior, ex iiſdem aut ſimilibus maiori quantitate præſcriptis, opiata concinnari poterit, ad plures doſes ſumenda.

Vel ad potentiùs aſtringendum vtatur æger puluere ſequenti.

℞. Sang. drac. thuris, maſtich. mumiæ, terræ ſigill. lapidis hæmatit. trochiſc. de carabe, ana ʒ. j. boli arm. veri ʒ. iij. Fiat puluis, de quo capiat ℈. iij. cum liquore idoneo.

Rhab. bis infuſum, & poſteà aqua roſar. lotum bis aut ter, & exſiccatum, vtile.

Conyzæ folia ſuper prunas iniecta, vt fumus in cathedra perforata recipiatur, ſpecifica vi alui fluxui medetur. Tum ſi eadem herba cum aceto trita regioni ſtomachi admoueatur.

Syrupus corallorum ad idem eſt efficax, & multo magis illius tinctura, vel magiſterium.

Conſerua cynorhodi per ſe ad diarrhœam biliosam vtiliſſima eſt, tum etiam ſi opiatis aſtringentibus permiſceatur.

Vbi verò ex fluxu frequentiori, & acriori periculum eſt ne vires deficiant, laudanum opiatum cum maſtiche & terra ſigillata vtiliter exhibetur.

In contumaci alui fluxu clyſter ex iuſculo & theriaca recenti vtilis.

Pilulæ de bdellio bis aut ter in ſeptimana, vel alternis diebus vſurpatæ, ad diuturnos, & contumaces alui fluxus ſiſtendos vtiliſſimæ ſunt.

Ad idem valet meſpilorum vſus frequens, vt ſe experientia comprobaſſe teſtatur Foreſtus obſ. 1. lib. 22. his verbis. Qui diuturno alui fluxu laborabat, & omnem ſuam ſubſtantiam fruſtrà in Medicorum ope conſumpſerat, conſilij cauſa vt ab hoc malo liberari poſſet, ad me acceſſit. Cui conſilium dedi, vt meſpila etiam immatura in maxima copia deuoraret. Quibus comeſtis alui profluuium paucis diebus ceſſauit. Vti & cuidam euenit mercatori Zelando, ad Ioannem Spirinchium quondam Medicum Louanienſem celebriorem profectò, vt ab eo curaretur. Qui cum multis menſibus laboraſſet profluuio, & tandem etiam dyſenteriâ, neque ab vllis Medicis curari poſſet, tandem meſpilis comeſtis, ex eiuſdem Medici conſilio, ſanitatem conſequutus eſt, & Medico trecentos aureos pro ſola meſpilorum præſcriptione numerauit, quibus ſolis in priſtinam ſanitatem fuerat reſtitutus. Hæc Foreſtus.

Verum aduertendum eſt, vt ante meſpilorum vſum corpus ab excrementis, & omni cacochymia liberum præſtetur.

Si diarrhœa fiat à catarrho, cerebro prospiciendum est velut parti mandanti, iis remediis quæ in catarrhi curatione proposita sunt. Si verò pendeat ab hepatis, aut lienis obstructione, vel imbecillitate, illis affectibus mederi oportebit, prout in peculiaribus eorum curationibus docebitur: tumque astringentium medicamentorum vsus nullus, aut parcissimus esse debet. Platerus in curâ hæmorrhoidum, dicit sanguinem calentem iniectum mirabiliter aluum fluentem cohibere.

CAPVT VI.

Dysenteriæ curatio.

DYSENTERIA est deiectio cruenta, vel purulenta, cum ventris doloribus & torminibus, ab vlcere intestinorum proueniens.

Fitque ab humoribus acribus, & erodentibus, puta bile omnis generis, & pituita salsa.

Illius curatio perficitur medicamentis humores acres lenientibus, abstergentibus, euacuantibus, vlcus consolidantibus, fluxumque constringentibus.

Humoris peccantis euacuatio statim ab initio molienda est, vt citò educatur, antequam grauius lædat: imò verò repetenda, donec magna ex parte sublatus sit. Et si tutum non videatur singulis vel alternis diebus purgare, fieri potest tertio vel quarto quoque die. Huic vsui cæteris

præstat medicamentis rhabarbarum, vel in substantia cum iusculo vsurpatum, vel in potionis formam redactum, vt in diarrhœæ curatione; vel in sequentem modum.

℞. Fol. plantag. M. ß. liquirit. ras. & passul. integr. ana ʒ. iij. rosar. rubr. P. j. tamarind. ʒ. vj. corticis myrobal. citrin. ol. amygd. dulc. confricat. ʒ. ij. Coquantur ad ℥. iij. In colatura dissolue rhab. in aqua plantag. cum spica infusi ʒ. j. syrupi cydonior. ℥. j. Fiat potio. Vel

℞. Tamarindor. ℥. ß. myrobalan. citrin. ʒ. ij. Coque in aqua hordei & plantag. In colatura infunde rhab. ʒ. j. ß. santal. citri. ℈. ß. Colaturæ ℥. iiij. adde syrupi rosar. solut. ℥. j. Fiat potio.

Commendatur à nonnullis decoctum myrobal. in plures doses exhibitum, hoc modo paratum.

℞. Corticum myrobal. cepulor. ʒ. x. citrin. ʒ. v. passular minor. ℥. ij. Coque omnia in aquæ ℥. xxvj. ad consumptionem tertiæ partis. Postea colentur. Adde colaturæ sacchari ʒ. x. Clarificetur, aromatisando cinam. ℥. ß.

Penotus sequentem potionem laudat, tanquam singulare remedium ad dysenteriam, & diarrhœam desperatam.

℞. Corticis guaiaci contriti ℥. ij. Bulliant in sufficienti quantitate aquæ ad medias, cui impone rosar. rubr. balaust. sem. plantag. ana ʒ. ij. Bulliant per horam. Deinde colaturæ adde rhab. puluerat. ʒ. ij. cathol. ʒ. iij. Fiat potio.

Quamplurimi practici rhab. torrefactum exhibent, vt vis purgans ex parte auferatur. Sed

Amatus Lusitanus secundam rhabarbari infusionem vsurpat, dicitque prima infusione omnẽ eius acrimoniam auferri; & melius esse hoc modo vsurpatum, quam torrefactum: illa enim torrefactione empyreuma acquirere non pauci existimant. Præparatio autem talis est.

℞. Rhab. elect. ʒ j. ß. Infundantur in aquæ plantag. ℥. iij. per aliquot horas. Colentur & leuiter exprimantur, iterumque infundantur in nouæ aquæ plantag. ℥. iij. In expressione dissolue cassiæ recenter extractæ ℥. ß. Fiat potio.

Si propter humorum crudorum copiam magis purgare est animus, syrupus rosaceus, catholic. aliaque mitiora admiscenda sunt, abstinendo à vehementioribus.

Vomitus aliquando conuenire potest, si æger sit nauseabundus, & humores in ventriculo restagnare videantur: fit enim reuulsio à parte affecta Quod disertè innuit Amatus Lusitanus curat. 44. cent. 2. in scholio, his verbis. Si ad intestina corriuantem biliosum, & acrem humorem dysenteriam gignentem, Medicus per superiora retrahere posset, & eum per vomitum vacuare, dubio procul ineptum esset, & contra Galeni præcepta libro artis Medicinalis, & methodi suæ curatiuæ, per intestina, vlceribus scatentia, materiam ducere. At cum hæc Medicus non sic assequi possit, tametsi tentare pro viribus debeat, consequens est medicamentis purgatoriis id efficiat, præsertim rhabarbaro. Illud ipsum docuerat Hipp. Aph. 15. sect. 6. A longo alui profluuio habito, spontaneus vomitus superueniens

ſoluit. Gal. verò in com. huius Aph. Hoc, inquit, exemplum eſt eorum quæ rectè fiunt à natura, quæ Medicum imitari oportet. Idem confirmat Mercatus his verbis. Aliò humorem transferes, ſanguine miſſo ſi opus fuerit; item expurganti pharmaco exhibito, vel vomitibus, maximè in ſalſa pituita: nam hac via diuturnas dyſenterias curari conſpeximus. Angelus Sala in dyſenteria ſequens præſcribit vomitorium.

℞. Sal. vitriol. ʒ. ß. vel ʒ. j ſyrup. cydon. aq. beton. ana ℥. j. aq. cin. ʒ. x. Miſce & propina.

De phlebotomia in hoc affectu magna eſt diſſenſio inter authores. At peritorum ſentẽtia eſt, præſente febre & inteſtinorum inflammatione, quæ non rarò vlceri copulata eſt, debere celebrari in principio morbi, antequam vires ab alui profluuio diuturniori fuerint attritæ: ſic enim fit reuulſio ſanguinis & humorum acriorum ad inteſtina profluentium. Imò verò Valeſcus de Taranta, & Amatus Luſitanus in antiqua dyſenteria ſanguinem detrahunt. Valdè ſenex, inquit Valeſcus, dyſenteria à tribus iam menſibus miſerè torquebatur. Vocatus in conſilium, reluctantibus omnibus aliis Medicis, iuſſi venam aperire. Mox conualuit. Amatus verò ſic habet. Ad virum illum qui dyſenteriam diuturnam, & fortè triginta dierum ingenti cum febre patiebatur, & poſt multa ac varia adhibita remedia imbecillis & gracilis eſt factus, perſeuerante etiam fluxu ventris multo cum ſanguine; Medicus cordatus ingreſſus eſt, qui ſanguinem ex baſilica dextri brachij extraxit. Sed quanto

iuuamine, audite. Illicò, mirum dictu, sanguis cohibitus fuit, perseuerante adhuc fluxu ventris. Cæterum saccharo rosaceo ad aliquot dies & nonnullis ingestis clysteribus, ac topicis astringentibus remediis applicitis, aluus in totum restricta est.

Interim varij iniiciantur clysteres, primùm lenientes & detergentes; posteà verò, glutinantes & astringentes. Non raro autem in vno eodemque clystere omnes prædictæ indicationes permiscentur, aut earum plures.

Clysteres lenientes & anodyni parantur ex lacte, vel solo, vel cum vitellis ouor. n. ij. aut iij. vel mucilag. seminis psyllij & cydonior. ℥. iiij. vel ad simul astringendum, cum sacchari aut mellis rosacei ℥. j. vel ad glutinandum cum seui hircini recentis ℥. j. aut ferro, auro, vel silicibus ignitis in lacte extinctis, vt serosa illius portio absumatur, sicque glutinosum magis euadat.

In lactis verò defectu, lac amygd. dulc. vel cremor. hord. seu oryzæ, quem oryzogalon vocant; sola vel inuicem mixta; tum etiam iusculum veruecis, pulli aut caponis, vel capitis & intestinorum veruecis vsurpari poterunt, iisque reliqua permisceri. Vulgare autem est, rosas, & caudam equinam cum capite veruecis decoquere. Vel decoctum sequens erit præscribendum.

℞. Rad. alth. ℥. j. hord. mundat. vel oryzæ P. j. sem. lini, & cydonior. ana ℥. j. sem. psyllij ℥. ß. flor. chamæm. P. j. Fiat decoctio in lacte vel iusculo, addendo seuum, vitellos, & alia præscripta.

Vel fieri poteſt ex lacte ſolo, cum rad. alth. decocto, in principio ad tergendum & dolorem demulcendum.

Dolore admodum vrgente, narcotica interdum prædictis clyſteribus admiſcenda ſunt, vt philonij perſici ʒ. j. vel ij. pilul. de cynogloſſo ℈. j. vel ij. ſyrup. de papau. ℥. j. ß. laudani opiati g̃. v. vel vj.

Clyſteres detergentes fiunt ex decocto hordei, furfur. macri, & roſar. rubr. cum ſaccharo aut melle roſac. Ad maiorem verò deterſionem, & vlceris glutinationem addi poterit terebinthinæ ʒ. j. cum vitello oui diſſoluta. In ſordidioribus vlceribus, ad fortiora interdum detergentia erit confugiendum, vt betam, & parietariam, in prædicto decocto vſurpandam. Fortiſſima vero ſunt centaurium, abſinthium, gentiana, muria, ex Gal. 12. meth. cap. 1. & ſimilia, quorum vſus hoc tempore rariſſimus eſt, propter dolores, qui grauiores multò ſolent euadere.

Zacutus Luſitanus auſus eſt vti arſenico, cum fœlici tamen ſucceſſu, vt videre eſt obſer. 18. lib. 2. Praxis Medicæ admirandæ.

Chymici nonnulli oleum ceræ in clyſteribus diſſoluunt ad ʒ. j. eoque ventrem inungunt.

Ad vlcus glutinandum, clyſteres primò leuiter ſiccantes, & parum aſtringentes conuenient; ad eos poſtmodum deſcendendo, qui maiori ſiccandi aſtringendique vi præditi ſunt. Atque ita fient primùm ex lacte chalybeato, in quo roſæ decoctæ ſint, vel ex decocto hordei, aut ory-

zæ torrefactæ, & rosar. rubr. P. j. addendo vtrique clysmati interdum vitellos ouor. assos n. ij. aliquando & mel rosac. & cum magis operari vis, succi plantag. ℥. j.

Ad magis astringendum & glutinandum, in hunc modum parabitur.

℞. Radic. consolid. maj. & tapsi barbati, ana ℥. j. fol. plantag. consolid. ana M. j. rosar. rubr. hord. torrefacti, ana P. j. myrtillor. ʒ. ij. Fiat decoctio in aqua cisternæ. In colaturæ ℔. j. dissolue mellis rosac. ℥. j. album. oui num. j. vel mucilag. gummi tragacanth. ℥. j. seui hircini ℥. ij. succi millefolij vel polygoni ℥. j. Fiat clyster. Vel

℞. Rad. bistort. vel tormentill. ℥. j. ß. consol. maj. ℥. j. fol. burs. pastor. polygon. equiseti, pilosell. ana M. j. balaust. calycum glandium, nucum cupressi, ana ʒ. ij. oryzæ tostæ P. j. Fiat decoctio in aqua fabrorum. In colat. ℔. j. dissolue succi plantag. ℥. ij. vitellos ouor. assos num. ij. Fiat clyster.

Angelus Sala mirum in modum commendat clysterem sequentem.

Caput veruecis per medium sectum decoquatur, donec caro ab ossibus separetur. Iuri colato adde summit. hyperici M. ij. vel iij. rad. tormentill. crasso modo contusæ ℥. ij. Infunde per 3. vel 4. horas supra cineres calidos. Colatura bis terue in clysteris formam iniiciatur.

Succus plantag. solus, vel lacte, & decocto hordei contemperatus vtiliter iniicitur.

Gummi tragacanth. ʒ. ij. vel illarum infusio in aqua

in aqua peculi rosar. & plantag. clysteribus vtiliter permiscetur, vel cum succo plantag. permixta, addito seuo hircino, efficacissimum enema componet. Loco tragacanthæ, aut etiā cum illa vtiliter vsurpari poterunt gummi arabicum, thus, mastiche, sarcocolla. Quæ omnia in prædictis liquoribus soluta, glutinādo operantur, nec vt valdè astringentia vlcus exasperant. Amatus Lusitanus valde probat clysteres, ex emplasticis prædictis paratos, quia internam intestinorū superficiem, contra fluentis materiæ morsum, crustæ instar obducunt, eosque ita componit.

℞. Aquæ hord. ℥. x. album oui optimè concussum n. j. gummi arabici, adipis caprini, ana ℥. ß. ol. rosac. ℥. ij. bol. armen. tragacanth. ana ʒ. j. Misce, fiat clyster.

At ne clysteres isti emplastici suo lentore acres materias, tanquam carcere retentas, intestinis affigant, ad clysteres detergentes deueniendum est, qui non diù sunt retinendi; tum etiam clysteribus astringentibus detergentes identidem interiiciendi sunt.

In clysteribus astringentibus vtiliter admisceri poterunt acacia, hypocistis, sanguis draconis, lapidis hæmatitis succus rubeus, attritione cum aqua rosar. vel plantag. elicitus, bol. armen. terra sigill. trochisci de succino, albi Rhasis ad ʒ. j. vel ij. Alij verò pulueres qui à nonnullis præscribuntur, noxij potiùs sunt, cum in liquore subsideant, partemque vellicando irritent.

Imò vero satius est, etiam prædictos pulueres in liquore, vel decocto infundere, & facta colatura iniicere.

Dum clysteres iniiciuntur, medicamenta iisdem viribus prædita per os exhibenda sunt, idque multò frequentiùs, quando superiora intestina vlcerata sunt, ad quæ clysterum materia peruenire nequit.

Lac caprinum vbi magis detergere, vaccinum vbi magis glutinare est animus, cum saccharo rosac. vtiliter exhibetur, modo febris absit. At chalybeatum efficaciùs conglutinat; illius ℥. iij. cum succi plantag. & sacch. rosac. ana ℥. j. præstans efficiunt medicamentum. Vel symphyti maioris radix in lacte chalybeato vtiliter decoquitur & exhibetur.

Vel fiat panis ex subtilissima & purissima hordei farina cum vitellis ouor. Coquatur in furno post extractionem panis. Micas eius lacti saccharato immisce ad pulticulæ consistentiam, de qua æger capiat coclear. v. vel vj. bis aut ter in die.

Iusculum carnis vitulinæ, optimè & diù coctæ, vlcerum dolores lenit.

Cremor oryzæ mundæ benè coctæ vlcera consolidat.

Refert Lerius in sua historia, multos dysentericos, in longinqua nauigatione fame propemodum enectos, oryza in lacte decocta, additis vitellis ouor. & succo hederæ terrestris fuisse restitutos.

In lacte etiam amygdalino oryza poterit decoqui, & vtrumque lac prius auro vstulari.

Hordei verò cremor cum saccharo paratus detergit & refrigerat.

Mucilaginis gummi tragacanthæ extractæ cum

aq. roſar. cocleari j. vel gum. arabic. ʒ.ß. in ſingulis iuſculis & panatellis vtiliter diſſoluitur, tum etiam gelatinæ, cornu cerui coclear j.

Tandem decocta aſtringentia ad integram ſanationem, corpore benè euacuato, exhiberi poterunt. Quæ fient ex rad. biſtortæ, tormentillæ, ſymphyti, fol. plantag. millefol. burſæ paſt. equiſeti, piloſellæ, agrimoniæ, ſem. plantag. acetoſæ, ſumach, vinaciorum, roſis rubris &c. in aqua ciſternæ, diſſoluendo ſyrup. cydonior. myrtin. aut de roſ. ſiccis, tum etiam interdum acaciam, hypociſt. bolum armenam, aut ſpodium.

Succus cydoniorum coctus ſine additione ad conſiſtentiam ſyrupi, vel rob. & ad coclear j. vel ij. frequenter exhibitus valdè prodeſt. Similes ſucci ex pyris, cornis, aliiſque fructibus auſteris parari poſſunt.

Inteſtina veruecis pinguia decoquantur in olla, donec iuſculum redeat ad mediam ſcutellam; huic adde olei dulcis parem quantitatem, capiat æger per os. Dyſenteriam non valdè contumacem vna vel altera exhibitione ſiſtit. Idem præſtant oleum & aqua roſarum pari quantitate exhibita.

Succus plantag. crudus ad ℥. iij. vel iiij. exhibitus ſolus, vel cum aliis permixtus præſtantiſſimus eſt: & ſi inflammatio adfuerit, eam compeſcit.

Teſtatur Hollerius hederæ terreſtris ſuccum propinatum plurimos à morte liberaſſe.

Iulepi ex aquis, vel decoctis, & ſyrupis aſtrin-

gentibus frequenter etiam erunt exhibendi.

Syrupus corallorum, tinctura, & magisterium huic affectui sunt valdè idonea, quibus vtatur æger ex cocleari frequenter, vel syrupis sequentibus.

℞. Syrupi de agresta, myrtini, de succo plantag. cydonior. de ros. siccis, & de succo portulacæ, ana ℥. j. Misce ad vsum dictum.

In fine dysenteriæ valdè confert succus absinthij & menthæ benè depuratus & cum saccharo in syrupum redactus: habet enim mentha cum absinthio mixta miram vim corroborandi ventriculum.

Imo verò si dysenteria à multo fructuum vsu contigerit, in ipso principio valdè conducit syrupus de absinthio cum aqua cinamomi, vel theriacali; ventriculo interim admouendo fomenta & emplastra roborantia.

Malum cydonium excauatum, cera alba derasa impletum, & sub cineribus coctum, ac posteà exhibitum per aliquot dies, specificum est dysenteriæ remedium.

Quercetanus idem remedium parat ex pomo curtipendulo excauato, & gummi arabici ac rasuræ ceræ albæ, ana ʒ. j. repleto, & ad ignem cocto. Pomo deuorato, statim exhibet haustum decocti astringentis.

Alij vsurpant pullum columbinum cera infarctum, & assum, ac in prandio exhibitum.

Mespilorum vsus dysenteriam inueteratam curat, vt testatur Forestus historiis duabus lib. 22. obs. 1. propositis, qui locus supra citatus est

in diarrhœæ curatione.

Bruyerinus verò lib. 8. de re cibaria, cap. 22. ſcribit ſe ipſum deſperata dyſenteria laborantem de anus cuiuſdam conſilio ſorba cruda largiſſimè deuoraſſe, indeque ſanitati reſtitutum fuiſſe.

Nec omittenda eſt illa vua quercina, à Martino Rulando deſcripta, quam dicit eſſe concretitium quiddam in forma vuæ, ad radices quercuum ſub terra tempore veris, ſaporis ſtyptici, colore foris purpureo, intus candido, & quaſi lactifero, quæ in æſtate pereat, & quaſi fiat lignea: ideoque tempore veris debeat exſiccari in vmbra, & deinde pulueriſari; hocque puluere nihil præſtantius eſſe ait in dyſenteria, omnique ſanguinis profluuio. Illius etiam vuæ mentionem faciunt Encelius, Bauhinus, & Skenkius.

In omni fluxu à putridis humoribus, roborentur inteſtina pane biſcocto, qui in aceto fuerit decoctus, & poſteà exſiccatus. Bis, teruè repetita ea præparatione: ille pulueriſetur & iuſculis indatur ad mediocrem craſſitiem.

Pulueres ad eundem affectum varij etiam parantur in ſequentem modum.

℞. Rad. biſtort. & tormentill. ana ℥. ij. ſem. acetoſ. & plantag. ana ℥. j. corall. rubr. & margarit. præparat. ana ℥. ß. Fiat puluis tenuiſſimus, de quo capiat ℥. j. cum iuſculo, vel liquore idoneo. Poſſunt addi huic pulueri ad maiorem aſtrictionem, roſæ rubræ, myrtilli, balauſtia, cornu cerui vſtum vel ſpodium, aut trochiſci de ſpodio; vel ad maiorem adhuc aſtrictionem, ſanguis dra-

conis, acacia, gallæ, bolus armena, terra sigillata, lapis hæmatites. Si simul glutinare desideres, adde sem. psyllij, amylum, gum. tragacanthæ.

Bolus armena orientalis ad ʒ. j. cum iusculo statim sedat, si purgatio sufficiens præcesserit. Vel

℞. Pulueris tragacanthæ ʒ. j. nucis moschatæ, coralli præparati, ana ʒ. ß. Misce, capiat in duas vel tres doses cum ouo sorbili aut cũ iusculo. Vel

℞. Gummi arab. ʒ. j. coralli præparati, boli armenæ, ana ʒ. ß. Misce, vtatur loco prædicti. Vel

℞. Cornu cerui vsti, boli armen. corall. vtriusque, santalor. omnium, masticHes, ana ʒ. ß. thuris, tragacanthæ, ana ℈. ß. Misce, fiat puluis, de quo capiat ʒ. ß. frequenter.

Forestus valde commendat puluerem sequentem, aliquoties vsurpatum.

℞. Myrobalan. citrin. & rhab. parum torrefacti, ana ℈. j. Fiat puluis pro vna dosi.

Hercules Saxonia sequenti puluere dicit omnes dysenterias recentes, nisi fluxio admodum vrgeat, statim & certò sanari.

℞. Ossis sepiæ vsti ʒ. ij. spongiæ pice imbutæ, & in ollula vstæ, cortic. ouor. indurator. ablata pellicula interiori, ana ℥. ß. margarit. præparat. bol. armen. ana ʒ. j. Fiat puluis. Dosis ʒ. j. in liquore idoneo.

Non minoris efficaciæ, imò frequenti experientia confirmatus est puluis granor. actes, à Quercetano descriptus in Pharmacopœa, illiusque vtendi modus ibidem videri potest.

Opiatæ etiam in sequentem modum præscribi possunt.

℞. Conseruæ rosar. antiquæ, & cydoniati, ana ℥. j. conseruæ rad. symphyti ℥. ß. coralli præparati ʒ. j. ß. croci Martis, boli armenæ, terræ sigill. sem. plantag. ana ʒ. j. spodij ℈. ij. Cum syrupo de rosis sicc. vel myrtino, fiat opiata, de qua capiat magnitudinem castaneæ, bis aut ter in die. Vel cum saccharo rosac. ad pondus omnium, poterit fieri conditum ad vsum frequentem.

Mycleta Nicolai ad dysenteriam, & reliquos alui fluxus vtiliter vsurpatur.

Sapienter monet Crato, ante septimum diem, priusquam vlcera intestinorum probè abstergantur, astringentia per os non conuenire, nec foris etiam applicanda esse. Verum post septimum à leuioribus incipiēdum. Montanus verò astringentia penitus abdicat, detergentibus, lenientibus & incrassantibus contentus. Verùm materia morbifica probè euacuata, retentricis facultatis imbecillitas, qua fluxus alui fouetur, astringentibus remediis opportunè tollitur.

Ad vlcus leniendum & consolidandum electuarium sequens vtilissimum est.

℞. Mucilag. sem. cydonior. mucilag. rad. consolidæ, & gummi tragacanthæ, omnium extractarum cum aqua rosar. ana ℥. j. amyli ʒ. j. coralli rubri ʒ. ij. boli armen. præp. ʒ. j. balaust. ʒ. ß. rob. de sorbis, vel cydoniati ℥. ij. sacchari rosac. ℥. j. Fiat instar electuarij, dosis ʒ. ij.

Narcotica per os aliquoties exhibita miranda præstant: dolorem enim sedant, fluxum cohibent, somnum conciliant, & sic quoque vires

reficiunt. At multò erunt vtiliora, si astringentibus, & roborantibus permisceantur. Exempli gratia.

℞. Conseruæ rosar. antiquæ ℥. ij. laudani opiati g̃. iij confectionis alkerm. ℈. ß. Fiat bolus.

In dysenteria maligna & epidemica bezoardica & sudorifica multum possunt. Compertum enim est per huiusmodi remedia, euacuata materia dysenteriam cessare: ideoque mox à principio, & dum reliqua fiunt, humoris peccantis natura aduertenda est. Si enim is malignus sit, qualis in dysenteria epidemica esse solet, frustrà laboratur reliquis medicamentis, nisi simul, & quidem statim in principio alexipharmaca exhibeantur. Ad hunc vsum reuocari possunt ea omnia quæ in febribus malignis conueniunt. At præter ea quæ diaphoretica sunt, vt lapis bezoardicus, aqua theriacalis, conferent etiam plurimum cornu cerui, terra sigillata, bolus armena, vnicornu, corallium, carabe, scordium, hypericum, plantago, tormentilla, pimpinella, & alia innumera.

Exteriùs verò admoueantur toti ventri olea cydonior. rosac. & si magis astringendum, omphacinum, vel addita aceti tertia parte, & coquendo ad consumptionem aceti, si ventriculus simul affectus sit, addatur mastichinum vel absinthinum.

Post inunctionem, eadem pars conspergatur puluere aliquo astringente, conflato ex myrtillis, cortice granator. gallis, nucibus cupressi,

calycibus glandium, rosis rubris, balaustiis, thure, mastiche. Cui ad majorem astrictionem addi possunt bolus armena, terra sigillata.

Ex iisdem pulueribus, oleis prædictis exceptis, addita cera; possunt parari vnguenta ad eundem vsum. Vel etiam vnguentum comitissæ solum, aut aliis permixtum admoueri potest.

Cataplasma ad diarrhœam præscriptum hic conuenire potest, tum etiam sequens, quando potentiùs astringere desideras.

℞. Bol. armen. ʒ. vj. thuris ℥. ß. sang. drac. mastiches, mumiæ, ana ʒ. ij. Fiat puluis, qui excipiatur albumine oui, & aceto, & cum panno ventri sub vmbilico apponatur. Vel

℞. Telæ aranear. ℥. iij. album. oui diu concussum n. j. Frigantur in sartagine, & calidè vmbilico applicentur.

In dysenteria epidemica laudatur cataplasma ex theriaca, & terra sigillata ventri appositum.

Cataplasma sequens hepar roborans à Solenandro multum commendatur in omni alui fluxu, tam hepatico, quam dysenterico, & antiqua diarrhœa. Neque ob astringentia metuendum esse docet, quia hepar roborantibus temperantur.

℞. Eupatorij, schœnanthi, ana M. j. spicæ indicæ P. ß. mastiches, macis, ana ℥. ß. ligni aloës ʒ. iij. myrobalan. chebul. emblic. torrefact. ana ℥. j. bol. armen. terræ sigill. lapid. hæmatit. ana ʒ. vj. coriandri præp. ℥. j. ß. spodij ʒ. ij. rosar. ℥. j. specierum triasantal. sine camphora ℥. ß. scoriæ ferri præp. ℥. j. farinæ

hordei ℥. ij. olei de mastiche, & myrtill. ana quantum satis. Fiat emplastrum, quo totus venter contegatur, à cartilagine xiphoïde ad os pectinis.

Fotus etiam fieri potest toti ventri ex decocto astringentium facto in aqua ferrata, cum vini rubri vel aceti portione. Vel

℞. Rosar. rubr. M. ij. absinthij, menthæ, ana M. ij. nucis moschat. rad. cyperi, mastiches, galangæ, ana ʒ. j. Cum linteo albo fiat sacculus iustæ magnitudinis, qui in vino rubro, vel aceto calefactus ventri imponatur. Vel

℞. Absinthij, menthæ, plantag. fol. quercus, summitatum rubi, caudæ equinæ, centinodiæ, ana M. j. flor. chamæm. P. ij. rosar. rubr. M. ß. myrtillor. ʒ. j. sem. sumach, plantag. coriandri, ana ʒ. vj. nuc. moschat. num. iij. Fiat decoctio in aqua chalybeata, & vino rubro, qua foueatur venter.

Rulandus ventri admouet sacculum ex furfuribus in aceto decoctis.

Si dolor valdè vrgeat, ventri admoueantur lintea, in lacte chalybeato calente madefacta.

Quod si fomenta non sufficiant, ad insessus deuenire possumus, qui à Matthæo de Gradi, Sauanarola, & Iachino præcipuè laudantur. Idemque Iachinus ad pueros maximum esse secretum asserit. Nam calore actuali nonnihil humores ad cutem auertunt: qualitate verò astringente fluxum cohibent. Iis tamen vtēdum non erit, si corpus humoribus vitiosis refertum fuerit, si dysenteria fuerit maligna, & febrem co-

mitem habuerit. Fiunt autem ex teneris germinibus quercuum, baccis cupressi viridibus, nucibus pineis viridibus, vel pini foliis, & corticibus aliisque in aqua decoctis.

Ex prædictis fotuum decoctis possunt fieri suffumigia: si nempe eorum vaporem recipiat æger in sella perforata.

Fauentinus commendat suffumigium ex terebinthina, supra laminam candentem iniecta, bis in die exceptum.

Idem laudat fomentum sequens, ano admouendum.

℞. Melissæ ℔. j. verbasci M. j. Includantur sacculo oblongo, qui postea in vini rubri styptici, & aceti fortissimi ana quantum satis, coquatur ad tertias, & calidus ano imponatur.

Rulandus verò ano admouet fotum ex decocto glandium in aceto paratum.

Idem Fauentinus hanc lotionem proponit, tanquam secretum ad sistendum fluxum dysentericum.

℞. Scoriæ ferri aceto præparatæ, limaturæ chalybis aceto præparatæ, ana ℔. j. Bulliant in ℔. ij. aceti fortissimi ad mediæ partis consumptionem. In hoc decocto æger plantas pedum, & volas manuum detineat per dimidíam horam manè & vesperi.

Ad dolores leniendos omentum castrati aut veruecis recenter mactati, ventri admotum & fasciis alligatum, multum prodest, præcipuè in pueris; & pluries idem remedium iterari debet.

Si hepar, aut ventriculus, aut cerebrum huic

fluxui occasionem præbeant, propria remedia illis erunt adhibenda, ea perpetuò seligendo quæ astringendi & roborandi vim habeant.

Pro potu ordinario exhibeatur aqua, cum conserua rosar. agitata, tinctura rosar. decoctum fol. quercus, vel aqua infusionis terræ sigillatæ, vel aqua simplex uro vstulata; cum syrupo cydonior. myrtino, aut de rosis siccis. Vel absente febre leue decoctum mastiches cum syrupis prædictis. Potus chalybeatus, ex sententia Cratonis, exhibendus non est: non enim astringit, vt vulgò creditur, sed turbat aluum. Alij laudant decoctum graminis, quia siccando prodest, & per vrinam diuertendo.

Denique obseruatione dignum est, quod tradit Aëtius lib. 3. cap. 8. & Paulus lib. 1. cap. 35. inueterata alui profluuia per venerem exsiccari. Quod priùs dixerat Hipp. 7. Epid. in fine; Impudens scortatio difficultati intestinorum medetur. Huius rei veritatem experientia didicit Amatus Lusitanus curat. 47. cent. 2. Dysentericus, inquit, cum grauiter opprimeretur, noctu cum vxore hymenæum exercuit: & ilico deiectiones cessarunt, indeque sanus euasit.

Hic pro coronide addatur, quod in curatione diarrhœæ ex Platero in cura fluxus hæmorrhoïdum relatum est; sanguinem feruidum iniectum mirabiliter aluum fluentem cohibere vel humanum, vel alterius animalis.

CAPVT VII.

Tenesmi curatio.

TENESMVS fit ab vlcere intestini recti, quod assidua desidendi cupiditas insequitur, sed nihil præter mucosum quoddam, & subcruentum aut purulentum egeritur. Illud autem vlcus easdem habet generationis suæ causas, quas vlcera dysenteriæ producere diximus.

Ideò non multum abest tenesmi curatio à dysenteriæ therapia. Atque ita primùm humores acres & erodentes, ab hepate aliisue partibus profluentes expurgandi sunt medicamentis astringendi vi præditis, quale est imprimis rhab. quod eò vsque iterandum est, donec exhausta & inhibita fluxio videatur.

Si adsit inflammatio, quæ febre potissimùm dignoscitur; aut multitudo sanguinis, phlebotomia vsurpanda est. Imò verò si inflammatio post venæ sectionem perseueret, vt etiam stranguriam efficiat, quod non rarò solet contingere; venarum hæmorrhoïdalium apertio per hirudines erit vtilissima.

Tum clysteres, nunc lenientes, cum dolor vrget plurimum; nũc abstergentes, glutinantes, aut astringentes, pro variis vlceris temporibus iniiciendi sunt, quorum formulæ ex dysenteriæ curatione desumendæ sunt.

In clysterum autem vsu obseruandum est

primò, vt sæpè & in parua quantitate, scilicet ad ℔. ß. iniiciantur, quia difficile ob conatum assiduum retinentur, deinde vt canalis in podicem blandissimè inseratur, ne locum irritet, doloremque augeat.

Tum pars affecta sedulò tractanda est fotibus, insessibus, suffumigiis, suppositoriis, & inunctionibus.

Fotus in hunc modum concinnari poterit.

℞. Fol. tapsi barbati, & absinthij, ana M. vj. Decoquantur in lacte recenti, & includantur duobus sacculis, qui alternatim, ano & toti ventri calidè applicentur. Vel

℞. Flor. chamæmel. & ros. ana M. j. vini rubri ℔. ij. Infundantur per duas horas supra cineres calidos. Foueatur anus calidè quantum ferre potest, cum linteis quadruplicatis. Postea super spongiam in eodem liquore expressam sedeat æger, ipsamque sedendo comprimat.

Vel impleantur duo sacculi furfure tritici, & in aceto bulliant. Sedeat æger, modo super vnum, modo super alterum calidum, quantum ferre potest.

Si multum sanguinis excernatur, fotus in hunc modum componi poterit.

℞. Fol. verbasci cum radic. M. ij. rosar. rubr. P. j. cortic. granat. & gallar. ana ℥. ß. Coquantur in duabus partibus aquæ ferratæ, & vna vini rubri pro fotu. Quem efficaciorem efficies, si aluminis ℥. ß. addideris.

Insessus ad dolorem leniendum fiunt ex emollientibus, in aqua vel iure extremitatum veruec-

cis decoctis, quibus si ardor increuerit, addi poterunt violæ, solanum, cucurbitæ, & melonis ramenta. Ad vlceris verò sanationem ex astringentibus pro fotu supra descriptis erit componendum.

Suffitus vlceri exsiccando idonei sunt ex thure in ignem coniecto, vel ex decocto sabinæ facto in oxycrato, aliisque in curatione dysenteriæ propositis, quorum fumum excipiat æger in cathedra perforata. Sequens autem maximè laudatur à Foresto.

℞. Mastiches ʒ. j. thuris ℈. j. myrtillor. ʒ. j. ß. rosar. rubr. ℈. ij. Fiat puluis pro suffumigio.

Suppositoria in hoc affectu multum possunt, quæ blanda ac lenia esse debent, ne partem admodum sensilem exasperent. Fient autem commodè ex seuo hirci, vel capræ, in formam suppositorij secto, & indito: dolorem enim sedat, & vlcus consolidat. Sed ad dolorem sedandum erunt præstantiora, si semen papaueris vel hyoscyami subtilissimè tusum permisceas, & in nodulum chartaceum suppositorij forma effundas. Longè magis si horum loco, oleorum ex dictis seminibus expressorum guttas tres cuilibet suppositorio addideris, vel opij g̃. j. in olei amygd. dulc. ℈. ß. dissolutum.

Ad vlcus sanandum efficacius fiet si seuo, vt dictum, soluto, vel simplici, vel narcoticis additis, amylum & gummi tragacanth. tritum, vel infusum priùs in aqua plantaginis misceas. Vel in sequentem modum componi poterit.

℞. Gum. tragacanth. quantum ſatis. Affunde tantillum aquæ plantag. vt intumeſcat tantum, neque nimium liqueſcat; adde mucilag. ſem. pſyllij aut cydonior. tantundem, & vitellum oui aſſum. Miſce, iiſque parùm calentibus adde ceræ albæ liquatæ q. ſ. ad ſuppoſitorij conſiſtentiam. Huic etiam narcotica addi poſſunt. Tum etiam, quemadmodum in prædictis, ad maiorem eroſionem curandam, pulueres ceruſæ, tuthiæ, boli, balauſtior. aliorumque citra acrimoniam ſiccantium, qui tamen ſubtiliſſimè læuigari debent, ne partis ſenſum exaſperent.

Olea & vnguenta admoueri poterunt tum ventri, qualia in dyſenteriæ curatione propoſita ſunt; tum ano, vt vnguentum roſac. popul. vel ex mucilaginibus, vitellis ouor. oleo roſac. &c. paratum, ad inflammationem & dolorem demulcendum, aliaque in hæmorrhoïdum dolore proponenda; vel ad vlceris ſanationem vnguentum album Rhaſis, pompholygos, in hydromelite liquatum, & alia innumera.

Denique in grauiori affectu ad narcotica confugiendum eſt, non ſolum admota, ſed etiam aſſumpta. Cæteris autem præſtat laudanum opiatum ad gr. iij. vel iiij. cum maſtiche & terra ſigillata exhibitum, vel in clyſtere permixtum, ex decocto flor. chamæm. parato.

CAPVT

CAPVT VIII.

Fluxus hepatici curatio.

FLuxus hepaticus fit, cum dilutus & ſeroſus ſanguis, vel potius ſerum, tantillo ſanguine tinctum, loturæ carnium perſimile, ab aluo deiicitur.

Cauſa illius eſt hepatis feruor & imbecillitas, cum ſanguinis meſaraïci tenuitate ſumma, venarumque amplitudine, vel dilatatione. Dyſenteriæ non rarò ſolet ſuccedere, & proſtratis iam viribus, mortem plerumque infert, alioqui rarus affectus.

Illius curatio perficitur remediis hepar roborantibus, calidiorem eiuſdem intemperiem corrigentibus, fluxumque cohibentibus. Quæ ſequentibus operandi modis adminiſtrari poterũt.

Ac primùm quamuis nullus vacuationibus locus eſſe videatur, cum fluxus immodicus ſui tantum cohibitionem indicet; rhab. tamen vel ſolum, vel cum myrobalanis exhibitum, iuxta formulas in dyſenteriæ curatione propoſitas, interdum prodeſſe poterit, quia hepar roborat; idque inprimis, ſi quædam impuritates deiectionibus permixtæ videantur. Imò verò nonnulli ægrotantes rhab. ℈. j. cum conſerua roſar. in multos dies exhibito liberati ſunt.

Clyſteres hic parùm proſunt, cum hepar affectum ſit. Attamen ex lacte chalybeato, vel de-

coɫto leniter aſtringente interdum iniici potuerunt, ne inteſtina nimium relaxentur.

At iulepi hepar roborantes, eiuſque intemperiem corrigentes in hunc modum componi poterunt.

℞. Rad. cichor. gramin. acetoſ. ana ℥. j. fol. endiu. agrim. cichor. plantag. cuſcutæ, ana M. j. abſinthij pontici M. ß. ſantali rubr. ʒ. j. ß. raſur. eboris & ſpodij, ana ℈. ij. coriandri præparati ʒ. j. roſar. rubr. P. j. Coquantur ad ℔. j. ß. In colatura diſſolue ſyrupi cydoniorum & acetoſi ſimpl. ana ℥. ij. Fiat iulep. pro iiij. doſibus, ſerò & manè ſumendis. Vel

℞. Aquæ plantag. ℥. iiij. ſyrup. de roſis ſicc. ℥. j. ſpiritus vitrioli quantum ſatis ad moderatam aciditatem. Fiat iulep. frequenter iterandus.

Poterit etiam æger vti frequenter ex cocleari ſyrupis ſequentibus.

℞. Syrupi myrtini, cydonior. & de roſis ſiccis, ana ℥. j. ſyrup. de cichor. ſimpl. aut compoſ. cum rheo ℥. j. ß. Miſce.

Fit ſyrup. præſtantiſſimus ex tinɫura roſar. faɫta in aqua roſar. & cum ſaccharo roſac. redaɫta in ſyrupum.

Puluis etiam ſequens ad ʒ. ß. vel ʒ. j. ſemel aut bis in die in ouo ſorbili, iuſculo, aut alio liquore idoneo vſurpari poterit.

℞. Sem. plantag. & acetoſæ, ana ʒ. j. ſem. endiu. portul. cuſcut. coriand. præp. ana ℈. j. roſar. rubr. trochiſc. de ſpodio, gum. tragacanth. torrefaɫti, ana ʒ. ß. pellicul. interiorum ventriculor. gallinæ exſiccator. ℈. ß. Fiat puluis tenuiſſimus.

Vel tabellæ triasantali duplicato rheo ad ʒ. ij. pro dosi exhibitæ, ad hepar roborandum erunt vtilissimæ, tum etiam opiata sequens.

℞. Conser. rad. cichorij ℥. j. conseru. rosar. veter. ℥. ß. pulpæ passular. corinth. ʒ. vj. croci Martis ʒ. j. coralli præpar. rasuræ eboris, & cornu cerui, ana ℈. j. Cum syrupo de ros. siccis fiat opiata, addendo spirit. vitriol. ℈. ß. De qua capiat magnitudinem castaneæ tribus horis ante pastum. Potest etiam addi hepar lupi præparatum, quod ab authoribus commendatur tanquam specificum.

Passulæ maiores vel corinthiacæ, quia hepati amicæ, in hoc affectu commendantur, ideò magna copia cum seminibus sunt comedendæ. Quod vt commodiùs fiat, priùs in mortario marmoreo erunt contundendæ.

Vel rob passularum fieri potest, coquendo eas in vino rubro, vel alio generoso, si calor non obstiterit; & postea succum ex iis exprimendo, rursumque in formam rob decoquendo. Quod simplex vsurpari poterit, vel cum sequentibus componi in formam opiatæ.

℞. Passular. corinthiac. ℔. ß. Coquantur ad pultis consistentiam in vino veteri. Transfundantur setacco, & colaturæ admisce corticis citri condit. pistati ℥. ß. pulu. electar. triasantal. & diamarg. frig. ana ʒ. j. coralli præp. & rosar. rubr. ana ℈. iiij. iecoris lupi præp. ʒ. iij. Fiat opiata.

Syrupus corallor. ad hepar. roborandum & fluxum cohibendum præstantissimus est. At lon-

gè præstantior illius tinctura. Cui etiam substitui poterit extractum vel magisterium, in aqua plantag. exhibitum.

Succus ex surculis tenuioribus vrticæ per se ad ℥. ij. vel cum aqua & aceto exhibitus manè per triduum, fluxum sistit, & sanguinem corruptum purificat.

Quia verò in hoc affectu corpus valdè absumitur, destillatum restaurans fluxui etiam cohibendo idoneum, vel per se frequenter exhibendum, vel omnibus cibariis permiscendum est.

℞. Caponem pinguem & perdicem, iisque deplumatis & exenteratis, repleantur ventres fol. cichorij, agrim. & carne testudinum, ana M. j. conseruæ rof. ℥. iij. sem. plantag. coriand. præp. ana ʒ. ij. myrobalan. citrin. ʒ. j. fol. sanguinariæ M. ß. trochiscor. de carabe, & de spodio, ana ℈. iiij. pulu. elect. de gemmis, triasantali & diamarg. frig. ana ʒ. j. Irrorentur omnia vino styptico, & simul in ventres auium immissa coquantur in aquæ ℔. iiij. ad mediæ partis consumptionem vase clauso. Postea reponantur omnia in alembico vitreo cum vini optimi ℥. iij. Distillentur in balneo mariæ ad vsum dictum.

Pro potu vtatur æger tinctura rosar. vel decocto cichorij & graminis cum syrupo cydonior. addendo aliquot guttulas spiritus vitrioli.

In cibis hordeata & amygdalata, ac præcipuè oryzata conueniunt.

Exteriùs verò applicentur ventri eadem remedia, quæ in dysenteriæ curatione præscripta sunt, addẽdo hepatica nonnulla, vt absinthium,

rosas, santala omnia, spodium &c. Quia inunctiones ventris ad hepatis vsque regionem solent pertingere.

Hepati verò sequens epithema admoueri poterit.

℞. Fol. endiu. & cichorij, ana M. j. cuscutæ & absinthij vtriusque, ana M. ß. rosar. rubr. P. j. santali rub. ʒ. j. ß. spodij ℈. ij. Coquantur ad ℔. j. ß. In colatura dissolue aceti rosac. ℥. ij. Iterum bulliant leuiter & colentur, fiat epithema.

Eadem pars sequenti vnguento illinatur.

℞. Cerati santalini ℥. ij. olei cydonior. & absinthij, ana ʒ. iij. Misce, fiat linimentum.

Denique si vigiliæ plurimùm ægrotantem infestent, vt non rarò solet contingere, quia hic fluxus noctu solet ingrauescere, ad narcotica erit deueniendum, qualia in superioribus alui fluxibus fuerunt proposita.

CAPVT IX.

Lumbricorum curatio.

LVMBRICI generantur in intestinis ex materia putrida, ac præcipuè pituita dulci: qua cum plurimum abundent pueri, propter ingluuiem & prauam victus rationem, illis admodum sunt obnoxij.

Quamprimum autem ex signis cognoscimus lumbricos in corpore latitare, eorum expulsio-

ni ſtatim incumbendum eſt. Quod perficietur commodè catharticis medicamentis, quæ vermes enecant & expellunt, tum etiam putridam materiam ex qua generantur euacuant.

At verò inter purgantia præſtantiſſimum eſt rhab. quod etiam præſenti alui fluxui & febri conuenit. Illius tamen exhitionem præcedere debent lumbricos enecantia, aut ſaltem quæ ipſos ad inferiora inteſtina detrudant, per os aſſumpta; tum quæ eoſdem deorſum euocant, per clyſterem iniecta. Quorum formulæ vulgò in hunc modum ſe habent.

℞. Aquar. gram. & portul. ana ℥. j. ß. ſyrup. de limon. ℥. j. confect. de hyacinth. ʒ. j. pulueris contra vermes ℈. j. Fiat potio, quæ detur ſtatim, & paulo poſt clyſter ſequens iniiciendus eſt.

℞. Hord. integ. furfur. macri, & roſar. rubr. ana P. j. liquirit. raſ. & paſſul. mundat. ana ℥. ß. Coquantur ad ℔. ß. vel quartaria tria pro puerulo. In colatura diſſolue ſacchari rubri ℥. j. vitellum oui n. j. Fiat clyſter. Poteſt addi caſſia vel catholicum, ſi magis laxare eſt animus.

Quibus remediis ſemel aut bis vſurpatis, potio ſequens propinanda eſt.

℞. Rhab. electi ʒ. j. ſantali citrini ℈. ß. Infundantur in aqua graminis, aut portulacæ. In expreſſione diſſolue rhab. puluerati, & pulu. contra vermes, ana ℈. j. ſyrup. roſac. ℥. j. Miſce, fiat potio. Vel.

℞. Rhab. puluerati, & corallinæ, ana ʒ. ß. plus, minus, pro ætate; aquæ gramin. ℥. ij. ſyrup. violac. ℥. j. Fiat potio.

Si febris magna non adeſt, hieræ picræ ʒ. ij. plus, minus, potioni admiſcendæ ſunt: illa enim propter amaritudinem lumbricos potenter enecat & expellit.

Si verò prædictis remediis non ceſſerit affectus, ad ſequentia tranſeundum eſt.

℞. Rad. gram. & acetoſ. ana ℥. j. fol. endiuiæ, cichorij, acetoſæ, & portulacæ, ana M. j. ſummitatum hyperici, ſcordij, & centaur. minor. ana P. j. corallin. ʒ. iij. Coquantur ad ℔. j. In colatura diſſolue ſyrup. de limonib. ℥. iij. Fiat julep. pro iij. aut iiij. doſibus, bis in die ſumendis.

℞. Vnguenti de arthanita ℥. iij. mercurij crudi ʒ. j. Miſce, inungatur totus venter.

Deindè purgatio repetenda eſt, imò frequenter iteranda, donec impuritati corporis ſit ſatiſfactum.

Imò verò prædicto decocto ſenna, agaric. rhab. &c. addi poterunt, & tunc ſemel tantum in die erit exhibendum.

Rondeletius valdè probat electar. diacarth. tanquam remedium potentiſſimum ad vermes deiiciendos, & pituitam expurgandam, tum etiam chylum corruptum, ex quibus generantur & nutriuntur vermes; tum etiam infuſionem agarici in oxymelite. Quæ remedia præcipuè conuenient, ſi febris non adfuerit.

Quia verò ſæpè non niſi magno labore, & longo tempore verminoſi affectus in nonnullis pueris expugnari poſſunt, quamplurima remedia, eaque præſtantiſſima ab authoribus inuen-

ta & vſurpata ſunt, tum interna, tum externa.

Inter interna primùm recenſeri debent pulueres varij, quorum formulas apud authores paſſim videre eſt.

Ad præcipuos verò ſequentes referendi ſunt, quorum doſis erit à ℈. j. ad ʒ. j. pro ætate puerorum, cum liquore idoneo.

℞. Sem. ſantonici, quod contra vermes vulgò vocant ℥. ß. corallinæ ʒ. iij. raſuræ cornu cerui ʒ. ij. Fiat puluis.

Vel ſem. contra, corallinæ, & corn. cerui, ad ſummam albedinem vſti, ana partes æquales. Vel

℞. Pulu. hieræ ſimpl. ʒ. ij ſem. contra, ſcordij, centaur. minor. corallinæ, ana ʒ. j. Fiat puluis.

℞. Rhab. & agarici, ana ʒ. j. trochiſc. alhandal ℈. j. diagrid. ℈. ß. corallinæ, cornu cerui vſti, ana ℥. ß. myrrhæ, zedoar. flor. tanaceti, ana ℈. j. ſalis abſinthij & tartari, ana ʒ. ß. Fiat puluis tenuiſſimus.

In hiſce autem puluerибus aduertendum eſt, vt ex calidioribus medicamentis compoſiti, in calidis naturis & febricitantibus raro & in minori doſi vſurpentur.

Mulierculæ vulgò pueris à lumbricis malè habentibus exhibere ſolent ſem. contra ſaccharo incruſtatum, vel nudum ſem. cum melle permixtum. Quod remedium præſtantiſſimũ eſt; ſiquidem lumbrici dulcium rerum auidi mel deuorant, & cum melle ſemen quo interficiuntur.

Quia verò ſemen illud valdè calidum eſt, tem-

perari poteſt ſi in aceto infundatur per duas horas; poſtea vero cum melle coсto miſceatur ad formam opiatæ, quam Amatus Luſitanus prædicat tanquam primum aduerſus lumbricos remedium.

Cornu cerui vſtum à Foreſto maximè laudatur, cum paſſulis, aut alio quouis modo exhibitum, vt nonnulli hoc ſolo remedio curati ſint; iis præcipuè conuenit, qui lumbricis cum alui fluxu laborant. In qua affectuum complicatione commendat etiam ſuccum plantaginis, & decoctum centinodiæ in potu exhibitum. Quibus addi poſſunt topica ventri admota, partim aſtringentia, partim lumbricos enecandi virtute prædita.

Vulgò etiam vſurpatur à mulieribus oleum commune cum vino exhibitum. Illud autem lentore ſuo, animalium eorum, quæ ſola tranſpiratione viuunt, ſpiracula occludens, ſuffocat & interimit. Vinum etiam acrimonia ſua, eadem interficit. At præſente febre, melius eſt oleum cum ſucco limonum vel granatorum admiſcere; vel quod multò præſtantius eſt, oleum amygdal. amar. cum prædictis ſuccis, vel aqua florum arantiorum.

Stocherus in Empirica ſua, oleum è ligno exſiccato coryli ſeu auellanæ per deſcenſum paratum laudat, ſi vna vel duæ guttæ puero exhibeantur: grandioribus vero, tres vel quatuor cum mica panis. Immediatè, inquit, interficit, & educit per ſeceſſum, imò verò lumbricos & pediculos extra corpus leui contactu enecat.

Volunt autem authores peritiſſimi, hoc oleum è ligno corylino extractum, eſſe oleum illud heraclinum, quo Martinus Rulandus pueros à lumbricis ferè in momento liberabat, labra & vmbilicum eodem illinendo, vt paſſim in illius centuriis videre eſt.

Nos autem experti ſumus oleum iuniperinum, ad guttam vnam exhibitum cum iuſculo, puerulis hiſce à lumbricis laborantibus multum opitulari, modò febris abſit.

At reliquis omnibus remediis fortè præſtaret mercurius crudus, ſi eum per os exhibere auderemus, quod tamen magnorum virorum ſuffragia fieri poſſe teſtantur. Quorum nonnullos in medium proferam: vt qui hoc remedij genus tentare voluerint, id minimè ſine authore feciſſe exiſtimentur.

Mathiolus epiſt. 4. ad Stephanum Laureum, Medicum Cæſareum; Cum, inquit, argentum viuum nulla alia lethifera facultate (vt Dioſcorides inquit) interimat, quàm quod ſuo ingenti pondere inteſtina laceret: nihil ſanè verendum videtur minima quantitate id poſſe moliri vnquam, præſertim cum ſua grauitate & ſphærica forma, facilè è corpore per inferiora labatur. Idcircò mirari non debemus, ſi Braſſauolus, tam clarus ætatis noſtræ Medicus, ad necandos interaneorum vermes, dari pueris argentum viuum nullo incommodo, ſcriptum reliquit, & eo tam fœliciter vſus ſit alter quidam clariſſimus Medicus Patauinus, quanquam parandi dandique rationem minimè vnquam de-

cere voluit. Atqui ego, etſi hoc medicamento nunquam ſum vſus, vidi tamen dari ſæpè illud, ſcrupuli, vel ſeſquidrachmæ pondere à Goritienſibus obſtetricibus, ægrè parturientibus mulieribus, nullo prorſus incommodo, ſed fœlici ſemper euentu. Hæc Mathiolus.

Fallopius tract. de morbo gallico cap. 76. Si bibatur, inquit, argentum viuum, illud non facit quod facit vnctum. Vidi mulieres, quæ libras eius biberunt vt abortum facerent; & ſine noxa. Ego exhibeo in vermibus puerorum, & nullum parit ſymptoma; ſolùm necantur vermes.

Platerus in curatione lumbricorum; Argenti viui, inquit, guttam vnam vel alteram, vel ℈. ß. aliqui deglutiendum propinant: quod vermes, quibus maximè aduerſum, citò fugat, poteſtque innoxie, vt alibi etiam dictum, ſumi.

Apud Fabricium Hildanum obſeru. 71. cent 2. in qua deſcribitur hiſtoria cuiuſdam mulieris lumbricis laborantis, à Gilberto Saraceno ad dictum Fabricium miſſa, ſequentia habentur. Poſt quorundam remediorum enumerationem, hiſce additum eſt ex hydrargyro præſtantiſſimum remedium: illud enim ad ſeſquidrachmam purum, & per corium traiectum hauſit, nec ab eo infeſtare ceſſarunt eam dira hæc animalia.]

Ioannes Baptiſta Zappata lib. de ſecretis mirabilibus, cap. 5. inſignes proponit hiſtorias lumbricis laborantium, mercurij vſu ſanatorum, in quibus infinita alia remedia, tum aloë & abſinthium fruſtrà vſurpata fuerant. Illius autem ex-

hibendi modus duplex ab eo proponitur. Primus talis est.

℞. Arg. viui ℥. j. pro puerulis verò ℈. j. vel ij. benjoini ℈. ß. aquæ vitæ rectificatæ guttas iiij. vel v. Misceantur simul in mortario vitreo cum pistillo vitreo. Posteà adde conseruæ rosar. aut violar. quantum satis ad incorporandum, vt fiat bolus, quem capiat æger manè per se, vel in pane hostiario. Secundus modus talis est.

℞. Sacchari valde rub. parum, aquæ commun. guttas iij. vel iiij. Misceantur in mortario vitreo ad consistentiam mellis. Deinde adde arg. viui quantitatem dictam. Incorporentur simul, addendo olei amygd. dulc. guttas vj. aut vij. quæ impediant ne mercurius viuificari possit. Misceantur omnia. Tandem cum pauca conserua rosar. fiat bolus.

Baricellus in hortulo geniali hæc habet. Hydrargyrum, quod à multis venenum existimatur, fœlicissimo successu contra vermes exhibetur, tantæque certitudinis illud in Hispania reputatur, vt mulieres tenellis pueris, qui lactis vomitu laborant, ad quantitatem granorum iij. in propria substantia propinare audeant. Hac autem via morbus cessare videtur frequentatis experimentis. Ego quidem viduam mulierem curaui, quæ nouem dierum spatio, vomitibus continuis ex vermibus laborauerat, & ferè triduo non comederat, nec cibum retinere valuerat. Huic cum hydrargyri ℈. ij. cum tantillo cydonij mortificati propinassem, absque vlla molestia per aluum centum & plures emisit vermes,

& eadem die liberata eſt, & ſolita exercuit domi & foris negotia; magna profectò parentum admiratione, cum prius debilis & emaciata eſſet. Aliis etiam exhibui, & bono ſemper euentu; domique continuò aquam habeo, in qua hydrargyrum infuſum retineo, illamque puerulis pro vermibus libentiſſimè concedo: nec adhuc quempiam ex illo noxam accepiſſe expertus ſum. Vſus eſt hoc remedio ad vermes necandos Mathiolus, Horatius Augenius, & plerique alij celebres viri, qui omnes huius auxilij maximè extollunt beneficia. Datur pueris in ſubſtantia ℈. j. grandioribus ℈. ij. vel ʒ. j. Corrigitur illud & mortificatur in mortario vitreo cum ſacchạro rubro, ibique tamdiù conteritur, vt in partes inuiſibiles diſſoluatur. Ne autem in priſtinam formam iterum redeat, olei amygd. dulc. guttulas binas addere oportet, & cum ſaccharo roſac. violato, vel cydoniato ieiuno ſtomacho languentibus propinatur. Hæc Baricellus.

Sanctorius in meth. vitand. error. lib. 5. cap. 11. Niſi, inquit, in lumbricis necandis ad valida præſidia confugiamus, vt ad aloën non lotam, vel ad mercurij ℈. j. cum aloës & terebinthinæ pauxillo, ad pilulæ perexiguæ formam recepti nihil fit.

Pro potu ordinario aqua ſupra laudata erit vtiliſſima, ex hydrargyri infuſione parata, vel in qua hydrargyrum per horam integram in ampulla vitrea ſemiplena agitatum fuerit.

Non minoris fortè eſt efficaciæ aqua fontis, cum ſpiritus vitrioli aut ſulphuris guttis aliquot

acidula reddita: sunt enim acetositates illæ specifica materia qua moriuntur vermes. Aqua verò, prout puer est grandior, magis vel minus acida est efficienda.

Vulgò autem vsurpatur pro potu ordinario; decoctum graminis aut coriandri præpar. cum syrupo limonum, aut granatorum mixtum. Vel decocto graminis saccharum cum aceti tantillo admisceri poterit.

Dum prædicta remedia vsurpantur, clysteres toto morbi decursu frequenter iniiciendi sunt; primum attrahentes lumbricos, ex dulcibus compositi, vt ab initio dictum est. Qui non solum ex decocto liquiritiæ, passularum, & ficuum parari possunt; sed etiam ex iusculo pulli, admixto saccharo, & melle rosaceo, vel ex lacte, si febris abfuerit, alioqui facile corrumpitur.

At si lumbricos in crassis iam intestinis esse coniiciamus, quia tunc vix ampliùs in tenuia possunt ascendere, medicamenta illos enecantia per clysterem infundere possumus, in hunc modum composita.

℞. Rad. gram. ℥. j. fol. betæ, malu. mercurial. & portul. ana M. ß. corallinæ P. j. coriandri præpar. & sem. contra, ana ʒ. ij. In ℔. ij. aquæ fiat decoctio. In colaturæ ℔. j. dissolue olei rosac. ℥. ij. cassiæ recenter extractæ ʒ. vj. hieræ picræ ʒ. ij. mellis violacei ℥. j. Fiat clyster.

Si fortiorem desideres,

℞. Rad. gentian. ℥. j. absinth. vulgaris, & abrotoni, ana M. j. centaur. min. M. ß. lupinor. ℥. ß. sem. contra ʒ. ij. Fiat decoctio. In colatu-

tæ q. ſ. diſſolue olei abſinthij ℥. j. ß. ſalis ʒ. j. ß. Fiat clyſter, qui iterandus eſt, vt in poſteriori, vt vermes enecati educantur, diſſolue benedictæ laxatiuæ & hieræ picræ, ana ʒ. iij. vel ℥. ß.

Si præſens ſit alui fluxus, clyſter ſequens iniiciendus eſt.

℞. Rad. tormentillæ, & ariſtol. rotund. ana ℥. j. ß. cortic. granat. & myrobalan. ana ℥. j. lentium P. j. baccarum myrti ʒ. j. roſar. rubr. P. j. Fiat decoctio. In colatura diſſolue olei menthæ, vel abſinthij ℥. j. Fiat clyſter.

Exterius verò ventri admoueri ſolent topica varia, non ſolùm anteà propoſita, ſed etiam ſequentia.

℞. Rad. gentian. ℥. j. rad. ariſtoloch. ʒ. vj. cortic. arantior. ℥. j. colocynthid. ʒ. j. cornu cerui vſti ʒ. ij. croci ʒ. ß. Fiat puluis, qui ſubigatur cum oleo de abſinthio vel amygd. amar. & addita cera fiat vnguentum.

Item oleum ſimplex cum pulpa colocynthid. decoctum efficaciſſimum eſt.

Item oleum de abſinthio & hyperico toti ventri manè & ſerò.

℞. Ol. abſinthij, menthæ, & amygd. amar. ana ℥. ß. ſucci abſinthij, rutæ, ana ℥. ij. tormentillæ, dictamni albi, zedoar. ana ʒ. ß. fellis bubuli ʒ. iij. aloës ℈. j. Pulueriſentur, & cum modica cera fiat vnguentum. Vel

℞. Colocynthid. ʒ. vj. Terantur, & cum felle bouis & vino imponantur vmbilico. Quo remedio & vermes interficiuntur, & venter ſoluitur.

℞. Myrrhæ ʒ. vij. maſtich. ℥. viij. aloës hepat.

℥. xviij. sal. comm. ℔. j. Contusa omnia destillentur per retortam lento igne, & magna diligentia: exibit primò aqua, deinde oleum. Quo si illinatur infantium vmbilicus, omnem putredinem corrigit, quæ in eorum mesenterio restagnat.

Cataplasma etiam in hunc modum concinnari poterit.

℞. Farinæ lupinor. ℥. ij. myrrhæ, aloës, ana ʒ. ij. fellis bouis quantum satis, olei de absinthio ℥. ij. Fiat cataplasma ventri admouendum.

Si alui fluxus diutiùs perdurauerit, cataplasma sequens admoueri poterit.

℞. Ol. cydonior. & absinthij, ana ℥. j. succi portulacæ cum aceto extracti ℥. j. ß. farinæ lentium ℥. j. farinæ lupinor. ℥. ß. coralli rubr. cornu ceru. vsti, ana ʒ. iij. Incorporentur simul, & cum pauca terebinthina fiant ad formam cataplasmatis.

Ex sola hiera picra cataplasma conflatum efficacissimum est.

Fotus etiam interdum adhiberi possunt, quando magna ventris inflatio & tensio apparet, in hunc modum compositi.

℞. Fol. absinthij, abrotoni, tanaceti, scordij, maluæ, & violariæ, ana M. j. lupinor. contusor. ℥. ß. centaur. P. j. Coquantur in aqua & aceto. Foueatur totus venter calidè frequenter.

Denique ad latos lumbricos, & ascarides, clyster ex amaris compositus erit vtilissimus. Cui addi debent purgantia toties repetita, donec corporis impuritas ex qua illi generantur, extirpata fuerit.

CAPVT

CAPVT X.

Hæmorrhoïdum fluxus immodici curatio.

MODERATVS hæmorrhoïdum fluxus licet non ſit pure naturalis, quemadmodum menſtrua purgatio in mulieribus, impediri tamen non debet, cum per eum morbi quamplurimi imminentes auertantur, præſenteſque percurentur. At verò cum vel nimia copia effertur, aut diutius durat, vel frequentius reuertitur, vires inde labefactantur, viuidus corporis color perit, ac tandem cachexiæ, & hydropes inducuntur, ita vt quamprimum ſiſtendus, aut ſaltem moderandus ſit. Quod quidem ſequenti remediorum ſerie perfici poterit.

Phlebotomia in omni ſanguinis profluuio reuulſorium eſt remedium. Ideo in profluuio hæmorrhoïdum ſanguis ex vena brachij erit detrahendus; maiori quidem copia, ſi plenitudinis quædam ſigna appareant, & nondum maxima ſanguinis quantitas per hæmorrhoïdas effluxerit. Alioqui in exigua quantitate, & partitis vicibus tantùm erit detrahendus.

Sanguinem etiam per dictas venas effluentem reuellunt frictiones, & ligaturæ partium ſuperiorum, tum cucurbitulæ, ſcapulis, mammis, & hypochondriis, quæ ad maiorem reuulſionem in ſcapulis ſcarificari poterunt: in omnibus autem locis prædictis ſæpe & frequenter erunt admouendæ.

Purgatio etiam blanda humores biliosos sanguini impetum conciliantes ad intestina deriuat; eaque fieri debet ex purgantibus astringendi vi præditis, vt rhabarbaro, myrobalanis, & tamarindis, qualis ad vomitum sanguinis fuit proposita. Docetque Mercurialis tamarindos præcipuè ad compescendum huiusmodi sanguinem fluentem miram quandam potestatem habere, tam decoctos, quam in substantia vsurpatos. Imò pruna nostratia acidula, quæ aliquo modo tamarindos æmulantur, frequenter esitata ante alios cibos, huic rei etiam conducere. Illorum præterea vsus erit conuenientissimus, vt aluus laxa seruetur; ac si non suffecerint, alia etiam addenda erunt, quæ ad alui astrictionem fuerunt proposita, quandoquidem vsu medicamentorum astringentium aluus constipatur, & in conatu, qui ad fæces duriores expellendas necessarius est, hæmorrhoïdes magis aperiuntur, ac copiosum sanguinem effundunt.

Postmodum ad ea remedia veniendum est, quæ sanguinem incrassant, & venas laxiores constringunt, qualia sunt ea quæ ad sanguinis vomitum & sanguinis sputum, in formam iulepi, pulueris, opiatæ, aliorumque supra proposita sunt. Deueniendo etiam ad narcotica, vt ibidem dictum est, si maxima necessitas postulauerit.

Ac præter illa remedia, valdè laudantur ab auctoribus pilulæ de bdellio, quas tamen reiicit Rondeletius, propterea quod vero bdellio Pharmacopœi careant, & illius loco myrrham vsurpent, quæ sanguinis fluxum promouet. Verùm

huic obſiſtit Solenander, illiuſque experientiæ propriam opponit, aſſerens ſe in vſu harum pilularum, vt ſunt præſcriptæ, atque cum vſitato bdellio compoſitæ, effectum quem promittunt tam euidentem comprehendiſſe, vt de compoſitione dubitare vix queat. Niſi quis putet ab adiectis ſiccantibus & aſtringentibus, hoc qualecumque quod recipiunt myrrhæ, obtuſum ſuperatumque eſſe. His addere poſſumus, Bauderonium in Pharmacopœa, alioſque recentiores aſſerere, verum hodie bdellium, Dioſcoridis deſcriptioni conueniens, ex Iudæa nobis afferri, & â myrrha non difficile diſtingui. Illarum autem pilularum vſus talis eſſe poterit.

℞. pilular. de bdellio ℥.j. trochiſc. de carabe, & de terra ſigillata, ana ℈. j. Cum mucilag. ſem. cydonior. extracta cum aqua roſacea, fiat maſſa pilularum, de qua capiat ℈. j. bis in die ante prandium & cœnam.

Topica remedia eodem tempore vſurpanda ſunt, in varias formulas redacta.

Fotus ex verbaſci, ſeu tapſi barbati decocto in aqua ferrata, vel vino aſtringenti parato, conuenientiſſimus eſt: hæc ſiquidem planta hæmorrhoïdum fluori, & dolori appropriata eſt. In vſu verò fomenti diligenter obſeruandum, vt frigidè vel ſaltem temperatè admoueantur.

Magis compoſita decoctio in hunc modum præſcribi poteſt.

℞. Radicis biſtortæ ℔.ß. folior. plantaginis, verbaſci, ſummitatum rubi, & quercus, ana M.j.ß. granorum ſumach, balauſtior. gallar.

viridium, & malicorii, ana M. j. myrtillor. ʒ. ß. rosarum rubrar P. ij. aluminis ℥. j. Coquantur in tribus partibus aquæ ferratæ & vna vini rubri austeri pro fotu.

Martinus Rulandus fomentum laudat ex duobus sacculis, alternatim calidè admotis, ex rubro panno conflatis, & glandibus contusis, ac quercus foliis repletis, & in forti aceto multum decoctis, quibus ocyus fluxus consistit.

Ex decoctis superioribus, aucta dosi, simplicium, potest fieri insessus, quo vtatur æger subfrigide, vt de fomento dictum est.

Vnguentum comitissæ ad fluxum cohibendum vtilissimum, eoque inungi debet dorsum & hæmorrhoïdes, vel in rem præsentem tale componi poterit.

℞. Olei rosat. omphacini, & myrtillorum, ana ℥. ij. succi plantaginis & tapsi barbati, ana ℥. j. ß. aceti vini rubri ℥. j. Bulliant ad succorum consumptionem, deinde adde boli armenæ, sanguinis draconis, thuris, & scoriæ ferri subtilissimè pulverat. ana ʒ. j. ceræ q. s. Fiat vnguentum.

Rondeletius magis probat vnguenta quæ sine oleis parantur, quia magis astringunt, eaque in hunc modum parat.

℞. Succi plantag. bursæ pastoris, & tapsi barbati, ana ℥. ij. syrup. acetosi simplicis ℥. iiij. Coquantur simul leuiter. Postea misce sanguinis draconis ℥. j. boli armenæ, terræ sigillatæ, & radicis bistortæ subtilissimè pulverat. ana ʒ. j. ß. cerusæ lotæ ℈. ij. Misceantur ad formã linimenti.

Si hæmorrhoïdes ſint exulceratæ, ſequens parari poterit.

℞. Olei roſac. ℥. ij. thuris & aloës, ana ʒ. j. ſarcocollæ, ſanguinis draconis, boli armen. ana ʒ. ß. ſpodii, carabes, ana ℈. j. amyli ʒ. iij. ſucci plantag. ℥. j. Fiat vnguentum.

Pinguedo anguillæ, quæ dum torretur exudat, vnguentis addita proprietate quadam agens illa efficaciora reddit.

Cataplaſma etiam dictis partibus vtiliter admouetur, in hunc modum compoſitum.

℞. Boli armenæ, aloës, maſtiches, thuris, ſanguinis draconis, ana ℥. ß. oſſ. myrobalan. indorum, & gallarum, ana ʒ. j. Subigantur cum albumine oui & ſucco plantag. fiat cataplaſma.

Vel pili leporis combuſti, & tela aranearum minutiſſima, miſceantur cum albumine oui, & fiat cataplaſma, quod ipſi venæ apertæ, ſi appareat, vtiliter admouebitur, aut in podicem blandè inſeretur.

Suppoſitoria huic vſui ſunt valdè idonea, quia penitiùs in partem demittuntur. Horum autem forma talis eſt.

℞. Colophoniæ, thuris, ana ʒ. iij. boli armenæ ℥. ß. ceruſæ, plumbi vſti, ana ʒ. j. acaciæ ʒ. ß. Subtiliſſimè trita excipiantur ſeuo hircino pro formandis ſuppoſitoriis.

Iniectiones per ſyringam in anum fiunt, ex ſucco plantaginis, aliiſve ſupradictis ad fotum propoſitis. Sanguis cuiuſvis animalis recenter extractus, & adhuc feruidus iniectus, mirabiliter ſanguinem ex aluo profluentem cohibet.

Pulmo arietis adhuc calens & cruentus, podici subiectus magnam in sistendo sanguine habet efficaciam.

Suffitus etiam in eundem finem vtiliter vsurpantur ex decoctis fotuum prædictorum parati. Quibus etiam addi possunt, qui in dysenteriæ curatione fuerunt propositi. Tum etiam sequens.

℞. Thuris, aloës, mastiches, rosar. rubr. myrtillor. & absinthij, ana ʒ. ß. trochisc. de carabe ʒ. j. Fiat puluis crassior, carbonibus iniiciendus. Qui fumus recipiendus est in cathedra perforata per infundibulum amplum, cuius angusto orificio aptetur tubulus ex ligno vel argento, in anum demissus.

Si venæ ipsi fluenti remedia applicari possint, reliquis præferenda sunt. Ideoque vt illa apparere possit, æger supra mensam collocatus podicem exprimere debet, quasi deiicere velit, donec conspicua sit, adhibito insuper, si opus fuerit, instrumento ad eum nonnihil inuertendum. Tuncque venæ cataplasma prædictum, ex telis aranearum & pilis leporinis, vel alia remedia validissimè siccantia adhibenda sunt; vel bolus armena, alumen, aut vitriolum vstum. Oleo etiam vitrioli venam tangere efficax est remedium, vel in extremo periculo aqua forti appellata.

Quibus non conferentibus, Hippocrates libro de victus ratione in acutis, & libro de Hæmorrhoïdibus; deligationem, sectionẽ, & vstionem hæmorrhoidum proponit, vnica seruata;

Quæ tamen operatio, tanquam laborioſiſſima, & valdè periculoſa, noſtris temporibus obſoleuit. Quamquam Maſſaria hanc ſemel operationem ſe vidiſſe referat; cuius hiſtoriam proponere erit vtiliſſimum: ſiquidem ex ea operandi modus, eiuſque euentus apertè docetur. Ea autem talis eſt. Federicus Corſicus Vicentinus laborauerat primum dolore, deindè immoderata fluxione hæmorrhoïdum. Et cum ille multa præſidia expertus fuiſſet fruſtra, tandem Patauium ſe contulit. Vbi Medici communi conſenſu ſtatuerunt, ſanguinem eſſe cohibendum. Sed cum ille varia præſidia, tum interna, tum externa ab iis viris propoſita fruſtra expertus fuiſſet; vno verbo, cum nullum ſuis malis remedium inueniret, ſtatuit hanc manus operationem experiri. Cum autem apud nos nullus eſſet chirurgus idoneus, aduocato chirurgo Neapolitano, qui hanc rem profitebatur, Fabricio, hæmorrhoïdes inciſæ, ligatæ, & combuſtæ fuerunt. Summa autem huius adminiſtrationis eſt huiuſmodi. Hominem primùm accommodatè vinciunt, vt nullo modo poſſit dimoueri. Deindè extrema capita hæmorrhoïdum, quotquot illa fuerunt, ab inteſtino excarnant leuiter, & ſeparant; tum propria quadam acu forti obducta filo ferè ad extremum tota perforant, & ſtrictè obuinciunt, conſuuntque. Hoc pacto, demum forcipe amputata venarum portiuncula, quæ ex ſutura ſupereſt, ignito ferro eam comburunt. Opus ſanè eſt dolorificum, & faſtidioſum à ligatura, ſectione, & vſtione. Federico febris, atque infi-

gnis dolor ſuperuenere. Sed nonnulla ſua præſi-
dia adhibente chirurgo, ille paucis diebus, & à
febre, & à dolore, & ſanguinis fluxione, non ſi-
ne multorum admiratione, liberatus, integram
ſuam ſanitatem viſus eſt recuperaſſe. Verumta-
men non eſt prætermittendum, cum ille ſibi ni-
mium fideret, neque ſolùm prætermiſiſſet ſe-
ctionem venæ, & purgationem, vt neceſſarium
fuerat; ſed & nullam probam viuendi rationem
ſeruaſſet, proximo anno febre peſtilenti corre-
ptus obiit. Vnde obſeruandum venit diligenter
Hippocratis præceptum Aph.12.ſectionis ſextæ,
vt vna hæmorrhoïs aperta ſeruetur. Niſi, vt do-
cet Aëtius, maluerit æger, quæ à ſuppreſſione
imminent pericula, victu frugali, exercitio, ve-
næ ſectione, & purgatione cohibere.

In ordinaria autem curatione, quæ per medi-
camenta fit, hepatis & lienis ratio habenda eſt,
cum venæ meſaraïcæ viſceribus hiſce inſerantur;
præſertim ſi hæc calidiora ſint, aut debiliora.
Ideoque non inutiliter epithemata, atque vn-
guenta refrigerantia & roborantia applicentur,
qualia in fluxu hepatico fuerunt propoſita, &
fuſiùs in earum partium calida intemperie, & in-
flammatione deſcribentur. Aliquando etiam
obſtructiones viſcerum, & venarum meſaraïca-
rum huic malo dant originem. Quæ omninò
ſoluendæ ſunt, vt æger ab hoc affectu liberetur.
Et nos aliquando fluxum hunc contumacem pi-
lulis ex chalybe, in hepatis obſtructione deſcri-
ptis, protinus ſuſtulimus.

Toto autem curationis tempore vtatur æger

pro potu ordinario aqua ferrata vel decocto millefolij.

Eodem tempore præ cæteris omnibus summa cura sanguinis vitium emendandum est, quod primaria huius fluxus causa esse videatur. Ideò si acer & biliosus fuerit, infuso rhei & tamarindorum sæpè repetito corrigendus est. Si calidus & tenuis, incrassantibus & refrigerantibus. Si aqueus, desiccantibus. Si multus, victu tenui. Nam frustra de sistendo fluore consilium suscipitur, nisi mali origo priùs tollatur. Quod abunde obseruauit Solenander cons. 22. sect. 4. sequenti historia. Memini (inquit) me Annam, ex Ducibus Cliuensium prognatam, grauissimo hæmorrhoïdum, diuturnoque fluxu curantem, magna diligentia, summoque nisu, quia viderem viribus labefactatis, spiritibusque dissolutis, summum discrimen imminere, profluuium obfirmasse. Verum cum illa inde primo die recreata, sequentibus mirificè grauari, & circa præcordia tumere, atque inflari inciperet, reuocatus sexto die, coactus venis reclusis, profluuium rursus moui. Neque potui securè & tuto stringere priùs, quàm corpori lenibus vacuationibus, hepatique necessario aliis alterantibus atque roborantibus prospexissem.

Curato tandem hæmorrhoïdum fluxu, de præcautione cogitandum est, ne iterum redeat. Quod fiet victus ratione conuenienti, phlebotomia, bis aut ter in anno vsurpata, purgatione vsuali ex syrupo magistrali, aut alio medicamento; tum caustico tibiæ admoto, aliisque huius-

modi quæ varianda ſunt, iuxta varias corporum diſpoſitiones. Præterea aquæ minerales vitriolatæ, aluminoſæ, & ferratæ erunt conuenientiſſimæ. Fonſeca commendat ad præcautionem huius affectus decoctum lentiſci, vel eiuſdem infuſionem in vino, paratam hoc modo.

℞. Raſuræ lentiſci ℥. ij. Infundantur in libris xij. vini per 24. horas in loco tepido. Deinde coletur, & de hoc vino bibat pro potu ordinario per menſem integrum. Habet enim vires ſiſtendi hæmorrhoïdes, tum etiam ventriculum roborandi.

CAPVT XI.

Doloris hæmorrhoïdum curatio.

HÆMORRHOIDVM dolor fit ex ſanguinis, præſertim melancholici, in venas hæmorrhoïdales affluxu, quas præter modum tumefacit & inflammat, vnde dolor acerbiſſimus.

Ad illius curationem primò ſanguis detrahendus eſt ex venis brachij, vt fiat reuulſio à parte affecta. Qua ſufficienter celebrata, deriuationis gratia vena malleoli etiam aperienda eſt.

Cucurbitulis etiam idem beneficium conſequimur, admotis hypochondriis ad reuellendum, coxis verò ad deriuandum.

Purgantia potentiora in hoc affectu non conueniunt, quia hnmorem ad partem attrahunt, & umorem irritant. Attamen aluus continuò

emollienda est, quia dura excrementa & cum aliquo conatu emissa, dolorem exasperant. Ad alui autem lenitionem infusum cassiæ, mane & serò exhibitum, maximè conueniet, in hunc modum paratum.

℞. Folior. lactucæ, buglossi, & summitat. maluæ, ana M. j. liquiritiæ ras. & passul. mudatar. ana ℥. ß. Folior. buglossi, borragin. & violariæ, ana P. j. Coquantur ad ℥. viij. In colatura infunde cassiæ recenter extractæ ℥. j. Colentur & clarificentur, addendo postmodum syrupi violacei ℥. j. Capiat bis in die, vt dictum est.

Interdum etiam, ad humoris acrimoniam demulcendam, emulsiones quatuor seminum frigidorum, cum prædicto decocto extractæ, exhiberi poterunt.

Interim topica varia parti admouenda sunt, ad dolorem leniendum, inflammationem auferendam, & tumorem discutiendum. Oleum amygdalarum dulcium recenter extractum, parti dolenti admotum, dolorem demulcet. Idque multò efficaciùs præstant olea ex nucleis malorum persicorum vel ex seminibus cucurbitæ, papaueris, & hyoscyami.

Præ cæteris autem efficacissimum est oleum buxi, est enim narcoticum. Et sicuti dentium dolores quosuis ad miraculum sedat, ita & reliquos dolores ac præsertim hunc hæmorrhoïdalem mitigat, si illius gutta vna supra hæmorrhoïdes apponatur cum stylo gossipio inuoluto, aut si cum oleo seminis lini misceatur, ea proportione, vt prædicti olei ℥. ß. olei buxi ℈. j. recipiat.

Quercetanus valdè commendat oleum nucum expressum, in quo millepedes seu aselli bullierint. In oleo communi eoque dulci possunt etiam aselli decoqui, & dolorem mirabiliter sedant.

Oleum ouorum simplex, vel in mortario plumbeo agitatum ad idem est efficax.

Linimenta & vnguenta ad eundem vsum varia præscribi possunt. Quorum alia dolorem tantum leniunt; tumorem etiam discutiunt & exsiccant; alia vlceratis hæmorrhoïdibus medentur. Eaque cum linteis, lana, aut gossipio parti admouenda sunt.

℞. Vitellum oui n. j. olei rosac. vel violac. quantum sufficit. Fiat linimentum. Cui si vnguẽtum populeum admoueatur, efficacius erit ad dolorem sedandum, tum etiam in dolore acerbiori opij grana aliquot admisceri poterunt. Vel

℞. Axungiæ gallinæ ℥. ß. pulpæ pomi cocti sub cineribus ℥. j. croci orientalis ʒ. ß. vnguent. popul. ℥. ß. vitellum oui n. j. Fiat linimentum. Vel

℞. Olei violac. ℥. ij. vnguenti populei ℥. ß. Cum ouo integro, fiat vnguentum. Vel album oui, cum lacte muliebri agitatum, parti admoueatur cum pannis lineis hoc liquore imbutis. Vel

℞. Mucilag. sem. psyllij ℥. ij. olei violac. ℥. iij. Fiat linimentum. Vel

℞. Mucag. semin. psyllij & fœnugr. extract. cum vino, ana ʒ. ij. butyri recentis ℥. iij. seui hœdini ℥. j. Agitentur simul in mortario plum-

beo. Fiat linimentum.

Vel butyrum ſolum in mortario plumbeo ductum ad ſolem donec nigreſcat, eſt egregium remedium.

Pomata etiam recens parti admota eſt valdè anodyna. Vel

℞. Succi portulacæ & mellis, ana ℥.iiij. Miſceantur in mortario plumbeo ad formam linimenti. Vel

℞. Vnguenti roſac. ℥. ij. mercurij crudi ʒ. ij. Miſce, fiat linimentum. Vel

℞. Diachyli albi cum oleo chamæmel. mollificati ℥.ij. croci ℈. j. opij. g̃. iij. Fiat vnguentum.

Horſtius plurimum commendat linimentum ex linaria herba cum floribus, cocta cum adipe porcino. Cui expreſſo, & parumper refrigerato vitellum oui permiſcet, idque cum lana vel goſſipio dolenti parti applicat. Dicitque hoc linimentum eiuſmodi dolores ad miraculum vſque confeſtim ſiſtere, ſeque illud accepiſſe à Ioanne Volſio, celeberrimo in Haſſia Medico, qui Principi ſuo Haſſiæ Landgrauio, tanquam ſecretum eximium, reuelare noluit, donec ipſi annuatim bouem ſaginatum promitteret.

Ad tumorem diſcutiendum ſimul & dolorem leniendum ſequentia linimenta vtiliter vſurpari poterunt.

Porrorum radices, ſub prunis cum ſtupis madefactis decoctæ, & cum butyro piſtatæ dolorem, & tumorem auferunt. Idem præſtat cepe rubrum, cum bulbo lilij decoctum, & cum oleo myrtino piſtatum & ſubactum. Vel

℞. Olei nucl. perſicor. & olei amygdal. amar. ana ℥. ij. ſtyracis liquidæ, bdellij, ana ʒ. ij. Omnia diſſoluta in oleo incorporentur in mortario, fiat linimentum.

Balſamum ſulphuris ex floribus ſulphuris, & ſpiritu terebinthinæ paratum præſtantiſſimum eſt ad dolorem ſedandum, & tumorem diſcutiendum: tum etiam vlcera earum partium mundificat, & detergit. Idque potentiùs, ſi loco ſpiritus terebinthinæ oleum hyperici & ouorum ſubſtituatur. Tum etiam in tumentibus & valdè inflammatis hæmorrhoïdibus, loco prædicti ſpiritus oleum roſaceum, aut violaceum ſubrogari poterit.

Cataplaſmata etiam ad eoſdem vſus commodè vſurpantur. Ex quibus vulgatiſſimum eſt, ad omnes dolores ex inflammatione demulcendos, cataplaſma de mica panis, compoſitum ex medulla panis albi in lacte decocti, addendo oleum roſaceum & vitellos ouorum.

Aqua-pendens commendat cataplaſma ex plantagine, parietaria, & malua in aqua coctis, & cum oleo roſaceo decoctis & ſubactis; cui interdum, cum magis exſiccare eſt animus, farinam hordei & milij admiſcet. Si verò dolor vrgeat, lac omne adiicitur. Idem etiam laudat cataplaſma ex radicibus porrorum, in oleo communi, aut myrtino coctis, tum etiam ex ſcrofulariæ radice in aqua decocta.

Folia ſambuci viridis coquantur ad putrilaginem in aqua communi. Poſtea extendantur ſuper pannum magnitudine volæ manus, Appli-

centur calidè, ægro prono existente; prius tamen parte affecta oleo communi illita. Renouetur sæpè applicatio & continuetur per multas horas. Ante applicationem foueatur pars decocto eorundem foliorum.

Fotus admouentur eidem parti ad dolorem sedandum, ex decocto tapsi barbati, maluæ, bismaluæ, parietariæ, seminis lini, fœnugræc. althęæ, flor. chamæm. & anethi, in lacte parato. Vel lactis defectu, idem decoctum parari potest in hydrelæo vel iusculo intestinorum veruecis.

Insessus ex eodem decocto, aucta quantitate simplicium, parari potest. Aqua frigida sola pro fotu vtilissima. Insessus in eadem præstans; hyeme sit tepida.

Ad humorem discutiendum conuenit fotus ex alumine in vino rubro decocto.

Ad idem conferunt aquæ thermales pro fotu cum spongiis admotæ, vel insessus in iisdem calidiusculè.

Aqua-pendens admouet spongiam, ex aqua calcis expressam, & supra partem alligat.

Suffitus ex decocto supradicto dum feruet exceptus, vel ex paucioribus, aut solo tapso barbato, in lacte cocto cum tritico secalino, dolorem quoque compescit.

Vel ℞ semperuiui maj. M ij. Decoquantur in vino albo, & fumum excipiat æger in sella perforata.

Ad hæmorrhoïdes absumendas, & exsiccandas conueniet suffumigium ex pulueribus lolij, tapsi barbati, scrofulariæ, super prunas conie-

ctis. At efficacius fiet suffumigium, si sulphur simul vratur. Imò verò ex sulphure solo suffumigium paratur, & per tubulum exceptum hæmorrhoïdes cæcas, & latentes potenter exsiccat. Suffitus ex lapide pyrite in aceto extincto optimus ad hæmorrhoïdes absumendas.

Ad easdem hæmorrhoïdes cæcas & latentes mirum in modum confert iniectio sequens, frequenter vsurpata.

℞. Succi plantaginis & olei violac. ana ℥.iiij. balsami naturalis ℥. ß. Misce, fiat iniectio in anum.

Amatus Lusitanus curatione 91. centur. 2. suppositorium sequens hisce verbis prædicat. Romana quæ ad pontem sancti Angeli habitat, cum vteri procidentiam pateretur, de dolore hæmorrhoïdum querebatur. At cum illi multa, & selecta medicamenta admota essent, quibus non iuuabatur, ad balanum ex seuo hircino cum opio confectum confugimus, quo dolor euanuit, nec postea rediit. At postea calidis roborantibus, locum, prout post admota stupefacientia fieri solet, fouimus.

Idem Amatus curatione 6. centur. 3. sequens topicum commendat his verbis. Reuerendissimus ille, qui ab hæmorrhoïdum dolore grauiter cruciabatur, post varia & multa à medicis tentata præsidia, hoc remedio à nobis præsentato vsus fuit, & breui ab illo infestissimo dolore liber euasit. Habet autem remedium sic.

℞. Arantium pomum, & id cultro excaua, in quo oleum rosaceum, & pseudonardi, lauendulæ

dulæ

dulæ dictæ, ſemina infunde, & ad cineres calidos admoue, & calidum applica, & ſæpè innoua; eſt enim mirum.

In communi vſu eſt pulmo hœdinus, ex animali adhuc calens parti appoſitus, vel illius laminæ inter duas patinas calefactæ. Cum tantillo aquæ etiam admouentur. Sic enim dolor admodum demulcetur.

Ad hæmorrhoïdes vlceratas conueniunt tum balſamus ſulphuris prædictus, tum vnguenta ſequentia.

℞. Olei ouor. recentis ℥. ij. agitentur in mortario plumbeo, & applicetur.

℞. Ol. roſat. ℥. iiij. ceruſæ ℥. j. lithargyri ℥. ß. ceræ nouæ ʒ. vj. opij g̃. iiij. Fiat vnguentum. Vel

℞. Thuris, myrrhæ, croci, ana ʒ. j. opij g̃. ij. vitellum oui n. j. olei roſac. & mucilag. ſemin. pſyllij, ana q. ſ. Fiat vnguentum.

Si non facile reſolui poſſint, poſt conuenientes reuulſiones aperiendæ ſunt, confricando panno aſperiori madefacto in ſucco ceparum, in quo diſſoluta fuerit aloës ʒ. j. Eſt ſecretum Hartmanni. Promptius tamen & cum minore dolore ſcalpello, aut hirudinibus admotis aperiuntur.

Per os etiam aſſumuntur ſpecifica nonnulla ad dolorem ſedandum, & hæmorrhoïdes abſumendas idonea, quorum præcipua hæc ſunt.

Decoctum millefolij, in potu ordinario per triduum exhibitum, hæmorrhoïdum dolorem fœliciter ſolet diſcutere.

Semen trifolij hæmorrhoïdalis ad ʒ. j. cum vitello oui per plures dies exhibitum, ad idem eſt efficax.

Tapſi barbati puluis exhibitus cum lacte, vel alio modo, valdè probatur ad hæmorrhoïdes tumentes abſumendas. Puluis millefolij, & tormentillæ idem præſtare valent.

Succus tapſi barbati per ſe, vel cum ſaccharo roſaceo, aut penidiato mixtus; vel cum ſaccharo in ſyrupum redactus, ad idem vtilis eſt.

Denique pilulæ de bdellio frequenter vſurpatæ, tumentes hæmorrhoïdas abſumunt, earumque cauſam inſenſibiliter detrahunt.

In iis qui huic affectui valdè obnoxij ſunt, cauſticum tibiæ vtiliſſimè admouetur.

LIBER VI.

Affectuum hepatis curationes continens.

CAPVT PRIMVM.

Calidæ intemperiei hepatis curatio.

QVIA calida hepatis intemperies infinitorum morborum non solùm hepatis, ſed aliarum etiam partium cauſa eſſe ſolet: illius ideo curatio hic primùm & ſeorſim proponenda eſt. Quæ omninò conſiſtit in ſui ablatione per refrigerantia remedia; & biliosi humoris, qui ab ea producitur, eamque viciſſim fouet, aliorumque morborum cauſa exiſtit, euacuatione.

Ac primùm venæ ſectio hepar maximè refrigerat, biliosi ſanguinis portionem educit, &

obstructiones à bile soluit. Mittendus igitur sanguis est è basilica dextra, quantitate plenitudini ac virium robori respondente, vel vna vice, vel per interualla, pro affectus magnitudine, & duratione; idque præmisso clystere, vel medicamento primas vias expurgante.

Deinde bilis, quæ in hoc intemperamento continuò luxuriat, educenda est cholagogo medicamento benigniori, per interualla repetito; aut apozemate in plures doses exhibito, aut syrupo magistrali, aut etiam syrupo de cichorio composito quadruplicato rheo, qui conuenientissimus est. Siquidem innoxiè biliosos humores expurgat, jecur refrigerat & corroborat, eiusque obstructiones aperit.

Dictorum remediorum formulæ tales esse poterunt.

℞. Sennæ mundat. & tamarindor. ana ℥. ß. semin. anisi ʒ. j. fol. cichorij, & acetosæ, ana M. j. liquirit. ras. ʒ. iij. flor. iij. cordial. ana P. ß. Coquantur ad ℥. iij. In colatura dissolue rhab. in aqua cichorij cum spica infusi ʒ. j. ß. cathol. dupl. ʒ. iij. syrup. rosf. ℥. j. Fiat potio, detur mane cum regimine.

Pro delicatioribus fiunt potiones clarificatæ, à recentioribus inuentæ, quæ julepi formam referunt, at gustui parùm ingratæ. In iisque dupla purgantium quantitas præscribitur, eo quod de eorum vi clarificatione plurimum amittitur; ita vt robustiora corpora nunquam sufficienter euacuent, in hac potissimùm regione, quæ propter intemperiem siccam, humores minùs flui-

dos, minusque purgantibus obsequentes efficit. At verò Lutetiæ, in aliisque regionibus multò humidioribus huiusmodi medicamenta fœliciùs operantur. Harum igitur potionum clarificatarum sequens esto exemplum.

℞. Sennæ mundat. ℥. j. sem. anisi ʒ. j. fol. cichorij, & capill. ven. ana M. j. liquirit. rasæ ℥. ß. Coquantur ad ℥.x. In colat. infunde rhab. elect. ʒ. ij. cassiæ recenter extractæ & cathol. dupl. ana ℥. j. tamarindorum contusor. ℥. ß. sem. coriandri ʒ. j. syrup. rosacei ℥. j. Colentur & clarificentur vt artis est, & fiat potio.

Apozema bilem euacuans, ita componi poterit.

℞. Rad. acetosæ, gram. cichorij, & oxylapathi, ana ℥. j. fol. endiuiæ, cichorij, dentis leonis & capillor. ven. ana M. j. sem. 4. frigid. maj. ana ʒ. iij. liquiritiæ rasæ ℥. j. flor. cichorij, buglossi & violar. ana P. j. sennæ mund. ℥. ij. tamarind. ℥. j. macis & garyophyll. ana ʒ. j. Coquantur ad quartaria 5. In colat. dissolue expressionem ℥. ß. rhab. in prædicto decocto cum cinnamomo infusi, syrup. de cichorio compositi & rosati solutiui, ana ℥. ij. Fiat apozema clarificatum & aromat. ʒ. ij. santali citrini, pro iiij. dosibus matutinis.

Syrupus magistralis componi potest ex materia prædicti apozematis, triplicata dosi purgantium, & addita sacchari quantitate decocto æquali.

Vsitatissimus apud nos est syrupus ex succis, summæ efficaciæ ad chronicos omnes morbos,

qui à calida hepatis intemperie, & bilis flauæ aut exustæ prouentu oriuntur, & in sequentem modum præparatur.

℞. Succor. recenter expressorum, & per residentiam depuratorum ex foliis endiuiæ, cichorij, acetosæ, fumariæ, borrag. & buglossi ℔. iij. succi pomor. redolentium, recenter expressi & depurati ℔. ij. polypod. querc. recentis ℔. ß. sennæ mundat. ℥. viij. epithymi ℥. iij. agarici recenter trochiscat. ℥. ß. macis & garyophyll. ana ʒ. ß. Infundantur & decoquantur vt artis est, donec colaturæ ℔. j. ß. supersit, In qua dissolue rhab. elect. in prædictis succis cum spica infusi & expressi ℥. j. sacchari albi ℔. j. ß. Fiat syrupus perfectè coctus, clarificatus & aromat. ʒ. ij. pulu. electarij triasantali; qui seruetur in vase vitreo. Dosis ℥. ij. vel iij bis aut ter in mense cum iusculo pulli, foliis endiuiæ, cichorij, & acetosæ alterato, vel cum sero lactis.

Ad hepatis refrigeriũ sequentia vtilissima sunt. Ac primũ pro potu ordinario vsurpatur vel ptisana vulgaris ex hordeo, & liquiritia confecta, vel addita graminis aut acetosæ radice. Vel huiusmodi decocta permiscentur cum syrupo de limonibus aut capill. ven. Vel iis qui palato sũt delicatiori simplex aqua fontana, cum prædictis syrupis permixta exhibetur. Quod si potentius refrigerandum sit, addi possunt spiritus sulphuris aut vitrioli q. s. ad gratam aciditatem. Et in vehementiori æstu, additur etiam salis prunellæ ʒ. j. Fit etiam ad sitim potus gustui gratissimus ex conserua rosar. cum aqua fontis permixta &

colata. Cui adduntur ſpiritus ſulphuris aut vitrioli guttæ aliquot: iiſque gratam aciditatem, & colorem rubellum, vino perſimilem, acquirit. Huic ſubſtitui poterit tinctura roſarum, in hunc modum compoſita.

℞. Roſar. rubrar. ſiccar. ℥. j. aquæ tepidæ ℔. iij. ſpiritus ſulphuris aut vitrioli ʒ. j. ß. Infundantur per iij aut iiij. horas. Colaturæ adde ſacchari albi quartaria iij. Seruetur ad vſum.

Ad eoſdem vſus refertur julepus Alexandrinus, qui vulgo ſic parari ſolet.

℞. Aquæ fontis ℔. j. aquæ roſar. ſucci limonum, & ſacchari albi, ana ℥. iiij. Coquantur lento igne dum deſpumauerint.

Poſteriora duo remedia duob. modis ſolent vſurpari, vel pro potu ordinario, vel in forma iulepi, bis aut ter in die ſumendi.

Varij etiam iulepi hepar refrigerantes præſcribi ſolent, quorum ſequentes formulæ exempli loco eſſe poterunt.

℞. Radicis acetoſæ, cichorij, gram. & lapathi acuti, ana ℥. j. fol. endiuiæ, cichorij, acetoſæ, capill. ven. ana M. j. flor. cichorij, bugloſſi & borrag. ana P. j. Coquantur ad ℔. j. In colatura diſſolue ſyrupi de limonib. ℥. iij. Fiat iulepus clarus pro iij. doſib. bis in die ſumendis. Si magis refrigerare ſtudeas, adde ſingulis doſib. ſpiritus ſulph. aut vitriol. q. ſ. ad gratam aciditatem. Poteſt etiam miſceri ſalis prunellæ ʒ. j. ad maius refrigerium.

In herbarum penuria componantur iulepi ex aquis ſtillatitiis. V. g.

℞. Aquarum endiuiæ, acetosæ & cichorij, ana ℥. iij. syrup. de limon. & granatorum, ana ℥. j. ß. Fiat iulep. pro iij. dosibus.

Possunt etiam parari iulepi ex succis efficacissimi, & gustui gratissimi, quorum hoc, omnium loco, esto exemplum.

℞. Succi pomor. redolent. recenter extracti & per residentiam depurati ℥. iiij succi limon. ℥. iij. aquæ rosaceæ ℥. ij. succi malor. granat. ℥. j. sacch. albiss. ℔. ß. Fiat iulep. pro iij. dosibus.

Iuleporum loco iuscula medicata delicatioribus exhibentur, ex herbis prædictis cum pullo gallinaceo parata. Quibus ad maius refrigerium salis prunellæ ʒ. j. addi potest, vel acidula redduntur guttis aliquot spiritus vitrioli.

Prætereà opiatæ, & tabellæ hepar refrigerantes, & roborantes ita componi poterunt.

℞. Conseruæ flor. cichorij, violarum, nymphææ & buglossi, ana ℥. j. pulu. elect. triasant. ʒ. ij. ß. Cum syrupo de limon. fiat opiata, qua vtatur frequenter.

℞. Tabellarum triasantali duplicato rheo ℥. iiij. Capiat tabellam vnam pond. ʒ. ij. singulis diebus mane, duabus horis ante pastum.

-Conserua ex fructu cynorrhodi seu rosæ caninæ optimè mundato, & cocto cum saccharo ad formam cydoniati hepar potentissimè refrigerat, si ea vtatur æger loco opiatæ prædictæ.

Tinctura corallorum cum succo limonum parata hepar refrigerat, & corroborat, si eius coclearia duo singulis diebus exhibeantur, aut saltem bis in hebdomada.

Balneum aquæ tepidæ frequenter vſurpatum totum corpus refrigerat & humectat multo potentiùs & vtiliùs quouis alio remedio, in emaciatis præſertim corporibus.

Serum lactis ad idem eſt efficax, ſi ad 15. dies, aut plures vſurpetur. Elicitur autem commodè per lactis ebullitionem, affundendo parùm aceti vel ſucci limonum, & poſtea colando. Amatus Luſitanus eum præparat in hunc modum.

℞. Seri lactis ℔. j. ſyrupi acetoſi valde acidi ℥. iij. Miſce, & facta vna ebullitione capiat more aquar. mineralium, ſcilicet per duas aut tres vices, poſtea deambulando. Antiqui eo vtebantur ad heminas, hoc eſt ℔. v. Quercetanus verò in hunc modum præparat.

℞. Seri lactis ℔. ij. ſucci limon. ℥. ij. ſucci pomor. redolent. recenter extracti ℥. iij. Omnia ſimul cum albumine oui priùs agitata ad ignem clarificentur, addendo parum ſacchari. De colatura cape ℥. vj. vel viij. continuando per 15. aut 20. dies.

At ſi emaciatum & conſumptum fuerit corpus, lac integrum & præſertim aſininum in plures dies exhiberi poterit.

Decoctum chinæ cum ſucco limonum paratum, huic etiam vſui confert, præſertim ſi obſtructiones adfuerint. Cuius compoſitio talis eſſe poterit.

℞. Rad. chinæ tenuiter inciſæ ℥. j. aquæ fontis ℔. vj. ſucci limon. ℥. iij. Macerentur per 24. horas, deindè coquantur ad 3. partis conſumptionem, poſtea colentur per manicam Hippo-

eratis. Capait ℥. vj. mane & vesperi, vinumque eo diluatur.

Denique aquæ minerales vitriolatæ, aut alioqui aperiendi & refrigerandi vi præditæ, quales sunt nostræ Meynenses, erunt vtilissimæ.

Perseuerante affectu hæmorrhoïdes per hirudines aperientur semel aut bis in mense.

Ac tandem exterius regioni hepatis epithemata & vnguenta refrigerantia admoueantur. Epithemata fiunt ex aquis acetosæ, cichorij, rosar. plantag. aceto & caphura, quibus ad robur partis additur puluis triasantali. Vnguenta verò sunt rosaceum, refrigerans Galeni, & ceratum santalinum.

CAPVT II.

Inflammationis, abscessus, & vlceris hepatis curatio.

INFLAMMATIONI hepatis eadem ferè competit curatio, quæ in ventriculi inflammatione fuit proposita, & in primis quod ad phlebotomiam attinet, purgationem, & alterantia remedia in principio morbi exhibenda.

At in progressu iulepi refrigerantes, detergentes, & aperientes erunt propinandi, quales superiori capite fuerunt descripti. Cauendo tamen ne admodum dulces sint: nam dulcibus hepar inflammatum in maiorem molem attollitur,

vt docet Trallianus lib. 4. cap. 10.

Pro potu vtatur æger decocto hordei, & graminis cum tantillo liquiritiæ, vel ſyrupo violaceo, aut capill. ven.

In declinatione adduntur prædictis iulepis radices apij & petroſelini, folia agrimonij, capill. ven. &c.

Ac tandem terebinthina cum aqua agrimonij vel petroſel. lota, bis aut ter exhibita morbi reliquias abſtergit.

Si verò morbus ſit contumacior, & diutiùs protrahi videatur, apozema ex aperientibus & laxantibus erit præſcribendum in ſequentem modum.

℞. Rad. apij, petroſel. ana ℥. ij. polypodij querc. recent. ℥. iij. ſemin. aniſi, fœniculi, & petroſel. ana ʒ. j. florum chamæm. violar. ana P. j. ſennæ mundat. ℥. j. Coquantur ad quartaria v. In colat. diſſolue rhabarb. in aqua cichorii cum ſpica infuſi ʒ. ij. ſyrupi acetoſi ſimpl. ℥. iiij. Fiat apózema pro iiij. doſib. alternis diebus ſumendis.

Exteriùs vero varia conueniunt topica, in toto morbi decurſu admouenda. Ac primum ab initio morbi conueniunt epithemata, linimenta & cataplaſmata refrigerantia, & fluxionem inhibentia, quorum compoſitio talis eſſe poterit.

℞. Aquar. endiuiæ, cichorii, acetoſæ, plantag. & roſar. ana ℥. iij. aceti roſac. ℥. j. pulueris electarii triaſantali ʒ. j. ß. camphoræ ℈. ß. Fiat epithema, admouendum regioni hepatis tepidè frequenter. Vel

℞. Fol. endiuiæ, cichorii, ſcariolæ, plantag.

buglossi, borrag. & flor. nymphææ, ana M. j. absinthii roman. M. ß. rosar. rubrar. P. ij. santali rubri & citrini, ana ʒ. ij. Coquantur ad ℔. j. ß. In colat. dissolue aquæ rosar. ℔. ß. aceti rosac. ℥. j. camphoræ ℈. j. Fiat epithema.

Si magis refrigerare est animus, prædictarum herbarum succi alterutri epithemati addi possunt.

℞. Olei rosac. ℥. ij. olei de absinthio ℥. ß. Misce, abluantur oxycrato, & inungatur eadem regio post vsum epithematis. Vel

℞. Olei rosac. & myrtini, ana ℥. ij. succi endiuiæ & cichorij, ana ℥. j. aceti ℥. ß. Bulliant ad succorum consumptionem, deindè adde pulu. santali rubri & rosar. ana ʒ. j. ceræ albæ q. s. Fiat Vnguentum.

Vel vnguentum rosac. solum, aut refrigerans Galeni oxycrato lotum potest admoueri.

In progressu morbi, mitescente febre ac dolore, resoluentia cum refrigerantibus permiscenda sunt æquali vel inæquali dosi, prout morbus ad statum aut declinationem magis vel minus accedere videtur, quæ à Medico prudenti temperari debent. Vt tamen eorum materia innotescat, nonnulla exempla annotabimus.

℞. Olei rosac. ℥. ij. ol. de absinth. ℥. j. ol. chamom. ℥. ß, pulu. trium santal. ʒ. j. spicæ nardi ʒ. ß. ceræ q. s. Fiat linimentum.

℞. Dactyl. mundat. num. x. passular. integrar. ℥ iij. Coquantur in oxycrato, postea contundantur, addendo flor. chamomill. melilot. rosar. rubrar. ana P. j. spicæ nardi, schœnanthi, ana

ʒ. j. semin. apij, petrosel. ana ʒ. ß. sem. endiuiæ, portulac. ana ʒ. j. ß. olei de absinth. rosar. ana ʒ. j. farinæ hordei ℥. ij. Fiat cataplasma.

Vel minus calidum sic parabitur.

℞. Farinæ hordei ℥. iij. santali rubri ℥. ij. olei rosat. ℥. iij. Misce cum decocto endiuiæ & cichorii, fiat cataplasma.

In declinatione, febre profligata, resoluentia erunt admouenda, additis emollientibus, nè qua durities supersit; & nonnullis astringentibus, ad robur partis conseruandum.

℞. Rad. altheæ ℥. iij. rad. cyperi & calami aromat. ana ℥. ß. fol. maluæ, violar. agrimon. ana M. j. absinthii vtriusque, M. ß. sem. lini, fœnugr. anisi & fœniculi, ana ℥. ß. flor. chamæm. melilot. anethi, ana P. j. spicæ nardi, schœnanthi, masticHes, ana ℥. j. ß. Fiat omnium decoctio, qua foueatur pars affecta calidiusculè.

℞. Ol. chamæmel, lilior. & amygd. dulc. ana ℥. j. olei de absinthio, & nardini, an. ℥. ß. pulu. schœnanthi, rosatæ nouellæ, & absinthij, ana ʒ. j. ceræ q. s. Fiat linimentum, in declinatione vsurpandum.

Si durities partis persistat, gummi ammoniacum in aceto dissolutum prædicto linimento addere conueniet, vel etiam sequens emplastrum erit admouendum.

℞. Empl. de meliloto, & diachylonis ireati, ana ℥. j. Misce, extendantur super alutam. Fiat emplastrum ad formam semilunæ, admouendum parti affectæ. Vel

℞. Gummi ammoniaci in aceto remolliti ℥. j.

ladani & mastiches, ana ℥. ij. olei absinthii & ceræ, ana q. s. Fiat emplastrum.

Si inflammatio ad suppurationem vergat, quod cognoscetur ex febris & doloris intensione, iuxta Aph. 47. lib. 2. maximũ est periculum, & pauci euadunt. Attamen suppuratio adiuuanda est emplastris prædictis, quæ materiam resolubilem resoluent, & suppurabilem suppurabunt; tum etiam admotis cataplasmatis emollientibus: intùs verò exhibendo ius pulli, alteratũ malua, althæa, caricis, prunis. Rupto abscessu, si pus album effluat per aluum, aut vrinas, abstergendum est aqua hordei, vel sero lactis, cum melle rosaceo; tum iis remediis quæ ad vlceris ventriculi curationem proposita sunt. Si verò suppuratio vergat in partem externam, cultello ignito aperienda est secundum Hippocratem. Et si pus effluat album & coctum, spes est sanationis. Si verò rubrum, fæculentum, & fœtidum, tendit æger ad interitum.

CAPVT III.

Obstructionis hepatis curatio.

HEPATIS obstructio fit ab humoribus crassis & viscidis, portæ & cauæ in illius substantiam dispersas infarcientibus & occludentibus. Huius soboles esse solet cachexia, icterus, hydrops, aliique grauissimi affectus.

Illius curatio auspicanda est ab vniuersali to-

tius corporis euacuatione, quæ fit primùm potione purgante ægrotantis naturæ appropriata; mox, ſi quædam plethoræ indicia appareant, imò verò niſi corpus ſit valdè emaciatum, detrahendus erit ſanguis ex baſilica dextra.

Poſtea verò ſequens apozema erit præſcribendam.

℞. Rad. apij. petroſel. fœniculi in vino albo per noctem infuſar. ana ℥. j. rad. chelidon. mai. ℥. ij. rad. filicis, enulæ camp. cortic. rad. cappar. mediani fraxini, & tamariſci, ana ℥. ß. fol. abſinth. agrimoniæ, capill. ven. chamædr. ſummitatum hyperici, & centaur. min. ana M. j. ſem. apii, petroſel. aniſi & fœniculi, ana ℥. ß. ſennæ mundatæ, polypod. querc. & medullæ ſem. carthami, ana ℥. ij. epithymi cretici ℥. j. zinzib. & garyophyll. ana ʒ. j. florum tamariſci, calendulæ & cicerum rubeor. ana P. j. Fiat decoctio ad quartaria 5. In colat. diſſolue ſyrupi de 5. radicib. & roſat. ſolut. ana ℥. ij. Fiat apozema clarificatum, & aromat. ʒ. ij. cinam. elect. pro iiij. doſibus matutinis, addendo vnicuique doſi cryſtalli tartari ʒ. j. ſalis abſinthii & tamariſc. ana ℈. ß.

In vltima doſi diſſolue (ſi priores ſufficienter non purgauerint) electar. de citro ſolut. & diacartham. ana ʒ. j. ß.

In prædicto decocto interdum additur vinum album, interdum aceti parum, pro varia ægri natura.

Si æger fuerit delicatior & apozematis vſum ferre nequeat, in eius locum ſequentia iuſcula erunt vſurpanda.

℞. Rad. apij, petrosel. & asparagi, ana ℥. ß. fol. agrimon. hyssopi, capill. ven. ana M. j. crystalli tartari ʒ. j. Bulliant cum pullo gallinaceo, vel cum frustulo colli veruecini. Fiat iusculum, quod capiat manè per IX. dies.

In alternis iusculis infunde, & leuiter decoque sennæ mundatæ ℥. ß. sem. anisi ʒ. j.

Quamdiu vtitur æger remediis prædictis, vel etiam post eorum vsum, quoties opus videbitur, foueatur regio hepatis, manè hora vna ante haustum apozematis, & vesperi hora vna ante cœnam, fotu sequenti.

℞. Rad. altheæ & bryoniæ, ana ℥. j. ß. rad. ebuli, cyperi, eryngii, cortic. rad. capparis, mediani fraxini & tamarisci, ana ℥. j. Fol. maluæ, altheæ, violariæ, agrimonii, chamædr. menthæ, & absinthii, ana M. j. sem. lini, fœnugræci, & baccar. iuniperi, ana ℥. ß. sem. coriandri, & santal. citrin. ana ℥. iij. flor. genistæ, sambuci, chamæm. melilot. ana P. j. Fiat omnium decoctio in duab. partib. aquæ chalybeatæ, & vna vini albi, sub finem additi. Adde colaturæ aceti ℔. ß. Foueatur pars vt dictum est.

Post fotum inungatur eadem regio vnguento sequenti.

℞. Ol. lilior. & de capparib. ana ℥. ij. succi rad. bryoniæ, & apii, ana ℥. iij. Bulliant ad succorum consumptionem, addendo vnguenti de althea, & gummi ammoniaci in aceto soluti & traiecti, ana ℥. j. sem. dauci, & spicæ nardi, ana ʒ. j. ß. ceræ flauæ q. s. Fiat vnguentum, quo vtatur vt dictum est, addendo aceti rosacei

parum

parum vnctionis tempore.

Post horum remediorum vsum, ad obstructionum reliquias conterendas, & partis robur instaurandum conueniet opiata sequens.

℞. Conseruæ fol. absinthij, capill. ven. & flor. tamarisci, ana ℥. j. conser. rad. enulæ camp. & cortic. citri conditi, ana ℥. ß. myrobalan. condit. n. j. nucis moschat. condit. ʒ. iij. confect. alkerm. ʒ. ij. puluer. elect. diarrhod. abbatis ʒ. j. salis absinthii, & tamarisci, ana ℈. ij. croci ℈. j. ambræ griseæ ℈. ß. Cum syrupo conditura citri, fiat opiata, de qua capiat magnit. castaneæ singulis diebus manè, duabus horis ante pastum, superbibendo vini Hippocrat. parum.

Plurimum etiam conferent balnea tepida; in quibus emollientia, & aperientia bullierint.

Si obstructiones contumaciores sint, pilulæ sequentes in vsum veniant.

℞. Aloës opt. succo absinthii diligenter nutritæ ℥. ß. gummi ammoniaci aceto soluti, & traiecti ʒ. iij. myrrhæ electæ in vino calente solutæ, & traiectæ ʒ. ij puluer. electar. triasant. & cryst. tart. ana ℈. j. agarici recenter trochisc. & rhabarb. elect. ana ʒ. ij. salis absinthii & tamarisci, ana ʒ. ß. croci ℈. ß. Cum syrup. rosat. solut. fiat massa pilular. de qua capiat ʒ. ß. duabus hor. ante prandium, bis in septimana.

Loco apozematis prædicti decoctum galli veteris vtiliter substitui poterit in diuturnis & contumacibus obstructionibus.

℞. Polypod. quer. & sem. carthami, ana ℥. j. ß. summit. thymi & epithymi, ana P. j. sem. anisi,

fœniculi, carui, ana ʒ. ij. sennæ mundat. ℥. ij. cryſtall. tart. ℥. ß. Contundantur omnia, & miſceantur, iiſque impleatur venter galli veteris euiſcerati. Coquantur in tribus aquæ partibus, & vna vini albi, donec galli caro ab oſſibus ſeparetur. Fiat iuſculum, quod capiat æger in quatuor doſes matutinas.

Vel quod melius erit, ex quarta prædictorum ſimplicium parte, fiat decoctio pro vna doſi, in ſingulos dies vſurpanda.

Huic etiam iuſculo addi poſſunt herbæ & radices aperientes in parua quantitate.

Ad obſtructiones inueteratas maximè commendat Quercetanus in Pharmacopœa puluer. rad. aronis compoſitum, cuius ʒ. ij. cum liquore idoneo ad aliquot dies exhiberi poſſunt.

Sed præ cæteris omnibus medicamentis, ad delendas obſtructiones inueteratas, maximè conferunt remedia ex tartaro, vitriolo, & chalybe conflata.

Et tartaro fiunt cryſtallus, ſal, & ſpiritus, & cum variis medicamentorum formis exhibentur. Addit Sennertus lib. 5. Inſtit. tincturam tartari ad eumdẽ vſum efficaciſſimam. Ex vitriolo verò oleum tantum ſeu ſpiritus vſurpatur in apozematis, ſyrupis, aliiſque remediorum formulis. Exemplo eſſe poterit ſequens ſyrupus, in omnibus iecoris, meſenterii, & venarum obſtructionibus perutilis, quo plurimi per diuturnas febres in cachexias, ac hydropes deuoluti, priſtinam ſanitatem rurſus adepti ſunt.

℞. Rad. apii, enulæ camp. aſparagi, eryngii,

ana ℥. j. fol. agrim. ceterach, capill. ven. cuscutæ, cardui bened. ana M. j. summit. absinthii pontic. & centaur. min. ana M. ß. granorum alkekengi ℥. j. aquæ fontis ℔. vj. Coquantur, donec colaturæ ℔. ij. supersint. In quibus dissolue succorum cichorii, pimpinellæ depuratorum, ana ℔. j. fumariæ, lupul. ana ℥. vj. fœniculi & petrosel. ana ℥. iij. aceti scillitici ℔. j. ß. sacchari albi ℔. iiij. Fiat syrupus, cui adde olei vitrioli q. s. ad gratam aciditatem, de quo cap. æger coclearia iij. ante ientaculum, & totidem ante prandium & cœnam.

Vitrioli autem efficaciam ostendunt aquæ naturales acidę & vitriolatæ, quarum vsus frequentissimus, & vtilissimus est, in omnibus morbis ab obstructionibus oriundis.

At spiritus vitrioli cum sale aut spiritu tartari permixtus valde commendatur à Spagyricis, ex iisque conficiunt tartarum vitriolatum, & mixturam spiritalem ex spiritibus vitrioli, tartari, & theriacali conflatam; quæ cum aliis multis aperientibus admisceri possunt.

Denique ex chalybe varia præparātur medicamenta, tum à Dogmaticis, tum à Spagyricis, quæ euidenti effectu obstructiones breui resoluentia, omnes coëgerunt ad vsum frequentem ea reuocare; etiam illos, qui omnia remedia ex metallicis petita, tanquam naturæ nostræ minimè analoga, atque adeò infesta, respuunt & abominantur. Illa autem medicamenta ex chalybe parata componuntur in formam vini, syrupi, opiatæ, pilularum, & tabellarum.

Vinum chalybeatum hoc modo confici potest.

℞. Limaturæ chalybis ℥. iiij. rad. eryngii, enul. camp. ana ℥. j. ß. santali citr. ℥. j. coralli rubr. rasi. eboris, ana ʒ. vj. caryoph. nuc. moschat. cinam. ana ʒ. ij. flor. genistæ, anthos, & epithymi, ana P. ij. vini albi generosi ℔. vj. Macerentur per octiduum in B. M. vel retro furnum. Deinde transcolentur per manicam Hippoc. vt vinum optimè clarificetur; de quo capiat æger ℥. ij. vel iij. mane duabus horis ante pastum, per xv. dies aut plures, si opus fuerit. Vel in hunc modum fieri poterit.

℞. chalyb. præp. cum sulphure ℥. j. rad. enul. camp. & cort. med. tamarisci, ana ℥. ß. sennæ ℥. iij. epithymi ℥. j. fæculæ bryoniæ & cinam. ana ʒ. ij. pulu. triasant. ʒ. j. ß. aquæ agrim. & vini albi, ana ℔. j. Infundantur per triduum in B. M. Colaturæ capiat ℥. iij. vel iiij. tribus horis ante pastum.

Vulgò autem vsurpatur infusio limaturæ chalybis facta in vino albo vel clareto, pro potu ordinario, cum multa aqua permixta, per duos vel tres menses continuando.

Syrupus ex chalybe ita præparatur.

℞. Limaturæ chalybis in aceto maceratæ ℥. ij. cort. med. tamarisci ℥. ß. ceterach M. ß. cinam. ʒ. iij. aquar. absinth. & agrim. ana ℔. ß. vini albi ℔. j. Infundantur per dies sex in loco tepido. Colaturæ adde sacchari ℔. j. ß. Fiat syrupus, capiat æger ℥. ij. vel iij. manè singulis diebus.

In prædicta præparatione chalybs maceratur

in aceto ad solem, donec acetum exsiccetur: idque tertiò repetitur: postea læuigatur in marmore.

Huiusmodi syrupus purgans & efficacior euadet, si cum saccharo dissoluatur aquæ cisternæ ℔.j, in qua sennæ ℥.iij. rhab. ℥.ß. per noctem maduerint.

Puluis ex chalybe talis erit, ex Quercetani Pharmacopœa depromptus.

℞. Limaturæ chalybis communiter vel cum sulphure præparatæ ℥.j. fæculæ rad. aronis ʒ.j ß. ambræ griseæ ʒ.ß. (pro pauperibus species cordiales loco ambræ sufficient) corall. & margarit. præparat. ana ʒ.ij. succini præp. & cinam. ana ℈. iiij. sacchari q. s. vt fiat puluis gustui gratus, cuius capiat cocleare semis vel ʒ. ij. cum vino per xv. dies.

Ex eodem puluere cum saccharo, in aqua naphæ dissoluto, & confectione alkermes possunt fieri tabellæ gustui gratissimæ, eodem modo sumendæ. Vel

℞. Chalybis præp. cum sulphure ℥.ß. confect. alkermes ʒ.ij. ambræ griseæ ℈.j. sacchari in aqua naphæ & rosac. dissoluti ℥.iiij. Fiant tabellæ, capiat ʒ. ij. singulis diebus mane.

Loco pulueris potest vsurpari extractum chalybis, cum vino albo paratum, pro delicatioribus.

Opiatæ ex chalybe variis modis fiunt. Præstantissimæ sunt sequentes.

℞. Conseruæ flor. tamarisc. & capill. ven. ana ℥. j. ß. conseruæ rad. enulæ camp. ʒ. vj. chalybis præp. cum sulphure vel aceto ʒ. j. salis tama-

risc. ʒ. j. spiritus vitrioli ℈. ß. cum syrupo conditurę citri, fiat opiata, de qua capiat ʒ. ij. aut iij. singulis diebus manè. Vel

℞. Limaturæ chalybis ℔. ß. vini albi ℔. j. ß. Misce in vase vitreo. Vas igni apponito, mollissimè feruere sinito, semper agitando sursum, & deorsum vsque ad x. vel xij. ebullitiones, quousque spumosum sursum feratur. Tunc spumosam & pinguem chalybis partem, quæ feruore separatur, simul cum vino in aliud vas transpone. Atque id quater facies prædicto modo, infundendo nouum vinum, feruefaciendo, & separando. Deinde separatum vinum ex 4 ebullitionibus igni appone lento, donec leuiter feruens, mellis crassitudinem acquirat, & seruetur in vsum, qui talis est.

℞. Chalybis prædicto modo præparati ʒ. vj. sem. petrosel. dauci, specier. diacurcumæ, & diarrhod. abbatis, ana ʒ. j. cinam. ʒ. ß. Cum melle despumato fiat opiata, de qua capiat ʒ. iij. vel ℥. ß. singulis diebus manè. Vel

℞. Chalyb. præparat. cum sulphure ℥. j. sennæ mundat. rhab. elect & agarici recenter trochiscat. ana ʒ. ij. diarrhod. abbatis ʒ. j. croci ℈. j. Cum syrupo rosato solut. fiat opiata, de qua capiat ʒ. ij. mane, tribus horis ante pastum, continuando per xv. dies.

Pilulæ ex chalybe reliquis remediis non cedũt, & in modum sequentem concinnari possunt.

℞. Chalybis præparat. cum sulphure ℥. ß. aloës optim. sennæ mũdat. agaric. recenter trochiscat. & rhab. elect. ana ʒ. j. puluer. electar. diarrhod.

abbatis ʒ.ß. croci ℈.ß. Cum ſyrupo roſat. ſolut. fiat maſſa pilular. De cuius ʒ.j. formentur pilulæ vj. deauratæ, quas capiat mane ſingulis diebus, tribus horis ante paſtum, continuando per xv. dies.

Hiſce pilulis addi poſſunt, pro ſpecie morbi, & ægrorum opportunitate, gummi ammoniacum, ſagapenum, opopanax, myrrha, gentiana, ariſtolochia, maſtiche, nux moſchata, aliaque.

In omnibus medicamentis chalybeatis hoc perpetuò obſeruandum, vt poſt eorum aſſumptionem deambulatione corpus exerceatur: vt huius beneficio medicamenti vires in actum melius reducantur, ac in partes obſtructas tranſmittantur. Eaque deambulatio continuanda eſt per duas horas. Quibus tranſactis capiat æger iuſculum, in quo herbæ & radices aperientes nonnullæ decoctæ fuerint.

Pręter omnia prædicta remedia, Chymici commendant purgationes mercuriales, ex mercurio dulci præſertim, cum pilulis ordinariis, vel per extracta paratis, quia mercurius valdè penetrat, & obſtructiones aperit.

Si obſtructio hepatis reperiatur in corpore bilioſo, cum calida & ſicca partis intemperie; tunc temporis aperientia frigida, aut temperata erunt vſurpanda. Qualia proponentur in curatione affectionis hypochondriacæ, inter affectus lienis à nobis explicandæ.

CAPVT IV.

Icteri curatio.

FIt icterus aliquando in febribus continuis, & hepatis inflammationibus, tum criticè, tum symptomaticè, vnde Hipp. Aphor. 62. sect. 4. Quibus in febribus morbus regius ante septimũ diem acciderit, malum; & Aphor. 64. eiusdem sectionis. Quibus in febribus morbus regius septimo, vel nono, vel vndecimo, vel quarto decimo superuenerit, bonum, nisi dextrum hypochondrium obduruerit. Criticus icterus nulla curatione indiget. Symptomaticus vero curatur ablato morbo à quo producitur, si quidem ille auferri valeat; vt plurimum enim lethalis est, iuxta priorem Aphorismum.

At non rarò chronicus est affectus, à meatuum cysteos felleæ obstructione genitus, ob quam non potest biliosum excrementum ad intestina deferri, sed regurgitat in iecur, & ab eo per corpus vniuersum, vnde cutis tota aureo colore inficitur.

Curatio illius consistit in obstructionum apertione, quæ conuenienter perficitur remediis in superiori curatione propositis. Quibus suppositis, nonnulla etiam huic affectui magis propria & specifica hîc subnectemus.

Primò igitur humoris peccantis portio educetur bolo sequenti.

℞. Elect. de succo rosſ. & diaprun. ſolut. ana ℥. iij. rhab. pulu. ʒ. j. croci ℈. ß. Cum ſaccharo fiat bolus, qui ſemel atque iterum exhiberi poterit, ſi cacochymia vrgeat. Vel apozema aperiens & purgans erit exhibendum.

Quod ad phlebotomiam ſpectat, licet ea improbetur à Gal. quemadmodum ratione ipſius affectus non prodeſt: tamen ſi multitudo ſanguinis in venis contineri videatur, illius imminutio vtiliſſima eſt.

Poſt vniuerſales euacuationes ſequens infuſum, per ſex vel ſeptem dies vſurpatum, ictericum affectum plerumque radicitus euellit, ſi recens adhuc, ac minimè inueteratus ſit.

℞. Rad. rub. tinctorum ℥. ß. fol. chelidon. maj. M. j. ſummit. abſinthij pontici, centaur. min. ana P. j. cinam. ʒ. ß. croci ℈. ß. Infundantur per noctem cum ℥. viij. vini albi. Colaturæ adde ſacchari albi ℥. ß. Capiat mane tribus horis ante paſtum.

Vel poteſt fieri ſequens decoctum.

℞. Chelidoniæ cum toto M. j. fol. & flor. hyperici, ana M. ß. raſuræ eboris, pulu. ſtercoris anſeris, ana ʒ. iij. croci ʒ. ß. Puluis ſtercoris anſeris, & crocus ponantur in nodulo, & omnia coquantur in æquis partibus vini albi, & aquæ abſinthii ad ℔. j. In colat. diſſolue ſacchari ℥. j. Detur in tres doſes matutinas, quæ poſtmodum iterari poterunt.

Ad hunc vſum valdè commendat Quercetanus ſtercus anſerculi verno tempore herbam paſcentis, tum etiam ſtercus album gallinæ ex-

ſiccatum, & ad ʒ. ß. vel ʒ. j. exhibitum per aliquot dies; dicitque horum aëreorum animalium ſtercora eſſe nitro-ſulphurea, & miram habere incidendi, attenuandi, ac diſſoluendi facultatem.

Commendat Dioſcorides ſuccum marrubij ad morbi regii curationem, & poſt eum recentiores, ac præſertim Foreſtus, qui nonnullos refert vſu ſyrupi ex ſucco marrubii fuiſſe perſanatos, cum multa alia remedia fruſtra vſurpata fuiſſent.

Geſnerus laudat radicem vrticæ, in hunc modum præparatam.

℞. Rad. vrticæ ℔. j. croci ℈. j. Contundantur diligenter, & cum vino albo ſuccus extrahatur, de quo capiat æger ℥. iiij per 4. aut 5. dies mane; poſtea tegatur vt ſudet.

Dum interna remedia exhibentur, illinatur regio hepatis ſequenti linimento.

℞. Succor. apii, petroſel. & cichorii, ana ℥. j. aceti albi ℥. ß. olei tamariſci ℥. ij. Bulliant ad conſumptionem ſuccorum & aceti. Mox adde ſantali citrini, & ſpicæ nardi, ana ʒ. j. ceræ q. ſ. Fiat linimentum.

Sublatis obſtructionibus flauus ille color breui euaneſcet, diſcuſſo humore cuti imbibito, per ſolum natiui caloris miniſterium. Vt tamen promptiùs euaneſcat, parari poteſt balneum aquæ tepidæ, corpus in eo confricando ſacculo, farina hordei & fabarum referto.

CAPVT V.

Scirrhi hepatis curatio.

EX contumaci hepatis obſtructione tumor generatur durus ac renitens, doloris expers, aut ſaltem perexigui particeps. Omninò indolens, eſt confirmatus, atque adeo incurabilis, ex Galeno. Incipiens verò, qui doloris cuiuſdam particeps eſt, curationem recipit.

Hæc autem curatio fiet primùm cauſæ antecedentis ablatione, per apozema in obſtructione hepatis deſcriptum. Cui etiam alia remedia obſtructionibus reſerandis idonea, ſubiici vtiliter poterunt.

Poſtmodum verò materia indurata emollientibus & aperientibus diſcutienda eſt. In hunc finem maximè conuenient pilulæ ex chalybe ſupra deſcriptæ: præcipuè ſi iis addantur bdellium, ammoniacum, & ſagapenum.

Si verò durities contumaciſſima fuerit, ſequentes pilulæ ad multos dies erunt vſurpandæ.

℞. Gummi ammoniaci in aceto ſoluti & traiecti atque iterum inſpiſſati ʒ.ij. bdellii, ſtyracis, ana ℈. iiij. Miſce, capiat ʒ. j. alternis diebus.

Intermediis vero diebus vtatur opiata vel tabellis roborantibus & aperientibus, in obſtructionis curatione deſcriptis.

Zacutus Luſitanus obſ. 41. lib. 2. Praxis admir. refert, ſcirrhum contumacem conſerua

marrubii 40. diebus vsurpata curatum fuisse.

Quidam Practici commendant vsum terebinthinæ in hunc modum præparatæ.

℞. Terebinthinæ lotæ cum vino albo ℥. j. ß. sacchari puluerati ℥. ß. Capiat ʒ. j. singulis vel alternis diebus; est enim remedium aperiens, vrinam mouens, & aluum emolliens.

Toto curationis decursu vtatur æger pro potu ordinario vino albo aut clareto tenui, ex infusione chalybis parato.

Tum etiam aliæ chalybis præparationes supra descriptæ his etiam maximè conuenire poterunt.

Exterius verò admoueri debent fomenta, vnguenta, & emplastra, in sequentem modum composita.

℞. Rad. althææ, bryoniæ & lilior. ana ℥. j. fol. maluæ, violar. parietariæ, absinth. agrimonii, ana M. j. sem. lini, fœnugr. anethi, ana ʒ. ß. flor. chamæm. meliloti, rosar. ana P. j. Coquantur in tribus partibus aquæ; & vna vini albi, sub finem additi; vel in aqua & aceto. Colatura foueatur regio hepatis mane & serò.

Si scirrhus sit contumacior, addantur decocto rad. ireos nostrat. cucumer. agrest. & ebuli. Et paretur decoctio in aqua decoctionis intestinorum veruecis & vino albo.

℞. Ol. lilior. chamæm. meliloti, & amygdal. dulc. ana ℥. j. ol. rosar. & absinthii, ana ℥. ß. gummi ammoniaci in aceto soluti ʒ. iij. ceræ ʒ. ij. Fiat linimentum, quo inungatur dicta pars post fotum.

℞. Massæ empl. de mucilag. ℥. j. empl. de me-

liloto ℥. ß. gummi ammoniaci liquati in ſucco abſinthii ʒ. iij. Malaxentur cum oleo abſinthii & liliorum. Fiat emplaſtrum, admouendum poſt inunctionem.

Vtiliter etiam parti admouentur folia hyoſcyami in aceto decocta, addito oleo amygd. amarar. & in formam cataplaſmatis redacta.

His etiam addere licet ſemicupia, ex emollientibus, digerentibus, & roborantibus parata, qualia pro fotu deſcripta ſunt; iiſque alternatim æger vti poterit.

Ac denique cauſticum tibiæ dextræ inurendum erit, vt materiæ peccantis portio per id loci deriuetur.

CAPVT VI.

Hydropis curatio.

OMNES hydropis ſpecies generari ſolent ex ſumma hepatis imbecillitate, & intemperie; qua pro ſanguine laudabili pituitam, flatum, aut ſeroſum humorem producit. Illa autem imbecillitas plerumque exoritur à diuturnis & contumacibus obſtructionibus, aut ſcirrho hepatis, quibus curatis hydrops reſoluitur. Ideò obſtructionum vel ſcirrhi curationes ſupra deſcriptæ ſufficere non rarò poterunt. Si tamen affectus his non cedat, ad ſequentia, hydropi magis appropriata, erit progrediendum, quæ pro varietate cauſarum, & corporum ægrotan-

tium à prudenti Medico erunt varianda.

Ac primùm purgatio solennis instituenda est; per apozema aperiens, phlegmagogum, & hydragogum, in hunc modum compositum.

♃. Rad. eryngii, rubiæ tinctorum, apii, petrosel. & enulæ camp. ana ℥. j. rad. valerianæ, asari, ebuli, & ireos nostratis, ana ℥. ß. cortic. rad. cappar. median. fraxini & tamarisci, ana ʒ. vj. fol. agrimon. ceterac. capill. ven. chamædr. hyperici, absinthii, centaur. min. ana M. j. soldanellæ M. ß. sem. dauci, petrosel. maced. & fœniculi, ana ℥. ß. liquiritiæ ras. & passul. mundat. ana ℥. j. sennæ mundat. ℥. j. agarici in nodulo ligati ʒ. iij. sem. ebuli, & rad. ialapæ, ana ʒ. j. ℥. zinzib. & garyophyll. ana ʒ. j. flor. genistæ, sambuci & tamarisci, ana P. j. Coquantur in æquis partibus aquæ chalybeatæ, & vini albi sub finem additi ad quartaria quinque. In colat. dissolue syrup. de cichorio compositi cum rheo ℥. iiij. Fiat apozema clarum & aromat. ʒ. iij. cinam. pro iiij. dosib. matutinis.

Post purgationem vniuersalem vtatur æger semel in septimana puluere sequenti.

♃. Sennæ mundat. turbith gummosi, hermodactyl. sem. ebuli, ialapæ, mechoacan, ana ʒ. j. cremor. tart. ʒ. ij. guttæ gummi ʒ. ß. pulu. diambræ, diarrhod. abba. & sem. fœnic. ana ℈. j. sacchari candi ʒ. iij. Fiat omnium puluis, cuius ʒ. ij. vel ʒ. ij. ß. infundantur per noctem in vini albi ℥. iiij. Capiat mane vinum & puluerem.

Syrupus rhamni cathartici, ex succo fructus illius cum saccharo compos. ad ℥. j. exhibitus,

aquas mirabiliter educit. Sumendus est immediatè ante prandium.

Vel vtatur syrupo magistrali, ex decocto apozematis conflato, aucta dosi purgantium; vel etiam sequenti.

℞. Succi rosar. pallid. ℔. ij. succor. rad. ebuli, ireos nostratis, fol. cichorii & agrimon. ana ℔. ß. sem. ebuli, rad. mechoac, & rhab. elect. ana ℥. ij. spicæ nardi ʒ. iij. santali citrin. ʒ. ij. crystalli tart. ℥. j. ß. Infundantur per noctem, & post leuem ebullitionem colentur. Deinde adde sacchari albi parem colaturæ quantitatem. Coquantur in syrupum, cui adde salis absinthii ℥. ß. Capiat ʒ. ij. cum iusculo aperiente, semel in septimana.

Vel loco syrupi aut alternatim cum ipso pilulæ sequentes vsurpari poterunt, quæ simul humores noxios expurgant, & obstructiones reserant.

℞. Aloës opt. succo absinthii diligenter nutritæ ℥. ß. gummi ammoniaci in aceto soluti & traiecti, myrrhæ electæ & croci Martis cum sulphure parati, ana ʒ. iij. salis absinthii & tamarisci, ana ʒ. ij. diagridii, & trochisc. alhandal, ana ʒ. j. croci, zinzib. & salis gemmei, ana ℈. j. Cum oxymelite scillit. fiat massa pilul. de qua capiat ʒ. ß. bis in septimana, duabus horis ante prandiũ.

Vina etiam purgantia ad hydropis curationem valdè commendantur, quorum variæ extant formulæ. Hæc verò efficacissima est.

℞. Rad. asari & mechoac. ana ℥. ij. rad. ireos nostrat. cortic. rad. ebuli & sambuci, ana ℥. j. rad. enulæ camp. ℥. ß. absinthii sicci & epithymi, ana P. j. sennæ mundat. ℥. j. soldanellæ ʒ. ij.

trochisc.de rhab.& de eupator. ana ʒ.j. macis & cinam. ana ʒ.ß. scãmonii ℈. iiij. vini albi ℔.ij.ß. Infundantur per triduum in B. M. vase probè clauso. Seruetur sine colatura. Capiat ℥.ij. vel iij. manè, bis aut ter in septimana.

Inter remedia, aquis extrahendis idonea, maximè laudatur succus ireos nostratis, cum vino albo extractus, qui ad ℥. iij. exhiberi potest; aluum enim & vrinas potenter mouet. Quia verò asperitate sua faucibus & ventriculo molestus est, cum manna aut melle permisceri solet. Massaria illum ita præscribit.

℞. Succi ireos recenter extracti ℥. iij. mannæ calabrinæ ℥. j. ß. Misce, fiat potio.

Platerus in obseruationibus; Hydropico, inquit, cuidam propinaui succum ireos, vt biberet ad ℥. ij. addito melle, vnde plurimum & sæpius minxit & deiecit. Et postquam repetiisset bis vel ter, detumuit venter pedesque subsederunt, sicque sanatus est.

Rhabarbarum à nonnullis commendatur, quia purgando humores noxios hepar valdè roborat. Et Stocherus se multos curasse refert vsu rhab. ad ʒ. j. vel ij. tertio aut quarto quoque die exhibiti cum decocto aperiente. Tum etiam apud Scoltzium in Epistolis, habetur insignis historia cuiusdam hydropici, solo vsu rhab. perfectè sanati, quod singulis diebus deglutiebat ea quantitate, quæ necessaria videbatur ad aluum subducendam.

Trochisci de rhab. ab omnibus authoribus laudantur. Et Matthæus de Gradi refert, ducem quemdam

quemdam Mediolanensem hoc solo remedio fuisse curatum, cuius ʒ.ij. sumebat bis in hebdomada.

Iisdem trochiscis se alium hydropicum curasse testatur Michael Pascalius; quos in pilulas efformabat propter amaritudinem.

Chymici extractum hellebori nigri, aquilam cælestem, & mercurium vitæ commendant, eaque cum aliis medicamentis vulgaribus permiscent, vnde copiosa sequitur serosi humoris euacuatio. Sed viribus admodum robustis opus est ad horum medicamentorum vehementiam tolerandam.

Verùm in omni purgantium administratione obseruãdum est, purgantia saltem validiora, non esse frequentius vsurpanda, vt docet Gal. 9. κτ̀ τόπους; quia corpus debilitant, vt postea maior aquarum prouentus exoriatur. Ideò roborantia & aperientia frequentiùs quàm purgantia erunt præscribenda. Et experientia nos docet, euacuationem in hoc morbo quæ fit per vrinas, melius succedere ea quæ fit per aluum.

Purgationum vice clysteres iniici possunt, quibus flatus discutiantur, aquæ educantur & venter imminuatur, in hunc modum compositi.

℞. Fol. maluæ, mercurial. brassicæ rubræ, ana M. j. soldanellæ M. ß. sem. anisi, carui & anethi, ana ʒ. iij. flor. chamæm. melilot. stœchados & genistæ, ana P. j. Coquantur ad ℔. j. In colat. dissolue catholici ℥. j. hieræ picræ ℥. ß. olei anethi, liliorum, & mellis comm. ana ℥. ij. Fiat clyster, bis in hebdomada iniiciendus. Vel

℞. Fermenti acrioris ℥. j. ß. ſalis comm. P. j. Coquantur in aquæ q. ſ. In colat. diſſolue vrinæ pueri impubis ℥. iiij. olei rutacei ℥. iij. mellis deſpumati ℥. j. Fiat clyſter, quem valdè commendat Valeriola.

Sequens verò clyſter inſignem aquarum copiam educit.

℞. Pulpæ colocynth. ʒ. j. Infunde per noctem in vini albi ℥. iij. Colaturæ adde decocti inteſtinorum veruecis ℔. j. olei communis ℥. ij. ſalis petræ fuſi ℥. j. aceti fortis cocl. j. Fiat clyſter.

Venæ ſectio in hoc affectu meritò reiicitur, niſi fiat à ſuppreſſione menſium, vel hæmorrhoïdum. Et tunc etiam non niſi ab initio morbi vena eſt aperienda, antequam hepar frigidam diathesim contraxerit.

Cauteria, veſicatoria, & ſcarificationes in hydropicis gangrænam ſæpe afferre ſolent, quia calor partium puſillus facilè extinguitur. Ideoque ſatius eſt ab huiuſmodi remediis prorſus abſtinere, licet nonnullis aliquando profuerint.

Paracenteſis etiam rarò aut nunquam celebranda eſt, quia ex ea pauci euadunt, præſertim cùm ægri, & affines illorum, eam operationem fieri nolint niſi confirmato morbo; quando videlicet, corruptis viſceribus, nulla ſalutis ſpes eſt. Ideò, vt plurimum, ſecundo, aut tertio ab operatione die intereunt. Prudentiores volunt apertionem eſſe faciendam in principio vel augmento morbi, antequam viſcera labem contraxerint. Sed neque tunc temporis neceſſaria eſt, cum aliis remediis iiſque tutioribus morbus ad-

huc leuior curari valeat.

Inter euacuantia remedia huic affectui proficua recensentur sudorifica, quæ vt in anasarca perpetuò prosunt, sic in tympanite, & ascite aliquando nocent, si nempè hepatis siccitas, vt non rarò fit, morbo originem dederit. Adde quod in hydropicis sudorem elicere vt plurimum impossibile est. Si tamen illa hepatis siccitas abfuerit, sudorifica in omni specie hydropis conuenire possunt, præcipuè in declinatione morbi, ad serosi humoris reliquias per habitum discutiendas. Sic Valeriola refert à se curatum asciticum decocto ligni sancti per 40. dies exhibito. Vtile autem erit idem decoctum cum aqua chalybeata & vini albi portione componere. Chymici commendãt antimonium diaphoreticum.

Martinus Rulandus sudorificum parat ex baccis iuniperi, quæ cum vrinas etiam mouendi vim non exiguam habeant, vtraque ratione plurimum prodesse poterunt. Illius compositio talis est.

℞. Granor. iuniperi contus. M. iij. vini generosi q. s. Decoquantur ad medias, & exhibeantur ℥. vj. singulis diebus mane, corpusque optimè tegatur.

Horatius Reserus apud Scholtzium, se multos pueros & nonnullas mulieres anasarca laborantes curasse gloriatur vsu syrupi sancti Ambrosii, qui sudorificus est; illiusque descriptio habetur in veteri dispensatorio, quod Luminare maius appellatur, quæ ita se habet.

℞. Milii excorticati ℥. ij. aquæ fontis ℔. ij.

Bulliant donec ℥. iij. vel iiij. illius aquæ supersint. Quæ percolata, cum æquali vini albi generosi portione misceatur, deturque calidum hydropico: copiosissime enim sudabit, si texeris diligenter.

At verò cæteris præstant medicamentis, quæ per vrinas serosos humores euacuant, & fœlicior vt plurimum curatio hac via solet succedere

Inter præcipua habetur succus cherefolii, cuius ℥. ij. exhibentur mane cum vino albo per plures dies.

Vina aperientia & diuretica in hoc casu plurimum etiam conferre solent, quorum exemplum tale esse potest.

℞. Rad. enulæ camp. apii, fœniculi & iridis, siccarum, ana ℥. j. ß. rad. valerianæ, gentianæ, asari, scillæ, ana ℥. j. corticis med. sambuci & ligni sassafras, ana ʒ. vj. fol. absinthii, agrim. chamædr. capill. ven. siccor. ana ʒ. ij. summit. centaur. min. & flor. genist. ana ʒ. j. sem. petrosel. ameos, anethi, ana ʒ j. ß. cinamomi ʒ. ij. spicæ nardi ʒ. ß. Conquassentur omnia, & infundantur in vini albi mensuris ij. vel iij. per aliquot dies, deinde hoc vino vtatur omni mane.

In eundem vsum referri potest vinum chalybeatum compositum, in obstructione hepatis descriptum.

Inter diuretica etiam censendum est decoctum iuniperi supra relatum. Quod etiam si nimia eius caliditas timeatur, in aqua parari poterit, eique spiritus vitrioli tantillum admisceri.

Fonſeca commendat vſum terebinthinæ cum aqua hordei lotæ, eiuſque ℥. ß. exhibet bis in ſeptimana.

Ac denique ſpiritus ſalis, tartari, & vitrioli, iuſta doſi exhibiti, cum apozemate, aut alio decocto aperiente per aliquot dies, miranda præſtant: quia ſumma tenuitate præditi in omnes corporis meatus facilè penetrant, eoſque aperiunt. Idem præſtant ſales abſinthii, iuniperi, ſtipitum fabarum, & ſimiles cum vino albo exhibiti. Vel ſalium defectu lixiuia ex eorum cineribus parata ſufficient.

Matthiolus ad cap. 87. lib. 1. Dioſcorid. Lixiuium, inquit, ex vino albo, & iuniperino cinere paratum 4. aut 5. vnciarum pondere potum, valentiſſimè vrinam pellit, ita vt nonnullos viderim hydropicos hoc tantùm auxilio ſanatos.

Præterea in toto curationis decurſu roborantia hepar nunquam omittenda. Quia fruſtra aquas educimus, niſi nouam earum generationem inhibeamus. Quod non niſi hepar reficiendo, & ad priſtinam temperiem reuocando conſequi poſſumus.

Inter præcipua roborantia recenſeri debet aqua cinamomi. Cuius coclear vnum mane vel ante cœnam interdum exhiberi poterit.

At maximè laudatur à Gal. 8. κατὰ τόπους, electarium cyphoides, ab Arabibus de vino appellatum. Cuius ℥. ß. mane exhiberi poterit. Illius compoſitio ab Hollerio correcta ita ſe habet.

℞. Paſſul. corinth. mundat. ℔. ß. Coquantur in vino veteri generoſo ad pultis conſiſtentiam.

Tusas excerne per setaceũ. Tum admisce conseruæ anthos, cortic. citri conditi, cinam. acuti inter. ana ℥. j. puluer. aromat. rosat. diamarg. calidi, diacinam. ana ℈. ij. ligni aloës odori ℥. ß. croci ℈. ß. Misce, fiat electarium molle.

Opiata ad obstructiones hepatis præscripta hic etiam erit vtilissima.

Plurimum etiam valet conserua absinthii pontici, ex vna parte comarum illius, & tribus sacchari partibus composita. Cuius vsu nonnullos hydropicos percuratos fuisse testatur Matthiolus cap. de absinthio.

Cæterum in potu hydropicorum maximum versatur curationis momentum. Illius idcirco curam exactam habere opus est, vt parcissimè bibat æger, & sitim toleret quantum potest. Multos enim omnimoda potus abstinentia & assorum vsu, sine alio remedio, conualuisse notum est. Pro potu vtetur vino enulato vel absinthitę vel iuniperino, vel chalybeato, vel prædictis, etiam chalybeatis. Iubet Auicẽna ne aquam quidem videant hydropici. Si tamen nimia calefactio aut exsiccatio metuatur, vel æger sit abstemius, vti poterit decocto iuniperi, ligni sancti & sassafras, vel decocto rad. rubiæ tinctorum, quæ vrinas potenter mouet; iisque vel solis vel cum vino albo permixtis. Cum autem, vt antea dictum est, potus abstinentia maxima esse debeat, sitis tamen admodum vrgeat, illa per vices fallenda est, vel oris collutione cum aqua chalybeata & aceto, vel frequenter mandendo grana aliquot mastiches, vel quiduis eiusdem faculta-

tis. Aquam enim plurimam in os eliciet. Non vt quibuſdam videtur, è capite ſolo, ſed ex ventriculo & ex abdominis capacitate, ſicque multis eſt nominibus profutura.

De cibis hoc tantum dicemus, ſicciores eſſe eligendos, & dulcia, vt peſtem, eſſe fugienda.

Dum remedia interna celebrantur, externa etiam adminiſtranda ſunt. Illa enim non parum conferunt ad ventris tumorem diſcutiendum. Ad hanc rem componuntur fomenta, ſacculi, vnguenta, cataplaſmata, & emplaſtra, quorum præcipua in hunc modum ſe habent.

℞. Rad. althęæ, liliorum, cyperi, cortic. rad. cappar. mediani fraxini, tamariſci, ebuli, & ſerpentariæ maior. ana ℥. iij. fol. abſinthii, agrimonii, maioranæ, origani, calamenti, pulegii, rutæ, chamædr. chamæp. abrotoni & ſambuci, ana M. j. ſem. petroſel. anethi & cumini, ana ℥. j. flor. chamæm. melilot. & geniſtæ, ana P. iij. ſpicæ nardi, ſchœnanthos, nucis moſchat. garyophyll. & cinam. ana ℥. ß. ſalis & aluminis, ana ℔. ß. Fiat omnium decoctio in lixiuio facto ex cineribus quercus vel ſarmentorum, qua foueatur totus venter calidè ante cibum, cum ſpongiis in eo imbutis & expreſſis. Vel

℞. Vrinæ pueri mundi ℔. iiij. ſalis prunellæ ℥. iij. Bulliant ad 3. partis conſumptionem pro fotu.

Aqua-pendens aquam calcis prædicat, in qua ſpongiam nouam, quæ totum abdomen comprehendat, exprimit, eamque ſuperligat. Sic enim aquas hydropicorum inſenſibiliter ab-

ſumi, & frigidam humidamque viſcerum intemperiem tolli, & lienem induratum aliquando ſanari aſſerit. Claudinus vero calcem in aqua thermali ſalſa, ſulphurea aut nitroſa extinguit, ſpongiam in ea expreſſam faſciis arctè ventri alligat, & diu ibi detinet ſubindeque permutat.

Sacculi parari poſſunt ex materia prioris fomenti, in vino albo decoqui, & calidè ventri admoueti.

Poſt fotum liniatur venter ol. anethino, rutaceo, irino; cum puluere ammoniaci, galangæ, anethi, baccarum lauri, & ſimilibus.

Multi vnguenta & linimenta componunt ex purgantibus validioribus, quæ hydropicorum aquas potenter detrahunt, & diſtentum abdomen remittunt. Verum illa periculoſa ſunt. Inſerta namque muſculis & membranis vis purgatoria lethale ſæpe alui profluuium ciet.

Poſt linimenta, vel etiam iis omiſſis, cataplaſmata vel emplaſtra imponi poterunt. Sequens præſtantiſſimum eſt.

℞. Rad. cucum. agreſt. optime contuſæ & in acero ſcillit. per 24. horas macerat. ℔. j. mellis deſpumati ℔. ij. Miſce, & bulliant ad conſiſtentiam cerati, & in fine adde cumini ſubtiliter puluerati ℥. iiij. Fiat emplaſtrum abdomini applicandum, & ſingulis diebus renouandum. Vel

℞. Stercoris bouini ſiccati ℔. j. ſulphuris viui & ſem. cumini puluerat. ana ℥. ij. ſapæ vel vrinæ pueri q. ſ. Fiat cataplaſma.

Galenus commendat cataplaſma ex cocleis cum ſuis teſtis contuſis, quod ventri admotum

ibi detinendum eſt, donec ſponte cadat; aquas hydropicorum potenter abſumit.

In emplaſtri formam redactum tale componitur à Valeriola.

℞. Stercoris vaccini ℔. j. ſterc. caprini ℔. ß. Bulliant ſimul in aceto fortiſſimo, & in mortario contundantur, addendo ſulphur. viui ℥. iij. alumin. ℥. j. ſuccor. thimeleæ & ebuli recent. extractorũ, ana ℥. iij. farin. lupinor. & orobi, ana ℥. ij. puluer. ſoldanell. quart. j. aniſi, marathri, cumini, ana ʒ. ij. ſalis comm. torrefacti ʒ. iij. terebinth. ℥. iiij. picis naualis ℥. vj. Miſce, fiat emplaſtrum.

Oſeruatione dignum eſt, quod ſibi experientia compertum eſſe teſtantur, Vierus & Varignana; bufonem ſylueſtrem, qui in nemoribus reperitur, per ventrem ſectum & renibus obligatum aquas hydropicorum per vrinas educere, & cum amplius euacuare volumus, applicationem eſſe renouandam.

Petræus verò refert eiuſdem bufonis puluerem in clibano ſiccatum & calcinatum, ʒ. ß. pondere in vino, vel alio liquore propinatum, per vrinas hydropem mirificè expellere. Cuius experimenti inuentor primus, mortis accelerationem ex eo quærens, inſperato conualuit. Sequens etiam ceratum ex bufone paratum vtiliſſimum eſt.

℞. Bufonum ℔. ij, olei ℔. j. ceræ ℔. ß. Bulliant in olla lutata ad mediæ partis conſumptionem. Colentur & fiat ceratum, quod extendatur ſuper alutam & regioni lienis applicetur; aquas omnes euacuat.

Toto curationis decursu roborantia ventriculo admouenda sunt. Et in primis hepati, dum humor subsidere incipit, aut non est ita insignis, vt topicorum penetrationem ad hepar impedire queat.

℞. Ol. flor. arantiorum ℥. j. olei de spica ʒ. iij. vnguenti rosac. cerati stomachici Gal. ana ʒ. ij. ol. mastich. stillat. ℈. ij. ol. absinthij still. ℈. j. ol. nucis moschat. ʒ. j. ß. Ceræ albæ parum. Misce, fiat linimentum ventriculo applicandum.

℞. Comar. absinthij pontic. ʒ. iij. marrubii, rorism. ana ʒ. ij. rosar. rubr. P. ij. flor. chamæm. fol. lauri, ana M. ß. cortic. arantiorum, ligni aloës odori, ana ʒ. iij. rad. cyperi, schœnanthos, spicæ nardi, ana ℥. ß. Cum vini optimi partibus duabus, aquæ absinthii, & agrim. ana parte vna, fiat decoctio, qua foueatur regio hepatis cum spongia vino absinthite elota.

℞. Vnguenti rosac. & cerati santal. ana ℥. iij. rosar. rubr. sem. endiuiæ, & acetosæ, ana ʒ. j. spicæ nardi, schœnanth. absinthij sicci, styrac. calamit. ana ℈. iiij. ol. mastich. vel de absinthio q. s. Fiat linimentum applicandum eidem parti post fotum.

Vt plurimum in hydrope crura, tibiæ, & pedes œdematoso tumore afficiuntur: ad eumque discutiendum conueniet lixiuium, in quo rad. ebuli & enulæ camp. folia rorism. maioran. thymi, lauri, origani, sal, & alumen incoxerint.

Quamuis autem vt plurimum proposita cu-

ratio vsurpanda sit, aliquando tamen minùs conueniens est, quando nimirùm hydrops in calido & sicco temperamento, à causis calefacientibus calorem natiuum dissipantibus, productus est; quemadmodum in febribus biliosis & vehementibus solet accidere. Tum enim hepatica frigida cum aperientibus minùs calidis conueniunt, qualia in febribus diuturnis vsurpari solent. Tum etiam syrupus magistralis supra descriptus, ex succis rosar. cichorij & agrim. compositus in hoc casu maxime conueniet.

Pro potu decoctum rad. cichorij, & calcitrapæ gustui non ingratum, vel aliorum aperientium temperatorum; sed liberaliori quantitate, quàm quæ supra proposita est, quæ nimirum sitim leniat, iecoris ardorem temperet, idque resiccatum humectet. Quam doctrinam (quamuis ab Auicenna, Tralliano, aliisque sancita est, quia tamen à nonnullis paradoxa videtur, & magni est in vsu practico momenti) non erit inutile insigni exemplo confirmare, à Baptista Montano relato cons. 263. his verbis. Vidi, inquit, Venetiis religiosum quemdam Ordinis prædicatorij, hydropicum ex ascite, & tympanite, qui fuit curatus. Adfuerunt mecum excellentissimi Medici plurimi, scilicet Papiensis, Eugubinus, Trincauella, & alij. Habebat is, vt dixi, ascitem cum tympanite, & tabem cum febre hectica. Oportebat tum exsiccare & humectare. Quare eramus in maxima discordia. Ego volebam vt multùm biberet, sed quæ aperirent, quia habebat plurimas obstructiones; præterea vt humectaretur,

quia ad tabem peruenerat. Ordinabam ego ſyrupum acetoſum, cum omnibus quæ prouocant vrinam. Eugubinus nolebat quicquam eſſe bibendum, & narrabat de quodam hiſtoriam, qui per ſicca fuit curatus. Papienſis, vt litem dirimeret, concluſit, neque liberaliter, neque omnino nihil eſſe bibendum. Res extrahebatur vſque ad noctem. Deducebant nobiles vnumquemque Medicum ad ſuam cymbam. Ibi tum Papienſis, quod anteà diſſimulauerat, conuerſus ad magnificum quemdam, dixit: Si vultis curare hunc dominum, profectò non aliud erit faciendum, quam quod conſuluit Baptiſta Montanus.

In hoc etiam caſu maximè conuenient medicamenta ex chalybe, tartaro, & vitriolo, quia citra inſignem calefactionem potenter aperiunt & vrinas mouent.

At cæteris remediis palmam præripiunt in hoc caſu aquæ minerales acidulæ & vitriolatæ, quæ viſcera potenter deobſtruunt, aquas per vrinas euacuant, & viſcerum intemperiem corrigunt. Vnde experientia conſtat, multos hydropicos quotannis aquarum Spadanarum vſu percurari.

Narrat Auicenna cap. de cura aſcitis, hiſtoriam mulieris cuiuſdam, quam hydrops attriuit, vt ipſe loquitur; & magnificata eſt ſuper eam, & ipſa mulier comedit quantitatem malorum granatorum, tam maximam, quod eius relatio eſt incredibilis, & ſanata eſt.

Et Varigana refert, ex Plateario, quod quædam vetula coxit in olla ſuccum plantaginis ad me-

dietatem, & dedit hydropico de causa calida, ad bibendum quotidie, & sic curatus fuit.

Quibus exemplis patet hydropem aliquando refrigerantibus curari. Iisque addere possumus Christophori à Vega testimonium, qui lib. 3. art. medic. sect. 8. cap. 12. Tympanitem, inquit, vidimus à calida iecoris intemperie natum, quem refrigerantibus curauimus, iecori superponentes succum endiuiæ, & cichorij cum pauco aceto, & cichorium edendum damus, atque endiuiam.

LIBER VII.

Affectuum lienis curationes continens.

CAPVT PRIMVM.

Inflammationis lienis curatio.

LIENIS inflammationi eadem competit curatio, quæ in hepatis inflammatione fuit proposita, si sequentes tantum adhibeantur differentiæ.

Primò, quod venæ sectio liene inflammato in brachio sinistro celebranda est, & non ita frequenter vt in hepatis inflammatione: quia hepar fons sanguinis largiori indiget euacuatione. Quod verò de apertione saluatellæ ab Autoribus circumfertur, quam lienem peculiariter exonerare aiunt, superstitiosum est, & iam ferè in vsu practico obsoleuit. Vtilius enim multò è basilica

vena ad omnes implendas indicationes, ſanguis detrahitur.

Secundò, quod topica quæ in inflammatione hepatis hypochondrio dextro admouebantur, hic ſiniſtro applicentur.

Tertiò, quod in dictorum topicorum vſu, aſtringentia non ſint tanta cura, & tam diu continuanda: quia cum lien ſit pars minùs princeps, illius robori tantoperè ſtudendum non eſt.

Reliqua ex inflammationis hepatis curatione deſumantur.

CAPVT II.

Doloris lienis curatio.

ALIQVANDO dolor ſplenem affligit citra febrem & duritiem, quæ tactui renitatur, iſque à flatu exoritur. Illius curatio perficitur clyſteribus carminantibus, purgatione conuenienti, fomentiſque emollientibus ac diſcutientibus aceto adiecto. Tum etiam linimentis compoſitis ex ol. lilior. chamæm. capparum, abſinthii, cum modico ſpicæ & aceti.

Si poſt horum remediorum vſum dolor perſiſtat, cucurbitula ſiniſtro hypochondrio erit admouenda, modo nulla inflammationis, aut fluxionis ſuſpicio fuerit.

Colicus dolor aliquando ſplenicum æmulatur, quia colon inteſtinum ſpleni alligatur & incumbit. Diſtinguuntur tamen, quod ſplenicus

grauis sit, & in vno loco fixus: colicus verò distendens, acutus, mobilis, & ad totum ventrem excurrens. Vtrique tamen similia competunt auxilia.

CAPVT III.

Obstructionis & tumoris, seu inflammationis lienis curatio.

LIEN cum sit humoris crassi & fæculenti coneptaculum, obstructionibus plurimum est obnoxius, à quibus humores excrementitij in parte retenti, illum in tumorem eleuant, vt excedens illius magnitudo tangentibus sit conspicua. Ægri hoc affectu laborantes lienosi vulgò nominantur.

Remedia eadem prorsùs conferunt, quæ ad hepatis obstructionem fuerunt proposita, addendo ea quæ peculiariter lienum respiciunt, & humori melancholico præparando, expurgandoque dicata sunt.

In apozematis aliisque aperientibus remediis liquidioribus oxymel simplex, & scilliticum vtiliter dissoluitur, ad crassos, & terrestres humores potenter dissecandos.

Præ cæteris autem remediis, ea quæ ex chalybe componuntur, ad lienis obstructiones reserandas sunt efficacissima.

Imò verò pro protu ordinario aqua ferrata vel chalybeata

chalybeata vsurpanda est, quæ lienem imminuere, vt inquit Celsus, ex eo cognoscitur, quod ea animalia, quæ apud fabros ferrarios educata sunt, exiguos lienes habent.

Fomentis acetum addatur loco vini albi, quod maiorem penetrationem conciliet; eaque necessaria est in humore crassiori. Adde quod Gal. in affectibus lienis acetum valde commendat, in remediis tum internis, tum externis vsurpatum.

Cataplasmatis addatur cicuta, tanquam efficacissima ad tumores emolliendos & discutiendos.

Amatus Lusit. curat. 61. cent. 5. curationem proponit obstructionis lienis, à quartana febre relictæ, quæ sublata est decocto rad. chinæ, per 20. dies post conueniẽtes purgationes vsurpato.

CAPVT IV.

Scirrhi lienis curatio.

MATERIA obstructionem lienis, & tumorem prædictum generans, diuturna mora crassescit magis ac magis, & scirrhosam duritiem contrahit. At cum eadem sit natura scirrhi lienis & hepatis, eadem idcircò vtrique competit curatio.

Quia tamen per gradus ineunda curatio est, & à mitioribus ad valentiora progrediendum: ea prius remedia vsurpanda erunt, quæ obstructio-

nibus hepatis & lienis conuenire diximus. Et inter medicamenta chalybeata ibidem laudata, maximè conueniunt pilulæ ex chalybe, ammoniaco, aliiſque compoſitæ, in obſtructione hepatis deſcriptæ.

At præter illa remedia & præcepta, in prædictis curationibus propoſita, ſequentia in hoc morbo obſeruanda veniunt.

Primò, quod de ſanguinis miſſione valde dubitetur. Hæc tamen difficultas reſoluitur, concludendo eam conuenire poſſe in principio. At morbo inueterato minimè prodeſſe.

Inter ſpecifica remedia commendatur à Solenandro & Fonſeca vrtica mortua, quæ galiopſis dicitur, ſeu lamium Plinij, Itali herbam lienis vocant; hanc cum vino tenui decoctam ad ℥.j exhibent, vel pulueris illius ʒ. j. cum eodem vino aut alio liquore idoneo, fœliciſſimo ſucceſſu.

Tertiò præter fomenta ibi enumerata Aquapendés in Chirurgia, abdominis fotum ex ſpongia in aqua calcis expreſſa admodum prædicat, eóque ſcirrhum lienis & hydropem curatum aſſerit.

Quartò præter vnguenta dictis locis propoſita ſequens tanquam mirabile laudatur ab Amato Luſitano, cuius vſu ſe ſcirrhum lienis curaſſe gloriatur, idque à Medicis Ferrarienſibus accepiſſe refert.

℞. Ol. commun. ℔. iij. medullæ crurum bouis ℔. j. butyri recentis ℔. ß. ſucci bryoniæ, & cyclam. ana ℔. j. Bulliant lento igne fere ad cou-

ſumptionem ſuccorum. Colaturæ adde ceræ citrin. ℥. viij. pulu. ceterach, cortic. capparis, tamariſci, ſem. agni caſti, ℥. iij. Miſce, fiat vnguentum.

Quintò, cataplaſmata ſequentia maximæ ſunt efficaciæ.

℞. Rad. cucumer. agreſt. ℔. j. fol. maluæ & violar. ana M. iij. Coquantur ad putrilaginem. Contundantur & traiiciantur per ſetaceum, deinde adde ol. de cappar. & tamariſci, ana ℥. j. aceti ſcillit. parùm, fiat cataplaſma.

℞. Fermenti acrioris ℔. ij. Coquatur in æquis partibus olei & vini ad formam cataplaſmatis.

Denique præter emplaſtrum in ſcirrho hepatis propoſitum, ſequentia erunt efficaciſſima.

℞. Gummi ammon. ℥. iiij. Diſſoluantur in aceto forti, poſtea colentur, & bulliant ad conſumptionem aceti, deinde adde ceræ parùm, fiat emplaſtrum.

℞. Cicutæ M. iiij. ammoniaci ℔. ß. Infundantur in aceto dies octo, dein bulliant dum ammon. ſoluatur, hinc per pannum lineum validè exprimatur; iterumque expreſſus liquor ebulliat parùm, & adiecta cera & ol. amygd. dulc. fiat emplaſtrum.

℞. Succi maluæ, creſſonis, caulium, & rad. filicis, ana ℥. ij. gummi ammoniac. ℥. iiij. aceti parùm. Diſſolue ſimul lento igne, poſteà coquãtur, poſtremò colentur, tandem recoquantur ad ſyrupi conſiſtentiam, & cum ℥. j. ol. de capparibus, & ceræ q. ſ. fiat ſpanadrap, regioni lie-

nis applicandum, & tertio quoque die renouandum.

Aqua-pendens loco citato lienes induratos sequenti emplastro pluries sanatos fuisse asseuerat, quod fit ex duabus partibus ammoniaci ex aceto dissoluti, vna succi nicotianæ, vna resinæ pini, terebinth. & succi ebuli, vna ol. de cappar. & ceræ nouæ q. s. ad emplastri seu cerati formam adipiscendam.

CAPVT V.

Melancholiæ hypochondriacæ curatio.

LICET omnes partes hypochondria constituentes in hoc morbo afficiantur, lien tamen pars affecta præcipua censetur, cum sit humoris melancholici conceptaculum, vt non ineptè inter morbos lienis collocari valeat.

Fit autem hypochondriaca melancholia ab humore melancholico adusto, à iecoris intemperie calidiori genito, & in venis mesaraicis, propter obstructiones earumdem, tum etiam hepatis & lienis, diutiùs retento. Ideoque illius curatio præcipuè versabitur in obstructionum apertione, intemperiei viscerum correctione, & humoris peccantis vacuatione, non omissis roborantibus, quæ dictarum partium vires reficiant, & instaurent. In hunc finem sequentia remedia, adhibito sapientis Medici iudicio, vsurpari poterunt.

Præmiſſo clyſtere ſequens potio primum exhibeatur.

℞. Sennæ mundatæ ℥. ß. ſeminis aniſi & crem. tart. ana ʒ. j. fol. borrag. fumar. acetoſæ, ana M. ß. liquirit. ʒ. iij. Coquantur ad ℥. iij. In colatura diſſolue rhabarb. in aqua bugloſſi cum ſpica infuſi ʒ. j. ß. cathol. dupl. ʒ. iij. ſyrup. de cichor. compoſ. ℥. j. Fiat potio, cui addere vtiliter licet in valde melancholicis confect. alkermes ʒ. j.

Poſtridie potionis phlebotomia celebranda eſt ex alterutro brachio, prout hepar, aut lien magis laborare videbuntur, ſed præcipuè è ſiniſtro.

Poſtea ſequentium iuſculorum vſum æger aggrediatur.

℞. Radic. aſparagi, gram. & cichor. ana ℥. ß. fol. agrim. ceterach, capill. ven. bugloſſi, & cichor. ana M. ß. cremor. tart. ʒ. j. Coquantur cum pullo gallinaceo, & fiat iuſculum, per x. aut xij. dies continuandum. Ad magis refrigerandum, & efficacius obſtructiones aperiendas, vtiliter addi poſſunt ſpirit. vitrioli gutt. iiij.

Prædictis etiam ſimplicibus addi poſſunt in diuturnis obſtructionibus radic. chinæ, lignum ſaſſafras, ſantalum album, radic. apij, filicis maris, fol. betonicæ, ſcabioſæ, ſemen coriandri præp. paſſulæ, & ſimilia.

Si aluus ſit adſtricta, aut cacochymiæ copia, in tertio quoque iuſculo ſennæ ℥. ß. cum ſem. aniſi vtiliter infundi poterit.

Vel loco iuſculi ad materiam peccantem po-

tentiùs educendam, apozema sequens erit conuenientissimum.

℞. Rad. buglossi, asparag. cichor. & acetos. ana ℥. j. cortic. median. fraxini, & tamarisci, ana ℥. ß. fol. agrim. ceterac. capill. vener. cuscutæ, cichorij, fumariæ, lupulor. bugloss. & borrag. ana M. j. sem. quatuor frig. maj. anisi & fœniculi, ana ʒ. ij. vuarum corinth. ℥. j. sennæ mundat. & polypod. querc. recent. ana ℥. ij. epithymi ℥. j. agarici recenter trochisc. & rhab. elect. seorsim infusor. cum cinam. ana ʒ. ij. macis, & garyophyll. ana ʒ. j. flor. iij. cordial. ana P. j. Coquantur ad quartaria quinque. In colat. dissolue syrupi de cichorio compos. cum rheo, & rosat. solut. ana ℥. ij. Fiat apozema clarificatum, & aromat. ʒ. ij. santali citrini, pro iiij. dosibus matutinis.

Loco apozematis vtiliter subrogari potest decoctum galli veteris, in hunc modum compositum.

℞. Radic. asparagi, brusci, cortic. rad. capparis, & mediani tamarisci, ana ℥. ß. fol. agrim. ceterac. capill. ven. ana M. j. sem. anisi, citri, & card. bened. ana ʒ. j. sennæ mundat. ℥. ß. polypod. querc. & epithymi, ana ʒ. iij. cinam. ℈. j. crystal. tart. ʒ. j. Coquantur omnia secundum artem cum media parte galli veteris, fiat iusculum, quod capiat mane per iiij. dies.

Post sufficientem purgationem balneum aquæ tepidæ conuenientissimum est, per aliquot dies vsurpatum. Vtiliter in eo coquuntur herbæ refrigerantes, cum bona quantitate pomorum re-

dolentium. Vel fieri non rarò ſolet ex hordeo & amygdalis contuſis in ſacculo incluſis, & in aqua decoctis. Frequenter iterandum eſt, ſi tempus anni fuerit opportunum; quandoquidem Gal. refert 8. de loc. aff. cap. 6. ſolis balneis aquarum dulcium ſe multos melancholicos curaſſe abſque alio medicamento. Si tamen æger ferre frequenter nequeat integrum balneum, ſemicupium ſubrogari poterit.

Et ne lotio frequens ventriculo noceat, in ingreſſu balnei inungetur ventriculus oleo nucis moſchatæ, aut alio ſimili linimento.

Ab exitu balnei inungatur hepatis regio cerato ſantalino, vel vnguento roſaceo in oxycrato lotis.

Poſt vltimum balneum proritentur hæmorrhoïdes, ſubditis balanis acrioribus, vel anum confricando foliis ficulneis, aut pannis lineis aſperioribus; & affixis partibus eminentioribus hirudinibus duabus aut tribus, extrahantur ſanguinis ℥. v. vel vj. Eademque hæmorrhoïdum prouocatio vere & autumno, imò interdum ſingulis menſibus iterari debet.

In iis qui aſſueti ſunt pati fluxum hæmorrhoïdum, qui tamen iam diu ſuppreſſus ſit, & vbi hæmorrhoïdes non apparent, admota ano cucurbitula patefiunt.

Si poſtquam hirudines ſaturatæ ceciderunt, ſanguis nimium profluat, vt non rarò contingit, ſiſtetur luto, aut carbonis puluere, aut aranearum tela, aut gypſi puluiſculo, aut pulueribus aſtringentibus, albo oui & ſtupis exceptis.

At si hæmorrhoïdes commodè aperiri nequeant, opportuum erit ex venis inferioribus sanguinem detrahere, vt sanguis fæculentus per ea loca deriuari queat.

Causticum tibiæ sinistræ inustum ab humoribus excrementitiis lienem aliaque viscera repurgat; ideoque non erit omittendum.

Quia verò hic affectus contumacissimus esse consueuit, & post vniuersales euacuationes, nouus prauorum succorum cumulus temporis progressu solet succrescere: purgationes periodicæ instituendæ sunt, vt per interualla ab eorum noxa corpus liberetur. Quod commodissimè fiet syrupo magistrali, in sequentem modum composito.

℞. Succor. recenter express. & per residentiam depurat. ex fol. borrag. buglosſ. endiuiæ, cichor. fumar. & oxalidis ℔. iij. succi pom. redolent. recenter expressi & depurati ℔. ij. polypod. querc. recent. ℔. ß. sennæ mund. ℥. viij. epithymi ℥. iij. agar. recenter trochiscati ℥. j. zinzib. & garyophyll. ana ʒ. j. Infundantur & decoquantur vt artis est, donec colaturæ supersint quartaria quinque. In quibus dissolue expressionem ℥. j. rhab. in prædictis succis cum cinam. seorsim infusi, sacchari albi quartaria quinque. Fiat syrup. perfectè coctus, clarif. & aromatis. ʒ. ij. puluer. elect. triasant. qui seruetur in vase vitreo, & de eo capiat ℥. ij. bis aut ter in mense, cum iusculo pulli vel hœduli, fol. endiuiæ, acetosæ, borrag. & pimpinel. alterato.

Vel loco syrup. pilulæ vsurpari poterunt, hye-

mis tempore præſertim, quales in hepatis obſtructione fuerunt propoſitæ; vel ſi earum nimia caliditas metuatur, ſequentes magis correctæ in eundem vſum componi poterunt.

℞. Polypod. querc. ℥. ß. rad. aſari, ſem. geniſtæ, ana ʒ. j. paſſul. corinth. ʒ. iij. cryſtalli tart. ʒ. j. ß. flor. bugloſſ. & borrag. ana P. ß. Coquantur in aquæ font. q. ſ. De colat. opt. clarif. cape ℔. ß. ſucci pomor. redolent. opt. depurati ℥. iiij. In quibus infunde ſennæ mundatæ ℥. j. turbit. & agar. ana ʒ. iij. macis, garyophyll. cinam. & epithymi, ana ʒ. j. Digerantur per quatriduum in B. M. Poſteà colentur & exprim. Colat. adde extracti aloës, facti in aqua endiuiæ & acetoſæ ℥. j. myrrhæ in vino ad ignem diſſolutæ & colatæ ʒ. ij. ſalis tart. ʒ. j. Euaporentur omnia, & inſpiſſentur ad lentum ignem, addendo ſub finem, dum fere euaporata erit materia, ſpecier. diarrhod. abbat. lætif. Gal. & trochiſc. dialacca, ana ℈. ß. Reducantur in maſſæ pilularis conſiſtentiam, de qua capiat æger ʒ. ß. ſemel in ſeptimana, duabus horis ante paſtum.

Pereda ſequenti puluere multos melancholicos curatos eſſe teſtatur, eumque benedictum & diuinum appellat.

℞. Epithymi ℥. ß. lapid. lazuli opt. & agar. recenter trochiſc. ana ʒ. ij. ſcammon. ʒ. j. garyophyl. numero xx. Miſce, fiat puluis, de quo capiat ʒ. ij. bis aut ter in menſe, cum ſero lactis vel aqua borraginis.

Dum purgationes periodicæ vſurpantur, intermediis temporibus roborantia exhibenda ſunt,

quæ ſimul obſtructionum apertioni inſeruiant; eaque frequenter componi ſolent in formam opiatæ, vel electuarii ſolidi in tabellas redacti, in hunc modum.

℞. Conſeruæ rad. bugloſ. ℥. ß. conſeruæ flor. borrag. viol. ana ℥. j. conſeruæ roſ. & cortic. citri conditi, ana ℥. ß. myrob. condit. numero j. confect. alcherm. ʒ. iij. raſuræ eboris, cornu cerui, & lapidis bezoard. ana ʒ. j. puluer. elect. lætif. Gal. & diarrhod abbatis, ana ℈. ij. coralli præpar. & margarit. præp. ana ʒ. ß. ambræ griſ. ℈. ß. moſchi opt. g̃. v. fol. auri numero iij. Cum ſyrupo de pomis vel conditur æ citri fiat opiata, de qua capiat magnitudinem caſtaneæ, horis duabus ante paſtum ſingulis diebus, ſuperbibendo vini albi parùm.

Symplicior & guſtui gratior opiata fit ex parte vna confect. alcherm. & quatuor partibus conſeruæ flor. borrag. Ad potentiùs obſtructiones aperiendas, ſi calidiora non multum metuantur, addi poſſunt opiatæ, conſeruæ flor. tamariſci, rad. enulæ campanæ, fol. abſinth. capill. ven. & ſales abſinth. tamariſci, &c. Tabellæ in ſequentem modum componi poterunt.

℞. Pulu. diambræ, diamoſchi dulcis, & lætif. Gal. ana ℈. j. confect. alcherm. ʒ. iij ſacch. aqua borrag. & roſar. ſoluti ℥. iiij. Fiant tabel. deauratæ pond. ʒ. ij. Capiat vnam ſingulis diebus, horis duabus ante paſtum. Vel guſtui gratiores ita parabuntur.

℞. Confect. alcherm. ʒ. ij. ambræ griſ. ℈. j. ſacch. aqua naphæ & roſarum diſſoluti ℥. iiij. Fiant tabellæ.

Ambra grisea sola ad gr. v. vel vj. singulis diebus exhibita cum vino aut aqua rosarum, spiritus & calorem natiuum viuificat, & cor maximè exhilarat.

Autores nonnulli lapidis bezoardici vsum valdè probant aduersus omnes morbos melancholicos, vt pote qui vires cordis mirum in modum reficiat; eiusque grana v. vel vj. cum aqua rosar. aut alio liquore exhiberi debent.

Corpore sufficienter expurgato tempestate idonea, nimirum vere aut æstate; serum lactis vtiliter exhibetur per 15. aut 20. dies: sic enim viscerum obstructiones aperientur, & calida eorum intemperies emendabitur. Extrahetur autem serum lactis per ebullitionem & clarificationem, in eoque commodè infundentur per noctem epithymi ʒ. ij. vel ℥. ß.

Quantitas illius ad robur ventriculi metienda est. Si tamen facilè venas iam aliquatenus apertas peruadere queat, & per aluum & vrinas eiici, in maxima quantitate exhibitum instar aquæ mineralis, vt in calida hepatis intemperie docetur, multùm proderit: hac cautione adhibita, vt ventriculus muniatur sacculis, aliisque remediis infra describendis; & vespertinis horis opiata roborans singulis diebus exhibeatur. Loco autem epithymi aliquando permiscetur sero succus cichorij & borraginis.

In corporibus valdè emaciatis, reseratis aliquantisper obstructionibus, lactis asinini vsus conuenire poterit, cum sacch. rosaceo; & si obmurmurantia sint hypochondria, tantillum aro-

matici roſati, vel diarrhod. abbatis, erit admiſcendum.

At cæteris remediis præſtant aquæ minerales acidulæ & vitriolatæ, quæ viſcerum intemperiem corrigendo, obſtructiones reſerant potentiſſimè. Tales ſunt in Occitania noſtra, Meynenſes, & Vallenſes. Illæ magis refrigerant. Hæ calidiores quidem; at obſtructionibus tollendis, & humori terreno attenuando ac detergendo multò efficaciores.

De potu aquarum thermalium non leuis eſt inter Autores diſcrepantia. Nonnulli, vt Sennertus, omninò probant; quod huiuſmodi aquæ ob mineralia à quibus ſuas vires habent, & primas vias eluant, & vitioſos humores, qui in iis hærent, per aluum & vrinas educant, ventriculum calefaciant, hepar & lienem roborent. Calefactionem autem & exſiccationem ab huiuſmodi aquarum externo vſu, non autem interno eſſe metuendam. Alij, vt Claudinus, omninò reiiciunt, propter dictam exſiccandi vim. Alij denique nec omninò reiiciunt, nec omninò admittunt huiuſmodi aquarum vſum; vt Montanus, qui eas conuenire ſentit, propter frigiditatem ventriculi, quæ huius affectus comes eſt indiuidua, & obſtructiones. Ratione autem hepatis calidioris, & feruidi ſanguinis, vult muniendum eſſe hepar & lienem vnguento refrigerante Gal. Tum etiam vniuerſam lumborum regionem eodem vnguento inungendam. Hoc modo ait non nocere aquam, quia magis figitur in ventriculo, & locis frigidioribus; alia ve-

ro viſcera ſolùm pertranſit, nec in iis moram facit. Nos verò earum aquarum vſum conuenire poſſe cenſemus, ſi ventriculus frigidior magnam craſſæ & viſcidæ pituitæ copiam cumulet, & non admodum inſignis fuerit hepatis caliditas. Cuius partis noxa maiori ex parte declinari poterit, ſi non ſolum vnguentum prædictum admoueatur, ſed etiam iuſcula refrigerantia poſt eiectas aquas exhibeantur: & poſt integrum earum vſum balnea refrigerantia & humectantia per aliquot dies vſurpentur.

Non parùm præſtare conſueuerunt ad obſtructiones hypochondriacas aperiẽdas medicamenta ex chalybe compoſita, qualia in obſtructionibus hepatis, & lienis fuerunt propoſita; vitando tamen ea, quæ multum calefacere, aut exſiccare valent. Imò verò in corporibus calidioribus conueniet chalybem cum ſulphure aut aceto præparatum, cum conſerua borraginis & cichorij ad formam opiatæ permiſcere.

In delicatioribus conueniet ſyrupus ex chalybe, prædicto loco deſcriptus; aut ſpuma quæ manet in vaſe vitreo poſt vini pluries chalybeati euaporationem, cum dictis conſeruis permixta.

Ad obſtructiones ſenſim aperiendas, & humorem melancholicum ſenſim expurgandum, ac contemperandum, laudat Fonſeca pilulas ſequentes, quas diatartarum appellat.

℞. Sennæ puluerat. & ſalis tartari, ana ℥. j. cinam. puluerat. ℈. ß. Cum ſyrupo de limon. fiat maſſa, cuius capiat pilulas iij. pond. ʒ. ß. per horam ante cœnam, vt bis aut ter deiiciat. Ha-

bet enim ſal tartari magnam vim domandi humores melancholicos, & atros; nam trahit ad ſe proprietate quadam acetoſitates, vt videre eſt quando permiſcetur aceto aut ſpiritui vitrioli, quorum aciditatem tollit. Sciendum etiam eſt Fonſecam per ſalem tartari cryſtallum intelligere. Attamen non minus efficaciter ſenna infundi poterit cum ſale tartari & guttis aliquot ſpirit. vitrioli in liquore idoneo.

Ad dictas obſtructiones aperiendas nonnulli Autores commendant decoctum radicis chinæ, vt in obſtructione lienis dictum eſt; quod à prudenti Medico vtiliter interdum in vſum reuocari poterit.

Alij vero laudant ſuccum abſinthij concretum in forma pilularum, per ſe, vel cum gummi ammoniaco exhibitum, cui ſtatim oxymel, factum ex decocto rad. aſari ac liquirit. ſuperbibatur. Alij vero teſtantur decocto abſinthij, aut vino abſinthite per 30. vel 40. dies vſurpato melancholiam hypochondriacam fuiſſe curatam.

Succus bugloſſi non quidem ad obſtructiones aperiendas, quemadmodum abſinthium; ſed ad humorem atrabilarium contemperandum efficaciſſimus eſt. Ideo illius ℥. ij. cum ſacchari ʒ. ij. vel cum vini optimi æquali portione per x. aut xij. dies mane vtiliter exhiberi poterunt.

Inter præcipua huius curationis hoc habendum eſt, vt aluus ſemper laxa ſeruetur. Ideò æger plura medicamenta habere debet familiaria, quibus frequenter vtatur ante cibum, modo hoc, modo illo, ne vllum ei veniat in faſtidium. In hunc fi-

nem vſurpari poterunt ſyrupus magiſtralis, & pilulæ prædictæ, tum etiam ea quæ ad aluum aſtrictam ſupra deſcripta ſunt. Quibus addere licet ex Montano, terebinthinam cypriam, quam deglutiendam eſſe præcipit ad quantitatem auellanæ, tribus horis ante prandium, ſemel aut bis, aut ter in ſingulis ſeptimanis. Nam præterquam quod aluum mollem efficit, ventriculum etiam purgat, obſtructiones aperit, vrinam prouocat, calefacit ventriculum, neque propterea hepar lædit; imò & illi mirum in modum confert aperiendo, abſtergendo, & mundificando.

Pro potu ordinario vti poterit aqua extinctionis auri, vel infuſionis tamariſci, agrimon. pimpinellæ, cum vino tenui ſimplici, vel medicato tempore vindemiarum cum rad. bugloſſ. & borrag. adiectis floribus anthos in parua quantitate, & ſantalo albo.

Dum remedia interna propoſita, aut eorum nonnulla vſurpantur, externa etiam admouenda ſunt, nimirum fomenta, & vnguenta in hypochondriis, qualia ad obſtructiones hepatis & lienis deſcripta ſunt; vitando calidiora.

Ventriculo etiam roborantia admouenda ſunt, quoniam illa pars in hoc affectu perpetuo laborat. Ideoque fomenta, vnguenta, emplaſtra, & ſcuta in affectibus ventriculi propoſita, in vſum reuocari poterunt. Tum etiam interna, quæ hepar minùs calefacere poſſunt, ac præcipuè puluis pepticus à paſtibus ſumendus. In paroxyſmo quando vapores ab hypochondriis eleuati cor,

cerebrum aliasque partes afficiunt, & grauia symptomata producunt, vt animi defectiones, palpitationes, tremores, conuulsiones, dolores capitis & similia; ea remedia vsurpanda sunt, quæ in syncope, & affectu hysterico vsurpari solent. At inter cætera laudanum prudenter vsurpatum miranda præstat.

LIBER

LIBER VIII.

Renum & vesicæ affectuum curationes continens.

CAPVT PRIMVM.

Doloris Nephritici & Calculi renum curatio.

DOLOR Nephriticus, qui vulgò colica Nephritica, propter maximam quam habet cum colico dolore similitudinem, nominari solet, vt plurimum generatur à calculis vel arenulis per vreteres liberum commeatum non habentibus. Interdum verò à phlegmate crasso, viscido, ac mucilaginoso easdem vias infarciente ac distendente. Eius curatio perficitur viarum dilatatione ac relaxatione, materiæ contentæ exclusione, antecedentis reuulsione, & dolore ip-

sius mitigatione. Quibus indicationibus satisfiet sequentibus remediis.

℞. Rad. altheæ & lilior. ana ℥. j. fol. maluæ, violariæ, parietar. branch vrsinæ, ana M. j. sem. lini & fœnugr. ana ℥. ß. ficus n. vj. flor. chamæm. & meliloti, ana P. j. Coquantur ad ℔. j. In colat. dissolue cassiæ, & catholici, ana ℥. vj. olei lilior. & violar. ana ℥. j. ß. Misce, fiat clyster, eóque reiecto iniiciatur sequens.

℞. Flor. chamæm. & melilot. summit. anethi, parietariæ, rutæ, ana M. ß. sem. anisi, fœniculi, cumini, ana ℥. ß. Fiat decoctio ad ℔. j. In qua dissolue diaphœnici ℥. ß. terebinth. vitello oui dissolutæ ℥. j. ol. anethini, & scorpionum, ana ℥. ij. Misce, fiat clyster.

Ad magis emolliendum, & dolorem leniendum ex oleis componi potest in hunc modum, præmisso laxante.

℞. Olei anethini, & chamæmel. ana ℔. ß. ol. amygdalar. dulcium ℥. ij. olei rutacei ℥. j. Misce, fiat clyster.

Eodem tempore fotus admoueantur parti dolenti ex decocto primi clysteris, additis seminibus anisi & fœniculi, facto in hydrelæo, cum spongiis in eodem expressis.

℞. Ol. scorpionum compositi ℥. ij. butyri recentis, axungiæ gallinæ, ol. lilior. & amygd. dulcium, ana ℥. j. Fiat linimentum, quod illinatur post fotum. Vel tale cataplasma admoueatur.

℞. Fol. maluæ, pariet. ana M. ij. petroselini cum rad. M. j. rad. raphani ℥. ij. Decoquan-

tur ad putrilaginem, & contundantur, addendo cæpas sub cineribus coctas n. ij. ol. lilior. amygd. amar. & butyri recentis, ana ℥. ij. Fiat cataplasma, quod duobus linteis raris inclusum ventri applicetur calidè secundum longitudinem vreteris, & quoties refrixerit, recalescat in sartagine.

Applicari etiam solet placenta ex parietaria vel sola, vel cum ouis permixta, frixa in sartagine cum oleo chamæmel. amygdal. amar. scorpionum, linteo raro obuoluta.

Vel fieri potest eadem placenta ex cæpis minutim dissectis, in sartagine frixis cum axungia porci, aut oleis prædictis, additis ouis v. vel vj. calide applicanda.

Quia verò magna crudorum humorum saburra hunc affectum plerumque comitari solet, post aliquot clysteres iniectos, qui subindè repetendi sunt dolore perseuerante, purgans aliquod medicamentum exhibendum est, præcipuè in forma boli, ne tam facilè reuomatur, quia huiusmodi ægrotantes plerunque solent esse nauseabundi.

♃. Cassiæ recenter extractæ cum ol. amygdal. dulcium ℥. j. diaphœnici ʒ. iij. rhabar. pulu. ʒ. j. Cum puluere liquiritiæ & tragacanth. fiat bolus.

Si æger non possit bolum deuorare, dissoluantur purgantia in decocto maluarum.

Diligenter autem animaduertendum est, purgans medicamentum non esse exhibendum priusquam dolor fuerit aliquantulum remissus;

Nam dolore valdè vrgente, catharticum exhibitum, etiam vehemens sæpè non purgat, quia tunc temporis omnes partes sese contrahunt, & medicamento non opitulantur.

Attamen eo tempore vomitus poterit conuenire, quo etiam saburra humorum educitur, & fit reuulsio à parte affecta, & non rarò natura ipsa per se vrgentibus doloribus hanc molitur euacuationem, eaque absoluta leuamen subsequitur.

Vomitorium blandum ita componi poterit, quod & dolorem demulcebit.

℞· Aquæ tepidæ ℥.iiij. ol. crudi ℥. j. syrupi acetosi simplicis ℥. j. ß. Fiat vomitorium.

Si vehementioribus vti lubeat, ad salem vitrioli aut mercurium vitæ confugiendum erit, quibus se nephriticos dolores citò fugauisse Angelus Sala gloriatur.

Ante & post purgationem per os exhibenda sunt, quæ vias laxant, & dolorem leniunt. Cui vsui confert syrupus de althæa Fernelij frequenter exhibitus. Sed quia hic syrupus paratus semper non habetur in officinis, simplicior in hunc modum parari poterit.

℞. Rad. althææ ℥. iij. Coquantur ad ℔. j. In colatura dissolue sacchari ℔. ß. Vtatur frequenter.

Iulepus sequens ad vias leniendas frequenter exhibendus.

℞. Hordei integri P. j. cicer. rub. P. ß. sem. maluæ & althææ, ana ʒ. ij. sem. quatuor frig. maj. ana ʒ. j. ficuum pinguium paria iiij. sebe-

ſten paria iij. liquirit. raſ. ℥. ß. Coquantur ad ℔. j. ß. In colatura diſſolue ſyrupi capill. ven. ℥. iiij. Detur in quatuor doſes bis aut ter in die.

Pro potu decoctum ex rad. alth. ℥. j. ß. hordei P. ij. liquirit. ʒ. vj. in aquæ ℔. v. ad ℔. j. conſumptionem, erit vtiliſſimum.

Vel fiant iuſcula ex malua, althæa & ciceribus rubris, cum multo butyro & modico ſale, vel eadem decoquantur in iure pingui.

Vel exhibeantur emulſiones, ex quatuor ſemin. frig. maioribus paratæ.

At præ cæteris remediis vias emollit & laxat, doloremque lenit ol. amygd. dulcium recenter extractum, quod ad ℥. iij. vel iiij. per ſe, vel cum vino albo, aut decocto maluæ, althęæ, liquirit. & cicer. rubrorum exhiberi poterit. Vel fiet potio ex olei amygd. dulc. & amararum partibus æqualibus, quia amygdalæ amaræ ad expellendum calculum etiam conferunt.

Poſt purgationem, ſi dolor pertinaciter hæreat, vena brachij aperienda eſt è directo renis dolentis: ſic enim auertitur inflammatio, quæ ex dolore diuturniori metuenda eſt; modo eam vacuationem vires & ætas ferre poſſe videantur.

Poſtero die ab hac venæ ſectione, vena etiam poplitis, aut malleoli aperiēda eſt, è directo partis affectæ. Sic enim fit deriuatio à parte affecta, ex eaque vt plurimum ægrotantes leuamen maximum ſolent percipere. Quod præceptum ab Hippoc. nobis traditum eſt 6. epid. part. j. aph. 6. & ab Aëtio lib. 11. cap. 5.

Imò verò affectu vlteriùs procedente apertio hæmorrhoïdum erit vtilissima, iuxta aph. Hipp. 11. sect. 6. Melancholicis & nephriticis hæmorrhoïdes superuenire bonum. Nam ex eodem ramo splenico venæ sparguntur ad renes, vesicam, & hæmorrhoïdes.

Si fomentis, linimentis & cataplasmatis prædictis dolor non satis leniatur, in semicupium æger demittendus, ex decocto emollientium compositum, addito vino albo; hoc enim mitescit dolor vt plurimum, saltem quandiu æger in eo residet. Non tamen frequentiùs ægri demergendi sunt, quandoquidem vires diuturniori balnei vsu admodum exoluuntur.

Ac denique dolore nimium sæuiente, ex quo vigiliæ diuturnæ, ac virium exolutio sequatur, ad narcotica confugiendum est, & philonij romani ʒ.ij. clysteri admiscendæ, vel laudani opiati g̃. vj. Vel eiusdem laudani g̃. iij. aut iiij. per os exhibenda. Vel denique syrupi de papauere ℥. j. in iulepo conuenienti.

Prædictis topicis vsurpatis, in dolore diuturniori non parum proderit emplastrum de meliloto, cum ol. chamæmel. vel anethino malaxatum.

Hisce remediis aut etiam eorum nonnullis methodicè vsurpatis dolor nephriticus vt plurimum curari consueuit, iterata etiam purgatione si opus videatur, aut medulla cassiæ frequenter exhibita. At verò si post eorum vsum dolor adhuc excruciet, certum erit calculos grandiores, renes & vreteres obstruere, qui diureticis re-

mediis, calculum frangentibus & expellentibus, deturbandi erunt. Quorum tamen remediorum delectus habendus est, vt primò mitiora vsurpentur, & magis temperata, antequam ad acriora veniatur, quæ sanguinem & renes inflammare valent. Vbi etiam corporis habitus ratio ineunda est. Nam obesum corpus magis tenuantia, gracile vero minus perferre potest.

Horum autem remediorum calculos imminuentium, frangentium, vel expellentium materia infinita penè reperitur apud authores, nos selectiorem tantùm hîc proponemus.

℞. Rad. apij, petrosel. brusci, gram. & asparagi, ana ℥. j. rad. maluæ & altheæ, ana ℥. ß. fol. parietariæ M. ij. semi. anisi, fœniculi, anethi, carui, dauci, ameos, carthami, rutæ, cumini, & bacc. lauri, ana ʒ. ij. chamomill. meliloti, anethi, & stœchados, ana P. j. Coquantur in vino albo ad medias. In colat. ℔. j. dissolue butyri recentis ℥. iiij. mellis rosac. ℥. ij. sacchari rubri ℥. j. benedictæ laxatiuæ ℥. ß. vitellum oui numero j. olei nucum, anethini, vel lini ℥. iij. Misce, fiat clyster, qui retineatur duabus horis, si fieri possit.

℞. Succi parietariæ sine igne extracti ℥. iij. succi limonum recentis, & olei amygd. dulcium extracti sine igne, ana ℥. j. ß. Misce, fiat iulep. qui detur tribus aut quatuor vicibus mane, & sero. Vel

℞. Succi limon. & vini albi, ana ℥. ij. sacchari candi ℥. ß. Capiat loco iulepi.

De succo limonum hoc notandum est, cautum

esse debere illius vsum, quia frequentius aut nimia copia exhibitus, aphthas facit in ventriculo, vnde lienteria succedit.

Pilulæ sequentes sunt efficacissimæ.

℞. Salis prunellæ, crystalli tartari, salis baccarum hederæ & fol. nasturtij, ana partes æquales. Cum syrupo aliquo appropriato, vel terebinthina, fiat massa pilul. de qua capiat ℨ. j. singulis diebus mane.

Puluis sequens à Quercetano valdè commendatur in Pharmacopœa.

℞. Tunicæ interioris ventriculorum gallinæ, & stercoris albi eiusdem, ana ℥. ß. pulueris pelliculæ interioris, quæ in putaminibus ouorum reperitur ℨ. ij. ß. herniariæ, cinam. ana ℈. iiij. nucleor. mespil. ℨ. ij. semi. anisi, fœniculi, ana ℥. j. Reducantur in puluerem tenuissimum, de quo capiat ℨ. ß. vel. ℨ. j. cum vino albo.

Cinis corticum ouorum adustorum à ℨ. ß. ad ℨ. j. exhibitus cum vino albo, potenter expellit calculum in vrinæ meatibus hærentem.

Sanguis hirci præparatus ab omnibus, tum antiquis, tum neotericis commendatur, tanquam remedium excellens ad dissoluendum calculum. Dosis illius erit à ℨ. ß. ad ℨ. j. Aqua ex sanguine hirci destillata per vitrea organa in B. M. mirãda præstat. Sed hircus per mensem nutriendus est saxifraga, pimpinella, baccis iuniperi, petroselino, aliisque diureticis sine vllo potu.

Hartmannus vrinam hirci, tanquam stupendum remedium, commendat his verbis. In obstructione renum à calculo totali, vel etiam

vbi vreteres & veſica à calculis in eam regionem detruſis omninò fuerint obſtructi, vt ne gutta quidem vrinæ prolabi poſſit: præſtãtiſſimum eſt, ſi vrina hirci, recentiſſimè ex viuente adhuc hirco cum veſica extracta, potanda detur, & omentum cum inteſtinis, ventri, pubi, & perinæo fuerit applicatum. Sic enim calculus repentè conſumitur ſine læſione vaſorum, & patiens liberabitur.

Puluis millepedum ad diſſoluendos calculos præſtantiſſimus eſt, illiuſque vſus docebitur in calculo veſicæ.

Vinum alkekengi ab Arnaldo Villanouano maxime commendatur, eóque materiam calculoſam ita educi refert, vt manu colligi poſſit. Fitque hoc vinum contundendo fructus alkekengi cum vino albo, & colaturam exhibendo.

Sequentia verò in communem vſum reuocari poterunt.

℞. Lapidis Iudaïci, pulu. lithontryptici Iuſtini, ana ʒ. j. nucleor. perſicorum, gummi tragacanthi, & ceraſorum, ana ʒ. ß. Reducantur in puluerem, & cum terebinthina fiat bolus, qui detur in tres doſes, manè & ſerò ſumendas.

℞. Raphani acerrimi deraſi ℥. ij. vini albi ℥. iiij. Macerentur per aliquot horas, dein fortiter exprimantur. Colaturam capiat æger bis aut ter horis conuenientibus.

Aqua ſabinæ ad ℥. j vel ℥. ij. ſumpta calculum & arenulas potenter expurgat.

℞. Rad. biſmaluæ in vino albo mundat. ℥. vj. rad. bardanæ & graminis, ana ℥. iiij. rad. aſari,

petroſelini, valerianæ, fœniculi, contuſorum, ana ℥. ij. fol. capill. veneris, ſaxifragæ, pimpinellæ, virgæ aureæ, betonicæ, ana M. iiij. ſem. baſilici, bardanæ, cardui benedicti, ſileris montani, nucleor. meſpil. & perſicor. ana ℥. j. milij ſolis ℥. ij. lapidis lyncis, Iudaïci, ana ℥. j. ß. terebinthinæ ℥. iij. ſanguinis hirci præparati ℥. ij. ß. croci ʒ. ij. vini albi ℔. iiij. Contundenda contundantur, & miſceantur omnia, ac deſtillentur in B. M. Huius aquæ capiat æger ℥. ij. tribus horis ante cibum, ſuperbibendo vini albi ℥. iiij.

Apud Practicos commendatur cinis ſcorpionum ad ℈. j. exhibitus cum aqua graminis, parietariæ, aut vino albo, cuius tamen vſus rariſſimus eſt. At frequentius vſurpatur oleum ſcorpionum Matthioli. Cuius ʒ. j. per os exhibita cum prædictis liquoribus calculi excretionem egregiè accelerat.

Chymici ſuos ſales ad calculorum excluſionem maximè prædicant. Inter quos non infimum locum obtinet ſal ſiliquarum & ſtipitum fabarum, cuius ʒ. ß. cum vino albo egregiè operatur. Idem præſtat tartarum vitriolatum, eadem doſi. Ab iiſdem etiam laudatur ſpiritus ſalis, vitrioli, & mercurius dulcis, cum propriis vehiculis vſurpati.

Exterius verò calculorum excluſio adiuuari poteſt, ſi tota renum & vreterum regio calentibus manibus, oleo ſcorpionum inunctis, aſſiduè perfricetur.

Tum cucurbitulæ plures, à rene affecto ad pubem deſcendendo ſecundum longitudinem

vreteris, sine scarificatione applicentur.

Illinatur denuò eadem pars ol. scorpionum Matthioli, cui cantharidum subtilissimè puluerat. portiuncula addatur. Vel fiat linimentum ex olei ceræ, de lateribus & scorpionum partibus æqualibus, maxime penetrans & summæ efficaciæ, modo renum inflammatio non timeatur.

In vsu medicamentorum calculum frangentium & expellentium, obseruandum est, non semel ea aut bis esse vsurpanda, sed pluries, donec viæ obstructæ fuerint reseratæ. Dum autem exhibentur, renes & vesica fouendi sunt, balneis, fomentis, vnctionibus & cataplasmatis, quo faciliori negotio operentur. Nec non liquores aliqui tenuium partium, quale est vinum album vinosum, propinandi sunt vicissim, & vsurpanda sunt interna emollientia, laxantia, & vias lenientia, vt viæ magis dilatentur & aliorum remediorum acrimonia temperetur.

Hisce remediis curatur dolor nephriticus, & calculorum dissolutio atque exclusio promouetur. Quia verò huic affectui dispositi & curati, sæpe solent recidere; ideò illius prophylaxis instituenda est, vt quantum fieri potest recidiua inhibeatur.

Ac primùm si plethora adfuerit, vel calida hepatis & renum intemperies; confert venæ sectio vere & autumno celebrata, præmisso clystere, aut leuiori aliquo cathartico. Deinde materia calculo generando idonea euacuanda est, antequam ad renes deducatur. Quod fieri poterit vomitu bis aut ter in mense excitato in iis, qui facile vomunt.

Vel purgatiò instituenda est bolo, ex cassia, diaphœnico & rhab. composito, in curatione descripto; aut conuenienti alio medicamento singulis mensibus, aut bimestri aut trimestri spatio, secundum ægri habitum & humorum copiam; idque in vltima lunæ quadra commodiùs fiet.

Vel si cacochymia magis vrgeat, apozemate conueniente vere & autumno vsurpato, expurganda erit. Eo enim non tantum antecedens causa, & remota subtrahitur, sed etiam coniunctæ portio quædam; tum obstructiones viscerum, quæ hunc affectum frequenter comitari solent, admixtis incidentibus & detergentibus, conuenienter dissoluuntur.

Vel apozematis vice decoctum galli veteris vsurpari poterit, in hunc modum compositum.

℞. Polypod. querc. sem. carthami, ana ℥.j.ß. thymi, epithymi, ana P.j. sem. cumini, anisi, anethi, fœniculi, carui, cardui benedicti, ana ʒ.ij. fol. sennæ ℥.j.ß. turbith gummosi ℥.ß. cinam. ʒ.j.ß. crystalli tartari ℥.ij. Contundantur & misceantur simul; ex qua mixtura venter galli veteris euiscerati impleatur; dein coquantur donec galli caro ab ossibus separetur. Colatum iusculum capiat in quatuor doses matutinas.

Vel vsurpari poterit puluis sequens à Solenandro commendatus, cuius vsu testatur multos à doloribus nephriticis fuisse præseruatos, imò verò liberatos; nam dolore præsente eum exhibet cum successu.

℞. Fol. sennæ ℥. ij. rhab. opt. ʒ. ß. turbith ʒ. j. ß. hermodactyl. ℈. ij. polypod. ʒ. ß. cinam. zinzib. milij solis, saxifragæ, sem. genistæ, ana ʒ. j. Puluerentur subtilissimè. Dosis autem à ʒ. j. ad ʒ. j. ß. cum vino albo vel rubello tenui, semel in mense.

Carolus Piso pulueris sequentis singulares effectus prædicat.

℞. Anisi, marathri, carui, cumini, ana ʒ. j. coriandri præpar. ʒ. ß. liquirit. sem. bardanæ, ana ʒ. j. ß. cinam. galangæ, ana ℈. j. sem. milij solis, genistæ, ana ʒ. ß. pulu. diatrag. frig. ʒ. ij. diagridij ℈. j. sennæ orientalis ad pondus omnium, fiat puluis. Dosis ʒ. j. cum iusculo cicerum rubrorum.

Vel syrupus magistralis in hunc modum componi poterit.

℞. Rad. asparagi, gram. althęæ, brusci & petroselini, ana ℥. j. fol. betonicæ, pimpinellæ, saxifragæ, parietariæ, adianti, polytrichi, ana M. j. sem. ocymi, petrosel. macedonici, milij solis, genistæ, bardanæ, sileris montani, ana ʒ. ij. liquiritiæ rasæ, passularum mundatarum & polypod. querc. ana ℥. j. Fiat decoctio ad ℔. j. ß. In colat. infunde sennæ mundatæ ℥. iiij. agarici albi ℥. ij. zinziberis ℈. ij. Bulliant parum & fiat expressio. In qua dissolue sacchari albi ℔. j. Fiat syrupus perfectè coctus, de quo capiat ℥. ij. semel aut bis in mense, cum decocto hordei, graminis & cicerum rubrorum.

Vel in magna cacochymia fiant pilulæ ex aloë & agarico, quarum duæ vel tres assumantur al-

ternis diebus ante prandium.

Poſt purgationem quædam diuretica vſurpanda ſunt, vt materia mucilaginoſa, tum etiam arenulæ circa vias vrinarias oberrantes educantur.

In hunc finem parari poſſunt decocta ex diureticis, in ſyrupo magiſtrali deſcriptis, compoſita, & cum ſaccharo in julepi vel apozematis formam redacta. Vel etiam cum pullo gallinaceo, vel carne hœdina aut veruecina parari poſſunt iuſcula in multos dies ſumenda, bis in anno, poſt purgationes vniuerſales.

Tum poſt ſingulas purgationes nonnulla ex ſequentibus vſurpari poterunt & ſemel aut bis in hebdomada continuari.

℞. Caudicum & flor. fabarum ℔. iij. calcitrapæ ℔. j. Contundantur, & adde ſacchari candi ℔. j. ſucci limonum ℔. j. ß. ſucci arantiorum ℔. ß. Decocti maluæ & altheæ facta forti expreſſione ℔. ij. mellis ℔. j. Deſtillentur lento igne, & non permittantur comburi, neque liquores ex toto conſumi. Huius aquæ capiat æger ℥. iiij. manè, vt dictum eſt.

℞. Nucleor. meſpil. & pulu. electar. diatragacanthi frig. ana ℥. j. rad. ononidis ſiccæ, liquirit. raſ. ſem. melonum & milij ſolis, ana ʒ. ij. ſem. ſaxifragæ, geniſtæ, raphani, bruſci, calcitrapæ, ana ʒ. j. ſem. altheæ & aſparagi, ana ℈. j. ſacchari candi ℥. ij. Fiat omnium puluis, de quo capiat coclear j. manè ter ſingulis menſibus, nempe circa nouilunium, plena luna, & media, ſuperbibendo parum vini albi aut decocti cice-

rum rubrorum, rad. eryngij & glycyrrhizæ, fortiter postea se agitando aut deambulando.

Carolus Piso eximiè laudat puluerem sequentem, eumque cum puluere purgante supra ex eo descripto, vsurpatum, plures pyxides fragmentorum lapidum excussisse refert in quodam præside Lotharingo.

℞. Sem. althęæ & violarum, ana ℈. ß. sem. milij solis & rad. liquirit. ana ℈. j. lapidis Iudaïci & lapid. spongiæ, ana g̃. vj. pulu. ossis dactylorum, mespilorum, cerasorum, ana ℈. ij. sem. melonum ʒ. iij. Fiat puluis. Dosis ʒ. j. sumenda cum pane azymo vino albo madefacto, tribus diebus interlunij cuiusque, & superbibendo iusculum cicerum rubror. alteratum rad. althęæ, fœniculi, eryngij, ononidis, petroselini, & granis iuniperi contusis, addendo vinum album, mel, butyrum & succum limonum.

Electuarium sequens à Zappata describitur insignis efficaciæ.

℞. Sem. hyperici probe exsiccati & in tenuissimum puluerem redacti ℥. iij. conseruæ rosarum aut violar. ℔. j. Misce, fiat electuarium, de quo capiat æger ℥. ß. mane per biduum, tribus horis ante pastum, duabus primis septimanis, postea semel in septimana per 15. dies, ac deinde semel in mense, vel per longiora interualla, secundum affectus vrgentiam.

Conserua rosarum melior, quia corrigit odorem terebinthi à semine hyperici impressum, licet conserua violarum renibus magis conueniat.

Tabellarum ſequentium vſus poterit eſſe tutiſſimus, & efficaciſſimus.

℞. Quatuor ſem. frig. maior. mundat. glycyrrhizæ raſæ, ana ℈. j. ſem. pimpinellæ, ocymi, petroſel. macedonici, nucis moſch. ana ʒ. ß. pulu. aromat. roſat. ℈. ij. ſacchari in aqua alkekengi diſſoluti ℥. iiij. Fiant tabellæ pond. ʒ. iij. Capiat vnam mane tribus horis ante paſtum, ſuperbibendo aquæ ononidis aut herniariæ ℥. iiij. cum vini albi ℥. ij.

Vinum alkekengi in curatione deſcriptum, ſi per interualla exhibeatur, omnem materiam calculorum educere aſſerit Villanouanus.

In omnium diureticorum vſu hoc perpetuò obſeruandum, ea non eſſe frequenter vſurpanda, quia trahunt ad partem affectam: ideo ſemel aut bis in menſe, vel aliquando per maiora interualla exhibere ſufficiat, corpore tamen prius purgato, ne aliarum partium cacochymia ad renes deducatur.

Attamen terebinthina in vſum frequentiorem venire poterit. Refert enim Amatus Luſitanus curatione 68. cent. 2. monachum quendam, cum articulari morbo, ſimul & nephritico corripi ſoleret, & nullo remediorum genere, multis fruſtra tentatis, conualeſceret, tandem terebinthinæ vſu intra ſex menſes liberum à dictis morbis euaſiſſe. Deglutiebat autem ſingulis diebus terebinthinæ particulam nucis magnitudine ſaccharo admixtam. Ratio autem cur terebinthina frequentius vſurpata non noceat, ſicut alia diuretica, ea eſt, meo iudicio, quia vrinas

mouendo

mouendo simul aluum laxat, ita vt crassiores humores per aluum deturbentur, qui ab aliis diureticis ad renes deducerentur.

Vulgò autem vsurpatur terebinthina per interualla, quemadmodum alia diuretica; tum sola, tum aliis medicamentis admixta, in hunc modum.

℞. Terebinthinæ in aqua saxifragæ, vel parietariæ decies lotæ ℥. ß. Cum saccharo fiat bolus. Vel

℞. Cassiæ recenter extractæ ʒ. vj. terebinthinæ ℥. ß. pulu. liquirit. ʒ. ij. Misce, fiat bolus. Vel

℞. Terebinthinæ ℥. ß. pulu. lithontryptici ʒ. ij. Misce, fiat bolus. Vel

℞. Terebinthinæ ℥. ß. rhab. pulu. ʒ. j. Misce, fiat bolus. Vel

℞. Terebinthinæ ℥. iiij. Inuratur in lamina ferrea candente, vt possit in puluerem reduci; cuius dosis erit ad ʒ. ij. cum liquore idoneo.

Zacutus Lusitanus obser. 58. lib. 2. Prax. admir. balsami naturalis vires ad calculos expellendos mirè prædicat, eóque liberatum esse virum sexagenarium, qui per dies octodecim vrinæ suppressionem à copia calculorum passus fuerat. Et primò guttulas aliquot balsami cum oleo amygdalino hauriens, dosim vtriusque augendo singulis diebus, ita vt tandem ad balsami ℥. ß. & olei amygdal. ℥. iij. ascenderit, intra decem dies calculos sex excreuit, & eiusdem auxilij beneficio in posterum præseruatus est, dimidiam amygdali vnciam, sex balsami guttulis permixtam, ieiuno stomacho absorbens, cuius præsidij ope

ſabuloſam vrinam excernens, in multos annos vitam produxit. Si balſamum Orientale deſit, Peruuianum erit vſurpandum. Idem Zacutus in eadem obſeruatione aquam nicotianæ prædicat his verbis. Memini me pluries calculos magnos, renum cauo tenaciter impactos, vſu ſtillatitiæ aquæ ex nicotiana viridi extractæ, in potum exhibita, per vrinam deturbaſſe. Si ea deſit, eius decocto vtere cum vtilitate multa.

Sapientiſſimus Varandæus præceptor meus mirum in modum probat, ad prophylaxim huius affectus, vſum aquarum noſtrarum Balerucanarum, cuius etiam nos admirandos ſæpè vidimus effectus. Huius autem verba ſummo iudicio exarata, & ex diuturna magni illius viri experientia deprompta hic ſubnectenus. Nullum eſt, inquit, me quidem iudice, potentius præſtantiuſve remedium, poſt accuratam corporis purgationem, ad vias iſtas excrementis ſuis liberandas & mundificandas, quàm potus aquarum noſtrarum Balerucanarum: ſuo enim calore ex bituminali vena profecto, fundunt, liquantque quoſcunque craſſiores mucos, & ipſos calculos, ſi adhuc ſint teneriores; nitroſa autem ſubſtantia abradunt quaſi & detergent ſordes iſtarum viarum; & quantitate mirabili qua aſſumuntur, ſolent impuritates non tantùm inteſtinorum, ſed etiam renum & veſicæ quaſi torrente quodam abripere. Vnde incredibile eſt dictu, quantam viderimus ex calculoſis iſtis hominibus ſaburram, illarum potu, cum vrinis deturbatam. In quibus autem timuimus calefactionem viſcerum, præ-

ſcripſimus tunc temporis vini abſtinentiam, iuſcula quoque pullorum, herbis refrigerantibus temperata, iulepos temperantes & ſimilia. Quibus ita conſideratis, non veremur etiam pituitoſos ac pingues homines (dummodo firmiſſimis viribus) in balneum dictarum thermarum præcipitare ſemel tantum in die circa auroram, munitis prius renibus & hepate, propriis quibuſdam inunctionibus, atque etiam duplici linteolo inuolutis: vt deinceps ſudoribus concitatis, viiſque iſtis relaxatis, excrementa huiuſmodi copioſe vacuentur. Licebit etiam poſtea dum erunt domi, ſi ita videatur, emendare quidquid empyreumatis contraxerint, vſu balnei domeſtici ex aqua dulci, & refrigerantibus ac humectantibus parati.

Conferunt etiam non parum, ad huius affectus præcautionem, aquæ minerales acidulæ, & vitriolatæ. Quia non ſolum materiam mucilaginoſam atque tartaream, ex qua coagmentantur calculi, diſſoluunt, & arenulas deturbant; ſed etiam hepatis & renum calidam intemperiem corrigunt; ideoque in calidioribus dictarum partium intemperaturis huiuſmodi aquæ erunt conuenientiſſimæ.

Cum autem naturæ calidiores à prædictis remediis diureticis, maiori ex parte calidis, aliquantulum lædantur; eorum loco alia magis temperata illis ſubſtitui poterunt, quorum præcipua ſunt.

Aqua foliorum, & ſiliquarum fabarum recentium, vel aqua herniariæ.

Aqua limonum deſtillata etiam commendatur. Limones integri in taleolas diuiduntur & deſtillantur in B. M. Ad magis refrigerandum cum lacte deſtillantur vtiliter.

Conſerua fructus cynorrhodi, quæ diuretica eſt, attamen refrigerat, & à Cratone in hoc caſu laudatur.

Conſerua flor. althęæ, vel maluæ, quæ leniendo & humectando vias vrinarias, arrenulatum excluſionem adiuuat.

Succus portulacæ inſpiſſatus, & in pilulas redactus, ʒ. j. pondere exhibitus, renes potenter detergit.

Butyrum recens cum ſaccharo cando partibus æqualibus mixtum, quotidie mane ſumptum ieiuno ſtomacho vias vrinæ lenit & abſtergit, ac calculi generationem impedit.

Idem præſtant amygdalæ amaræ, ſi quotidie x. aut xij. comedantur.

Nec minoris ſunt efficaciæ nuces auellanæ ante paſtum comeſtæ, quæ à Cratone commendantur, dicente ſe compertum habere, non paucos ſæuis cruciatibus calculi diu affectos, vſu auellanarum liberatos. Quod quidem diſerte confirmat Amatus Luſitanus curat. 78. cent. 7. vbi ſic loquitur. Vir qui nephritim patiebatur & de renibus non rarò capillos rubentes per virgam mittebat, multum querebatur; lumborum namque & iliorum, imò totius ventris dolores & rugitus ſæpe ſentiebat. Pro quibus abigendis ſymptomatis, multis eſt vſus remediis, fruſtra tamen. At cum præter ſpem ex cuiuſdam com-

mendatione, auellanis in victu vteretur, liber & sanus à tantis affectionibus euasit. Consuluerat autem illi vir quidam, si morbum profligatum vellet, auellanas cum internis suis membranulis comederet initio prandij & cœnæ. Cæterum ille remedium considerans familiare, non solum initio mensæ eas comedebat, sed medio & fine. Quarum assiduo vsu ita valuit, vt nunquam postea morbum persenserit. Addit Amatus Lusitanus in scholio. Non solum vir hic de quo agimus, per auellanarum esum, sanus ex hac mala affectione fuit, sed plures alij. Sunt autem auellanæ hæ vulgares, ponticæ nuces dictæ, quas Auic. inter eas medicinas quæ lapidis renum materiam absumunt, reponit. Sed qua facultate operentur, dubium est. An forte sua siccitate, & facultate in membranula interiore comperta? Sed non desunt alij, qui hoc operari sua nuclei parte oleosa contendunt.

Chymici spiritum salis laudant, illiusque guttas aliquot mane cum iusculo, aut alio liquore exhibent.

Aqua tepida excocta à Zechio commendatur, sex vel septem vnciarum pondere, ante omnem cibum bis, aut saltem semel in die pota; nihil enim, inquit, adeo renes à recrementis vacuos & temperatos reddit. Igneus enim eorum calor aquæ tepore tandem extinguitur, ita vt in posterum calculos procreare non possint.

Pro potu vtatur æger vino tenui, & paucifero cum decocto radicis eryngij. Quod quidem decoctum pro potu ordinario à Cratone com-

mendatur. Et nos egregios illius vidimus effe-ctus. Sed eryngium marinum vulgari multo præſtantius eſt.

Nonnulli à calculo præſeruati ſunt vſu ad potum ordinarium vini expreſſi ab vuis acidulis, quæ vulgò apud noſtrates *vuies* nominantur, ita vt vineam ex illis vuis ad hunc vſum de induſtria condiderint.

Ad prophylaxim etiam huius affectus non parum conducit renum intemperiem calidiorem corrigere. Cui rei proderunt remedia, in calida hepatis intemperie deſcripta, quæ etiam renum intemperiem emendare valent. Præterquam quod caliditas immodica renibus non rarò ab hepate communicatur.

Inter cætera verò ſerum lactis per menſem integrum verno tempore vſurpatum, præſtantiſſimum eſt. Tum etiam aquæ minerales acidulæ & vitriolatæ omnia viſcera interna potenter refrigerant.

Inter externa balneum aquæ dulcis tepidæ frequenter vſurpatum, natatio in flumine æſtatis tempore erit conuenientiſſima.

Epithema ſequens renibus etiam frequenter admoueri poterit.

℞. Aquarum lactucæ, nymphææ, & roſar. ana ℥. iij. aceti roſacei ℥. ij. Miſce, admoueantur valdè tepide mane & ſerò.

Conuenit etiam ſequens linimentum, præcipue hyemis tempore.

℞. Ol. roſac. nymph. & violar. in aceto & aqua roſac. lotorum, ana ℥. j mucilag. althęæ

extractæ in aqua parietariæ ℥.vj. ceræ tantillum, fiat linimentum pro vnctione renum mane & vesperi.

Temperatur & renum caliditas immodica, lamina plumbea perforata, supra regionem renum continuò gestata.

Ac denique quia ventriculi cruditates materiam suppeditant calculis generandis, illius partis ratio etiam habenda est, roborandus ventriculus sumptis & admotis, in illius partis imbecillitate descriptis.

CAPVT II.

Calculi vesicæ curatio.

CALCVLI in vesica concreti curatio easdem habet intentiones, quæ supra in renum calculi curatione propositæ sunt: vt nempe materia illius antecedens euacuetur, reuellatur, eiusdemque generatio prohibeatur: Materia verò coniuncta seu calculus ipse imminuatur, atteratur & dissoluatur. Quibus intentionibus prosunt remedia etiam ibidem proposita.

Attamen & grauissimorum authorum sententia & quotidiana experiẽtia docet, medicamentis ore assumptis vix ac ne vix quidem calculum vesicæ dissolui posse. Vnde fit, vt ad lithotomiam seu calculi chirurgicam extractionem, vt plurimum confugiendum sit. Quia tamen non-

nullæ inueniuntur historiæ calculo laborantium per medicamenta curatorum, nos præcipuas hic annotabimus, vt cuique liberum sit efficaciora experiri remedia, priusquam periculosissimæ, & terroris plenæ Chirurgiæ se se committant. Adde quod reperiuntur aliquando calculi ita molles & arenosi, aut recenter concreti, vt eos dissoluere non sit impossibile. Nam durorum, & silicorum dissolutio minimè sperabilis est.

Horatius Augenius tom. 2. epistol. medicinalium lib. 9. epist. 8. Ego, inquit, bis in hunc diem calculum vesicæ fractum vidi, primò casu, mox deliberatione, atque matura consultatione addita. Casus fuit. Filium Ianeti Pontificij typographi Romæ expurgandum susceperamus, vt postea tutior ad ipsam sectionem accederet. Tentauerat enim antea omnia remediorum genera, tum à Medicis Venetis, tum Florentinis, præscripta. Cum vero nullam vtilitatem subsequi deprehenderet, secari cupidus sacerdotem iussit accedere, vt si ex sectione moreretur, animæ fuisset consultum. Requisitus fuit ex Societate Iesu, qui audita confessione ab ægroto, & cognito morbi genere, proponit illi pharmacum, vt dicebat magni vsus, de quo & in se ipso, & in aliis periculum fecisset. Experiri placuit, neque facti pœnituit. Nam qui proxime incidi debebat, liber ab omni calculo nono die fuit. Pharmacum autem à Iesuita ei datum hoc erat.

℞. Pulu. millepedum ʒ. j. ad summum ℈. iiij. aquæ vitæ ℥. ß. iuris cicerum rubrorum ℥. ix. vel x. Capiat horis ante prandium quinque.

Ego verò iuuenem annorum 18. calidi & sicci temperamenti totius corporis curaturus, duxi imminuendam quātitatem aquæ vitæ, & vbi singulis diebus datum alteri fuit antidotum; huic alternis dari iussi, & pro refrigeratione totius corporis aquæ fabarum & fragorum, ana ℥. v. propinari intermedio die, cum gutt. vj. olei de chalcantho, & ℥. j. julepi violati. Hoc autem modo pharmacum præbebam.

℞. Pulu. asellor. præp. ℈. j. aquæ vitæ ℈. ij. decoct. cicer. rub. ℥. viij. Misce, capiat horis sex ante cibum. Hæc Augenius.

Sennertus cap. de calculo vesicæ, memorabilem historiam refert Vuilhelmi Laurembergij professoris Rostochiensis ab eodem acceptam, qui prouecta iam ætate calculo vesicæ affectus, ac sectionis auxilio periculosissimo se se committere nolens, de aliis remediis cogitare cœpit. Primò ergo liquorem illum nephriticum celeberrimum, magnoque apud principes in pretio & vsu habitum expertus est, qui ita paratur.

℞. Salis tartari albi ℥. j. Affunde aquæ petrosel. ℔. j. Misce, & per chartam bibulam cola, & liquori color croceus corticibus aurantiorum concilietur. Vsurpauit etiam gemmam illam Indicam, *Igiada* Hispanis dictam, ad calculum frangendum celeberrimam. Sed vtriusque remedij nullam vim deprehendit. Ergo inter reliqua quæ ad calculum comminuendum commendantur, pharmacum ex asellis experiri voluit, quo duos adolescentes vesicæ calculo laborantes feliciter sanatos esse, Horatius Augenius profitetur.

Ad cuius imitationem, præmissis vniuersalibus, & exquisita victus ratione instituta, accepit asellor. præparat. ℈.j. spiritus iuniperini ℈.ij. iuris cicer. rub. ℥. x. Quo mane assumpto, prima & secunda vice à sumpto medicamento tribus aut quatuor horis, quandam pectoris compressionem percepit, & quasi imminens animi deliquium, vt necesse haberet theriacæ ʒ. j. potioni admiscere. Atque ita remedio hoc totos 15. dies vsus est. Sed toto hoc spatio, ne minimum sabuli expurgari reperit. Itaque alia addenda ratus, sequenti medicamento vsus est.

℞. Asellor. præp. ℥. ij. leporis præpar. sang. hirci præpar. spongiæ rosar. syluestrium, semin. violar. purpur. ana ℥. j. specierum lithôtribi ℈.ij. Misce, fiat antidotum. Cuius accepit ℈. ij. decocti diuretici ℥. x. spiritus iuniperini ℈. ij. Quod medicamentum vbi mane hora quinta hausisset, secunda vice post horas plus minus quatuor, sub pubis osse ad regionem ostij vesicæ, magnos sentire cœpit dolores. Paulo post parùm vrinæ profluebat, & cum ea lamellæ exiguæ, instar squamæ piscis subrubræ: quæ licet aliquam viscíditatem habere viderentur, ad tactum tamen in sabulum resoluebantur. Ita vt manifestè appareret tunicam vel crustam esse, à maiore calculo solutam. Cuius medicamenti vsum cum continuaret, interdum quarto, nonnunquam quinto die, huiusmodi lamellæ crassiores, & fragmenta sæpè grandiuscula profluxerunt, præsertim vbi lauacro aquæ dulcis vteretur. Cum verò & à calculo & ab eius fragmentis orificium vesi-

cæ esset sauciatum, ad leniendum dolorem medicamentis vsus est. Atque horum medicamentorum vsu, 17. septimanarum spatio, à calculo liberatus est. Decoctum diureticum hoc fuit.

℞. Rad. glycyrrh. ℈. iiij. altheæ, gram. ononidis, ana ℥. ß. baccar. halicacabi, n. xx. cicer. rub. ℥. iiij. vuar. passar. ℥. j. sem. quatuor frigid. major. ana ℈. j. hordei M. ij. Coque in aqua alkekengi, ononidis, fragorum, flor. fabarum, ana ℔. j. ß. Colaturæ adde syrupi de althæa ℥. iiij.

Millepedes ita præparantur.

℞. Asellor. viuorum ℔. ij. Abluantur aqua ononidis, & à sordibus purgentur, deindè vino Hispanico Petrosimeno dicto inebriëtur: eoque sensim effuso, coniiciantur in ollas vitreatas, quantò plures, tanto meliùs; cum in vnam ollam coniecti, citra combustionem, vel putrefactionem difficulter exsiccari possint. Hæ ollæ luto diligenter occlusæ in furnum à panis coctione calentem collocentur, vt moderato calore exsiccentur, & in puluerem redigi possint. Huic pulueri rursum infunditur sensim vinum Hispanicum, quantum imbibere poterit, & rursum exficcatur. Istaque imbibitio & exsiccatio tertiò repetatur. Quarta vice hoc liquore irroretur.

℞. Aquæ fragor. ℥. iij. spiritus vitrioli ʒ. ß. Misce.

Iterum puluis exsiccetur, & tenuissimè contritus in vitro vsui seruetur.

Præter dicta remedia vsus aquæ ex sanguine

hirci destillata, vel vrinæ hirci recenter mactati, tentari potest, modo in calculo renum proposito.

Si medicamentis calculus frangi nequeat, ad operationem deuenire, quantumuis periculosissimam, necessitas exigit, ne æger cum grauissimis & diuturnis doloribus tandem conficiatur. Ea autem peritum artificem, & valdè exercitatum desiderat, vt debite administretur; sic enim vt plurimum solet succedere, nosque quam plurimos hoc modo sanatos vidimus.

Medici autem munus hac in parte est ante operationem corpus præparare per venæ sectionem, purgationem, vitamque idoneam, quæ rei status indicabit.

Notandum autem, minime periculosam esse in mulieribus calculi extractionem: quippe quæ sola meatus vrinarij, qui breuissimus est, dilatatione perficitur.

Si æger curationem per sectionem reformidet, aut desit peritus Chirurgus, interim, ne lapis vesicæ ceruicem, in quam sæpè incumbit, asperitate sua exulceret; lenientia remedia vsurpanda sunt, qualia pro ardore vrinæ infra describentur.

Quod si fortè lapis in ceruicem vesicæ impactus vrinam supprimit, supino decubitu, cruribus eleuatis, & corpore agitato decutiendus est; dein fotu, aut insessu emolliente, tum cathetere intromisso, qui lapidem in capacitatem vesicæ impellat.

CAPVT III.

Inflammationis renum & vesicæ curatio.

IN renibus & vesica inflammatio generatur, quemadmodum in aliis partibus, ex sanguine calido vt plurimum & bilioso, è venis in earum partium substantiam effuso. Illius curatio perficitur remediis reuellentibus, deriuantibus, refrigerantibus, ac modicè repellentibus, anodynis, resoluentibus, vel suppurantibus si opus fuerit, aliisque quorum materia, & vtendi modus sequentibus exponetur.

Ac primùm phlebotomia maximè necessaria est, aperiendaque basilica respondens affecto reni, bis, ter, quater, & pluries, modo vires constent, idque donec fluxio consistat, quod ex doloris remissione cognoscitur. In vesicæ verò inflammatione eligenda est pars dextra propter hepar, ex quo velut sanguinis fonte præsumitur eiusmodi materiam profluere.

Dempta sanguinis multitudine, & facta reuulsione sufficienti per venas superiores; inferiores etiam aperiendæ sunt deriuationis gratia, in poplite, vel malleolo, tum etiam hæmorrhoïdes aperiendæ, potissimum si tumefactæ aut prominentes appareant.

Ad reuulsionem etiam non parùm conferre poterunt cucurbitulæ superioribus, & inferioribus partibus admotæ cum scarificatione, fri-

ctiones & ligaturæ dolorificæ extremarum partium, ad reuocandos versus exteriora humores.

Ante & post venæ sectionem clyster emolliens & refrigerans iniiciatur, ac moderate laxans; eiusque parua sit quantitas, ne tumorem comprimat, hac forma.

℞. Rad. altheæ ℥. j. fol. maluæ, violar. lactucæ, ana M. j. prun. dulc. paria iiij. hord. mundat. & flor. violar. ana P. j. Fiat decoctio ad ℥. viij. vel x. In colat. dissolue cassiæ, vel diapruni simplicis ℥. j. ol. violac. ℥. iij. vitellos ouorum num. ij. Fiat clyster.

Sanguinis feruor inhibeatur iulepis & emulsionibus, in hunc modum compositis.

℞. Aquar. endiuiæ, lactucæ, & portulacæ, ana ℥. iiij. syrupi granati ℥. ij. syrupi nymphææ ℥. j. Misce, fiat iulep. pro iij. dosibus, mane & sero sumendis. Vel

℞. Rad. acetosæ ℥. ij. fol. maluæ, plantag. portulacæ & endiuiæ, ana M. j. summitat. papau. albi M. ß. sem. anisi & lactucæ, ana ʒ. j. flor. borrag. violar. & nymphææ, ana P. j. Coquantur ad ℔. j. ß. deinde adde succi granat. ℥. iiij. Vel

℞. Amygdal. dulc. excorticat. ℥. j. pineorum recentium ℥. ß. sem. lactucæ, acetosæ, portulacæ, & papaueris albi, ana ʒ. iij. Contundantur, vt artis est, sensim affundendo aquæ hordei, vel lactucæ aut portulacæ ℔. j. ß. In colat. dissolue sacchari rosacei ℥. j. Fiat emulsio pro iij. dosibus; in qua omissa fuerunt semina frigida maiora, quia diuretica cum sint, aliquid versus istas par-

tes deducere possent, præcipuè dum fluxio adhuc est in motu, nam in declinatione ex vsu esse poterunt. Poterit etiam addi emulsioni syrupus de papau. ad fluxionem potentiùs cohibendam.

Per clysteres etiam partes inflammatæ refrigerari poterunt, paratos ex decocto julepi prædicti, cum olei rosac. aut violar. ℥.ij.

In principio harum inflammationum purgatio non conuenit, quia metus est, ne exagitati humores magis præcipitentur ad partes affectas; ita vt etiam alui fluxus ingens eo tempore superueniens, cohibendus sit, propter eandem causam. At sedata aliquantulum inflammatione, & inclinante morbo, purgatio conuenire poterit ex benignioribus composita, vt manna, cassia, rhab. tamarindis, diaprun. simpl. catholicone & syrupo rosaceo, cum decocto lactucæ, portulacæ, aliorumque refrigerantium in julepis descriptorum. Vel ex prædictorum nonnullis bolus componi poterit.

Exteriùs verò, ab ipso morbi initio, adhibenda erunt medicamenta refrigerantia, & modicè repellentia, vt epithemata liquida ex aquis vel succis plantaginis, acetosæ, endiuiæ, solani, rosarum, cum pauco aceto, santalo rubro, & camphora. Linimenta ex oleo rosaceo, omphacino, violac. cerato santal. vnguento albo refrigerante vel populeone, solus aut mixtus, addito pauco aceto; quæ applicari debent partibus prædictis singulis horis subfrigide.

Vel poterit fieri linimentum ex ouo integro fortiter agitato, affundendo parum olei, & aceti rosacei.

Vel poterit parari optimum ex oleo rosaceo omphacino, cum aceto & succo polygoni, aut portulacæ, cui etiam adde si lubet recentem oui vitellum. His imbuti panni admoueantur subfrigide.

Si dolor acerbissimus vrgeat, non erit alienum in huiusmodi epithematis, & linimentis parum opij & croci dissoluere.

Poterit etiam fieri cataplasma ex farina hordei, cum succo intybi, portulacæ, & solani, adiecto oleo rosaceo & vnguento populeone. Sed illud frequenter immutandum est, priusquam incalescat.

Hic autem tria diligenter obseruanda. Primò non esse diu immorandum in istis refrigerantibus, ne impediatur materiæ coniunctæ diaphoresis, vel ne tumores isti scirrhescant. Secundò in vesicæ inflammatione minus astringentia, & refrigerantia esse admouenda, ne accidat ischuria, quod symptoma per se est valdè frequens in hoc malo, ac valdè periculosum. Tertiò cataplasmata in vesicæ inflammatione minùs conuenire, quàm vnguenta & linimenta, quia partem pondere suo grauant, ita vt difficilius multo dilatari valeat.

Postquam igitur per breuissimum spatium refrigerantibus hisce remediis vsus fueris, iis dimissis, post iteratam scilicet phlebotomiam, & fluxione magna ex parte cohibita, ad mollientia, leniter resoluētia, & chalastica dicta veniendum. Talia erunt fomenta ex decocto rad. altheæ, fol. maluæ, violar. parietar. sem. lini, fœnugr.

nugr. maluæ, bombacis, cum flor. chamæm. meliloti, anthos & rosar. ad robur partis seruandum.

Deinde admouenda erunt linimenta ex oleo lilior. rosac. cum pauco chamæmelino.

Inter chalastica autem, & anodyna simul, non est præstantius vllum cataplasmate de mica panis, quod in hunc modum componitur.

℞. Medullæ panis albiss. ℔. j. Coquatur in lacte caprillo ad pultis consistentiam. Deinde adde vitellos ouorum n. iij. olei rosac. ℥. iiij. croci ℈. ß. Fiat cataplasma, sæpe immutandum. Poterit addi tantillum opij, & camphoræ, si dolor fuerit acerbior.

In vesicæ inflammatione si metus sit gangrænæ, conueniet cataplasma corroborans ex farinis fabarum, orobi, lupinorum in vino decoctis.

Vbi iam maxima pars inflammationis sedata videbitur, tum purè resoluentibus decoctis, & linimentis vtendum, vt reliquiæ absumantur, quod est maximè optandum.

In toto morbi decursu symptomatis grauioribus, vt febri, dolori, vigiliis, suppressæ vrinæ, & aluo, ventriculo, aliisque partibus compatientibus erit accuratè prospiciendum.

Et quidem quod ad febrem, dolorem & vigilias attinet, certum est vacuantia & alterantia proposita plurimùm facere ad illorum mitigationem. Illis tamen addi possunt epithemata, linimenta & oxyrrhodina, quæ hepatis, cordis, & cerebri regioni admoueri solent, nec non

summa vrgente necessitate, narcotica, tum assumpta, tum per clysterem iniecta.

Peculiariter verò ad vesicæ dolores leniendos parari possunt glandes anodynæ, vel noduli ex vitellis ouorum cum pauco opio, & succo hyoscyami, vel similibus confecti, in anum immittendi.

Ischuriæ verò aut dysuriæ vesicæ inflammationi frequenter accidere solitæ, remedia ex propriis capitibus erunt desumenda.

Si renum inflammatio propositis remediis discuti non potuerit, sed ad suppurationem tendat, quod dignoscetur ex febris, doloris, aliorumque symptomatum augmento, tum etiam horrore & vomitu, pondere circa partem maiore, tum præcipue apparente cum æger in partem sanam inclinat; motus naturæ adiuuandus est admotis cataplasmatis ex radicibus & herbis emollientibus sem. lini, flor. chamæm. Quibus coctis, tusis & cribratis adduntur farinæ, butyrum, axungiæ, & olea iisdem viribus prædita. Quibus nisi abscessus ruptus cum vrinis se se expurget, pus in abdominis capacitatem irrumpit, vnde mors repentina, vel febris hectica succedit. Aliquando tumor foras prodit; tumque vel cauterio potentiali, vel scalpello aperiendus est.

Contingit etiam aliquando tumores istos indurari & scirrhosam naturam adipisci, cessante febre, dolore tamen perseuerante, cum ponderis sensu maiore & circumiectarum partium quodam stupore. Quod malum plerumque insanabile est, in cachexiam & hydropem

hominem coniiciens. Tentanda tamen illius curatio est, mollientibus, incidentibus, & digerentibus remediis, qualia in scirrhi hepatis curatione fuerunt proposita.

CAPVT IV.

Mictus sanguinis curatio.

IN renibus venæ aperiuntur per anastomosin, ruptionem aut erosionem; à sanguinis copia vel acrimonia; tum etiam à calculo, dictas venas, & ipsam renum substantiam conterente. Hinc mictus sanguinis exoritur. Qui dum à sanguinis copia vel acrimonia producitur, curandus est primum phlebotomia è directo renis affecti celebrata, parca manu & frequenter, vt maior fiat reuulsio. Cui etiam conferre poterunt cucurbitulæ, frictiones, & ligaturæ in partibus superioribus; imo si sãguis copiose fluat, cucurbitulæ hypochondriis erunt admouendæ.

Ad deriuationem verò sectio malleoli, & apertio hæmorrhoïdum conuenire poterit.

Quando humores serosi, aut biliosi sanguinis excretionem promouent, illi expurgandi erunt purgationibus in hæmoptoë propositis, per interualla repetitis. Quibus etiam sequentia, pro Medici arbitrio, subrogari poterunt.

℞. Rhab. parum torrefacti, & puluerat. ʒ. j. coralli præparat. ℈. ß. seri caprilli aut aquæ plantag. ℥. iiij. Fiat potio.

℞. Cassiæ recenter extractæ ℥.ß. pulpæ tamar-ind. ʒ.vj. boli armen. orient. ℈.ß. Cum saccharo fiat bolus.

Post debitas reuulsiones & euacuationes, vel etiam dum illæ celebrantur, si res vrgeat, ad ea veniendum est, quæ cohibere sanguinem, ac venas constringere & glutinare possunt. Quæ tamen statim apparente sanguinis fluxu vsurpanda non sunt, ne citiùs quam par sit cohibitus & incrassatus alicubi grumescat. In hunc vsum maximè commendantur succus plantaginis recenter extractus, ad ℥. iiij. vel v. exhibitus, mane & sero sumptus, qui etiam ad quamcunque hæmorrhagiam vtilissimus est. Si tamen nimia ventriculi refrigeratio timeatur, cum saccharo nonnihil decoquendus est.

Lac ouillum maximè laudatur à Foresto lib. 24. obs. 13. Sæpe, inquit, sanguinis mictum solo lacte ouillo, nempè sumendo ℥. iiij. lactis, & ʒ. j. boli armeni veri, curaui. Hoc idem expertum à Gatinaria. Qui tamen præcipit, ne post eius assumptionem aliquis dormiat, neque se exerceat. Laudat etiam Hollerius, & Duretus, ex Hippoc. & Auicenna.

Decoctiones etiam ex centinodia, equiseto, portulaca, & summitatibus rubi ad hanc rem sunt efficaces, addita tertia parte succi granatorum acidorum, vel cydoniorum.

Vel ad feruorem sanguinis temperandum vtatur apozemate in plures doses mane & sero, in hunc modum composito.

℞. Folior. lactucæ, portulacæ, plantag. &

consolidæ maior. ana M j. sem. frigid. maior. & minor. ana ʒ. j. iuiubar. par. iij. liquirit. ℥. ß. flor. nymphææ, violar. & rosar. ana P. j. Fiat decoctio ad ℔. j. ß. In colat. dissolue gummi tragacanthæ ʒ. j. ß. syrupi violac. & de rosis siccis, ana ℥. j. ß. salis prunellæ ʒ. ß. trochiscor. alkekengi sine opio ʒ. ß. Fiat iulep. pro quatuor dosibus.

Ad magis incrassandum, & sanguinem potentiùs cohibendum poterit addi prædicto apozemati syrupi de papau. ℥. j.

Pulueres etiam sanguinis fluxum cohibentes, vt coralli rubri, lapid. hæmat. boli armen. terræ sigillatæ, exhiberi possunt cum aqua rosar. & plantag. aut decoctis prædictis.

Si morbus sit diuturnior, opiata in hunc modum parari poterit.

℞. Conseruæ rosar. & rad. symphyt. maior. ana ℥. ij. terræ sigillatæ, boli armen. sanguinis draconis, corall. rubr. lapid. hæmat. & trochisc. de carabe, ana ʒ. j. hypocistidos, granor. kermes & sem. plantag. ana ℈. j. Cum syrupo de papauere, & myrtino, ana part. æqual. fiat opiata, de qua capiat magnitudinem castaneæ mane & sero, superbibendo parum aquæ plantaginis.

Affectu etiam perseuerante conuenientissimum erit ægro per interualla exhibere decoctum myrobalanorum, in sero lactis aut alio liquore paratum.

Hollerius affirmat, & cum eo Duretus; ad mictum sanguinis curandum trochiscos Gordonij esse instar omnium.

Christophorus à Vega trochiscos de carabe commendat, cum aqua plantaginis exhibitos, iisque semel tantum hora somni exhibitis se hunc affectum curasse affirmat.

Pro potu ordinario conueniet infusum lentisci cum vino mixtum, quod etiam mane instar iuleporum exhiberi poterit. Huius compositio talis erit.

℞. Lentisci sicci minutim concisi ℥. j. aquæ fontis ℔. iiij. Infundantur per horas xij. in B. M. valde tepido, vase bene clauso. Colatura seruetur ad vsum dictum.

Quia verò sanguinis grumi nonnunquam in vesica retineri solent, & sæuissima symptomata inducere; pro illorum dissolutione conueniet posca tepida, bibita per interualla, ex aqua maluæ & aceto albo non valde acri. Acetum verò sit in minima quantitate, vt vix gustu sentiatur.

Exteriùs verò topica admouentur regioni lumborum, refrigerationi & constrictioni renum idonea.

℞. Rad. bistortæ & symphyti maior. ana ℥. j. folior. plantaginis, portulacæ, equiseti, polygoni, bursæ pastoris, ana M. j. malicorij ℥. ß. granor. sumach, myrtillor. hypocistid. ana ʒ. ij. calycum glandium, santali rubri & citrini, ana ʒ. ij. rosar. rubrarum P. iij. Coquantur in aqua ferrata & pauco aceto. Colatura foueantur renes tepidiusculè.

Ex eodem decocto poterit fieri insessus, aucta dosi simplicium.

℞. Vnguenti comitissæ & refrigerant. Gal. ana

℥. j. ß. Abluantur oxycrato diligenter, & inungantur lumbi frequenter. Vel ad magis constringendum;

℞. Succi plantaginis & sanguinariæ, ana ℥. ij. aceti ℥. ß. olei omphacini ℥. vj. Bulliant ad succorum consumptionem. Deinde adde sanguinis draconis, mastiches, cortic. granator. ana ʒ. ij. camphoræ ʒ. ß. vnguenti comitissæ ℥. iiij. ceræ q. s. Fiat linimentum, addendo aceti parum vnctionis tempore.

Lamina etiam plumbea multis foraminibus perforata & supra renes gestata, huic vsui erit valdè idonea.

In eo sanguinis mictu, qui fit ex humorum acrimonia, iecoris ratio ineunda est epithematis & vnguentis, illius regioni applicitis.

Quando à calculo & arenulis fit sanguinis mictus, præmissis euacuantibus, reuellentibus & acrimoniam demulcentibus propositis, ad ea deueniendum est, quæ leniter abstergendo renes ab infarctu liberare possunt. Eiusmodi sunt sequentia.

℞. Massæ pilular. de terebinth. cum rhab. ℥. j. Capiat ʒ. ß. mane cum syrupi de althæa coclear. ij. alternis diebus.

Diebus verò vacuis ab vsu pilular. sumat æger alternatim puluerem & morsulos sequentes.

℞. Glycyrrh. rasæ ʒ. ij. sem. 4. frigid. maior. mundat. ana ʒ. j. sem. portulacæ, lactucæ, ana ʒ. ß. trochiscorum de carabe ac cornu cerui vsti præparat. ana ℈. j. sacchari ad pondus omnium. Fiat puluis tenuis, de quo capiat ʒ. j. cum aqua

maluæ, in qua semen cydoniorum aliquandiu infusum fuerit.

℞. Amygdalar. excorticat. & pineor. mundat. ana ʒ. ß. sem. altheæ, alkekengi, ana ℈. j. sem. lactucæ, papaueris albi, ana ℈. ß. amyli, tragacanth. ana ʒ. ß. glycyrrhiz. ʒ. ij. sacchari ℥. vj. Cum aqua parietariæ, fiat confectio in morsulos. Capiat mane & vesperi ℥. ß.

Efficaciora diuretica non conueniunt, vtpote quæ sanguinis fluxum promouere valent.

Ac denique aquæ vitriolatæ ad sanguinem cohibendum, renes refrigerandos, & calculos expellendos sunt efficacissimæ.

CAPVT V.

Vlceris renum & vesicæ curatio.

RENum & vesicæ abscessum disruptum & apertum, tum etiam sanguinis mictum, ab erosione potissimum oriundum, sequitur vlcus renum & vesicæ; affectus valde diuturnus, & vt plurimum insanabilis. Illius curatio, quemadmodum & aliorum vlcerum, detersione & exsiccatione, seu consolidatione perficitur. In hunc finem sequentia vtiliter vsurpari poterunt.

Ac primum si plethora adfuerit, vel in parte affecta inflammatio quædam, phlebotomia celebranda est, primum in brachio, postea verò in poplite.

Postmodum purgatio instituenda est, eaque

frequenter repetenda, vt vitiosi humores in toto corpore redundantes & ad partem affectam confluentes, educantur. Quæ tamen fieri debet medicamentis blandioribus & tantum lenientibus, vt cassia, manna, syrupo rosar. rhab. & agarico, in formam boli aut aliam solidiorem redactis; quia in forma liquida ad vias vrinæ facilius deferuntur, eiusque acrimoniam augent. Sic opiata sequens vsurpari poterit.

℞. Polypod. querc. & glycyrrhiz. ras. ana ℥. ß. sem. quatuor frig. maior. ana ʒ. j. flor. viol. & borrag. ana P. ß. iuiubar. par. vj. prunor. damasc. par. iiij. passular. minor. ℥. ß. sennæ mundat. ℥. ij. ß. Infundantur in aquæ hordei per noctem, mane bulliant & colentur. Postea dissolue mannæ, in s. q. dococti solutæ & colatæ ℥. j. ß. cassiæ recenter extractæ ℥. iij. Coquantur ad opiatæ consistentiam addendo in fine rhab. pulu. ℥. ß. Dosis erit ʒ. j. semel in septimana, duabus horis ante pastum. Vel

℞. Cassiæ ℥. ij. mannæ ℥. j. ß. pulpæ sebest. & tamarind. ana ℥. j. mucil. sem. psyllij ʒ. vj. quatuor sem. frig. maior. ana ʒ. j. succi liquir. ʒ. ij. Cum syr. rosar. solut. fiat opiata.

Inter purgantia recensetur terebinthina, & in hoc affectu valde commendatur, quia simul aluum laxat, & vlcus abstergit. Eaque cum puluere liquiritiæ exhibenda est ad ℥. ß. cum aqua plantaginis lota. Præcipue verò conuenit, quando vrina valdè crassa, & mucosa est.

Vomitum in hoc affectu valde commendat Auicenna, cap. de vlceribus renum. Melius, in-

quit, quo renum vlcera curantur, est vomitus: propterea quod mundificat, & euacuat., & trahit ad contrarium partis renum. Aëtius verò cap. de suppuratis renibus; Si quis, inquit, omni mense audacter vomat, fortè & renum vlcus, & quicquid inde mali accidere posset, dissoluet. Hos sequuntur neoterici complures, quorum nonnulli aquæ & olei tepentis ante pastum exhibitione vomitum excitant. Quo solo remedio sæpe repetito, referunt hunc affectum curatum fuisse. At Rondeletius vult à cibo id fieri, cum à cibo meliùs vomant; & aquam tepidam exhibet, cum pauco oleo, simul inungendo os ventriculi oleo lilior. ad eiusdem relaxationem. Aduertendum tamen, vomitum proritandum esse in iis tantùm qui facilè vomunt; nam vehemens vomitus vlcus irritat.

Post debitas euacuationes & reuulsiones, ad detergentium vsum progrediendum est. Quorum præcipua sunt serum lactis, matutinis horis in magna copia exhibitũ; hydromel tenue, quod etiam mane sumi poterit ad ℥. vj. vel viij. & in potu ordinario vsurpari. Decoctum hordei & liquiritiæ cum saccharo, eodem modo etiam vsurpatum. Cui pro potu hydrosaccharum simplex substitui poterit. In hydromelite autem si caliditas illius metuatur, semina frigida maiora, vel ad magis leniendum radix liquirit. & summit. maluæ, incoqui poterunt. Lac etiam asininum non solum detergit serosa sua parte, sed & caseosa consolidat. Non tamen exhibendum præsente febre. Vel ad detergendum simul &

leniendum decoctum sequens componi poterit.

℞. Rad. altheæ ℥. ß. fol. plantag. agrimon. capill. ven. & summitatum maluæ, ana M. j. sem. maluæ, & melonum, cum corticibus contusor. ana ℥. ß. granor. alkekengi ʒ. vj. liquirit. ras. ℥. j. hord. integri P. j. Coquantur ad ℔. ij. In colat. dissolue mellis rosac. ℥. iij. sacchari candi ℥. ij. Fiat iulep. de quo capiat ℥. viij. mane per decem dies. Quæ ad renum, vesicæ & vteri affectus exhibentur, magna dosi sunt præscribenda, ne eorum vis in media via dissipetur.

Loco istorum omnium vtiliter vsurpari possunt aquæ minerales aluminosæ, & ferratæ, quales sunt aquæ nostræ Meynenses. Quarum diuturno vsu corrigi potest intemperies calidior, vlcus mundificari, & ad cicatricem perduci.

Nonnulli commendant, ad ichores vlcus fouentes absumendos, internaque vlcera expurganda & consolidanda, in ægris potissimum temperamenti pituitosi; vel si luë venerea aliquando infecti fuerint, & febris ac sanguinis fluxus non adfuerint, decoctum sudorificum ex rad. chinæ, salsæ parillæ, aut ligno sassafras, vel etiam guaiaco, per triginta aut etiam plures dies exhibitum, cum decocto secundario ad potum ordinarium, victuque tenui & exsiccante. Intereà tamen, ne viscera nimis inflammentur vsu istius decocti, iusculis refrigerantibus circa vesperam exhibitis, & inunctionibus renum ex vnguentis refrigerantibus temperari possunt.

Post vsum detergentium, vbi vlcus satis mundificatum fuerit, (quod cognoscitur quando

pus cum vrina minore quantitate excernitur, idque album, & æquale, ac minimè sordidum) ea quæ exsiccant, astringunt, glutinant, & consolidant; exhibenda sunt, quales sunt trochisci sequentes.

℞. Boli armen. terræ sigill. & coralli rubr. ana ʒ. iij. gummi arabic. & tragacanth. ana ℥. ß. Cum aqua agrimon. fiant trochisci pond. ʒ. ij. Capiat vnum manè & serò cum lacte ouillo vstulato, vel decocto symphyti maioris.

At reliquis præferuntur, imò instar omnium habentur ad vlcera renum & vesicæ detergenda, & conglutinanda; trochisci Gordonij, qui simul dolorem leniunt, & ardorem vrinæ contemperant. Eorum dosis est ad ʒ. ij. vel iij. cum hydromelite vel decocto hordei, quando magis est detergendum; vel cum lacte caprillo, aut potius ouillo, cum magis glutinandum est.

In eundem vsum opiata sequens potest vsurpari.

℞. Conseruæ rosſ. antiquæ ℥. iij. sem. portulacæ, plantag. myrtill. boli armen. terræ sigill. sang. draconis, ana ʒ. j. rasuræ eboris & trochisc. alkekengi, ana ʒ. ß. Cum syrup. de rosſ. siccis, fiat opiata, de qua capiat magnit. castaneæ bis in die.

Iulepi verò consolidantes in hunc modum componi possunt.

℞. Rad. symphyti maior. ℥. ij. fol. plantag. & pilosellæ, ana M. j. summit. maluæ & capill. ven. ana M. ß. liquitit. rasſ. ℥. ß. amyli, gummi arabici, tragacanthæ, boli armen. ana ʒ. j. sem.

lactucæ & portul. ana ʒ. j. ß. rof. rubr. P. j. Fiat decoct. in aqua pluuia ad ℔. j. ß. In colat. dissolue sacchari candi ℥. iiij. penidiati ℥. ij. Fiat iulep. de quo capiat ℥. viij. mane per x. aut xij. dies.

Pilulæ etiam sequentes non parùm conferre poterunt.

℞. Terebinth. aqua plantag. lotæ ʒ. j. succi liquirit. & gummi tragacanth. ana ℈. ij. boli armen. & trochisc. alkek. ana ℈. ß. Cum succo equiseti, fiant pilulæ, capiat ʒ. ß. manè & serò.

At præ cæteris lac vaccinum recenter mulctum, ad cyathi vnius quantitatem, cum boli armeni veri ʒ. ß. haustum singulis diebus matutinis, maxime conferre testatur Forestus ad vlceris consolidationem. Dicitque hoc vnum esse ex arcanis præceptoris sui Helidæi, quod & vlcus expurgat & simul consolidat.

Quercetanus in Pharmacopœa, commendat aquam ad gonorrhœam. Quæ cum vlcera ex gonorrhœa contracta consolidet, idem in renibus præstare potest.

Hartmannus verò laudat opiatam, confectam ex conseruæ rof. partibus duabus, & pulueris sem. hyperici parte vna, in fine curæ per aliquot dies vesperi exhibitam. Idem curationem vlcerum feliciter absolui posse asserit vsu mercurij dulcis ad gutt. ij vel iij. in aqua plantag. quotidie semel atque iterum exhibiri.

Præterea animaduersione dignum est, quod scribit Garcias ab Horto; in vrbe Goa aloën probè tusam & cum lacte mixtam iis propinari, qui vlcere renum aut vesicæ laborant, vel qui pu-

rulentas excernunt vrinas: & ægros illico curari.

Exteriùs verò, ad consolidationem vlceris adiuuandam, sequens vnguentum admoueri poterit.

℞. Succi plantag. & solani, ana ℥. iiij. ol. rosac. omphacini ℥.iij. aceti ℥.j. lithargyri tenuiss. puluerati ℥. j. ß. cerusæ lotæ ℥. ß. tuthiæ subtilissime pulueratæ ʒ.ij. sang. drac. ʒ.j. Reducantur omnia ad formam nutriti.

Sequens etiam admoueri poterit absente inflammatione.

℞. Olei rosac. mastich. & lentisc. ana ℥. ij. myrrhæ, aloës, sarcocollæ, sang. draconis, ana ʒ.j. amyli, tragacanth. ana ℈. iiij. styrac. calamit. ʒ. j.ß. ceræ albæ, q.s. Fiat vnguentum.

In vlcere vesicæ peculiariter conueniunt iniectiones bis in die vsurpatæ, primum detergentes ex hydromelite, sero lactis, aut decocto hordei, cum pauco melle rosaceo; postea verò adstringentes & consolidantes ex aqua ferrata, in qua rad. symphyti, myrrha, alumen, sarcocolla, & tragacanthum bullierint. Maximè verò conferent trochisci Gordonij, in lacte dissoluti.

Fabricius Hildanus vlcus insigne vesicæ iniectione sequenti, cum nonnullis aliis remediis, curauit obs. 69. cent. 3.

℞. Rad. consolid. maior. ℥. j. hordei integri M. j. fol. agrimonij, veronicæ, scordij, alchymillæ, saniculæ, ana M. ß. Coquantur ad ℔. j. In colat. dissolue mellis rosac. ʒ.ij. Misce, fiat iniectio.

Aduertendum, iniectiones istas non tantùm per syringam immittendas esse, vt vulgò fit, quia in vesicæ cauitatem non penetrant, obstante musculo sphinctere exquisitè clauso; sed immisso in vesicam catheteri syringa aptanda est, sicque iniectio ad locum affectum facile deferetur.

Quia verò in huiusmodi vlceribus dolores plerunque infesti esse solent, eorum mitigatio in toto curationis decursu, quoties vrgebunt, molienda est anodynis, interiùs & exteriùs vsurpatis. Interna erunt syrupus de papauere, laudanum opiatum, & huic vsui peculiariter destinati trochisci alkekengi. Tum etiam emulsiones sem. frig. cum sem. papau. albi, addito, si opus fuerit, ipso papaueris syrupo; ac denique conserua florum althęæ frequenter exhibita.

Exteriùs verò fomentum sequens admoueri poterit regioni renum.

℞. Rad. althęæ ℥. ij. fol. maluæ, parietariæ, violariæ, ana M. j. sem. lini, fœnugr. alkekengi, ana ʒ. iij. flor. chamæm. meliloti, nymphææ, ana P. j. Fiat decoctio, qua foueatur pars cum filtris, non autem cum spongiis, propter salsedinem, quam à mari habent.

Post fotum, linimentum sequens admoueatur.

℞. Olei violac. & amygd. dulc. ana ℥. j. ß. olei rosac. ℥. j. mucilag. althęæ & fœnugr. ana ℥. ij. croci. ℈. j. Fiat linimentum.

Ad vesicæ dolores sequens iniectio parabitur.

℞. Sem. fœnugr. & cydonior. ana ℈. j. Mace-

rentur per horam in ℔. j. ß. decocti hordei; Postea per linteum exprimantur. Fiatque mucilago satis liquida. Cui adde ol. amygd. dulc. ℥. ij. mellis rosat. colat. ℥. j. Misce, fiat iniectio.

At verò lac tepens recenter mulctum frequenter iniectum præstantissimum est anodynum. In quo si trochisci Gordonij dissoluantur, omnes scopi tum doloris sedandi, tum vlceris curandi adimpleri poterunt.

CAPVT VI.

Diabetis curatio.

DIabetes fit quando renum attractio ita deprauatur à calidiori eorum intemperie, vt materia potulenta ab iis subitò alliciatur, & incocta per vrinas reiiciatur, nec non reliquæ corporis humiditates, vi illa renũ attractrice immodica, ad vias vrinæ deducantur. Vnde sitis inextinguibilis, & totius corporis colliquatio consequitur. Cui rei non parum conferre potest aliorum quoque viscerum intemperies. Hydrops etiam ad matulam, propter vrinæ copiam; & διψακος, propter sitim; nominari solet. Rarissimus est affectus, quem Gal. bis tantum vidisse refert 6. de loc. aff. cap. 3.

Illius curatio consistit in calida renum, aliorumque viscerum intemperie corrigenda, eorundem imbecillitate, ac laxitate reparanda, & humorum ad eos defluentium tenuitate incrassanda.

craſſanda. Quæ omnia ſequentibus auxiliis præſtari poterunt.

Venæ ſectio in principio morbi, viribus adhuc ſatis validis exiſtentibus, reuulſionis & refrigerationis cauſa conuenire poteſt, parua quantitate, & partitis vicibus celebrata. Si tamen vires iam deiectæ fuerint, aut hic affectus alteri ſuccedat, non erit locus huic remedio.

Euacuatio excrementorum per mollientes & lenientes clyſteres molienda eſt, in hunc modum compoſitos.

℞. Fol. lactucæ, portulacæ, maluæ, & plantag. ana M. j. hordei mundati, & roſ. rubr P. j. Fiat decoctio ad ℔. j. ß. In colat. diſſolue diaprun. ſimpl. ℥. vj. mellis roſac. & ol. omphacini, ana ℥. ij. Fiat clyſter, frequenter iniiciendus.

Tum etiam purgatio blanda inſtituenda eſt cum medulla caſſiæ, & pulpa tamarindorum, vel decocto plantag. portul. lactuc. tamarind. & myrobal. cum ſyrupo roſaceo.

Vomitus etiam à nonnullis commendatur ex decocto ſeminis raphani, & ebuli cum oxymelite, qui vacuat, & reuellit à partibus vrinariis.

Ad intemperiem autem dictarum partium corrigendam, & humores incraſſandos conueniunt iulepi ex aquis vel decoctis, lactucæ, portulacæ, plantag. cum ſyrupo myrtino, cydon. & ſimilibus, atque etiam de papauere in modica quantitate, addendo puluerem diatragacanth. frig. trochiſcos terræ ſigillatæ & ſimilia.

Vel ad magis adſtringendum in hunc modum componi poterit.

℞. Rad. consolid. maior. & plantag. ana ℥. j. fol. plantag. M. j. balaustior. & myrobal. citrin. ana ʒ. j. sem. plantaginis & portulacæ, ana ʒ. ß. rosar. rubr. P. j. Coquantur ad ℔. j. In colatura dissolue syrupi cydonior. ℥. iij. Fiat iulep. pro iij. dosibus.

In eundem finem puluis vel opiata confici poterit in hunc modum.

℞. Sem. plantag. portulac. coriandri præp. & rosarum rubr. ana ℥. j. coralli præp. boli armen. margaritarum præp. & radicis tormentillæ, ana ℈. j. nucis moschat. ʒ. ß. Misce, fiat puluis.

℞. Conseruæ rosar. antiquæ ℥. iiij. boli armeni, coralli præpar. & cornu cerui vsti, ana ℈. j. Cum miua cidonior. fiat opiata.

Erastus valdè commendat syrupum, ex radice symphyti maioris, & prunis syluestribus confectum: quem se summa cum felicitate in affectibus huic malo similibus vsurpasse testatur.

Narcotica etiam, vt theriaca recens, syrupus de papauere, & laudanum opiatum, prudenter vsurpata in hoc affectu plurimum prodesse poterunt.

Perseuerante affectu lac ouillum aut bubulum, aut asininum erit conuenientissimum: modò priùs serum absumatur, iniectis frequenter silicibus candentibus. Eoque æger vti poterit manè, prout in aliis affectibus dictum est.

Sudorifica etiam ab Autoribus commendantur, quibus serosus humor ad corporis superficiem euocatur. Ea tamen suspecta merito esse

debent, quandoquidem ſummam cum diureticis cognationem habent, viſcerumque intemperiem augent. Si tamen iis locus aliquis vnquam eſſe videatur, ex temperatioribus, vt pote rad. chinæ aut ſalſæparillæ, cum folis endiuiæ, borrag. acetoſæ, decoctum parari poterit; imò verò in conſumptis fieri poterit ex decocto pulli, aut gallinæ iunioris; vt ſimul renutritioni corporis conſulatur. At verò tutius eſſe cenſemus externis remediis ſudores elicere, putà vapore decocti conuenientis in ligneo inſtrumento (vt vulgò fieri ſolet) nudo corpore ſuſcepto.

Pro potu vtatur æger aqua ferrata cum ſyrupis acidis & aſtringentibus, vel decocto prunorum ſylueſtrium & corticis interioris quercus. Quo remedio fere ſolo ſe hunc morbum in puero curaſſe teſtatur Eraſtus.

Exteriùs verò admoueatur fotus regioni lumborum, ex decocto rad. acetoſæ, fol. plantag. cortic. granat. ſem. ſumach, & ſimilibus, quibus aceti parùm addatur. Vel quod vtilius erit, paretur inſeſſus ex eodem decocto.

Eademque pars inungatur vnguento roſaceo, ſantalino, & comitiſſæ ſimul mixtis, vel ſequenti linimento.

℞. Olei roſac. & myrtin. ana ℥. j. ſantali rubri, roſar. rubr. & corall. rubr. ana ℈. j. ſucci plantag. ℥. j. ceræ q. ſ. Fiat vnguentum.

Denique ſymptomata hunc affectum comitantia, vt ſitis, vigiliæ, conſumptio, aliaque remediis, in propriis capitibus deſcriptis, mitigantur.

CAPVT VII.

Vrinæ incontinentiæ curatio.

FIT vt plurimùm vrinæ incontinentia ab intemperie frigida & humida musculi sphincteris vesicæ, eiusdemque laxitate: pueris que frequentiùs contingit, qui noctu se se permingere consueuerunt. Sed & aliis ętatibus interdum accidit. Illius ideo curationem ita proponemus, vt tum pueris, tum grandioribus sufficere valeat. Modo remediorum delectus à perito Medico habeatur. Vt nempe leuiora tantum pueris adhibeantur, & pro maiori vel minori annorum numero, eorum quantitas & efficacia augeatur, vel minuatur.

Primò igitur phlebotomiæ locus hic raro esse potest, cum frigida intemperies & pituitosa illuuies hunc affectum producat. Nisi fortè totius plethora in iuuenili corpore eam suadere videatur.

Purgatio autem in hoc affectu semper necessaria est, eaque componatur ex phlegmagogis medicamentis, quibus astringentia quædam misceantur, non solum alterantia, sed etiam purgantia, vt rhab. myrobalani & similia.

Postea verò ad exsiccandam materiam illam pituitosam, partemque relaxatam constringendam pulueres, opiatæ, vina medicata, &

ſimilia vſurpari poſſunt, in hunc vel ſimilem modum compoſita.

℞. Nucum cupreſſi, & myrtill. torrefact. raſuræ eboris, coriandri præp. coralli rubri, & carabes, ana ʒ. ij. ſpodij ʒ. j. rad. cyperi, & galangæ, ana ʒ. ß. Cum ſyrupo conditura citri, fiat opiata, de qua capiat magnit. caſtaneæ manè & ſerò, ſuperbibendo parùm vini rubri.

Vel puluis ex prædictis, aut eorum nonnullis conflatus à ʒ. ß. ad ʒ. j. cum vino rubro exhibeatur bis in die, longè à paſtu.

℞. Rad. conſolid. maior. ℥. ß. rad. cyperi, galangæ, ana ʒ. j. fol. plantag. equiſeti, pentaphylli cum rad. ana M. j. nucum cupreſſi, calycum glandium, ana ℈. iiij. ſem. rutæ, agni caſti, thuris, & raſuræ eboris, ana ℈. ß. roſar. rubr. P. j. vini rubri ℔. iiij. Infundantur per 24. horas, colentur per manicam Hippocratis, addendo cinam. ℥. ß. ſacchari q. ſ. Fiat claretum, de quo capiat ℥. iij. vel. iiij. bis in die.

Multa & ſpecifica proponuntur ab Autoribus, ad huius affectus curationem maximè conducentia. Galenus in medicamentis localibus, & in libro de facile parabilibus, laudat cerebrum & teſticulos leporis combuſtos. Item cocleam cum ſua teſta combuſtam potandam exhibet. Recentiores ſtercus leporis præbent, cinerem murium toſtorum, vngulam apri torrefactam, cinerem oſſium dactylorum, auellanas aſſas, puluerem corticum ouorum. Sed præ cæteris laudantur puluis agrimonij, & tunicæ interiores ventriculorum gallinæ exſiccatæ, quæ ſeor-

ſim, vel ſimul mixta exhiberi poſſunt cum vino rubro.

Teſtatur Solenander, ſe fœliciſſimum vidiſſe ſucceſſum ex medicamento à Gilberto Hollando Medico Romano celeberrimo in vſum reuocato. Accipiebat guttur galli, vrebat, vt non conſumptum, ſed toſtum, exſiccatumque teri poſſet. Exhibebat puluiſculum ante cœnam cum tantillo vini rubri: & ſi æger vino vti non poſſet, cum hauſtu oxycrati dilutiſſimi: idque per aliquot dies iterabat.

In grandioribus, ratione cauſæ antecedētis, ad exſiccandum totum corpus conueniunt decocta ſudorifica per xx. dies vſurpata, ex ligno guaiaco aut ſaſſafras parata. Quibus & ſubſtitui poterunt ſtuphæ, laconica, & in primis thermæ ſulphureæ, & nitroſæ, quales ſunt noſtræ Balerucanæ.

Pro potu vtatur æger vino rubro auſtero meraciori, vel pauca aqua ferrata diluto. Hydropotæ verò ſola aqua ferrata, vel in qua ſemen coriandri, aut tantillum maſtiches bullierit. Vel denique ad magis aſtringendum, aqua in qua tegulæ recentes ignitæ extinctæ fuerint. Eademque aqua omnes cibi decoqui poſſunt. Parùm autem bibendum eſt, præſertim in cœna. Tum in ingreſſu lecti vrinam reddat æger, ac rurſus media nocte excitetur ad mingendum, nec non & ante auroram. Hoc non minimum facere poterit ad mingendi in lecto conſuetudinem immutandam.

Exteriùs verò, pubi ſcilicet & perinæo, topica

admoueantur, quæ calefaciant, roborent, & exsiccent, in hunc modum composita.

℞. Rad. enulæ camp. calami aromat. rad. acori, cyperi, ana ℥. ß. fol. menthæ, saluiæ, origani, calamenti, absinthij, ana M. ß. nucum cupressi, myrtill. gallar. & balaustior. ana ʒ. j. rosar. rubr. P. j. Coquantur in æquis partibus aquæ fabror. & vini rubri, ad ℔. ij. In colat. dissolue salis, & aluminis, ana ℥. j. Foueatur regio pubis, & perinæi, calidè manè & serò.

Vel ex eodem decocto, aucta dosi simplicium, fieri poterit insessus, per multos dies vsurpandus.

Post fotum vel semicupium inungi poterunt eædem partes linimento parato ex oleis vulpino, rutaceo, irino, vnguentis martiato, aragon. cum puluere masticches, cyperi, myrtillorum.

Vel admoueri potest vtiliter storax liquida, vel balsamum Indicum, pauco vino dissolutum; vel pro ditioribus moschi & zibetæ grana aliquot in oleo moschatelino dissoluta.

Vel emplastrum sequens dictis partibus applicetur.

℞. Ladani, mastiches, ana ʒ. ij. ligni aloës, styrac. calamitæ, cinam. terebinth. ana ʒ. j. myrtillor. rad. cyperi, ana ʒ. ß. succi menthæ, & equiseti cum vino rubro extracti q. s. Fiat emplastrum.

Denique si fluxio à capite in partes inferiores delabi videatur, quæ infirmitatem illam conciliet; deriuetur errhinis, masticatoriis, caustico occipiti vel brachio admoto, aliisque remediis in catarrhi curatione propositis.

CAPVT VIII.

Ischuriæ & stranguriæ curatio.

VRinæ suppressio omnimoda ἰσχουρία ab Autoribus nominatur. Imminuta verò meiendi actio στραγγουρία dici solet; quamuis hoc vocabulum latiùs multò pateat, & simpliciter omne vrinæ stillicidium comprehendat. Quod si absque dolore fiat, & vrina stillatim effluat, etiam cum aliquo conatu, imminuta est ischuria. Si verò fiat cum dolore, ad dysuriam potiùs, seu vrinæ ardorem referenda est.

Fit autem vrinæ suppressio, siue integra, siue imperfecta; ab obstructione vel vreterum, vel ceruicis vesicæ & meatus vrinarij.

Vreteres obstruuntur à calculo, pituita crassa, inflammatione & pure.

Ceruix vesicæ obstruitur à calculo, inflammatione, caruncula, pituita crassa, sanguinis grumo aut pure.

Obstructiones vreterum curantur remediis, in calculi, inflammationis, & abscessus renum curationibus propositis.

Obstructio autem, quæ fit à calculo in vesicæ ceruicem impacto, sequentibus auferenda est.

Primò æger supinus collocetur, cruribus elatis; mox plurimùm diuque concutiatur, vt calculus in vesicam relabatur. Et si hoc modo deturbari nequeat, immisso cathetere impellatur.

Si verò calculus altiùs penetrauerit in penis meatum, omnimoda illius excluſio procuranda eſt, digitis molliter impellendo, & deducendo ad extremum virgæ: tum virgam in aquam tepidam, aut in lac tepidum demittendo, aut ægrum in ſemicupium mergendo, vt meatus laxetur, & amplior fiat. Si verò neque foras extrahi, neque intrò impelli valeat, docent Practici ligato pene in ſuperiori & inferiori loco, partem ſectione facta aperire, & calculum eximere.

Obſtructio verò colli veſicæ quæ ab inflammatione fit, propriis inflammationis remediis curabitur. Interim tamen ſi vrina diutiùs retineatur, candela cerea, oleo amygdal. dulcium illita, blande immitti poterit; omninò vitando catheterem, ne dolore excitato inflammatio augeatur.

Quæ verò à caruncula fit vrinæ ſuppreſſio, carunculæ ipſius extirpatione curatur. Hæc autem remediis appropriatis perficitur, per candelam ceream immiſſis, quæ à perito artifice, in huiuſmodi Chirurgia apprimè exercitato, adminiſtranda ſunt. Vrgente tamen ſymptomate, quandoquidem caruncula interdum intumeſcit, & totum canalem obſtruit, neceſſitas cogit immiſſo cathetere vrinam educere, quamuis periculum ſit, ne irritata pars magis intumeſcat. Priùs tamen tentandum eſt reuulſionibus, per venæ ſectionem, & vomitoria celebratis, tum repellentibus pubi & perinæo adhibitis, carunculæ inflationem imminuere, vt retentæ vrinæ via pateſiat.

Si à pituita craſſa oriatur vrinæ ſuppreſſio, conueniet primùm purgatio ex diaphœnicone cum rhab. in boli formam redacto; ac deindè terebinthina, cum puluere liquiritiæ frequenter exhibita; poſtmodum radicum aperientium decoctum, cum oxymel. aut ſyrupo byzantino exhiberi poterit. Non omiſſis interim clyſteribus, fomentis & ſemicupiis emollientibus, & aperientibus. Eaque omnia conuenient, quæ ad calculum diſſoluendum & expellendum fuerunt propoſita. At inter cætera peculiari efficacia ſequentia conferre experientia docuit.

℞. Benedictæ laxatiuæ ℥.ß. trochiſ. de myrrha ℈. ij. decocti ſabinæ ℥ iij. Miſce, fiat potio, qua vrinæ ſuppreſſio in quadam muliere breui curata eſt.

Non parùm etiam huic affectui prodeſſe poteſt iulepus, ex ſucco parietariæ, fœniculi marini, & limon. cum ol. amygd. dulcium, in curatione calculi renum deſcriptus.

Syrupus Fernelij de raphano; ad ℥. ij. per vices exhibitus, eſt etiam vtiliſſimus.

Refert Dodonæus libro obſeruat. cap. 48. quendam octogenarium lixiuio, ex ouorum teſtis in cinerem redactis, cum vino Rhenano permixtis, ſemel tantum aſſumpto, ab vrinæ ſtillicidio integrè fuiſſe liberatum.

Arnaldus Villanouanus vinum alkekengi commendat ſequenti hiſtoria, in libro de vinis conſcripta. Fuit tempore meo Cardinalis quidam, qui iam per quatriduum vrinæ abnegationem paſſus eſt; turgidus & vt dicitur deſpera-

tus, nullis aliis proficientibus medicinis; qui de conſilio parui Medici, per potum vini alkekengi liberatus eſt, & ſoluta eſt vrina in quantitate, vt impleretur quaſi concha vna. Ex eo ſolo experimento Medicus ille cum parua ſcientia & pauper, factus eſt magnus & diues: & multis quidem Deus dat gratiam, & affert vtilitates, & contra; & totum eſt, quia iudicia Dei abyſſus multa. Fit autem huiuſmodi vinum, vt ibidem docet Arnaldus, accipiendo fructus alkekengi 5. aut 7. aut plures, & contundendo cum bono vino albo, poſtea colando & exhibendo.

Aſelli etiam cum vino albo triti & exhibiti ad vrinā prouocandā efficaciſſimi ſunt. Oleum ſcorpionum Matthioli ad gutt. 5. vel 6. exhibitū cum iuſculo aut alio liquore, vrinam potenter educit.

Si huiuſmodi ſuppreſſiones vrinæ à materia pituitoſa oriundæ frequenter recurrant, nihil erit præſtantius aquis thermalibus nitroſis & ſulphureis, quales ſunt noſtræ Balerucanæ: quæ tum potu, tum balneo, materiam illam mucilaginoſam diſſoluere, abſtergere, & abſumere facilè poterunt.

Quidam vir nobilis huius vrbis, ab vrinæ ſuppreſſione multos dies perſeuerante, poſt alia remedia fruſtra tentata, ſequenti clyſtere iniecto, & per duas horas retento, liberatus eſt.

℞. Rad. apij, petroſ. bruſci, gram. aſparagi, maluæ, biſmaluæ, ana ℥. ij. parietar. M. ij. ſem. aniſi, fœniculi, anethi, carui, dauci, ameos, carthami, rutæ, cumini, & baccarum lauri, ana ʒ. ß. flor. chamæm. melilot. anethi & ſtœ-

chad. ana P. ij. Coquantur in vino albo ad medias. In colaturæ ℔. j. diſſolue butyri recentis ℥. iiij. mellis roſac. ℥. ij. ſacchari rubri ℥. j. benedict. laxat. ℥. ß. vitell. oui num. j. olei nucum, anethini, & ſem. lini, ana ℥. ij. Fiat clyſter.

Chymici ſua etiam remedia ad hunc affectum prædicant, nimirum ſpiritus ſalis, vitrioli, ſulphuris, & terebinthinæ: quos ad ℈. ß. exhibent, cum aquis appropriatis, vel iuſculo pulli. Commendant & ſalem tartari, & ſalem ſtipitum fabarum, à ʒ. ß. ad ʒ. j. exhibitum.

Nec non ad reuulſionem humorum à parte affecta, vomitoria vſurpant: eorumque beneficio non paucos fuiſſe confeſtim liberatos gloriantur.

Toto curationis decurſu fomenta, linimenta, cataplaſmata, ſemicupia, aliaque externa vſurpanda ſunt: quæ non alia eſſe debent, quàm quæ ad dolorem nephriticum ſupra fuere propoſita. Inter cætera valet cataplaſma parietariæ frixæ cum butyro, vel melius cum oleo ſcorp. Item veſica oleo ſemiplena; melius erit ſi in hoc oleo cantharides coquantur.

Quando à grumo ſanguinis iſchuria producitur, illius diſſolutioni incumbendum eſt, exhibitis iis quæ id præſtare apta nata ſunt. In hunc cenſum referuntur trochiſci de carabe, coagulum hœdi, leporis, mumia, oymel ſimplex, & ſcilliticum, ſyrupus acetoſus, & ſimilia. Exteriùs verò ſtercus bubulum mira præſtat, iuxta ſententiam Aëtij tetrab. 3. ſerm. 2. cap. 27.

Cum denique à pure vrinæ ſuppreſſio, aut

ſtillicidium producitur, tergentibus & inciden-tibus opus eſt, qualia potiſſimum in renum & veſicæ vlcere propoſita ſunt.

CAPVT IX.

Dyſuriæ ſeu ardoris vrinæ curatio.

DYſuriæ ſeu vrinæ difficultatis nomine om-nis dolorifica mictio intelligitur, quam etiam nomine ardoris vrinæ Autores enuntiare ſolent; ſiquidem ab vrinæ acrimonia, ceruicem veſicæ pungente ac vellicante, producitur. Illa autem acrimonia vrinæ inducitur ab humoribus bilioſis, ſalſis, putridis ac purulentis cum vri-na permixtis. Vel talis apparet, ob exquiſitiorem partis inflammatæ vel vlceratæ ſenſum. Vel à calculo & arenulis veſica vellicatur, illiuſque vnitas diſſoluitur. Poſterioris huius curatio de-pendet à curationibus calculi, inflammationis & vlceris veſicæ ſupra propoſitis. Leniendo ta-men ſymptomati, quæ inferius proponuntur plurimum conferre poterunt.

Quæ verò ab vrinæ acrimonia & humoribus calidioribus ei permixtis oritur, ſequentibus re-mediis oppugnanda eſt.

Ac primum phlebotomia, ad hepatis, aliarum-que partium intemperiem corrigendam neceſ-ſaria eſt. Eaque pluries repetita, pro plethoræ magnitudine, aut inflammationis periculo, ex brachio dextro primum ad euacuationem, &

reuulsionem; postmodum verò ex venis inferioribus ad deriuationem à parte affecta, cuius ratione Hipp. eumque sequutus Galenus, in omnium partium infra renes positarum affectibus, venas inferiores aperire præcipit.

Purgatio etiam in hoc affectu conuenit, sed ex lenientibus tantùm & refrigerantibus composita, alioqui ardorem vrinæ maxime exasperaret. Ideoque multi bolum ex cassia simplici non audent transcendere. Et illa certe reliquis præferenda. Magis tamen refrigerans efficietur, si pulpa tamarindorum etiam adiiciatur. Vel dilutum cassiæ, ex decocto lactucæ portulac. & summitatum maluæ paratum, ad plures dies exhiberi poterit, vt acres humores in partes vrinarias confluentes, ad intestina sensim deriuentur. Si tamen humorum prauorum copia maiorem purgationem postulare videatur, ad sequentem potionem transcendere poterimus.

℞. Fol. lactucæ, portulac. plantag. & summit. maluæ, ana M. ß. tamarind. ℥. ß. myrobal. citrin. ʒ. j. Coquantur ad ℥. vj. In colatura infunde cassiæ recenter extractæ ℥. j. Colentur iterum, & postea dissolue rhab. in aqua lactucæ cum santal. citrin. infusi ʒ. j. ß. mannæ & syrup. ros. ana ℥. j. Fiat potio.

In diuturna dysuria conueniet opiata purgans in vlcere vesicæ descripta.

Vomitus blandis remediis concitatus præstantissimus est: reuellit enim à parte affecta, & incommoda arcet, quæ à purgantibus per inferiora induci consueuerunt. In iis igitur erit prori-

tandus, qui ſine magno labore illum ferre poſſunt, & ſemel aut bis in ſeptimana iterandus.

Per clyſteres etiam frequenter iniectos, non ſolum humores acres ad inteſtina deriuari, ſenſimque expurgari; ſed etiam veſicæ, partiumque annexarum intemperies, atque inflammationes demulceri poterunt, quorum formula talis eſſe poterit.

℞. Rad. althęæ ℥. j. fol. maluæ, violariæ, lactucæ, ana M. j. flor. nymphææ, & hordei mundati, ana P. j. In colatura diſſolue caſſiæ recenter extractæ ℥. j. ouum integrum vnum, olei violac. ℥. ij. Fiat clyſter.

Mucilagines ſem. althęæ, cydonior. fœnugr. clyſteribus vtiliter admiſceri poſſunt ad dolorem leniendum.

Verum ad contemperandum dolorem & ardorem, clyſteres ex lacte puro, vel cum prædictis admixto, ita efficaces eſſe conſueuerunt, vt quoſdam viderimus ægrotantes, qui in diuturnis doloribus ex hoc ſolo remedio, & ſemicupio, de quo poſteà dicetur, leuamen ſuſceperint.

Per os autem exhibenda quamplurima in vſu practico comperta ſunt non parum conferre ad ardorem vrinæ demulcendum, & partium affectarum intemperies corrigendas, quorum præcipua ſunt quæ ſequuntur.

℞. Aquar. portulac. lactucæ, roſarum & nymphææ, ana ℥. j. ſyrupi violacei, & nymphææ, ana ʒ. vj. ſalis prun. ʒ. j. Miſce, fiat iulep. ſæpe iterandus. Vel

℞. Rad. althęæ ℥. j. fol. lactucæ, endiuiæ,

portulac. & summit. maluæ, ana M. j. sem. melon. cucurbitæ, maluæ, lactucæ, & papap. albi, ana ʒ. iij. iuiubar. & sebesten, ana par. vj. flor. violar. rosar. & nymphææ, ana P. j. Coquantur ad quartaria quinque. In colatura dissolue syrupi violac. iuiubini, & de papauere, ana ℥. j. ß. salis prunell. ℥. ß. Fiat iulep. pro iiij. dosibus, bis in die sumendis.

Emulsiones etiam vsurpari poterunt, quamuis sint diureticæ, quia refrigerant, & vesicæ meatus leniter expurgant, in hunc modum compositæ.

℞. Quatuor sem. frig. maior. & papau. albi, ana ʒ. iij. amygdal. dulc. excortic. & in aqua frig. infusar. ℥. ß. Contundantur in mortario marmoreo, sensim affundendo decocti hordei excorticati, liquirit. portulac. & summit. maluæ ℔. j. ß. Fiat emulsio pro iij. dosibus, addendo vnicuique dosi syrup. violac. ℥. j. salis prunellæ ʒ. j. Si dolor sit acerbior, aliquid syrupi de papauere admisceri potest. Tum etiam gummi arab. pulu. ʒ. j. vtiliter additur, vel syrup. de alth. Fern. & de mucilaginibus.

Iuscula etiam parari possunt in hunc modun.

℞. Rad. althẹæ ℥. ß. maluæ M. j. liquirit. ℥. ß. sem. cydon. ʒ. j. Bulliant cum iusculo pulli, vel gallinæ. Fiat iusculum, per plures dies iterãdum.

Conueniet etiam non parùm serum lactis caprilli, magno haustu exhibitum, vt in calida hepatis intemperie dictum est.

Imò & maiori efficacia, absente febre, lac integrum, præsertim asininum, propinari poterit, quod

quod non solum detergit, sed etiam dolorem mulcet, & humorum acrimoniam contemperat.

In diuturno autem affectu, aquæ minerales refrigerantes, præsertim aluminosæ, & ferratæ, aut parùm vitriolatæ, plurimùm conferunt. Experientia enim compertum est, aquas nostras Meynenses simili virtute præditas, huiusmodi affectus, quamuis inueteratos, interdum sustulisse.

Loco iuleporum prædictorum simplex maluæ decoctum, cum syrupo violaceo vsurpari poterit, quo seipsum Forestus obs. 4. lib. 25. à grauissima dysuria liberatum refert: dicitque nihil æque iuuisse ac dictum decoctum, eoque se alios ægros similiter laborantes curasse.

Idem Forestus obs. 3. eiusdem libri, dicit quemdam Iacobum Iohannis Pharmacopœum, aqua rosacea cum albumine oui concussa, & ad medium scutellæ ebibita seipsum & alios curasse.

Tradit etiam ibidem Forestus, senem quemdam Delphensem decocto flor. chamæmeli cum lacte bubulo, ex mulierculæ consilio fuisse curatum.

Amatus Lusitanus curatione 58. cent. 6. dicit quandam mulierem dysuria laborantem, quæ multis remediis ibidem recensitis curari non potuerat, vsu conseruæ florum maluæ fuisse persanatam. Sumebat autem illius conseruæ ℥. j. mane & vesperi, superbibendo aquæ maluæ ℥. iij. Et idem curatione sequenti 59. dicit senem quemdam ab excreto lapillo dysuria laboran-

tem, eadem conserua eodem modo vsurpata, intra triduum fuisse liberatum. Conserua flor. altheæ est eiusdem vel maioris efficaciæ.

Quidam Practici commendant trochiscos alkekengi ad ʒ. j. cum liquore idoneo exhibitos, quia diuretici sunt, vrinæ acrimoniam obtundunt, & stupefaciunt.

Dolore admodum vrgente, non inutile est, dum vrina redditur, penem demergere in lac tepidum, vel decoctum maluæ, & sem. papau. albi. Imo & aqua sola tepida non parum conducit ad huiusmodi dolorem & ardorem minuendum.

Pro potu leue decoctum maluæ, cum syrupo violaceo, aut conserua rosarum agitatum erit vtilissimum.

Ad eundem verò ardorem leniendum fiunt etiam iniectiones in vesicæ ductum, ex lacte, emulsione sem. frigid. aqua plantag. sero lactis, quibus addi potest liquor albuminis oui probè concussi, vel trochiscor. alkekengi ℈. j.

Externa etiam remedia ad huiusmodi ardores temperandos non parùm conducunt, qualia sunt balnea, vel semicupia, & fomenta pubi & perinæo admota, ex decocto herbarum refrigerantium parata. Linimenta ex oleo rosac. nymphęæ, vnguento rosaceo, refrigerante Galeni, populeone cum caphura, & mucilag. psyll. extr. in aqua plantag. Renibus etiam & jecori epithemata refrigerantia, & linimenta prædicta, tum ea quæ ad jecoris, & renum intemperiem calidiorem supra proposita sunt.

Quando humores acres & biliosi fluunt ab hepate, ad eorum deriuationem conueniet causticum tibiæ dextræ, tum etiam apertio hæmorrhoïdum, quæ omnibus renum & vesicæ affectibus vtilissima est, iuxta Aphorismum xj. sect. 6. quandoquidem ab eodem ramo splenico ad renes, vesicam, & hæmorrhoïdes venæ dissemi-nantur.

LIBER IX.

Morborum muliebrium curationes continens.

CAPVT PRIMVM.

Chloroseos curatio.

HIc affectus ab Hippocrate chlorosis, à recentioribus febris alba, febris amatoria, morbus virgineus, pallidi virginum colores, & icterus albus appellatus, virginibus frequenter, appetente imprimis menstruæ purgationis tempore, solet contingere; ex crudorum alimentorum vsu, aquæ potu intempestiuo, & insanis amoribus; vnde obstructiones hepatis, lienis, mesenterij, & venarum vteri, exoriuntur.

Illius curatio perficitur obstructionum apertione, vitiosorum humorum ex toto corpore vacuatione, & intemperiei viscerum correctione, eorumque roboratione.

Obstructiones auferuntur iisdem remediis, quæ in obstructionum hepatis, & lienis curationibus fuere proposita, additis nonnullis quæ vterum respiciunt, & ad venarum eius obstructiones reserandas magis appropriata sunt.

Primò igitur medicamentum purgans exhibendum est, laborantis naturæ & temperamento congruum, ex benignioribus compositum, vt primam tantum regionem euacuet, idque præmisso clystere, si aluus non sit libera.

Postea verò venæ sectio erit celebranda, si affectus non fuerit inueteratus admodum, & puella valdè exanguis, vel ad cachexiam inclinans. Vena autem brachij ab initio erit aperienda, quamuis menstrua suppressa fuerint. Si enim ex pede sanguis tunc temporis detrahatur, maiores fient venarum vteri obstructiones, aucta earum plenitudine. Ex brachio denique sinistro sanguis detrahetur, si lien magis obstructus sit. E dextro verò, si hepar obstructiones magis inuaserint.

Educta ea sanguinis quantitate quæ necessaria fuerit, solennis purgatio instituenda est apozemate aperiente & purgante, quale in obstructionis hepatis curatione fuit propositum. Cui addentur herbæ vtero peculiares, vt artemisia, matricaria, pulegium; & si lien obstructus fue-

rit, addi etiam poterunt, quæ illum peculiariter respiciunt, vt cortex capparis, ceterach, scolopendrium. Si verò biliosum fuerit temperamentum, & calidioris & siccioris hepatis indicia apparuerint, calidiora omnia simplicia ex apozemate erunt detrahenda, & aperientia frigida eorum loco substituenda.

In puellis delicatioribus loco apozematis, iuscula in dicta curatione obstructionis hepatis descripta vsurpari poterunt, eiusdemque simplicia immutari, vt in apozemate dictum est.

Interim fotus & linimentum dicto loco descripta admoueri debent, non solum regioni hepatis, sed etiam lienis & vteri.

Peracta solenni purgatione paretur sequens balneum, ad vasa aperienda & relaxanda, materiam obstructionum fundendam, atque digerendam. Cuius tanta est efficacia, vt aliquando viderimus quibusdam ægrotantibus menstruas purgationes in tertio aut quarto balneo profluere incepisse, quæ per longum tempus antea delituerant.

℞. Rad. altheæ, liliorum, enulæ campanæ, bryoniæ, cucumeris agrestis, ana ℔. ij. foliorum maluæ, violariæ, mercurialis, pulegij, matricariæ, melissæ, ana M. iiij. seminis lini & fœnugr. leuiter contusi, ana ℥. ij. Coquantur in aqua fontis pro balneo, quod ingrediatur tepidè bis in die sine sudore, longè à pastu, per biduum; singulis diebus decocto renouato.

Postridie vltimi balnei, si mensium suppressio adfuerit, aperiantur venæ inferiores, & emit-

tatur ſanguis ad ℥.iij. Idque bis aut ter repeti poterit eo tempore quo menſes fluere ſolebant. Aut ſi nunquam adhuc apparuerint, quo tempore ægra magis affici, & grauius laborare ſolita eſt.

Abſolutis hiſce remediis ad viſcera roboranda, & obſtructionum reliquias conterendas conueniet opiata aperiens & roborans, dicto loco deſcripta. Cui vtiliter fæcula bryoniæ & ſal artemiſiæ ad ʒ. ij. vtriuſque addi poterit.

Quia verò non rarò adeo contumaces ſunt obſtructiones, vt primis remediis non cedant, in hoc caſu ſyrupus magiſtralis parari poterit ex materia apozematis præſcripti, aucta purgantium doſi, quo vtetur ægra bis aut ter in menſe.

Pilulæ etiam vſuales erunt efficaciſſimæ, quales in dicta obſtructionis hepatis curatione fuerunt propoſitæ, quibus vtiliter addentur remedia, ex tartaro, vitriolo, & chalybe compoſita, ibidem deſcripta.

Zacutus Luſitanus obſer. 99. lib. 2. proponit hiſtoriam cuiuſdam mulieris, quæ chloroſim per decennium cum menſium ſuppreſſione paſſa erat, & variis purgantibus & aperientibus remediis, quibus chalybs etiam acceſſerat, curari non potuerat. Hanc ipſe curauit conſerua artemiſiæ, triginta dierum ſpatio exhibita, ſuperbibendo aquam ſtillatitiam ſabinæ, in qua per noctem rhabarbarum maduerat.

Idem Zacutus obſer. 17. lib. 3. aliam proponit hiſtoriam cuiuſdam virginis, quæ multo ſale ſeſe ingurgitans, ex diuturno atque aſſiduo.

illius vſu incidit in diarrhœam bilioſam cum tabe implicitam. Quam ipſe curauit poſt totius prouidentiam, lacte caprino chalybeato, & frigidis hepati applicitis.

In contumaciſſimis & diuturnis obſtructionibus, cauſticum tibiæ dextræ, vel ſiniſtræ, prout hepar aut lien afficitur, inuſtum, plurimum conferre poterit.

Reſeratis magna ex parte obſtructionibus, humores pituitoſi ac ſeroſi tum in venis reſidui, tum præcipuè in habitu corporis ſtagnantes per ſudores reſoluendi ſunt. Cui vſui conueniet decoctum guaiaci in naturis frigidioribus, vel radicis chinæ ac ſalſæ parillæ in calidioribus, per quindecim aut viginti dies exhibitum. Hac cautione adhibita, vt quarto aut quinto quoque die, intermiſſo ſudore, catharticum detur, quod humorem circum viſcera collectum, præparatum, ac concoctum (ad ſudores tamen ineptum) per aluum detrahat. Alioqui intùs ſi reſtitet, ibi obdureſcens, & putreſcens; febris, & aliorum morborum occaſio erit. In eundem finem thermæ ſulphureæ vſurpari poterunt, quales ſunt noſtræ Balerucanæ, tam potu, quam balneo. Potu enim iſtarum aquarum, expeditis priùs, & liberatis viis remediis antea propoſitis, detergitur, excluditurque humor in prima, & ſecunda corporis regione contentus, per alui & vrinæ profluuium; tertia verò regio excitatis à balneo ſudoribus, ab humorum ſarcina liberatur.

Ac denique congreſſus, ſi legitimè fieri poſſit, poſt deobſtruentium remediorum vſum, erit

vtilissimus; illo enim calor naturalis in partibus naturalibus multum excitatur, quo vteri vasa impensè dilatantur. Et docet experientia, interdum prima coniugij nocte pallidis istis mensium fluxum excitari; aliis verò quæ optima fruuntur valetudine, tempus consuetum anticipari.

CAPVT II.

Suppreßionis mensium curatio.

MEnsium suppressio exoriri solet à sanguinis copia, vel defectu; motu præpostero eiusdem, quando videlicet per locum non naturalem erumpit, obstructionibus vasorum vteri, vel propriis vteri affectibus. Quorum vnicuique seorsim propria curationis methodus assignanda est. Sanguinis copia ita distenduntur vteri vasa, vt comprimi minimè possint. Illius ideò quantitas imminuenda est phlebotomia in brachio larga manu celebrata. Si enim venæ inferiores priùs aperirentur, traheretur magis sanguis versus vterum, vbi maiorem obstructionem, & vasorum distentionem efficeret, cum ruptionis eorumdem, aut etiam vteri inflammationis periculo.

Sublata plethorâ, & sanguinis multitudine; sanguis ad inferiora retrahendus est, apertis venis inferioribus circa illud tempus, quo antea laborans purgari consueuerat, tum etiam frictionibus, ligaturis, cucurbitulis, tam siccis, quàm scarificatis.

Hisce præmissis partes vterinæ emolliendæ & relaxandæ sunt fomentis, semicupiis, & inunctionibus humectantibus & emollientibus. Quibus si affectus pertinacior fuerit, addere poteris purgationes hystericas, & particularia medicamenta menses mouentia, quæ in posterum proponentur; eligendo ex iis, quæ mitiora, & magis temperata fuerint.

Si propter sanguinis penuriam menstrua non procedant, vt post febres diuturnas, magnas euacuationes, & in quauis corporis insigni extenuatione; eorum prouocatio molienda non est, priusquam conuenientibus alimentis, puta analepticis corpus instauratum fuerit, & sufficiens sanguinis copia procreata; ac morbus omnis, qui extenuationis causa esse potest, debitè expugnatus. Quibus præstitis vt plurimum contingit menstrua sponte profluere. Quod si non fiat, & natura sui muneris oblita ad pristinum officium non reuertatur; apertis venis inferioribus erit reuocanda, tum aliis remediis supra descriptis; ita tamen vt quantitas sanguinis (qui educetur, valdè sit moderata, metu virium iam deiectarum, & ne ægra in tabem præcipitetur. Hic autem diligenter est aduertendum, quamuis corporis extenuationem penuriam sanguinis non indicare, sed eam tantùm, quæ magnis euacuationibus, aliisque causis consumentibus succedit. Fit enim interdum, vt menses suppressi, & in venis retenti prauam accersant qualitatem, ob quam alendis partibus minimè idoneus sanguis efficiatur, vnde corporis macies & extenua-

rio succedit, licet venæ multo sanguine, sed prauo, refertæ maneant; & tum temporis venæ sectio, etiam larga manu celebrata, plurimum conferre solet. Quod quidem luculento Galeni experimento confirmatur, qui comment. 3. in lib. 6. epid. Ego, inquit, cuidam mulierculæ, jam octo menses purgationis menstruæ suppressione laboranti, extenuatissima cum esset, haud exiguo detracto sanguine, breuissimo tempore proprium habitum restitui, sicut & alias non paucas eodem modo ad sanitatem reduxi. Sed quod illi mulieri accidit (neque enim erat ignobilis) fuit valdè celebre. Ipsi quidem tecisa vena, & Medicis ex eo remedio futuram vtilitatem firmiter polliceri verentibus; quin etiam nonnulli mihi aduersari audebant, non solum propter mulieris maciem, sed etiam propter inappetentiam, ex venæ sectione sequuturam esse noxam affirmantes. Profectò hæc melius est longiori sermone persequi, quam vtrius Prodici Hippocrates mentionem fecerit, diligenter inuenire conari. Verùm recentiores Medici ad magis sophisticam doctrinæ speciem deflexerunt, ægrotis euenientia diligenter obseruare, & ipsorum affectus, causasque, ex quibus curationis inuentio acquiritur, indagare negligentes, quæ & ipsa per experientiam dijudicatur. In muliere sanè quam memoraui, primo die sanguinis sesquilibram detraxi, rursum postero die libram vnam, tertio non multò plus semilibra, erant enim vnciæ octo. Hæc Galenus. Quibus patet, in mulieribus mensium suppressione

laborantibus, etiam extenuatis, sanguinem larga manu interdum esse detrahendum, quamuis huius seculi mulieres tantam sanguinis euacuationem, quæ Galeni temporibus educebatur, ferre minimè valeant.

A motu sanguinis præpostero suppressio mensium contingit, quando is per narium hæmorrhagiam, vomitum aut sputum, aut hæmorrhoïdas, aliaque loca non naturalia excernitur; eiusque curatio perficitur repellendo sanguinem à partibus per quas fluit præternaturaliter; eundemque retrahendo ad vteri vias. Primum perficitur (dum sanguis per superiora loca irrumpit) lotione brachiorum, capitis & faciei ex aqua frigida, & priuatione exercitij earumdem partium, præcipuè cantus & vociferationis. Secundum verò absoluitur venæ sectione partium inferiorum, facta biduo, aut triduo antequam sanguis erumpat, cucurbitulis femoribus & suris adhibitis, interdum siccis, sæpè etiam cum scarificatione, prouocatione hæmorrhoïdum, frictionibus, ligaturis, deambulationibus, fomentis, semicupiis ex herbis aperientibus, inunctionibus, pessariis, clysteribus vterinis, aliisque infra describendis. Præcipuè verò commendatur balnei naturalis vsus, sulphurei ac bituminosi, quod laborans pluries ingrediatur longè à pastu, dummodo aqua hypochondriorum regionem non superet: eodemque tempore superiores partes flabello refrigerandæ sunt, ne calido balnei aëre etiam incalescant.

Si per hæmorrhoïdes fluat sanguis, & ab

vtero auertatur, difficillima erit curatio. Siue enim trahentibus ad inferiora vtaris, eadem ad sedem trahent. Si vero adstringentia sedi adhibeas, ea etiam propter viciniam repellent quæ feruntur ad vterum. Hæc igitur vna medendi ratio conferre poterit, vt postquam trahentibus ad inferiora vsus fueris, localia vtero adhibeas, quæ humorem commotum magis ad vterum alliciant.

At verò omnium frequentissima est illa mensium suppressio, quæ fit ab obstructionibus venarum vteri. Cuius curatio eadem propemodum est cum ea quæ in pallidis virginum coloribus fuit proposita, nonnullis tantùm additis, quæ vterum magis specificè respiciunt.

Primò igitur ea omnia sigillatim vsurpari poterunt, quæ ad chlorosis curationem fuere descripta. Et vt plurimum contingit, vt reseratis viscerum obstructionibus menses sponte profluant. Quorum tamen eruptionem adiuuare poterunt, quæ motum humorum ad inferiora promouent, & sectio venarum inferiorum, circa consuetam menstruorum periodum celebrata; vel vicariæ eius cucurbitulæ, coxis & suris admotæ; tum siccæ, tum scarificatæ; frictiones earumdem partium, & ligaturæ dolorificæ.

Si rebellior affectus prædictis remediis non cedat, ad ea progrediendum est, quæ peculiari virtute & proprietate specifica menses promouere valent, quæ sub variis formulis vsurpari solent. Ac primum pulueres efficacissimi, & gustui gratiores ita comparantur.

℞. Cinam. & succini, ana ℈. j. croci ℈. ß. Misce, fiat puluis sumendus aliquot matutinis. Vel

℞. Pulu. radic. rubiæ tinctorum, & sacchari puluerisati, ana ℥. j. Misce, diuidatur in tres partes, quarum vna detur tempore mensium cum vino calido summo mane in lecto, in quo maneat benè cooperta per horas quinque. Si non fluxerint menses, rursus in secunda periodo exhibeatur altera pars. Si adhuc non apparuerint, rursus in tertia. Vel

℞. Rad. arist. rotundæ ʒ. ß. fol. sabinæ siccor. ʒ. j. ß. dictam. cretici, & trochiscor. de myrrha sine asâ fœtidâ ob fœtorem, ana ʒ. j. cinam. elect. ʒ. ij. sacc. albiss. ℥. ij. Fiat omnium puluis subtilissimus, de quo capiat ʒ. ij. mane cũ iusculo cicerum rubrorum, in quo cinam. ʒ. j. croci ʒ. ß. bullierint, per aliquot dies. Pilulæ præstantissimæ in hunc modum componuntur.

℞. Trochisc. de myrrha ʒ. j. castorei ℈. ß. Cum succo artemisiæ, fiant pilulæ paruæ.

At maximè laudantur pilulæ Montagnanæ, quæ ita se habent.

℞. Trochisc. de myrrha ʒ. j. ß. sem. petroselini, castorei, cinam. ana ℈. j. moschi g̃. x. Cum succo apij formentur pilulæ xxij. deauratæ, capiat duas mane, vel in ingressu lecti per aliquot dies. Vel

℞. Rad. rubiæ tinctorum & aristol. rotundæ, ana ʒ. iij. agar. & cinam. ana ʒ. j. croci ℈. j. Cum succo artemisiæ fiat massa pilularum, cuius dosis est ʒ. j.

Fermentum vetus à multis commendatur, ma-

gnitudine castaneæ, cum pari sacch. quantitate, per tres dies continuos exhibitum. Magis tamen proderit, si puluis trochisc. de myrrha, dictamni, aut similis permisceatur.

Decocta vsitatissima sunt, eorumque vtilissima in hunc modum se habent.

℞. Rad. petrosel. & rubiæ maioris, ana ℥. ij. cicerum rub. P. iij. Coquantur ad ℔. j. ß. In colatura dissolue pulueris cinam. ℥. j. croci ʒ. ß. mellis q. s. Misce, capiat ℥. vj. calidè manè bis in die, antequam menses prorumpant; vel etiam iis fluere incipientibus, si lentè procedant. Vel

℞. Rad. apij, asparagi, fœniculi, ana ℥. j. fol. matricariæ, capil. veneris, nepetæ, pulegij, ana M. j. Coquantur ad ℔. ij. Colat. ℥ iiij. adde syrupi de artemisia ℥. j. Bibat calidum bis in die vt supra. Vel

℞. Rad. cyperi, angelicæ, valerianæ & rub. tinct. ana ʒ. ß. fol. artem. pulegij, sabinæ, ana M. ß. sem. dauci & seseleos, ana ʒ. j. dict. cretici ʒ. j. ß. cinam. electi ℈. iiij. croci ℈. j. Fiat decoct. ad ℥. iiij. In colat. dissolue syrup. de artemis. & de hyssopo, ana ℥. ß. Fiat iulep. pro dosi vnica, quæ alternis diebus exhibeatur.

Quercetanus in Pharmacopœa duo decocta valdè commendat. quorum primum ita se habet.

℞. Milij solis, anisi, visci quercini, ana ʒ. iij. dictamni cretici ʒ. j. croci ℈. j. Contundenda contundantur & macerentur per viginti quatuor horas in vino albo generoso. Dein parum bulliant. De hoc decocto exhibe ℥. iiij.

Alterum decoctum ita describitur.

℞. Splenem bouis integrum. Hunc in frusta incisum in phialam vitream capacem iniice, ita vt ad medietatem vsque impleatur, addendo cinam. crasso modo contusi ℥. j. garyophyll. ℥. ß. croci ʒ. ij. vini albi optimi q. s. ad humectandam solùm materiam. Vas probè clausum ponatur in B. M. feruentissimo, adeò vt ebulliat per viginti quatuor horas, donec splen in particulas minutissimas coctus & consumptus fuerit, magnaque iuris exquisitissimè cocti & fragrantissimi copia restet; de qua ægra capiat manè ℥. iiij. continuando per quatuor aut quinque dies, cum menses fluere debent.

Aquæ stillatitiæ cæteris liquoribus præferendæ sunt, vt pote gustui gratiores, & quæ propter substantiæ tenuitatem faciliùs penetrant ad vasa vteri obstructa. Præ cæteris sequens à Mercato, Roderico à Castro, & Sennerto commendatur.

℞. Panem ferè ad fermenti naturam redactum, mediocriter coctum & calidum, cui ablato cortice adde mellis ℥. xij. pulueris seminum vrticæ, dauci, ameos, anisi, & fœniculi, ana ʒ. j. trochisc. galliæ mosch. myrrhæ rubeæ, ana ℈. j. cotulæ fœtidæ ʒ. ß. Infundantur omnia in ℔. iij. infra scriptæ decoctionis, quæ recipit phaseolorum rubr. cicerum rubr. ana P. ß. seminis iuniperi ℥. j. rad. rubiæ, rusci, raphani siluestris, asparagi, apij & petrosel. ana ℥. ß. chamædr. recentis M. j. ameos, anisi, fœniculi, ana ℥. ij. Coquantur omnia secundùm artem. Deinde in B. M. stillatitium liquorem extrahes, cuius ℥. ij. summo manè laboranti porriges.

Addi

Addi etiam potest syrupus capill. ven. de duabus rad. de artemis. Dosis etiam sequentibus diebus augeri potest, si ventriculus non offendatur.

Guaiaci aut sassafras decoctum in pituitosis corporibus vtile est, etiam cum dictamno cretico; si per duodecim aut quindecim dies sumatur sine sudoris prouocatione. Illius experimentum refert Iacchinus in nonum Rhasis, cap. *66.* Ego, inquit, lignum Indicum coxi, & adiunxi dictamnum. Vnde mulieri, quæ iam per quinque annos nihil purgabatur, & sterilis erat, & purgationem euocaui, & partum.

Chymici commendant tartarum vitriolatum, spiritum tartari, mixturam spiritalem, sales artemisiæ, melissæ, radic. chelidoniæ, valerianæ.

Aqua theriacalis sequens ad hunc vsum mirè est efficax.

℞. Theriacæ vet. ℥. v. myrrhæ rubræ Alexandrinæ ℥. ij. ß. cinam. electi, croci orientalis, ana ℥. ß. camphoræ ʒ. ij. Affunde optimum vini spiritum, ad eminentiam trium digitorum, & in leni colore tincturã extrahe. Cui per inclinationem effusæ adde spiritus tartari sextam partem. Dosis coclear j. cum vino aut aqua appropriata.

Dum prædicta remedia vsurpantur, clysteres frequenter iniecti maximè conueniunt, ob incumbentem recto intestino vterum, & ita componi possunt.

℞. Rad. lil. ℥. j. ireos, valerianæ, ana ℥. ß. mercurialis M. ij. artem. sabinæ, ana M. j. flor. chamæm. lauendulæ, ana P. j. sem. carui, nigel-

læ, ana ʒ. j. Coquantur ad ℔. j. In colatura dissolue hieræ simplicis & benedictæ laxatiuæ, ana ℥. ß. olei cheirini ℥. ij. elect. de baccis lauri ℥. ß. Misce, fiat clyster.

Immò verò purgationes per interualla repetitæ erunt præstantissimæ, quæ variis modis institui possunt.

Ac primùm laudantur maximè à Gal. pilulæ de hiera simplices & compositæ; quia præterquam quod educunt conuenienter humores superfluos, habent etiam facultatem vias aperiendi & expurgandi vterum. Vel

℞. Aloës ʒ. iij. massæ pilul. coch. min. ʒ. j. Cum succo sabinæ formentur pilulæ xx. de quibus exhibeantur num. iij ante prandium tertio quoque die. Vel

℞. Aloës ʒ. j. rhab. elect. ʒ. j ß. diagrid. ℈. j. myrrhæ, rad. asari, ana ʒ. ß. spicæ ℈. j. Cum syrupo de artemisia fiat massa pilul. Dosis à ℈. ij. ad ʒ. j.

Exteriùs verò mensium suppressorum prouocatio adiuuari solet topicis sequentibus, ad vias dilatandas, humores attenuandos & facultatem expultricem excitandam.

℞. Radicum bryoniæ, lilior. cyperi, valerianæ, angelicæ, asari, ireos, & petroselini, ana ℥. j. fol. artemis. lauri, rutæ, sabinæ, thymi, rorismar. pulegij, nepetæ, maluæ, mercurialis, ana M. j. flor. sambuci, cheiri, chamomillæ, ana P. ij. gran. iuniperi ℥. ij. Coquantur in aqua & vino albo. Colaturâ foueatur venter & inguina cum spongia.

Eodem decocto aucta dosi potest parari semicupium, in quo ægra vmbilico tenus sedeat, & herbæ coctæ sacculo inclusæ ventri applicentur. Caueat tamen à sudore, qui menses potius sistit.

℞. Ol. lil. aneth. & rutacei, ana ℥. j. ß. vini generosi ℥. iij. iunci odorati, rad. cyclam. angelicæ, aristol. vtriusque, & fol. sabinæ, ana ℥. ß. Bulliant ad vini consumptionem. Coletur & exprimatur oleum, quo inungatur regio pubis, & pudendorum calidè post fotum, vel semicupium.

Suffitus humidi fiunt ex vapore decocti fotus & semicupij, quod modicè calens operiatur patella perforata, cui annecti debet fistula oblõga, quæ collum matricis attingat; excipiatque fumum manè & sero vestibus contecta.

Siccus suffitus ita confici potest.

℞. Garyophyll. cinam. macis, ana ʒ. ij. bacc. iuniperi ℥. ß. seminis nigellæ ʒ. j. styrac. calamit. ʒ. ij. Fiat puluis crassior, qui carbonibus iniiciatur, fumusque excipiatur vt supra. Vel

℞. Styrac. calamit. ʒ. ij. thuris ʒ. j. benjoini, aliptæ mosch. ana ℥. ß. garyoph. ligni aloës, cinam. ana ℈. ij. Cum mucilag. gummi tragacant. extracta cum aqua cinam. fiant trochisci pro suffumigio.

Pessaria in hunc modum fieri poterunt.

℞. Fol. mercurial. contus. M. j. pulueris hieræ picræ & benedictæ laxatiuæ, ana ʒ. ij. pulu. arist. longæ ʒ. j. mellis & succi mercurialis q. s. Fiat pessarium. Vel

℞. Agarici, myrrhæ, ana ʒ. ij. galbani ʒ. ß.

croci ℈. j. Cum melle despumato fiat pessarium, quod linteo raro inducatur, & non diu in vtero relinquatur metu inflammationis.

Iniectiones etiam in vterum fieri solent, quæ metrenchytes seu clysteres vterini appellantur; abluunt enim sordes vteri parietibus adhærentes, & orificia vasorum interna reserant. Parantur autem ex decocto fotus præscripti, demptis acrioribus, vel ficuum pinguium cum artemisia, pulegio, mercuriali, vel ex solo succo mercurialis depurato, in quo parum benedictæ laxatiuæ sit dissolutum. Ad acriora enim ascendere nefas est metu inflammationis. Imò post vsum istorum, quæ intùs per horam tantùm vnã morari debent, vtile erit decoctum maluæ, hordei, & violarum iniicere, vel parum hydromel. sero caprillo diluti.

In affectu inueterato cauteria tibijs admota plurimùm conferre poterunt. Quamuis enim illa à Sennerto reprobétur, ex eo quod ab vtero potius deriuent, & humoribus, qui cum sanguine ex vtero fluere solent, aliam viam monstrent, & inclinationem eorum ad vterum prohibeant. Attamen maximè prodesse, Mercurialis, Varandæi & aliorum frequentibus experimentis comprobatum est. Per ista enim vlcuscula superflui humores perpetuò vacuantur, & humorum cursus ad inferiora dirigitur. Attantum abest, vt humorum superfluorum deriuatio ab vtero fluxum mensium auertat, quin potius eum prouocet, sanguinem puriorem, & naturæ regimini magis obedientem efficiendo, qui

cum dictis humoribus ad cauteria non retrahitur. Adde quod isti humores nisi per has vias educantur, retenti in venis obstructiones geminant, & ita suppressionem augent. Existimamus tamen, restitutis menstruis purgationibus ad naturalem statum, cauteria esse occludenda, vt natura per vterum superflua excludere assuescat.

In prædictorum remediorum vsu quædam præcepta notatu dignissima obseruanda sunt.

Primum, Nunquam vtendum esse remedijs menses mouentibus, nisi præmissis vacuationibus vniuersalibus, ne humores ad venas vteri copiosiùs promoti obstructiones augeant, aut valdè attenuati ad partes alias irruant & grauia mala producant. Quemadmodum narrat Schēchius in obseruationibus, quemdam Medicum Venetum mulieri suppressione mensium laboranti, non euacuata priùs pituita venas obstruēte, apozema quoddam dedisse, quo assumpto paulò post illa in paralysim incidit.

Secundum, In menses mouentium exhibitione à leuioribus esse incipiendum, ad validiora sensim progrediendo.

Tertium, Medicamenta menses mouentia in maiori copia esse exhibenda, quia eorum virtus retunditur in via à ventriculo ad vterum.

Quartum, Medicamenta prædicta esse exhibenda vel horis matutinis ieiuno ventriculo, vel etiam aliquando in ingressu aut egressu balnei: ita enim in calidum, ac solutum corpus illabens medicina, vires suas potenter exercet, & multò

adhuc efficaciùs, si ante venarum inferiorum apertionem illa exhibeantur.

Quintum, Pessaria, & clysteres vterinos nuptis, & viro vtentibus dumtaxat præscribi debere; virginibus verò nascalia, fomenta, insessus, & suffumigia sufficere.

Sextum, In biliosis aut melancholicis temperamentis, calidiora omnia medicamenta esse deuitanda, ac mitiora tantum vsurpanda; iisque aperientia temperata, & humectantia atque emollientia esse permiscenda.

CAPVT III.

Mensium fluxus immodici curatio.

IMmodico mensium fluxui eadem pene curatio conuenit, quæ ad immodicum hæmorrhoïdum fluxum fuit proposita.

Primò enim phlebotomia reuulsionis gratia in brachio celebranda est partitis vicibus, & digito per vices foramini admoto. Magna copia sanguis detrahendus est, quantùm vires ferre possunt. Testatur enim Hollerius comment. Aphor. 50. section. 5. se multas vidisse mulieres, quæ detracto multo sanguine è vena conualuerunt, cum nullis alijs remedijs posset reprimi fluxus sanguinis.

Frictiones, ligaturæ, & cucurbitulæ ad reuulsionem etiam conueniunt, vt in dicta curatione, præcipuè verò mammis, iuxta Aph. Hipp.

citatum, Mulieri, inquit, si placet menstrua sistere, cucurbitulam quam magnam ad mammas appone. Si tamen admota cucurbitula difficultas spirandi oriatur, subito auferenda est.

Purgatio pariter eadem vt in dicta curatione conuenire potest: eaque semel aut bis in hebdomada erit repetenda, donec impuritati viscerum & venarum sit prouisum. Sublatis enim biliosis & serosis humoribus, qui sanguinem fluidum reddunt, ipse sponte consistit. Si serum magis abundare videatur, radix mechoacan cum rhabarbaro conueniet.

Purgatio etiam per vomitum potenter reuellit, & ab Hipp. laudatur 2. de morb. mulierum. Blanda autem debent esse vomitoria, & frequenter iterata, aut etiam digito in os immisso vomitus prouocari poterit. Imò verò sufficiet, eritque vtilissimum, ante prandium vomitum ciere, attamen non vomere, sed solum id tentare.

Postmodum iulepi, pulueres, opiatæ, pilulæ, aliaque remedia incrassantia, & astringentia, in dicta curatione proposita, hic etiam conuenient, additis etiam narcoticis si vrgeat necessitas. Quibus sequentia vtiliter addi poterunt, à doctissimis viris experta.

℞. Cortices duorum ouorum recentium vstos, thuris, mastiches, ana ℥. ß. margarit. præparat. coralli rubri præp. carabes, ana ʒ. ij. lapid. hæmatit. smaragdi præp. ana ℈. ß. farinæ hordei sine furfure P. ij. albumina ouorum numero iiij. & si opus fuerit, adde parum aquæ cha-

lybeatæ, & fiant duæ placentæ, quæ in furno coquantur, vt possint in puluerem redigi. Dosis à ℨ. ß. ad ℨ. j. cum iusculo pedum veruecis summo mane. Hoc puluere multas mulieres hoc affectu satis antiquo curatas fuisse testatur Ioannes Michaël Paschalius. Laudatur quoque puluis solus corticis oui ad ℨ. j. exhibitus in aurora per aliquot dies, & habetur pro secreto.

Forestus sequentem puluerem commendat, quem dicit esse vnum ex arcanis præceptoris sui Helidæi. Accipit turturem moderatè pinguem, ab intestinis repurgatum, & lotum vino rubro astringente, & aqua rosacea. Deinde masticheſ ℥. j. in ventre ponit, & assuit ne elabi possit: atque ita veru ad ignem rotat, & inter assandum, loco butyri, aceto rosaceo aspergit, pinguedinemque ex eo defluentem colligit, & vsui seruat. Post perfectam assationem, turturem in ollam nouam vitream coniicit, luto philosophico obturatam, & in furnum calidum dimittit, vt turtur perfecte exsiccari possit; quem postea in puluerem redigit. Cuius coclear vnum exhibet omni mane, cum aqua plantaginis, aut decocto astringente. Et pinguedine reseruata regionem renum, pubis & inguinum inungit.

Nostrates mulieres vulgare habent remedium ex floribus chamæleontis, quibus lac condensare solent. Exhibent cum iusculo aut alio liquore. Aliæ vtuntur coagulo hœdi vel leporis ad ℈. ß. quod & sanguinem fluentem sistit, & concretum in vtero dissoluit.

Succus plantaginis inter reliqua remedia

præstantissimum censetur à Gal. si recenter extractus ad ℥. iij. vel iiij. exhibeatur.

Solenander dicto succo colophoniam addit, & infallibile remedium asserit his verbis. Ad constringendum menstruum rubeum antiquum; Accipe succi plantaginis cyathum vnum. Impone ʒ. j. colophoniæ puluerisatæ, & tribue ægræ. Id fiat quater, & erit curata infallenter Deo dante.

Succus millefolij huic vsui etiam conuenientissimus est, si eius ℥. ij. vel iij. exhibeantur cum syrupo corallorum aut alio conuenienti.

Aqua ex tenerrimis & rubentibus quercus foliis extracta prædictum profluuium sistit.

Sequens autem aqua valdè efficax à Mercato in hunc modum componitur.

℞. Panem ex amylo, farina hordei, & oryza cōfectum. Affunde aquæ chalybeatæ ℔. vij. Quibus adde rosar. rubr. sicc. P. iij. succi plantag. ℔. j. rad. consolidæ maior. virentis & conquassatæ ℥. ij. caudæ equinæ M. j. carnis pyrorum agrestium & cydoniorum, ana ℥. ij. portulacæ M. ij. boli armen. ℥. j. balaust. & santal. omnium, ana ℥. ß. Destillentur omnia per alembicum: aquæ capiat ℥. iij. cum syrupi de portulac. aut de rosis siccis ℥. ß.

Pro fœminis delicatioribus poterunt parari iuscula ex decocto pedum vituli, & fol. plantaginis vel sanguinariæ. Vel ad incrassandum sanguinem poterit fieri iusculum ex aqua rosarum pura & vitellis ouorum recentibus. Iisdem quoque conserua fructus cynorrhodi frequenter exhi-

bita, præsertim si calida hepatis intemperies adfuerit.

Ad omne sanguinis profluuium Practici vtuntur oxycrato, largo haustu per os exhibito. Verùm in mensium fluxu pertimescendum est, quia vtero (vt pote parti membranosæ) est inimicum.

Inter specifica recensentur radix filipendulæ & cortex radicis mori, quorum pulueres exhibentur ad ʒ. j. cum liquore idoneo.

Flores nucum quando sunt maturi & cadere incipiunt, collecti & in puluerem redacti, exhibeantur ad ʒ. j. cum vino calido manè per plures dies. Ex hoc medicamine omnes habentes fluxum menstruorum sanantur, vt testatur Solenander. Specifica etiam vi suffocationibus vteri medetur.

Spica nardi tenuissimè puluerata & sumpta ad ʒ. j. cum liquore idoneo menstrua cohibet, tum etiam si ex ea nascale componatur.

Lac chalybeatum per plures dies epotum in affectu inueterato multùm prodest: humorum enim acrimoniam contemperat, eosdemque incrassat, corpus reficit, & fluxui resistit. Hoc commendat Auicenna, Rhasis aliique Arabes, & Augenius ad cœlum extollit. Cauendum tamen ab eo est, vbi aliquid vitiosi humoris in corpore superesse suspicio fuerit.

Aquæ minerales acidulæ, vitriolatæ, ferratæ vel aluminosæ, in fluxu diuturno cohibendo, causis eiusdem auferendis & visceribus roborandis plurimùm conferunt.

Chymici tincturam corallorum valdè commendant, tum etiam vitriolum Martis, & multa alia è suis Authoribus repetenda.

Pro potu vtatur ægra decocto masliches, vel millefolij, vel lentisci sicci. In vino etiam lignum lentiscinum infundi poterit, eóque nigro, & austero, quo maximè viscera roborantur, & fluxiones cohibentur.

Diligenter obseruandum est in affectu inueterato multum astringentia, & incrassantia non esse diu vsurpanda. Periculum enim est ne meatus offarciant, occludant, & constringant; atque ita obstructiones generent, & visceribus præcipuis (quæ insigne damnum in hoc affectu recipere solent) plurimùm officiant Sed multo præstabilius est in hepar roborantibus insistere: quæ quidem astringunt, attamen ita moderatè, vt astrictione obesse nequeant.

Ludouicus Septalius lib. 7. Animadu. medic. art. 144. decoctum corticum arantiorum, tanquam remedium certum, ita commendat, vt propria eius verba transcribere non inutile fuerit. Post, inquit, huiusmodi remedia ex ratione facta, cum ea quæ aut incrassandi facultate, aut astringendi maximè conueniunt; vnum in præsentia omittendum nullo modo esse censui, quo infinitas propemodum mulieres ab hoc morbo liberaui: inter secreta aliquando reseruatum, pòst adolescentibus, qui sub nostra tutela ad praxim medicam addiscendam exercentur, etiam communicatum; nunc omnibus ad communem vtilitatem, commune factum:

quo ferè nunquã frustratus sum, modo ex vlcerato aliquo vase in vtero fluxus is menstruorum aliquã non habeat occasionem. Est autem omnino euporiston, & facillimè parabile. Recipit autem aquæ ℔. vij. In qua incoque cortices trium arantiorum acidorum, aliquanto adhuc subuiridium; at illos in philyras incido, & excoquo ad duarum partium consumptionem: & facta colatura ℥. viij. vel ix. potandas manè do. Quod si valentius medicamentum parare hoc ipsum volo, manipulum herbæ pilosellæ in fine excoquendum addo. Validius adhuc redditur, si in aqua Villensi decoctio fiat, aut si in octo libris aquæ fiat, vbi duæ tertiæ partes per coctionem absumptæ fuerint & excolatum reliquum chalybe indito ignito sæpius, adhuc magis roboretur.

Exteriùs verò topicis medicamentis fluxus mensium immodicus cohiberi solet.

Ac primùm fomenta in hunc modum parari poterunt.

℞. Rad. bistortæ, tormentillæ, & corticum granatorum, ana ℥. j. fol. plantaginis, cẽtinodiæ, bursæ pastoris, equiseti, ana M. j. nucum cupressi, balaustior. granorum myrti, sumac. ana ℥. j. Bulliant in aqua ferrata & vino austero. Coláturâ foueatur regio pubis valdè tepidè.

Item spongia marina in aceto forti bulliat, & supra pubem mulieris posita menstrua potenter sistit.

Semicupium ex priori decocto fotus paratum aucta dosi etiam conuenit. Sed cauendum ne

calidum administretur, sed tantùm subfrigidum; alioqui calore suo vasa vteri magis aperiet. Efficacissimum est balneum decoctionis aluminis; sed sterilitatem inducit.

Linimentum vel vnguentum post fotum, vel semicupium admouendum est pubi, perinæo & lumborum regioni, in hunc modum compositum.

℞. Ol. myrtini, de mastiche & cydoniorum, ana ℥. j. boli armenæ, sanguinis draconis & karabes, ana ʒ. j. aceti coclear j. Fiat linimentum.

Vel admoueri poterit vnguentum comitissæ, aut vnguentum de bolo recenter dispensatum, vel ceratum sequens summè efficax.

℞. Picis naualis ℥. ß. thuris masculi ℥. j. mastich. ℥. ß. terebinthinæ ℥. j. sang. draconis, rosar. rubr. ana ʒ. ij. Fiat ceratum renibus applicandum.

Emplastra etiam vmbilico & lumbis vtiliter admouentur ex massa emplastri contra rupturam, pro matrice, de mastiche; solis aut simul mixtis: vel ex massa emplastri de Vigo pro fracturis, quod præstantissimum est, & absque calefactione operatur.

Cataplasmata sequentia multo efficacius operantur, & in largo sanguinis profluuio, vnde vitæ periculum immineat, plurimùm possunt.

Parantur autem si vel bolus armena cum succo plantaginis & pauco aceto incorporetur, & admoueatur.

Vel pulueris gypsi ℔. j. cum gummi arabici torrefacti ʒ. x. & quatuor albuminibus ouorum

incorporetur, & cùm placentulis gossipij emplastrentur partes prædictæ. Dicit Solenander, hoc cataplasma omnem muliebrem fluxum sistere vno die.

Iniectiones etiam fiunt in vterum per metrenchyten ex succo plantaginis solo, qui valde est efficax, & à Practicis celebratus. Ex succo polygoni idem præstari poterit. Tum iisdem succis addi interdum solent mucilagines gummi tragacanthi ℥. j. & amyli ʒ. j. aquæ peculi rosarum ℥. iij. Et in vterum infunduntur. Vel

℞. Fol. polygoni, plantag. millefolij, bursæ past. caudæ equinæ, ana M. ß. Coquantur ad ℔. ß. In colat. dissolue acaciæ ʒ. iij. sanguin. dracon. boli armen. & lapid. hæmat. ana ℥. j. Misceantur, fiat clyster vterinus.

Suffitus ex aceto supra laminam candentem effuso, & in sella perforata receptus vtilissimus est. Vel in hunc modum componi poterit.

℞. Thuris, mastiches, ana ʒ. ij. myrtillorum, laudani, ana ʒ. j. succini, rosarum rubr. balaustiorum, ana ʒ. ß. Cum infusione tragacanthi in aqua rosarum, fiant trochisci pro suffumigio.

Suffitu ranarum combustarum testatur Ioannes Michael Paschalius se fœminam quandam curasse, quæ septem fere mensibus hoc fluxu laborauerat. Idem etiam suffitum vngulæ mulæ hunc fluxum mirificè sistere expertum esse scribit.

Pessaria adstringentia hic etiam vsurpantur. Quæ tamen parùm vtilia sunt, cum vix ad orificia venarum aperta possint pertingere. Si tamen ve-

næ ceruicis vteri apertæ sunt, locum habere possunt, & in hunc modum componi.

℞. Succi plantag. vel centinodiæ ℥ ij. pulu. trochisc. de carabe, acaciæ, ana ʒ. j. Misceantur cum albumine oui & panno serico inuoluantur, fiat pessarium. Vel

℞. Pulu. hypocistidis, acaciæ, boli armeni, sang. draconis, rad. consolidæ, arnoglossæ, gallarum, ana ʒ. ß. succi portulacæ, vel plant. vel syrup. de rosis siccis, aut myrtillorum q. s. Excipiantur bombace.

Parantur etiam pessaria ex foliis portulacæ, plantag. aut polygoni, vel alterius herbæ conuenientis contusæ, & in linteo inuolutæ, aut ex vnguento comitissæ lana excepto, & vtero indito.

Neque omittenda est lotio tibiarum in aqua frigida, aut decocto astringente, à Practicis vsitata, quæ cohibendo mensium fluxui non parum confert.

Circa topicorum administrationem hoc aduertendum, ne scilicet astringentia medicamenta saltem fortiora admoueantur, priusquam reuulsiones sufficienter celebratæ fuerint, præsertim illa quæ venæ sectione perficitur. Periculum enim est, ne tumores in vtero, aut grauiores alios affectus concitent. Ideò semper, quantum morbus dare inducias poterit, tum reuellentibus, tum incrassantibus atque astringentibus internis curatio tentanda est, priusquam ad topica illa deueniatur.

Supra descripta curatio fluxui mensium aptari

poterit, siue ab anastomosi, siue à diapedesi, siue à rixi seu ruptione vasorum dependeat, adhibito iudicio. At si ab erosione seu exulceratione oriatur, illius curatio erit instituenda, prout in vlceris vteri curatione docebitur.

In toto morbi decursu, dum prædicta remedia vsurpantur, viscerum roborationi, & correctioni sanguinis incumbendum erit, quemadmodum in fluxu hæmorrhoïdum dictum est.

Ac denique sedato symptomate prophylaxis ibidem instituta, hic etiam conferre poterit.

CAPVT IV.

Fluoris muliebris curatio.

FLuor muliebris, qui & fluor albus, vel fluor vterinus nominatur, fieri solet ab humoribus excrementitiis, pituitosis aut serosis, qui per vterum effluunt, iisque interdum bilis permiscetur, & colore flauo, croceo, viridi, aut æruginoso influit, vnde hepatis intemperies calida indicatur.

Illius curatio incipienda est ab vniuersali humoris peccantis euacuatione, quæ illius naturæ conueniat. Et quia huiusmodi fluxus à pituitosis & serosis humoribus plerumque fieri consueuit, illos humores purgãtia medicaměta eruntpræcipue vsurpanda: iisque cholagoga, aut melanagoga erunt admiscenda, prout biliosi, aut melancholici humores illis admixti fuerint. Præscribi

ergo

ergo poterit apozema conueniens, alterans ſimul & purgans, pro quatuor aut quinque doſibus pro ſolenni euacuatione, hoc continuò aduertendo, medicamentis purgantibus quædam aſtringentia & roborantia eſſe permiſcenda, ne humores commoti verſus vterum magis præcipitentur.

De venæ ſectione dubitatur, an ſcilicet in hoc affectu conueniat. Cum enim hic fluor à cacochymia dependeat, & illa per phlebotomiam ad venas attracta, maſſam ſanguinis inquinare poſſit, nullus videtur eſſe venæ ſectioni locus. Adde quod cum in chronico hoc affectu vires valdè deiiciantur, & corpus non rarò ad tabem perducatur, venæ ſectione amplius labefactandum, & alimento ſuo fraudandum non videtur. Ita tamen deciditur, quod ſi fluor iſte non ſit purus & ſolitarius, ſed ſanguini aliquo modo permixtus & ſubruber appareat: tunc celebrari poteſt venæ ſectio, tum etiam ſi inſignior ſit iecoris caliditas, & bilioſi ſucci acrimonia huic fluxui coniuncta. In aliis verò caſibus, præſertim quando hic affectus inueterauit, melius eſt à phlebotomia abſtinere.

Ligaturæ in ſuperioribus partibus, & cucurbitulæ ſcapulis & dorſo ad reuulſionem erunt vtiliſſimæ, tum præcipuè frictiones ex linteis primum mollioribus, mox aſperis, quibus quotidie Galenus vtebatur in vxore Boethi, quam intra tredecim dies curauit, vt ipſe refert libro de præcognitione ad Poſthumum, cap. 8.

Ac præter purgationem vniuerſalem ſupra

propositam, vsuales etiam purgationes administrandæ sunt, & frequenter repetendæ, vt magis illa excrementorum illuuies sensim educatur, & natura assuescat humores per aluum expurgare, qui antea ad vterum confluebant. In hunc finem syrupi magistrales, pilulæ, & opiatæ vsuales componi poterunt, ægrotantis temperamento, & humoribus peccantibus congruæ. In affectu pituitoso laudat Mercatus syrupum ex decocto ligni guaiaci, cum senna, turpetho, & agarico, tum etiam pilulas sequentes.

℞. Pilular. de hiera ʒ. j. agarici trochiscat. ʒ. j. ß. Cum melle rosaceo fiant pilulæ, quarum summo mane capiat laborans sex aut septem tertio quoque die; postea vero earum tres tantum quinto aut sexto quoque die. Vel ad magis adstringendum simul & purgandum, in quocumque temperamento, ita confici poterunt.

℞. Rhab. electi succo rosarum frequenter irrigati ʒ. ij. myrobal. citrinorum, chebulorum, & indorum infusorum in succo rosar. ana ʒ. j. mastiches ℈. j. spicæ ℈. ß. Cum syrupo rosaceo fiat massa pilularum, cuius dosis erit ʒ. j. bis in septimana.

In fluxu seroso radix ialapæ est præstantissima, eaque in hunc modum vsurpari poterit.

℞. Rad. ialapæ subtilissimè puluerisatæ ʒ. j. cinam. puluerati ℈. ß. Misceantur, & cum iure pulli fiat potio, quam sumat in aurora

Vomitus etiam in hoc affectu maxime commendatur, in iis præsertim qui facile vomunt; quia humores crudi qui circa ventriculum cu-

mulari ſolent, euacuantur, tum etiam ab vtero potenter reuelluntur. Inter idonea medicamenta ad concitandum vomitum laudatur diaſarum Fernelij, cuius ℥. ß. data cum aqua mulſa, vel cum oxymelitis ℥. j. & iure pulli tepido, bis aut ter in menſe, ſine vllo labore vomitum ter vel quater mouet.

Poſt ſufficientes purgationes, ad diſcutiendas humoris ſuperflui reliquias, ſudores excitari poterunt, quibus etiamnum fiet conueniens reuulſio fluxionis ad vterum decumbentis. Huic rei conueniet decoctum guaiaci & ſaſſafras in pituitoſis; vel chinæ & ſalſæ parillæ in bilioſis & melancholicis; additis etiam herbis refrigerantibus vel temperatis, ne magis iſti ſucci exaſperentur, & acriores euadant. Vel prouocabuntur ſudores herbarum calidarum decocto, vt nepetæ, calamenti, fœniculi, hyſſopi, enulæ, chamom. anethi & ſimilium, cuius euaporatio in ſolio idoneo recipiatur. Ex quo etiam decocto balneum fieri poterit, à quo ſudores excitentur. At in calidioribus naturis ſufficiet balneum aquæ dulcis tepidæ, in quo modici tantum ſudores, & blandi prouocentur.

Thermæ etiam ſulphureæ ſudores potenter excitant, & huius morbi reliquias abſumunt: earumque vſu nonnullas mulieres curatas vidimus, quæ aliis remediis reſtitui nequiuerant.

De diureticis non leuis eſt difficultas, an ſcilicet huic affectui conueniant. Illa enim non ſolum vrinas, ſed etiam menſtrua prouocant, calefaciendo ſcilicet & attenuando humores in

venis contentos. Attamen ab omnibus Autoribus approbantur, & à Gal. ipſo, qui iis vſus eſt in vxore Boëthi. Et ratio eſt, quia diuretica vrinas primario prouocant, menſes verò ſecundario, & quaſi ex accidenti. Deinde renes continuò ſeroſam materiam attrahunt, vterus vero excipit tantum. Vnde credibile eſt, maximam iſtarum humiditatum partem ad vias vrinæ profecturam.

Diureticum autem in dicta muliere à Galeno vſurpatum eſt decoctum aſari, & apij, in aqua communi; attamen magis temperatum efficietur in aqua cichorij.

Magis compoſitum decoctum in hunc modum parari poterit.

℞. Rad. aſari, apij, ana ℥. j. fol. calamenti, ſoldanellæ, ana M. j. fol. ſambuci M. ß. polypod. & ſem. carthami, ana ℥. ß. Coquantur ad ℔. j. Colaturæ dentur ℥. v. mane. Et ſi purgans efficere volueris, adde decocto aliquid agarici vel turpethi in ligatura incluſi.

Dubitatur de cauſticis tibię admouẽdis. Cum enim humores alliciant ad inferiora, fluorem iſtum vterinum augere poſſunt. Attamen in diuturnis affectibus conuenire experientia docuit, quod per hæc emiſſaria inutilis materiæ portio educatur.

Si humores bilioſi & acres in vitio fuerint, non ſolum exhibenda ſunt purgantia cholagoga, ſed etiam alterantia refrigerantia, incraſſantia, & leuiter aſtringentia, quales ſunt iulepi ſequẽtes.

℞. Fol. cichorij cum rad. endiuiæ, borrag.

lactucæ, & portulacæ, ana M. ß. iuiubarum, & sebesten recentium, ana num. vij. sem. quatuor frig. maior. & papau. albi, ana ʒ. ß. rosar. rubr. P. j. Coquantur ad ℔ j. In colat. dissolue syrup. cydon. vel de rosis siccis ℥. iij. Fiat iulep. pro iij. dosibus.

Si verò humores melancholici redundent, remediis etiàm illos respicientibus alterandi, & expurgandi sunt.

Vtrique autem causæ maxime conferre poterit lactis chalybeati vsus, per 40. dies exhibiti mane ad ℥. iiij. vel v. Cui addi poterit circa finem tantillum boli armenæ, aut terræ sigillatæ.

In toto curationis decursu aduertendum est, an aliqua pars corporis vitio aliquo laboret, vt possit esse pars mandans illius fluxionis; atque ita illi parti erit medendum.

Si enim à cerebro fluentes humores huic morbo originem dederint, remedia ad eam partem dirigenda sunt, præcipuè fluxionem reuellentia & deriuantia; vt cucurbitulæ scapulis & dorso admotæ frequenter, errhina, masticatoria, vesicantia, & caustica occipiti vel brachio inusta; quorum vicem, & multò efficacius subeunt setacea. Refertque Fabricius Hildanus curat. 41. cent. j. se mulierem quandam diuturno fluxu muliebri laborantem, & inde ortam sterilitatem adhibito setaceo curasse.

Si à ventriculo, hepate, aut alia quadam parte humores defluant, illi remedia appropriata adhibenda sunt.

Corpore ita præparato, & materia morbifica

magna ex parte vacuata vel deriuata; ad roborantia & astringentia veniendum est. Quæ tamen numquam sunt adhibenda, donec antecedens materia probe euacuata, & deriuata sit. Alioqui humores illi retenti, ad partes nobiliores ruunt, & grauiora symptomata excitant. Quemadmodum scribit Gal. loco citato, vxori Boëthi contigisse, cui ab vsu astringentium præpostero venter intumuerat, retentis serosis humoribus, qui antea euacuari solebant. Illud etiã aduertendum, vt dum vtimur astringentibus, materia antecedens aliò diuertatur, illiusque generatio prohibeatur remediis prædictis. Inter præcipua roborantia theriaca recensetur, in corporibus pituitosis vsurpanda. Cui conserua rosarum, & absinthij admisceri poterit. Vel opiata sequens erit componenda.

℞. Conseruæ anthos ℥. j. conseruæ rad. acori vulgaris ʒ. ij. specier. diarrh. abbat. & aromat. rosat. ana ʒ. j. coralli rubri præparati ʒ. ß. theriacæ ʒ. ij. Cum syrupo condit. cortic. citri fiat opiata. Vel

℞. Conseruæ rosar. antiquæ, rad. symphyti, buglossi & cortic. citri, ana ℥. j. coralli rubri vsti, rasuræ eboris, boli armenæ, terræ sigillatæ, sang. drac. ana ʒ. j. Cum syrupo de rosis siccis fiat opiata.

Puluis ex saluia, salsap. & balaust. sumptus mane singulis diebus cum iusculo, est remedium aulicarum mulierum.

Zechius sequentem opiatam commendat, à se cum fœlici successu sæpè vsurpatam.

℞. Gummi arabici, tragacanthi, ana ʒ. ij. coralli vtriusque, cinerum putaminum ouorum, cornu cerui, seminis anethi, succini, ana ℈. iiij. mellis rosat. q. s. Fiat opiata, cuius ℥. ß. horis duabus ante cibum deuoranda exhibeatur. Deinde statim superbibat ægra aquæ plantag. ℥. iiij. cum vini rubri ʒ. ij.

Iulepi fieri possunt ex aqua rosar. centinodiæ, plantag. cum syrupis myrtino, de rosis siccis, & similibus, adiectis quibusdam pulueribus ex supradictis.

Mercurialis decoctum foliorum quercus cum coagulo leporis se in frequenti vsu habere testatur, eoque se multas mulieres hoc affectu laborantes curasse, idque remedium ita parat.

℞. Decocti fol. quercus ℥. v. vel vj. coaguli leporis ʒ. j. Capiat per viij. vel x. dies.

In affectu bilioso sequens syrupus roborans, astringens, & refrigerans parari poterit.

℞. Aquæ rosar. ℔. iiij. spiritus vitrioli q. s. vt aqua reddatur acidula ac vix talis sentiatur ad gustum, rosar. rubr. siccarum P. iij. Infundantur frigidè per biduum. Colaturæ adde sacchari rosacei q. s. vt fiat syrupus.

Ac denique astringentia medicamenta, in mensium fluxu immodico descripta, huc transferri poterunt.

Pro potu ordinario conueniet bochetum ex rad. chinæ, vel ligno lentiscino cum vino astringente.

Dum astringentia & roborantia vterum per os exhibentur, topica & externa admouenda

ſunt, videlicet fotus, ſemicupia, vnguenta, emplaſtra, iniectiones, ſuffitus, & peſſaria, qualia in fluxu menſium immodico præſcripta ſunt.

Antequam autem aſtringentia hæc topica in vſum reuocentur, vterus probe detergendus eſt. Alioqui impuritates illæ in eo retinerentur, quæ ſurſum remeantes grauiorum morborum cauſa eſſent. In detergendo autem habenda eſt ratio humoris morbifici. Alia enim detergentia debentur humori pituitoſo, alia humori bilioſo.

Si humor ſit bilioſus, fiant iniectiones ex aqua hordei, ſero lactis, aqua ſaccharata. Si vero pituitoſus ſit, parentur ex hydromelite, vel decocto abſinthij, matricariæ, & ſimilium.

Peſſarium detergens etiam fieri poterit ex theriaca, & terebinthina, vel ex foliis mercurialis contuſis, & panno lineo raro inuolutis.

Hiſce vtetur ante aſtringentia, donec vterùs probè deterſus fuerit. Quod cognoſcetur ex nullo aut pauco humorum per eam partem tranſitu.

Ab vſu detergentium ſuffitus primum adminiſtrandi ſunt, quia vterum exſiccant & roborant. Iique commodè parabuntur ex thure, ladano, maſtiche, ſantalis, nuce moſchata, roſis rubris. Poſtmodum verò ad alia aſtringentia progrediendum erit.

CAPVT V.

Furoris vterini curatio.

FVror vterinus est error imaginatricis facultatis circa intensum coëundi appetitum, ob copiosi seminis in vtero retenti, & illum inflammantis acrimoniam. Accidere solet hic affectus virginibus viro maturis, & interdum viduis. Easque ita exagitat, vt abiecta omni verecundia, impudicos & obscœnos sermones in ore habeant, venerem furiosè expetant, & ad eam viros inuitent.

Illius curatio eò dirigenda est, vt calida intemperies tum viscerum, tum præcipue vteri, tum sanguinis & seminis corrigatur, & humores acres, ac materia seminalis euacuentur. Quod quidem sequentibus remediis perfici poterit.

Ac primùm phlebotomia pluries repetita, quantum vires ferre possunt, celebranda est: vt tota humorum massa, & ipse vterus refrigeretur, & sanguis feruidus ab vteri venis reuellatur.

Si verò mensium suppressio adfuerit, tundendæ postmodum erunt venæ inferiores, vt cursus ille naturalis humorum concitetur.

At si versus hæmorrhoïdales venas sanguis vergere videatur, quod ex tumore, & rubore illarum dignoscitur; admotis hirudinibus aperiendæ sunt.

Postmodum purgatio instituenda est, ex beni-

gnioribus composita, bilem aut melancholiam educentibus, prout alteruter humor redundauerit.

Purgationi succedent iulepi præparantes humorem peccantem, refrigerantes scilicet & leuiter aperientes, per triduum vsurpandi.

Mox purgans validius exhibendum erit, ad humores illos penitius infixos euellendos. Cui vsui conferre poterunt illa medicamenta purgantia, quæ in maniæ curatione fuere descripta, quæ per interualla erunt repetenda.

Iterata purgatione, ad vterum, & vniuersum corpus refrigerandum, humorisque feruorem temperandum, sequens balneum erit vtilissimum, idque pluries in morbi decursu erit repetendum.

℞. Fol. lactucæ, salicis, nymphęæ, vitis, portulacæ, vmbilici veneris, ana fasc. j. flor. violar. nymphęæ, & rosar. ana M. ij. Coquantur omnia pro balneo, quod ingrediatur tepide, sine sudore, bis in die longe à pastu.

Ad vlteriorem corporis refrigerationem serum lactis, per multos dies exhibitum conuenire poterit.

Ac denique ea omnia, quæ ad maniam, & affectionem hypochondriacam proposita sunt, in hoc affectu etiam conferre poterunt, prout bilis, aut melancholia illi dederit originem.

Quibus omnibus addi possunt illa, quæ proprietate specifica semen extinguere, ac refrigerare valent, in quorum numero sequentia recenseri debent.

℞. Fol. nymphęæ, ſalicis, viticis, ana M. iiij, fol. lactucæ, portulacæ, vmbilici veneris, ana M. j. ſem. quatuor frigid. maior. lactucæ & papau. albi, ana ℥. ß. anethi ʒ. ij. flor. nymphęæ & violarum, ana M. j. Contundantur omnia recentia, & irrorentur ſucco limon. & deſtillentur in B.M. ac ſingulis aquæ libris adde camphoræ ʒ. j. Capiat ℥. j. frequenter.

Vel ex prædictis ſimplicibus, vel eorum nonnullis poteſt fieri decoctio, & ſaccharo dulcorari, ad plures doſes, addendo camphorę parum.

Vel fiat emulſio ex ſem. frig. maior. lactucæ & papau. albi, extracta cum aquis nymphęæ, lactucæ, & ſalicis, cum ſyrupo violaceo.

Opiata in hunc modum præſcribi poterit.

℞. Conſeruæ fl. nymphęæ, violar. & viticis ſeu agni caſti, ana ℥. ß. conſeruæ roſar. ℥. ß. caulium lactucæ condit. ℥. j. coralli & ſmaragdi præparat. ana ʒ. j. Cum ſyrupo violac. & nymphęæ, fiat opiata.

In ſumma delirij vehementia, ſomnum conciliantia vtiliſſima ſunt, tam interna, quam externa, prout in phrenitidis & maniæ curatione deſcripta ſunt.

In toto morbi decurſu clyſteres refrigerantes & blandè purgantes vſurpandi ſunt, cauendo ab acrioribus, & vehementer purgantibus: quæ materiam in vtero, aut in eius vaſis contentam exagitant, vnde ſymptomata exacerbari ſolent.

Exterius etiam linimenta refrigerantia, lumbis, pubi & perinæo admouenda ſunt, ex ol. nymphęæ, vnguento roſac. vel albo refrigeran-

te, cum ſuccis ſolani, hyoſcyami, nymphęæ diſſolutis, addendo parum camphoræ.

Tum lamina plumbea perforata ſupra renes continuò geſtanda.

Ratione cauſæ coniunctæ, quandoquidem ſeminis illius acrioris, & corrupti euacuatio morbum ſoluere poteſt, optimè conſultum foret in morbi principio, antequam deliria ſint valde conſpicua; aut in eorum interuallo, ſi ſatis dilucidum extiterit; huiuſmodi virgines viro iuueni ac valido iungere. Sic enim ſatiato vtero, & effuſa materia quæ in vaſis illius continetur, eas curari contingit.

Si verò non ita facile nuptiæ celebrari valeant, aut vitæ conditio id minimè patiatur; conſulunt nonnulli, vt à perita obſtetrice fiant frictiones & contrectationes partium genitalium, à quibus excernere poſſunt magnam iſtius ſeminis copiam. Sed quia illud nefas eſt, ſufficiet, dum ægra eſt in balneo, perfricare leniter longe à pudendis, vteri partes, vt aquæ tepore ille attemperetur, & madore laxior fiat, diſcutiaturque ſua ſponte ſeminale excrementum; Ita vt manus nihil aliud prçſtet, quam leuem aquç ſubingreſſum ad penitiores vteri partes, quod tantùm aqua operetur, quantum aliud auxilium ex iis quæ aduerſus ſemen pugnant.

Ad eundem vſum peſſaria componi poterunt ex foliis mercurialis contuſis, cum pauca myrrha, aut puluere ariſtolochiæ. Quæ ſupponi debent dum ægra eſt in balneo, ne nimiùm incaleſcat vterus, & poſt vnius horæ ſpatium au-

ferri. Moxque fiat iniectio in vuluam ex sero lactis, decocto hordei cum pauco succo solani, semperuiui, aut cicutæ, quæ in hoc affectu peculiariter commendatur.

Ad semen expurgandum sequens bolus erit vtilissimus.

℞. Terebinth. Venet. ℥. iij. agarici troc. ʒ. j. sem. dauci, cannabis, pulu. ligni aloës, ana g̃. viij. Cum sacch. fiat bolus.

Si affectus perseueret, applicentur cauteria cruribus. Nihil enim præstantius est, quam materiam ad inferiora per istos fonticulos deriuare.

Quod si lienis tumores, & obstructiones superuenerint, vt sæpè fit, illis diligenter erit prouidendum propriis remediis.

Quia denique in hoc affectu cerebrum & cor grauiter afficiuntur, ob vapores ab vtero sursum delatos, vtrique prouidendum erit; cerebro quippe, frictionibus, ligaturis ad inferiora, cucurbitulis supra coxas & inguina frequenter admotis; cordi verò epithematis, tam liquidis quam solidis, aliisque in virium imbecillitate præscriptis.

CAPVT VI.

Hystericæ passionis curatio.

HYsterica passio, seu vteri suffocatio, grauis est affectus, & magni momenti; tum propter horrenda symptomata quæ ipsam comitantur, qualia sunt dolores capitis acerbi, & ventris inferioris, desipientiæ, conuulsiones, animi deliquia, suffocationes, vomitus & similia; quæ omnia fiunt à vaporibus malignis, & venenatis, qui ex semine aut sanguine menstruo præter naturam retento & corrupto, vel alia quauis materia virulenta in vtero, aut ipsius vasis contenta eleuantur, ac cerebrum, cor, diaphragma, ventriculum, aliasque partes impetunt.

Illius curatio duplex instituenda est, vna in paroxysmo, altera extra paroxysmum. In paroxysmo vapores illum efficientes, discutiendi, & reuellendi; humores in vtero contenti, vnde vapores illi eleuantur, euacuandi; vt vterus ad propriam sedem, quando ab ea dimouetur, vt sæpe fit, iuxta doctrinam Hippocratis, reducendus. Quæ omnia sequentibus remediis impleri possunt.

Primò itaque ægra in lecto ita collocanda est, vt ceruicem & scapulas accliues, & elatas habeat. Inguina vero & fœmora decliuia: ita enim vterus faciliùs reducitur.

Postea verò fieri debent ligaturæ dolorificæ

partibus inferioribus, tum etiam frictiones celebrandæ earumdem partium; nec non cucurbitulæ coxis admouendæ. Tum etiam cucurbitula magna pectini admota multum prodest. Cauendo tamen, ne supra vmbilicum applicetur, quod multi imperitè faciunt; sic enim vterus sursum retrahitur. Vbi conuulsiones adsunt, vel animi deliquia, frictiones asperæ conueniunt in plantis pedum, etiam cum sale, & aceto; tum etiam auulsiones pilorum capitis & pudendorum; contorsiones digitorum; inclamationes alta voce, & alia huiusmodi.

Eodem tempore fœtida & graueolentia naribus admouentur, vt plumæ perdicum combustæ, vetera coria vsta, & sulphur accensum, oleum gagatinum, pomum ex assa fœtida, castoreo, galbano, ruta, malaxatis cum syrupo artemisiæ vel aceto; serta ex ruta, tanaceto, absinthio. Ab iis tamen, quæ ex iam dictis fortiora sunt, abstinendum, si fœmina epileptica fuerit, quia ab iis cerebrum offensum agitatur, vnde humores in illius ventriculos præcipitantur, ac symptomata ingrauescunt.

Contra verò suaueolentia vtero admouenda, vt moschi aut zibetæ grana aliquot cotone inuoluta.

Naribus puluis sequens insuffletur.

℞. Piperis albi, sinapi, pyrethri, castorei, ana ℈. j. Fiat puluis tenuissimus.

Si mulier valdè sepulta videatur, proritetur sternutamentum, iuxta Aph. Hipp. 35. sect. 5. Mulieri quæ hystericis molestatur, aut difficul-

ter parit, superueniens sternutatio, bonum. Quod quidem etiam à prædicto puluere non rarò proritatur. Sin minus, tantillum hellebori albi, aut euphorbij adiicitur.

Naribus quoque oleum succini, vel etiam gagatinum illiniri poterit.

At verò clysteres laxantes & carminantes præ cæteris remediis conferunt, ad discutiendos vapores tetros paroxysmum producentes, quarum formula talis esse poterit.

℞. Fol. mercurial. pariet. artemisiæ, pulegij, rutæ, calamenti, ana M. j. sem. carui, cumini, & baccarum lauri, ana ʒ. ij. Coquantur ad ℔. j. ß. In colat. dissolue hieræ picræ, & bened. laxat. ana ʒ. vj. olei rutacei ℥. iij. camphoræ ℈. ß. Misce, fiat clyster.

Si primus clyster non sufficiat, iterandus erit, ex eodem aut simili decocto, dissoluendo diaphœnici ʒ. x. terebinthinæ vitello oui dissolutæ ℥. j. cum oleo prædicto, camphoræ in oleo nenuph. solutæ ℈. ß.

Ac denique perseuerante affectu tertius merè hystericus & discutiens, non autem purgans iniiciendus est, qui valdè efficax ita componi poterit.

℞. Olei rutac. ℥. iiij. aquæ vitæ ℥. j. vini generosi quartaria iij. galbani ʒ. ij. Misce, fiat clyster, qui iniiciatur præmisso clystere laxante.

Consulunt etiam Autores ventrem supra vmbilicum fascia fortiter alligare, vt reducatur vterus, & vaporum ascensus prohibeatur.

De venæ sectione est magna dubitatio, vtrum scilicet

scilicet in ipso paroxysmo conueniat. Cum enim tum ingens adsit virium deiectio, & aliquando de vita desperatio, & refrigeratio totius corporis à malignis vaporibus, cor & cerebrum infestantibus, qui nullo modo per venæ sectionem excludi possunt: non est dubium, quin ex vsu illius, accessionis tempore, maximum immineat periculum. Huic sententiæ astipulatur Varandæus & Sennertus. Contra verò Mercatus & Rodericus à Castro statuunt, in talo venam esse aperiendam, quando affectus producitur à sanguinis menstrui copia, atque retentione: & nullo alio remedio vires onere pressas, vias nimia redundantia obcœcatas, & suffocationis periculum, leuari posse. Siquidem in hoc casu neque fœtida, neque odorata, neque cucurbitulæ ægram à paroxysmo suscitare solent. Philippus Hoechstetterus obseruationum parte secunda, nonnullis historiis ostendit, venæ sectionem in pede plurimùm profuisse. Ita vt virgo quædam Monialis, quæ aphona, & conuulsa per biduum fuerat, post duas horas à venæ sectione, fari cœperit, comedere ac bibere. Existimamus nos venæ sectionem posse celebrari, si pulsus fuerit validus & manifestæ plenitudinis notæ appareant. Si verò pulsus languidus appareat, esse abstinendum, & interuallum esse expectandum, in quo tutiùs sanguis detrahi possit.

Emplastra vtiliter sub vmbilico admoueri solent, ex massa emplastri ceronei composita, quod emollit & discutit, atque ita melius est emplastro pro matrice vulgari. Quod aliquantulum

astringit, & sic vapores & humores malignos retinere potest. Fiunt etiam emplastra ex galbano & assa fœtida; vel ex gummi caragna, & tachamacha; vel solis, vel admixtis quibusdam aromatis. Exempli gratia.

℞. Gummi caragnæ ℥. ß. pulu. nucis mosch. & garyophyl. ana ʒ. ß. olei succini gutt. iiij. terebinth. ʒ. ij. Fiat empl. Huiusmodi emplastra ad formam scuti fieri debent, & in parte acuta, quæ ad vuluam vergere debet, apponenda grana aliquot moschi, vel zibetæ, vt gratum odorem vtero inspirent, ipsumque retrahant. Moschi g̃. iij. excipiantur cotone, pauco oleo humectato; & intrudantur in foramen vmbilici. Deinde admoueatur emplastrũ paruum ex galbano liquato. Hoc quædam mulieres pro secreto vtuntur.

Si flatuum copia affectum fouere videatur, cõuenient fotus, & semicupia ex decocto fol. rutæ, artemisiæ, thymi & calamenti, sem. fœniculi, anisi, cumini, baccarum lauri, fol. chamæm. anethi & similium.

Sacculi etiam parari poterunt, quibus includantur cuminum, anisum, semen dauci, sal, ruta, furfur; & bene calidi applicentur, ac sæpè iterentur. Vel

℞. Olei rutacei ℥. iiij. spiritus terebinth. ℥. ß. Misce, immergatur panis recenter è furno extractus, & vmbilico applicetur.

Inunctiones quoque ventris inferioris, & totius vteri regionis, pectinis & lumborum non erunt inutiles: eo quod vias dilatent, vapores attenuent, & discutiant. Eæque parabuntur ex

oleo nardino, de spica, anethino, sesamino, de croco, lilior. & amygdal. dulcium.

Maximè commendant Autores suffitum ex verrucis quæ tibiis equorum adnascuntur, quæ si in calente furno exsiccentur, & in puluerem redigantur, ac naribus suffumigium fiat, tanquam præsentaneo remedio, & magna astantium admiratione solent mulieres ferè in instanti à paroxysmo liberari.

Si à semine retento affectus oriatur, nihil coïtu conducibilius est, cum mulier fuerit excitata, si viro coniuncta sit.

In coïtus penuria multi consulunt pudendorum confricationem, atque titillationem ab obstetrice factam, immissis digitis in vteri ceruicem oleis aromaticis perunctis. Verùm cum id sine scelere fieri nequeat, à Medico Christiano nunquam est præscribendum.

Ad vapores istos malignos paroxysmum hystericum producentes, discutiendos; multa per os exhiberi solent, è quorum numero est theriaca vetus ad ʒ.j. exhibita cum aqua artemisiæ, pulegij, melissæ; trochisci de myrrha ad ℈.ij. vel ol. succini ad gutt. v. vel sex cum iisdem liquoribus.

Pilulæ in frequenti vsu esse consueuerunt, quarum præcipuæ ita componi possunt.

℞. Castorei, myrrhæ & assæ fœtidæ, ana ℈.j. fæculæ bryoniæ ℈.ß. sem. rutæ, & croci, ana g.vij. Cum syrupo de artemisia fiant pilulæ xij. Capiat tres vel quatuor, quas si ægra deuorare nequeat, dissoluantur in aqua artemisiæ.

Ad vehementissimum paroxysmum sequentes vtilissimæ sunt, eumque certò sedare solent.

℞. Assæ fœtidæ ℈. j. castorei g̃. vj. laudani g̃. iiij. Fiant pilulæ tres vel iiij. Capiat statim.

Pilulæ fœtidæ maiores licet purgantes sint, tamen in paroxysmo vtiliter exhibentur ad ʒ. ß. Blande enim euacuant, nec nisi sedato prius paroxysmo, purgare consueuerunt; ita vt ab operatione nullum sit metuendum periculum.

Aquæ etiam multæ exhiberi solent in paroxysmo, nimirùm aqua vitæ, cinamomi vel theriacalis.

Vel aqua specifica in hunc modum componi poterit.

℞. Rad. zedoar. sem. dauci, rad. leuistici, ana ℥. ij. myrrhæ rubræ, castorei, ana ℥. ß. rad. pæoniæ ℥. iiij. visci querc. decrescente luna collecti ℥. iij. Præparatis affunde aquæ matricariæ ℔. iiij. ß. spiritus vini ℔. ß. Digerantur per triduum, postea destillentur. Dosis cocl. j. per se, vel cum aqua conueniente.

Paratu facilior, & gustui gratior, neque minùs efficax ita componi poterit.

℞. Succor. melissæ, & borrag. depurator. ana ℔. ij. croci opt. ʒ. j. Infundantur & destillentur in balneo. Dosis cocl. j. cum iusculo. Hæc potiuncula in communi vsu habetur.

℞. Aquæ cinam ℥. ß. aquæ naphæ ℥. iiij. castorei g̃. iiij. Misce, fiat potio.

Aqua naphæ sola ad ℥. iij. vel iiij. vtiliter exhibetur. Sed cum moscho & sang. draconis permixta, miranda præstat, quod testatur Solenan-

der his verbis. Mulier quædam sæuissimis symptomatibus affligebatur, dolore capitis, ructu, contractione corporis, dolore inguinis, stridore dentium, aliquando in terram cadens sine voce, ore clauso, vt aperire non posset, atque hæc ex matricis vitio omnia. Remediis multis frustra factis, superueniens mulier quædam vetula dedit tredecim grana moschi, & totidẽ sanguinis draconis vulgaris ex ℥. iiij. aquæ flor. arantiorum; sanata est, nec vnquam in posterum istos dolores passa est. Idem medicamentum in simili casu à me exhibitum semper profuit, exhibitum autem aliquoties.

Vngula alces ad hunc affectum est etiam vtilissima, iuxta experimentum Apollonij Menabei, tractatu de alce, cap. 10. his verbis. Contra matricis suffocationem vnguem alces præsentaneum esse remedium, & ab aliis audiuisse, & periculo facto me cognouisse fateor. Nam accersitus vt medicam manum adhiberem cuidam mulieri suffocatione oppressæ, data huius vnguis rasura cum radice zedoariæ, aliisque auxiliis ex arte adhibitis, optatum finem cum honore sum consequutus. Cum præterea intelligerem eandem sæpe numero eo ipso morbo tentari, vt partem huius vnguis collo appensam iugiter portaret, iniunxi. Quod cum sedulo fecisset, quandiu ego interfui, tribus nempe mensibus, ea semper molestia caruit, vnde mihi multoties gratias egit.

Camphora accensa & in aquam coniecta, ibique manens donec extinguatur, præstans

est remedium ad ʒ. j. exhibitum.

Iüli seu catuli nucis iuglãdis, in epistolis à Laurentio Scholtzio collectis, epistola à Thoma Mouseto ad Petrũ Monauium scripta, hoc elogio commendantur. In vteri strangulatu habeas singulare remedium. Iülos siue catulos iuglandis in puluerem exsiccatos contunde. Dentur ad ℈. ij. cum guttulis duabus olei succini. In eo affectu nihil vnquam noui præstantius.

In forma pulueris duo parari possunt remedia efficacissima & à nobis pluries experta.

Vnum fit ex secundina primi partus in camino exsiccata, & in puluerem redacta. Cuius dosis est ʒ. j. in liquore idoneo; confestim liberat à paroxysmo.

Alterum fit ex duabus partibus sulphuris, & vna nucis moschatæ. Rediguntur in puluerem, & ʒ. j. pondere exhibentur.

Puluis gagates ad ʒ. ß. vel ʒ. j. exhibitus multum potest.

Quia vero vterus non rarò prauis & excremétitiis humoribus refertus est, vnde tetri vapores eleuantur: illius expurgationi incumbendum est, quod commodissime fiet pessario sequenti.

℞. Diaphœnici ʒ. j. pulu. hieræ picræ ʒ. ß. terebinthinæ ʒ. iij. Excipiantur stupis, & fiat pessarium.

Pro potu ordinario bibat ægra leue decoctum cinamomi, vel carui, vel anisi.

De vino est controuersia, an in paroxysmo hysterico sit exhibendum. Hipp. 1. de natura mulierum, commendare videtur. Illiusque sen-

tentiæ ratio maxime fauet. Nam summa corporis refrigeratio, & virium lãguor non potest melius subleuari, quam exhibito vino generoso. Auicenna tamen omnino prohibet. Et certe quia hic affectus vt plurimum dependet à retento semine, vel sanguine & vaporibus tetris, qui ab vtero eleuantur: vinum tenuitate sua, & summa penetrandi vi materiam morbificam magis exagitat. Vnde communi experiẽtia videmus mulieres hystericas ex vsu vini in ipso paroxysmo male se habere. Vt hæc difficultas dirimatur, dicimus vinum ordinarie non esse exhibendum tempore paroxysmi, sed tantum extraordinarie, quando scilicet ratione virium summe collapsarum, complicatæ syncopes, vel instantis mortis, cogimur ad præsentaneum illud auxilium recurrere, iam omnibus aliis frustra tentatis.

In hac curatione diligenter aduertendum est, in prægnante muliere, hysterico affectu laborante, prudenter remedia esse administranda; neque vehementiora illa ac valdè fœtida esse exhibenda, ne abortus concitetur; & externis remediis, magis quàm internis, rem esse absoluendam.

In curationis decursu, cordis & cerebri ratio habenda est, & si valde opprimi videantur, propriis remediis illis subueniendum est. Cordi, admouendo epithemata ex vino, & aqua florum arantiorum, vel imperiali, aut ex theriaca in vino dissoluta; aut animalia calentia eidem parti admouenda. Capitis vero ratione vsurpanda ea remedia, quæ in soporosis affectibus fuere proposita.

Extra paroxysmum curatio in prophylaxi versatur, vt accessionis reditus impediatur, aut saltem retardetur. Quæ quidem causarum ablatione, & vteri corroboratione perficitur.

Primò igitur, tempore conuenienti, præcipuè vere vel autumno, solennis euacuatio instituetur, incipiendo à potione purgante, vel alio medicamento ægrotantis naturæ congruo, additis perpetuò quibusdam hystericis.

Deinde si sanguis redundare videatur, mittendus erit primùm ex brachio, postea verò ex pede; eligendo quantum fieri potest, tempus medium inter duas purgationes menstruas.

Postmodum verò vt prauorum humorum illuuies sufficienter præparetur & expurgetur, componendum est apozema, alterans, aperiens, & expurgans, ad quatuor vel quinque doses exhibendum.

Si natura ad sanguinis euacuationem per hæmorrhoïdas inclinare videatur, aperiendæ sunt admotis hirudinibus. Easque in hoc affectu plurimum profuisse testatur Mercatus consilio 13. & 14.

Post vniuersalem purgationem, ad materiæ morbificæ reliquias discutiendas, conueniet decoctum sudorificum, per plures dies exhibitum; ex ligno sassafras, aut guaiacino, cum semine fœniculi, rutæ & viticis paratum.

In eundem vsum maximè conuenient thermæ sulphureæ, & bituminosæ, quales sunt nostræ Balerucanæ, quarum vsu multas optime habere quotidiana experientia patefacit.

In affectu diuturno, præter dicta remedia, conueniunt purgationes frequentes per pilulas vsuales, syrupos, aut potiones. Quorum remediorum formulæ ita componi possunt.

℞. Agarici trochiscati ʒ.j.ß. hieræ diacolocynth. ʒ.j.sem. dauci, viticis, ana ℈.ß. myrrhæ, castorei, diagridij, ana ℈. ß. terebinth. q. s. Fiat massa pilul. de qua capiat ʒ. ß. vel ℈. ij. bis aut ter in mense.

Syrupus sequens à Mercato maximè laudatur, tanquam mirabilis, & omnibus hystericis mulieribus maximè proficuus, cons.13.

℞. Succi mercurialis, & lactis seminis carthami, ana ℥.vj. aquæ scorzoneræ ℥. vij. sacch. q. s. vt fiat syrupus. Cui adde interim dum coquitur, in ligatura confectionis de hyacintho, alchermes, & pulueris electar. de gemmis, ana ʒ. ij. Dosis ℥.ij.vel iij.

℞. Rad. bryoniæ ʒ. iij. fol. sennæ ℥. ß. agarici ℈.ij. zinzib. ℈. j. cinam ʒ.j. Infundantur per noctem in aqua fontis. In colat. dissolue syrup. rosac.℥.j. Fiat potio sumenda bis aut ter in mẽse.

Pilulæ fœtidæ maiores bis in mense ad ʒ. ß. exhibitæ, sunt vtilissimæ.

In iis quæ facile vomunt vtile est vomitum proritare semel aut bis, in hunc modum.

℞. Agarici trochiscati ʒ. j.ß. oxymel.℥. j. aquæ melissæ, & artemisiæ, ana ℥. iij. Fiat vomitorium.

Chymici sal vitrioli in aqua appropriata exhibent à ʒ. ß. ad ʒ. j. & hystericis affectibus specificum prædicant.

Post singulas euacuationes roborantia nonnulla exhibenda sunt, qualis esse poterit opiata sequens.

℞. Conseruæ anthos, betonicæ, melissæ, ana ℥. j. ß. pulu. electar. diamoschi, & diacalaminth. ana ʒ. ß. Cum syrup. de artemis. fiat opiata.

Theriaca sola huic vsui est aptissima, quæ in calidioribus naturis temperari poterit admixtis conseruis nymphęæ, capill. ven. & simil.

Neque omittenda sunt illa medicamenta, quæ virtute specifica hystericis affectibus mederi cõsueuerunt. Quæ quia maiori parte odore, ac sapore ingrata sunt, in formam pilularum frequentius exhibentur, quarum exemplum tale esse poterit.

℞. Assæ fœtidæ ℈. ß. castorei, myrrhæ, galbani, sagapeni, ana ℈. j. Cum melle mercuriali fiat massa, de qua capiat ℈. ß. vel ℈. j. frequenter.

Platerus etiam ex vehementer odoratis pilulas componit in hunc modum.

℞. Moschi g. vj. benjoini ʒ. ß. sacchari ʒ. j. Cum aqua cinam. fiant pilulæ; capiat ℈. ß.

Aquæ hystericæ supra descriptæ, in paroxysmo exhibendæ. Extra paroxysmum etiam vtiliter vsurpari poterunt, sumendo cocl. j. vel ij. manè per interualla.

Matthiolus bryoniæ radicem valdè prædicat his verbis. Bryonia mulieres vuluæ strangulationibus obnoxias mirum in modum iuuat, adeo vt eas à strangulatu liberet, & sanet. Equidem noui mulierem quotidie ferè per annos

hoc morbo vexatam, quæ tandem à quodam vulgari herbario edocta, vt vinum album biberet, in quo vitis albæ radicis ℥. j. efferbuisset, dormitum itura, semel in hebdomada; cum hac medicina per annum vsa fuisset, optimè ex illo morbo conualuit.

Chymici ad hunc affectum vitriolum Martis commendant, eiusque granum vnum vel duo, cum dupla sacchari portione exhibent per multos dies cum vino, aut liquore idoneo.

Imò verò ipsius chalybis vsus à quibusdam Practicis maxime commendatur, tanquam omnibus affectibus vterinis opportunissimus. Cuius præparationes desumentur ex curatione obstructionis hepatis.

Cauteria cruribus admota maximè etiam conferũt. Ab vtero enim prauos humores deriuant, ratione venarum, quæ vtero & cruribus communes existunt.

Neque negligenda amuleta de collo suspensa supra regionem vmbilici, quemadmodum antea monuimus vngulam alces hoc modo conferre. Alij laudant radicem peucedani gestatam. Et nostrates mulieres non infeliciter gestare solent frustulum assæ fœtidæ linteo raro inclusum. Alias vidimus, quæ vulpis veretrum exsiccatum cum testiculis, de collo suspensum supra vmbilicum gerebant, & se se hoc modo ab insultibus hystericis præseruabant.

Aliæ gestant frustulum carnis lupinæ exsiccatæ, vel hepatis lupi, non sine fructu.

Quod ad remedia externa attinet, post singu-

las purgationes, aut saltem semel in mense, octo vel decem diebus ante purgationem menstruam conuenient fotus, aut semicupia: vt colliquatus humor morbi causa per reseratas vias facilius effluat. Et parari poterunt, ex rad. althææ, lilior. bryoniæ, ireos, rubiæ, valerianæ, angelicæ, fol. artemisiæ, nepetæ, matricariæ, melissæ, baccis lauri & similibus.

Ad materiæ morbificæ reliquias discutiendas, & vterum roborandum post fotum, vel insessum; emplastrum sequens sub vmbilico admoueri poterit.

℞. Gummi tachamacha, & caragnæ, ana ʒ ij. aliptæ moschat. ℥. ß. sem. agni casti ʒ. j. ß. santal. omnium, ana ʒ. ß. terebinthinæ, ladani, ceræ, ana q. s. Fiat emplastrum.

Si à semine retento hic affectus oriatur, vsurpentur illa remedia, quæ ad semen extinguendum, & discutiendum supra in furoris vterini curatione descripta sunt.

CAPVT VII.

Inflammationis vteri curatio.

INflammatio seu phlegmone vteri fit à sanguine, in substantiam vteri præter naturam effuso. Puerperis frequentius accidit, cum lochia supprimuntur; grauidis etiam aliquando, imò & extra grauiditatem, ex variis causis generatur. Periculosissimus est affectus, & paucæ ab illo euadunt.

Ad curationem; ſanguinis ad vterum fluxus reuellendus, repellendus, & deriuandus eſt; qui fluxit & in parte continetur, reſoluendus. Et ſi tumor ad ſuppurationem vergat, ea adiuuanda eſt, ruptoque abſceſſu pus euacuandum. Quod fiet ſequentibus remediis.

Præmiſſo igitur clyſtere emolliente, & refrigerante, mittatur ſanguis è baſilica lateris magis affecti, vel ab vtraque, ſi totum vterum tumor occupet; & phlebotòmia reiteretur bis, ter, quater., pro ægri viribus, & phlegmones magnitudine.

Poſt ſufficientem reuulſionem, & tranſacto morbi augmento, vbi nulla amplius ſuſpicio eſt fluxionis adhuc fientis, venæ inferiores aperiendæ ſunt ad deriuationem à parte affecta. Quo ſenſu audiendus eſt Gal. lib. de ſang. miſſione & 13. meth. cum docet, in vteri inflammationibus venas poplitis & malleoli eſſe aperiendas. Attamen quandiu aliqua reuellendi indicatio perſeuerat, ſatius eſt venas brachij aperire.

Ad reuulſionem etiam conuenient frictiones, & ligaturæ ſuperiorum partium, & cucurbitulæ ſcapulis, lumbis, & dorſo admotæ.

Si vitioſi humores, præcipue bilioſi in corpore abundant, qui reliquorum humorum in fluxu quaſi vehiculum ſunt: ii lenibus medicamentis euacuandi, vt ſyrupo roſaceo, & violato ſolutiuo, manna, rhab. catholicone, vel electuario lenitiuo; fortiora enim humores nimiùm commouendo, fluxionem excitarent.

Vomitoria autem licet præſcribantur ab Aui-

cenna, minimè conuenire videntur. Si enim blanda & mitiora ſint, nihil pene euacuant. Si fortiora, magnam corporis agitationem efficiunt, vnde humores commoti magis in partem irruere poſſunt.

Propter inſignem febrem refrigerantia medicamenta vſurpanda ſunt, vt iulepi & emulſiones; quibus ſi immenſæ vigiliæ, dolor, & inquietudo ægrotantem vehementer afficiant, narcotica erunt permiſcenda, quæ etiam ſeorſim exhiberi poterunt.

Poſt primas euacuationes, topica admoueantur imo ventri inter vmbilicum & pectinem, & circa renes; primò repellentia & refrigerantia; in forma linimenti, epithematis, & cataplaſmatis.

Linimentum fit ex oleo roſaceo loto in aceto, vel vnguento roſaceo, cerato ſantalino, refrigerante Gal. addito pauco aceto.

Epithema fiet ex aquis vel decocto plantaginis, acetoſæ, ſolani, ſummitat. papau. albi & roſarum, addendo boli armenæ, ſang. drac. vel terræ ſigillatæ tantillum.

Cataplaſma parabitur ex mica panis albiſſimi cum lacte cocta, cui parum olei roſacei, ſucci hyoſcyami, vel ſolani, cum vitellis ouorum addatur. Vel ex farina hordei, ſemin. lini, fœnugr. cum oleo roſaceo, quibus etiam prædictæ plantæ contuſæ addi poterunt.

Iniectiones in vterum fieri debent, in hunc modum compoſitæ.

℞. Fol. plantag. nymphęæ, ſolani, endiu. ana

M. j. roſ. rubr. P. ij. Coquantur ad tertias, & adde olei myrtini ℥. j. aceti ℥. ß. Fiat iniectio.

Ex iiſdem herbis contuſis cum oleo roſaceo, & aceto fieri debent peſſaria, & in vterum immitti.

Neque verò diutius vtendum eſt repellentibus & refrigerantibus, ne tumor indureſcat, & in ſcirrhum degeneret. Ideoque cum repellentibus emollientia & reſoluentia permiſcenda; ea cautione, vt quo longiùs phlegmone à principio diſtat, maior ſit quantitas digerentium. Sic prædictis remediis malua, althęa, artemiſia, fœnugræcum, chamomilla, melilotus (aucta vel imminuta eorum doſi) admiſceri poterunt.

Interim ſi aluus eſt dura, emollienda eſt blandè purgantibus. Imò verò ad temperandam inflammationem clyſteres refrigerantes frequenter iniecti plurimùm prodeſſe poterunt, cum vterus recto inteſtino incumbat. Eorum autem minima ſit quantitas, vt diutiùs retineantur, & ne vterum comprimant; quorum tale ſit exemplum.

℞. Rad. althęæ ℥. j. fol. maluæ, violar. lactucæ, ana M. j. ſolani M. ß. flor. violar. roſ. ana P. j. prunor. acidor. num. x. Coquantur in aqua hordei. In colat. ℥. vj. adde olei roſacei ℥. iij. Fiat clyſter.

Si dolor valdè vrgeat, prædictis clyſteribus addi poterunt vitelli ouorum, axungia gallinæ, lac muliebre, mucilago ſem. fœnugræci, lini, vel maluæ, imò & tantillum opij cum pauco croco.

Tum etiam fiant iniectiones in vterum ex lacte caprillo, vel ouillo, cum opij & croci, ana g. iij. vel iiij. & pauca aqua rosarum.

Vel pessariis addetur opij modicum cum pauco croco, vitellis ouorum & oleo rosaceo. Vel etiam fiant pessi ex philonio romano cum cotone. Vel fotus anodynus in hunc modum paretur.

℞. Althęæ cum rad. maluæ, violar. ana M. j. chamomillæ, meliloti, rosar. ana P. j. Coquantur pro fotu.

Inclinante affectu purgatio iteranda est blandioribus catharticis. Et affectu ad resolutionem vergente, quod ex remissione symptomatum, & minori partis grauitate dignoscetur, discutientia maiori copia prædictis remediis addantur. Vel fiat tale cataplasma.

℞. Pulueris rad. althęæ ℥. j. flor. chamomillæ, meliloti, ana ʒ. ij. fol. artemisiæ puluer. ℥. ß. farinæ hordei, fabarum, ana ℥. ß. Coque parùm in vino austero; adde pinguedinis porcinæ recentis, olei chamæmel. liliorum alborum, ana ℥. j. Fiat cataplasma.

Fotus & insessus resoluentes hic etiam conferre poterunt.

Si tumor resolui nequeat, sed ad suppurationem vergere videatur, adiuuanda est sequenti cataplasmate.

℞. Pulueris radicis althææ, flor. chamom. meliloti, farinæ sem. lini, fœnugræci, ana ℥. j. ficuum pinguium num. viij. Coquantur ad pultis consistentiam. Deinde adde vitellos ouorum num. iiij. croci ℈. ß. olei lilior. & butyri recentis, ana ℥. j.

℥. j. Fiat cataplaſma.

Confecto pure, quod ex caloris & doloris remiſſione, ac quadam inundatione tangendo dignoſcitur: abſceſſus diſruptio procuranda eſt motu corporis, tuſſi, ſternutatione, cucurbitulis admotis, iniectionibus detergentibus & attenuantibus, vel peſſariis rumpendi vim habentibus. Exempli gratia.

℞. Adipis anſerini ℥.ß. terebinth.ʒ.ij.pulueris ſem. rutæ, nitri, radicis iridis, ana ʒ. ß. Miſce, & cum lana fiat peſſarium.

Rupto abſceſſu, puris expurgationi, & vlceris deterſioni, ac conſolidationi incumbendum eſt, prout in vlceris vteri curatione iam deſcribenda docebitur.

CAPVT VIII.

Vlceris vteri curatio.

VLcera in vtero duobus modis producuntur. Vel inflammationi ſuccedunt poſt ruptum abſceſſum. Vel ab humorum acrium & erodentium defluxu in vterum generantur. Quocunque modo fiant, difficillimè curantur, quia locus excrementis & putredini patet, ac ſæpè cancroſa euadunt, & cum ſæuiſſimis doloribus ſenſim ægram conſumunt.

Illorum curatio eò dirigenda eſt, vt humorum acrium vlcus vel generantium, vel fouentium defluxus prohibeatur, vlceris deterſio, ac

conglutinatio procuretur. Ad quem finem ſequentia in vſum reuocari poterunt.

Ac primùm ſi corpus ſit plethoricum, vel vlcus coniunctum habeat phlogoſim, venæ ſectio ex brachio celebrāda eſt: eaque toties repetenda, quoties nouæ fluxionis periculum inſtare videbitur. Tum præcipuè inſtante purgatione menſtrua maximè conuenit, vt illa imminuatur, quæ vlceri materiam ſuppeditare ſolet, & aliorum humorum in vterum affluxum promouere.

Purgatio etiam maximè neceſſaria eſt, vt à cacochymia corpus liberetur. Eaque inſtitui debet ex benignioribus catharticis, vt ſenna, rhabarbaro, thamarindis, myrobalanis, catholicone, & ſimilibus; quæ frequenter iteranda eſt, vt vitioſi humores ab vtero auertantur. Eaque tanti eſt hac in re momenti, vt teſtetur Foreſtus obſeruatione 48. lib. 28. Ioannem Tiengium Medicum Amſtelrodamenſem nobilem matronam ab vlcere vteri ſaluti reſtituiſſe, cui dabat de quarto in quartum diem ℥.v. decocti ſennæ, epithymi, roſar. rubr. myrobalanorum Indorum ſaccharo dulcorati, & abſtergentia decocta in vterum iniiciebat.

Ad vſum frequentem ſyrupus magiſtralis componi poterit in hunc modum.

℞. Rad. ſymphyti maioris, & polypod. quer. recentis, ana ℥.j. corticis citri ſicci ʒ.vj. fol. plantag. vincæ peruincæ, ſaniculæ, acetoſæ, capill. veneris, ana M.j. liquiritiæ raſæ, & paſſularum mundatarum, ana ℥.j. ſennæ mundat. ℥.vj. ſem. carthami contuſi ℥.ij. agarici recen-

ter trochiſcati in ligatura poſiti ʒ.x. ſem. melon. & aniſi, ana ʒ. iij. flor. cordialium, anthos, & epithymi, ana P. j. Fiat omnium decoctio in aqua hordei. In cuius portione infunde rhabarbari electi ℥.ß. cinamomi ʒ.j. In colat. ℔.j.ß. diſſolue ſyrupi roſat. ſolut. ℥. iij. ſacchari q. ſ. Fiat ſyrupus perfectè coctus, de quo capiat ℥. ij. vel iij. bis aut ter in menſe, cum decocto agrimonij, & plantag. vel infuſo rhab. in aqua endiuiæ.

Si ægra facile vomat, purgatio per vomitum erit præferenda, quia humores ab vtero reuellit.

In purgationum interuallis decoctum vulnerarium diu vſurpandum eſt, quod in hunc modum componi poterit.

℞. Fol. agrimon. pimpinellæ, centinodiæ, plantaginis, ana M. ß. rad. chinæ ʒ. iij. ſem. coriandri ʒ. j. paſſul. min. ʒ.ß. ſantali rubri ℈.j. Coque in iure pulli gallinacei. De colat. capiat manè & ſero. Vel

℞. Fol. artemiſ. plantag. millefolij, ana M. j. rhapont. ℥. ß. ſem. viticis ʒ.j. Coque in menſura vini albi, & dulcorentur ſaccharo. Capiat ℥.ij. vel iij. manè.

Si febris vrget, & magna ſaniei copia, ſerum lactis erit vtiliſſimum, mane ad ℥. viij. vel plures exhibitum, addendo mellis roſacei, vel ſacchari parùm.

Si corpus tabeſcere incipiat, cum veſtigio febris hecticæ, lac præſertim aſininum cum ſaccharo roſaceo, per integrum mēſem exhibeatur.

Sudorifica, abſente inflammatione, & calidiori intemperie; etiam conferre poterunt ad vlcus exſiccandum, reuellendoſque humores ſeroſos verſus habitum corporis.

Terebinthina lota in aqua vtero conuenienti, vt artemiſiæ, matricariæ; vel vlceri idonea, vt plantag. roſarum; cum ſaccharo roſaceo ſumpta per interualla, vlcera detergit & conſolidat.

Pilulæ de bdellio ad ʒ. j. pro vna vice exhibitæ, vel ſingulis aut alternis diebus ad ℈. j. valde etiam conferunt: & ſi ſanguis fluat, eum compeſcunt.

Vel recentes eodem modo vſurpandæ, ſic parari poterunt.

℞. Bdellij ʒ. iij. myrrhæ, thuris, ana ʒ. j. ſarcocollæ, ſtyracis, ſuccini, myrobalanorum chebulor. ana ʒ. ß. coralli rubri ℈. ij. Cum ſyrupo de papau. fiat maſſa pilularum, cui in dolore vehementi tantillum opij admiſceri poteſt.

Trochiſci alkekengi cum opio, dolore vrgente, etiam ſoli puluerati propinantur.

Ad dolorem etiam leniendum vſurpari poſſunt eadem remedia, quæ in vteri inflammatione pro eodem ſymptomate fuerunt propoſita.

Puluis ſequens ad vlcus exſiccandum erit non parum efficax.

℞. Acaciæ, hypociſt. ana ʒ. j ſanguinis draconis, amyli, radicis plantag. ariſtolochiæ rotundæ, ana ʒ. ß. boli armenæ ʒ. j. maſtiches, ſarcocollæ, ana ʒ. ß. Fiat puluis tenuiſſimus; cuius doſis erit ʒ. j. cum aqua plantag. roſarum, vel chalybeata.

Zacutus Lusitanus obseru. 87. & 88. lib. 2. opiatam & aquam proponit, quibus se desperata vteri vlcera ad curationem perduxisse testatur. Earum descriptiones ex dictis locis repetere quis poterit.

Ad vlceris detersionem, exsiccationem & cōglutinationem variæ parantur iniectiones. Quæ tamen vsurpandæ non sunt, quin prius inflammatio auferatur, quæ non rarò huiusmodi vlceribus solet esse coniuncta; simulque dolor demulcetur, qui non solum valdè molestus est, sed etiam partem irritando fluxionem augere solet.

Ratione igitur inflammationis illius & acrimoniæ, iniicientur priùs in vterum emulsiones seminum frigidorum, serum caprinum; vel lac integrum, aut solum, aut cum succo plantaginis & bursæ pastoris permixtum; vel si necessitas vrgeat, decoctum capitum papaueris & summitatum maluæ. Quidam Practici sola aqua tepente plurimum iuuari existimant huiusmodi ægrotantes, si frequenter iniiciatur. Nec immeritò. Sic enim feruor & inflammatio temperatur, dolor demulcetur, & sordes vlceri adhærentes abluuntur. Valescus de Taranta etiam frigidam probat his verbis. Noui, inquit, aliquas mulieres sentientes se habere huiusmodi vlcera. Lauabant ea cum aqua frigida, mundabant deinde, & cum pannis lineis exsiccabant, & in matricem mittebant frequenter. Atque iisdem præsidiis sæpè mutatis, hæc ipsa per se sæpè ad integram curationem sufficiebant.

Ablata intemperie calida, & dolore sedato,

aut ſaltem magna ex parte imminuto, ad detergentia veniendum eſt, à mitioribus ad fortiora progrediendo.

Mitiora ſunt ſerum lactis cum ſaccharo; decoctum hordei cum ſaccharo, vel melle roſaceo, maioris deterſionis gratia; vel hydromel ſimplex.

Paulò validior erit decoctio ex hordeo, lentibus, fabis non excorticatis, & foliis apij, parietariæ, plantaginis parata, addito melle roſaceo.

Vbi valde ſordidum eſt vlcus, decoctum vulnerarium, aqua catapultarum vulgò dictum, principem locum obtinet; cuius compoſitio talis eſt.

℞. Rad. gentianæ, rhapontici, zedoariæ, & ariſtolochiæ rotundæ, ana ℥. j. vini albi ℔. vj. Bulliant ad tertiæ partis conſumptionem. In colat. diſſolue ſacchari albi ℔. ß. Seruetur ad vſum.

Vel ſequens decoctio parari poterit.

℞. Hordei integri, furfuris macri, & roſar. rubr. ana P. j. fol. agrimon. abſinthij, caprifolij, & apij, ana M. j. fabarum & lentium, ana ʒ. iij. liquirit. raſ. radic. ireos florent. & zedoariæ, ana ʒ. ij. Fiat omnium decoctio, addendo circa finem parum vini albi.

Si vlcera admodum fœtida, & putrilagine infecta fuerint, decoctioni addi poterit parum vnguenti ægyptiaci, collyrij Lanfranci, vel pulueris Mercurij dulcificati.

Vbi vlcus probè deterſum, atque mundificatum fuerit, ad exſiccantia & conſolidantia ve-

niendum eſt, quorum formula talis eſſe poterit.

℞. Rad. conſolidæ mai. biſtortæ, ana ℥. j. fol. plantag. caudæ equinæ, burſæ paſtoris, ſaniculæ, piloſellæ, millefolij, ana M. j. roſar. rubr. M. ß. Coque in menſura aquæ, pro iniectione.

Prædictæ, aut ſimili iniectioni puluis ſarcoticus ſequens admiſceri poterit.

℞. Rad. ireos, ariſtolochiæ, conſolidæ maï. ana ℥. ß. myrrhæ ℥. j. aloës ʒ. iij. Fiat puluis, cuius ℥. ß. miſceatur in qualibet iniectione.

Terebinthina lota cum aqua plantaginis ad ʒ. ij. & diſſoluta cum melle, & oui vitello, iniectioni mixta valdè prodeſt: idque magis, ſi puluis ſarcoticus etiam addatur.

Vnguenta pompholygos, de ceruſa, de plumbo, ſimiliter cum iniectionibus, ana ʒ. vj. pro vna doſi mixta vſurpantur. Sed reliquis præſtat oleum ex vitellis ouorum, in mortario plumbeo agitatum.

Suffumigia ad vlcera profunda verſus vteri fundum inhærentia penetrant, eaque deſiccant; quæ ita parari poterunt.

℞. Thuris, myrrhæ, maſtiches, ſtyracis calamitæ, gummi iuniperi, ladani, ana ℥. j. terebinth. q. ſ. Fiant trochiſci pro ſuffumigio.

In vlcere contumaciſſimo cinnabaris addita ſuffumigio omne feret punctum.

Thermæ quoque ſiccantes ſulphureæ & aluminoſæ in vlceribus diuturnis vſurpantur: eóque mulieres deſperatas, tanquam ad extremum remedium, Medici ablegare ſolent.

Emplaſtra etiam conuenientia epigaſtrio applicare non inutile fuerit. Si quidem eorum vires ad interiora vſque, per inſenſiles meatus, deferuntur.

Si vlcus ſit in collo vteri, linimentis inungendum eſt detergentibus & exſiccantibus. Detergentia in hunc modum componi poterunt.

℞. Succi apij ℥. ij. mellis roſac. ℥. j. ß. terebinthinæ ℥. ß. farinæ hordei, vel orobi q. ſ. Leuiter bulliant, & fiat inſtar linimenti. Vel

℞. Ariſtolochiæ rotundæ ℥. ß. marrubij, centaur. min. agrim. ana M. ß. Coquantur in ſ. q. hydromel. Colaturæ adde pulu. rad. ireos florent. ʒ. ij. farinæ orobi, mellis deſpumati, ana q. ſ. Fiat linimentum.

Admouetur etiam vnguentum diapompholygos, addendo thus, maſtichem, myrrham, aloën, prout vlceris ratio requirit.

Vlcere ſufficienter mundato exſiccans & cicatricem inducens vnguentum admouendum eſt, cuius forma talis eſſe poterit.

℞. Tuthiæ lotæ ℥. ß. lithargyri, ceruſæ, ſarcocollæ, ana ʒ. ij. olei & ceræ q. ſ. Fiat vnguentum.

Interdum contingit vlcera vteri ad rectum inteſtinum penetrare, interdum vero ad veſicam; quod oſtenditur pure per illas partes excreto.

Si per inteſtinum rectum pus effluat, clyſteres lenientes, detergentes, & exſiccantes vſurpandi ſunt, quales in dyſenteriæ curatione fuere propoſiti.

Si verò per vesicam pus effluat, conuenient diüretica leuiora, & refrigerantia, quæ vacuent istas sordes in vesicam transmissas, & vlceris curationem promoueant, quales sunt emulsiones sem. frig. maior. quibus succedet terebinthina, aliaque remedia pro vlcere vesicæ præscripta.

Si vlcus in fistulam degeneret, quod præcipuè contingit dum exteriùs versus coxam aperitur, quamuis etiam in ipso vtero eiusdemque ceruice idem fieri possit. Aduertendum erit, vtrum magis conducat ægrotanti, meatum iam assuetum relinquere intactum, per quem natura vacuationem excrementorum multiplicium molitur, vel eiusdem curationem suscipere. Illud si magis è commodo ægrotantis sit, cura saltem palliatiua dicta, instituenda per purgationes frequenter repetitas, & sudorifica bis singulis annis exhibenda; tum iniectiones detergentes & roborantes, atque emplastra diapalma, diuinum & similia superimposita. Si verò sanatio sperari possit, eadem remedia vsurpanda sunt, quæ ad aliarum fistularum curationem adhiberi solent.

Si à lue venerea in pudendo, vel sinu vteri fiant vlcera, citrà vniuersam huius luis curationem sanari minimè possunt. In qua perficienda per varios modos, ille qui per suffumigia cinnabaris fit, maximè confert: non solum ad luem illam è toto corpore auferendam, sed etiam peculiariter si vteri sinu excipiantur, hæc vlcera, vt citiùs sanentur, efficient. Tum etiam in cura quæ per inunctionem hydrargyri fit, vnguenta

mercurialia in penitiora illa loca erunt demittenda.

In quibuſuis vteri vlceribus, ſi pruritus moleſtus illius ceruicem afficiat, vt non rarò ſolet contingere, ob humoris acris & ſalſi in eam partem defluxum, &ad eum demulcendum conueniet peſſarium imbutum vnguento enulato cum mercurio, aut ægyptiaco diſſoluto in aqua marina, aut aqua aluminoſa; aut butyro recenti, in quo hydrargyrum extinctum ſit, addito ſulphure.

CAPVT IX.

Scirrhi vteri curatio.

SCirrhus vteri eſt tumor illius partis durus ac renitens, nullo aut exiguo dolore præditus, ex humore melancholico in partis ſubſtantia collecto per ſe, vel per tranſmutationem alterius humoris, ſanguinis videlicet, aut pituitæ; quemadmodum frequenter accidit phlegmonas eiuſdem partis in ſcirrhum faceſſere, vel nimio refrigerantium vſu, quibus humor concreſcit; vel reſoluentibus immodicis, quibus diſcuſſa parte materiæ tenuiori, craſſior induratur.

Illius curatio ad duo dirigenda eſt, ſcilicet ad cauſam antecedentem & coniunctam.

Ratione cauſæ antecedentis phlebotomia inſtituenda eſt, primùm è venis brachij, ſi affectus non fuerit admodum inueteratus. Poſtea verò

ex venis inferioribus, præcipuè quando suppressa sunt menstrua.

Hæmorrhoïdum apertio hic etiam vtilissima est. Nam & sanguinem fæculentum euacuant, & ab vtero deriuant, propter venarum communionem quam habent cum vtero.

Purgatio etiam necessaria est, per interualla repetita ex medicamentis melancholiam educentibus, vsurpando primùm mitiora, mox ad fortiora transeundo.

Purgantibus autem præmittenda erunt præparantia humorem melancholicum, & aperientia in forma apozematum, iuleporum, aut iusculorum, iuxta dispositionem ægrotantis.

Ac præter aperientia vulgaria, etiam remedia ex chalybe vsurpanda sunt, quibus validissimi isti infarctus rebellium, & crassorum humorum, in vtero aliisque partibus dissoluuntur.

Vt verò humores superflui ab vtero deriuentur, vtiliter admoueri poterunt cauteria cruribus, tandiu gestanda, donec purgationes menstruæ, quæ vt plurimum in hoc affectu supprimuntur, ad consuetum ordinem, ratione temporis, quantitatis, & qualitatis, redierint.

Ratione causæ coniunctæ emollientia, & resoluentia medicamenta exteriùs admouenda sunt, in hunc modum composita.

℞. Rad. althęæ, & liliorum, ana ℥. ij. fol. maluæ, violariæ, althęæ, branch. vrsinæ, ana M. j. fol. artemisiæ, nepetæ, ana M. ß. sem. lini, & fœnugr. ana ℥. j. flor chamæm. & meliloti, ana P. j. Fiat decoctio, qua foueatur regio

pubis & inguinum, cum spongia in ea imbuta & expressa.

Ad magis emolliendum potest fieri decoctio in aqua & oleo dulci, vel in decocto intestinorum veruecis.

Possunt etiam addi decocto vt potentius euadat, radices bryoniæ, & cucumeris agrestis. Nam à mitioribus incipiendum est, ad validiora progrediendo.

Ex eodem decocto, aucta dosi simplicium, potest parari semicupium, quod huic rei est efficacissimum, & fotu potentius.

Clysteres etiam frequentes, tum iniectiones in vterum ex eodem decocto erunt conficiendæ, quibus olea liliorum, chamæmel. aut amygdalarum dulcium addi poterunt.

℞. Olei lilior. & amygd. dulc. ana ℥. iij. mucilag. sem. fœnugr. extractæ cum vino albo ℥. j. pingued. gallinæ, anseris, & anatis, ana ℥. j. ß. butyri recentis, & axungiæ porci, ana ℥. ij. ceræ & terebinth. q. s. Fiat vnguentum.

Sequens verò in omni scirrho probatur, & à Rhasi describitur, 7. ad Almansorem.

℞. Bdellij, ammoniaci, galbani, ana partes æquales. Terantur in mortario cum oleo de ben, & liliorum. Deinde adde mucilaginum sem. fœnugr. lini, & ficuum parem quantitatem. Fiat vnguentum.

Ex eadem materia addita cera, fit etiam emplastrum efficacissimum, admouendum regioni vteri ante & retro. Vel admoueatur emplastrum diachylum ireatum.

Cataplaſma fiet ex reſidentia decocti fotus prædicti contuſa, & per ſetaceum traiecta, addendo farinæ ſem. lini, fœnugr. ana ℥. j. ficuum num. vj. pulueris rad. iridis ʒ. ij. croci ʒ.ß. pingued. gallinæ, olei amygd. dulc. ana q. ſ. Fiat cataplaſma.

Lutum bituminoſum thermarum ſulphurearum, & bituminoſarum vtiliter inſtar cataplaſmatis admouetur.

Suffitus ex lapide pyrite candente in aceto extincto, miris laudibus effertur à Galeno, ad omnes tumores ſcirrhoſos diſſoluendos, ita vt inſtar incantamenti operetur. In dicto aceto ſatureia & parietaria incoqui poterunt. Aduertendum tamen eſt, ne lapis pyrites ſit plumbarius, qui maximè nociturus eſſet.

Ac denique omnia remedia tam interna, quàm externa, quæ ſupra in hepatis & lienis ſcirrhi curationibus fuere propoſita, hic etiam conferre poterunt.

Hæc tamen medicamenta in toto curationis decurſu ſummo iudicio ac prudentia moderanda ſunt; ne vel induretur ſcirrhus, vel quod multò peius eſt, in cancrum degeneret. Quod omnes Practici verentur, ex incauta, vel diuturniore auxiliorum adminiſtratione. A qua melius eſt per interualla deſiſtere, vt eorum ſucceſſus aduertatur. Fruſtra enim pugnatur, quando ſcirrhus omnino indolens, lapideam naturam adeptus eſt.

CAPVT X.

Cancri vteri curatio.

TVmor durus & renitens in vtero, vel eius ceruice dolorem acerbissimum & punctorium efficiens, cancer nominatur. Fitque ab humore atrabilario in ea parte collecto, vel etiam à scirrho malè curato, qui facilè in cancrum degenerat. Et quandiu materia morbifica minoris acrimoniæ particeps est, cancrum non vlceratum efficit. Acrior verò facta per putredinem, vel adustionem, tumorem exulcerat, & cancrum vlceratum producit. Vterque incurabilis est, sed vlceratus multo deterior.

Cum igitur curatio integra sperabilis non sit; ad alteram quæ palliatiua dicitur, confugiendum est. Eaque eò dirigenda, vt cancri non vlcerati vlceratio prohibeatur, & ne vlceratus maius incrementum suscipiat : & in vtroque doloris atrocitas temperetur. Quod fit primùm vniuersalibus corporis euacuationibus, & aliis remediis, quæ humorem melancholicum & atrabilarium alterent, euacuent, eiusque generationem impediant. E quorum numero sunt missio sanguinis ex brachio, malleolo, hæmorrhoïdibus, potiones, apozemata, iulepi, iuscula, lac, serum lactis, aquæ minerales frigidæ, & alia huiusmodi, quæ ad cuiuslibet cancri, in quacunque parte siti, curationem à Practicis vulgo præscribi so-

lent. Et purgationes, præsertim frequentes, iterandæ sunt, vt antecedens cancri materia subtrahatur.

Tum etiam admouenda erunt topica, quæ moderatè refrigerent & astringant, sine vlla mordicatione; linimentorum formâ imprimis vsurpantur, quorum præcipua ita componi poterunt.

℞. Ol. myrtini, & rosar. ana ℥. ij. succi solani & semperuiui, ana ℥. j. Agitentur omnia in mortario plumbeo cum pistillo plumbeo, donec nigrescant. Deinde adde lithargyri, & cerusæ in aqua scabiosæ lotor. ana ʒ. iij. tuthiæ præp. ʒ. j. camphoræ ℈. ß. Fiat linimentum, quo illinatur ter aut quater in die. Vel

℞. Olei ex vitellis ouorum, & rosac. ana ℥. j. ß. sacchari Saturni ʒ. j. Agitentur in mortario plumbeo, donec colorem mutent.

Sequens cæteris præcellit, eóque tumores mammarum, qui cancrosi putabantur, protinus curati sunt.

℞. Ol. ex vitellis ouorum ℥. ij. succi solani & veronicæ vel semperuiui, ana ℥. ß. mercurij crudi ʒ. ij. Agitentur in mortario plumbeo cum pistillo plumbeo, donec crassitiem linimenti acquirant.

Foueatur etiam pars affecta aquis plantaginis, & solani, vel eorum decoctis; quibus addi poterunt folia nymphęæ, papaueris albi, rosæ rubræ, & camphora. Quod etiam decoctum iniici frequenter poterit in vterum; fietque multo efficacius, si in mortario plumbeo agitetur, vel

ſaccharum Saturni eidem permiſceatur.

Inter ſpecifica commendantur ranæ lotæ & coctæ, & cataplaſmatis loco impoſitæ; vel earum decoctio per iniectionem adhibita. Tum etiam decoctum aut ſuccus cancrorum fluuiatilium in vterum iniectus. Sicut & herba Roberti ſumpta vel admota.

Si cancer vlceratus ſit, linimentis prædictis mineralium doſis augeatur, iiſque cinis cancrorum fluuiatilium vtiliter addi poterit. Iniectionibus verò trochiſci albi Rhaſis, & aqua hordei cũ ſuperioris iniectionis materia, permiſcebitur.

Si dolor valdè vrgeat, fomenta ex malua, althæa, nymphæa, papauere, hyoſcyamo, coriandro viridi, anetho, ſemine pſyllij, lacte, croco & ſimilibus per interualla vſurpanda; vel cataplaſmata ex ijs parata imponenda. Ex quibus etiam decoctis iniectiones & ſemicupia parari poterunt.

Hæc tamen omnia aliquando non ſufficiunt ad immaniſſimum dolorem placandum, qui interdum nullum quieti, & ſomno locum relinquit. Vnde cogimur non raro ad narcotica recurrere, quæ in hoc affectu, propter intenſum humorum feruorem, minùs nocent. Et vidimus nos mulierem cancro in mamma laborantem, quæ ſingulis noctibus per quatuor menſes laudani ℈. ij. vel iij. innoxiè & cum maximo ſolatio ſumebat.

Si ex cancro vlcerato multus ſanguis prodeat, vt ſæpe fit; iniiciatur in vterum ſuccus plantaginis cum tantillo thuris.

CAPVT XI.

CAPVT XI.

Gangrænæ & sphaceli vteri curatio.

EX inflammatione vteri, abscessu vel vlcere malè curatis, interdum gangræna, & sphacelus in vtero producitur; grauissimus atque vt plurimum lethalis affectus. Obseruatum tamen est ab Autoribus magni nominis, vterum in vuluam prolapsum, & putredine ac gangræna affectum, vel sponte excidisse, vel sectione amputatum fuisse, superstitibus mulieribus hoc malum patientibus.

Curatio perficitur iisdem remediis, quæ ad aliarum partium gangrænas adhiberi solent, si gangræna sit in ceruice vteri, vel ad externas partes vergat; vt scarificationibus, & ablutionibus, decocto absinthij, myrrhæ, & similibus; vnguento ægyptiaco, cataplasmate de tribus farinis dicto, quod sic habet.

℞. Farinæ hordei, fabar. orobi, ana ℥. ij. oxymel. ℔. j. Coquantur ad formam catapl. Cui si addatur farina lupinorum, myrrha, aloë, & absinthium; efficacius erit.

Quod omnino corruptum, & emortuum est, amputandum sectione, aut in vteri procidentia; ligatura in dies magis coarctata, & constricta. Quarum operationum exempla quamplurima habentur à Skenkio collecta lib. 4. obseruationum.

Refert etiam Vuierus in obseruationibus, à se curatam mulierem annorum 25. cui æstuante canicula tuberculum quoddam in sinu muliebri, ex violento forsan mariti concubitu, productum fuerat. Illi autem cum imperitus chirurgus cataplasmata minùs idonea admouisset, intra dies non multos, pars vniuersa putrescere, nigrescere, & emori cœpit, & incredibili celeritate anum versus malum progressum est. Ipse autem sequẽti methodo eius curationem instituit. Primo solani & plantaginis succum vberrimum syringa in vtrũque meatum ter vel quater in die iniecit, deinde horis illis intermediis lini hapsum iis succis, admixto aceto, imbutum applicuit: qui exsuccus eodẽ rursus permaduit liquore. Ac in eiusmodi repetita aliquoties applicatione perseueratum est, donec restingueretur feruor, & desineret putrefactio. Assumebat interim quoque potionem singulis diebus ter ex decocto acetosæ, scabiosæ, pimpinellæ, prunor. damasc. summit. borrag. bugloss. flor. calendulæ, cum aqua, saccharo, & aceto, ad syrupi acidi longi formam apparata. Victus erat paucus, sed refrigerans, & acidus, putredinis occasionem præscindens. Tertio die incendij furia, sæuitiaque putredinis remisit. Quare carnem nigram, mortuamque exiguo forcipe attrahi & circumquaque à viuo, sine doloris sensu, separari, resecarique iussit. Inde reliquum ad viuum vsque ægyptiaco vnguento absumpsit. Eodemque modo ad cicatricis inductionem, vt in aliis vlceribus, progressus est.

Toto curationis decursu cordis roborationi incumbendum est, tam assumptis, quam admotis. Tum etiam enemata emollientia, abstergentia, & refrigerantia, frequenter infundenda, quæ propter viciniam parti affectæ plurimùm opitulantur.

CAPVT XII.

Inflationis & hydropis vteri curatio.

INflatio, seu hydrops vteri fieri solet ex collectione flatus, pituitæ, vel seri intra vteri cauitatem, aut membranas; vndè ventris inferioris tumor emergit, grauiditatem mentiens.

Illius curatio iisdem ferè remediis perficitur, quæ ad hydropis, & chloroseos curationẽ fuere proposita. Quibus etiã peculiaria quædam huic affectui magis appropriata subnectenda sunt. Ac primùm quod ad phlebotomiam spectat, in affectu recenti, à suppressione mensium producto, & plenitudine aliqua adhuc apparente, illa conuenire poterit. Alioqui noxia futura est, cum calor natiuus admodum debilitatus, atque imminutus sit; & contumaces obstructiones, ab humore frigido productæ, hydropis vniuersalis metum incutiant.

Purgatio verò omnino necessaria est, eaque frequenter repetita, quemadmodum in prædictis affectibus præcepimus.

Post sufficientem purgationem, aperientia,

diüretica, & menſes mouentia erunt vſurpanda, in prædictis etiam locis deſcripta, quibus addi poterunt ſequentia.

℞. Rad. apij, & rubiæ tinctor. ana ℥. ß. fol. ſabinæ, matricariæ, pulegij, ana P. j. ſem dauci ʒ. j. Coquantur in iuſculo pulli columbini, & colaturam capiat manè per plures dies.

Ante iuſculi aſſumptionem vna ex ſequentibus pilulis deglutiatur.

℞. Caſtorei opt. myrrhæ, rubiæ tinct. ana ʒ. ß. croci ℈. j. Cum ſucco limon. formentur pilulæ ix.

A quibus medicamentis valido exercitio vtẽdum eſt. Quo quidem non ſolum excrementa in viſceribus, & in corporis ambitu concepta, calore mediante diſſipari poſſunt; verum & totum id quod in vtero continetur, ruptis exercitij vehementia pelliculis, foras euocari poteſt.

Si mulier facilè vomat, bis in ſeptimana vtiliter vomitus prouocabitur. Quo non ſolùm humores ad vterum confluentes reuocabuntur, & educentur; ſed etiam dictæ pelliculæ vtero inhærentes, & interdum aquoſum humorem continentes, motu & agitatione vehementi diſrumpi forſan poterunt, vnde humoris noxij fluxus conſequetur.

Ad dictum humorem in vtero contentum diſcutiendum bolus ſequens erit efficaciſſimus.

℞. Boracis mineralis ʒ. ß. croci ℈. ß. Cum ſucco ſabinæ fiat bolus, bis in ſeptimana ſumendus.

Sudorifica etiam in hoc affectu non parum

proficua ſunt : iis enim humores ſeroſi & pitui-toſi, ſiue in vtero, ſiue in toto corpore contenti, diſcutiuntur & euacuantur.

Interim innatus ventriculi calor roborabitur tam aſſumptis, quàm admotis; in affectuum illius partis curationibus deſcriptis.

Exteriùs verò topica remedia admouenda ſunt ad vterum roborandum, & humores in eo contentos diſcutiendos idonea.

Ac primùm parari poterunt fomenta & ſemi-cupia ex decocto radicum bryoniæ, cucumeris agreſtis, foliorum ebuli, mercurialis, ſambuci, origani, calamenti, abſinthij, rutæ, ſaluiæ, maioranæ, thymi, lauri, pulegij, artemiſiæ, ſe-minum geniſtæ, dauci, cumini, aniſi, fœniculi, baccis lauri & iuniperi, floribus chamomillæ, meliloti, roriſmarini. Ex quibus etiã fieri pote-runt ſacculi decocti in vino albo. Vel decoqui poterunt prædicta, aut eorum nonnulla in lixi-uio cinerum ſarmentorum.

Vt autem meliùs operentur prædicta fomen-ta, applicanda ſunt ante & retrò : ægerque ſu-dare debet, ſi poſſit, in lecto, vel ſtupha com-modè parata. Quod quidem ſemicupij benefi-cio præſtari etiam poterit.

In hydrope flatuoſo fotus ſicci magis erunt proficui, ex ſacculis paratis ex milio, ſale, cumi-no, furfure in ſartagine torrefactis, & vino ir-roratis.

Poſt fotum liniatur infimus venter oleo nar-dino, anethino, rutaceo, abſinthite, abroto-ni. Quæ ſi arte chymica fuerint elicita, mul-

tò efficaciora futura ſunt.

A litu admouebitur emplaſtrum de baccis lauri, vel cataplaſma ex ſtercore vaccino, ouillo, ſeminibus apij, petroſelini, cumini, & melle cocto.

In eundem vſum commendatur pellis recens mactatæ ouis, vino meraciori calido irrorata, & ventri calidè admota.

Clyſteres frequenter iniiciendi ſunt, ex decocto abſinthij, origani, pulegij, rutæ, centaurij, & ſimilibus. Vel ex oleo rutæ, nucum, anethi, & vino albo, aut Hippocratico, aut maluatico. In quibus diſſolue benedictam laxatiuam, diaphœnicum, hieram diacolocynthidos, terebinthinam, confectionem è baccis lauri, mel anthoſatum, & ſimilia.

Iniectiones in vterum, humoribus in eo contentis euacuandis, plurimùm conferre poterunt, in hunc modum compoſitæ.

℞. Rad. aſari ℥. iij. fol. pulegij, calaminthæ, ana M. ß. ſabinæ P. j. mechoacan ℥. j. ſem. aniſi, cumini, ana ℥. ß. Coquantur, & in colat. ℥. vj. diſſolue olei irini & ſambucini, ana ℥. j. Fiat iniectio.

Ad eundem finem peſſaria conficientur ita parata.

℞. Colocynth. & mechoacan, ana ℥. j. ſalis nitri ℈. ß. mellis cocti q. ſ. Fiat peſſarium. Vel

℞. Rad. cyclam. eſulæ, ana ℥. j. ſem. nigellæ romanæ ℥. ß. mellis q. ſ. Fiat peſſarium. Vel

℞. Elaterij ʒ. ß. caricarum contusar. q. s. Fiat pessarium.

Quando inflatio fit à flatibus, maximè conducit suffitus ex nuce moschata, à Solenādro commendatus his verbis. Mulier quædam puerpera, se intempestiuiùs ante tempus debitum ventis committens & aëri, incidit in intolerabiles dolores, neque potuit restitui. Tandem superuenit obstetrix vetula benè exercita. Iussit sibi afferri nuces tres myristicas grossè contusas. Tum supponebat fictilem testam cum carbonibus ignitis ægræ mulieri, & statim insperso nucum myristicarum puluere, testam ita supposuit, vt inspersi pulueris suffitum exciperet pudendis, per infundibulum inuersum. Per superiora eodem tempore eundem suffitum excepit. Qui vbi penetrasset, mulier statim exclamat: Necessario reddenda mihi aluus. Qua voce vix edita, auditus est sibilus & strepitus, qualis eliditur cum puluis tormentarius alicui pyxidi angustæ inclusus, accenditur. Qui spiritus vbi elisus proruperat, in ipso protinùs momento mulier sanitati restituta est. Ista experientia monitus, in simili casu aliquoties postea idem remedij genus admotum, vtile & proficuum inueni sæpenumerò.

In eodem casu vtiliter admouetur cucurbitula vmbilico cum multa flamma, flatus enim egregiè discutit.

In affectu verò humorali cauteria cruribus admouenda, vt per eos fonticulos vteri sentina sensim exhauriatur.

Sic etiam thermæ sulphureæ & nitrosæ à ple-

risq; laudantur, tam potu, quàm balneo. Dummodo insignis feruor iecoris, aut totius corporis non sit illi coniunctus.

Ad vteri dolorem, in hoc affectu sæpè infestantem, commendat Amatus Lusitanus aquam vel decoctum florum chamæmeli ad ℥.iiij. vel v. exhibitum.

Ac denique si à partu inflatio contingat, non opus est alia purgatione, quàm ea quæ per vterum fit. Quæ si non satis procedat, iuuanda est pessariis attrahentibus, & cucurbitulis femoribus affixis, cæterisque remediis in mensium suppressione descriptis. Et si flatus adfuerint, suffitus ex nuce moschata suprà propositus, erit opportunissimus.

CAPVT XIII.

Vteri procidentiæ curatio.

VTeri procidentia, seu prolapsus est situs mutatus vteri, quando ad inferiora descendit, propter ligamentorum suorum ruptionem, aut relaxationem. Ad curationem, vterus in suum locum naturalem retrudendus est, ibidemque continendus; ligamentorum vitium corrigendum. Si nempe disrupta fuerint, agglutinantibus; si relaxata, exsiccantibus, astringentibus, & roborantibus. Quæ omnia sequentibus præsidiis perfici poterunt.

Primò itaque, quò vterus in suum locum faci-

liùs reponatur, aluus & veſica exonerandæ ſunt, ne ceruicem vteri comprimendo, illius reductionem impediant; ſiquidem ceruix vteri recto inteſtino incumbit, ſibique incumbentem habet vterum.

Poſtmodum verò mulier in dorſum ſupina recumbens, diuaricatis cruribus genibuſque ſurſum attractis, manibus vterum introrſum premat; ſurſumque in ceruicem trudendo, ſicque inuertendo adigat, donec in ſinum vſque omnia remearint. Vel ſi ægrè ſuccedat, obſtetricis opera id peragat, vel bacillo craſſiori obtuſo linteis inuoluto hoc faciat, quo & in ſinum profundiùs, quàm ſolis manibus poteſt repelli. Aut vt minùs lædatur, peſſarium ex panno lineo ſæpiùs conuoluto, filoque ſtrictè ligato paretur, & huic vſui accommodetur.

At ſi prolapſus vterus intumuerit, ita vt ſinum denuò ſubire non poſſit; tumor ante omnia erit tollendus. Et ſi inflammatio ſit, quæ huic ſanandæ competunt, erunt adhibenda. Si alia inflatio, quæ eam diſcutiunt, vſurpanda, fotus nimirùm, inſeſſus, & inunctiones emollientes & reſoluentes. Rodericus à Caſtro tumentem vterum betæ decocto abluit, deinde aceto & ſale ſubinde inſperſo, ac ſic imminuto tumore reducit.

Idem Rodericus ſcribit, ad vteri repoſitionem plurimùm conferre, ſi Medicus, vel Chirurgus cauterium actuale, aut aliud ferrum candens manu oſtentet, & in vterum inſerere velle fingat. Ita enim natura contrahitur, & cum ea vte-

rus ipſe, tum etiam quæcumque alia pars extrà prominens. Refert enim quemdam exercitatiſſimum Chirurgum inteſtina per vulnus abdominis exeuntia, hac induſtria repoſuiſſe, cum reliqua remedia non profuiſſent. Candens etenim ferramentum magnum coram patiente manu geſtans, vulneri applicaturum finxit. Cuius rei ſubito terrore inteſtina è veſtigio in ſuum locum retracta fuere.

Auenzoar 2. Theizir, tract. 5. cap. 4. quippiam non abſimile proponit. In principio, inquit, quando apparet hæc ægritudo, Medicus eam leniter poterit curare. Et reducitur omnibus iſtis modis, videlicet manu, ſi vis; & ſi non, fac eam ſupinam iacere, & fac quod aliquis ſedeat ſuper pectus ſuum, & alius ſuper crura: & fac eam terrere, ponendo circa pedes eius aliqua reptilia, ſicut ſunt mures & lacertæ, aut ranæ, vel his ſimilia, ex quibus multùm terrefiat, & velit fugere, trahendo pedes & crura ad ſe, & inde omnia membra, & corpus totum ſimul contrahantur. Et hac de cauſa matrix intrò redibit ad ſuum locum.

Zacutus Luſitanus Auenzoarem ſecutus, ſequentem hiſtoriam proponit, obſeru. 86. lib. 2. Cum, inquit, accederem ad fœminam, quæ ab anno & dimidio vterum prolapſum habebat, cum duritie ſumma. Difficile videbatur, ob tenſionem poſſe ad ſuum locum reduci, maximè cum dicat Auenzoar, in principio hoc opus celebrandum eſſe, cum adhuc vterus non contraxit callum. Multa ſum præſidia pro hoc morbo cu-

rando machinatus. Inſeſſiones adſtringentes, peſſaria, emplaſtra, confectiones. Tandem laborioſè luctatus nihil profeci. Ad hoc præſidium accedo. Suppono mulieris cruribus mures filo alligatos. Quibus poſitis & per femora vagantibus, fœminæ metus ingens incutitur, & repentè (mirabile viſu) vterus in propriam ſedem reducitur. Hoc facto, emplaſtro contra rupturam vteri regioni, & inguinibus appoſito, à malo in poſterum tuta remanſit.

Antequam vterus reponatur, prius inungendus eſt mucagine rad. conſolidæ, vel infuſione gummi tragacanthi. Poſtea aſpergendi pulueres, qui aſperitatem nullam habeant, ne vterum aut illius ceruicem lædant; ſed glutinandi magis, quàm aſtringendi vi polleant. Qualis eſſe poterit in hunc modum præſcriptus.

℞. Thuris, maſtiches, & ſarcocollæ lacte muliebri nutritæ, ana ʒ. j. mumiæ, gummi arabici, acaciæ, hypociſtidis, ana ʒ. ß. Fiat puluis tenuiſſimus, inſpergendus vt dictum eſt.

Idem puluis ad formam vnguenti admoueri poterit, ſi cum dictis mucilaginibus, aut oleo hypericonis aliove conſolidante permiſceatur.

Poſtquam vterus conuenienter fuerit repoſitus, omni arte in ſuo loco continendus eſt, muliere in lecto remanente aliquantulum reclinata, & cruribus extenſis molliter, & ita coaptatis vt vnum alteri incumbat. Ac per aliquot dies in hoc ſtatu maneat, immiſſo etiam lanæ, aut bombacis, vel etiam ſpongiæ fruſtulo in ſinum vuluæ, quod irrigatum fuerit vino auſtero, aut aqua

rosacea, in quibus acacia aut hypocistis dissoluta fuerit.

Ad huiusmodi retentionem iuuandam cucurbitulæ sub mammis & vmbilico cum multa flamma frequenter erunt admouendæ.

Tum etiam benè olentia naribus erunt admouenda, & fœtida genitalibus subiicienda, nisi mulier hystericæ suffocationi sit obnoxia.

Foueantur dictæ partes decocto astringentium, in vino rubro, & aqua ferrata parato.

Semicupium etiam ex eodem decocto à Practicis vsurpatur. Quod tamen cautione indiget. Periculum enim est, ne ex illo situ vterus denuò prouoluatur extra suam sedem, potissimùm in principio, dum adhuc recens est affectus. Vbi autem diutiùs ægrotantem detinuerit, eaque conuenienti subligaculo præmunita fuerit, non parùm conferre poterit.

Post semicupium suffitus etiam erit vtilissimus, ex thure, mastiche, sandaracha, & rosis rubris paratus. Alij verò commendant, tanquam specificum, suffitum ex pelle anguillæ sale conditæ.

Iniectiones in vterum multò efficaciùs operabuntur, iis remediis quæ exteriùs admouentur: eæque componentur ex decocto fotus aut semicupij.

Linimenta & emplastra hic etiam conuenient, qualia in fluxu mensium immodico, & fluore albo fuere descripta, & infra etiam ad abortum præcauendum proponentur.

Per os assumptis medicamentis astringentibus

& roborantibus vteri retentio etiam adiuuari poteſt. Et inter illa puluis ſequens ſæpè ſumptus huic affectui peculiariter accommodatur.

℞. Rad. tapſi barbati ℥. ij. fol. myrti, ſem. paſtinac. domeſticæ, ana ℥. j. raſuræ cornu cerui ℥. ß. cineris conchar. ℥. j. coralli rubri ℥. ij. Fiat puluis. Doſis ℥. j. cum vino auſtero.

De aſtringentibus hiſce medicamentis tam internis, quàm externis; hoc obſeruandum, cautè eſſe vſurpanda, ſi menſtrua ſtatis periodis adhuc profluant; ne ſupprimantur, & grauiora mala indè oriantur. Tempus autem huiuſmodi remediis magis idoneum eſt, vbi fluxus menſtruus præteriit.

Iſta remedia per duodecim aut quindecim dies erunt continuanda. Simulque cura eſt habenda, ne aluus pigrior ſit, aut laxior. Si enim fæces duræ ſint, vterus in iis egerendis facilè præcipitatur, & fluida nimium aluus ligamenta vteri relaxat.

Dum prædicta remedia vſurpantur cauſæ antecedenti occurrendum eſt, iis quæ humores pituitoſos, vteri ligamenta relaxantes, euacuare & diſcutere valent.

Ac primùm purgationes conuenientes inſtituere oportet. Quæ tamen non ſint perturbantes & violenter operantes, ne vterum de nouo præcipitent, adductis in eas partes affatim humoribus.

Nonnulli vomitum probant, quod humorum fiat reuulſio ad ſuperiora. Et eo nomine quidem eſſet proficuus, ni alia ratione eſſet metuendus.

Quod nimirum magno conatu perficiatur, & non minùs quam ſternutatio vterum propellat. Imò verò docuit experientia, nihil eſſe efficacius ad partum difficilem, & fœtum citò excludendum, quàm vomitorium exhibitum.

Poſt ſufficientem purgationem decoctum guaiaci per tres hebdomadas exhibendum eſt, vt ſingulis diebus manè ſudor eliciatur. Veſperi autem fotus imo ventri adhibeatur & ſaluia, origano, maiorana, thymo, matricaria, tanaceto, abſinthio, ruta, roſis rubris, radicibus cyperi, calamenti, nucibus cupreſſi, & ſimilibus decoctis in aqua fabrorum, & vino rubro. Poſt fotum ſuffitus & linimenta ſupra deſcripta adhiberi poterunt.

Loco ſudorifici, vel etiam poſt vſum illius, thermæ ſulphureæ, quales ſunt noſtræ Balerucanæ, erunt præſtantiſſimæ: earumque vſu multas conualuiſſe compertum eſt.

Vt autem à procidentia, quæ facilè iterùm recurrit, fœmina ſecura ſit: aut ſi nulla perfectæ curationis ſpes ſit, ſubligaculum adhibendum, quod vulgò *Zona Hippocratis* nominatur. Hoc enim munitæ mulieres, ſine prolapſus periculo ambulare, & munia quotidiana exercere poſſunt; tum vterus ab externo frigore defenditur. Paratur autem ad eum ferè modum, quo faſciæ ad herniam parari ſolent.

Peſſaria quoque in deploratis vteri procidentiis vtiliſſima ſunt, quæ à nonnullis componuntur ex ſubere ſatis oblongo, & cera ſuperinducta. Alij ex ſola cera conficiunt, & ex iis nonnulli

forma rotunda, alij ouali, quadrata, triangulari, aliave forma. Quæ in ipsam vteri cauitatem inducuntur, & nunquam eximuntur; atque vterum in suo loco retinent; ita tamen vt mulieres omnia munia consueta exerceant, cum viris sine incommodo coëant, concipiant, vtero gerant, & pariant. Quod pluribus exemplis confirmatur à Francisco Rosseto de partu Cæsareo sect. 6. cap. 5. & Bauhino in appendice ad Rossetum. Quæ omnia ad verbum transcripta sunt à Skenkio & Sennerto, capitibus propriis, vbi videri possunt.

CAPVT XIV.

Clausuræ vteri curatio.

VTeri clausura in tribus locis fieri solet, scilicet in osculo vteri interno, in eiusdem ceruice, & in osculo anteriori, quod vulua nominatur. Generatur verò aut à prima conformatione, quando membrana quædam vteri orificio aut ceruici obtenditur in virginibus, quæ idcircò imperforatæ nominantur. Vel à vulnere aut vlcere præcedente, quibus coalescentibus, fit parietum ceruicis vteri, aut labiorum coalitus. Vel à tumoribus meatum interiorem obturantibus. Vel denique à compressione, strictura aut distorsione, quæ pudendi virilis, & seminis ingressum præpedire solent.

Curatio illius cùm à Chirurgia maxima ex parte

petatur, ideò eam paucis expediemus.

Si à primo ortu clausura vteri contracta fuerit, simplici sectione aperienda est. Cuius modus ampla narratione describitur à Sennerto cap. proprio.

Si verò ex vlcere clausura ortum duxerit, vt in lue venerea contingit; aduertendum est, an sit tantum carnis excrescentia, meatum non omninò claudens; an integer parietum ceruicis aut labiorum coalitus. Si enim caro tantùm excreuerit, tentandum est, præmissis euacuationibus cõuenientibus, primùm carnis augmentũ prohibere siccantibus & discutientibus medicamentis; postmodum carnem eandem imminuere medicamentis ex thure, aristolochia, cortice thuris, rosis, balaustiis, mastiche, myrrha, aloë, & similibus. Quæ si non sufficiunt, ad carnem absumentia minùs dolorifica transeundum est, vt alumen vstum, vnguentum ægyptiacum & similia. Ac tandem, si ne hoc quidem modo consumptio obtineri possit, caro in gyrum præcidenda instrumento illo, quo polypi tolluntur. Si verò ceruix vteri omninò coaluerit, tentandum est vlcus nouare, & medicamentis prædictis carnem superfluam tollere. Sin minùs, sectio instituenda est, eo prorsus modo, quo naturalis ceruicis vteri coalitus curatur.

Si à tumore aliquo meatus vteri occludatur, propria remedia illi decernenda sunt, qualia in vteri inflammatione, scirrho, & cancro fuere proposita.

Si fiat à compressione ceruicis vteri, vel osculi illius

illius interioris, causa comprimens auferenda est; quæ varia esse potest, nimirùm calculus vesicæ, tumor recti intestini, omentum pinguius, crura aut femora distorta, ac diuaricata, quorum curationes à suis locis repetendæ.

In strictura, quæ potissimùm fit à duritie, vel siccitate; agendum est humectanctibus, emollientibus, & laxantibus, semicupiis, fotibus, linimentis, & pessariis: sicque relaxata parte, immittatur cannula plumbea, vel argentea, vel ex cera alba optimè concinnata, & butyro aut oleo emolliente irrigata, quam perpetuè gestet, vel saltem noctu dum decumbit, & interdiu immittatur pessus ex cotone, conuenienter constructus, & inunctus vnguento de althæa, vel simili.

In distortione eadem ferè curandi methodus obseruanda est, & cannula ita sit conformata, vt in contrariam partem distortionis molliter deflectat: sicque vteri ceruix ad locum debitum paulatim reducetur.

CAPVT XV.

Sterilitatis curatio.

STerilitas, seu generationis impotentia in mulieribus quatuor modis solet contingere, nimirùm si non recipiant conuenienter virile semen. Si non retineant iam receptum. Si retentum non foueant & conseruent. Ac denique si

non nutriant dictum semen ad formationem & incrementum embryonis.

Receptionem impediunt, primò genitalium partium angustia, ob ætatem iuuenculam, paruam staturam, ætatem prouectiorem, quæ callosas reddit istas partes, & coarctatas; crurum distortionem, & nimiam omenti pinguedinem. Secundo frigida vteri intemperies, ob quam fœminæ nullam percipiunt in coitu voluptatem, neque os vteri aperitur ad semen recipiendum. Tertiò odium inter coniuges. Quia vbi mens est auersa ab eiusmodi voluptate, refugiunt spiritus ad interiora, vnde vteri constrictio sequitur. Quartò obstructiones, vel astrictiones illarum partium, vt tumores, vlcera, clausuræ, distortiones.

Retentionem seminis impediunt, vteri humiditas nimia, fluores albi, vlcera, cicatrices grandiores.

Non fouetur & conseruatur semen in vtero, propter eiusdem quamlibet intemperiem, calidam, frigidam, humidam aut siccam. Et interdum ob dispositionem quandam occultam, quæ semen in vtero potiùs corrumpit, quàm perficit. Quæ vel natiua est, vel ascititia ex assumptis quibusdam pharmacis, quæ abdita vi sterilitatem inducere creduntur, vt de lapide gagate, osse de corde cerui, vulua capræ, aut mulæ, sapphiro, smaragdo, caphura noctiluca & similibus traditur. Ad quod etiam genus maleficia & incantationes reuocare possumus.

Non nutritur semen ex defectu sanguinis

huic operi destinati, vt in nimis iuuenculis, aut vetulis, tabidis & marcore confectis; in viraginibus & calidioribus, quæ vniuersum sanguinem absumunt; in gulosis & ebriosis, quæ crudum sanguinem & prauum generant huic vsui ineptum; in hydropotis aliquando, quæ se magna aquæ copia & intempestiuè ingurgitant, quia serum potius, quam sanguinem laudabilem producunt; ac denique in obstructionibus, alioque insigni vitio præcipuorum viscerum; quorum ratione conueniens & laudabilis succus ad vterum non confluit.

Neque omittendum est, præter dictas causas, quandam seminum & temperamentorum inter coniuges improportionem, generationem non raro impedire, nullo alio sensibili defectu apparente; ita vt multæ mulieres, quæ in primo coniugio steriles visæ fuerant, in secundo conceperint, quanuis maritus prior ex alijs mulieribus prolem suscepisset.

Præterea, antequam sterilitatis muliebris curatio suscipiatur, aduertendum est diligenter, num viri culpa aut defectu generatio impediatur. Frustra enim mulier multorum remediorium vsu torqueretur.

Ad curationem huius affectus, quæcumque ex causis prædictis eum producere videntur, earum remotioni incumbendum est.

Ac primùm angustia partium genitalium ob ætatem iuuenculam, curatione non indiget: siquidem ætatis progressu ad conuenientem amplitudinem reducitur.

Interim tamen coitus abſtinentia neceſſaria eſt: illo enim præmaturo partes iſtæ à naturali conſtitutione deiiciuntur.

Quæ verò à parua ſtatura aut ætate prouectiori procedit, incurabilis eſt. Tentari tamen poterit emollientibus, & relaxantibus medicamentis adhibitis, ſi adhuc menſtruæ purgationes profluxerint.

Nimia obeſitas extenuante victus ratione, & conuenientibus euacuationibus erit corrigenda.

Si ex praua victus ratione ſterilitas dependere videatur, vt in guloſis, ebrioſis, aut hydropotis; ad exactam viuendi normam huiuſmodi mulieres reducendæ ſunt; omniſque exceſſus tum cibi, tum potus, protinus circumcidendus.

Viragines & robuſtiores mulieres, ad naturam virorum quodammodo accedentes, vt reddantur aptæ generationi, effœmininandæ ſunt omni artificio, & ad mores ſexui congruos efformandæ, interdictis omnibus eduliis craſſioris ſucci, laboribus & exercitationibus, ac procurato conuenienti menſtruorum fluxu, vt illius immoderata copia eneruentur, ac molleſcant. Tunc ſi menſtruorum fluxus ad id non ſufficiat, frequenti purgatione, ac venæ ſectione imminuantur humores, & balneis ſępiùs iteratis, aliiſque alterantibus totus habitus humidior & frigidior reddatur.

Si ab vteri clauſura, diſtortione, obſtructionibus, tumoribus, aut vlceribus ſterilitas pro-

ducta fuerit, illis prouidendum eſt, remediis in illorum affectuum curationibus propoſitis.

Quæ ab occulta quadam diſpoſitione, eaque natiua dependet, incurabilis eſt; eaq; ſedulò explorandа, ne fruſtra remedia vſurpentur. Quod fieri poteſt multis experimentis ab Auctoribus propoſitis, quorum præcipua in hunc modum ſe habent.

Hippocrates Aph. 59. ſect. 5. Si mulier, inquit, non conceperit, ſcire autem velis ſi conceptura ſit, pannis circumtectam infernè ſuffias; & ſi odor videatur per corpus ire ad nares & os, ſcito quod ipſa non ex ſe ipſa ſterilis eſt.

Idem fœminam fœcundam naſci putat, ſi caput allij deraſum & purgatum in vterum ſubdatur; Si tunc poſtridie odor ad os peruenerit, eam ad conceptionem aptam; ſin minùs, ineptã eſſe.

Vel galbanum igni emollitum, ſericoque incluſum muliebris vteri orificio nocte indito, caputque totum linteolo odorato obligato: mane ſi vertex muliebris galbanum redolet, mulier probè purgata, & fœcunda erit.

Idem experieris, ſi parum balſami aqua admixtum, bombace exceptum, in vterum immiſeris, femorique alligaueris. Quod ſi tunc vterus traxerit, fœcunditatis eſt probatiſſimum ſignum.

Amatus Luſitanus, ſequens, vt probatiſſimum, commendat. Capit coaguli leporis ℥. j. quam aqua calida diſſolutam, mulieri in aqua calida exiſtenti ieiuno ventriculo propinat. ſi mulier tunc ventris dolores ſentit, fœcundam; ſin minùs, ſterilem illam pronunciat.

Multi quoque ex vrina sterilitatem colligere volentes, eam hordeo affundunt. Hoc intra decimum diem si germinet, pro fœcunditatis nota; si non germinet, pro sterilitatis certo argumento agnoscunt.

Alij denique siliquis, vel furfuri vrinam affundentes, sterilitatis notam ex eo obseruant, si vermes in eo generari videant.

Quanquam hæc indicia non omnimodam habeant certitudinem, iis tamen aliquando vti cõguntur Medici in gratiam principum, & magnatum, quibus licet diuortium sterilitatis causa facere.

Si à maleficio, aut incantatione, aut occulta pharmacorum vi sterilitas inducta fuerit, perexiguus est medicinæ locus: sed ad preces atque orationes confugiendum est; quæ à viris pietate præstantibus ardenti animo fusæ, diuinum auxilium eliciunt.

Aduersus tamen pharmaca, occulta vi sterilitatem inducentia, nonnulla proponuntur ab Autoribus amuleta, quæ proprietate quadam malignæ huic qualitati aduersantur. Vnde voluit Cardanus, priapum lupi gestatum omnes illas fascinationes dissoluere. Alij valdè commendant adamantem & hyacinthum. Antiqui hypericum vocabant fugam dæmonum. Eadem vis etiam tribuitur scillæ, eryngio, rutæ, sagapeno, aliisque ab vtroque coniuge gestatis. Deinde huic negotio plurimùm conducere certum est, vt huiusmodi fascinati confidenti animo ista conentur maleficia & incantationes aspernari.

Tum (ſi auctor maleficij ignoretur) vt locorum mutatione, domos, cubilia, veſtes, & reliquam ſupellectilem relinquant;in quibus vis illa venefica & faſcinatoria ſæpè abſconditur.

Si calidior intemperies ſterilitatis cauſa fuerit, eadem curatio adhibenda eſt, quæ in calida iecoris intemperie fuit propoſita. Quod ſi maior fuerit caliditatis exceſſus, ad ea erit recurrendum, quæ pro furore vterino fuere deſcripta. In quibus tamen remediis caphura non admittenda eſt, quia fœcunditati plurimùm nocere creditur.

Siccitas immodica conceptionem impediens, curabitur victu analeptico; & ſi maior ſit conſumptio, ad curam hecticorum erit reuocanda, videlicet lactis vſum, balneum frequens, & ſimilia.

At verò omnium frequentiſſima ſterilitatis cauſa eſt frigida, & humida intemperies totius corporis & vteri; quam fluores albi ſæpiſſimè comitantur; eorumque curatio ſpecialis ex proprio capite deſumenda. Peculiariter verò dictis intemperiebus ſequentia adhibebuntur remedia, quæ à prudenti Medico variari poterunt, ita vt magis vel calefaciant, vel exſiccent, prout vel frigiditas, vel humiditas magis in vitio fuerit.

Ac primùm humores pituitoſi in corpore reſtagnantes, euacuandi ſunt purgantibus medicamentis, diureticis, & ſudorificis. Nec non reuulſiones quædam inſtituendæ ſunt cauteriis, brachiis, ceruici aut cruribus adhibitis. Tum partes

principes roborandæ theriaca, mithridatio, tabellis aromatici rosati, confectione alchermes & similibus. Nec non purgationes per interualla repetendæ, si cacochymia redundare videatur.

Postmodum ad ea veniendum est, quæ proprietate specifica vterum roborare, conceptionem adiuuare, & veneri stimulos addere nata sunt; quorum innumeræ apud Autores describuntur formulæ. Nos præcipuas hic seligemus.

Ac primùm opiata in hunc modum componi poterit.

℞. Radic. eryngij & satyrionis saccharo condit. ana ℥. j. zinziberis viridis conditi ℥. ß. auellanar. nucleor. pini, pistacior. ana ʒ. vj. nucem moschat. saccharo condit. num. j. sem. erucæ, & nasturtij, ana ʒ. ij. cineris priapi tauri, renum scincor. & rasuræ eboris, ana ʒ. j. confect. alchermes ʒ. iij. diambræ, & diamoschi dulc. ana ʒ. j. ß. ambræ gris. ʒ. ß. Cum syrupo conditura cortic. citri, fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem vnius castaneæ in introitu lecti, bis aut ter in septimana, superbibendo vini generosi, vel Hippocratici parum.

In forma pulueris sequentia exhiberi poterunt.

℞. Sem. erucæ, sileris montani, ana ʒ. ß. rasuræ eboris, cinam. nucis moschat. ana ʒ. j. moschi, in iis quæ ferre eum possunt g̃. iij. santali albi ʒ. iij. Misce, fiat puluis, detur ʒ. j. ex vino generoso. Vel

℞. Sem. erucæ, pastinacæ syluestris, cinam.

nucis moſchat. pulueris electar. diambræ, & diamoſchi, ana ʒ. j. matricis leporis, teſticuli apri, priapi cerui, garyophyllor. ana ʒ.ß. moſchi, ambræ, ana g̃. vj. ſacchari ad pondus omnium. Miſce, fiat puluis, doſis ʒ. ij. cum vino generoſo.

Summæ efficaciæ creditur ſecundina mulieris exſiccata, & in puluerem redacta, ad ʒ. j. exhibita.

Alij pro ſecreto habent puluerem ex hepate & teſticulis porcelli, quem ſolum ſcropha edidit: eumque ſterilitatem arcere aſſerunt, tam in viris, quam mulieribus.

Matthiolus in Dioſcoridem ammi ſemen prædicat his verbis.

Ammi legitimi ſemen, quod ex Alexandria affertur, mirificè præſtat ad mulierum ſterilitatem. Nam compertum eſt huius tantum ſeminis auxilio plures prolificas effectas. Siquidem ſi propinetur manè dragmæ pondere ex vino meraco, aut carnium iure in tenuem puluerem contritum, alternis diebus, tribus horis ante cibum, futuram pollicetur prolem. Sed oportet maritum cum vxore rem habere iis tantum diebus, in quibus illa ſemen non ebiberit.

In quibus mulieribus viſcerum calefactio timetur, raſura eboris erit vtiliſſima, ad ʒ. j. cum vino albo ſumpta, per quatuor aut quinque dies poſt purgationem menſtruam.

Eſſentia ſatyrionis à Crollio deſcripta hic maximè excellit, ſi ea ad ℈. j. vel ij. vſque ad ʒ. j. in vino maluatico exhibeatur.

Eiusdem satyrionis sal est etiam valdè efficax ad ℈. ß. cum vino maluatico, post purgationes menstruas exhibitum.

Decocta varia in eundem vsum componi solent. Efficacissima sunt quæ sequuntur.

℞. Rad. eryngij ℥. j. artemisiæ, nepetæ, ana M. j. Coque in vino albo. Detur cyathus vnus manè & vesperi cum ʒ. j. trypheræ magnæ sine opio, per dies nouem.

Querceranus sequens maxime commendat.

℞. Testiculorum arietis præparatorum in vino, & exsiccatorum, matricis leporis eodem modo præparatæ, & exsiccatæ, macis, cinnam. garyophyllor. zinzib. albi, sem. ameos, ana ʒ. ij. croci ʒ. j. ß. medullæ nucum communium, auellanarum, pistaciorum, ana ʒ. iij. Contundenda contundantur, & tandem coquantur in ℔. ij. vini maluatici ad 3. partis consumptionem. Huius decocti capiat post mensium fluxum ℥. iij. vel iiij. manè tribus horis ante cibum, idque tribus diebus consequentibus; quarta verò marito iungatur.

Aqua stillatitia sequens est etiam valdè efficax.

℞. Cinam. garyophyll. nucis moschat. macis, ana ℥. j. cubebarum, piperis longi, galangæ, zedoariæ, sem. ammi, seseleos, ana ℥. ß. gran. iuniperi ʒ. j. vini albi generosi, aquæ rorismar. maioranæ, melissæ, ana q. s. Stent in digestione sex diebus, & posteà destillentur, ac mane & vesperi coclear. ij. vel iij. exhibeantur.

Pena & Lobellius, maioranæ tenuioris, delicatioris, & minutæ vocatæ oleum stillatitium

coagulo leporino remiſtum, & moſchi tantillo, tanquam arcanum proponunt, conceptui facilitando nulli reſerandum.

Si mulier ſaluiæ hortenſis ſucci heminam cum modico ſale potauerit quarta à menſtruæ purgationis die, deinde poſt horæ quadrantem viro ſe commiſcuerit, infallibiliter eam concipere multi graues viri teſtantur. Quo remedio etiam, poſt magnam peſtilentiam, Ægyptias fœminas ad multam ſobolem perueniſſe Aëtius teſtatur.

Prædictis remediis internis topica erunt adiũgenda. In quorum vſu diligenter erit obſeruandum, priuſquam de exſiccatione, aſtrictione, & corroboratione vteri cogitemus, vt attrahantur priùs ſordes, & expurgentur in illius cauitate contentæ; ne vel in partes nobiles refluant, vel illius ſubſtantiæ magis affigantur. Priùs igitur vterum expurgantia immittenda ſunt, in hunc modum compoſita.

℞. Diaphœnic. & hieræ picræ, ana ℥. ß. terebinthinæ ℥. j. mellis mercurialis ℥. j. caſtorei ʒ. j. Miſce, & ad conuenientem conſiſtentiam artificioſè reducantur, & fiant peſſaria in vterum immittenda. Vel

℞. Hieræ picræ ℥. ß. agarici trochiſcat. puluerat. ireos Flor. ana ʒ. j. mithridatij veteris & diaphœnici, ana ʒ. ij. Cum ſucco mercurialis fiat peſſarium linteo obuolutum, quod immitti debet hora ſomni & per duas aut tres horas detineri.

Si vterus magna excrementorum copia luxuriet, peſſarium validius immittendum erit, præ-

missa iniectione sequenti.

℞. Fol. absinthij, artemis. mercurialis & rutæ, ana M. j. ß. pulpæ colocynth. ℈. j. agaric. trochisc. ʒ. ß. zinzib. & myrrhæ, ana ℈. j. Fiat decoctio in aqua, & vino albo ad ℔. j. in qua dissolue mellis rosac. ℥. ij. Iniiciantur huius decocti ℥. iij. in vterum, continuando per tres aut quatuor dies, mane, & dum ibit cubitum, post fluxum menstruorum. Posteà immittatur pessarium sequens.

℞. Hieræ picræ, & benedictæ laxat. ana ℥. j. pulpæ colocynth. agarici trochiscat. ana ʒ. ß. spicæ nard. sem. nigellæ rom. & fol. sabinæ puluer. ana ʒ. j. Incorporentur cum melle anthosato, & includantur panno serico. Fiant pessaria, quorum vnum immittatur in vuluam dum ibit cubitum, & ibi maneat per duas horas, deinde abluatur pars vino albo.

Ad vterum roborandum, astringendum, & exsiccandum sequentia vsurpari poterunt.

℞. Rad. aristol. rotundæ ℥. ß. ligni aloës ʒ. iij. nucum cupressi, & rad. cyperi, ana ʒ. ij. calami aromat. ʒ. j. ß. fol. dictamni cretici, satureiæ & fol. myrti, ana M. j. myrrhæ electæ, styrac. calamit. & benjoini, ana ʒ. ij. ß. flor. stœchad. anthos, & maioran. ana P. j. Coquantur in s. q. vini albi generosi. In colat. ℔. j. ß. dissolue trochisc. de alipta moschata ʒ. ij. ambræ griseæ & moschi, ana g̃. vij. zibetæ g̃. v. Fiat iniectio manè & serò calidè per aliquot dies.

Ante vel post iniectionem suffumigium sequens vsurpari poterit.

℞. Trochisc. galliæ & aliptæ moschat. ana ʒ. ij. styrac. calamit. benjoini, & ladani puri, ana ℥. ß. ligni aloës & rhodij, ana ʒ. j. sem. nigellæ rom. cubebar. & garyophyll. ana ℈. iiij. succini & gummi tacham. ana ʒ. j. ß. macis ʒ. ß. Fiat omnium puluis, ex quo cum aqua flor. arantiorum, in qua eliquatum fuerit gummi tragac. formentur trochisci: quorum vnus aut alter supra prunas iniiciatur, & fumus excipiatur per infundibulum.

Pauperes suffumigentur cum æquis partibus myrrhæ, thuris, ligni aloës, storac. benjoin. cinnam. & garyophyllor. Post iniectionem & suffumigium sequens immittatur pessarium.

℞. Thuris, mastiches, ana ʒ. ij. trochisc. galliæ, & aliptæ moschat. ana ℈. iiij. radic. bistortæ, nucum cupressi, rasur. eboris & rosar. rubr. ana ʒ. j. styrac. benjoini, & ladani, ana ℈. ij. calami aromat. & cyperi, ana ʒ. ß. Malaxentur cum aqua flor. arantiorum, deindè cum panno lineo raro formentur pessaria duo debitæ magnitudinis; quorum vnum immittatur in introitu lecti, illito illius apice oleo nucis moschatæ cum zibeta permixto.

Cæterum de allio hortensi referunt, si cum oleo de spica conteratur, & in linteum rarum, oblongi sacculi modo conformatum, intrudatur, ac in vuluam profundè pellatur, cessantes menses potenter moueri, & vterum mira volupprate affici, ac repurgari: vt hinc multis facta sit via ad conceptionem, longo tempore desperatam.

Ante iniectiones roborantes & suffumigia potest vsurpari semicupium per horam ante lecti introitum, idque in hunc modum compositum.

℞. Rad. bryoniæ, imperat. valerian. ireos, enulæ campan. ana ℥. iij. fol. maioran. artemis. nepetæ, pulegij, mercurialis, saluiæ, lauri, ana M. iiij. baccar. lauri & iuniperi, ana ℥. j. Coquantur pro semicupio.

At verò pro balneo thermæ sulphureæ, & bituminosæ præstãtissimæ sũt, & ad eas quamplurimæ mulieres, tanquam ada zylum, confugiunt.

Post balneum & suffitum regiones pubis, & perinæi inungendæ sunt sequenti linimento.

℞. Olei nardini & moschatelini, ana ℥. j. ß. ol. cheirini ℥. ß. pulu. electarij diambræ, & diamoschi, ana ʒ. j. ß. styrac. liquidæ ʒ. j. zibetæ ℈. ß. moschi, ambræ gris. ana g̃. vj. ceræ albæ parùm. Misce, fiat linimentum, quo inunguntur dictæ partes, & interius inungatur zibeta, aut balsamo Indico naturali. Vel tempore coïtus viri penis zibeta inungatur.

Tandem emplastra perinæi, & lumborum regioni applicentur, quæ gestentur continuò, vel singulis noctibus vsque ad vltimam, qua menses erumpere solent, septimanam. Eaque in hunc modum parabuntur.

℞. Massæ emplastri pro matrice ℥. iiij. massæ emplastri de mastiche ℥. ij. gummi tachamacha, & caragnæ, ana ℥. j. pulu. rad. tormentil. & bistortæ, ana ʒ. iij. pulueris myrtill. ʒ. ij. pulu. aromat. rosat. ℈. iiij. Malaxentur cum ol. cydonior. admixta ʒ. j. ol. nucis moschat. Extendantur su-

per alutam, & formentur duo emplaſtra; quorum vnum ſit rotundum, pectini admouendum; alterum quadratum, lumbis applicandum.

CAPVT XVI.

De morbis acutis & chronicis prægnantium curandis.

NVlla eſt diuerſitas in affectuum, prægnantes mulieres obſidentium, curationibus, niſi circa magna remedia, venæ ſectionem ſcilicet, & purgationem; quibus addi poſſunt medicamenta per alias etiam vias euacuantia, nimirùm menſes mouentia, diüretica, & ſudorifica. Quia nimirùm metus eſt, ne ab huiuſmodi euacuationibus abortus concitetur. De his ergo tantùm hîc agere conſtituimus, reliqua ad pecularia cuiuſque morbi capita reiicientes.

Ac primùm quod ad venæ ſectionem ſpectat, ſtatim opponitur Aphoriſmus Hipp. 31 ſect. 5. Mulier vtero gerens ſanguine ex vena miſſo abortit, & præcipuè ſi fœtus ſit grandior. Et ratio redditur à Galeno in comment. quia ſanguine detracto fœtus ſuo fraudatur alimento, vnde abortus conſequitur. Ex altera verò parte in pluribus prægnantium morbis, præcipuè verò acutis, vt pleuritide, peripneumonia, febre continua, & ſimilibus, phlebotomiam eſſe neceſſariam, & poſſe adminiſtrari, non ſolùm primis, ſed etiam mediis, imò & interdum poſtremis

grauiditatis mensibus, vsu quotidiano ostenditur. Eaque omissa, tum mater, tum fœtus in summum vitæ discrimen coniicitur. Et huic posteriori sententiæ seniores Medici suffragantur, neque ab Hippocratis & Galeni mente dissentiunt. Ea enim tantùm de causa mulierem grauidam secta vena abortire voluerunt, quia extracto sanguine subtrahitur alimentum fœtui. Si igitur talis venæ sectio dari potest, qua fœtui alimentum non subtrahatur, nullum ex ea imminebit abortus periculum. Talis autem datur primùm in prioribus gestationis mensibus, dum fœtus est minor, & minori alimenti copia indiget; tunc enim ipsi alimentum non subtrahitur, præsertim si quædam plethoræ indicia apparuerint. Sicque à primo mense vsque ad quintum venæ sectio tutò administrari poterit. In mediis verò & postremis mensibus, maiori circumspectione opus est; quia fœtus maior. maiorique egens alimento, non ita tutò phlebotomiam ferre potest. Attamen si mulier sanguine abundet, & copiosa admodum non fiat venæ sectio, tutò potest mitti sanguis, quia hinc sedabitur morbus: nec tantum alimentum fœtui subtrahetur, vt hinc mulier abortum incurrat. Si autẽ aliter videatur sensisse Hippocrates, animaduertatur quod modo longè diuerso nos venam secamus, ac antiqui faciebant, qui ad libras, nos verò ad vncias mittimus. Imò verò ad præseruandas mulieres ab aborsu, nullum est præstantius remedium, quando is contingit ex nimia sanguinis copia fœtum obruente, & suffocante, in

in fœminis, quæ, extra grauiditatem, menſtruis temporibus copiosè eum per plures dies expurgant. Sic Petrus Salius Diuerſus lib. de morbis particularibus cap. 22. Teſtor ego, inquit, me plurimas ab abortu, in quem frequenter incide-rant, ex ſola ſanguinis miſſione primis menſibus facta, præſeruaſſe. Non ita tamen cenſendum eſt de hac ſanguinis miſſione, vel moderata, vel parca in vtero gerentibus adminiſtranda, vt vnquam non veniat etiam in vſum, ſi copiosè fiat. Interdum enim in vltimo menſe copioſa ſanguinis miſſio facta, non ſpernendum attulit iuuamentum. Et ego aliquando hanc venæ ſectionem copiosè factam in vltimo menſe, inſtante partus tempore, dum vtero gerentes ardenti conflictarentur febre, plurimoque abundarent ſanguine, tentaui; & hinc remiſſionem febris, ac partus accelerationem ſperans, vtrumque ex ſanguinis miſſione conſequutus, ſumma cum vtilitate adminiſtraui, fœtumque & matrem vnà periclitantem ex hoc ſolo remedio ſaluaui. Quod remedium in aliquibus prætermiſſum, & à Medicis verba ſolùm Hippocratis, & non ipſam rem ponderantibus, neglectum, fuit in cauſa, vt conceptus ſæpè vnà cum matre, à plenitudine & feruore ſanguinis ſuffocatus, miſerabiliter perierit. Hæc Salius. Amatus Luſitanus curat. 57. ſect. 1. mulieri annos octodecim natæ ſemeſtrem vterum gerenti, & cauſone laboranti, quater venam aperuit cum fœlici ſucceſſu. Et Rod. à Caſtro lib. 3. de morbis mulierum, cap. 21. ſcribit, ſe mulieri Vliſſiponenſi in

octauo menſe pleuritide correptæ, & ab aliis Medicis pro deplorata relictæ, quater etiam ſanguinem miſiſſe: eamque conualuiſſe, ac filium ſanum peperiſſe. Ac denique, ſi nobis aliquid ex propriis experimentis depromere liceat, ſequẽtem hiſtoriam, quæ inſignis eſt, & notatu digniſſima, hic annotabimus. Vxor Ioannis Vieulès ciuis Monſpelienſis, tres aborſus conſequentes paſſa fuerat variis temporibus geſtationis: dum quartò grauida eſſet, circa finem menſis ſecundi, correpta eſt iiſdem ventris, & lumborum doloribus, qui aliorum aborſuum prodromi eſſe conſueuerant. Vocatus ad eam, & aduertens mulierem ſanguineo temperamento præditam, & plethoricam, ſtatim ſanguinem mitti iubeo ad ℥. viij. & intra dimidiam horam prædicti dolores omninò quieuerunt: & mulier ita benè habuit, vt reliqua remedia, ad præcautionem aborſus à me præſcripta, admittere noluerit. Illa autem ſymptomata apparuerant eo prorſus tempore, quo ipſa extra grauiditatem menſtruas purgationes pati conſueuerat. Tertio demum grauiditatis menſe, eadem periodo, ſimilia redeunt ſymptomata. Illa me ſtatim vocatum, rogat vt iterum venæ ſectionem præſcriberem, cum præterito menſe adeò præſentaneum leuamen ab ea percepiſſet. Me igitur votis ipſius annuente, ſanguis denuò mittitur, pari prorſus euentu. Quarto itidem menſe, quinto, ſexto, ſeptimo, & octauo, iiſdem ſymptomatis periodicè recurrentibus iterata fuit phlebotomia, & mulier ſtatim liberabatur. Vltima phle-

botomia celebrata fuit octo diebus ante principium noni mensis, cum eodem fructu; & circa finem noni mensis dicta mulier peperit filium vitalem, & benè habitum.

Non est tamen quod hisce exẽplis persuasus iunior Medicus audacior fiat in sanguine mittẽdo postrem. gestationis mẽsibus. Sed morborum & mulierum habitus diligenter oportet circunspicere, vt illis remedia conuenienter aptari valeãt. Hoc perpetuò in memoriam reuocans, peccata omissionis leuiora esse peccatis commissionis: & satius esse in re dubia infra subsistere, quàm vltra debitos limites progredi. Attamen vbi manifestas sanguinis mittendi indicationes intuetur, præmonitis astantibus, multò maius ex morbi sæuitia, quàm ex venæ sectione, tum abortus, tum vitæ matris ac fœtus imminere periculum; audacter sanguinem detrahet; hoc nihilominùs aduertendo, vt sanguinis missio sit parcior, non copiosa, quæ fœtui alimentum subtrahere possit. Et si multitudo sanguinis largiorem eius detractionem desideret, partitis vicibus, non semel, id exequendum erit.

Prædictus igitur Hippocratis Aphorismus non absolutè venæ sectioné interdicit, sed tanùm admonet, vt Medici cautiores sint in ea celebranda. Quod à Cornelio Celso elegãter proditũ est lib. 2. cap. 10. his verbis. Antiqui primam vltimãque ætatem sustinere non posse hoc auxilij genus iudicabant. Persuaserantque sibi mulierem grauidam, quæ ita curata esset, abortum esse facturam. Posteà verò vsus ostendit, nihil ex his esse

perpetuum, aliaſque potiores obſeruationes adhibendas eſſe, ad quas dirigi curantis conſilium debeat. Intereſt enim, non quæ ætas ſit, nec quid in corpore intus geratur, ſed quæ vires ſint. Ergo ſi iuuenis imbecillus eſt, aut ſi mulier quæ grauida non eſt parum valet, malè ſanguis emittitur. Emoritur enim vis, ſi quæ ſupererat, & hoc modo erepta eſt. At firmus puer, & robuſtus ſenex, & grauida mulier valens, tutò curantur. Hæc Celſus. Recentiores quidam auſi ſunt venas inferiores aperire in grauidis mulieribus, ad curationeme pilepſiæ ex vtero, bubonis venerei & peſtilentis, imò & abortus præcautionem, vt videre eſt apud Zacutum Luſitanum in Praxi Med. mirab. obſeru. 23. lib 1. & obſeru. 130. & 151. lib. 2. Qui propriis & aliorum experimentis oſtendere nititur, eam phlebotomiam poſſe tutò celebrari. Quæ prudentibus Medicis penſitanda relinquo.

Purgationis verò vſum in grauidis mulieribus definiuit Hipp. Aph. 1. ſect. 4. Vtero gerentes, inquit, ſunt medicandæ, ſi materia turget, quarto menſe, & vſque ad ſeptimum. Sed hæ minùs; à iuniori autem fœtu, & ſeniori cauere oportet. Galen. in comm. dicit eandem eſſe proportionem fœtus, & fructuum arborum. Hi ſiquidem in prima generatione debilioribus pediculis continentur, & ideò facilè decidunt, quando vehementior ventus ipſos concuſſerit. Poſtea verò aucti difficilem habent à plantis diſſolutionem. Sicuti rurſus cum perfecti ſunt, ſponte ſua ſine vi extrinſeca decidunt. Eodem modo mu-

lieres primis & vltimis mensibus abortum patiuntur, quia in illis fœtus minùs firmiter vtero alligatus est. Attamen nostro hoc sæculo purgationes quolibet ferè grauiditatis mense administrari solent, in morbis, qui ab excrementorum dominatu, & cacochymia producuntur, turgente, vel concocta materia, quotiescumque maius impendet periculum ex parte illius cacochymiæ morbum committentis, quàm ex commotione à purganti medicamento excitata. Audaciores hac in parte Medicos fecerunt blanda & innoxia medicamenta, quibus hodie vtimur, vt rhabarb. myrobalani, cassia, manna, senna, agaricus, & similia. Attamen habenda perpetuò ratio sententiæ Hippocratis; & tutiùs mediis mensibus, cautiùs verò primis & vltimis purgantia medicamenta erunt exhibenda. Præterea pilularum vsus in grauidis perpetuò debet esse suspectus; tum quia corpus magis conturbant, tum etiam ratione aloës, quæ propter insignem amarorem fœtui infensa est, & ora venarum aperire creditur. Quod si aliquando illius vsus necessarius videatur, in grauioribus ventriculi affectibus, qui prægnantes non raro primis gestationis mensibus infestare solent, lauetur diligenter cum aqua rosacea, vt eius acrimonia tollatur, vel admisceatur astringentibus, & roborantibus, vt rhab. mastiche & similibus.

Euacuatio autem quæ fit per clysteres, non omninò tuta est, quia comprimendo vterum potest abortum excitare. Vbi igitur illis opus fuerit, & in mulieribus assuetis huic remedio-

rum generi, in minori quantitate componi debent, & ex ijs quæ molliendi & liniendi potius, quam validè purgandi facultate prædita sunt.

Denique de sudorificis, diureticis, & menses mouentibus ita pronuntiandum est; menses mouentia propriè dicta in grauidis nunquam esse vsurpanda. Diuretica verò, quia menses quoque mouere apta sunt, debent esse suspecta; & si morbi necessitas aliquando eorum vsum postulet, leuiora erunt eligenda. Ac denique sudorifica tutius administrari poterunt, quia per habitum corporis humores educunt, vnde nullum imminet abortus periculum. Ita vt nonnullæ mulieres in media grauiditate à lue venerea, illæso fœtu, liberatæ fuerint.

CAPVT XVII.

Abortus curatio.

TOta abortus curatio in præseruatione posita est. Qui enim iam factus est, restitui non potest. At quæcumque eum consequuntur symptomata, cum symptomatis enixarum communia sunt. Illa autem abortus præcautio duo præcipua habet capita. Vnum extra grauiditatem. Alterum in grauiditate.

Extra grauiditatem omnes prauæ corporis dispositiones, quæ aborsum concitare solent, remouendæ sunt, vt plethora, cacochymia, & peculiares vteri morbi, v. g. intemperies, tu-

mores, vlcera, & similia.

Plethora, & nimia sanguinis copia, vteri venas reserat, aut fœtum intus suffocat. Huic, si pura & simplex fuerit plethora, sanguinis missio medetur, quæ illius redundantiæ satisfaciat.

Cacochymia verò, aut biliosa est & acrimoniæ particeps, vt venarum orificia aperiat, aut naturam stimulando expultricem excitet, qua etiam fœtus vnà cum noxiis humoribus excludatur; Aut propter excrementorum copiã in prima regione cumulatam, ventrem distendendo, fœtum suffocat; aut in toto corpore sanguinem vitiat, & fœtui alendo inutilem reddit. Aut nimia humiditate fœtus retentionem impedit, vel vteri acetabula mucore plena reddit.

Huic cacochymiæ medebitur etiam phlebotomia, sed parciori manu celebrata: cum præcipuum curationis caput sit frequenti purgatione superuacanea corporis excrementa detrahere. Quibus interiiciétur ea, quæ viscerum intemperies, humorum acrimoniam, si adfuerit, demulcent, vel tenuitatem incrassant. Aut si humores pituitosi luxurient, sudorificis, diureticis aliisq; remediis erunt discutiendi. Hic tamen sedulò obseruandum, in quacumque cacochymia cauteria mirum in modum prodesse ad præcauendum aborsum: Quod speciatim annotat Zacutus Lusitanus his verbis. Fœlicissimo experimẽto obseruaui, frequentem aborsum ex vitiosis humoribus ad vterum à toto demandatis, suaq; praua facultate, vel copia fœtum enecantibus, hoc solo præsentaneo auxilio impediri. Fœmi-

næ plures hac ipſa de cauſa frequenter abortiebant, ex iis quædam fœtum ſeptimeſtrem, quadrimeſtremve, lacerum tamen, & omni putrilagine infectum; ſæpiùs enixæ, non niſi hoc præſidio, tam in brachiis, quam cruribus, ſemper tamen ad originem fluxionis celebrato, à tantis malis leuari potuerunt, & debito ac conſtituto tempore fœtus ſanos, & nulla labe fœdatos in lucem edidere.

Peculiaria vteri vitia, vt nimia humiditas, tumores, vlcera, & ſimilia, erunt auferenda, remediis in propriis cuiuſque affectus capitibus deſcriptis.

In grauiditate ſi eædem cauſæ adfuerint, maior eſt difficultas, quia prægnantes non ita facilè quæcumq; ferre poſſunt remedia. Ne tamen auxiliis deſtitutæ, in ſummo abortus, & vitæ periculo verſentur, quædam remedia vſurpanda ſunt.

Præſente igitur plethora, etiam in grauida muliere ſanguis detrahendus eſt, primis potiſſimum menſibus; idque bis aut ter, ſi opus fuerit. Hoc perpetuò obſeruando, ne magna copia vnica vice detrahatur. De qua ſanguinis miſſione fuſiùs egimus præcedenti curatione.

Vbi verò inſignis cacochymia redundauerit, purgatio blanda frequenter iteranda eſt, mediis præſertim menſibus geſtationis. Et ſi intemperies humida, catarrhoſa, mucoſa, vel flatuoſa infeſtauerit, ad diætam ſudorificam in robuſtioribus, ſaltem leuiorem, tranſcendere aliquando licet.

Interim toto gestationis decursu astringentia & roborantia, quæ abortum prohibere nata sunt, in vsum reuocanda sunt. Quorum non pauca in fluxu mensium immodico descripta sunt, hisque sequentia vtiliter addi poterunt.

℞. Granor. tinctor. rad. tormentillæ, ana ʒ. iij. mastiches ʒ. j. ß. Fiat puluis, de quo per interualla detur ʒ. ß. vel quantum in cuspide cultri contineri poterit. Vel

℞. Coralli rubri ʒ. ij. granor. chermes, ossium dactyl. ana ʒ. j. rasuræ eboris ʒ. ß. margaritar. non perforat. ℈. j. Fiat puluis.

Vel grana aliquot mastiches singulis diebus mane deuorentur.

Nostrates mulierculæ in frequenti vsu habent semen plantaginis. Quod manè ad ʒ. ß. circiter assumunt cum vino diluto, ouo, aut iusculo; vel per se singulis ferè diebus toto gestationis tempore, non sine fructu.

In eundem vsum opiatæ componuntur valdè efficaces, quarum exemplum sequens esse poterit.

℞. Conseruæ rosſ. ℥. ij. cortic. citri condit. ʒ. vj. myrobal. conditor. pulpæ dactyl. ana ℥. ß. coralli præp. marg. præp. & rasuræ eboris, ana ʒ. j. Cum syrupo cydon. fiat opiata, de qua capiat magnit. castaneæ frequenter.

Si forma liquida magis arrideat, decoctum tormentillæ cum conserua rosarum vtiliter exhibeatur.

Tabellæ sequentes sunt vtilissimæ. Siquidem roborant & corpus ab excrementis sensim li-

berant, licet aliquando ſenſibiliter non euacuent.

℞. Macis, trium ſantal. rhab. ſennæ, corall. margaritar. ana ℈. j. ſacchari in aqua roſar. diſſoluti ℥. iiij. Fiant tabellæ, pond. ʒ. iij. Capiat vnam bis in ſeptim. per ſe, vel in pauco iuſculo diſſolutam.

Exteriùs verò admouenda erunt vnguenta, & emplaſtra, in hunc modum compoſita.

℞. Picis naualis ℥. ß. thuris ℥. j. maſtiches ℥. ß. ſanguinis drac. & roſ. rubr. ana ʒ. ij. Fiat ceratum. Vel

℞. Olei myrtini & maſtich. ana ℥. j. ſantali rubri, citrini, hypociſtidos, acaciæ, ana ℥. ß. ſpodij, roſar. rubrar. ana ʒ. j. boli armen. terræ ſigillat. raſuræ eboris, ana ℈. ij. terebinth. cum aqua plantag. lotæ ℥. j. ceræ q. ſ. Fiat ceratum, quod ſupertendatur linteo, & renibus applicetur.

Emplaſtra componuntur ex maſſa emplaſtri pro matrice, & contra rupturam, regioni pubis, & lumborum applicanda, vel in ſequentem modum.

℞. Maſſæ empl. pro matrice ℥. iij. rad. biſtortæ, acaciæ, hypociſt. cortic. malor. granat. ana ℥. ß. ladani ʒ. vj. Malaxentur cum ſucco cydon. & fiat maſſa emplaſtri ad vſum dictum.

Circa emplaſtra hoc animaduertendum, ea non diu eſſe geſtanda, ſed per interualla remouenda. Alioqui diutiùs lumbis affixa adeò renes calefaciunt, vt miſeræ mulieres aliquando vrinæ ardore afficiantur, vel calculos, arenulas, &

interdum ſanguinem mingant.

Neque omittenda ſunt ea, quæ ex proprietate fœtum retinere dicuntur, vt lapis aëtites de collo ſuſpenſus, magnes vmbilico admotus, coralli, iaſpides, ſmaragdi, oſſa de corde cerui legitima, & ſimilia ſub axillis geſtata, vel de collo ſuſpenſa.

Zacutus Luſitanus obſ. 152. lib. 2. Praxis adm. inter cætera commendat zonam, ex corio equi marini confectam; & illius defectu corium lupi vtiliter ſubſtitui poſſe aſſerit.

Vt autem horum remediorum fœlix poſſit eſſe euentus, ſumma quies imperanda eſt, tum corporis, tum animi; tum etiam coïtus abſtinentia, qui vterum vehementer exagitat. Dum enim ſe vterus aperit ad comprehenſionem ſeminis, quo maximè oblectatur, fœtum recentem, & nondum firmiter adhærentem propellit.

Si verò non obſtantibus remediis prædictis, propter cauſæ vehementiam, ſiue illa interna fuerit, ſiue externa; abortus immineat, ſequentibus auxiliis illi erit ſuccurrendum. Ac primùm dolores & tormina quamprimùm apparuerint in ventris fundo verſus pubem, in lumbis, & oſſe ſacro, eorum ſedationi incumbendum eſt, tam ſumptis quam admotis, pro varietate cauſarum adhibitis. Si enim ob cruditates & flatus excitetur abortus, (quod eſt frequentiſſimum) quando incipit à cauſa interna, exhibendus erit puluis ex aromatico roſato, & ſem. coriandri compoſitus. Imò aqua imperialis exhiberi poterit, ſi maior ſit pituitæ, & flatuum congeries.

Eodem tempore applicentur abdomini carminantia, vt sacculi ex sem. anisi, fœniculi, fœnugræci, floribus chamom. sambuci, anthos, & stœchados compositi. Vel placenta rosacea frixa in sartag. cum vino generoso, & puluere nucis mosch. & coriandri conspersa. Vel omentum veruecis recenter mactati, aut pulmo eiusdem calidè admotus.

Si hisce dolores non cesserint, iniiciatur clyster ex vino & oleo confectus, in quo philonij Rom. ʒ.ij. dissolui poterunt. Aut etiam narcotica per os in minori dosi exhiberi, ad frænandum flatuum & humorum impetum, vt in colico dolore fieri consueuit.

Si verò propter dolores contumaces, aut causæ externæ violentiam sanguis apparere incipiat, reuellentia remedia administranda sunt, Vt frictiones superiorum partium, & ligaturæ dolorificæ, tum cucurbitulæ scapulis, sub mammis & vtrique hypochondrio admotæ. Imò verò si mulier fuerit plethorica, non erit abs re sanguinem detrahere, tum apparente sanguine, tum præcipuè antequam appareat: & partitis vicibus, non affatim educere.

Quæ si non sufficiant, fluxu sanguinis perseuerante, ad astringentia veniendum est & incrassantia, tum alimenta, tum medicamenta; atque ita pulueres & opiatæ supra descriptæ exhiberi poterunt. Tum etiam succus plantaginis recenter extractus, nec non syrupus de papau. ad ℥. j. cū puluere boli armeni, aut sanguinis draconis.

Exteriùs verò admoueri poterunt fotus ad-

ſtringentes & roborantes ex corticibus granator. nucibus cupreſſi, calycibus glandium, balauſtiis, acinis vuarum, & ſimilibus in aqua fabrorum & vino rubro decoctis.

Vel ſacculus, roſis & balauſtiis impletus, coquatur in vino rubro, & ventri calidè applicetur.

His etiam accedere poſſunt cerata & emplaſtra prædicta. Vt ad magis adſtringendum, fiat cataplaſma ex pulueribus adſtringentibus, cum terebinthina & albuminibus ouorum, quod extendatur ſuper ſtupas, & vnum applicetur vmbilico, alterum renibus calidè. Stupæ applicandæ vmbilico, madeant in vino; applicandæ renibus, in aceto.

Sequentia duo remedia pro ſecreto habentur, & fœtum certò retinere creduntur, ſi antequam fœtus à colyledonibus diuulſus fuerit, vſurpentur.

℞. Folia auri num. xij. ſpodij ℥. j. germina trium ouorum non ſubuentaneorum. Miſceantur probè, donec aurum ſit in minutiſſima diuiſum. Poſtea diſſoluantur in dimidio cyatho vini albi, & detur manè per triduum.

Eodem tempore ſequens cataplaſma admoueatur.

℞. Thuris maſculi puluerati ℥. ij. albumina ouorum num. v. Agitentur ſimul ſuper prunas, ſemper mouendo ne concreſcant. Addenda terebinthina, ne nimis adhæreat. Poſtea ſtupis excipiantur, & quantum ferre poterit, calidiſſima vmbilico applicentur bis in die, manè & ſerò, per triduum prædictum.

CAPVT XVIII.

Partus difficilis curatio.

PArtus ſecundum naturam ſe habens obſtetricis miniſterio committitur. Si verò difficilis ac laborioſus ſit, ita vt poſt diuturnos labores fœtus non excludatur, & puerperæ vires in illis conatibus fruſtra exoluantur, vnde non exiguum mortis periculum imminere ſolet; Tum in ſubſidium aduocatur Medicus, qui partum adiuuantia remedia vſurpabit, à mitioribus ad vehementiora progrediendo.

Primò igitur aquæ cinam. cochl. j. aut alterum exhibeatur. Vel ipſe cinamomi puluis cum pauco croco, vel confectionis alkermes ʒ. ß. cum iuſculo propinetur. Tum etiam crocus ſolus ad ℈. ß. in ſingulis iuſculis, aut ſingulis horis cum modico vino ſumptus, vtiliſſimus eſt. Vel

℞. Olei amygd. dulc. & vini albi, ana ℥. ij. ſyrupi capillor. ven. ℥. j. ß. Miſce, fiat potio.

Si hæc non ſufficiant & validioribus agendum ſit, ſequens potio erit efficaciſſima, frequenti vſu à nobis comprobata.

℞. Dictamni cretici, ariſtoloch. vtriuſque & trochiſcorum de myrrha, ana ℈. ß. croci & cinam. ana gran. xij. confect. alkerm. ʒ. ß. aquæ cinam. ℥. ß. aquæ naphæ & artemiſiæ, ana ℥. j. ß. Fiat potio.

Inter efficaciora recenſentur oleum ſuccini, cinamomi, & extractum croci, quæ in exigua quantitate multùm operantur; ſcil. extractum croci ad g̃. v. vel vj. oleum cinamomi ad gutt. iiij. vel v. oleum ſuccini ad gutt. xij. vel xv. cum vino, iuſculo aut alio liquore.

Sternutatio partum accelerat, ex Hipp. Aphor. 35. ſect. 5. Difficulter parienti ſuperueniens ſternutatio, bonum. Illa prouocabitur puluere ſequenti.

℞. Hellebori albi ʒ. ß. piperis longi ℈. j. caſtorei g̃. v. Fiat puluis, qui inſuffletur in nares ad piſi magnitudinem.

Idem Hippocrates aliud præſcribit remedium lib. j. de morbis mulierum, quod ab omnibus ferè Autoribus eſt prætermiſſum. Illud autem eſt ſectio venæ inferioris, his verbis propoſita. Si verò, inquit, prægnans multo tempore cohibeatur & parere non poſſit, ſed diebus pluribus ex partus dolore laboret: ſit autem iuuenis, & in vigore, & multo ſanguine referta, ſecare oportet venas in malleolis, & ſanguinem detrahere, virium reſpectu habito. Quamuis à Practicis noſtris nunquam in vſum reuocetur huiuſmodi remedium, & videatur maximè reformidandum, cum in partu vires vnicè neceſſariæ ſint, quæ à venæ ſectione infringi poſſunt: Tamen ſi à plethora difficultas pariendi oriatur, quod innuere voluit Hipp. cum dixit, ſi mulier ſit iuuenis, & in vigore, & multo ſanguine referta; non eſt dubium, quin maximè conferre poſſit; cum venæ plurimo ſanguine refertæ om-

nes vias interiores angustiores efficere soleant. Vnde fit, vt in dolore nephritico similis phlebotomia sæpè miranda præstet, & calculorum tum in renibus, tum in vreteribus contentorum, exclusionem facilitet.

Non solum autem internis remediis propositis, sed etiam externis, partus difficilis adiuuari poterit.

Obstetrix itaque vterum parturientis frequenter inungat oleo lilior. amygd. dulc. sem. lini & similibus.

Tum etiam foueatur venter inferior decocto emolliente, ex rad. alth. lilior. fol. maluæ, violar. artemis. sem. lini, fœnugr. flor. chamom. meliloti.

Clysteres acres iniiciantur, quorum irritatione expultrix etiam vteri stimulabitur, & depleta intestina ampliorem locum vtero relinquent.

Vmbilicus inungatur oleo succini. Quidam fel gallinæ nigræ laudãt, eidem parti admotum.

In vsum etiam venire possunt ea, quæ proprietate specifica partum iuuare creduntur, vt lapis aëtites, vel magnes, styrax calamita & reliqua coxis alligata.

Hartmannus oculos leporis, mense Martio captos, laudat. Qui studiosè eximendi, ne cõprimantur nimis, & cum pipere in orbe exsiccandi. Horum vnus ventri cum pipere ita alligetur, vt venter à pupilla tangatur: & fœtum, siue mortuum, siue viuum educet. Quo facto, mox amoueatur, ne vterum planè propellat. In mola etiam valere asserit.

Cauen-

Cauendum etiam est, ne puerpera gemmas in annulis aut alio loco gestet, sed omnes deponat; nam multæ ex iis, proprietate specifica, fœtum retinere creduntur.

Si fœtus debilior videatur, reficiendus est tam roborantibus matri exhibitis, vt vino calente, confectione alkermes, aqua cinamomi; tum externis, vt crusta panis aut placenta rosacea puluere nucis moschat. cinam. garyophyll. cinam. granor. kermes sinapisata, & aqua imperiali aut vino tepente irrigata. Vel frustulo carnis veruecinæ parùm asso supra craticulam, & aqua rosacea vel flor. arantior irrorato; omento veruecis nuper mactati adhuc calente, & similibus.

Si præpostero modo fœtus egredi incipiat, vt brachio vno aut pede primum emisso, vel altero quopiam modo, obstetrix nullo modo talem partum excipiat, sed in vterum retrudat, & ad legitimam formam conuertat. Quod fiet puerperam in lecto supinam collocando, capite demisso & clunibus elatis. Postea ventrem ipsius versus præcordia blandè comprimendo, & in vterum fœtum ipsum compellendo. Postea verò obstetrix alia forma exeundi occasionem infanti ministret, artificiosa manu procurans, vt faciem tergo matris obuertat, dein nates & crura versus matris vmbilicum eleuet, & ad legitimum partum acceleret.

Sublata omni partus spe, aut etiam matre iam morti proxima, nonnulli Autores ad sectionem Cæsaream accedunt, de qua Franciscus Rossetus

elegantissimum edidit tractatum, vbi multis rationibus & exemplis conatur ostendere, illam posse aliquando succedere. Attamen quia hæc operatio est periculi & terroris plena, raro aut numquam tentanda est Medico prudenti, si nomini suo consulere voluerit.

CAPVT XIX.

Fœtus mortui eductio.

FOEtus mortui exclusio iisdem remediis promouetur, quæ ad iuuandum partum fuerunt proposita. Ex iis tamen fortiora & efficaciora eligenda sunt, quibus nonnulla maioris adhuc efficaciæ addi poterunt in hunc modum.

℞. Fol. sabinæ siccor. aristol. rot. trochisc. de myrrha, castorei, ana ʒ. j. cinam. ʒ. ß. croci ℈. j. Misce, fiat puluis, de quo capiat ʒ. j. cum aqua sabinæ. Vel

℞. Dictamni cretici, sabinæ, boracis, ana ʒ. j. myrrhæ, rad. asari, cinam. croci, ana ʒ. j. Misce, fiat puluis, dosis ʒ. j. cum dicto aut simili liquore.

Interim admoueantur pudendo, pubi & perinæo fotus emollientes prædicti, addendo rad. bryoniæ, cucumeris agrestis, ireos florent. aristol. rot. & flores genistæ.

Post fotum inungantur eædem partes vnguento de arthanita, vel sequenti.

℞. Aristol. rot. colocynth. & agarici, ana

ʒ. j. gummi ammoniaci in vino soluti, & fellis tauri, ana ʒ. ij. olei cheirini q. s. Fiat vnguentum.

Pessarium etiam in vuluam immittatur.

℞. Rad. aristol. rot. ireos, hellebori nigri, colocynth. myrrhæ, ana ʒ. j. galbani, opoponacis, ana ʒ. ß. Cum felle bouis fiat pessarium. Vel

℞. Ammon. opopan. castor. serap. hellebori nigri, staphis. aristol. rot. pulpæ colocynth. scam. ana ℈. j. euphorb. ʒ. j. Cum succo rutæ, cyclam. cucum. agr. & felle taurino fiat pessar.

Zacut. Lusit. obseru. 154. lib. 2. Prax. adm. fœtum nouimestrem in vtero mortuum & grauissima symptomata excitantem, exclusum fuisse testatur huius pessarij vi, & balnei oleaginei cum decocto medicamentorum aperientium & vias dilatantium commixti.

Suffitus ex galbano, vel vngula asinæ per infundibulum recipiatur.

Si res cunctetur diutius, vtile erit, constantibus viribus, catharticum medicamentum exhibere; quo simul educuntur vitiosi humores, qui in hoc statu facilè & citò colliguntur, & consecutione quadam fœtus propellitur.

Angelus Sala in triumpho emeticorum, testatur se felicissimo cum successu pluries in hoc casu exhibuisse mercurij vitæ g̃. iiij. vel v. idque remedium potentissimè fœtum mortuum excludere, & reliquis remedijs præualere. Quod tamen propter vehementem suam operationem summa cautione & Medici prudentia indiget.

Si medicamentis diu tentata fœtus mortui

eductio obtineri nequiuerit, ad Chirurgicam operationem veniendum est. Eaque fit, vel instrumentis, quemadmodum à Paulo Ægineta describitur; vel manus solius ministerio, prout docetur à Carolo Stephano, Bauhino & aliis; quæ omnia à Skenkio & Sennerto diligenter transcripta sunt.

CAPVT XX.

Secundinæ retentæ curatio.

SEcundina retenta iisdem remediis expellitur, quæ ad fœtum mortuum fuere præposita, quibus addere licet nonnulla specifica ab Autoribus tradita.

Gesnerus & Augenius plurimum laudant equi castrati testiculos, frustulatim incisos & in furno siccatos. Illorumque pulueris datur, quantum tribus digitis capi potest, cum iure pulli; idque si opus sit, bis aut ter repetatur.

Rulandus olei iuniperi guttas xxx. fœliciter exhibuit.

Alij iubent puerperam dentibus cæpam comprimere, succumque deglutire, idque ter quaterve dentibus in cæpam adactis, succoque semper elicito ac deglutito, repetere: postea vini calidi cyathum superbibere, vnde cito liberatur.

Forestus refert de obstetrice quadam, quæ à Iudæo Medico secretum sequens acceperat. Sumebat folia leuistici viridia, contundebat &

ſuccum exprimebat cum vino rhenano optimo, eiuſque cyathum propinabat.

Angelus Sala mercurium vitæ commendat, vt in partu difficili.

His addenda erunt ſternutamenta, ſuffitus, fomenta, linimenta, aliaque tum externa, tum interna, ſupra deſcripta in partu difficili.

Sequens decoctio à muliere quadam noſtrate vſurpata miranda præſtitit.

℞. Aceti roſac. ℔. viij. vel x. folior. lauri & baccarum eiuſdem, ana M. iij. placentam roſaceam ex aqua deſtillata relictam, in fruſta diſſectam, num. j. Bulliant in lebete, & eo decocto lauentur diu coxæ & tibiæ calidè, ab inguinibus ad pedes vſque; exeo vterus ſpōte apertus eſt, ac ſecundina decidit. Huic decocto commodè addi poterit myrrhæ & ariſtol. vtriuſque, ana ℥. j.

Inter alia verò remedia multum poteſt manus periti Chirurgi in vterum immiſſa, antequam inflammatio vel inflatio augeatur. Sic enim apprehenſis iſtis ſecundinis & molliter circumductis, poterit illas extrahere, mulieremque à tot ſymptomatis & remediorum moleſtiis liberare.

Si nullo modo ſecundina educi potuerit, ſed firmiter vtero hæreat & in eo putreſcat, ſuppurantia in vterum demittenda ſunt, admixtis detergentibus, vt id quod putrefactum eſt ſenſim educatur. Ad id laudat Rondeletius vnguentum baſilicum, præſertim ſi diſſoluatur in decocto ſequenti.

℞. Fol. maluæ cum rad. M. iij. rad. ariſtol. vtriuſque, ana ʒ. vj. ſem. lini & fœnugr. ana ℥. ß.

violariæ M. j. florum chamom. & centaur. min. ana M. ß. Fiat decoctio in aqua, admiſcendo, ſi magna ſuppuratione opus eſt, aliquid olei; ſi verò maiori deterſione, vnguenti Ægyptiaci parùm.

CAPVT XXI.

Fluxus lochiorum immodici curatio.

POſt partum aliquando & aborſum frequenter tãta copia effluit ſanguis, ob vaſorum ruptionem aut apertionem nimiam, vel ipſius ſanguinis feruorem ab immodico calidorum remediorum vſu in partu laborioſo, vt non leue vitæ periculum immineat. Qua de cauſa cohibendus eſt ille lochiorum impetus. Summa tamen cautione adhibita, ne quod per huiuſmodi purgamenta excerni conſueuit, intus retineatur, & grauiſſimorum affectuum cauſa euadat. Atque adeo ſi affectus non vehementer vrgeat, à leuioribus incipiendum erit, ad potentiora, ſi opus fuerit, ſenſim progrediendo.

Ac primùm ſanguinis impetus cohibendus eſt alimentis incraſſantibus, vt panatellis, gelatinis, oryza, amylo, cum iuſculis pedum vituli, pyris, cydonijs coctis, carnibus aſſis ſucco granatorum aſperſis.

Cibus paulò copioſior exhibeatur, non tamen vna vice, ſed potius frequenter; cum hoc modo calor & ſpiritus, qui expulſionem in vtero adiu-

uant, ab vtero ad ventriculum auocentur, & vires instaurentur. Vitelli ouorum huic vsui conueniunt; nam & facilè coquuntur, & calorem ad ventriculum auocant.

Potus sit aqua ferrata, vel extinctionis auri, vel in qua parum mastiches bullierit. Deinde sanguinem ad partes superiores reuellentia remedia vsurpanda sunt, vt frictiones & ligaturæ partium superiorum, cucurbitulæ sub mammis, & vtrique hypochondrio admotæ.

Vtile etiam est manus fouere vino calente, in quo confectio alkermes vel theriaca dissoluta fuerit.

Tum etiam venter fascia mediocriter constringatur: quia hoc modo comprimuntur vasa, & fluxus immodicus impeditur.

Lumbis admoueantur lintea oxycrato madefacta, quibus sanguis in vena caua contentus temperatur, illiusque motus inhibetur.

Si fluxus valdè immodicus sit viresque deiiciat, vt vitæ periculum immineat; ad fortiora remedia confugiendum est. Et inter alia sequens potio vtplurimùm succedit.

℞. Aquar. plantag. naphæ & rosar. ana ℥. j. syrupi corallor. vel illius defectu, de rosis siccis ℥. j. salis prunellæ ʒ. j. sang. dracon. ℈. ß. Fiat potio.

Si diutiùs duret fluxio, puluis, vel opiata ad plures doses præscribi potest in hunc modum.

℞. Lapidis hæmatitis ℈. iiij. pulu. boli armeni, coralli rubri, margarit. præpar. ana ʒ. j. sem. plantag. coriandri præpar. & granor. sumach,

ana ℈. ij. Misce, fiat puluis tenuissimus, de quo capiat ʒ. j. cum decocto centinodiæ & syrupo cydoniorum.

℞. Conseruæ rosar. & rad. symphyti, ana ʒ. j. boli armen. trochisc. de carabe & corall. præp. ana ʒ. j. Cum syrupo corallor. vel de rosis siccis fiat opiata, de qua capiat ad magnitudinem castaneæ, superbibendo parum aquæ potus ordinarij.

Exteriùs verò fotus & vnguentum vtiliter admouebuntur, quorum formula talis esse poterit.

℞. Summit. lentisci, rubi, plantag. cupressi, oliuæ, & polygoni, ana M. j. rosar. rubr. P. ij. granor. myrti ℥. j. ß. nucum cupressi num. vj. corticum granat. P. ij. Coquantur in aqua chalybeata & vino rubro adstringente, & colatura foueantur partes muliebres valde tepidè & ferè subfrigidè.

℞. Vnguenti comitissæ ℥. ij. succi plantag. ℥. j. Agitentur simul & fiat linimentum, applicandum post fotum.

Iniectio in vterum etiam potest fieri ex succo plantag. à Galeno laudato 5. methodi; vel decocto fotus prædicti.

Reliquis remediis non conferentibus venæ sectio in cubito præsentaneum est remedium, si paulatim & per quædam interualla sanguis educatur; sic enim multas deploratas conualuisse experientia docuit.

Ac deníque perseuerante affectu omnia remedia, quæ pro fluxu mensium immodico sunt descripta, hic etiam conuenire poterunt.

De ſomno peculiariter hic annotandum, dum ſanguis copioſè effluit, eum eſſe protinus arcendum. Multæ enim eo de medio tolluntur; quia calor ad interiora retractus maiorem fluxum efficit. Et ſi aliquando is concedendus ſit, aliquis ex miniſtris ſemper adeſſe debet, qui ægrotantis pulſum & reſpirationem obſeruet.

Denique ſi grumi ſanguinis in vtero ſubſiſtant, ibique dolorem & tenſionem excitent, danda opera, vt maturè educantur, ne putredinem contrahentes, tetros vapores tranſmittant ad cerebrum & cor, febremque concitent. Ideò puerpera, ſi vires ferant, leui deambulatione vti debet, vel erecta aliquandiu ſtare, aut in ſella perforata ſedere, quaſi vellet deiicere. Quod ſi non ſufficiat, decocto hordei tepido cum pauco oxymelite, vel melle roſaceo in vterum iniecto diſſoluendi ſunt. Cautè tamen hic agendum eſt, ne dum grumi educuntur, ſanguis de nouo concitetur.

CAPVT XXII.

Suppreßionis lochiorum curatio.

LOchiorum ſuppreſſio in puerpera grauiſſimos morbos producit, & in vitæ periculum ægrotantem præcipitat. Ideò quamprimùm eorum prouocationi incumbendum eſt remediis, quæ ſanguinem ad inferiora reuocant, & vteri vaſa aperiunt.

Ac primùm clysteres emollientes, laxantes, & aperientes iniiciendi sunt, in hunc modum compositi.

℞. Rad. althęæ & lilior. ana ℥. j. aristol. vtriusque, ana ʒ. iij. fol. maluæ, althęæ, parietar. mercurial. ana M. j. sem. lini & fœnugr. ana ℥. ß. flor. chamom. & sambuci, ana P. ij. Coquantur ad ℔. j. In colat. dissolue olei aneth. & lilior. ana ℥. j. hieræ simpl. ℥. ß. vnguenti de arthanita ʒ. j. Misce, fiat clyster.

Frictiones fiant in cruribus deorsum versus, ligaturæ dolorificæ digitorum pedis. Cucurbitulæ admoueantur inguinibus & coxis, & nonnullæ scarificentur.

Si hæc non sufficiant, aperiantur venæ poplitis aut vtriusque cruris, vel etiam hæmorrhoïdum, si natura eò vergere videatur.

Fotus sequens ventri inferiori & pudendo admoueatur.

℞. Rad. althęæ, lilior. bryon. angelic. & aristol. vtriusque, ana ℥. j. fol. mercurial. artemis. pulegij, sabinæ, calament. ana M. j. sem. lini & fœnugr. ana ℥. j. flor. chamom. melil. sambuci, tanaceti, ana P. j. Contundantur & incidantur vt artis est, & imponantur duobus sacculis, qui decoquantur in aqua fontis, & applicentur calidè vicissim.

Post fotum inungantur dictæ partes oleo lilior. amygdal. dulc. & sesamino, addito croco.

His etiam addi possunt pessaria & suffumigia, in suppressione mensium proposita, à mitioribus incipiendo.

Per os exhibeatur decoctum rad. aperitiuarum, cinam. & cicerum rubrorum cum pauco croco. Vel

℞. Radic. aperitiu. ana ʒ. ij. fol. betonic. endiu. capill. ven. ana M. j. ſchœnanth. P. j. ſem. aniſi & fœnic. ana ℈. j. cicerum rubr. cochl. j. Coquantur ad ℔. j. ß. Adde aquæ cinam. ʒ. ij. ſyrup. de 5. rad. ℥. iij. Dentur ℥. iiij. bis in die.

Antequam febris augeatur, exhibere aliquando licet trochiſc. de myrrha ʒ. j. cum vino albo vel aqua fœniculi.

Foreſtus etiam præſente febre ſequenti vtitur decocto.

℞. Hordei mund. M. j. glycyrrh. raſ. ℥. ß. ſchœnanthi ʒ. j. ß. Coquantur ad ℔. j. pro iij. doſibus.

Debilioribus verò ſchœnanthi ʒ. j. in iure pulli bullire iubet, & exhibet.

Purgatio etiam conuenire poteſt, ſeptem vel nouem diebus à partu, ex infuſione rhab. agaric. aut ſennæ, vel cum iuſculo laxante ex herbis, ac rad. aperientibus cum ſenna parato, vel cum mannæ ℥. j. ß. in iuſculo diſſolutæ.

CAPVT XXIII.

Torminum à partu curatio.

TOrmina à partu generari ſolent à ſanguinis qui expurgatur craſſitie, aut acrimonia; vel à flatibus, aut frigore in vterum ſuſcepto. Ita

frequens puerperis affectus, vt paucæ ab eo immunes sint. Attamen huiusmodi dolorum ratione Medicorum opem implorare non solent, quia intra duos aut tres dies cessant, nisi acerbissimi sint; & tum sequentia præsidia in vsum reuocari possunt.

Ac primùm puerperæ venter fascia leuiter constringatur, vt vterus subsideat, neque huc illuc commoueri possit, vt à partu non rarò propter subitam euacuationem solet contingere.

Deindè olei amygdal. dulc. recenter extracti ℥. iij. cum syrup. violacei ℥. j. ß. vel vini hippocratici ℥. ij. exhibeantur.

Clysteres iniiciantur ex lacte cum saccharo & vitellis ouorum.

Vel parari possunt ex decocto flor. chamæm. & artemisiæ cum iure pulli, addendo oleum liliorum & vitellos ouorum.

Inungatur venter oleis carminantibus & aperientibus, vt oleo anethino, rutaceo, iasminio, vel sequenti magnæ efficaciæ, quod ad hunc vsum tempore idoneo componi debet, & in officinis asseruari.

℞. Rad. aristol. rot. iridis & pœoniæ, ana ℥. j. cyperi ℥. ß. folior. siccor. artem. matricar. origani, calamenti, pulegij, dictamni cretici, absinth. sabinæ, rutæ, betonicæ, saluiæ, ana M. j. flor. anthos, stœchados, lauendulæ, chamom. anethi, hyperici, sambuci, ana M. ß. granor. lauri & iuniperi, ana ℥. ß. cumini, sem. rutæ, pœon. dauci, & agni casti, ana ʒ. iij. caryophyl. nuc. moschat. cinam. zinzib. ana ʒ. ij. sty-

rac. & myrrhæ, ana ℥.j. Omnia contuſa & inciſa miſceantur, & macerentur in olei veteris ℔. vj. addendo vini albi parùm. Et ponantur in vaſe fictili benè clauſo, ſpatio vnius hebdomadæ, & fiat ebullitio ſupra cineres calidos, ſpatio quatuor aut quinque horarum; & poſtea exprimatur oleum ac recondatur ad vſum. Si non habeatur paratum vrgente neceſſitate, bulliant ſimplicia dicta in æquis partibus olei & vini albi, ad vini conſumptionem, poſtea exprimatur oleum.

Fotus etiam fieri poteſt ex decocto artemiſiæ, matricariæ, meliſſæ, fol. lauri, calament. ſem. dauci, cumini, carui, flor. cheiri & chamomillæ; in aqua & vino albo, vel lacte parato. Vel ſequens cataplaſma admoueatur.

℞. Cæpas in aqua benè coctas num. iij. vel iiij. Contundantur in mortario, addendo ſem. lini & cumini contuſor. ana M. j. flor. chamom. tantundem, farinæ hordei q. ſ. vt fiat cataplaſma. Et ſi opus ſit, adde parùm aquæ, in qua cæpæ decoctæ fuerint. Extendatur ſuper linteum & vmbilico calidè applicetur.

Vtile etiam eſt pelle veruecina ventrem munire cum adhuc calet, & recens detracta eſt. Huius enim calor noſtro affinis doloris cauſam concoquit & mitificat; tùm etiam impedit, ne cutis abdominis contrahatur in rugas.

Per os verò ſequentia exhiberi poſſunt.

Sem. dauci puluerat. ʒ. j. vini albi ℥. iij. Miſce, detur calidè bis in die. Vel

℞. Nucis moſchat. aniſi, cinam. ana ℈. j. Miſce, fiat puluis, detur cum vino albo. Vel olei nu-

cis moschat. ℈. j. cum iusculo exhibeatur. Vel

℞. Nucleorum dactylorum & persicorum, ana ʒ. ß. nucis moschat. ℈. iiij. puluer. diamarg. calidi ʒ. ij. anisi ʒ. j. cinam. ℈. ij. croci ℈. ß. sacchari ad pondus omnium. Fiat puluis tenuissimus, cuius dentur ʒ. ij. cum vino albo bis aut ter in die, si vrgeant dolores.

Forestus decoctum flor. chamom. in cereuisia, vel decoctum artemisiæ & chamæm. in iure pulli propinauit felici successu.

Præstat mox à partu ius galli veteris tribus diebus summo mane, ieiuno stomacho, porrigere cum modico cinamomi & croci.

Sequens puluis, statim post partum sumptus, à torminibus mirè præseruat. Ita vt si primiparæ exhibeatur, in sequentibus partubus nullo modo à dictis doloribus torqueri credatur.

℞. Rad. consolidæ maior. exsiccatæ ʒ. j. nucleor. persicor. & nucis mosch. ana ℈. ij. succini ʒ. ß. ambræ griseæ ℈. ß. Fiat puluis, de quo capiat ʒ. j. cum vino albo, & si febris adfuerit, cum iusculo.

Pro potu ordinario vtatur ægra decocto artemisiæ & cinamomi.

Si à biliosis & acribus humoribus tormina generentur, eodem ferè modo curantur, quo dolor colicus à bile. E. g.

℞. Syrupi violac. borrag. ana ℥. j. mucilag. sem. cydoniorum aqua viol. extract. ℥. ß. aquæ borrag. scorzoneræ, ana ℥. iij. Misce, fiat iulep. pro ij. dosibus. Vel

℞. Ol. amygdalar. dulc. ℥. ij. syrup. violac.

℥. j. aquæ borrag. ℥. ß. Miſce pro vno hauſtu.

Externa quoque medicamenta vias laxantia & emollientia adhibeantur, quæ eadem opera dolorem ſedant.

Enixas poſt partum ſæpè dolor exercet in inguine, ex vtero in illo conglobato. Curatur admouendo vmbilico emplaſtr. ex galbano & aſſa fœtida, in cuius medio grana aliquot moſchi ponantur.

CAPVT XXIV.

De morbis acutis puerperarum curandis.

QVod ſupra de morbis acutis prægnantium diximus, id nunc de morbis acutis puerperarum poſſumus repetere; nempe eandem eſſe illorum curationem, cum non puerperarum morbis ſimilibus; niſi tantùm circa magna remedia, venæ ſectionem ſcil. & purgationem; in quarum adminiſtratione non exigua eſt difficultas, quam tamen nos breuiter diluere conabimur. Prius tamen diſtinguentes, num febris puerperam inuadens è putridarum genere ſit. An verò ſit illa febris, quæ *febris lactis* à mulieribus vulgò nominatur, quæ circa tertium vel quartum puerperij diem accidere ſolet, cum lac in mammis generari copioſius incipit: ortumque habet ex ſanguinis ab vtero ad mammas conuerſione, eiuſdemque motu & agitatione. Quæ quidem febris recenſetur inter ephemeras plurium die-

rum, neque vllo indigent remedio, quia intra triduum, vel quatriduum, ſcil. circa nonum diem ſudore ſoluitur. Diſtinguitur à putridis, quod ferè circa quartum diem inuadit, mammæ lacte repleri incipiunt, & duritie, dolore ac calore affici, cum dorſi, & ſcapularum grauitate & calore, tum puerperia rectè fluunt; quod in putridis rariſſimè contingit.

Quod ad venæ ſectionem ſpectat, in acutis puerperarum affectibus celebrandam; tanta eſt Autorum diſſenſio, propter pugnantes inuicem indicationes, vt vix duo reperiantur, qui in eamdem omninò ſententiam coëant. Nos eam quæ ad ſapientiorum mentem magis accedit, & in vſu practico felicius ſuccedit, omiſſis ambagibus, ſequentibus theorematis hic proponemus.

Morbus acutus puerperam aggreditur, vel in principio puerperij, vel in medio, vel in fine.

Si contingat in principio, & mulier copioſè purgetur, nulla alia tentanda eſt ſanguinis euacuatio, quam quæ à natura rectè & conuenienter operante dirigitur. Si verò lochiorum expurgatio ſupprimatur aut minuatur, ſecentur venæ inferiores, & copioſè ſanguis mittatur: quoniam tunc temporis copioſa eſſe debet, ex præſcripto naturæ, lochiorum euacuatio.

Si medio tempore morbus acutus ſuperueniat, duo conſideranda ſunt. Vnum, an materia morbifica in vno loco particulari contineatur & conculcetur; aut ſit per venas diſperſa. Alterum, an mulier conuenienti expurgetur menſura, vel

non.

non. Si morbus fiat à materia ſparſa, vt in febribus, & mulier non perfectè purgetur, venæ inferiores aperiendæ ſunt: quia & materia morbifica minuetur, & naturalis fluxus prouocabitur. Si verò mulier ſufficienter expurgetur morbuſque inualeſcat, nec euacuatio naturalis morbo ſatisfaciat, venæ inferiores aperiendæ ſunt: tantumque detrahendum, vt ex duabus euacuationibus perficiatur, quod morbus exigit, vt docuit Gal. 9. meth. cap. 5.

Si febris admodum intenſa, magnumque incendium adfuerit, id fiat quod in morbo à materia in loco particulari conculcata, & putreſcente agendum eſſe iam dicturi ſumus.

In morbo acuto particulari, vt pleuritide, peripneumonia, angina, & ſimilibus, aduertendum eſt, an fluxio tantum fieri incipiat, ita vt morbus ſit tantùm imminens, vel incipiens, & perexigua ſanguinis quantitas in parte collecta ſit. Tum enim venæ inferiores aperiendæ ſunt, vt reuulſione facta ad oppoſita diſtantiſſima, præpoſterus ille humorum motus inhibeatur. Si verò iam bona ex parte fluxio facta ſit, & inflammatio genita, eaque valde vrgeat, ſiue mulier expurgetur ſufficienter, ſiue non; ſtatim venæ ſuperiores aperiendæ ſunt è directo partis affectæ, quia talis euacuatio è parte affecta ſanguinem educit. At ſi venæ inferiores aperiantur, quæ nec proximæ ſunt parti affectæ, nec ab ea euacuare poſſunt; & virtus ab euacuatione labefactabitur, & materia in loco particulari conculcata non minuetur: Atque ita vel totum ferè

ſanguinem educes ad reuellendam materiam morbificam à parte affecta; vel prius mulier à morbo perimetur, quàm facta fuerit reuulſio ſufficiens. Neque metuendum eſt, miſſo ſanguine à venis ſuperioribus, quod retrahatur ſanguis ab vtero, quia in illis caſibus partes ſuperiores ſanguine abundant. Et quamuis multus extrahatur, non ita inaniuntur venæ, vt aliunde nouum ſanguinem attrahere cogantur. Ad maiorem tamen cautelam, non erit inutile, antequam ſanguis mittatur, frictiones celebrare in cruribus, & conſequenter ligaturas dolorificas facere in medio ipſorum, quæ detineantur donec miſſus fuerit ſanguis, & paulò poſt venæ ſectionem ſoluantur; ac ſubinde cucurbitulas iiſdem partibus applicare, vel ſaltem frictiones repetere. Hinc habere poterimus materiæ peccantis eductionem, & naturalis fluxus conſeruationem.

Idem faciendum eſt in febribus ardentibus & vehementibus. Quia licet materia ſit ſparſa; attamen incendium tantum eſt circa cor & viſcera, vt minoris, & longinquæ venæ apertione non ita extingui poſſit, ſicut proximæ & maioris, qualis eſt baſilica.

Hæc curandi methodus, non ſolùm in puerperis, ſed etiam in reliquis mulieribus morbo acuto correptis, & menſtruas purgationes patientibus obſeruari poteſt.

Si in fine puerperij morbus acutus inciderit, idem agendum eſt vt in medio, iiſdem conditionibus obſeruatis; hoc animaduerſo, vt quo magis diſtat mulier à principio, eò tutius venæ

ſuperiores aperiri valeant; quo autem illa vicinior eſt, etiam medio tempore, idipſum maiori cum præmeditatione exequamur. Et ſi morbus non inſtet, neque vrgeat illius acuties, ſique naturalis expurgatio copioſa fuerit, prorſus abſtineamus. Si verò purgatio fuerit imminuta, venas inferiores, ad ſupplementum debitæ quantitatis, ſecabimus. Si tamen oppoſitum contigerit, ſeruetur id, quod vrgente acuto morbo agendum eſſe diximus.

Purgationis verò vſus in puerperis morbo acuto correptis, ſequentibus concludetur theorematis.

Dum lochia naturaliter profluunt, nunquam purgatio adminiſtranda eſt; periculum enim eſt, ne ab opere ſuo natura diuertatur.

Si verò puerperia præter naturam ſe habeant, conſiderandum eſt, an quantitate peccent, vel qualitate.

Si quantitate peccauerint, eáque imminuta; & mulier vel omnino nihil, vel inſufficienter purgetur: poſtquam omnia, remedia promouendis huiuſmodi purgamentis idonea, fruſtra vſurpata ſunt, & materia morbifica concocta apparet, tranſactis octo, decem vel duodecim diebus à partu, ſecundum maiorem vel minorem morbi vrgentiam, leuiori pharmaco purgatio inſtitui poterit, à vehementioribus prorſus abſtinendo.

Si lochia qualitate peccent, ita vt fluxio albida vel alterius coloris non naturalis prodierit, cocta exiſtente materia, vltimo puerperij tempore,

tutò purgatio adminiſtrabitur.

In genere autem hoc perpetuò obſeruandum, quò longiùs puerpera diſtat à die partus, eò tutiùs medicamentum purgans poſſe adminiſtrari, & contra. Tum experientia docuit, mulieres, purgamentorum ſuppreſſione laborantes, ſi poſt ſeptimum aut nonum diem alui fluxu corripiantur, vt plurimum liberari. Si verò primis diebus, videlicet ſecundo, tertio vel quarto diarrhœa acciderit, vt plurimum interire.

Atque ita (Deo ſit laus & honos) affectuum muliebrium curationes abſolutæ ſunt.

LIBER X.

Affectuum articulorum curationes continens.

CAPVT PRIMVM.

Arthritidis curatio.

OMMIS arthritidis curatio in eo consistit, vt humoris ad articulos influxus inhibeatur; qui iam influxit & articulis inhæret submoueatur; & dolor interim si acerbus fuerit, leniatur. Quæ omnia sequentibus remediis præstari poterunt.

Ac primùm sanguinis detractio erit conuenientissima, si illius penuria non adsit, & humor pituitosus non abundet; quia ab humoris in articulos fluentis motu sanguis exagitatur, & quasi ebullit, & à dolore in partem affectam attrahitur: illius ideò reuulsio necessaria est, quæ fit

è directo partis affectæ : atque adeò si brachium dextrum afficiatur, in sinistro vena secanda; si dexter pes laboret, vena dextri brachij aperienda. Idem quoque de brachio & pede sinistro dicendum. Est autem sanguis detrahendus statim ab ipso morbi initio, & quantum opus est, si vires ferant, vnica vice detrahendum. Sin minus iteratis vicibus, donec plenitudini sit satisfactum.

Purgatio etiam quamprimum, & in ipso paroxysmi initio instituenda est : sic enim fluens & fluxurus humor ab articulorum viis auocatur, & ad intestina attrahitur. In ista autem purgatione duo notatu digna obseruanda sunt, à Solenandro, practico insigni, pluries annotata.

Primum est, vt purgatio illa fiat non blandiori aliquo, & lenienti medicamento, quo humores magis commouentur quàm euacuantur, & in articulos præcipitantur, vnde dolor & tumor acerbior iis sæpe solet succedere ; sed aliquo ex fortioribus, quod humorem commotum euacuet, & ab articulis auertat. Alterum est, vt exhibito medicamento artus supra genua & cubitos obuoluantur aliquo defensiuo, quo humor fluens, si quis ab assumpto medicamento commotus est, intercipitur, vt minùs, minoreque impetu in articulos decumbat.

In eum vsum ex bolo, malicorio, balaustiis, radicibus bistortæ, vel tormentillæ, rosis cum albumine oui & aceto conficit vnguentum, idque inductum tæniis seu fasciis palmum latis, & mediocriter longis, supradictis locis obuoluit.

Si nec iſta ad manus ſint, ſimplici poſca tinctas circumdat, atque, quod minimum eſt, diem totum relinquit. Vbi autem fluxio eſt vehemens, faſciæ inducit linimentum ex bolo, ſanguine draconis, albumine oui, & oleo roſar. omphacino; vel priori ſine oleo compoſito, cui, ne ſiccatum & induratum dolores excitet, parum olei prædicti, aut vnguenti comitiſſæ addendum erit.

Ad hanc autem purgationem exequendam præſcribetur à perito Medico medicamentum ægrotantis naturæ, & humoribus in toto corpore redundantibus accommodatum; vel aliquod ex ſpecificis purgantibus, quæ in præſeruatione proponentur.

Euacuatio quæ fit per vomitum hic etiam vtilis eſt, in iis qui facilè vomunt, quia breuiore via humores euacuat, atque adeò non ita metus eſt, vt ad partem affectam ruant. Blanda autem vomitoria exhibenda ſunt, quæ tantùm partes ventriculo vicinas euacuant. Si enim vehementia ſint, & à venis attrahant humores, eoſdem ad articulos præcipitare poterunt. Tum poſt vomitiones purgatio per inferiora etiam molienda eſt; imò ſi vnica non ſufficiat, erit iteranda.

Poſt ſufficientem purgationem, ſudorum prouocatio maximè conferre poterit; ſic enim ſeroſa materia per habitū corporis diſcutietur. Verum cum in arthritidis inuaſione fiat quaſi quædam ebullitio, & plerumque febris adſit; calida ſudorifica non conuenient, ſed tantùm temperata; ex quibus commendat Sennertus cornu

cerui vel crudum, vel ſine vſtione præparatum; aut ſolum, aut cum aqua cardui benedicti; tum etiam antimonium diaphoreticum. In affectu diuturno, & abſente febre decoctum chinæ, ſalſæparillæ, aut ſaſſafras poteſt exhiberi, & herbis refrigerantibus, vt cichorio, endiuia, acetoſa, borragine alteratum. Vel ſolummodo poſt deterſum ſudorem, iuſculum pulli prædictis herbis alteratum aſſumatur.

Martinus Rulandus ſequenti ſudorifico vſus eſt feliciter.

℞. Summit. centaur. min. M. ij. rad. aſari ℥. ij. Bulliant in aquæ ℔. x. ad medias, & colentur. Capiat ℥. viij. calidè mane per aliquot dies, & ſudet.

Foreſtus verò laudat decoctum radicis bardanæ ſeu lappæ maioris; quod incidat, diſcutiat, ſudores & vrinas moueat. Refertque quemdam arthriticum in lecto decumbentem, vt nullum membrum mouere poſſet, bibiſſe cereuiſiam calidam, in qua radix lappæ maioris cocta erat; qua epota, cum nullis remediis à Medicis curari poſſet, plurima minxit alba inſtar lactis, & à doloribus liberatus fuit.

Hercules Saxonia panis recenter è furno extracti decem aut duodecim ordines, ſecundum omnem corporis circumferentiam admouet; quibus ſudor copiosè prouocatur, & dolores auferuntur.

Conuenit etiam non parùm ſtupha humida ex decocto ebuli, lauri, ſaluiæ, roriſmarini, & ſimilium cum vino albo parata, vt illius decocti

fumum recipiat æger in doliolo, vndè copiosus sudor excitatur.

Aquæ etiam thermales balneo sudores prouocant,& materiam in articulis contentam prõptè discutiunt. Ideò cum ægri eas adire nequeunt,aqua earum transferri solet, & in lebete calefieri pro balneo. Erastus cons. 15. hoc reliquis præfert ad mitigandos dolores, sed in aqua tantum salis incoquit, vt gustus clarè salsedinem percipiat.

In principio fluxionis,temporibus vacuationum intermediis, quæ eam sistant exhibenda sunt; qualia sunt, quæ in calidi catarrhi curatione proposita sunt: præcipuè verò iulepi ex aquis, vel decoctis & syrupis refrigerantibus & incrassantibus.

Imò verò interdum necessitate vrgente narcotica exhibenda sunt: nam & fluxionem sistunt, & dolorem atrocem mitigant. Ex his theriaca recens erit opportunissima, & sæpe iterari poterit sine periculo ad ʒ. ß. vel ʒ. j. Cui vtiliter, ad fluxionem cohibendam, tantillum boli admisceri poterit. Huius tamen loco laudanum opiatum aliaque narcotica substituere non erit inconueniens.

Post debitas euacuationes celebratas aliaque interna exhibita, quæ causam antecedentem respiciunt,ad topica deueniendum est, quæ dolorem demulcent & causam coniunctam discutiunt. Quæ statim vsurpanda non sunt, antequam vniuersalia prædicta præmissa fuerint; alioqui plus damni quàm commodi afferre solent. Vel

enim materia, quam natura ad articulos expellere conatur, ad interiora repellitur, vnde grauia ſymptomata excitantur; vel articulis impingitur, dolorque exaſperatur; vel pars effœminatur, laxaturque, atque ita fluxus augetur.

Quæ cum vulgò non obſeruentur, vt topica non ſatis tempeſtiuè & cautè adhibeantur, plus plerumque damni, quam vtilitatis indè ægri percipiunt. Topica autem iſta vel dolorem ſolùm reſpiciunt, vel cauſam ſimul doloris, humorem ſcilicet qui affluit, & affluxit, doloremque & tumorem excitat.

Dolorem lenientia hîc maximè neceſſaria ſunt, quia ſymptoma grauiſſimum vires deiicit, & humores ad partes affectas attrahit. Præterea vſu anodynorum partes relaxantur, & humor qui antea ad profundiores circa articulum partes fluebat, ad exteriores & ambientes diffunditur. Vnde arthritici dolores antequam pars intumeſcat, ſunt vehementiſſimi: mitigantur verò vbi pars intumeſcit. Anodyna autem medicamenta partibus arthritide laborantibus admouenda, plurima proponuntur ab Autoribus. Præcipua verò ſunt quæ ſequuntur.

Lac repens parti dolenti admotum, cum pannis lineis in eo intinctis, dolorem demulcet; tum etiam ſi pars eo irroretur, præcipue cum primum ex mamma detrahitur, quod maxime commendat Amatus Luſitanus curat. 41. cent. 6. his verbis. Qui podagræ ingentes dolores patiebatur, capram intra cubiculum ſuum adducere, & ex ea lac ſupra membrum dolens, & male affectum

emulgere curabat; quo dolores euidenter immi-
nui sentiebat. Nec quidem iniuria. Nam lac sic
recens emulctum dolores demulcet, & mitigat
ac remittit. Est autem remedium hoc Turcarum
principibus commune, & familiare satis, à te qui
lucrum & honores petis, in pretio habendum

Ex eodem lacte paratur cataplasma de mica
panis, quæ in eo incoquitur, addendo vitellos
ouorum, & tantillum croci.

Folia etiam hyoscyami aut violariæ in lacte
vel posca decoquuntur, & parti vtiliter admo-
uentur.

Paratur etiam cataplasma ex pulpa rad. althęæ,
cum lacte permixta.

Ex pulpa cassiæ fit etiam cataplasma, vel so-
la, vel cum oleo rosaceo aut sequentibus per-
mixta.

℞. Medullæ panis albi in lacte decoctæ ℔. ß.
medullæ cassiæ ℥. iij. Fiat cataplasma. Vel

℞. Medulæ cassiæ ℥. iiij. theriacæ recentis ℥. ß.
farinæ hordei & auenæ, ana ℥. iij. micæ panis al-
bi ℥. iiij. lactis vaccini ℔. ij. vel iij. Coquantur
omnia in formam cataplasmatis, quod applice-
tur calidè partibus dolentibus. Si addideris vi-
trioli calcinati, & subtilissimè puluerati ℥. ß. vel
℥. j. multò præstantius efficies.

In principio arthritidis, quæ pedis pollicem
tantùm adoritur, sequens admouendum erit.

℞ Album. ouor. num. ij. salis triti parum,
aceti ros. gutt. aliquot. Excipiantur stupis & ap-
plicentur.

Alia etiam fiunt cataplasmata summæ effica-

ciæ, in hunc modum composita.

℞. Aquarum verbasci albi & filicis totius, ana ℔. ß. vitrioli calcinati subtilissimè puluerati ℥. j. ß. farinæ auenæ ℥. iiij. croci ʒ. ij. Fiat cataplasma.

℞. Maluæ cum radicibus quantum vis. Coque in fictili nouo, cum æquis vini & aceti partibus, ad tertiæ partis consumptionem; deinde adde furfuris secalis crassioris q. s. ad conficiendum cataplasma. Quod benè subactum & panno lineo inductum applicetur partibus dolentibus, calidum quantum ferri potest. Hoc maxime commendat Solenander.

Refert Forestus, miraculosum esse cataplasma compositum ex lenticula aquatica, & floribus chamæm. in lacte coctis, addendo farinæ hordei parum.

Montagnana in acerbissimis doloribus sequens præstantissimum esse affirmat.

℞. Vitell. ouor. num. x. Conquassentur in frixorio, cum ℔. ß. olei rosacei. Coquantur leuiter ad inspissationem, addendo croci ʒ. ij. & calidum applicetur.

Admouetur à plerisque in principio fluxionis cataplasma ex sale & fuligine, cum albuminibus ouorum subactis.

Vel ex flor. chamæm. ℥. ij. rosar. rubr. ℥. j. ß. flor. verbasci ℥. ß. Puluerentur & coquantur in lacte dulci ad cataplasmatis consistentiam, addendo vitell. ouor. num. iij. vel iiij.

Vel ex farinæ hordei, & fabarum, ana M. j. flor. chamæm. & ros. ana M. ß. aquæ verbasci

& fol. salicis, ana q. s. vel aquæ plantag. & vini, ana q. s. Incorporentur omnia simul in formam cataplasmatis.

Fomenta etiam partibus dolentibus admouenda, varia componi possunt in hunc modum.

℞. Fol. verbasci ℔. vj. vini rubri ℔. ij. Trita macerentur per aliquot dies. Destilletur aqua, qua foueantur partes dolentes tepide, cum linteis ea imbutis. Vel

℞. Flor. verbasci q. s. Iisque ampulla vitrea impleatur, & orificio obturato soli exponatur: sic enim in liquorem diffluunt, qui linteo parti affectæ impositus dolorem lenit.

Sal Saturni in spiritu vini tenuissimo dissolutum mirè dolores sedat.

Aqua spermatis ranarum mense Maio destillata, partibus dolentibus imposita, mirè dolores lenit, & partis inflammationem ac ruborem temperat. Cum illa etiam sequentia vtiliter admisceri poterunt.

℞. Aquæ spermatis ranarum, tapsi barbati, & filicis, ana ℔. j. ß. In quibus infunde tutiæ, lithargyri, ana ℥. ij. vitrioli calcinati, aluminis, ana ℥. j. Foueantur partes dolentes tepidè.

Acetum ex infusione lithargyri paratum, & nonnihil euaporatum, vt omnino dulcescat, admotum prodest arthritidi calidæ.

Oleum ex pedibus vituli extractum, ad dolores arthriticos sedandos præstantissimum est, & hoc modo elicitur.

Pedes vituli contundantur, & ossa confringantur. Deindè coquantur ad putrilaginem,

Oleum aquæ ſupernatans miſce cum aqua vitæ & ſale, iiſque partes dolore affectæ illinantur.

Olea & pinguedines à plurimis etiam vſurpantur. Sed cum inflammatio, quæ in membris arthritide laborantibus contingit, ad eryſipelatis naturam vt plurimùm accedat, pinguia illa plus nocere, quàm prodeſſe, non raro poſſunt; cum poros obſtruendo humorem noxium intus retineant, & ita dolorem augeant.

Quemadmodum refert Sennertus, virum quemdam arthriticum, ſummo cum fructu vti ſolitum ad dolores ſedandos caſeo ouillo planè recenti impoſito, verùm ſæpè renouato. Quamprimùm enim à calore partis calefactus pingueſcere & quaſi butyrum fundere caſeus incipiebat, dolor intendebatur. In quibuſdam tamen corporibus oleum roſaceum, & ſimilia conuenire poterunt, ſaltem cum aliis medicamentis permixta, quandoquidem pro variis hominum naturis varia conferre ſolent. Ideò ingens remediorum numerus habendus eſt, vt paſſim immutari valeant; quia vix vllum inueniri poteſt adeò efficax, vt omnibus æquè proſit. Exempli loco ſequentia habeantur.

℞. Medullæ panis albiſſ. ℔. ß. Coque in lacte recenti ad pultis conſiſtentiam. Deinde adde mucilaginis ſem. althęæ ℥. ij. farinæ ſeminis lini, fœnugr. ana ʒ. ij. pulu. flor. chamæm. meliloti, ana ℥. j. croci ʒ. j. ol. roſ. ℥. j. Miſce, fiat cataplaſma.

Vel cataplaſmati de mica panis ſupra deſcripto oleum roſac. admiſceri poterit.

Linimenta & vnguenta etiam parari ſolent ad dolorem demulcendum.

℞. Vitell. ouor. num. ij. vel iij. Diſſoluantur cum oleo roſac. vel violac. vel vino, & tepide applicentur.

Balſamum Saturni cum ol. violato, vel roſ. paratum dolorem ſedat efficaciſſimè.

℞. Ceruſſæ ℥. ij. Diſſolue in aqua endiuiæ, & modico aceti. Fiat liquidum vnguentum.

Ex eadem ceruſſa fit emplaſtrum magnæ efficaciæ, quod ab initio morbi admoueri poteſt, etiam tumore atque inflammatione præſente; eiuſque compoſitio talis eſt.

℞. Ol. commun. ℔.j. vini ℔.j.ß. Bulliant ad mediam vini conſumptionem. Deinde adde ceruſſæ ſubtiliſſimè pulueratæ ℔.j. camphoræ ʒ. ij. Coquantur ad emplaſtri conſiſtentiam. Vbi magna eſt inflammatio, loco vini acetum eſt reponendum. Extendatur emplaſtrum ſuper lintea, vt commodius partes obuoluantur.

Catellus viuus parti laboranti admotus dolorem valdè demulcet.

Dolore admodum ſæuiente ad narcotica licet confugere; quamuis ea diu in parte retinenda non ſunt, cum calido natiuo & neruis ſint inimica.

℞. Fol. hyoſcyami M. ij. ſolani, ſemperuiui, ana M. j. capitum papaueris hortenſis P. j. rad. mandragoræ ℥. j. florum chamæm. violar. ana P. j. Fiat decoctio in aqua vel lacte, qua foueatur locus.

Reſidentia piſtetur, addendo farinæ ſem. lini

℥.j. ß. farinæ tritici ℥.ij. ol. chamæm. ℥.iij. Fiat cataplaſma.. Vel

℞. Spiritus vini, per croci infuſionem flaueſcentis ℥. iiij. camphoræ ℈. j. Bulliant parum. Deinde diſſolue opij. ʒ. j. Eoque liquore pars dolens illinatur. Tutum & efficaciſſimum eſt remedium.

Folia nicotianæ recentia, contuſa & admota dolorem arthriticum ſedant, & vim quandam narcoticam obtinere dicuntur.

Cauſam verò dolorem efficientem quod attinet, fluenti in partem debentur repellentia; fluxæ verò deriuantia & reſoluentia.

Attamen repellentia hic improbantur, ſaltem ſola, & ſine aliorum permixtione adhibita. Nam ſi humorum in partem influxum omnino impediant, metus eſt ne illi ad partes internas retrocedentes, periculoſos affectus inducant, niſi ad aliquem alium articulum transferantur. Adde quod humor iam influxus ad partem intimiùs impingitur, vndè dolores acerbiores excitantur. Attamen ſi maximus in principio fiat humorum, præcipuè calidorum, affluxus, ex quo doloris acerbitas metuenda ſit; eum quadamtenùs reprimere conueniet, admotis repellentibus, non ſolis, ſed cum anodynis permixtis, poſt vniuerſales & ſufficientes euacuationes. Tunc enim nimis laxantia humorum affluxum promouent. Itaque prædictis cataplaſmatis, aliiſque remediis, plantaginem, lactucam, portulacam, ſemperuiuum, & ſimilia addere licebit. Vt & aceti tantillum. Exempli gratia.

℞. Farinæ

℞. Farinæ hordei ℥. iij. Coque in oxycrato, adde vitellos ouor. num. ij. ℈. j. croci. Fiat cataplaſma. Vel

℞. Roſ. rubr. M. j. far. fabar. hord. & fœnugr. ana ℥. j. ſantali rub. ʒ. j. ß. flor. chamom. P. j. Coctis & contuſis addantur vitell. ouorum num. ij. aceti ℥. iiij. ol. roſacei q. ſ. Fiat cataplaſma.

Inter deriuantia remedia locum habent hirudines, parti dolenti admotæ, poſt ſufficienter euacuatum corpus: tunc enim valdè proſunt, præſertim cum venæ in parte affecta diſtentæ, & ſanguine turgidæ apparent.

Reſoluentia verò medicamenta ſub variis formis vſurpari ſolent, aquæ nimirum, olei, vnguenti, balſami, fomenti, ſuffitus, cataplaſmatis, emplaſtri, & ſimilium, in ſequentem modum compoſita.

℞. Vitrioli albi, & viridis, ana ℥. j. camphoræ ʒ. ij. aquæ vitæ & vini albi, ana ℔. j. Miſceantur, atque cum intinctis pannis applicentur. Vel

In vrina calx viua extinguatur, & cum ea per reſidentiam, aut colaturam depurata, locus dolens foueatur. Idem ex calce, & aceto factum probatur.

Martinus Rulandus in centuriis ſuarum curationum, aquam ſuam antipodagricam mirè prædicat, cuius deſcriptionem numquam propoſuit. Eam autem ita ſe habere exiſtimant Libauius, Petræus, alijque.

℞. Aquæ fontis ℔. j. aquæ fortis ℥. ß. ſublimati ʒ. j. Bulliant per horæ quadrantem. Hoc

liquore panni linei madefacti partibus dolentibus tepidè applicentur.

Quercetanus in Pharmacopœa ſequentes proponit.

℞. Muriæ ſalis, & vrinæ pueri, ana partes æquales. Diſtillentur & aqua foueantur partes cum linteis, ſæpè renouandis.

℞. Folior. & flor. ſambuci viridium, ana ℔. j. Contundantur & macerentur in aqua vitæ, idque per duos dies vel tres. Diſtillentur per vas vitreum vel cupreum ad ſiccitatem.

℞. Spiritus vini rectificati ℔. ij. mellis puriſſimi ℔. j. Deſtillentur in balneo vaporoſo. Sic duos diſtillabis liquores. Primus eſt aqueus. Secundus multo fortior, & ſulphureus, quem ſeorſim reſerua. Magmati ſiue remanentiæ adde croci orientalis integri ℥. j. ß. terebinthinæ Venetæ ℥. ij. caſtorei ʒ. vj. tartari ad albedinem calcinati ℔. ß. ſalis fuſi ℥. j. phlegmatis vitrioli à ſuo ſpiritu non ſeparati ℥. iiij. lixiuij ſarmentorum ℔. ij. Macerentur per xxiiij. horas. Dein deſtillentur ad ſiccitatē. Liquor qui indè emanabit, ſeruetur etiam ſeorſim. Fæcibus remanentibus affunde priorem aquam reſeruatam. Macerentur & deſtillentur. Tandem omnes liquores deſtillatos miſce, & denuò per balneum vaporoſum deſtilla. Hanc dicit Quercetanus eſſe miræ facultatis, & ſibi communicatam à quodam Germano celeberrimo, tamquam ſingulare donum; affirmante hanc eſſe ipſam aquam Martini Rulandi. Seque eximios illius effectus vidiſſe teſtatur in ſedandis arthriticis doloribus, ſi linteola in eadē

mediocriter calefacta & demersa membro dolenti applicentur.

Idem Quercetanus in consilio de arthritide gloriatur se sibi reseruare aquam suam antipodagricam, tanquam veterano militi aliquid athletici artificij. Quam dicit fieri ex aqua fontana simplici, in qua iteratè & aliquoties extinguit quædam metalla, cui addit duas substantias metallicas, quæ vel per os ritè præparatæ dari solent: quarum spiritus impressi in aqua prædicta, vim ei tribuunt penetrandi ad radices vsque morbi, atque verè resoluendi & attenuandi materias tartareas, gypseas atque sales in iuncturis concretos, à quibus tam intolerandi dolores excitantur.

Huic fortè non absimilis, nec inferior est quæ sequitur.

℞. Calcis viuæ ℔.iiij. Extinguantur in aquæ fluuialis s. q. & relinquantur in cella vinaria trium dierum spatio, vt meliùs sal extrahatur ex calce. Posteà parùm bulliãt, & colentur per manicam Hippocratis. In colat. ℔. xx. extingue septies, aut nouies, primò laminas chalybis ignitas; secundò laminas cupri ardentes; tertiò vitriolum ad albedinem calcinatum ad ℥. x. quartò antimonium liquefactum in crucibulo ad ℔.ß. quintò lithargyri vel cerussæ in crucibulo calefactæ ℔. ß. mercurij præcipitati albi vnica lotione loti ℥.j.ß. æris vsti subtiliter triti ℥.ß.

Post extinctionem horum mineralium, aqua supersedeat in cella vinaria decem dierum spatio. Postea parum bulliat, & coletur per

manicam Hippocratis. Hac aqua calente lintea duplicata imbuantur, & applicentur frequenter.

Inter fotus paratu faciles commendatur ille, qui fit ex ſale ammoniaco ſepties ſublimato, & in vino aut aqua rite diſſoluto. Vel ex vrina iuuenis benè ſani vſque ad medietatem cocta, & cum linteis admota.

Scribit Solenander conſ. 24.ſect.4. quemdam ſenem podagricum ſibi hoc modo facere medicinam ſolitum. Cum tumor & dolor magnus, locuſque rubens erat, accipiebat ſalem, cinerem, vrinam pueri, & acetum. In iis commixtis, madefactum, & expreſſum pannum laneum album, applicabat aliquoties, ſicque dolor magna ex parte ſedabatur.

Quemadmodum antea diximus, olea anodyna in arthritide parùm conuenire, idem de oleis reſoluentibus hic dicendum eſt, quia poros cutis occludunt, ſicque liberam tranſpirationem impediunt, & calorem augent, neque propter viſcidam ſuam ſubſtantiam ad intimas articulorum partes penetrare poſſunt, vt humores ſalſos, acres, & tartareos in iis latitantes temperent, ac reſoluant. Attamen ſi prædicta olea per retortam deſtillentur, huic vſui maximè idonea, vtpote valdè penetrantia, ac minimè viſcida efficientur. Ex illis præſtantiſſima ſunt oleum cheirinum, hyperici, & de vitellis ouorum, quæ ſimul mixta, & per retortam deſtillata dolori ſedando, eiuſque cauſæ diſcutiendæ vtiliſſima ſunt.

Oleum etiam ſcorpionum Matthioli, modo prædicto deſtillatum, præſtantiſſimum eſt.

Oleum ceræ ad idem etiam eſt efficax.

At cæteris omnibus præfertur, & non ſolùm à Chymiatris, ſed etiam à Doctoribus Dogmaticis, vt Cratone, Platero, aliiſque laudatur oleum ex oſſibus humanis, eodem modo paratum, quo oleum de lateribus conficitur; nimirùm oſſa humana non humata, confracta, & ignita in oleum vetus iniiciuntur. Poſtea verò oleo imbibita contunduntur, & in retortam coniiciuntur, ſicque vi ignis extrahitur oleum.

In oſſium humanorum defectu, aliorum animalium oſſa ſubrogari poterunt.

Sequens etiam erit valdè vtile.

℞. Maſtiches, thuris, myrrhæ, ammoniaci, opopanacis, bdellij, mumiæ, ana ℥. ij. vitrioli ℔. j. mellis ℔. ij. tartari ℥. j. ß. ſpiritus vini ℔. iiij. Deſtilletur oleum, ex quo pennâ illinatur pars dolens.

Ad dolorem ſedandum & materiam arthritidis reſoluendam, laudatur etiam liquor limacum, in hunc modum compoſitus.

In manicam Hippocratis coniice limacum integrorum M. j. Tum ſuper illos iniice ſalis communis M. j. ſuper ſalem ſeminis ebuli ſubtiliſſimè triti M. j. & ſic viciſſim, limaces, ſalem, ſemen, donec omnium ſigillatim quatuor vel quinque ſtrata confeceris. Manica dependeat in cella vinaria humida. Et poſt paucos dies deſtillabit ex ea liquor lubricus, & pinguis, quem ſoli exponito per quatriduum, & locum affectum eo illine.

Cataplaſmata etiam reſoluentia, & dolorem ſedantia varia confici poſſunt. Præcipua verò ſunt hæc.

℞. Furfuris tritici ℔. j. ſalis ℥. j. ſapæ q. ſ. Decoquantur ad formam cataplaſmatis. Vel

℞. Farinæ fabar. ℔. ß. Decoquatur in vini ſ. q. addendo aquæ vitæ, & butyri parùm. Fiat cataplaſma. Vel

Ebuli folia tenera aut ſambuci contuſa applicentur, vel cum butyro frixa in ſartagine, in formam placentæ.

Radix bryoniæ contuſa cum aqua vitæ eſt etiam valdè efficax.

A nonnullis etiam commendatur radix aronis, cum ſtercore vaccæ permixta.

Sequens verò à Solenandro laudatur, quod ſine inſigni calefactione reſoluit, dolorem ſedat, & articulos roborat. Poteſtque tutò poſt paroxyſmi principium, circa quintam morbi diem, applicari.

℞. Pulu. roſ. rubr. ℥. ij. maſtiches ℥. j. camphoræ ʒ. ß. farinæ hordei ℔. ß. Coquantur in vino albo, continuè agitando, donec inſpiſſetur, & calidum applicetur.

Emplaſtra demum magno vſui eſſe ſolent. Præcipua verò ſunt hæc.

℞. Thuris, mumiæ, colophoniæ, ana ℥. j. maſtiches, myrrhæ, coralli albi, ana ℥. ß. axungiæ humanæ ʒ. vj. gummi ammon. & bdellij in aceto ſolut. ana ʒ. iij. terebinth. ℥. ß. olei vulpini & roſac. ana q. ſ. Fiat emplaſtrum.

℞. Rad. ireos florent. & hermodactylorum

puluerat. ana ℥. vj. emplaſtri oxycrocei, & de mucilag. ana ℥. ij. reſinæ pini ℥. j. Malaxentur ſimul, addendo ol. lumbric. q. ſ. Fiat maſſa emplaſtri.

Emplaſtrum diapalma ſeu diachalciteos maximo in vſu eſt, vel ſolum, vel addita camphora, in hunc modum.

℞. Maſſæ emplaſtri diapalma ℔. ß. camphoræ ʒ. ij. Miſceantur ſimul, & applicentur partibus affectis. Vel in formam ſpanadrap.

℞. Maſſæ emplaſtri diachalcit. ℔. ß. de ſulphure ℥. j. ſtyrac. calamit. & benjoini, ana ℥. ß. gummi tacham. ℥. ij. olei hyperici & lumbric. ana ℥. j. ſtyracis liquid. ℥. j. ß. ceræ nouæ q. ſ. Liquefactis omnibus ſimul infundatur tela bis aut ter, quæ polita & ſiccata ſeruetur ad vſum.

At verò idem emplaſtrum cum ſequentibus permixtum, inter excellentiſſima remedia arthritica cenſeri debet.

℞. Emplaſtri diachalcit. vino rubro auſtero ſoluti, & ad vini conſumptionem cocti ℔. j. myrtill. roſ. rubr. maſtiches, tartari vini rubri puluerat. ana ʒ. ij. chamæp. & chamæm. odorati veri puluerat. ana ʒ. j. ß. Fiat emplaſtrum, applicãdum vbi tumor valdè imminutus fuerit.

Tandem in dolore diuturno & valdè contumaci, à materia præſertim frigida oriundo, confugiunt nonnulli ad veſicatoria, partibus affectis admota. Eorum mentionem facit Sénertus, ſed quæ anodynis permiſceantur. At emplaſtro veſicatorio, quod in noſtris officinis habetur, ſo-

lo & impermixto, sapientissimus Varandæus præceptor meus fœliciter vsus est: eóque curauit magnum & contumacem tumorem genu occupantem, cum alij Medici multas purgationes, & diætam sudorificam, nec non topica permulta frustra vsurpassent.

In omnium autem prædictorum remediorum vsu hoc vnicè annotandum est, vt à iuuantibus & lædentibus sumatur indicatio, quandoquidem variæ sunt hominum naturæ, varia temperamenta, & varij generis excrementa in ijs colliguntur, vndè summa in morbis varietas solet exoriri. Ideò quod vni prodest, alteri sæpe est inutile. Quod maxime vsu venit in arthritidis curatione. Eaque ratione vnicuique Practico medicamentorum sylua habenda est, vt si vnum frustra tentetur, ad aliud atque aliud confugere possit. Ea semper deligendo, quæ rationali methodo magis consentanea videbuntur.

Quando arthritis tophacea, & nodosa est, difficillimè curatur, præsertim si inueterata sit. At nodi recentes emollientibus, & resoluentibus fomentis, vnguentis, & emplastris, dissolui possunt. Specifica verò sunt quæ sequuntur.

Gal. valde commendat emplastrum compositum ex caseo veteri & acri, cum decocto pernæ suillæ salitæ subacto.

Alij pedes suillos salsos decoquunt quousque in mucilaginem conuertantur. Postea admiscent casei antiqui partes duas, puluer. nasturt. partem vnam, vt fiat emplastrum. Vel

℞. Succi nicotianæ ℥. iij. ceræ citrinæ ℥. ij.

reſinæ pini ℥. j. ß. terebinth. ℥. j. olei chamom. q. ſ. Fiat ceratum molle. Vel

℞. Baccarum orientalium, quas Gallicè vocant, *coques de Leuant*; & myrrhæ, ana ℔. ß. Puluerentur & ſimul miſceantur cum aceto forti in formam cataplaſmatis.

Gummi ammoniacum in aceto diſſolutum potenter emollit.

Rulandus tumores iſtos duros inungit manè, meridie, & veſperi oleo ſeu balſamo ſulphuris calente, & deſuper emplaſtrum diaſulphuris calens applicat.

At vnicè confert emplaſtrum ſequens, quod præter doloris ſedationem, etiam ex articulis materiam tophaceam extrahit.

℞. Vitrioli rom. ℔. j, aluminis rupei ℔. ß. ſalis ℥. iiij. Hæc omnia coniunctim calcina in catino terreo, euaporando ſaltem, donec ſpiritus etiam exhalare cœperint. Quibus odore perceptis, ſtatim ſubſiſte à calcinatione, & refrigeſcant omnia, ac puluerentur.

℞. Huius puluer. & farinæ hord. ana partes æquales, miſce cum fæcibus vini ad formam pultis, quam ſupra laciniam extende, ad ſpiſſitudinem cultri, & applica loco affecto. Exſiccatam maſſam cum fæcibus vini iterum diſſolue, & applicare perge, donec primùm diſcuſſus dolor, poſteà verò ex articulis ipſis contortis omnes tophi conſumpti fuerint. Interim tamen ſæpè fit, vt cutis aperiatur, quod formidandum non eſt. Vel enim ſponte ſua poſtea vlcera coeunt, vel cera ſaltem emplaſtri loco impoſita conſolidan-

tur; ipſis articulis denuò mobilibus, & agilibus redditis.

Si denique nimis inueterata arthritis & prorsùs nodoſa fuerit, prçcedenti cura mitigatio quidem dolorum ſperanda eſt, ſed tophi vix cedunt; ideò cauſtico leuiori cutis aperienda, deindè emplaſtro attractiuo ex gummatibus tophi eximendi.

Articularis doloris iam præſentis curatio prædictis perficitur. Sed quia hic affectus per interualla, præcipuè vere & autumno, redire ſolet; illius prophylaxis inſtituenda eſt. Quæ quidem eò reſpicere debet, vt materiæ ad articulos ruituræ collectio impediatur: aut ſi quæ collecta ſit, auferatur. Ac denique ne articuli tam facilè humorem influentem recipiant, impedietur materiæ collectio, optima victus ratione, & remediis viſcerum intemperiem corrigentibus. Materia collecta auferetur remediis euacuantibus. Et articuli non tam facile recipient, ſi roborantibus confirmentur.

Diætam quod attinet, licet ea in hoc caſu maximi, imò præcipui ſit momenti, inſtituti noſtri ratio eam deſcribere non patitur.

De potu tantùm dicemus, vinum arthriticis eſſe maximè noxium, multoſque eius abſtinentia protinùs fuiſſe liberatos. Si tamen æger propter alia valetudinis incommoda non poſſit ab eo omninò abſtinere, bibat pauciferum, ſeu aquoſum & valdè dilutum. Hollerius loco vini commendat melicratum valdè dilutum, ſcilicet ex aquæ partibus 40. vel 48. & mellis parte vna,

quod tamen non conuenit picrocholis & ſitibundis.

Bochetum ſequens omnibus naturis conuenit, & plurimis valde profuit.

℞. Rad. ſalſæ paril. ℥. ij. liquirit. ℥. j. cinam. & ſem. aniſi ℥. ß. Fiat puluis tenuiſſimus. Cuius cohl. j. miſceatur cum ea aquæ quantitate, quæ pro vno paſtu ſufficit. Agitentur in duobus vaſis ter aut quater. Poſtea colentur pro potu ordinario, ſingulis paſtibus idem iterando.

Vacuationes verò quod attinet, phlebotomia primùm inſtituenda eſt, præſertim vere & autumno; in iis qui ſanguine abundant, eiuſque efferueſcentiæ obnoxij ſunt.

Purgatio verò non ſolùm vere & autumno, ſed etiam quater in anno, imò & ſingulis menſibus in valdè cacochymis celebranda eſt. In quem vſum multæ purgantium formulæ circunferuntur huic affectui ſpecificæ. Præcipuè verò quæ ſequuntur, à prudenti Medico ita vſurpandæ, vt plerumque immutari debeant, tum ratione materiæ, tum ratione doſis, iuxta varia ægrorum temperamenta.

℞. Sennæ mundat. turbith, hermodactyl. & raſuræ cranij non humati, ana ʒ. j. diagridij ʒ. ß. Fiat puluis, de quo capiat ʒ. j. cum aqua iuæ arthriticæ, vel iuſculo. Vel

℞. Salſæ paril. ℥. j. ſennæ mundat. ʒ. vj. turbith, hermodactyl. ialapæ, mechoac. ana ℥. ß. agaric. trochiſc. ʒ. ij. diagridij, cinamomi, ana ʒ. ß. Fiat puluis. Cuius ℥. j. infundatur in vino albo per noctem. Capiat æger mane vinum & puluerem.

Electuarium caryocostinum à Petro Bayro miris laudibus effertur, & ab omnibus Practicis approbatur, eiusque descriptio habetur in Pharmacopœa Bauderonij. Datur ad ℥.ß. Sed in calidioribus naturis illius vsus poterit esse noxius.

Rhasis pilulas suas laudat eo encomio, quod incedere non valentes faciant ire pedes. Illæ autem ita se habent.

℞. Aloës optimæ ℥.ß. rosar. rubr. ℈.ij. hermodactyl. alb. à cortic. exterioribus mundatorum ʒ.j.ß. diagridij ʒ.j. Cum aqua iuæ arthriticæ & melle rosac. fiat massa pilul. Cuius dosis erit ʒ.j.

Vtiles etiam sunt quæ sequuntur.

℞. Aloës, hermodactyl. ana ℥.ß. chamæpit. ʒ.ij. chamædr. stœchad. arabic. ana ʒ.j. sem. hyperici ʒ.ß. Cum terebinth. Veneta fiat massa pilul. quæ quia minùs purgant, frequentiùs exhiberi poterunt.

Per vomitum etiam facta euacuatio in præseruatione magno successu adhibetur, si æger eum facilè ferat. Quod indicauit Alsaharauius insignis Medicus, his verbis. Vomitus, inquit, vtilior est laxatiuo, ad eradicationem grossorum humorum, qui sunt ab infra genu, & vsque ad pedem, sicut in dolore sciatico, & dolore genuum, & similium.

Prouocari autem poterit vomitus singulis mensibus per biduum sequens, quia secundus dies prioris reliquias extrudit. Hunc autem meliùs succedere quidam obseruarunt, cum Luna in signo aliquo ruminãte, vt Tauro vel Capricorno

reperta fuerit. A cœna autem prouocare vtile eſt, ingeſtis prius cibis variis, pinguibus, acribus, aliiſque in magna copia. Poſtea ventriculum fricando, & digitos in fauces immittendo. Quod ſi non ſufficiat, vomitorium exhibendum eſt, præſertim ex radic. aſari & geniſtæ decocto conflatum, quæ alioqui in arthritide curanda idonea eſſe ſolent.

Illa etiam quæ per ſudores fit euacuatio, ſanguinem à ſeroſis excrementis repurgat, & cauſam arthritidis antecedentem educit. In hunc vſum inſtitui poterit diæta ſudorifica vere & autumno, ex decocto ſalſæ par. chinæ, ſaſſafras, aut etiam guaiaco, prout ægri temperies ſuadere videbitur.

Ad arthritidem præcauendam, eiuſque radices in viſceribus latentes extirpandas, quidam Practici commendant vſum antipodagricorum, per annum integrum exhibitorum, quibus multos integrè fuiſſe liberatos pronunciant. Ex multis eorum formulis ſequens præcipua eſt.

℞ Salſæ parillæ ℥. iiij. ſem. hyperic. fol. chamæp. & chamædr. ana ℥. iij. ariſt. rotund. ʒ. vj. angelicæ ʒ. iij. cinam. ʒ. ij. caryophyll. ℈. iiij. croci ℈. ij. Omnia in tenuiſſimum puluerem redacta incorporentur cum mellis Hiſpan. cocti q. ſ. Fiat opiata, qua vtatur æger per annum integrum, ſumendo ſingulis diebus veris, autumni, & hyemis ʒ. j. ß. æſtate tantùm ʒ. j. & abſtineat omnino diebus canicularibus. Vinum bibat valdè dilutum, & abſtineat à venere.

Horum antipodagricorum inſtar forſan eſſe

poterit decoctum chamædryos, quod propterea Carolo Quinto Imperatori à Genuensibus Medicis valdè commendatum erat; & testatur Solenander, plurimos qui hoc medicamentum per sexaginta dies bibissent, penitùs fuisse liberatos. Huius decocti compositio talis est.

℞. Chamædryos dum floret lectæ & benè asseruatæ M. j. vini mediocris maturi ℔. iij. Coque in duplici vase per hor. quinque. Colati vini capiat æger haustum, corpore ad sudorem composito, præmissa purgatione.

De calidis autem istis medicamentis hic notandum, ea non solùm calidis naturis non prodesse, sed etiam immedicabiles resolutiones aut alia incommoda inducere: ideóque summa cum præmeditatione ea esse exhibenda.

Inter vulgares homines quidam pro magno remedio prophylactico habent, vt tres alliorum bulbi integri manè deglutiantur; continuando per mensem integrum. Etenim ventriculum calefaciunt, & roborant, citra hepatis, aliorumque viscerum calefactionem: nam integri cum fæcibus excernuntur, sed cocti, & pituita viscida obuoluti, quam à ventriculo, & intestinis deturbant.

In arthritide biliosa aquæ acidulæ, vitriolatæ, & refrigerantes plurimùm conferunt. Ita vt earum vsu plures ab ea immunes per longum tempus euaserint.

Ad eundem finem laudatur ab Hippocr. lib. de morbis, vsus lactis asinini, quod etiam pluribus arthriticis multum contulisse experientia docuit.

Ac denique omnia remedia, quæ calidiori hepatis intemperiei corrigendæ, eique visceri roborando idonea sunt, hîc etiam conuenire poterunt, prout supra in eiusdem intemperiei curatione descripta sunt.

Si verò serosus humor à cerebro defluens, vt plerumque fit, huic affectui dederit originem, cerebri ratio habenda maximè est: vt nimirùm intemperies illius corrigatur, & humores in eo geniti deriuentur & discutiantur. Quibus vsibus conuenient cauteria, vesicatoria, errhina, masticatoria, pulueres, cucuphæ, suffitus, aliaque remedia, in affectuum cerebri curationibus proposita.

Vltimum præcautionis caput est, vt articuli roborentur, ne tam facilè humorem influentem recipiant. Aduertendum tamen, roborantia medicamenta, non solùm frustra, sed etiam noxiè vsurpari, nisi materia antecedens, & fluxurus humor remediis prædictis sollicitè auferatur. Alioqui hæc roborantia, vel humorum ad articulos influxum impedire nequeunt: vel si impediant, ad partes nobiles refluunt humores isti, & multò grauiora mala concitant.

Inter præcipua roborantia vinacea numeranda sunt, quæ materiæ morbificæ reliquias discutiunt calore actuali, & adstringendi vi partes maximè roborant. Duretus in Hollerium ea ita commendat. Sed mirificè prodest vinaceorum vsus, tempore vindemiarum, si vinacea exportentur ex torculari in horteum, & stragulis operta incalescant. In his æger contineat pedes, ti-

bias, crura aut brachia, vel etiam totum corpus: Postea verò addit Gallico idiomate, *Ie l'ay practiqué cent fois, il n'y a rien meilleur sous la chappe du Ciel.*

Solenander verò consil. 21. sect. 4. hoc remedium sequenti elogio prædicat. Sed inter optima remedia & tutissima, quæ partes etiam affectas roborant, ac calorem innatum fouent, hoc ponendum, & diligenter singulis annis, cum ampliùs fieri nequeat, vsurpandum. Videlicet vt tempore vindemiæ immergantur pedes, atque manus affectæ vinaceis, post expressionē calentibus adhuc, vel musto calido calfactis, manè per dies quindecim. Ac possem nominare virum præstantem, cui hoc medicamentum communicaui, atque ab eo, præclaro munere sum donatus: qui planè incedere non poterat, & isto remedio, beneficio Dei, restitutus est. Quo autem vuæ maturiores sunt, eo plus adiumenti vinaceorum vsus affert.

Thermæ sulphureæ, & nitrosæ, quales sunt nostræ Balerucanæ, non solùm sudores euocando, vt antea dictum est; materiam arthritidis discutiunt, sed etiam roborando articulos, ad præcautionem non parum conferre possunt; quemadmodum si per modum embrochæ, vel duciæ capiti admoueantur. Earumdem thermarum lutum partibus infirmis applicatum, eas etiam corroborat.

In thermarum defectu lotiones pedum, aut fotus aliarum partium parari poterunt, ex decocto herbarum nerualium, additis quibusdam

astringen-

aſtringentibus, vt balauſtiis, myrtillis, nucibus cupreſſi, alumine, & ſale, cum aqua ferrata & vino rubro.

Commendantur etiam inunctiones frequenter vſurpatæ, in hunc modum compoſitæ.

℞. Ol. myrtini vel roſac. ℥. ij. ſalis ʒ. ij. Miſce, fiat linimentum. Vel

℞. Ol. omphacini ℥. ij. maſtichini ℥. j. ſalis torrefacti ʒ. ij. boli armen. ʒ. iij. ſang. dracon. hypociſt. thuris, maſtich. ana ʒ. j. ß. Terantur ſingula per ſe prius ſubtiliſſimè, tum cum oleis miſceantur in formam vnguenti.

Non parùm etiam vtile eſt ad articulos roborandos emplaſtrum diachalciteos, ſeu diapalma impoſitum: eſtque vtile in omni arthritide, à quocumque humore ducat originem. Scribitque Solenander conſ. 25. ſect. 4. ſe nouiſſe quoſdam, qui aliàs frequenter podagræ paroxyſmis tentari conſueuerant, vſu huius emplaſtri continuo, & purgationibus per interualla aſſumptis, quinquennium integrum ab iſtis doloribus liberatos fuiſſe. Atque emplaſtrum hoc non inquinat, non pruritum aut puſtulas excitat, neque odore aut alia qualitate moleſtum eſt. Aptatur autem ad formam membri. In pedibus ex aluta tenui fiunt calcei, qui hoc emplaſtro obducti pedibus aptantur. Eadem aluta emplaſtro hoc oblita carpis, & alis partibus applicari poteſt. At verò idem emplaſtrũ diachalciteos, in vino decoctum & cum puluere myrtill. roſar. maſtiches, tartari, chamæpith. chamomillæ permixtum, quale ſupra in curatione

deſcriptum eſt, ad eoſdem vſus multò præſtantius eſt. Et nos vidimus arthriticos, qui huiuſmodi emplaſtrum in pedibus & carpis continuo geſtarent fœliciſſimo ſucceſſu.

CAPVT II.

Doloris iſchiadici curatio.

Licet dolor iſchiadicus arthritidis ſit ſpecies, quia tamen propter loci affecti ſtructuram, & amplitudinem, diuerſam in nonnullis remediis curationem obtinet, ſeorſim illa hic exponenda eſt.

Ac primùm præmiſſo clyſtere, aut leui pharmaco, vena brachij eiuſdem lateris aperiẽda eſt, ad reuellendum: Poſtea vero ad deriuandum, ſecari debet in poplite, aut iuxta malleolum exteriorem illa vena, quæ, ob inſignem vtilitatem quam affert in hoc affectu, iſchiadica nominatur; quæ & ſæpe ſola hunc affectum ſanat.

In crure autem dolente ſecari ſolet, licet & in ſano apertam admodum profuiſſe, ſubitóque omnem dolorem ſuſtuliſſe viſum fuerit.

Gal. lib. de venæ ſect. cap. 18. Memini, inquit, me iſchiadas vno die, facta ex cruribus euacuatione, curaſſe; nempe vbi non ex frigore, ſed impletis ſanguine, quæ in coxa ſunt venis, proueniſſent; quare ſecta in poplite vena, illis commodior eſt quam in malleolo.

Ex hæmorrhoïdibus etiam ſanguis per hiru-

dines eductus, mirum in modum iſchiadicis opitulatur, quod ſanguis, in coxendicum venis contentus educatur: harum enim partium maximus eſt per venas conſenſus.

Purgationes fortiores hic locum habent; nam leuiores, humores magis ad partem affectam præcipitant. Ideò conueniunt maximè pulueres arthritici, caryocoſtinum, pilulæ de hermodactylis & ſimilia. Chymici purgationes mercuriales & antimoniales in robuſtis corporibus fœliciter aliquando vſurpant.

Imò vomitoria à multis præferuntur purgantibus per aluum, cum per locum à parte affecta remotiorem, humores vitioſos euacuent. Aſarum reliquis præfertur à Rondeletio.

Poſt ſufficientem purgationem ad topica veniendum eſt. Et quidem repellentia quod attinet, illa minimè conueniunt, quod metuendum ſit, ne humores ad partem affectam magis promoueantur; ſed ſtatim initio reſoluentia admouenda ſunt: primò mitiora & minùs calida, ne magis humores ad partem attrahant; poſtea vehementiora, in hunc modum.

℞. Rad. bryon. ℔. ij. rad. ebuli ℔. j. baccarum iuniperi ℔. ß. fol. iuæ arthriticæ, menthæ, maior. ſaluiæ, roriſmarini, flor. chamom. meliloti, ana M. iiij. Fiat decoctio pro ſemicupio, quod ingrediatur bis in die per biduum, aut triduum. In principio poteſt parari decoctum ex aqua ſola, poſtea in aqua & vino albo.

Ex eodem aut ſimili decocto poteſt foueri pars dolens calidè frequenter.

Sacculi etiam parari poterunt ex ſale, milio & furfure, frixis in ſartagine cum vino generoſo, & calidè applicari.

Vel componi etiam poterunt ſacculi efficaces ex ſolis granis iuniperi contuſis, & prædicto modo in ſartagine calefactis.

Inunctiones etiã conuenient ex ol. chamom. aneth. lilior. irino, nardino, & rutac. quæ partes exteriores relaxando, motum humorum ad eas cõciliabunt, vt ſic internæ minùs afficiantur.

Oleum ſcorpionum Matthioli inunctum, eſt etiam valde efficax.

Ad potentiùs reſoluendum aqua balſami Guidonis, inunctione admota erit præſtantiſſima.

Vnguentum de althæa partes exteriores laxat, & materiam morbificam blandè diſcutit; ideò circa initia coinungi poterit totum crus, & tibia vſque ad extremum pedem iuxta ignem luculentum.

In progreſſu verò ſequens potentius & calidius admoueri poterit.

℞. Ol. lumbric. de lateribus, & de terebinth. ana ℥. ij. ol. vulpini ℥. j. gummi ammoniac. & ſagapeni aqua vitæ ſolutor. ana ʒ. vj. caſtorei pinguis ʒ. iij euphorbij ʒ. ij. ceræ q. ſ. Fiat vnguentum.

Lacuna Comm. in Dioſc. vnguentum ſequens tanquam mirabile commendat.

℞. Succor. radic. & fol. ebuli, ana ℥. j. olei chamomil. ℥. vj. Bulliant ad ſuccor. conſumptionem. Deinde adde ceræ q. ſ. aceti guttulas aliquot ad ſpenetrationem. Fiat vnguentum.

Cataplaſma ex iberide multum laudatur ab Authoribus, quod hæc planta huic affectui curando ſit valdè efficax. Idque componi poterit in hunc modum.

℞. Iberidis M. iiij. Decoquantur in vino & contundantur, addendo farinæ lupinor. orobi & fabar. ana ℥. iij. pulueris rutæ ſiccæ, flor. chamæm. & rad. coſti, ana ℥. j. ol. terebinth. ℥. ß. ol. lumbric. q. ſ. Fiat cataplaſma.

Platerus plurimùm prodeſſe teſtatur, ſi ſaluia recens in tegulam cauam ignitam poſita, ſæpéque ne aduratur agitata, & hoc modo ſemicocta, aceto perfundatur; tegulaque linteis obuoluta ſub ægri coxa ponatur, vaporque inde excitatus recipiatur.

Non parum etiam conducit panis recenter è furno extractus valdè calens, per medium ſectus, aqua vitæ irroratus, & admotus.

Ad materiam morbificam foras extrahendam conuenit cucurbitula in ſumma parte doloris, quæ ad os ſacrum pertinet, quater repetita ſine ſcarificatione.

Ad idem valdè conferunt hirudines octo vel decem parti affixæ, quæ à Paulo & Aureliano probantur. Et Zacutus Luſitanus ſe decem horarum ſpatio dolorem iſchiadicum ſuſtuliſſe aſſerit, qui omnibus aliis remediis auferri non potuerat.

Emplaſtra verò in frequentiſſimo vſu ſunt, & hac in re plurimum poſſunt. In eorum tamen vſu hoc perpetuò obſeruandum, quemadmodũ de aliis in genere dictum eſt; vt primò mitiora

admoueantur; quæ si parùm profuerint, ad vehementiora transcendere poterimus. Quem etiam ordinem nos in eorum formulis describendis obseruabimus.

℞. Picis naualis ℥. ij. sulphur. commun. subtilissimè triti ʒ. iij. mastiches ʒ. ij. terebinth. ℥. ß. Misce, fiat emplastrum.

℞. Picis naualis ℥. ij. gummi ammoniac. bdellij in aceto dissolut. ana ℥. j. sulphuris viui, turbith, hermodact. ana ℥. ß. castorei ʒ. j. terebinth. parùm, ceræ q. s. Fiat emplastrum.

℞. Gummi ammoniaci & sagapeni in aceto dissolut. & denuò inspissat. ana ℥. ij. empl. diachylon. cum gummis ℥. j. ß. Liquefiant omnia simul. Deinde adde cinnabaris, & æris vsti, ana ℥. j. auripigmenti & viridis æris, ana ʒ. ij. Fiat massa emplastri. Si vesicæ excitentur, ponatur linteum inter partem & emplastrum.

Si malum pertinaciter hæreat, ad vesicatorium transeundum est, quod parti admotum materiam morbificam euellit. Emplastrum igitur vesicatorium applicandum est, vel solum, vel, vt mitiùs agatur, cum aliquo ex prædictis, æquis partibus permixtum: sic enim per longius tempus in parte poterit detineri. Vel sequens de nouo dispensari poterit.

℞. Picis naualis, ceræ, picis albæ, ana ℥. j. ß. colophoniæ, thuris, mastiches, ana ʒ. ij. euphorbij, ladani, sulphuris viui, ana ℥. ß. opopan. ammoniac. bdellij, galbani, sagapeni, ana ℥. ß. styrac. calamit. benjoin. ana ʒ. ij. cantharid. ʒ. iij. galangæ, garyophyll. ana ʒ. ij.

ſtyrac. liquid. q. ſ. Fiat emplaſtrum.

In diuturno affectu cauſticum tibiæ lateris dolentis materiam morbificam deriuat, & morbum interdum tollit. Zechius admouendum eſſe vult parti tibiæ exteriori. Si verò ſuſpicio fuerit catarrhi à cerebro defluentis, alterum etiam occipiti admouendum eſt. Id enim aliquando iſchiadicum dolorem antiquum curauit, qui nullis aliis remediis vinci potuerat. Tum denique alia remedia cerebri intemperiem corrigentia non erunt omittenda.

Zacutus Luſitanus cauterium retro aures inuſtum, quando fluxio à capite irruit, cum miro ſucceſſu in vſum ſe vocaſſe aſſerit, & peculiari hiſtoria confirmat obſeru. 160. lib. 2.

Toto curationis decurſu clyſteres frequentes iniiciendi ſunt, vt materiæ morbificæ portio ad inteſtina deriuetur. Tum etiam ad doloris cauſam proximam diſcutiendam, ſequens aliquando profuit.

℞. Vini generoſi ℔. ß. ol. nucum & rutac. ana ℥. iij. ol. terebinth. ℥. ß. Miſce, fiat clyſter iniiciendus quoties dolor vrget.

Dolor iſchiadicus interdum à bile & humoribus calidis generatur, qui quidem dignoſcitur cum dolor eſt acerbiſſimus, & pungitiuo ſimilis, exacerbationes alternis diebus ſæuiores efficiuntur, habitus eſt gracilis, temperamentum bilioſum, ætas iuuenilis, regio & tempeſtas calida, dolor à calefacientibus exacerbatur, morbi præceſſerunt bilioſi, victus calefaciens, exercitatio vehemens: tunc enim ad bilem & cali-

dam intemperiem dirigi debent. Ideò conueniunt venæ sectio, purgationes cholagogæ, nunc lenientes, nunc etiam vehementer purgantes, additis diagrediatis, vt materia morbifica educatur; iulepi refrigerantes, clysteres mollientes, & refrigerantes, lac, balneum; aliaque remedia in calida hepatis intemperie proposita. Hoc perpetuò cauentes, vt aperientia vitentur, incrassantia potiùs eligantur, qualia in catarrho calido & tenui proposita fuerunt.

Dolore acerbiori existente narcotica exhiberi possunt, præsertim syrupus de papauere, quo dolor sedatur, & fluxio cohibetur, humoris incrassatione.

Topica erunt mitiora, vt ol. lilior. violac. chamæmel. & amygdal. dulcium: cataplasmata ex lactuca, solano, endiuia, farina hordei, cum oleis prædictis; & circa declinationem fomenta, linimenta, emplastra mitiora, & minùs calefacientia.

Materia dolorem ischiadicum efficiens aliquando suppuratur, & in abscessum conuertitur. Quod docuit Hipp. 3. epid. in historia Eupolemi, qui talem abscessum passus est, & ex eo tabidus interiit. Si abscessus aperiatur, vlcus remanet sordidum, & cacoëthes, quod etiam ad tabem perducit. Eam tamen cum vlcere curatam sæpè à se fuisse gloriatur Zacutus Lusitanus obseru. 126. lib. 1. decocto ligni sancti, & radicis salsæparillæ. Quæ obseruatio legenda, & sedulò meditanda est.

FINIS.

INDEX RERVM memorabilium, & remediorum ſelectiorum.

A

ABortum an concitet phlebotomia. 495. & ſeqq.
Abſinthij ſuccus & decoctum ad melancholiam hypochondriacam. 318
Acetum ſomnum excutit. 22.73
Aceti vſus ad inappetentiam. 138
Aceti vis in remediis ſplenicis. 305
Acida bilem temperant & appetitum excitant. 137
Allij bulbi ad præcautionem arthritidis. 558
Allij hortenſis vis ad expurgandum vterum. 493
Alkermes confect. adhibita litui arteriarum temporum, manuum, pedum & teſtium. 132
Aloës vis in ſingultu. 158
Aluum mollientia. 195. 244
Alui profluuium inueteratum venus ſoluit. 220
Alui fluoris curatio. 197. & ſeqq.
Ambra griſea ſpecifica ad ventriculum roborandum. 149
Anacatharſin cientia. 73.85.87
Anaſarca ſæpe curata ſyrupo S. Ambroſij. 291
Animalium recens mactatorum vſus in phre-

nitide 75. In mania 80. In ſingultu 157. In fluxu hæmorrhoïdum 146. In dolore hæmorrhoïdum. 257
Anodyna in inflammatione renum & veſicæ. 353
Antimonij dotes in ſoporoſis affectibus 20. Ad arthritin. 536
Antimonij diaphoretici ad hydropem. 291
Aphoriſmus 31. ſect. 5. de phlebotomia in grauidis, quomodo intelligendus. 495. & ſeqq.
Apophlegmatiſmorum dotes in cerebri intemperie frigida. 98
Apoplexiæ cauſa. 14
in Apoplexia an liceat mittere ſanguinem. 15. & ſeqq.
An aperire venas iugulares. 17
Apozema præparans & purgans pituitam in capite 4. In ventriculo. 140
Apozema bilem euacuans. 260. 267. 271
Apozema phlegmagogum & hydragogum. 286
Apozema melanagogum. 310
Aquæ calcis vis in hydrope 295. In ſcirrho lienis. 306
Aquæ benedictæ vſus in apoplexia 20. In colico dolore à flatu 183. In aſthmate. 83
Aquæ cinamomi vſus in ventriculo frigido. 142
Aquarum thermalium vſus in ventriculi frigidi intemperie inueterata 143. In ſingultu contumaci 154. Ad vlcera interna 180. Ad chloroſim. 392
Aquarum mineralium vis in obſtructione à calida hepatis intemperie 266. In melancholia hypochondriaca 317. In vlceribus renum &

vesicæ 363. In arthritide. 537

Aquarum vitriolat. &c. vsus in vlcere ventriculi 180. In mictu sanguinis 360. In fluxu mensium immodico 410. In præcautione arthritidis. 558

Arantiorum corticis decoctum ad fluxum immodicum mensium. 411. 412

Argentum viuum ad tres libras propinatum in iliaca passione. 191

Argentum viuum contra vermes vsurpatum. 234 & seqq.

Arteriotomia celebrata in hemicrania 64. Vt administranda. 65

Arthritidis tophaceæ remedia. 552

Asellorum vsus & præparatio ad calculum vesicæ. 344. 345. Ad stranguriam. 379

Assæ fœtidæ vis in hysterica passione. 443

Asthmatis causæ. 82. & seqq.

Asthmati an conueniat phlebotomia. 82. 83

Atram bilem purgantia 77. 78. Alterantia. 78. 79

Attenuantia humores. 84

Aurei trecenti pro sola mespilorum præscriptione numerati. 201

Axungiæ anatis parandæ modus ad litum in conuulsione. 35

B

BAlerucanarum aquarum vis ad prophylaxim calculi renum 338. Ad chlorosim 392. Ad hystericam passionem. 440

Balneorum vsus & modus ad conuulsionem 36.

57. Ad ſitim morboſam 152. Ad dolorem ventriculi 173. Ad pallidos colores. 390. In ſuppreſſione menſium. 356
Balneum aquæ tepidæ in mania 78. In phthiſi 125. In dolore ventriculi 175. In colico dolore 185. In ictero 282. In melancholia hypochondriaca 310. Ad hepar refrigerandum 264. Deobſtruendum. 273
Balneum decoctionis aluminis ad menſium fluxum immodicum. 413
Balſamum Saturni pro linimento in mania. 80
Balſamum Guidonis ad paralyſim. 31
Balſamum Peruuianum ad roborandum ventriculum. 145.146
Balſamum Orientale & Peruuianum ad præcautionem calculi renum. 338
Balſamum ſulphuris ad dolorem hæmorrhoïdum. 258
Bardanæ decoctum ad arthritidem. 536
Bilem euacuantia. 26
Bilem temperantia. 174
Bos ſaginatus pro ſecreto annuatim promiſſus. 253
Bouchetum in paralyſi 29. In conuulſione 42. Ad inappetentiam 145. Ad arthritidem 555. Vide Potus ordinarij.
Bryoniæ aqua ſtillatitia ad pulmonum infarctum. 88
Bryoniæ fæcula ad chloroſim 391. Ad hyſtericam paſſionem. 442
Bufonis ſylueſtris virtus ad hydropem. 297
Bugloſſi ſuccus ad melancholiam hypochon-

driacam. 318
Butyrum recens cum ſaccharo cando ad prophylaxim calculi renum. 340

C

CAlculus veſicæ an diſſolui aut frangi poſſit. 243. 244.
Cancri vteri cura palliatiua. 462
Caprillum ſerum ad hæmoptoën. 117
Caput euacuantia. 8. & ſeqq.
Caput roborantia. 62
Cari cauſa. 14
Caryocoſtini vſus & doſis in arthritide. 556
Caſtoreum & acetum ſomnum excutiunt. 22
Caſtorei vſus in ſoporoſis affectibus 25. 26. In conuulſione. 34. 35
Catarrhi differentiæ 50. Curatio. ibidem & ſeqq.
Catarrho frigido an conueniat phlebotomia 52. An purgatio. 53
Catarrhi calidi curatio. 56
Catarrhus non rarò ab obſtructione originem ducit. 59
Catelli lactentis fel ad epilepſiam puerilem. 47
Caulium rubrorum decoctum ad aſthma. 89
Catharticum cum adſtrictione in diarrhœa. 197
Cauterium actuale in ſoporoſis affectibus 24. In epilepſia puerili. 49
Cauſticum vbi applicandum in epilepſia. 41
Cauterij retro aures vtilitas in fluxionibus à capite 53. In ſutura coronali in mania 81. In tibiis

ad ſuppreſſionem menſium 404. In fluore muliebri 420. 421. In hyſterica paſſione. 443
Cephalalgiæ curatio. 59. & ſeqq.
ad Cephalalgiam pilulæ celebres. 61
Cera cur omittenda in linimentis thoracicis. 96
Cerebrum refrigerantia cur cautè vſurpanda. 69
Cerebrum roborantia 7. Exſiccantia. 54.
Chalybeatorum ſeu ex chalybe præparatorum vires in obſtructionnibus tollendis 275. maximè lienis 304. 305. Ad melancholiam hypochondriacam 317. Ad chloroſim. 391. 392
Chamædryos decoctum ad præcautiouem arthritidis. 558
Chamæmeli decoctum ad dolorem ventriculi. 172
Chinæ decoctum ad vlcera interna. 180
Chinæ decoctum vt parandum ad hepar refrigerandum, & deobſtruendum 265. In chloroſi. 392
Cicuta miſta cataplaſmatis efficaciſſima ad molliendum. 305
Cinnabaris natiuæ vis in epilepſia. 43
Claretæ aquæ deſcriptio. 141
Clarificandarum potionum modus. 260
Clyſteres hydragogi. 290
in Clyſteribus pro phreniticis non miſcenda olea. 68
Cœliacæ affectionis curatio. 196
Colici doloris à ſplenico diſtinctio. 304
Colici doloris à flatu curatio 182. A bile 184. Nothi à bile in abdominis membranas effuſa. 185
Comatis cauſa. 14

In Comate an liceat mittere ſanguinem. 15.16
Conſerua roſarum pallidarum laxatiua. 194
Conſeruæ roſarum dotes in phthoë. 120
Conſerua cynorhodi V. Cynorhodi.
Conſtipationis curatio. 192
Corallorum ſyrupus & tinctura ad hæmoptoën 109. Ad vomitum ſanguinis 167. Ad diarrhœā bilioſam 200. Ad dyſenteriam 212. Ad fluxum hepaticum 228. Ad hepar refrigerandum & roborandum 264. Ad fluxum immodicum menſium. 411
Cornu cerui vſtum ad lumbricos. 233
Croci metallorum vis ad ſoporoſos affectus. 20
Cruſta panis torrefacta & pulueribus ſinapiſata ad vomitum compeſcendum. 164
Cucufa ad cerebrum corroborandum. 58
Cucurbitulæ in apoplexia vbi admouendæ 21. In paralyſi 31. In conuulſione 34. In phrenitide 75. In pleuritide 100. In peripneumonia 105. In hæmoptoë 107. In palpitatione cordis 134. In ſingultu 157. In vomitu ſanguinis 166. In ventriculi dolore 173. In inflammatione ventriculi 176. In dolore colico. 184
Cynorhodi fructus conſerua ad diarrhœam bilioſam 200. Ad hepar refrigerandum & roborandum. 264

D

Deriuantia in arthritide. 545
Deſtillationem cohibentia 56. & ſeqq. Cautiones in iis adhibendis. 87

Destillatum restaurans. 130
Destillatum restaurans ad fluxum hepaticũ. 228
Detergentia vlcerum internorum. 362.454
Diarrhœæ superuenientis pleuritidi curatio. 101
Diætæ sudorificæ vsus & materia in cerebri intemperie frig. 5. Vide Guaiacum.
Diapalma ad articulos roborandos. 561
Diuretica 292.293.397. An conueniant in fluore muliebri. 419.420
Dolores lenientia 37. 353. In arthritide. 538
Doloris capitis à causa frigida curatio 59. A causa calida. 63
Dulcia hepar inflammant. 266
Dulcia hydropicis fugienda. 295
Dysenteriæ an conueniat phlebotomia. 205
Dysenteriæ malignæ curatio. 216

E

Electuarium Helidæi ad hæmoptoën. 113
Elixir proprietatis Crollij ad ventriculum frigidum 143. Ad singultum. 153
Emplastrum epispasticum ad cerebrum frigidum roborandum. 7
Emplastri de Vigo vsus in doloribus capitis inueteratis. 61.62
Emplastra ventriculum corroborantia. 146
Emplastrum ad scirrhum lienis. 308
Emulsiones pectorales 98. Ad inflammationem renum & vesicæ 350. Ad dysuriam. 384
Epilepsiæ idiopathicæ curatio. 38
Epilepsiæ specifica remedia. 29

Epilepsiæ

Epilepsiæ puerilis curatio. 44
Epithema cephalicum & hypnoticum. 73
Epithema refrigerans hepaticum. 185
Errhinum ad cerebri frigiditatem 8. Ad catarrhum frigidum. 53.54
Errhini dotes in hoc casu. 9
Errhinorum in vsu obseruanda. 9
Expectorantia incidētia crassos humores. 85.87
Extenuatis mulieribus an mittendus sanguis ad prouocanda menstrua. 395

F

FAmem obtundentia. 148
Febris lactis quæ. 527
Fel catelli lactentis ad epilepsiam. 47
Flatus ventris cucurbitula ad miraculum tollit. 154
Fœcunditatis mulierum explorādæ modus. 485
Follis fabrilis vsus in iliaca passione. 190
Frigidæ potu curata colica biliosa 185. & diarrhœa biliosa. 199

G

GAlli veteris decoctum ad asthma 90. Ad colicum dolorem 184. Ad obstructionem hepatis 273. 274. Ad melancholiam hypochondriacam 310. Ad præcautionem calculi renum. 312
Gargarisma in frigida cerebri intemperie. 9
Grauidis mulieribus an mittendus sanguis 495. An dandum catharticum. 509

Guaiacini decocti vsus in cerebri intemperie frigida 5.6. In paralysi 29. In phthisi 122. In conuulsione 39. In frigida ventriculi intemperie 143. In singultu contumaci 154. Ad dolorem colicum 184. Ad anasarcam. 291

H

HÆmatites lapis ad hæmoptoën 112. Ad phthisim. 121
Hæmorrhoïdum fluxus quando sistendus. 241
Hæmorrhoïdum sectionis & vstionis operatio. 249
Hæmorrhoïs cur vna seruanda. 248
Hæmorrhoïdalis fluxus præcautio. 249.250
Hæmorrhoïdalium venarum apertio an vtilis in nephritico dolore. 326
Hederæ terrestris succus ad dysenteriam. 210
Helidæi electarium ad hæmoptoën. 113
Hemicrania inueterata per arteriotomiam curata. 64
ad Hemicraniam pilulæ celebres Fernelij. 61
Hepati quæ commoda dimanent ex phlebotomia. 259.260
Hieræ picræ vtilitas in singultu. 158
Hirundinum aqua ad conuulsionem. 38
Historia faceta de fructu ex vsu lactis muliebris. 119
Historia notatu dignissima de phlebotomia ab Autore multoties iterata in grauida muliere. 498
Hordei cremor ad dysenteriam 210. Ad fluxum

hepaticum. 228
Hordeatum humores incrassans & fluxionem cohibens. 57
Humores incrassantia. 86
Humores attenuantia. 84
Humores exagitantia. 116
Hydrargyri vsus in iliaca passione 191. In lumbricis. 234. & seqq.
Hydropicis an prosint sudorifica. 291
Hydropicis qualis, si vllus, potus conueniat. 294
Hydrops aliquando curatur refrigerantibus. 299. & seqq.
Hypnotica 67. 72. Vide Narcotica.

I

IEcur refrigerantia. 162
Infantibus chylosæ deiectiones frequentes. 197
Inflammatorij morbi interni puerperarum vt curandi. 529
Iniectiones detergẽtes in vlcere vesicæ 366. Adstringentes ad fluxum immodicum mensium 414. Ad fluxum lochiorum immodicum. 520
Iniectiones ad empyema. 106
Iniectiones refrigerantes in inflammatione vteri 446. Consolidantes in vlcere vteri. 455
Insessuum dotes in dysenteria 218. In tenesmo 222. 223. In dolore hæmorrhoidum 255. In suppressione mensium ab obstructione. 403
Intemperies cum materia huius libri subiectũ. 2
Intemperies frigida humiditatem accersit. 2

Intemperiei frigidæ cerebri curatio 3. Alteratio & corroboratio. 5
Ireos ſucci vis & præparatio. 288
Iſchiadicę ſectę vtilitas in dolore iſchiadico. 562
Iſchiadici doloris à bile curatio. 567. 568
Iugulares venæ an in apoplexia aperiendæ. 17
Iulepi pectorales. 98
Iulepi cardiaci. 131
Iulepus ad ſputum ſanguinis. 108
Iulepi refrigerantes & roborantes hepar. 226. 263. & ſeqq.
Iulepi conſolidantes in vlcere renum & veſicæ. 364
Iulepi Alexandrini præparatio. 263
Iuniperinum oleum ad lumbricos. 234
Iuſcula medicata hepar refrigerantia 264. Deobſtruentia 272. & ſeqq. Ad melancholiam hypochondriacan. 309. Ad dolorem nephriticum 324. Ad dyſuriam 384. Ad fluxum menſium immodicum. 409

L

Lac chalybeatum ad ſputum ſanguinis 117. In diarrhœa bilioſa acri 199. In dyſenteria 207. Potum ad fluxum menſium immodicum 410. In fluore muliebri. 421
Lac caprinum ſingulare anodynum in arthritide. 538. 539
Lac ouillum ad mictum ſanguinis. 356
Lac vaccinum ad vlcus renum & veſicæ. 365
Lactis muliebris præſtantia in phthiſi. 119

Lactis asinini vsus in hæmoptoë 117. In phthisi 119. In macie ab hepate calidiori 265. In melancholia hypochondriaca 316. In vlceribus renum & vesicæ 362. In dysuria 384. In præcautione arthritidis. 558
Laminæ plumbeæ vsus in mictu sanguinis 359. In furore vterino. 429
Laudani opiati vsus in catarrho calido 57. In phrenitide ad somnum conciliandum 73.74. In vomitu cum pilulis cocc. minor. 162. In cholera morbo 170. In tenesmo. 224
Lentisci decocti vsus & præparatio. 358
Lethargi causa. 14
in Lethargo an liceat mittere sanguinem. 15
Lienosi qui. 304
Limonum succi frequentius & copiosius vsurpati noxa. 327.328
Linariæ destillatæ vsus ad dolorem hæmorrhoïdum. 253
Linimentum hypnoticum. 73
Liquor restaurans in palpitatione cordis. 134
Lithotomia in vesicæ calculo quando necessaria. 348
Litus arteriarum temporum, manuum & pedum, imò & testiculorum ex confectione alkermes. 132
Lixiuium ad tumorem pedum œdematosum in hydrope. 298
Lochiis suppressis quæ venæ secandæ. 528
Lutum thermarum ad scirrhum emolliendum. 96

M

MAcies & extenuatio an phlebotomiam dehortetur. 395
Maluæ decoctum ad dysuriam. 385
Maniæ causa & curatio. 76
Maniaci qua methodo & ordine purgandi. 78
Marrubij efficacia in ictero & scirrho hepatis. 282. 284
Masticatoria ad cerebrum frigidum 8. Ad catarrhum frigidum. 54
Melancholicorum affectuum origo. 2
Melancholici sunt vt plurimũ aluo adstricta. 192
Mercurij parandi & exhibendi modus in conuulsione. 40
Mercurij crudi vsus in lumbricis. 234
Mercurij dulcis vsus in obstructione hepatis. 279. In calculo renum 330. Ad fœtus mortui exclusionem. 515
Mespilorum virtus in diarrhœa. 201
Mespilorum præscriptio trecentis aureis donata. ibid.
Millepedum vsus & præparatio ad asthma 89. Ad calculum vesicæ. 344. & seqq.
Mixturæ spiritalis chymicæ parandi modus & vsus in epilepsia. 43. 45
Myrobalanorum decoctum ad dysenteriam. 203

N

NAphæ aqua ad hystericam passionem. 436
Narcoticorum vsus in catarrho calido 57.

In phrenitide 74. In ſputo ſanguinis 111. 112. In ſingultu 158. In cholera morbo 170. In ventriculi dolore & cum purgantibus 174. In dyſenteria 215. 216. In teneſmo 224. In arthritide 537. In dolore iſchiadico. 568
Narcotica an tuta in pleuritide 98. In fame canina 149. In dolore nephritico 326. In diabete. 270
Nicotianæ vulgaris vſus in cerebri frigiditate 8. In aſthmate. 85
Nicotianæ tinctura in ſoporoſis affectibus 21. In infarctu pulmonum. 89
Nicotianæ folia ad arthritin. 544
Nodoſæ arthritidis curatio. 552. & ſeqq.

O

OLea in clyſteribus pro phrenitide non miſcenda. 68
Olei balneum ad conuulſionem. 37
Olea reſoluentia. 74
Oleum ſacchari ad infarctum pulmonum. 89
Oleum commune cum vino ad lumbricos. 233
Oleum amygdalarum dulcium ad iliacam paſſionem 188. 189. In dolore nephritico. 325
Oleum buxi efficaciſſimum ad dolores dentium & hæmorrhoïdum. 251
Oleum iuniperi ad lumbricos. 234
Olea an conueniant in arthritide. 542. 548
Opiata ad cerebri intemperiem frigidam 8. Ad conuulſionem. 40
Opiata ad humores incraſſandos & fluxum co-

bibendum. 57
Opiata præparans atram bilem. 79
Opiata restaurans. 132
Opiata ad obstructiones hepatis. 273
Opiata vterum roborans & venerem accendens. 488
Oxycratum dissoluit sanguinem concretum. 166
Oxymel ad infarctum pulmonum. 90
Oxyrhodina ad phrenitidem. 68
Oryza ad dysenteriam. 210

P

Palatum cerebro expurgando præcipuè destinatum. 9
Paracentesis an & quando celebranda. 290
Paralysi an conueniat venæ sectio. 28
in Paralysi litus vbi & quando faciendi. 31
Paralytica in parte sudores quomodo ciendi. 32
Paralyseos colico dolori bilioso succedentis curatio. 187
Passulæ optimæ in fluxu hepatico. 227
Pedum lotionis in decocto refrigerante vtilitas. 71.72
Pessarium adstringens. 414
Pessaria detergentia. 424.458
Pessarium hydragogum. 470.472
Pessarium ad vteri procidentiam. 478.479
Pessarium in sterilitate. 492
Pessarium ad fœtum mortuum excludendum. 515
Phlebotomia in omni sanguinis fluxu est reuul-

ſorium remedium. 41
Phlebotomiæ commoda. 259
Phlebotomia in ſoporoſis affectibus an conueniat. 15.16
Phlebotomiæ vtilitas in palpitatione cordis. 134
Phthiſicorum ſpecifica remedia. 121
Pilulæ vſuales ad cerebri frigidam intemperiē. 12
Pilulæ ad paralyſim. 29
Pilulæ alterantes ad catarrhum ſalſum. 58
Pilulæ ad dolorem capitis. 61
Pilulæ purgantes ventriculum 139. Ad ſingultum. 154
Pilulæ ad arthritidem. 556
Pilulæ de bdellio ad fluxum hæmorrhoïdum immodicum. 244.245
Pilulæ ad obſtructiones hepatis. 273
Pilulæ ad melancholiam hypochondriacam. 313. 317
Pilulæ de hiera ad ſuppreſſionem menſium ab obſtructione 402. Ad fluorem muliebrē. 418
Pilulæ ad hyſtericam paſſionem. 441
Pilular. vſus cur ſemper in grauidis ſuſpectus. 501
Pinguia ventriculum relaxant. 148
Pinguia cur ſæpe noceant in arthritide. 542
Pituitæ metropolis cerebrum. 2
Pituitam præparans Apozema. 4
Placenta roſacea admota ventriculo ad inappetentiam. 138
Placenta anodyna in dolore nephritico. 323
Pleuritidi quãtũ neceſſaria phlebotomia. 95. 96
An mutatio coloris in ſanguine expectanda. 94. 95

in Pleuritide an tutus narcoticorum vsus 98.
Quando conueniat purgatio. 100
Pleuritidis epidemicæ curatio. 101
Pæoniæ semen specificum ad epilepsiam. 39
Potionum clarificandarum modus. 260
Potus ordinarij.
In Phrenitide 75. In asthmate 89. In empyemate 106. In sputo sanguinis 115. 117. In phthisi 121. 124. 125. in inappetentia 145. In vomitu sanguinis 168. In ventriculi inflammatione 177. In fluxu hepatico 228. In lumbricis 237. 238. In hæmorrhoïdum fluxu immodico 249. In arthritide. 554
Practicæ Medicinæ scriptorum vitium. 2
Pręscriptio mespilorum trecentis aureis donata 201. Linimenti ex linaria herba boue saginato. 253
Pruna acidula ad hæmorrhoïdum fluxum immodicum. 242
Pulmonum infarctum liberantia. 87. 88
Puluis digestiuus. 19. 144
Puluis apoplecticus. 27
Puluis *de gutteta* ad epilepsiam puerilem. 45
Puluis Hali Abbatis ad phthisim. 122
Puluis ad melancholiam hypochondriacam. 313
Puluis ad fluorem muliebrem. 422
Purgantia topica in hydrope non tuta. 296
Purgatio quantum necessaria in arthritide. 555

R

REfrigerãtia interna 70. 75. 96. Externa 71. 80.
Remediorũ sylua ad arthritidẽ habẽda. 552

Repellentibus quando locus in arthritide. 544
Repellentium vſus & cautiones in phrenitide. 69.70
Repellentia an conueniant in dolore iſchiadico. 563
Reſoluentia externa in phrenitide. 74.75
Reſoluentia in arthritide. 545
Reuulſorium remedium eſt phlebotomia in omni ſanguinis fluxu. 2
Rhabarbari vſus & præparatio ad dyſenteriam 203.204. Ad lumbricos 230. Ad hydropẽ. 288
Roborantibus quando locus in arthritide. 559

S

SAccharum roſatum ad phthiſim. 120.121
Sacchari oleum ad pulmonum infarctum. 89
Sacculus ventriculum corroborans. 147
Sacculi ad caput calefaciendum. 6
Sacculi ad dolorem iſchiadicum. 564
Sales chymici ad calculi excluſionem. 330
Sal vitrioli ad comatoſos affectus 20. Ad hydropem 293. Ad epilepſiam puerilem 45. Ad aſthma 83. Ad hyſtericam paſſionem. 441
Saluatellæ apertio an lienem iuuet. 312
Saluiæ hortenſis ſuccus ad fœcunditatem. 491
Saluiæ præparandæ & adhibendæ modus ad dolorem iſchiadicum. 565
Sanguinis coloris mutatio an ſemper in pleuritide expectanda. 95
Sanguinis vomitus ab vtero cur minus periculoſus. 165

Sanguis feruidus iniectus aluum sistit 220. & fluxum hæmorrhoïdum. 245
Sanguinem emendantia. 249. 356. 357
Sanguis draconis ad omnem venarum apertionem. 111
Sanguinem concretum dissoluentia. 114. 166. 358. 380
Sanguis an mittendus in mulieribus extenuatis ad prouocationem mensium. 395
Saphenæ sectæ vtilitas in phrenitide. 66
Sassafras decocti vsus ad intemperiem frigidam ventriculi. 143
Saturni balsamum ad litum in mania. 80
Scorpionum oleum ad calculi excretionem. 330
Secundina primi partus ad suffocationem vteri. 438
Semen contra cum melle ad lumbricos. 232
Semicupium ad icterum 285. Ad suppressionem mensium 403. Ad fluxum immodicum mensium 412. Ad vteri procidentiam 476. Ad sterilitatem. 494
Serum caprillum chalybeatum ad hæmoptoën. 117
Serum lactis ad refrigerandum hepar 263. Ad melancholiam hypochondriacam 315. Ad prophylaxim calculi renum 342. Ad vlcera renum & vesicæ 362. Ad dysuriam. 383
Serosum humorem euacuantia. 289
Setaceum ad conuulsionem 41. Ad phthisim 119 Ad fluorem muliebrem. 421
Singultum cur excutiat sternutatio. 157
Somnum excutientia. 22

Somnum conciliantia. 67.72
Specifica ad epilepsiam. 42. & seqq.
Spiritus vitrioli ad vomitum. 163
Sterilitas mulierum quomodo exploretur. 486
Sterilitatem arcentia. 486
Sterilitatis muliebris causa frequentissima. 487
Sternutatio cur singultum tollit. 157
Sternutationis vis in hysterica passione. 431. 432
Sternutatoria in cerebro frigido. 8
Stupha humida ad arthritin. 536
Succini albi oleum ad epilepsiam 43. 45. Ad partum difficilem. 511
Sudores prouocantia. 291.292
Sudores in parte paralytica quando ciendi. 32
Sudorifica decocta guaiaci in intemperie frigida cerebri 6. Sarzæ parillæ ad idem ibid. Ad dolores capitis inueteratos 62. Ad vlcus vteri 452. Ad vlcus renum & vesicæ. 363
Sudorifica an prosint hydropi. 291
Sudorifica qualia esse debent in arthritide 535. 536. & in præseruatione. 557
Suffocationem vteri arcentia. 443
Suffumigium caput exsiccans 11. Ad phthoën 124. Ad tenesmum 223. Ad fluxum hæmorrhoïdum 246. Ad dolorem hæmorrhoïdum 255. Ad menses suppressos 403. Ad hystericam passionem 435. Ad vlcus vteri 454. Ad vteri procidentiam 476. Ad sterilitatem. 493
Sulphuris spiritus ad infarctum pulmonum. 89
Sulphurea medicamenta ad phthoën. 123
Sulphuris balsamum ad dolorem hæmorrhoïdum. 254

Suppoſitoria in teneſmo 223. In fluxu hæmorrhoïdum immodico 244. In dolore hæmorrhoïdum 256. In inflammatione renum & veſicæ. 354

Suppurationis indicia. 270

Syrupus alterans bilem. 78

Syrupus ad hæmoptyſin 109. Ad ſanguinis vomitum. 167

Syrupus magiſtralis ad ſanguinem mundificandum. 116

Syrupi hepar refrigerantes & roborantes. 226

Syrupus magiſtralis ad melancholiam hypochondriacam. 312

Syrupus magiſtralis ad præcautionem calculi renum. 333

T

Tabellæ cerebrum roborantes. 27

Tapſus barbatus ad dolorem hæmorrhoïdum. 258

Tartarus quot remedia ſuppeditet ad hepatis obſtructiones. 274

Terebinthina ad infarctum pulmonum 89. 90. Ad ſcirrhum hepatis 284. Ad hydropem 293. Ad præcautionem calculi renum 336. 337. In vlcere renum & veſicæ. 361

Terebinthinæ cypriæ dotes. 319

Teſticuli cur fouendi oxycrato frigido in hæmoptoë. 115

Thermæ ad cerebri frigidam intemperiem 13. Ad ventriculum item frigidum 143. Ad fluorem muliebrem 419. Ad vlcus vteri 455. Ad

vteri procidentiam 478. Ad ſterilitatem 494. Ad arthritidis præcautionem. 560
Theriaca recẽs ad famem caninam 149. Ad choleram morbum 169. Ad arthritin. 537
Thoracica præſidia ad craſſos humores expectorandos. 85.86
Thoracis litus in pleuritide 46. In peripneumonia 103. In phthoë. 125
Tincturæ roſarum præparatio. 263
Topicorum malè adhibitorum in arthritide noxa. 538
Trochiſci Gordonij ad mictum ſanguinis 357. Ad vlcus renum & veſicæ. 364
Trochiſci alkekengi ad hæmoptoën 112. Ad vlcus veſicæ 367. Ad dyſuriam 386. Ad vlcus vteri. 452

V

Valerianæ radix ad epilepſiam. 42.46
Venæ renum quot modis aperiuntur. 355
Venerem accendentia. 488
Ventriculum roborantia. 137.145
Ventriculo expurgando quę pilulæ conueniant. 139. 140
Verbena ſpecifica ad dolorem capitis. 63
Veſicæ calculus an diſſolui aut frangi poſſit. 343. 344
Veſicatorium officinarum Monſpelienſium 10. Illius vſus in arthritide. 351.352
Veſicatorij vſus in ſeroſis affectibus 21. 24. In conuulſione. 34
Vinaceorum vſus in paralyſi 33. In præcautione

arthritidis. 554
Vinum venenum est in pleuritide. 100
Vinum an conueniat in arthritide. 554
Vinum meracum famem potentissimè sedat. 148
Vini calidi potus in ventris flatibus. 144
Vinum purgans ad asthma 93. Ad hydropem. 287
Vinum chalybeatum ad hepatis obstructionem. 276
Vinum alkekengi ad stranguriam. 378.379
Vinum ad prophylaxim calculi renum. 342
Vinum radicis bryoniæ ad vteri strangulatum. 442.443
Vinum an suffocationi vteri conueniat. 438.439
Viragines quomodo effœminantur. 484
Virginib. nec pessaria nec clysteres vterini præscrib. 406
Virium æstimatio vnde sumenda. 15.16
Viscum quernum specificum ad epilepsiam. 39
Vitrioli spiritus ad lumbricos. 237.238
Vitrioli efficacia ad obstructiones tollendas. 275
Vlceribus internis prodest decoctum radicis chinæ. 180
Vlcus occludentia. 181
Vlcera interna detergentia 362. Glutinantia. 364.454
Vomitoria qualia esse debent in arthritide. 535
Vnguenta sine oleis parata magis astringunt. 244
Vomitus vtilitas in singultu 156. In ventriculi dolore 173. In dysenteria 204. In præseruatione arthritidis 556. In dolore ischiadico. 563
Vomitus an conferat asthmati. 81
Vomitorium ad dolorem nephriticum 324. Ad vlcera renum & vesicæ 362. Ad dysuriam 372.373. Ad fluxum immodicum mensium 407. Ad fluorem muliebrem 418. Ad hydropem vteri. 468
Vrinam cientia. 192. & seqq.
Vrticæ succus ad hæmoptysin. 111
Vteri vlcera interdum ad rectum intestinum, interdum ad vesicam penetrant. 456
Vterus extirpatus superstite muliere. 465
Vuæ acidulæ vulgo *vnies*, ad calculum renum. 342
Vulneraria potio in empyemate 106. In vlcere vteri. 454
Vulturis pellis ventriculum calefacit & roborat. 147

FINIS.